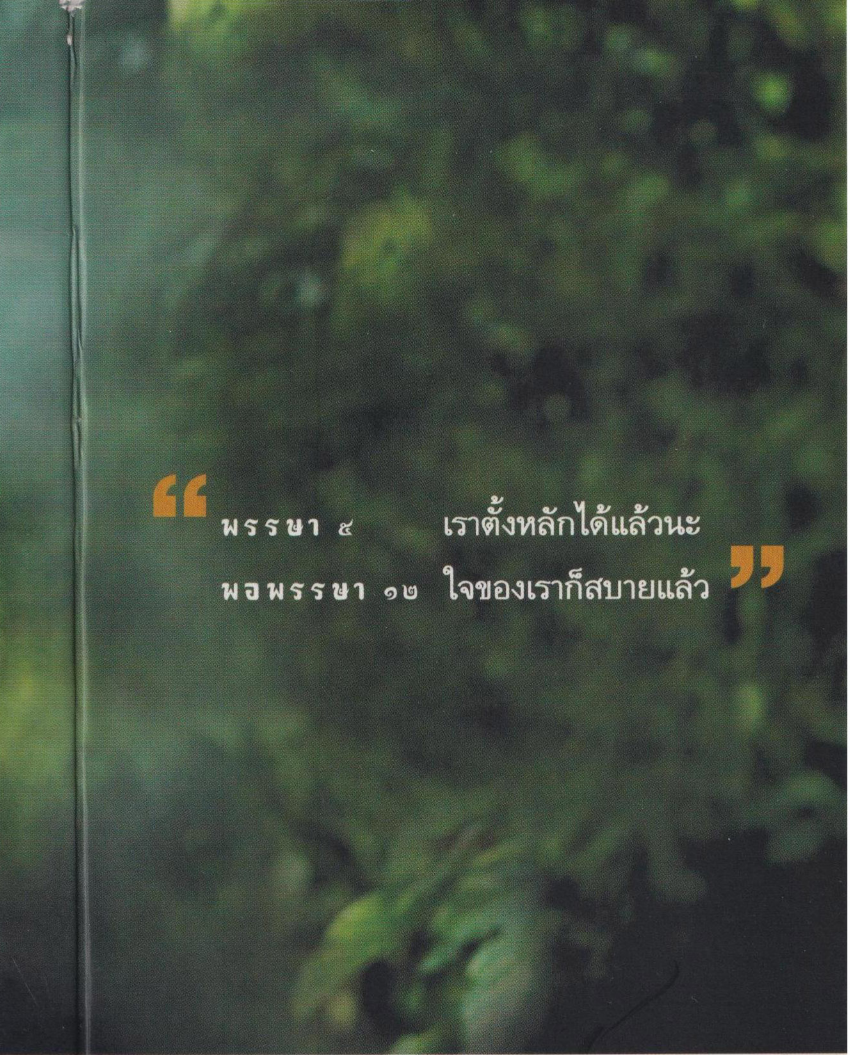

ธรรมค้ำคูณ

พระครูวิมลภาวนาคุณ (หลวงพ่อคูณ สุเมโธ)
วัดป่าภูทอง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

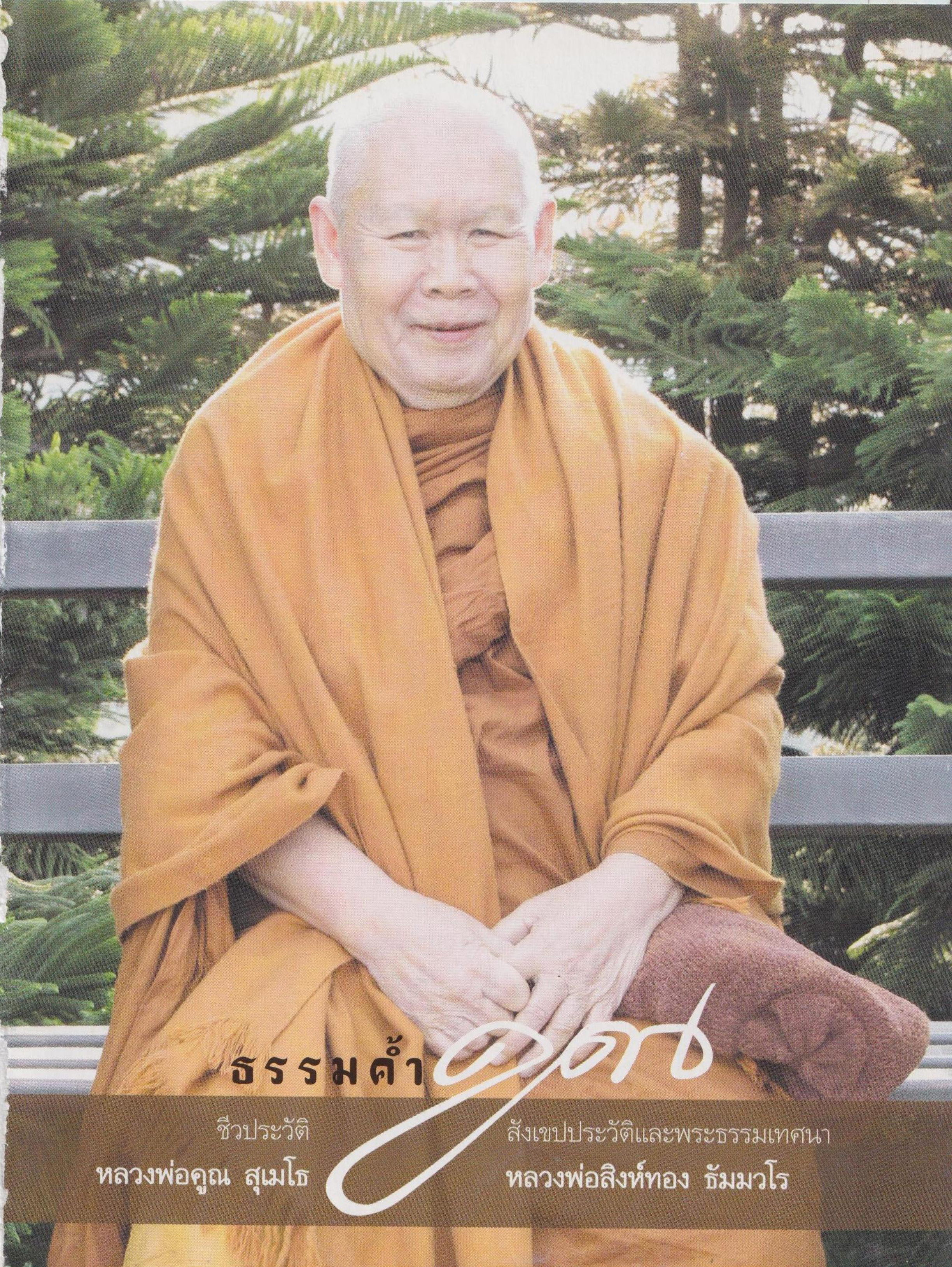
ธรรมค้ำคูณ
พระครูวิมลภาวนาคุณ (หลวงพ่อคูณ สุเมโธ)
วัดป่าภูทอง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

“พรรษา ๕ เราตั้งหลักได้แล้วนะ
พอพรรษา ๑๒ ใจของเราก็สบายแล้ว”

ผู้ที่กลัวกับผู้ที่กล้า
คือผู้เดียวกัน
เกิดที่จุดเดียวกัน คือที่ใจ

หลวงพ่อคูณ สุเมโธ

ธรรมค้ำคูณ

ชีวประวัติ
หลวงพ่อคูณ สุเมโธ

สังเขปประวัติและพระธรรมเทศนา
หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

ธรรมค้ำคูณ

พระครูวิมลภาวนาคุณ (หลวงพ่อคูณ สุเมโธ)
วัดป่าภูทอง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

ที่ระลึกในงานถวายเพลิงสรีระ
หลวงพ่อคูณ สุเมโธ
วันอาทิตย์ที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖
ณ วัดป่าภูทอง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

ISBN	๙๗๘-๖๑๖-๓๒๑-๙๘๗-๙
พิมพ์ครั้งที่ ๑	พฤษภาคม ๒๕๕๖
จำนวนพิมพ์	๒๐,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย	บริษัทในเครือศรีไทยใหม่
	บริษัท ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด
	ดร.นิมิตชัย สนิทพันธ์
	คุณชาญชัย-คุณอรุณรัตน์ บัณฑิตเสาวภาคย์
	คณะศิษย์หลวงพ่อคูณ สุเมโธ
ถ่ายภาพ	สุรพงษ์ วงศ์ไม่น้อย
	บัณฑิต อินทรศิริกุล
	คณะศิษย์หลวงพ่อคูณ สุเมโธ

พิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณาการ
ห้ามจำหน่าย

พิมพ์ที่	บริษัท ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด
	โทรศัพท์ ๐๒-๔๔๔-๓๓๕๑-๙ โทรสาร ๐๒-๔๔๔-๐๐๗๘
	e-mail: silpasiamprinting@hotmail.com

คำปรารภ

หนังสือ "ธรรมค้ำคูณ" เป็นอัตชีวประวัติของหลวงพ่อคูณ สุเมโธ เป็นการรวบรวมประวัติตั้งแต่แรกเกิด เติบใหญ่ขึ้นประกอบอาชีพการงาน และบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในสายทางพระธุดงค์กรรมฐานจวบจนวาระสุดท้าย

ท่านได้จาริกธุดงค์ทางภาคอีสานในหลายจังหวัด อยู่ศึกษากับบูรพาจารย์พระกรรมฐานหลายรูป กระทั่งได้แสวงหาความวิเวกทางภาคเหนือ ในถิ่นกันดารของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน กับชาวเขากะเหรี่ยง มูเซอ

คณะศิษย์ที่เคารพนับถือในองค์ท่านจึงขออนุญาตบันทึกและจัดทำหนังสือเพื่อเป็นอาจริยบูชา

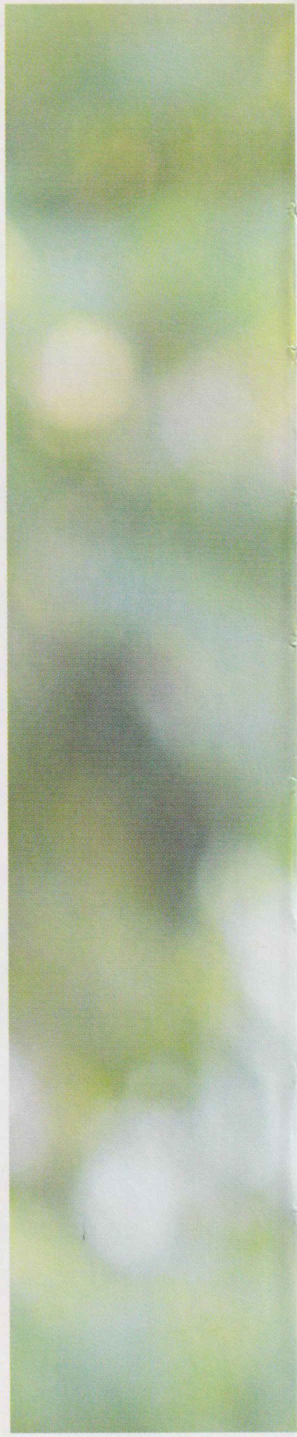
ประการนี้ท่านก็เมตตาอนุญาต และได้เล่าถึงชีวิตตั้งแต่วัยเด็กมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับในเพศบรรพชิตผู้เป็นอนาคาริกออกจากเรือน ท่านได้เล่าถึงประสบการณ์ของพระธุดงค์สมัยก่อนที่ต้องประสบกับอะไรบ้าง ทั้งภายนอกและภายใน เพื่อเป็นกำลังใจให้กับนักปฏิบัติ ทั้งนี้ยังเมตตาพาไปเก็บภาพสถานที่ที่เคยจาริก เป็นการย้อนรอยครั้งเที่ยวธุดงค์

นอกจากนี้ภายในเล่มยังมี "สังเขปประวัติและพระธรรมเทศนาของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร" ผู้เป็นพ่อแม่ครูอาจารย์ของท่านอีกด้วย เพราะแม้จะเคยมีหนังสือประวัติหลวงพ่อสิงห์ทองออกมาบ้าง แต่ก็ไม่ได้แพร่หลายนัก ดังนั้นเมื่อศิษย์กราบเรียนถึงเรื่องของหลวงพ่อสิงห์ทอง ท่านจึงบอกว่า "ลงไปเลยเพราะท่านเป็นอาจารย์ของเรา" หมายรวมว่าเป็นครูบาอาจารย์ที่ทำให้ท่านเห็นทางออกจากทุกข์และครองชีวิตสมณเพศมาได้จนทุกวันนี้

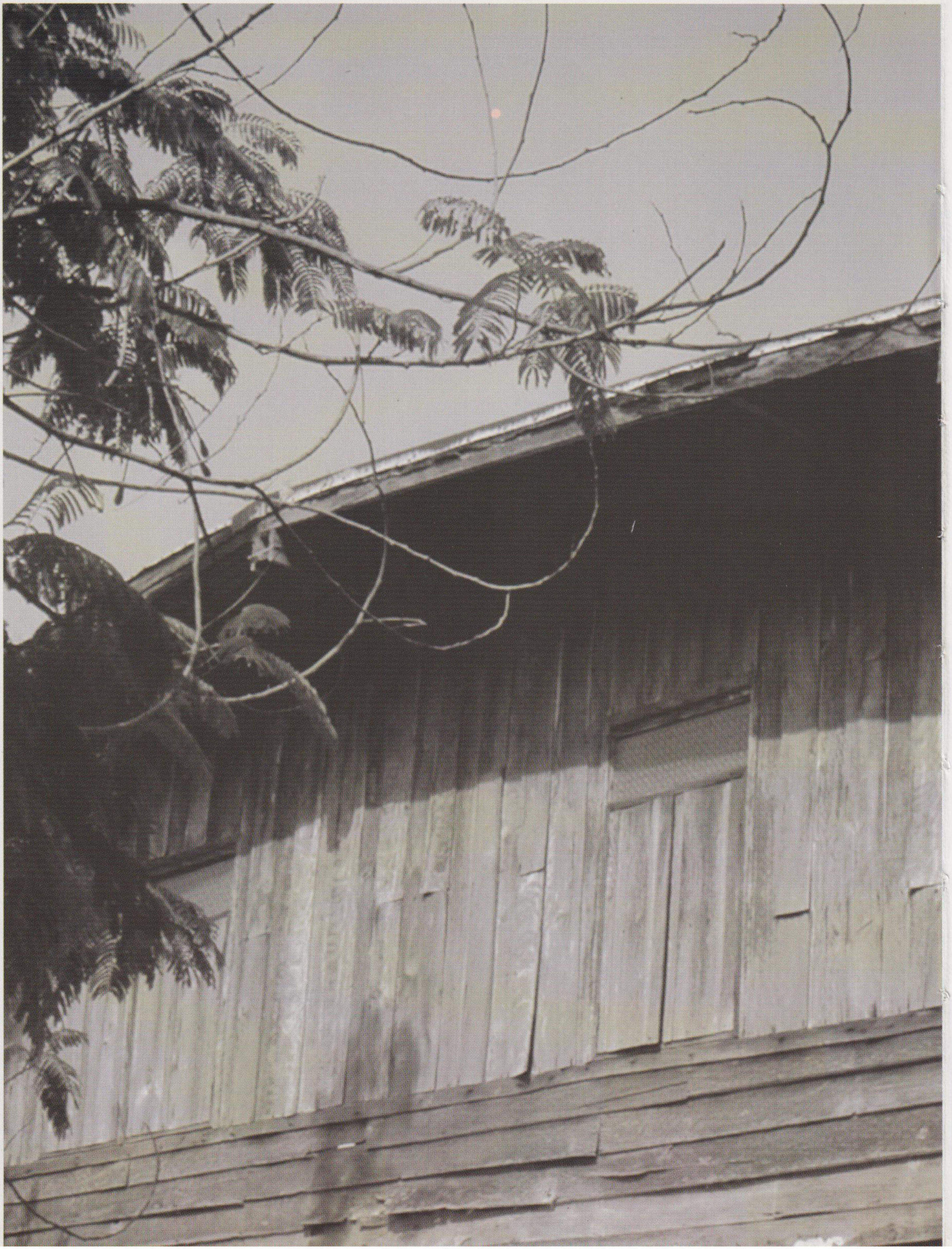
ถ้อยความอันใดมีความผิดพลาด บกพร่อง หรือประมาทพลาดพลั้งด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม คณะศิษย์ผู้จัดทำหนังสือกราบขอขมาต่อหลวงพ่อคูณ สุเมโธ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

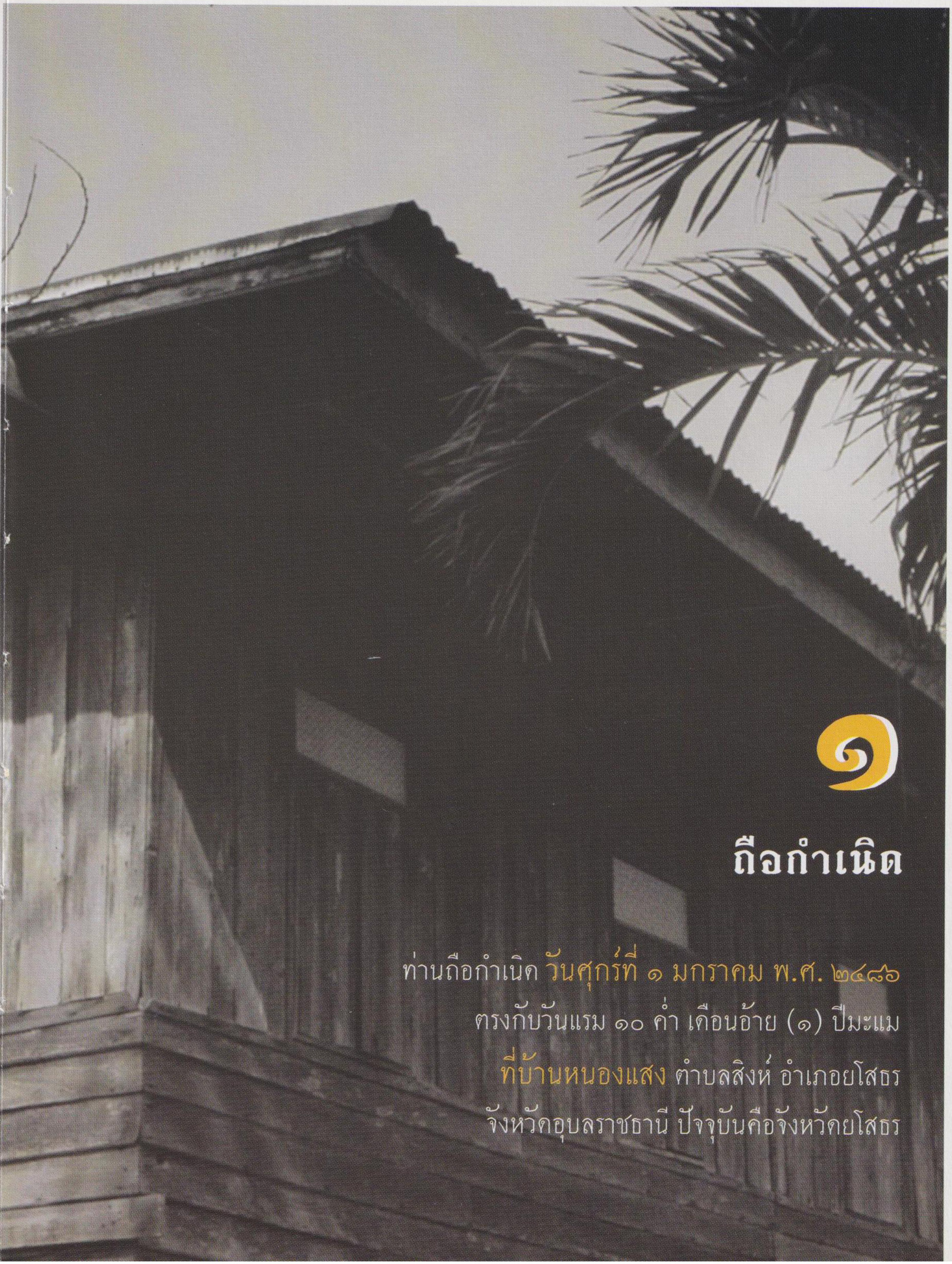
คณะศิษยานุศิษย์

สารบัญ

๑

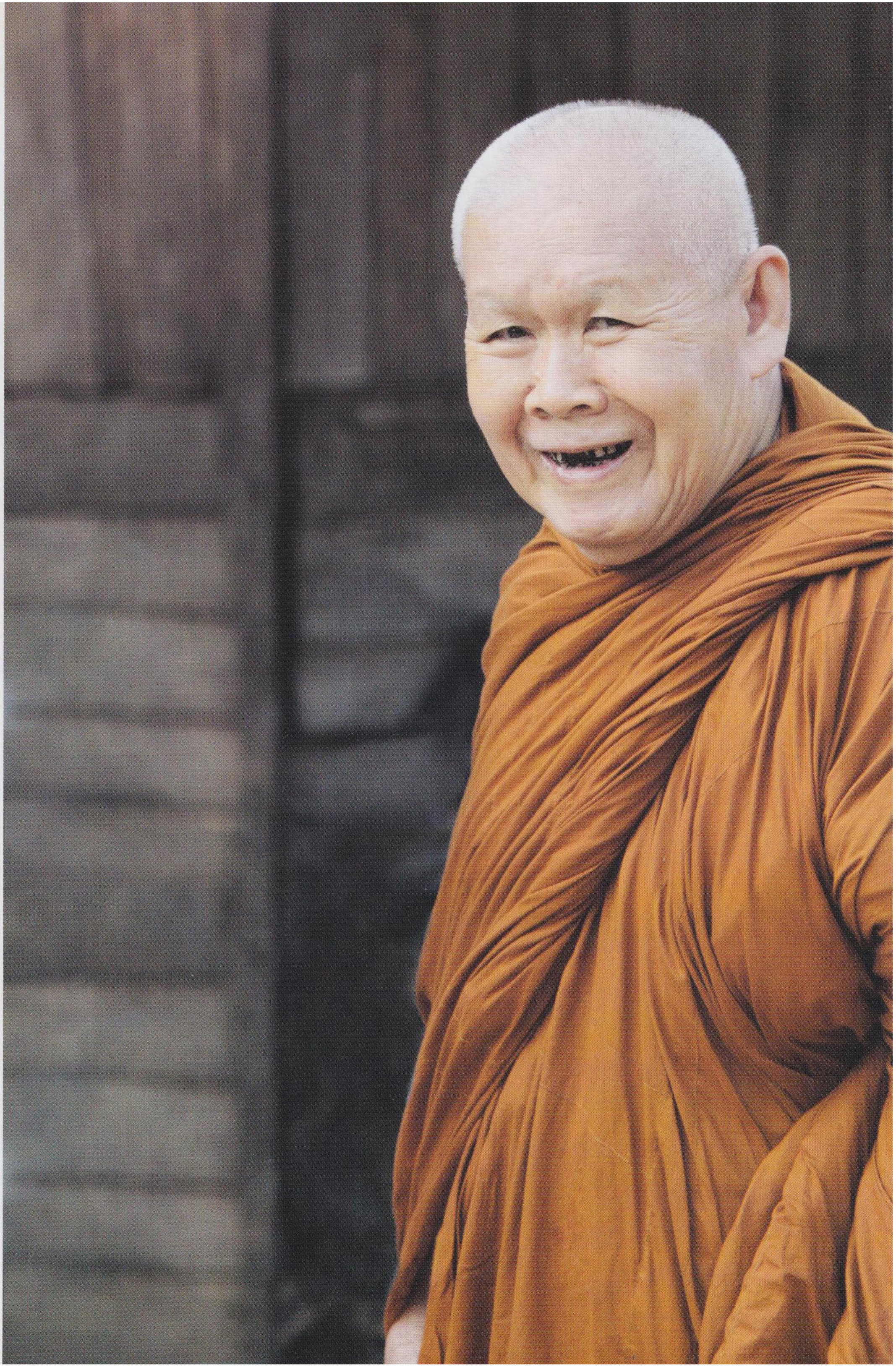
ถือกำเนิด

ท่านถือกำเนิด วันศุกร์ที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖
ตรงกับวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือนอ้าย (๑) ปีมะแม
ที่บ้านหนองแสง ตำบลสิงห์ อำเภอยโสธร
จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันคือจังหวัดยโสธร

ณ บ้านหนองแสง

ได้ถือกำเนิดเด็กชายอ้วนท้วนสมบูรณ์

จากนั้นมาไม่นานก็เกิดเรื่องล่ำลือกันไปทั่วทั้งหมู่บ้าน

เกิดมาค้ำคูณ

คนสมัยก่อนจะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ไม่ได้แยกตัวไปปลูกบ้านใหม่เร็วเหมือนสมัยปัจจุบัน บิดามารดาของท่านจึงอาศัยอยู่กับตายาย และทำนาเป็นอาชีพหลัก

"คุณตาเป็นคนบ้านหนองคู ไปได้เมียบ้านกระจาย ต่อมาก็เลยมาตั้งครอบครัวย้ายมาอยู่บ้านหนองแสง คุณตานามสกุลสลับสี"

บิดาชื่อบุญธรรม นามสกุลชูรัตน์ มารดาชื่อจันทร์ นามสกุลสลับสี ได้ให้กำเนิดท่านในวันศุกร์ที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ตรงกับวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือนอ้าย (๑) ปีมะแม ที่บ้านหนองแสง ตำบลสิงห์ อำเภอยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันคือจังหวัดยโสธร

วันเกิดนี้ได้รับการยืนยันจากบิดาของท่านในภายหลัง ซึ่งจะไม่ตรงกับในสำเนาทะเบียนบ้านที่เป็นวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ เพราะคนสมัยก่อนโดยเฉพาะชาวไร่ชาวนาไม่ได้ติดต่อกับหน่วยงานราชการอะไรนัก จึงมักจะเกิดกรณีแบบเดียวกันนี้กับหลายๆ คน คือไปแจ้งเกิดไม่ตรงกับวันเกิดจริง บางคนเกิดได้หลายเดือนหลายปีแล้วจึงไปแจ้งเกิดก็มี

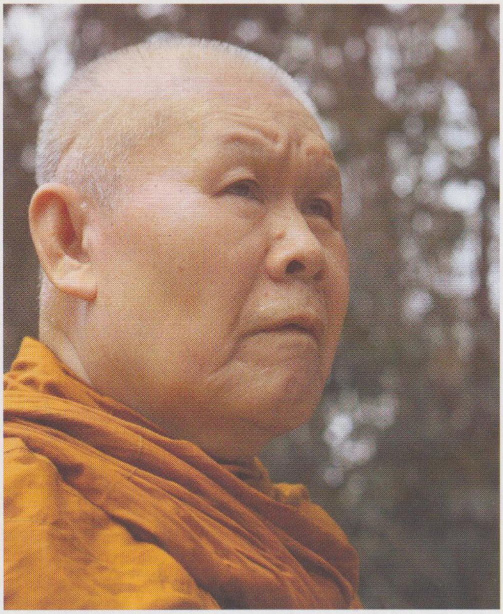
ท่านเป็นบุตรคนแรกในบรรดาพี่น้องทั้งหมด ๓ คน คนที่ ๒ เสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก และคนที่ ๓ ชื่ออุดม

คุณตาคุณยายเล่าให้ท่านฟังว่า วันที่ท่านเกิดมีวัวออกลูกมา ๒ ตัว เป็นตัวผู้ทั้งสอง ซึ่งสมัยก่อนจะใช้วัวเทียมเกวียนในการเดินทางไปมาค้าขาย

การได้วัวงามคู่และเป็นตัวผู้
ย่อมหมายรวมถึงนิมิตหมายอันดี
ที่จะได้รับความสะดวกสบายในการเป็นอยู่
ในอนาคตข้างหน้า

ดังนั้นเมื่อเห็นลูกวัว ๒ ตัว สวยงามซึ่งตรงกับวันที่ท่านเกิด ถือว่าเป็นการบอกเหตุที่ดีที่จะค้ำคูณหนุนนำ จึงได้ตั้งชื่อให้สมกับนิมิตหมายที่ดีมีมงคลว่า "คูณ"

ฝากรอยแผลเป็น

เด็กน้อยกำลังหัดเดิน ชอบเล่นซนอยู่ข้างๆ พ่อแม่ที่กำลังซ้อมข้าว ทำงานประจำวันอยู่ แม่จึงบอกน้าสาว "สูเอาน้องไปเล่นไกลๆ หน่อย ไม่ได้ทำงาน" ความที่บ้านอยู่ติดกับทุ่งนา น้าและเด็กๆ ญาติพี่น้องจึงอุ้มท่านออกไปเล่นตามทุ่งนา

วันนั้นเป็นช่วงปลายฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านก็ปล่อยวัวควายออกเลี้ยงตามทุ่งนาตามปกติ เขาก็ต้อนวัวลงไปหนองน้ำใกล้กับที่เด็กๆ อุ้มท่านไปเล่น ในฝูงวัวนั้นมีวัวแม่ลูกอ่อนอยู่ด้วย สักพักหนึ่งลูกวัวได้เดินแยกตัวจากแม่วัวมา

ขณะนั้นท่านกำลังร้องไห้ เด็กๆ ก็ผลัดเปลี่ยนกันปลอบเพื่อให้หยุดร้องแต่ท่านก็ยังร้องงอแงอยู่อย่างนั้น เมื่อเด็กๆ เห็นวัวน้อยเดินมาใกล้ๆ ก็บอกกับท่านว่า "วัวน้อยมาแล้วๆ" พร้อมกับทำเสียง มอ มอ มอ เรียกลูกวัว วัวน้อยก็วิ่งเข้ามาหา ทำให้ท่านหยุดร้องไห้และหัวเราะชอบใจ

แต่เวลานั้นเองแม่วัวโดยปกติก็หวงลูกอยู่แล้วคงเข้าใจว่าเด็กๆ จะทำร้ายลูกของตัวก็วิ่งเข้าหา เด็กๆ จึงแตกฮือวิ่งหนีไปด้วยความตื่นตระหนกตกใจ โดยที่ไม่มีใครสามารถปกป้องเด็กขวบกว่าที่พึ่งหัดเดินได้ แม่วัววิ่งมาถึงก็ทั้งชนทั้งขวิด

คนที่เห็นเหตุการณ์บางคนก็ว่าท่านโดนเหยียบบ้าง โดนขวิดบ้าง และช่วงนาทีชีวิตนั้นแม้ที่เกิดเหตุจะไม่ไกลจากบ้าน แต่พ่อของท่านก็ไม่สามารถห้ามเหตุร้ายได้ทันท่วงที

เด็กขวบกว่ากับการถูกแม่วัวหวงลูก
ที่ทั้งชนทั้งขวิดสารพัด
จนทำให้เกิดแผลเหวอะหวะที่ศีรษะ
และทั่วทั้งตัวบวมระบม
ด้วยกำลังแห่งความโมโหร้ายของแม่วัวนั้น

"วัวแม่ลูกอ่อน เราก็จำไม่ได้หรอกผู้เฒ่าเล่าให้ฟัง ดูท่าคงจะชนล้มลงไป มันก็ขวิดเอา หรือใช้ตีนเหยียบนี่แหละ พอโยมพ่อวิ่งไปเอา วัวก็วิ่งหนี เห็นแต่นอนสลบอยู่ เลือดไหลมาก และได้อุ้มกลับบ้าน"

หลังเหตุการณ์ครั้งนั้นจำได้เพียงว่ามีมุ้งครอบท่านไว้เพื่อป้องกันพวกมดแมงมาตอมไต่ และป้องกันการติดเชื้อ การเยียวยารักษาก็ใช้เวลานาน เพราะใช้หมอแผนโบราณ โดยหมอเป่าจะใช้ควบคู่ไปกับสมุนไพรฝน และทาน้ำมันไปด้วย

เหตุการณ์ระทึกขวัญดังกล่าวเป็นเรื่องล่ำลือกันไปทั่วทั้งหมู่บ้าน และได้ฝากรอยแผลเป็นขนาดใหญ่ที่ศีรษะของท่านมาจนทุกวันนี้

เด็กใจบุญ

วันนั้นที่วัดบ้านสิงห์มีมหรสพสมโภชหลายอย่าง บ้านใกล้เรือนเคียงต่างพากันมุ่งไปชมงานรวมทั้งเด็กชายคูณกับแม่

ด้วยความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็ก ๔-๕ ขวบที่ตื่นเต้นจะได้ไปเที่ยวงานวัด ญาติพี่น้องต่างให้เงินเด็กชายคูณคนละบาทสองบาท ทำให้คืนนั้นเด็กชายคูณร่ำรวยเป็นพิเศษ

เมื่อไปถึงวัดแล้ว มหรสพมีให้เลือกดูหลายอย่าง ความชอบที่แตกต่างระหว่างแม่กับลูกจึงทำให้แม่ไปทางลูกไปอีกทาง

เด็กชายผู้มากรสนิยมกลับเลือกที่จะไปดูมวย...มวยวัด

แม่จึงเดินไปส่งที่ประตูเข้าชมมวย พร้อมกับกำชับบอกคนดูแลสนามมวยว่า

"ฝากบักน้อยๆ นี่แหน่เด้อ มันอยากเบิ่งมวย"

สังคมชนบทที่เป็นดั่งญาติมิตร รู้จักกันดีแม้จะต่างหมู่บ้าน จึงไม่น่าเป็นห่วงสำหรับการฉายเดี่ยวของเด็ก ๔-๕ ขวบ

หลังจากดูมวยตามใจหวังแล้ว เด็กชายคูณก็ได้เดินเที่ยวไปตามซุ้มต่างๆ ผ่านทั้งร้านขายของเล่น ร้านขายขนมที่เรียงรายไปทั่ว แต่ก็ไม่ได้ซื้ออะไร จนกระทั่งเดินผ่านมาถึงกองอำนวยการที่รับบริจาค เด็กชายที่ร่ำรวยกว่าปกติในคืนนั้นได้บริจาคเงินที่มีอยู่ในกระเป๋าทั้งหมด

สร้างความแปลกใจให้กับเจ้าหน้าที่ เลยบอกให้เขียนชื่อ-นามสกุล แต่เด็กที่ยังไม่รู้หนังสือจึงได้บอกชื่อ คูณ และนามสกุล ชูรัตน์ พอบอกนามสกุลออกไปเจ้าหน้าที่ยิ่งให้ความสนใจเป็นอย่างมากเพราะนามสกุล ชูรัตน์ เป็นสกุลใหญ่ในเขตบ้านสิงห์ จึงได้ถามไถ่จนได้ทราบว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร

เป็นอันว่าคืนนั้นเด็กชายใจบุญได้ทำบุญจนหมดตัว

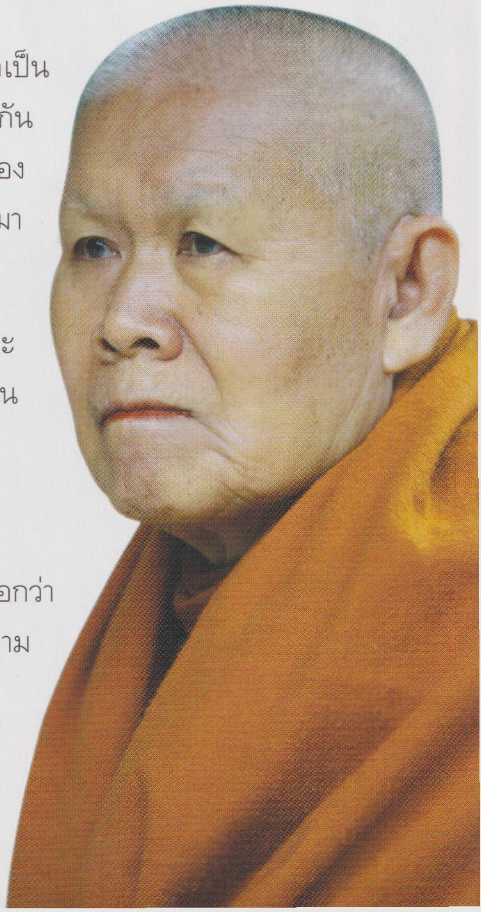
มารดาพรากจากตลอดกาล

"มึงจะเล่นสนุกอยู่นี่รึ แม่มึงจะตายแล้ว"

หลังจากเหตุการณ์ระทึกขวัญผ่านพ้นไป ท่านก็เติบใหญ่เจริญวัยขึ้นเรื่อยๆ มารดาของท่านได้ตั้งครรภ์และคลอดบุตรคนที่ ๒ แต่พอกำลังหัดเดินก็ป่วยและเสียชีวิต

ต่อมาบิดามารดาของท่านจึงขอออกไปสร้างเรือนใหม่ แต่ชีวิตประจำวันก็ยังดำเนินไปตามปกติและช่วยเหลือตายายทำนาทำไร่อยู่เหมือนเดิม เมื่อท่านอายุประมาณ ๕-๖ ปียังไม่ได้เข้าโรงเรียน มารดาก็ตั้งครรภ์และได้คลอดบุตรชายคนที่ ๓ โดยให้ชื่อว่า "อุดม" เป็นเด็กที่ไม่ค่อยแข็งแรงนัก เจ็บป่วยอยู่บ่อยๆ

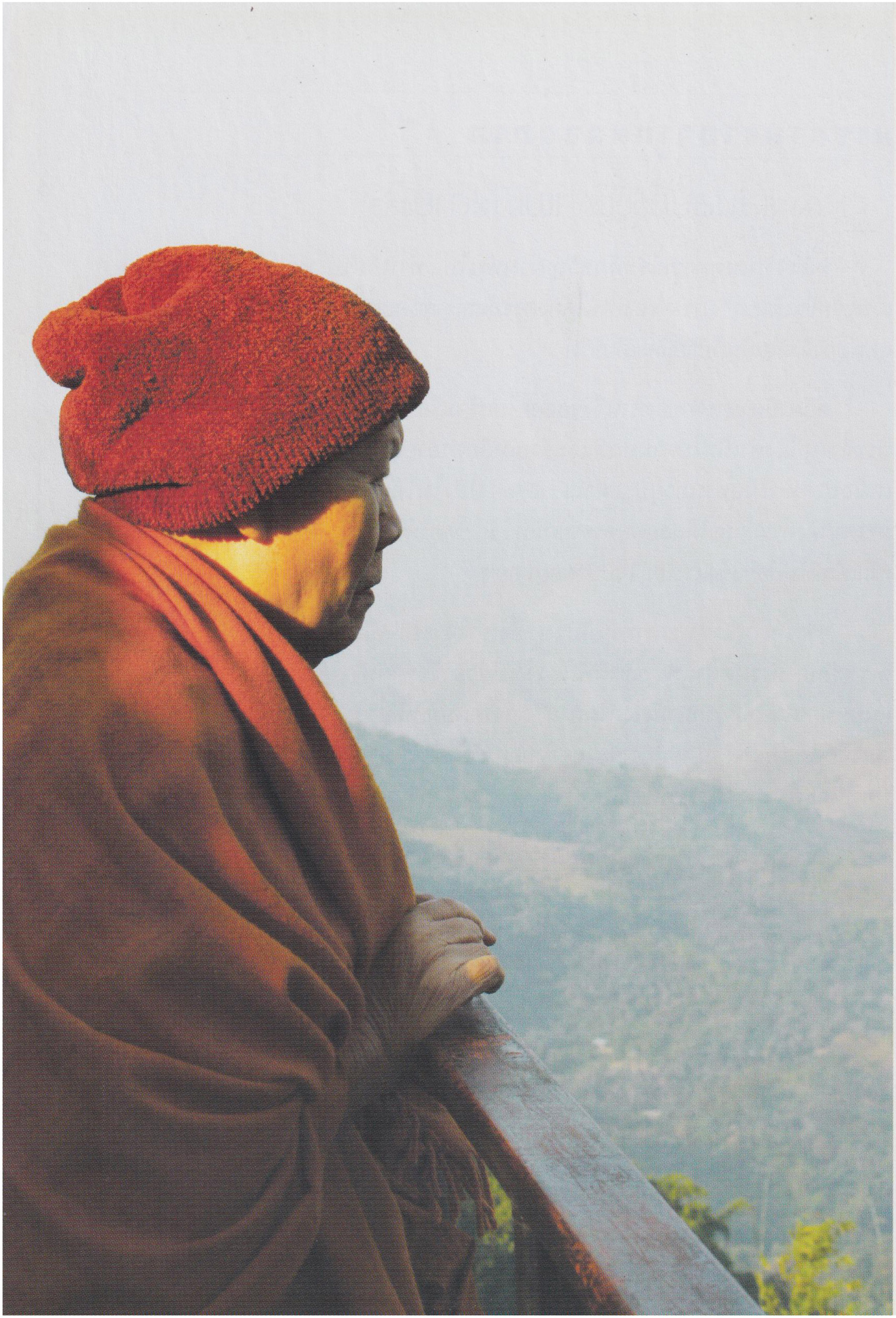
จากนั้นไม่นานมารดาท่านก็ป่วย ซึ่งเข้าใจว่าอาจเป็นเพราะกินอาหารผิดสำแดง ญาติพี่น้องจึงเยียวยารักษากันแบบหมอชาวบ้าน รักษายังไงก็ไม่หาย มารดาผอมเหลืองลงเรื่อยๆ เดินก็จะไม่ไหว ตากับยายจึงบอกให้ย้ายกลับมาบ้านใหญ่เพราะจะได้ช่วยกันดูแล

วันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายและเล่นสนุกไปตามประสาเด็ก ช่วงเย็นขณะกำลังจะต้อนวัวควายเข้าบ้าน ลูกของป้าก็วิ่งตาลีตาเหลือกไปบอกว่า

"มึงจะเล่นสนุกอยู่นี่รึ แม่มึงจะตายแล้ว"

ท่านก็ฉุกคิดขึ้นมา แม่จะตายหรือ พวกเพื่อนก็บอกว่าจะต้อนวัวควายกลับบ้านให้ ท่านก็รีบวิ่งกลับบ้านด้วยความร้อนใจ แต่ก็สายเกินไปเพราะแม่ได้สิ้นลมไปก่อนแล้ว

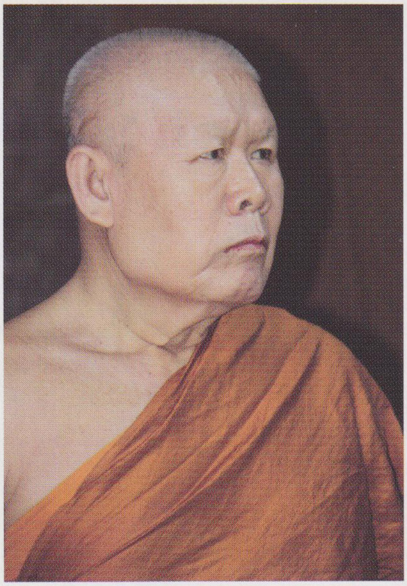
ถ้าอยู่คนเดียวเราจะมีอารมณ์เหงา
จะมาคิดถึงเบื้องหลัง
จะมาคิดถึงแม่ที่ตายไป

ญาติพี่น้องต่างๆ พอเห็นหน้าท่านเศร้าสร้อยกำลังจะร้องไห้ จึงบอกว่า

"มึงอย่าร้องไห้นะ เพราะน้ำตาจะเป็นแม่น้ำกั้นไม่ให้แม่ไปเกิดที่ดี"

เมื่อได้ยินดังนั้นท่านก็เลยนิ่ง พยายามจะไม่ร้องไห้เพราะเชื่อตามคติที่ว่านั้น จากนั้นญาติพี่น้องก็ทำพิธีศพไปตามประเพณีจนเรียบร้อยดี

ย้อนความไปถึงตอนก่อนที่แม่จะเสีย ท่านจำได้แต่ก็ไม่แน่ใจว่าเป็นความจริงหรือความฝันกันแน่ ตอนนั้นเหมือนกับว่าท่านอยู่คนเดียวที่ไหนสักแห่งและมีหญิงสาวหลายคนที่ไม่รู้จักมายืนห้อมล้อมเหมือนจะมาอุ้มท่านไป ท่านจึงได้แต่ร้องไห้ เมื่อเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นท่านก็ไม่ได้เล่าให้ใครฟัง

ในเรื่องแผลเป็น
เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันก็มักจะล้อว่า
"อ๋อหัวแป้ว แมวยันตกตะลาง"
แม้จะเป็นการล้อเล่นแบบเด็กๆ
เป็นเรื่องตลกในสายตาของเพื่อนๆ
แต่ความจริงได้สร้างบาดแผลในใจ
ให้กับท่านไว้ด้วย

ความจริงที่เฝ้าก่อกวนจิตใจ

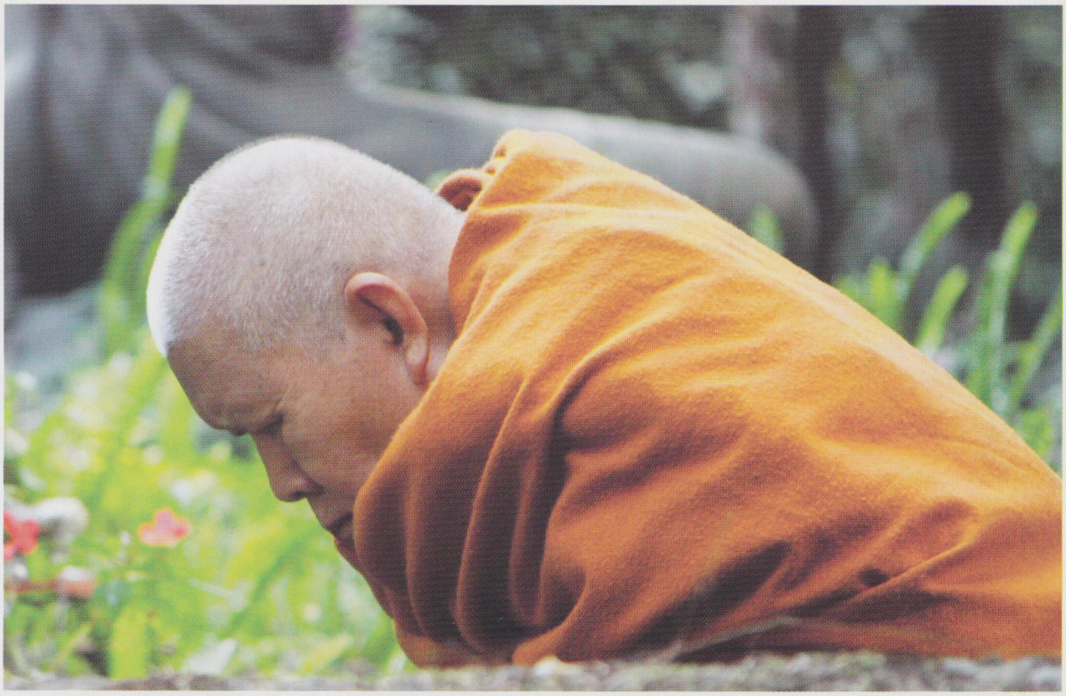
เวลานั้นแม้ว่าอายุจะถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียนแล้วแต่พ่อก็ยังไม่ได้ฝากเข้าเรียน ช่วงเวลาดังกล่าวท่านรู้สึกว้าเหว่อ้างว้างเป็นอย่างมาก เหตุการณ์หลายๆ อย่างทำให้ท่านรู้สึกเหงาอย่างบอกไม่ถูก

ในความเป็นเด็ก การที่แม่จากไปแบบไม่หวนคืนทำให้รู้สึกเศร้าใจและโดดเดี่ยวอยู่แล้ว ซ้ำแล้วเมื่อแม่ตายได้ไม่ถึงปีพ่อก็มาแต่งงานใหม่ ตายายจึงตัดสินใจรับท่านและน้องชายมาเลี้ยงดูเอง

วันหนึ่งขณะที่เกิดความรู้สึกเวิ้งว้างในจิตใจ ท่านจึงร้องไห้สะอึกสะอื้น ใครมาพูดอย่างไรก็ไม่หยุดร้องไห้สักที จนคนเฒ่าคนแก่ทั้งหลายปรึกษาหารือกับหมอธรรม หมอธรรมจึงบอกกับตายายว่าได้ทำผิดธรรม ยังไม่ได้ทำพิธีรับหลานเข้ามาในการปกครองดูแลให้เรียบร้อยก่อน ตาจึงจัดข้าวของทำพิธีขอขมาธรรม เมื่อทำพิธีเรียบร้อยแล้วท่านก็หยุดร้องทันที ทั้งยังรู้สึกปลอดโปร่งโล่งใจอย่างที่สุด

จากนั้นไม่นานพ่อก็มาแต่งงานใหม่อีกครั้งกับหญิงม่าย เป็นอันว่าพ่อของท่านแต่งงาน ๓ รอบ

เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงเวลานี้คอยติดตามรบกวนจิตใจอยู่ตลอดเวลา

ปมในใจ

"อ๋อหัวแป้ว" อ๋อ เป็นชื่อเล่นของท่าน หัวแป้ว หมายถึงหัวมีรอยแผลเป็น แมวยันตกตะลาง หมายถึงแมวถีบตกลงข้างล่าง ปมในใจเรื่องแผลเป็น แม้ว่าจะเป็นเรื่องล้อเล่นกันสนุกๆ แล้ววิ่งไล่กวดกันไป แต่สำหรับเด็กชายคูณแล้วมันไม่ตลกเลย

ไม่เพียงเท่านั้น เด็กที่กำพร้าแม่ตั้งแต่ยังเล็กมักจะถูกล้อว่า ลูกไม่มีแม่บ้าง ลูกกำพร้าบ้าง มันเป็นความจริง แต่ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเพื่อนๆ ได้สร้างปมด้อยภายในใจให้เด็กชายคูณจนบางคราวนึกน้อยเนื้อต่ำใจ บางครั้งเวลาอยู่คนเดียวถึงกับเคยคิดจะฆ่าตัวตาย

เหมือนกับเป็นเรื่องเล็กๆ ที่เด็กล้อเล่นกันธรรมดาไม่สลักสำคัญอะไร แต่สำหรับเด็กชายคูณผู้มีความคิดซับซ้อนหาได้คิดเช่นนั้นไม่

ชีวิตวัยซน

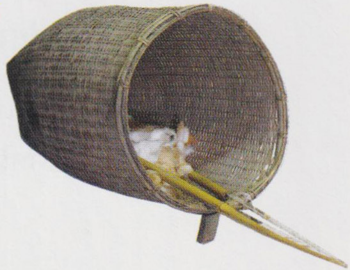
การละเล่นของเด็กหลากหลายรูปแบบ มีทั้งผาดโผนโจนทะยานบ้างตามแต่ฤดูกาลนั้นๆ ดังที่ท่านได้เล่าให้ฟังอย่างอารมณ์ดีว่า

"เราเคยเล่นอยู่ เล่นสกีตั้งแต่เด็ก เล่นที่ไหนหรือ ก็เล่นที่ทุ่งนานั่นแหละ ก็มีโพน (โนน) ล่ะเนาะ ยามฝน ฝนตกมันก็มืนๆ (ลื่น) สนุกดีคือหยังนี่ ทางผู้ใหญ่ฮ้าย (ดุ) เสื้อผ้ามึงมันสิขาดเหมิ้ดแล้ว"

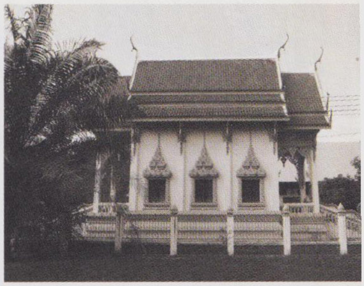
ท่านยังเล่าถึงความซนที่รอดตัวจากไม้เรียวป้าไว้ว่า

"มีครั้งหนึ่งเป็นเด็ก จำได้อยู่ เล่นกันอยู่ที่บ้านป้า ป้าก็กำลังทอผ้า เล่นกันก็ไม่รู้ว่าไปเล่นผิดจังหวะอะไร เล่นอยู่หลายคนนะ ทั้งผู้หญิงผู้ชาย ไปดื้ออะไรนี่แหละ ป้าบอกให้หยุดก็ไม่หยุด ป้าได้ไม้เรียวออกมาก็ไล่ตี เราได้ยินเสียงป้าออกมาไล่ตี เราก็หลบอยู่ในกระโต่งไม่ให้ป้าเห็น วิธีหลบ เราหลบเข้าที่เขาดีดฝ้ายนั่นล่ะ กระโต่งใหญ่ เข้าไปในนั้นและก็ครอบตัวไว้

ป้าก็จับได้หมดแล้ว ห๊ะ บักหนึ่งมันไปไหนแล้ว ป้านับอยู่ว่าหลานไม่ครบ เราคิดตลกให้ป้าหัว เราก็ลุกขึ้นมา เอากระโต่งยกขึ้นพอให้มันพ้นพื้น แล้วก็วิ่งไปๆ หือ มันอยู่นี่หรือ ก็วิ่งไป ป้าก็ตีไม่ได้ ป้าก็หัวเราะเลยหายโกรธ คลายอารมณ์ผู้เฒ่า ร่าเริงเล่นสนุก"

กระโต่งใหญ่ ก็คือ ก๋งยิงฝ้าย นั่นเอง

บ้าน โรงเรียน วัด

ตอนเข้าโรงเรียนนั้นท่านดูจะเป็นที่แปลกตาสำหรับเพื่อนฝูงอยู่บ้าง เพราะเพื่อนเล่นที่เกิดในปีเดียวกันต่างขึ้นป.๒ กันแล้ว สาเหตุที่เข้าโรงเรียนช้ากว่าเพื่อนเพราะเกิดเหตุการณ์วุ่นวายหลายอย่างในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการจากไปของมารดา บิดาแต่งงานใหม่ ทำให้ยังไม่พร้อมเข้าโรงเรียน

ท่านเล่าให้ฟังว่า วัสดุอุปกรณ์การเรียนในสมัยนั้นก็ไม่สะดวกสบายนัก หนังสือหนังหาก็หายาก นักเรียนแต่ละคนก็ต้องจดตามครูแล้วเอามาอ่านทบทวนที่บ้าน สำหรับเรื่องผลการเรียนวิชาต่างๆ ท่านสอบได้คะแนนดีมากทั้งหมด ยกเว้นวิชาลูกเสือที่สอบตก เพราะไม่ได้เรียน ครูไม่ได้สอน เลยตกกันทั้งชั้น

การศึกษาเล่าเรียนของเด็กบ้านนอกที่ทั้งโรงเรียนมีครูเพียง ๒ คน การเรียนการสอนจึงเป็นไปอย่างกันเอง ความที่ท่านเป็นเด็กเฉลียวฉลาดและน่ารัก ครูจึงเอ็นดูท่านเป็นพิเศษ

"เรากับครูสนิทกันดี เราไปนวดขาให้ครูอยู่เรื่อยเมื่อมีเวลา ครูนั่งเก้าอี้ เราก็นั่งอยู่พื้นนวดขาให้ครู เวลาจบการสอนครูก็บอกว่ามึงเรียนจบทุกวิชาแล้ว"

มึงไม่ต้องไปเรียนกับเขา **มึงมานวดขาให้กู**
เหลือแต่วิชาภาษาอังกฤษ"
"ทำไมครูไม่สอนผม **ภาษาอังกฤษ**"
ครูจึงบอกว่า **"กูก็ไม่ได้เหมือนกัน"**

เรื่องของเรื่องเป็นอย่างนั้น

ความที่เป็นเด็กหัวดี เรียนรู้ได้เร็ว บางครั้งครูก็ให้นำเด็กๆ ในห้องหัดอ่านหนังสือ

"ป.๑ ป.๒ เราอ่านหนังสือเก่งแล้วนะ ครูยอมรับว่าเราอ่านได้ ให้มานำเด็กขี้มูกไหล นำเด็กที่เข้าใหม่ๆ อ่าน ครูก็เขียนให้ เขียนใส่กระดาน ก ข ค...จนจบ ครูก็ทำงานที่โต๊ะทำงานครู เราอ่านผิดอยู่ตัวเดียว ลืมตัวเดียว ตัว ฆ มันคล้ายกับ ม มันอะไร อ่านไปๆ พาเขาว่าไปๆ เขาก็ว่าตาม พอไปถึงตัวนั้นหยุดกึ๊ก ครูก็บอก ฆอ-ระฆัง ก็ได้ทั้งหมดนั่นแหละ ผิดตัวเดียวจำได้อยู่"

สำหรับชีวิตในวัยเด็กของท่านก็ไม่ใช่เด็กซุกซนอะไร เพราะเวลาส่วนมากหลังเลิกเรียนก็ไปต้อนวัวควายเข้าคอก วันหยุดก็เลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นงานประจำ

วันไหนพอมีเวลาว่างก็ไปยิงนกตกปลากับกลุ่มเพื่อน แต่แปลกอยู่คือเวลาที่มีท่านไปด้วย เพื่อนๆ มักจะไม่ได้สมใจนัก หลายครั้งที่พวกเพื่อนมักจะพูดเย้าหยอกทีเล่นทีจริงว่าจะไม่ให้ท่านไปด้วย เพราะไปด้วยคราวใดเป็นอันพลาดหวังทุกครั้งไป

การศึกษาของเด็กเริ่มตั้งแต่ชั้นป.๑ จนจบชั้นป. ๔ ซึ่งถือว่าจบการศึกษาสูงสุดสมัยนั้น ชีวิตประจำวันของท่านก็วนเวียนอยู่ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และท้องทุ่งนา

ท่านเล่าถึงชีวิตวัยเรียนบางช่วงให้ฟังว่า เวลาพักเที่ยงนักเรียนจะกลับมากินข้าวที่บ้านซึ่งไม่ไกลจากโรงเรียนนัก และหลังเลิกเรียนก่อนที่จะออกไปต้อนวัวควายกลับบ้าน ก็ต้องกินข้าวรองท้องก่อน ซึ่งข้าวที่ว่านี้ก็เป็นเพียงข้าวปั้น ข้าวเหนียวโรยเกลือเท่านั้น

ชุดเอาบุญ สำหรับออกงานเท่านั้น

สำหรับเสื้อผ้าที่ใช้ตอนเป็นเด็กมีอยู่เพียง ๒-๓ ชุดเท่านั้น ไม่ได้มีมาก ถ้าเก่าขาดก็เย็บชุนกันไป เสื้อผ้าโดยมากก็ตัดเย็บกันเอง บางทีพี่ป้าน้าอาก็หามาฝากบ้าง ไม่ค่อยได้ซื้อเท่าใดนัก หรือซื้อหาตามวิถีชาวบ้านก็จะเป็นการแลกเปลี่ยนกันมากกว่า

สำหรับเรื่องเสื้อผ้า ท่านจะมีชุดเก่งที่สำหรับออกงานเพียงชุดเดียว จะใช้เมื่อมีงานบุญเท่านั้น เมื่อใช้แล้วก็ซักเก็บเข้าตู้รอไว้ออกงานต่อไป เป็นอยู่อย่างนั้นตามแต่ละช่วงวัย

เรื่องข้าวปลาอาหารก็ไม่ได้ซื้อขายกัน เป็นต้นว่า ถ้ามีข้าวก็เอาไปแลกอาหารบ้าง ปลาบ้าง มีผักผลไม้ก็เอาไปแลกเปลี่ยนกับเครื่องใช้ไม้สอยอย่างอื่นบ้าง เป็นต้น

ส่วนเรื่องการกินนั้นท่านบอกว่าไม่ชอบกินสุกๆ ดิบๆ เพราะไม่ชอบกลิ่นคาว เหตุผลอีกอย่างหนึ่งคือตากับยายก็ถือไตรสรณคมน์อยู่แล้ว การกินสุกๆ ดิบๆ ก็จะทำให้ขาดจากไตรสรณคมน์ ท่านก็เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งเท่ากับเป็นการสอนท่านไปด้วยในตัว

ในวัยเด็กจะไปวัดกับตายายอยู่สม่ำเสมอ เพราะตายายไปถือศีลที่วัดอยู่เป็นประจำ รวมทั้งก่อนนอนยายก็มักจะสอนให้ท่องพุทโธๆ จึงทำให้ท่านได้ซึมซับและสนใจในเรื่องศาสนา กลายเป็นความละเอียดอ่อนในจิตใจที่ถูกปลูกฝังเรื่อยมานั่นเอง

วัยรุ่นที่ไม่ต่างเก่า

ชีวิตหลังจากจบชั้นป.๔ ถือว่าจบการศึกษาสูงสุดสมัยนั้น จะพูดไปชีวิตประจำวันของท่านก็แทบจะไม่มีอะไรต่างเก่านัก เพียงแต่ไม่ต้องไปโรงเรียน เมื่อไม่มีภาระด้านการเรียนก็ยิ่งมีเวลาเต็มที่ในการทำงานช่วยตากับยาย

เมื่อเติบใหญ่ขึ้นภาระการงานต่างๆ ก็มีมากตามวัย ท่านได้ช่วยแบ่งเบาภาระจากตายายได้มากทีเดียว ทั้งดูแลน้อง ทำไร่ทำนาและเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ในตอนกลางคืนก็ยังคงได้อ่านหนังสือธรรมะให้ยายฟังอยู่เป็นประจำ

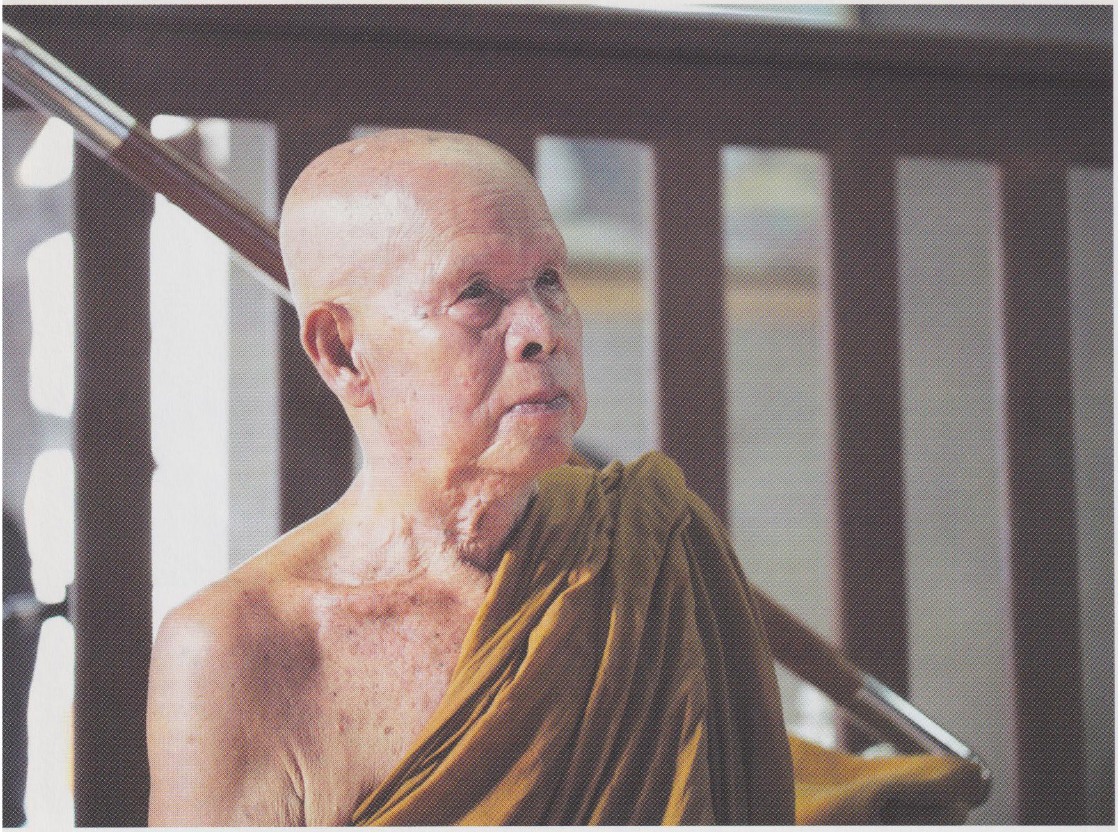
ท่านเล่าให้ฟังว่า บางครั้งก็มีบ่นบ้างเกี่ยวกับภาระการงานที่ดูจะล้นมือ มีช่วงหนึ่งท่านเห็นน้าแต่งงานแล้วมีลูก ท่านก็ช่วยเลี้ยงดูให้บ้างเมื่อมีเวลา แต่ฝ่ายสามีกลับปล่อยปละละเลยการงาน ขาดความรับผิดชอบต่อบุตรภรรยา มีวันหนึ่งขณะที่เด็กร้องไห้ แทนที่ผู้เป็นพ่อจะเข้าไปดูแลปลอบโยนลูก แต่กลับเตะลูกเล็กๆ ที่ร้องไห้อยู่นั้น ทำให้ท่าน

รู้สึกเบื่อหน่าย เกิดสลดสังเวชในใจบางอย่าง ได้เห็นปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นทั้งกับตัวเองและบุคคลใกล้ตัว เป็นปัญหาที่ฝังใจให้เฝ้าทบทวนเรื่อยมา ยังผลส่งสะท้อนไปถึงความคิดและชีวิตในกาลต่อมา

ช่วงชีวิตวัยรุ่นสมัยนั้นก็ไม่มีอะไรมามอมเมาให้หลงเพลิดเพลินนัก และอีกอย่างท่านก็ไม่ใช่เด็กซุกซนเกเรอะไร

ชีวิตวัยรุ่นของท่านจึงไม่มีอะไรหวือหวานัก เพราะส่วนใหญ่กิจวัตรประจำวันจะหมดไปกับการทำไร่ทำนา ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่นจึงผ่านมาได้อย่างราบรื่นไม่มีอุปสรรคขวากหนามอันใด

แรงบันดาลใจ

การได้เห็นพระกรรมฐานผู้มีจริยาวัตรอันงามย่อมทำให้เกิดความปีติยินดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บ้านหนองแสงจะได้ยินคนเฒ่าคนแก่กล่าวถึงหลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ ให้ฟังอยู่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดภาพแห่งความทรงจำที่งดงามตั้งแต่นั้นมา

"คงจะเป็นป.๔ หรือออกโรงเรียนใหม่ๆ นี่แหละ พอเลิกเรียนแล้วไปเลี้ยงควายอยู่ตามทุ่งนา พอดีน้าสะใภ้ น้าสาว พูดว่า "ไปแหม้สู อาจารย์บุญมีเพิ่นพายบาตรมาไกล"

เราเลยไปช่วยรับ พายบาตรเข้าไปบ้านหนองแสง ประเคนเพิ่น กราบเพิ่นเรียบร้อย ก็รู้สึกศรัทธา แต่ท่านจะจำได้หรือไม่ได้ เราไม่ทราบ แต่เราจำได้อยู่และได้พูดกับท่านว่า

"ถ้าผมบวช ผมจะออกไปเที่ยวธุดงค์ ไม่อยู่บ้าน เหมือนกับอาจารย์นี่ล่ะ" ท่านก็ไม่พูดอะไร"

ในระหว่างปีพ.ศ. ๒๔๙๖-๒๔๙๙ หลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ ผู้เป็นลูกหลานบ้านหนองแสงได้เคยมาจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองแสงแห่งนี้ ยิ่งทำให้ท่านเห็นวัตรปฏิปทาที่งดงามของพระกรรมฐาน

"ที่เราบวชนี้ด้วยแรงบันดาลใจจากหลวงปู่บุญมีนะ ปฏิปทาท่านดลใจของเราให้อยากเที่ยวกรรมฐานเหมือนอย่างท่าน ช่วงเป็นเด็กคิดขึ้นมาว่า น่าจะอิสระดี ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไร เพราะเราเป็นลูกกำพร้า เกิดมาแม่ตายตั้งแต่อายุได้ ๖ ปี ชีวิตเราเป็นอย่างนั้น

พอเห็นหลวงปู่บุญมี เราถึงว่ามันน่าจะอิสระดี สบายดี เราถึงคิดอยากออกบวช แต่มีภาระก็เลยบวชไม่ได้ ภาระที่ดูแลตายายนี่แหละ ตายายเลี้ยงเรามา กับภาระอีกอันหนึ่งคือน้องชาย ถ้าเราไปนี่ยิ่งจะแย่ใหญ่เลย ฉะนั้นเราก็เลยเลี้ยงน้องชายช่วยตาช่วยยาย"

จากเล่นมายากลขายยา ถึงต้อนหมูไปขาย

ติ้ง ตะลึ่งติ้ง ติ้ง ตะลึ่งติ้ง ติ้ง......
ตะลึ่งติ้ง ติ้ง ตะลึ่งติ้ง ฉ่า....ฉ่า...ฉ่า

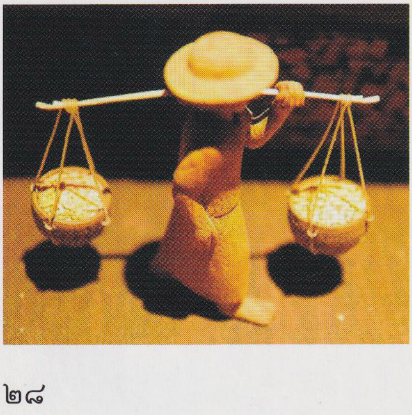
เสียงกลอง ฉาบ ถูกบรรเลงขึ้นเพื่อร้องเรียกความสนใจก่อนจะมีการแสดงมายากล....ขายยา

"ไปเล่นมายากลก็ไป แต่บ่ได้เล่นดอก ไปช่วยยกของ ไปด้วยกัน ๔-๕ คน เล่นกลขายยา ลุงนี่เล่นกลเป็น ลุงเป็นคนจีน ไปขายยานำหมู่บ้านนั่นหมู่บ้านนี่ ขายยาน้ำ มันก็หนัก"

ท่านต้องหาบยาช่วยลุงไปขายบ้านนั้นบ้านนี้ ยาน้ำที่หาบไปขายหนักมาก จึงได้ออกความคิดว่าให้เอายาฝุ่นไปโดยไม่ต้องใส่น้ำเพราะมันจะได้ไม่หนัก แต่ลุงก็ไม่ฟังไม่เห็นด้วย ต้องได้หาบยาน้ำนั้นต่อไป

"ไม่ไหวหรอกลุง เปลี่ยนอาชีพ"

ชีวิตมันต้องประสบกับทุกสิ่งทุกอย่าง ผ่านทั้งสุขและทุกข์จึงจะไม่ขาดทุน มีอะไรก็ให้มันประสบพบเจอมันจึงไม่สงสัย

ต่อมาน้าซึ่งซื้อขายหมูมารู้เข้า จึงว่า

"บ่ได้เรื่อง ไปขายหมูน้อยนำกู ต้อนหมูเป็นฝูงไปขาย"

จากนั้นจึงทิ้งอาชีพเล่นมายากลขายยา ตัดสินใจไปกับน้า ต้อนหมูไปขายตามหมู่บ้านต่างๆ เป็นงานเบากว่าหาบยาน้ำมาก

"ไปซื้อหมูมาทีละ ๒๐-๓๐-๕๐ ตัว นั่นแหละ ได้เยอะๆ แล้วก็ไล่ออกจากหมู่บ้านเอาไปขาย แต่ก่อนเอาไปหมู่บ้านนั้นหมู่บ้านนี้ ไม่ได้เอาบรรทุกใส่รถเหมือนทุกวันนี้นะ ไปด้วยเท้า ฉะนั้นหมูมันก็เดินด้วยตีนเหมือนกันกับคน เดินออกจากยโสธร บ้านหนองแสง จากหมู่บ้านนั้นไปบ้านนี้ ไปเรื่อยๆ จนถึงหลายหมู่บ้าน เดินไปเรื่อยขายไปเรื่อย แล้วก็ไม่หยุดแวะพักขายหรอกในเขตยโสธร

โน้นแหละไปถึงเขตจังหวัดศรีสะเกษ เพราะว่าเขตจังหวัดยโสธรก็รู้กัน หาซื้อเองอยู่แล้ว แต่ทางโน้นมันไกล เราก็เลยไล่ไปโน้นแหละ ไล่ไปถึงเขตจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอราษีไศล ข้ามทุ่งกุลาร้องไห้ เพราะยโสธร อำเภอมหาชนะชัยมันต่อเขตกับอำเภอราษีไศล มันเป็นทุ่งมหาชนะชัย เป็นทุ่งเดียวกับทุ่งราษีไศล เรียกว่าทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นทุ่งกว้างมาก เราเพิ่งไปเห็นทุ่งกว้างมากๆ นั่นแหละอยู่ตรงนั้น ทุ่งนั้นรวมแล้ว ๓-๔ จังหวัดนี้ เรียกว่าทุ่งกุลาร้องไห้

แต่อยู่เขตอำเภอราษีไศลกับอำเภอมหาชนะชัยนี้ เขาเรียกว่า ทุ่งปู่ป๋ะหลาน ภาษาอีสาน ปู่หลงกับหลาน หลานหลงกับปู่ เรียกว่าทุ่งปู่ทิ้งหลาน หลานทิ้งปู่ นี่แหละ คือมันเป็นทุ่งกว้าง ตามตำราทุ่งนี้ถามคนเฒ่าคนแก่ ทำไมถึงไปเรียกว่าทุ่งปู่ป๋ะหลาน

“หลานกับปู่เดินทางข้ามทุ่งนี้มา สมัยนั้นถ้าหน้าแล้งจะอดน้ำมาก ทุ่งนั้นไกลมากเลย พอดีหลานเหนื่อยและก็หิวน้ำ ปู่ก็เลยบอกว่าจะไปหาน้ำมาให้หลานนั่งคอยตรงนี้ หลานนั่งคอยนานจนทนไม่ไหวก็เลยตามหาปู่ พอปู่ได้น้ำแล้วกลับมาไม่เจอหลาน เพราะหลานตามปู่ไปแล้ว เรื่องของเรื่องต่างคนต่างหากัน เลยมีตำนานว่า ทุ่งปู่ป๋ะหลาน ที่จริงมันก็รวมกันเป็นทุ่งกุลาร้องไห้นั่นแหละ

ย้อนไปถึงไล่หมู เราต้อนหมูไปขายกับผู้ใหญ่ เราเป็นเด็กอายุสิบกว่าปี ไล่ไปเรื่อยๆ ทุกวันๆ พักแต่กลางคืน กลางวันก็ต้อนไปหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านนี้ เราเป็นคนต้อนให้เขา ผู้ใหญ่ก็ต้อนช่วยอยู่ แต่คนขายก็เป็นพวกผู้ใหญ่นั่นแหละ เวลาพักก็ไปพักอยู่ที่ทุ่งนาใกล้หมู่บ้านเขา ผู้ใหญ่ก็เข้าไปประกาศหาผู้ใหญ่บ้าน บอกว่าเอาหมูมาขาย ไปบอกคนนั้น ไปบอกคนนี้ ใครต้องการหมูก็ออกไปซื้อ ก็พักคอยเขาอยู่นั่น เวลาจะเข้าไปก็ไม่เข้าไปแต่ตัวดอก ๓ คนก็เอาหมูไปคนละตัว แต่ไม่เอาหมูเข้าบ้านหมดเพราะมันลำบาก มันจะไล่ยาก ใครจะมาซื้อก็มาซื้อทางทุ่งนา

เราไล่ไปก็สงสารหมูอยู่เหมือนกัน และสงสารตัวเองด้วย ไปเรื่อย ก็คิดอยู่เรื่อย จำเป็นก็ต้องไปเพราะยายสั่งให้ไป ยายไปลงทุนร่วมหุ้นกับผู้ใหญ่กำนัน

นั่นแหละขายกลับมาได้เงิน น้าก็เอาให้ยาย เราก็ได้ค่าไล่ต้อนหมูนี่ครั้งละร้อย เราก็ให้ยายเหมือนเดิมนั่นแหละ เพราะเราสิบกว่าปีนี้ยังไม่รู้จักใช้เงินนะสมัยนั้น ยังไม่รู้จะใช้อะไร ถ้าอยากได้อะไรก็สั่งเอาให้น้าเอามาให้”

นอนตื่นสาย ถูกน้าแกล้ง

แม้จะเกิดความยากลำบากในการต้อนหมูไปขาย แต่ระหว่างทางน้าหลานก็ยังมีเรื่องราวเรียกรอยยิ้ม เพิ่มความชุ่มชื่นในการเดินทางบ้าง

"น้าได้ฝึกเราตื่นแต่เช้า มันเหนื่อยนะ เราก็นอน สว่างแล้วแต่ยังไม่อยากลุก นอนเฉยอยู่นั่นแหละ พวกผู้ใหญ่ตื่นเช้าขึ้นมา เขาก็มาหุงข้าว มาทำกับข้าว หาอาหารพวกรำพวกอะไรมาเลี้ยงหมู

ไปนอนคืนแรกเราก็นอนตื่นสายแล้ว มันเดินทั้งวันเนาะ สว่างแล้ว ก็ยังไม่อยากตื่น ได้ยินเสียงผู้ใหญ่อยู่ เราก็รู้ตัวไม่หลับหรอก แต่ก็ยังอยากนอนอยู่ ไม่อยากลุก เอาผ้าคลุมโปงเลย

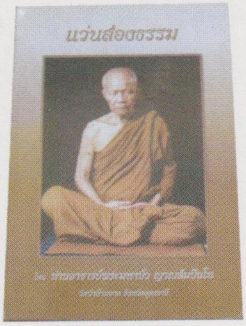
น้าได้เอาข้าวมาหว่านรอบเรา หมูก็มากิน มันก็แย่งกัน กัดกัน จะเหยียบย่ำเราทีนี้ เลยต้องตื่นขึ้นมา

น้าหัวเราะอั๊กๆๆๆ

ทีนี้ เราก็ตื่นแต่เช้าเลย ทำไม จะตื่นก่อนน้า จะไปแกล้งกลับ ไม่ได้แกล้งกลับน้าสักทีเลย น้าตื่นก่อนทุกครั้ง เราตื่นไม่ทัน พยายามก็ยังสู้น้าไม่ได้อีก เราก็ไม่ได้บอกน้าหรอกว่าเราจะแกล้งกลับ แต่ก็ยอมอยู่ว่าน้าเก่งมากเลย

น้าคนนี้เหมือนกันกับเรา ถ้าคนเห็นเขาก็จะว่าเหมือนกัน เขาว่านิสัยเหมือนกัน รูปร่างก็เหมือนกัน น้าคนนี้จะสูงกว่าเราหน่อย"

หัดภาวนา กำหนดดูสาว

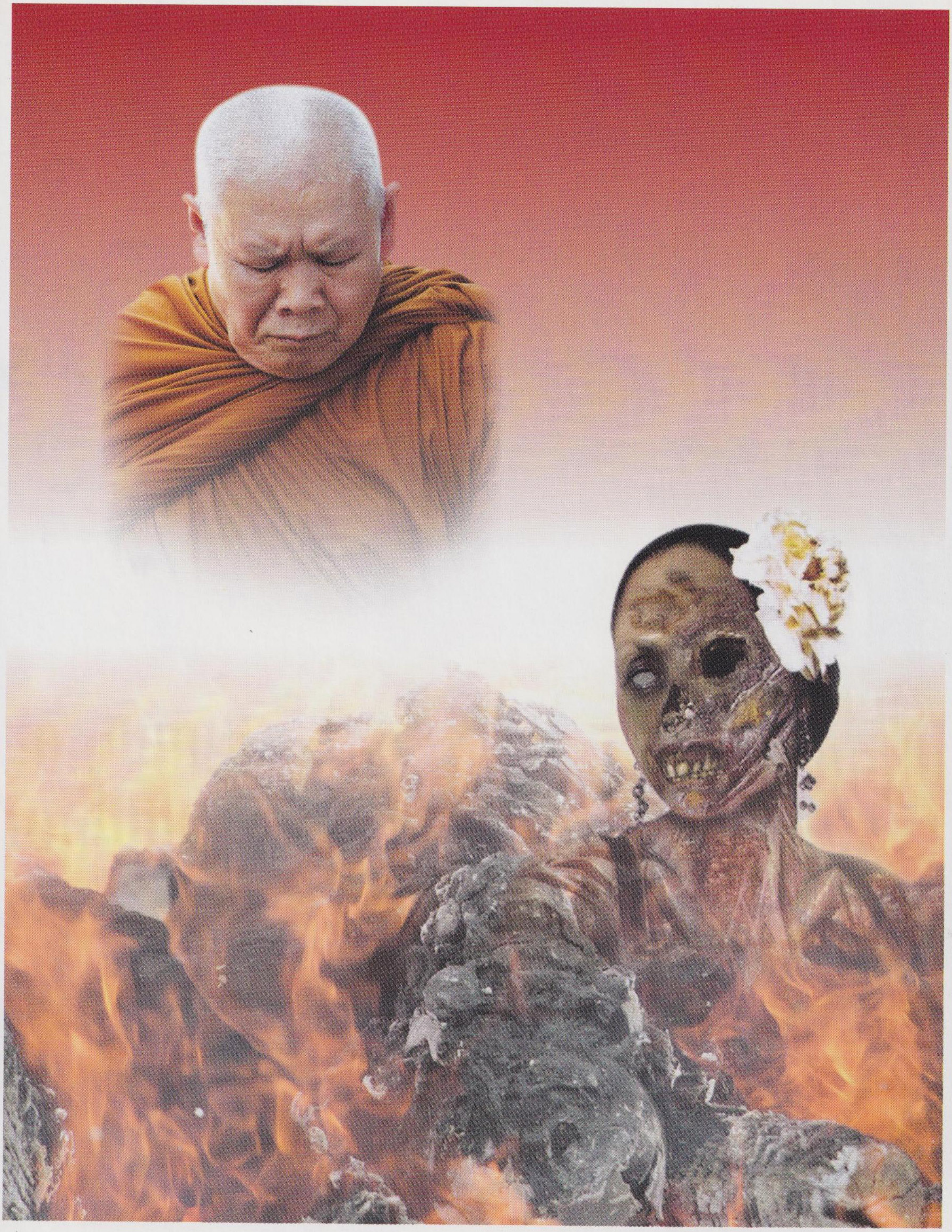
ต้นทุนของแต่ละคนมีอยู่ไม่เท่ากัน ในทางศาสนาผู้มีต้นทุนที่ดี หรือที่เรียกว่าบุญเก่า หรือมีอุปนิสัยในการประพฤติปฏิบัติย่อมเป็นไปได้ง่าย คนบางคนใช้เวลาทั้งชีวิตยังไม่เคยปรากฏผลให้เกิดความอบอุ่นใจ แต่เด็กหนุ่มกลับปรากฏผลด้านภาวนาขึ้นบ้างแล้ว

"ก่อนสิบวช น้า น้องแม่เคยอยู่กับหลวงตา ๒ ปี กลับมาก็เล่าให้ฟังหมดทุกสิ่งทุกอย่าง เรื่องระเบียบวินัยก็ไปเล่าให้ฟัง ก็ไปฝึกเราตั้งแต่ยังไม่ได้บวช ฝึกเรื่องสติ เฮ็ดนั่นต้องมีสติจั่งซั่นโอ้ เพิ่นเคร่งครัด เอาหนังสือหลวงตาไปให้อ่าน

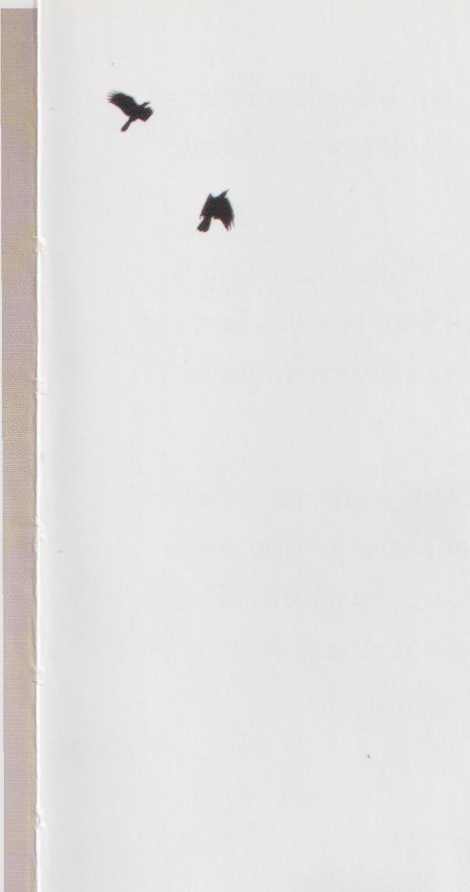
เราก็อ่านหนังสือหลวงตา อ่านแล้วก็มาลองภาวนาดู มีครั้งหนึ่งนั่งภาวนาอยู่ นั่งภาวนาเบิ่งผู้สาว อีได๋มันงามกว่าหมู่ในบ้านนี้กำหนดดู เราเห็นว่าคนนี้สวยกว่าเพื่อนเลยมาพิจารณาดู เออคนนี้มันสวยกว่าเขา สวยกว่าเพื่อนในหมู่บ้านนี้ กำหนดเห็นภาพของมันมานั่งอยู่ข้างหน้า

ตั้งแต่ยังไม่บวช กำหนดดูภาพที่ว่ามันสวยนั่นแหละ นั่งดูไปที่ว่ามันสวยก็เปื่อยออกๆ มันสวยมันกะเป็นอย่างนี้ เราก็เลยได้รู้ เราไม่รู้ว่าพระธรรมไปเตือนเนาะ ที่จริงมาภาวนาทีหลังจั่งฮู้มันสิสวยแม่มันจั่งได๋ ของสกปรก ของเปื่อยของเน่า เพิ่นกะสิว่าจั่งซั่น

จากนั้นจึงได้พูดกับน้าสาวว่า ไม่แต่งงานหรอก เพราะมันชัดตรงนี้แล้ว"

"คันบ่ออกจากบ้าน บ่เห็นด่านแดนไกล
คันบ่ไปหาเฮียน ก็บ่มีความฮู้"

ลูกผู้ชายต้องออกจากบ้าน

จุดเปลี่ยนสำคัญ ไม่เพียงเป็นความตื่นเต้นที่ต้องเดินทางไกลไปแปลกถิ่นแผ่นดินเกิด แม้จะโตเป็นหนุ่มแล้วก็ไม่ค่อยได้ออกจากบ้านไปไกลเท่าไรนัก แค่ในเมืองไม่กี่สิบกิโลเมตรก็ยังนับครั้งที่ไปได้ แต่การเดินทางครั้งนี้เป็นพันกิโล ต้องเปลี่ยนหน้าบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้อง

งานที่ทำก็ไม่ใช่ทำไร่ทำนาอย่างเดิม แต่เป็นหินงานหิน

“ชีวิตมาเปลี่ยนมากตอนอายุ ๑๙ ปีนี่แหละ มันทำไมถึงเปลี่ยนเพราะว่าน้องชายก็โตแล้ว เราก็ขอคุณตาคุณยาย พอดีลูกป้ามาจากภาคใต้ชวนไปเที่ยวใต้ก็คิดอยากไป

เอ้า ไปก็ไป ก็เลยขอตาขอยาย ตายายก็ว่า ไปก็ไป ถ้าไปกับบักใบนี่เพราะมันเคยไป ไปกับบักใบนี้ไปได้ ห่างกัน ๒ ปีอายุ ๒๑-๒๒ นี่แหละเขาเกณฑ์ทหารเรียบร้อยแล้ว หลวงพ่อยังรอเกณฑ์ทหารอยู่แต่เขายังไม่ได้เรียก ยังไม่มีหมายเรียกก็เลยไปกับเขาก่อน

น้องชายโตพอช่วยเหลือตัวเองได้ ยายก็เลยให้ไปทำงานข้างนอก ที่จริงเราก็ไม่เคยออกจากบ้านสักทีนะ ครั้งแรกนี่ออกไปทางภาคใต้เลย ยังไม่เคยไป ผ่านกรุงเทพฯ วันหนึ่งหรือสองวันนี่แหละ ขึ้นรถลงภาคใต้เลยไม่ได้นั่งรถโดยสารนะไปจากยโสฯ แบบประหยัด เรานั่งรถสิบล้อบรรทุกข้าวสาร คนที่เคยไปแบบนี้เป็นรุ่นพี่ นั่งรถกว่าจะไปถึง

“แหม้ มึงจะพากูนั่งแบบนี้ไปถึงภาคใต้หรือ”

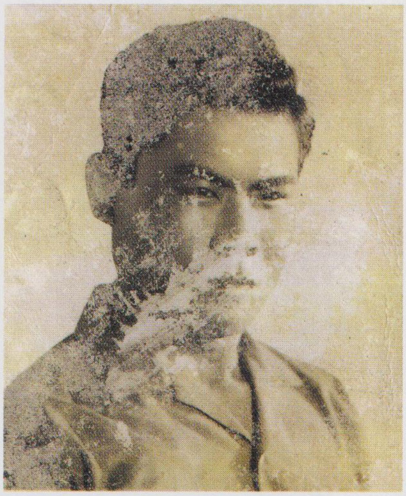
“บ่ จะพานั่งรถโดยสาร”

“นั่งรถบัสเหรอ นึกว่าจะพานั่งแบบนี้อีกกูไม่ไปนะ กว่าจะถึง”

ครั้งแรกมากรุงเทพฯ เดินข้ามถนนกลัวมากเลย กลัวรถชน ออกจากนั้นก็นั่งแท๊กซี่ไปคอยขึ้นรถจากกรุงเทพฯ ไปภาคใต้ นอนอยู่นั่นคืนหนึ่งยุงกรุงเทพฯ มันเยอะจริงๆ นอนอยู่นำธรรมดานี่ล่ะ มุ้งก็ไม่ได้เอาไปไปกรุงเทพฯ ครั้งแรกก็ไปเลี้ยงยุง พอได้เวลารถออกก็ไป

ได้นั่งรถบัสโดยสาร รถออกจากกรุงเทพฯ ผ่านระนอง รถไปขาเดียวไปไม่ถึงพังงา ได้ไปนอนระนองคืนหนึ่ง ดีอยู่มันพานอนโรงแรมสบายหน่อยเวลาอาบน้ำเขาให้ไปอาบที่บ่อน้ำร้อนที่ระนอง จากนั้นนั่งรถผ่านพังงาผ่านตะกั่วป่า ต่อมาพังงามีอำเภอหนึ่งมาตั้งขึ้น และก็ได้ไปทำงานที่นั่น”

ทำบัตรประชาชนครั้งแรก

ภาพหลวงพ่อคูณในวัยหนุ่ม

ช่วงนั้นมีประกาศจากรัฐบาลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พุทธศักราช ๒๕๐๕ เป็นกฎหมายที่บังคับให้คนไทยทั่วประเทศต้องมีบัตร

รัฐบาลที่มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ออก "พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๐๕" โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นไป

"ลงไปใต้ปี ๒๕๐๖ พอไปถึงโน้นได้กี่เดือนน๊อ เขาประกาศให้ทำบัตรประชาชน แต่ก่อนยังไม่มีบัตรประชาชน เพิ่งเริ่มปีนั้น จอมพลสฤษดิ์ก็ประกาศให้ทำบัตรประชาชนขึ้นมา เสียคนละ ๕ บาท เราก็เลยให้ทำสำเนาทะเบียนบ้านไปโน้น ไปขึ้นต่อทะเบียนของเถ้าแก่อยู่พังงา ตำบลโคกกลอย บ้านเลขที่ ๑๑๑ นั่นแหละ ได้ทำบัตรประชาชนอยู่ที่นั่น แต่ได้ใบเหลืองก่อน เราก็ใช้ใบเหลืองนั่นแหละ เขาบอกว่าจะออกใบแข็งให้ก็ไม่ออกสักที"

งานหินเริ่มแล้วอย่างเต็มตัว

งานใหม่เริ่มขึ้นตั้งแต่เช้าตรู่ ไม่ใช่ท้องไร่ท้องนา ไม่ใช่พื้นดินที่เคยหนานุ่มของดินโคลนสาบควาย แต่เป็นเหมืองหินที่ต้องทำตั้งแต่ย่อยหิน ขนขึ้น-ลงรถ แทบทุกขั้นตอนต้องใช้แรงคน ยกเว้นการระเบิดภูเขา

"เราทำงานอยู่กับเถ้าแก่นั่นก็ดีอยู่นะ เขารับเหมาทำถนนจังหวัดพังงา ตำบลโคกกลอย ชื่อเถ้าแก่โกหลาย เขาให้เราทำงานเป็นเด็กรถ ขนหินขึ้น-ลงรถ ลูกพี่ลูกน้องก็ทำเหมือนกัน เพราะเขาทำงานนี้ เราก็ต้องทำงานเหมือนกันกับเขา เถ้าแก่คิดให้รถละ ๒๐ บาท เป็นรถ ๔ ล้อ รุ่นเก่า

ขนขึ้นอยู่นั้นวันหนึ่งได้หลายรถอยู่นะ ตื่นเช้าขึ้นมาก็ไปทำ เขามีที่พักให้ก็พักกับเขานั่นแหละ คนงานพักรวมกัน แผนกของเรานี้ก็เหมารถละ ๒๐ บาทก็ได้หลายรถอยู่ คิดเป็นเงิน

ก็ได้วันละหลายอยู่ ทำร่วมกันนี้ ๕ คนมั้ง รถคันหนึ่ง ทำไป จนค่ำนั่นแหละ เขาระเบิดภูเขามาทำถนน เป็นโรงโม่หิน ขนหิน

ต่อมาเราก็เลยเปลี่ยนมาอยู่หน้าโม่ ใช้คนยกเหมือนเดิมนี่ล่ะ ยกขึ้นรถก็คน เอาลงรถก็คน แต่ก่อนนี้ไม่มีเครื่องทุ่นแรง เรานึกว่ามันจะสบายอยู่หน้าโม่ โม่ไม่ได้หยุดก็ไม่ได้พักล่ะทีนี้ เงินก็เท่าเดิม คิดรถละ ๒๐ เหมือนเดิม ต่อมาเลยมาเหมา ย่อยหิน คือเขาระเบิดลงมานี่มีก้อนหินใหญ่ๆ ยังเอาขึ้นรถไม่ได้ พวกเราก็จะเอามาย่อยมาทุบ ใช้ค้อน ๑๒ ปอนด์ ค้อน ๘ ปอนด์ ก้อนหินก้อนใหญ่ๆ ใช้ค้อนทุบ มันก็เหนื่อยเท่าๆ กัน นั่นแหละ ทำกันหลายคน ช่วยกันย่อยหิน

ทำได้ ๒-๓ เดือน ได้ส่งเงินมาบ้านอยู่นะ ทำงานไม่มีวันหยุดหรอก ไม่รู้วันไหนวันเสาร์วันอาทิตย์ ทำไปตลอดเลย พอมันได้เงินก็ไม่คิดอยากกลับบ้าน ได้เงินก็เลยขยันขึ้น"

นอกเหนือจากงานประจำที่ทำ ยังมีงานพิเศษที่ต้องทำเพิ่มอีก คือไปจ่ายตลาดและเป็นพ่อครัวประจำบ้าน เพราะเป็นคนมีฝีมือในการทำกับข้าวดีที่สุดในบรรดาเพื่อนๆ ร่วมงานทั้งหมด

"ตื่นตั้งแต่เช้า เฮาเป็นผู้ไปจ่ายตลาด ทำอาหารกินเลี้ยงหมู่ เป็นมาตั้งนานแล้ว ตอนอยู่บ้านก็ทำกับข้าวได้อยู่ ไปอยู่พู้นเขาว่าบักคูณมันทำอาหารแซ่บ เฮ็ดอาหารเป็น ไปจ่ายตลาดมาเฮ็ดอาหารให้เขา กินข้าวแล้วจั่งไปเฮ็ดงาน ไปอยู่พู้นอายุอ่อนกว่าหมู่ เอาหยังๆ มื้อนี้ ขั้นขะเจ้าว่าแล้วแต่มึงวาซั่น ก็ไปซื้อปลาทู

มาต้ม อาหารอีสานก็เอาพริก กะปิ ก็ตำน้ำพริกกะปิ แล้วต้มปลาทู ซื้อบักส้มซื้อผักมา ซื้อพริกสดมา ปรุงลงไป ใส่มะนาวลงไป ต้มปลาทู หยังเป็นตาอร่อยก็เอามาทำให้เขากิน

พออยู่ไปจนถึงอายุ ๒๑ ทางนู้นเขาก็มีจดหมายไปบอกว่าให้กลับมาเกณฑ์ทหาร เราก็ไม่กลับ ทำงานต่อไปอีก ช่วงนั้นเราทำงานแล้ว

ต่อมางานของเถ้าแก่ชะงัก รับเหมายังไม่ได้ คือถ้าเขารับเหมาได้ เราก็มีงานทำ ถ้าเขารับเหมาไม่ได้เราก็หยุดชะงัก ก็กินเงินกงสีไปก่อน ทางนั้นเขาก็จะเอาไปเบิกข้าวเบิกอาหาร เบิกอะไรมากิน เขาก็จะลงไว้ พอได้งานแล้วเขาก็จะหักเงินเอา

ทิ้งช่วงนานจนเราขอเถ้าแก่บอกว่าถ้างานไม่มี ขอไปทำงานอื่นรอก่อน เถ้าแก่ก็ให้ไป ก็เลยไปทำงานสวนผลไม้ ขุดหลุมปลูกต้นไม้ให้เขา ไปถางป่าให้เขาได้วันละ ๑๕-๒๐ บาทนี่ล่ะ ช่วงนั้นแรงงานวันละ ๒๐ บาท

พอดีทางนี้เขามีงาน เถ้าแก่เลยเรียกกลับไปช่วยงาน เถ้าแก่รู้สึกว่าจะรักเราอยู่ เห็นเราช่วงที่ไปทำงานสวนนี้ เถ้าแก่จะเรียกขึ้นรถแล้วไปส่ง

“เอ้า มึงไม่ไปทำงานช่วยกูหรือ กูมีงานแล้ว”

“ถ้ามีงานก็ไป” พอกลับไปหาเถ้าแก่ เถ้าแก่ก็พาไปรับเหมาอีกที่หนึ่ง

เขามาสร้างอำเภอใหม่ช่วงต่อเขตจังหวัดชุมพร-พังงา จังหวัดพังงาจะตั้งกิ่งอำเภอใหม่ รับเหมาเอาหินไปสร้างอำเภอ ไปสร้างถนน แต่ว่าเถ้าแก่เอาหินกรวดขึ้นจากห้วย แม่น้ำนั้นจะมีหินกรวดเยอะ จะพาคนงานไปโกยเอาหินกรวดนี้ ใส่ตะแกรงร่อนเอาทรายออกไป เอาแต่หิน ช่วงที่ร่อนนี้จำไม่ได้ว่าเถ้าแก่เอารถละเท่าไร ก็ทำเหมา

นั่นแหละ เราจำไม่ได้ช่วงนั้น แต่ได้ดีอยู่ ได้ง่ายอยู่

เอาหินขึ้นมากองแต่ละกลุ่มๆ มาแยกหิน หินใหญ่ หินกลาง หินเล็ก ได้กองใหญ่ แกยังไม่ได้มาบรรทุกเพราะซ่อมรถอยู่ เราก็คิดว่าเมื่อไรจะมาขนสักที

จนถึงหน้าฝน ฝนมาล่ะ น้ำก็ไหลหลากมาที่นี้ กองหินไม่ทราบว่าไปไหนหมดเลย พอรถซ่อมเสร็จ เวลาจะขนหิน ทางเข้าไปมันลำบาก ต้องได้วางแผ่นไม้กระดานจึงจะเข้าไปเอาหินได้ มันก็ลำบากมากๆ เลย ลูกน้องก็ขาดทุน เถ้าแก่คงจะถูกปรับนั่นล่ะ แย่มากเลยช่วงนั้น ขาดทุน เลยไม่ได้เงิน

ช่วงนั้นทางบ้านก็โทรไปบอกให้รีบกลับเพราะมีหมายเรียกมาแล้ว แต่กลับไม่ได้ เพราะไม่มีเงิน เงินที่หาได้ก็ฝากมาหมดแล้ว มันขาดทุนตรงนั้นแล้ว ทำยังไงได้ หาทำงานพอได้ใช้ค่ากงสีเขาเสร็จ เซ็นเขาก่อน เลยบอกเถ้าแก่ว่า "ผมจะหางานใหม่แล้วเถ้าแก่"

จากพังงาถึงภูเก็ต

ถึงคราวที่ต้องเปลี่ยนงานเพราะงานเก่านั้นเห็นจะไปไม่ได้เสียแล้ว ทั้งยังขาดทุนอีกด้วย แต่งานใหม่ก็ยังอยู่ในสายงานเดียวกัน เพียงเปลี่ยนสถานที่ทำงานจากชุมพร พังงา มาทำงานที่ภูเก็ตแทน

เจองานที่ภูเก็ต...หนักกว่าเดิม

"ทีนี้ก็เลยไปภูเก็ต ไปทำงานที่โรงโม่หินเหมือนเดิมนั่นแหละ อันนี้ทำเป็นเงินเดือนเหมา เขาให้เงินเดือน ๖๐๐ ก็ย่อยหินบ้าง ยกหินบ้าง แล้วแต่เขาจะให้ทำ เพราะทำเป็นเงินเดือน ทำอยู่จนปลายปี ๒๕๐๘ นู้นล่ะจึงได้กลับ อยู่ที่ภูเก็ตนี่นานหน่อย

มาป่วยเพราะทำงานหนัก ที่ทำงานหนักไม่ใช่หนักอะไรทีนี้ เถ้าแก่เรียกไปทำงานอีกแผนกหนึ่ง เถ้าแก่มีรถสิบล้อ รถบรรทุกเยอะ ก็มารับเหมาบรรทุกแร่เป็นก้อนๆ ลงเรือ ก็มาให้ลูกน้องขนแร่ขึ้นรถ ลงรถ ขนลงเรือ แหม้ เราทำไม่มีเวลาหยุดเลย ตั้งแต่ตี ๔ เขามาเรียกก็ไป ทำจนมืด เอาอยู่อย่างงั้นแหละ

แหม้...แบกแร่ เขาถลุงเป็นก้อนสี่เหลี่ยม เป็นก้อนๆ รู้สึกว่ามันหนักมากๆ เราไม่เคยทำงานหนักอย่างนี้ ขนาดขนหินว่าหนักแล้วก็ยังไม่หนักเท่า หนักแป๊ปเดียวก็ได้เอาออกใส่รถ อันนี้กว่าจะไปถึงรถ ลงจากรถกว่าจะไปถึงเรือ แบก แหม้ หน้าบิดหน้าเบี้ยวเลย

คนที่เป็นจับกังอยู่ที่นั่นหัวเราะเรา "มึงหัวเราะกูเด้อ กูแฮงหนักอยู่ กูยิ่งหนักอยู่นี้" เขาขำเรา มันคงจะน่าขำอยู่หรอกเขาถึงขำ อยู่นั่นเขาแบกได้ทีละ ๒ ก้อนอยู่นะ ก้อนหนึ่งประมาณ ๓๐-๔๐ กิโลฯ

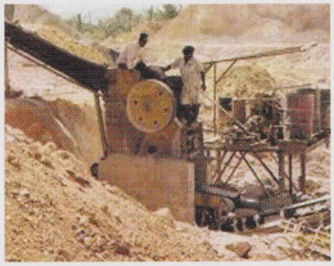
แต่ก่อนเราเป็นหนุ่มเคยแบกข้าวสาร ๑๐๐ กิโล เราเคยแบกได้อยู่ แร่นี้มันยาวๆ แบกก็แบกยาก แบกข้างเดียวอีก แหม้... เจ็บบ่าก็เจ็บ ตั้งแต่ก้อนเดียวเขาก็ขำจะแย่อยู่แล้ว เอากับเขาอยู่นั่นแหละ ไปทำอยู่หลายวันอยู่นะ จนแร่เขาเกือบจะหมดนั่นแหละ จนวันสุดท้าย

วันสุดท้ายนี้เราป่วยเลยไม่ไป เขาก็มาเรียกอยู่ แต่เราไม่ได้บอกเขาหรอกว่าเราป่วย มีแต่บอกเพื่อน บอกโชเฟอร์รถ บอกว่าเราไปไม่ได้ ให้คนอื่นไป แต่เวลาคิดเงินให้นี้ วันที่เราไม่ไปเขาก็คิดให้อยู่ ก็ดีอยู่"

กลับบ้านดีกว่า

งานเหมืองที่คิดว่าน่าจะดีกว่าการทำนา แต่ไปๆ มาๆ กลับหนักกว่าที่คิด แม้ว่าจะได้เงินเร็วกว่าการทำไร่ทำนาแต่ก็ทำให้เสียสุขภาพ เปลืองพลังงานอย่างยิ่ง ซ้ำแล้วก็มาเจ็บไข้ได้ป่วยอันเนื่องมาจากการโหมงานหนัก

เมื่อประจักษ์ว่าความจริงไม่ได้สวยงามเหมือนความฝัน จึงทำให้คิดถึงคำว่า "กลับบ้านดีกว่า"

"เถ้าแก่จุยเส้งก็ดีอยู่แต่เราไม่ได้สนิทกับเขา อยู่ที่ภูเก็ตนี้ จนเรากลับบ้านนั่นแหละ ปีกว่าๆ เราก็ลาเขากลับบ้าน รวบรวมเงิน ได้เงินเดือนละ ๖๐๐ นั่นแหละไปเที่ยวโชกโชนอยู่ทางภูเก็ต พังงานั่น ก็ได้กลับมาปลายปี ๒๕๐๘ นี่แหละ เพราะว่าเรามาบวช ๒๕๐๙

ทำงานจนพิจารณาว่าเหนื่อยพอแล้ว เราเห็นแล้วในการประกอบอาชีพกรรมกรนี้ เรากลับไปอยู่บ้านดีกว่า

ไปทำนาดีกว่า ทำนานี่เบากว่าเยอะ พอกลับมาได้เงินประมาณ ๓,๐๐๐ บาท จากนั้นมาก็ป่วยกระเสาะกระแสะ ป่วยๆ หายๆ ป่วยปวดเนื้อปวดตัว เป็นไข้ ทำยังไงก็ไม่หาย ทำงานก็ไม่ได้ เรากลับดีกว่า พอมีเงินเหลืออยู่แค่นี้ อยู่ไปนาน เดี๋ยวเงินหมดก็จะไม่ได้กลับอีก

เรามาป่วยก็เลยคิดได้ กูจะมาตายก่อน ไม่ได้บวชให้แม่นะ

เอ้า กลับไปก่อน เลยกลับมา

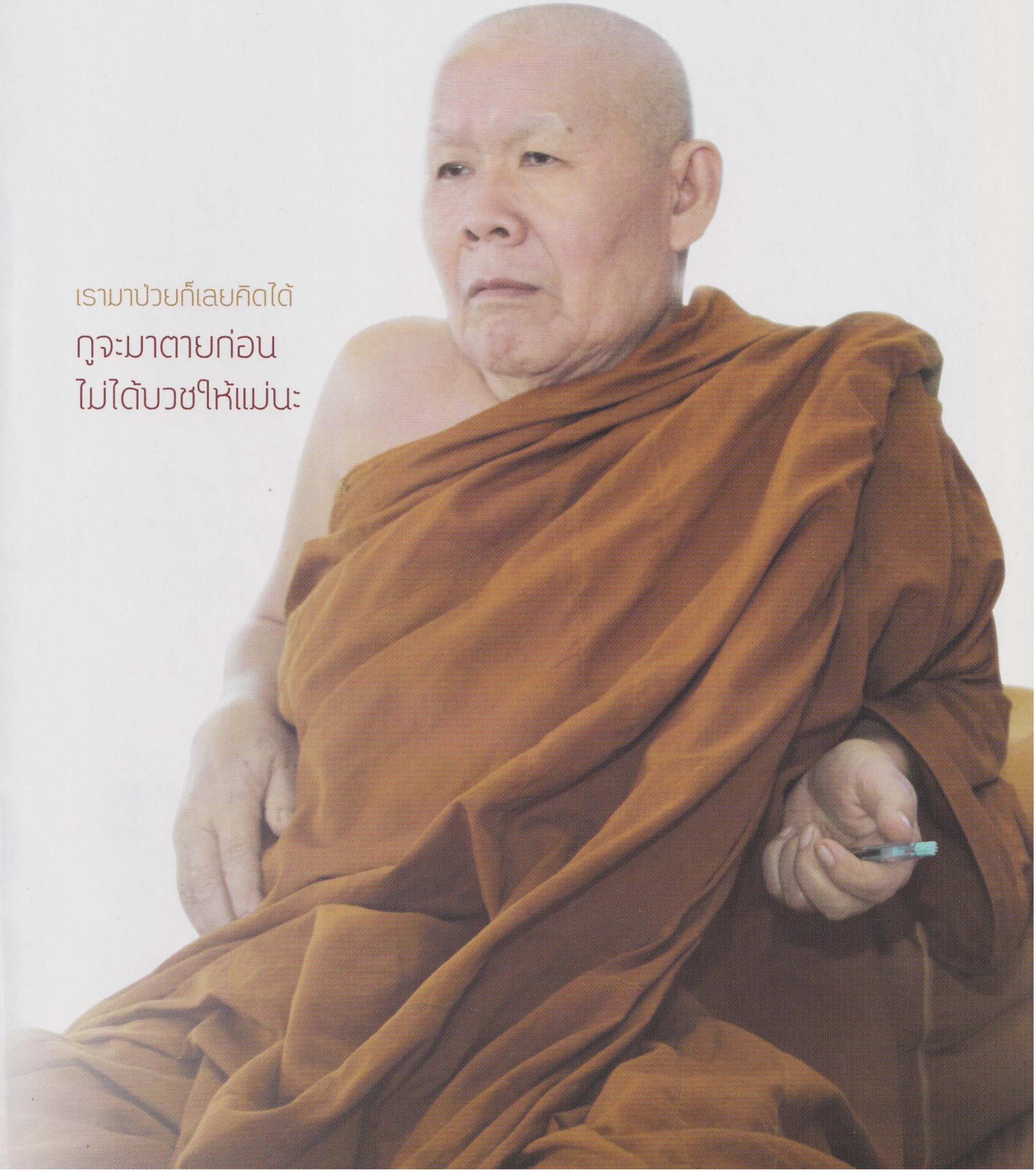
แต่ก่อนยังไม่คิดอยากจะกลับบ้านหรอก มันก็เพลินอยู่นั่น มาป่วยที่นี่เลยมา คิดว่ากลับบ้านก่อนเถอะ เดี๋ยวเราจะตายก่อน มันทำงานหนักก็เลยป่วย ไม่ทราบว่าป่วยอะไร หาสาเหตุไม่ได้หรอก หยุดทำงานมันก็หาย

นั่นแหละชีวิตตั้งแต่เป็นฆราวาสเป็นอย่างนั้นแหละ เหนื่อยมากเลย ป่วยอีก ตอนกลับนั่งรถโดยสารจะมาขึ้นรถไฟไปที่ทุ่งสง เพราะรถไฟภูเก็ต-พังงา ยังไม่มี ชวนกันนั่งรถไฟกลับ ก็เลยมาขึ้นรถไฟที่ทุ่งสง มานอนอยู่ที่ทุ่งสงคืนหนึ่ง คอยรถไฟ นอนกับหมู่เพื่อนคนงานอีสานเหมือนกัน ไม่ได้นอนโรงแรมหรอก

เงินที่เหลืออยู่ในบัญชีออมสินว่าจะไปถอน แต่มีคนบอกว่าเธอไม่ต้องไปถือเงินดอก ถือเงินเดี๋ยวเขามาล้วงกระเป๋าเอาตอนเดินทาง ก็เลยทำเป็นตั๋วแลกเงินให้ ได้ไปแลกที่ยโส มาขึ้นเงินเอา เก็บเงินไว้แค่พอใช้ซื้ออาหารการกิน ค่าเดินทาง ค่ารถเท่านั้นแหละ”

เรามาป่วยก็เลยคิดได้
กูจะมาตายก่อน
ไม่ได้บวชให้แม่นะ

๒

บรรพชาอุปสมบท

เข้ารับการบรรพชาอุปสมบท
ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙
ตรงกับวันแรม ๗ ค่ำ เดือนยี่ (๒)
ที่วัดสร่างโศก (วัดศรีธรรมาราม)
อำเภอยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี ในเวลา ๑๕.๔๕ น.
ได้รับฉายาภาษาบาลีว่า
สุเมโธ แปลว่า ผู้มีปัญญางาม

มึงต้องบวชนะ

ตามประเพณีโบราณเมื่ออายุครบบวชก็จัดการบวชให้ ยิ่งเมื่อท่านเพิ่งกลับมาจากภาคใต้ที่จากบ้านเกิดไปแสนไกล พอกลับมายายจึงหยิบยื่นการบวชให้เพื่อเป็นการรับขวัญหลานชาย

"พอกลับมายายบอกว่า "มึงต้องบวชนะ" ตามเจตนาที่เราคิดอยู่ว่าจะไม่ได้บวชทดแทนคุณแม่ ของตาของยาย มันจะตายก่อน

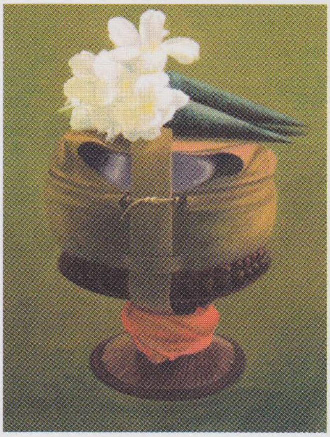
ดีใจมากเลยนะ ยายอนุญาตให้บวช แต่ก่อนยายบอกว่า "มึงต้องบวชก่อนนะ มึงจึงแต่งงาน" ยายบอกตั้งแต่ก่อนไปเที่ยว กลัวไปเที่ยวแล้วจะไปติดสาว จะไปเอาเมียก่อน เลยสั่งเอาไว้

เราพูดกับยายว่า "ผมไม่แต่งหรอกคุณยายชีวิตนี้"

ทางน้าสาวได้ยินก็พูดขึ้นว่า "สาธุ กูคงจะเห็นมึงอยู่หรอก มันจะจริงเหมือนอย่างมึงพูดมั้ย" ท้าทายอีก

พอดีแหละ ยายว่าหลวงพ่อสอก็กลับมาบ้านพอดี ก็เลยจับเข้านาคเลย

แต่ก่อนเข้านาคก็ได้ไปเกี่ยวข้าวอยู่ เป็นหน้าเกี่ยวข้าวพอดี พอเกี่ยวข้าวเรียบร้อยเดือนมกราจึงค่อยได้บวช"

การบวชเป็นไปตามประเพณีที่มีมาแต่เก่าก่อน ตามเจตนารมณ์ของตายายและญาติพี่น้อง โดยมีหลวงปู่สอ พันธุโล ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบวช พร้อมทั้งซ้อมขานนาคให้ด้วย

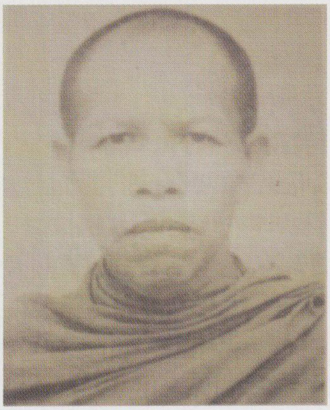
มึงต้องบวชก่อนนะ

มึงจึงแต่งงาน

ยายบอกตั้งแต่ก่อนไปเที่ยว

เราพูดกับยายว่า

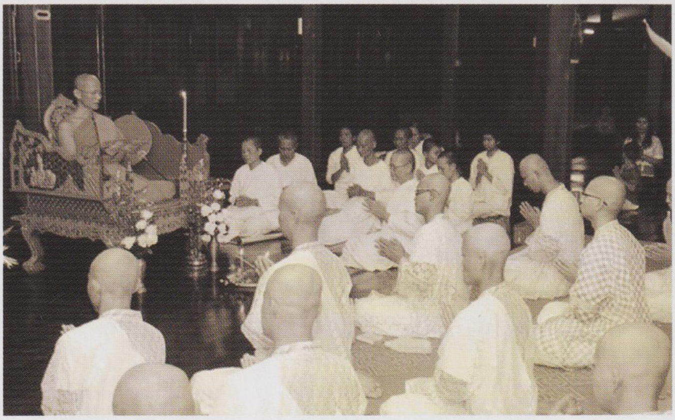
ผมไม่แต่งหรอกคุณยายชีวิตนี้

หลวงปู่สอ พันธุโล พระผู้เป็นเจ้าของตำนานหลวงพ่อเจ็ดกษัตริย์ ผู้พาปฏิบัติในแบบพระกรรมฐาน ทำให้พระบวชใหม่รู้สึกอบอุ่นในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาจนทุกวันนี้

เมื่อซ้อมขานนาคเรียบร้อยแล้ว อุปัชฌาย์แจ้งว่าให้ไปบวชที่วัดสร่างโศก หรือที่ปัจจุบันเรียกว่าวัดศรีธรรมาราม ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙

"ช่วงนั้นหลวงพ่อสอกลับจากอุดรฯ ไปบ้านหนองแสง บ้านหนองแสงนี้ไม่มีพระอยู่ พอหลวงพ่อสอมา พวกญาติๆ ทั้งหลายก็เอาลูกไปฝาก เราก็เลยรอพวกนั้นเหมือนกัน ก็เลยบวชพร้อมกัน ไปบวช ๙ รูป พระ ๗ เณร ๒ นั่นล่ะ

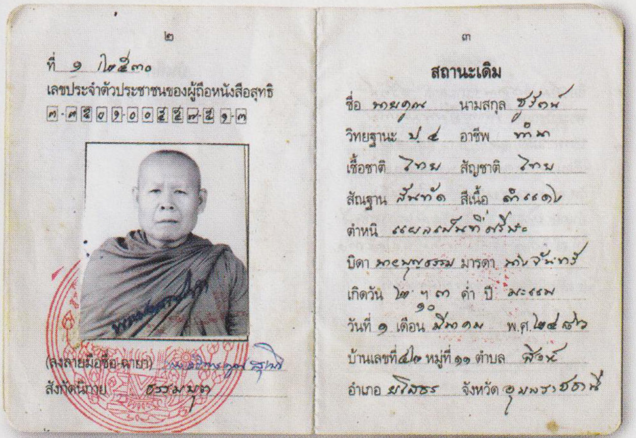
วัดศรีธรรมาราม

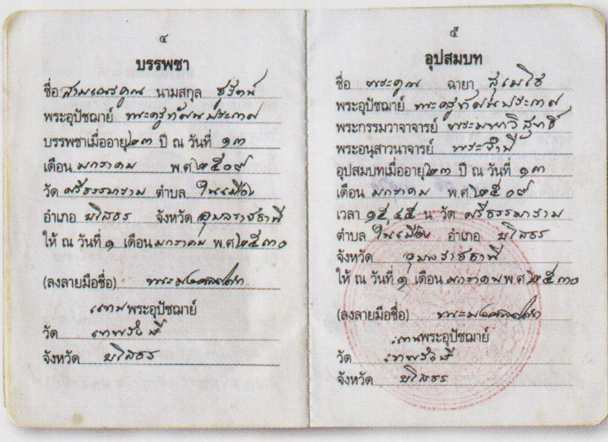
ตอนฝึกนาคนี้ หลวงพ่อสอฝึกให้ ฝึกยังไงก็ไม่ถูกสักที ท่องได้แล้วก็มาว่าให้ฟัง เราก็ว่าถูกอักขระทุกตัวอยู่นะ แต่ก็ยังไม่ถูก ไม่ผ่านสักคนหรอก ๙ คนนั่น พากันว่าไปๆ จะเอายังไงกันน้ำ อันนี้ท่านว่ามันเร็วไป อันนี้ว่าช้าไป ก็เลยมาเอากลางๆ นี้ เอ้อ ตั้งหลายวันอยู่นะจึงได้ เข้านาคประมาณ ๑๐ กว่าวันนี่แหละ ถึงผ่านหมด

อุปัชฌาย์ก็ไม่ได้อยู่วัดนี้หรอก เพราะช่วงนั้นอุปัชฌาย์ที่อยู่วัดศรีธรรมารามเพิ่งมรณะและยังไม่ได้แต่งตั้งใหม่ จึงไปนิมนต์อุปัชฌาย์ที่อำนาจเจริญมาแทน อุปัชฌาย์ชื่อพระครูทัศนประกาศ ชื่อจริงว่า บุ"

หนังสือสุทธิ

ท่านเข้ารับการบรรพชาอุปสมบทในวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙ ตรงกับวันแรม ๗ ค่ำ เดือนยี่ (๒) ที่วัดสร่างโศก (วัดศรีธรรมาราม) อำเภอยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี ในเวลา ๑๕.๔๕ น. โดยได้รับฉายาภาษาบาลีว่า สุเมโธ แปลว่า ผู้มีปัญญางาม

พระครูทัศนประกาศ (บุ จันทสิริ) เป็นพระอุปัชฌาย์
พระมหาวิสุทธิ์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พระจำปี เป็นพระอนุสาวนาจารย์

บวชแล้วไปเกณฑ์ทหาร

หมายเรียกเกณฑ์ทหารมีแจ้งไปที่บ้านตั้งแต่ตอนท่านอยู่ปักษ์ใต้แล้ว บัดนี้ล่วงเลยมาร่วม ๒ ปี ถึงเวลาแล้วที่ท่านจะต้องไปเกณฑ์ทหารกับเขาสักที

“พอบวชเสร็จ ถึงเดือนกุมภา-มีนานี่แหละก็มาเกณฑ์ทหาร เป็นพระนี่ล่ะไปเกณฑ์ทหารกับเขา เขามาดู เอ้อ ตกหล่นมาตั้ง ๒ ปีแล้วนี่

พวกสัสดีก็เลยว่า เออ พอดีล่ะ ตกหล่นมาได้ ๒ ปีก็จับเป็นทหารเลย

เอ้อ เขาจะจับกูไปเป็นทหารก็คิดเสียดายอยู่นะ

พอดีมาวัดความสูง ไม่ผ่าน เราสูง ๑๕๗ เขารับ ๑๖๐ เลยลอดเข่ง

พร้อมกับได้อธิบายที่มาของคำว่า ลอดเข่ง ให้ลูกหลานคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจ

ทำไมเขาถึงเรียกลอดเข่ง แต่ก่อนเอาไก่ไปขายก็ใส่เข่งไป ถ้าไก่ตัวไหนมันเล็กมันก็จะลอดเข่งออก เขาจะไม่เอาไปขาย ก็เลยเรียกลอดเข่ง เกณฑ์ไม่ถึงเขาเรียกว่าลอดเข่ง ก็เลยผ่านเกณฑ์ทหาร

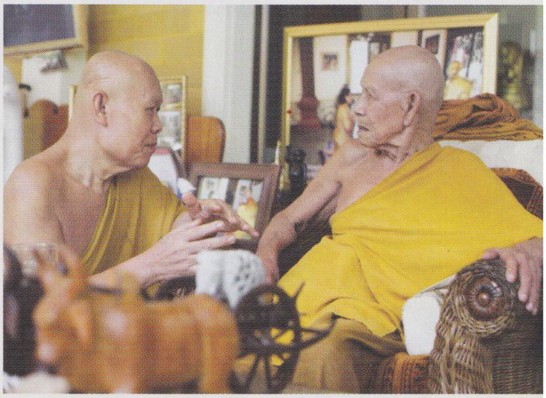
พอผ่านเกณฑ์ทหาร หลวงพ่อสอก็ฝึกให้สวดมนต์ ท่องสวดมนต์

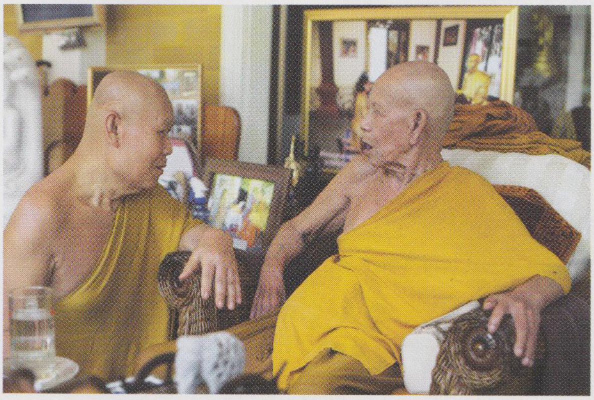
อยู่ที่วัดหนองแสงก็มาปฏิบัติกับหลวงพ่อสอ อยู่นั่นเห็นหลวงพ่อสอเดินจงกรม ก็มาเดินจงกรมแบบท่านบ้าง พอออกจากเดินจงกรมก็มาท่องสวดมนต์ ทั้งสวดมนต์ทั้งเดินจงกรม เอาอยู่นั่นแหละ

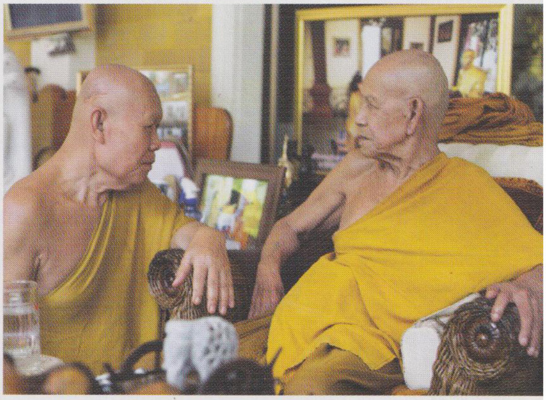
ต่อมาจำเป็นก็ต้องได้ท่องกุสลา มาติกา บังสุกุลล่ะทีนี้ เรายังไม่ได้คิดว่าจะท่องนะ แต่พอดีมีคนมาตายก็เลยได้ท่อง เพราะหลวงพ่อสอนั้นมีแต่พระบวชใหม่อยู่ด้วยกัน เราก็เร่งท่องให้มันได้สวดร่วมท่าน ถ้าอย่างนั้นท่านสวดองค์เดียวก็จะเหนื่อย พวกเราก็เลยช่วยกันท่องให้ได้ มันก็ได้”

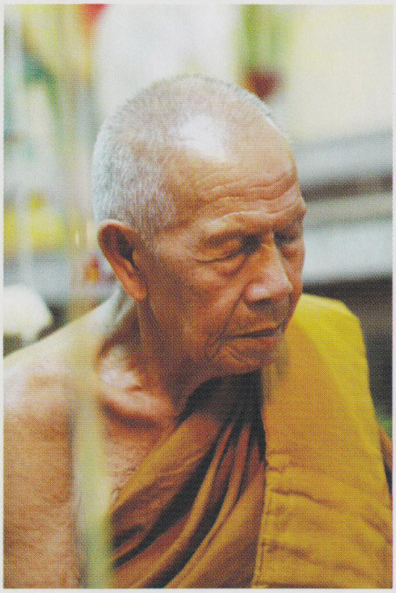

หลวงปู่สอ พันธุโล และหลวงพ่อคูณ สุเมโธ

หลวงปู่สอ พันธุโล

ติดตามหลวงปู่สอ พันธุโล

อยู่ที่วัดบ้านหนองแสงได้เห็นปฏิปทาที่งดงามหลายด้านจากหลวงปู่สอ ไม่ว่าจะเป็นการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ท่านพาดำเนินและชี้นำอยู่เสมอ

เมื่อถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ หลวงปู่สอต้องกลับไปวัดอรัญญิกาวาส อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ท่านจึงบอกกับพระใหม่ว่า

"เอ้า ใครจะไปด้วยกันก็ได้นะ เราจะกลับอุดรฯ"

ขณะนั้นท่านเกิดความลังเลอยู่ว่าจะไปเรียนนักธรรมตรีหรือว่าจะไปอุดรฯ หลวงปู่สอก็พูดขึ้นมาว่า

"ไม่ต้องไปศึกษาไปเรียนอะไรหรอก หลวงปู่มั่นก็ไม่ได้เรียนศึกษาอะไร ใครศึกษามาเท่าไรท่านก็ให้ทิ้งหมด"

เมื่อฟังดังนั้นแล้วท่านจึงตัดสินใจติดตามหลวงปู่สอไป โดยมีพระเดินทางไปอุดรฯ พร้อมกันในครั้งนั้นทั้งหมด ๗ รูป

ภาพถ่ายในพรรษาต้นๆ

พรรษาที่ ๑-๓ (พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๑)

วัดอรัญญิกาวาส อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ณ สถานที่แห่งนี้ เป็นเสมือนบทเริ่มต้น
ที่จะหมุนพาชีวิตในเพศบรรพชิต ให้ก้าวไปอย่างสง่างาม

พระใหม่พรรษาแรก

การเดินทางจากบ้านหนองแสงไปวัดอรัญญิกาวาส ช่วงแรกได้นั่งรถจากยโสธรไปถึงตัวจังหวัดอุดรธานี ต่อจากนั้นจึงเดินเท้าเพื่อไปขึ้นรถสองแถวไปอำเภอบ้านผือ พระทั้ง ๗ รูปต้องเดินผ่านผู้คนมากมาย พร้อมทั้งสะพายบาตร ย่าม และกลดพะรุงพะรัง

คนขับรถรู้จักวัดอรัญญิกาวาสเป็นอย่างดี และรู้ธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับพระป่าว่าค่ารถจะเก็บที่ปลายทาง หรือเก็บกับทายกวัด เพราะพระจับหรือถือเงินสดไม่ได้

พอถึงวัดอรัญญิกาวาสก็ค่ำมืดแล้ว ต่างองค์จึงหาที่พัก ในวันนั้นมีพระอาจารย์สวาท ลูกศิษย์หลวงพ่อสวดคอยต้อนรับจึงพอสะดวกไปบ้าง

พื้นที่ละแวกนั้นยังเป็นป่าที่สงบสงัด เหมาะแก่การเจริญสมณธรรม ไฟฟ้าก็ยังไม่มี

สำหรับกุฏิที่หลวงพ่อคูณไปพักนั้นอยู่ใกล้กับป่าช้า แรกเริ่มเดิมทีไม่รู้ว่าเป็นป่าช้า มารู้เอาวันหลังเมื่อมีคนตายแล้วเขานำมาเผาที่ป่าช้านี้

ณ ที่แห่งนี้เป็นเสมือนบทเริ่มต้นที่จะหมุนพาชีวิตเพศบรรพชิตให้ก้าวต่อไปอย่างสง่างาม

เมื่อมีพระใหม่ที่บวชมาไม่กี่เดือนติดตามมาหลายรูป วัตรปฏิบัติต่างๆ ท่านจึงทั้งกล่าวสอนและทำให้ดูเป็นแบบอย่าง พระนวกะต้องฝึกตั้งแต่การนอนการตื่นเป็นเวลา โดยฝึกให้ตื่นตี ๓ ทำกิจวัตรส่วนตัวเรียบร้อยแล้วก็ออกมาปัดกวาดศาลาและรอบบริเวณที่ฉัน จัดเตรียมน้ำฉันน้ำใช้

เมื่อสว่างแล้วจึงไปบิณฑบาตในหมู่บ้านซึ่งไม่ไกลนัก พอกลับถึงวัด เมื่อรับอาหารคาวหวานจากหลวงปู่สอแล้วก็ช่วยกันแจกอาหารให้ทั่วถึงกัน สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดซะทีเดียวเพราะหลวงปู่สอได้พาปฏิบัติมาแล้วจากวัดป่าบ้านหนองแสง

สำหรับพระใหม่การฉันมื้อเดียว
ถือเป็นบททดสอบหนักหนาอยู่พอสมควร

โดยเฉพาะเรื่องน้ำปานะที่พอจะบรรเทาความหิวได้บ้างก็ใช่ว่าจะสมบูรณ์ เพราะสมัยก่อนน้ำอ้อย น้ำตาล โกโก้ กาแฟ ก็นานๆ จะมีซักครั้ง แล้วแต่จะมีญาติโยมมาถวาย

ตอนเย็นหลังจากทำข้อวัตรกิจวัตร ปัดกวาดบริเวณวัด เช็ดถูศาลาเรียบร้อยแล้วต่างองค์ก็ต่างแยกย้ายกันไปสรงน้ำ แล้วจึงมารวมกันที่กุฏิหลวงปู่สอเพื่อทำวัตรสวดมนต์ จากนั้นหลวงปู่สอก็จะอ่านหนังสือพระธรรมเทศนาขององค์หลวงตามหาบัวให้ฟัง โดยอาศัยแสงเทียนเพราะไฟฟ้ายังไม่มี เมื่ออ่านหนังสือหลวงตาให้ฟังจบแล้วหลวงปู่สอก็จะเทศน์อบรมต่อ จากนั้นจึงแยกย้ายกลับกุฏิที่พัก

วัตรปฏิบัติต่างๆ ของพระป่าในสมัยนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานภายนอกอย่างอื่น มีแต่งานทางด้านจิตใจที่ต่างคนต่างต้องรับผิดชอบ เช่น เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ชีวิตประจำวันจึงเป็นอยู่อย่างนั้นอย่างสงบวิเวก เป็นชีวิตของผู้เจริญสมณธรรม

ขนหัวลุก

มาอยู่วัดอรัญญิกาวาสได้ไม่นาน เกิดมีเหตุการณ์เขย่าขวัญ คนขับรถแท็กซี่ถูกฆ่าชิงทรัพย์ โดยคนที่ตายยังไม่มีญาติมารับศพ ตำรวจก็เลยเอามาฝากไว้ที่วัดข้างศาลาสวดศพ

เป็นความทรงจำที่ยากจะลืมเลือน

"ในพรรษานั่นแหละ มีรถแท็กซี่วิ่งจากอุดรฯ-บ้านผือ บ้านผือ-อุดรฯ ค่าโดยสารสมัยนั้น เขาจะคิดคนละ ๒๐ บาท ทีนี้ก็มีแท็กซี่คันหนึ่งถูกเขาเหมามา มีคน ๓ คน เห็นว่างั้นนะ หรือมากี่คนก็ไม่ทราบล่ะ มันไม่ได้อยู่เส้นทางอุดรฯ มาบ้านผือ จะแยกไปอีกเส้นทางหนึ่ง เส้นทางแยกไปท่าบ่อ เส้นทางนั้นแต่ก่อนยังไม่มีทางรถ เป็นทางเกวียน

เขาคงจะให้เงินเยอะแหละ จ้างไปส่งบ้านนั้นๆ ก็เลยไปส่ง ไปส่งไม่ถึงบ้าน เขาก็เลยมาจี้เอา ไปปล้นจี้คนขับแท็กซี่ จี้เอาก็เลยตายอยู่ในป่า ใช้มีดนะ ดูท่า คงจะเป็นมีดนั่นแหละแทงโชเฟอร์ตาย คนผ่านมาก็เลยมาเห็น เลยมาบอกตำรวจ ตำรวจก็เลยไปเอามา พอดีมันค่ำ ก็เลยเอามาฝากในวัด ญาติเขาก็ไม่มี เพิ่งตายใหม่ๆ

"หลวงพ่อๆ ขอฝากศพหน่อยนะ เพราะศพเป็นเจ้าของแท็กซี่ ดูท่าเขาจะจี้เอาแท็กซี่แล้วฆ่าเจ้าของตายอยู่นี่ ยังติดต่อหาญาติไม่ได้ เดี๋ยวถ้าติดต่อไปหาญาติได้ ผมจะให้ญาติเขามารับศพ แต่ตอนนี้เอาฝากหลวงพ่อก่อน"

หลวงพ่อสอก็เลยว่า "เอ้อ เอาไปไว้โน้น ศาลาสวดศพโน้นล่ะ" มีศาลาหลังเล็กๆ ใกล้ๆ ที่เผา ยังไม่มีเมรุ เผากลางแจ้ง ก่อไม้เชิงตะกอนขึ้นแล้วก็เผา วัดก็ไม่มีสัปเหร่ออยู่แล้ว มีแต่พระใหม่กับหลวงพ่อสอ"

สภาพป่าที่ยังหนาแน่นอุดมสมบูรณ์ วัดป่ากรรมฐานที่ยังไม่มีไฟฟ้า ปกติก็สงบวิเวกดูน่าวังเวงอยู่แล้ว แต่วันนี้มีศพตายโหงใหม่ๆ เลือดจากแผลคมมีดยังไม่แห้งดีนัก ยิ่งสร้างเรื่องหวาดผวาให้กับพระบวชใหม่เพิ่มขึ้นอีก

"โอ้โห ค่ำมาตำรวจกลับไปแล้ว หลวงพ่อสอก็พาไปดูศพด้วยกันทั้งหมดนั่นแหละ ก็พาไปทัศนศึกษา ไปพิจารณากรรมฐานทีนี้ พอไปแล้วก็กลับมาที่กุฏิหลวงพ่อสอ ท่านก็เลยบอกว่า

ทีนี้ไปทีละองค์นะ ไปพิจารณากรรมฐาน
พิจารณาความตาย
ให้พิจารณาน้อมเข้ามาหาตัวของเรานะ
มันก็มีเหมือนกับเรานั่นแหละ นอนอยู่นั่น

มันขาดตั้งแต่ลมหายใจเท่านั้นแหละ ถ้าเราหมดลมหายใจเราก็จะเป็นเหมือนกับมันนั่นแหละ ให้พิจารณาน้อมเข้ามา มันไม่มีอะไรที่จะเอาติดตัวตนไปได้ดอก ให้รีบเร่งทำ

แล้วก็สอนเรื่องการปฏิบัติ เรื่องปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์นี่แหละเป็นเรื่องดีท่านว่า พิจารณาให้จิตเป็นกรรมฐาน ให้จิตมันรวมจิตมันสงบ จะพิจารณาเป็นอสุภะความตายหรืออสุภะความไม่สวยไม่งามของคนตาย คนตายนี่มันก็ดูไม่ดีอย่างนั่นแหละ คนที่เราไปคิดว่ามันสวยมันงามไปรักใคร่ชอบใจ หลวงพ่อสอท่านก็สอนกรรมฐาน พอสอนเสร็จท่านก็ว่า เอ้าไปได้ ไปพิจารณา"

หลวงพ่อคูณ พระใหม่ที่บวชก่อนและอายุมากกว่าเพื่อนจะต้องเดินฝ่าความกลัวเป็นองค์แรก แต่ด้วยใจที่ยังไม่แก่กล้าทำให้ท่านเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า ขนหัวลุก คือมีอาการร้อนวาบตั้งแต่ศีรษะไปถึงฝ่าเท้า

"เราจะไปก่อนหรือให้เพื่อนไปก่อนนะ เอ้า ไหนๆ เราก็อายุเยอะกว่าเขา นั่งอยู่ติดหลวงพ่อสอ เราก็ไปเลย ได้เทียนไขไม้ขีดไฟกับไฟฉาย ไปแล้วก็ไปจุดเทียนเอาไว้ คือไปครั้งแรกหลวงพ่อสอก็จุดเทียนอยู่นะ แต่ว่าก่อนจะกลับมาก็ดับเทียน เพราะอยู่ที่กุฏิท่านมันก็มีทางพอมองเห็นศาลาพักศพอยู่ ถ้าใครไปถึงจุดเทียนก็จะรู้ว่าไปถึง ไปก็ไปจุดเทียนล่ะ

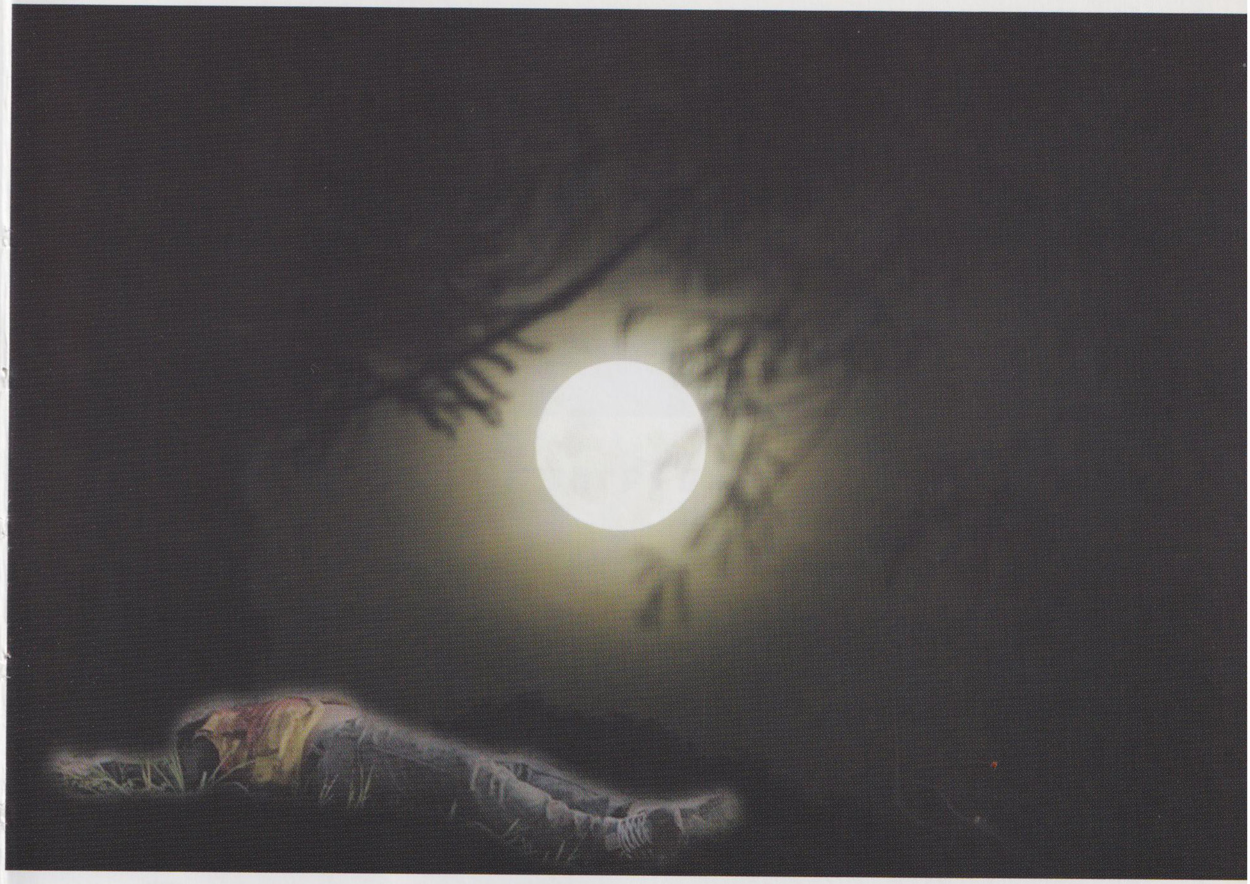
เราก็นั่งลงจุดเทียนเสร็จ ไฟฉายก็ถืออยู่ เทียนก็ตั้งอยู่ ก็ลุกขึ้นยืนพิจารณาทีนี้ หลับตาพิจารณาอยู่นั่นแหละ ไม่ได้ลืมตาดูนะ หลับตาสักพักหนึ่ง

มันก็ได้ยินเสียงดังขึ้นมาทีนี้ **ฟี่ๆๆ** ขึ้นมา
แหม้...พอได้ยินเสียงอย่างนั้น
มัน**ขนลุก** ร้อนวาบไปจนถึงฝ่าเท้าเลยนะ
หัวใจนี่วิบเลยนะ ตาก็ไม่กล้าลืม **เกือบวิ่งเลยนะ**
หือ มันจะอะไร ไอ้เจ้าหนึ่งก็จะพาวิ่ง มันจะวิ่งให้ได้
ขามันก็**แข็งทื่อ วิ่ง**ไม่ออกเลย

อ้าว ทำยังไง มันเสียงอะไร มันจะลุกขึ้นมาหรือ ไม่ตายหรือไอ้นี่ มันเป็นผียังไงจะมาในขณะนี้น้อ ไฟฉายก็จ่อเข้าไป เอ้าดูตัวที่มันกลัวนี้มันจะพาวิ่ง ไอ้เจ้ากลัวนั่น ไปๆ กลับได้แล้วๆ แต่อีกใจก็อยากจะรู้ว่าเสียงอะไรนี่ เลยมาพิจารณาดู

เอาไฟฉายจ่อเข้าไปที่ตัวศพนั้น ทีนี้ก็ไปเห็นเลือดพุ่งออกมาจากที่เขาแทง ที่ไหนได้ครั้งแรกมันเป็นเลือดแห้งกรังอยู่นั่น พอมันอยู่นานมันมีแรงอัดอยู่ข้างในนั้น ตัวนี้เลยทะลักออกมานี่ เสียงดังฟี่ๆ ออกมา

โอ้ย ค่อยโล่งอกไปหน่อย อันนี้เอง มันไม่ใช่ผี เราก็ไม่ได้เล่าให้หมู่ฟังนะว่าเรากลัวอย่างนั้น พอกลับมาแล้ว หลวงพ่อสอถามว่าเป็นยังไง "ดีครับ"

หมู่เพื่อนถามว่า "เป็นจั่งได๋ กลัวบ่..."

ได้ตอบไปว่า "ผมเกือบทนไม่ไหว"

แต่หมู่เพื่อนไปไม่เห็นหรอก เพราะมันพุ่งออกมาแล้ว คนอื่นไปก็เฉยๆ มีเรานี่แหละไปเจอ"

เหมือนถูกจ้องมองจากมุมมืด

ความกลัวที่ดูเหมือนน่าจะจางหายไปพร้อมกับกาลเวลา แต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ยังมีคนตายให้เห็นอยู่บ่อยๆ มิหนำซ้ำตอนนี้กลับเป็นคนคุ้นเคยกับวัด ยิ่งเหมือนกับถูกจ้องมองจากมุมมืด ความกลัวที่มีอยู่เก่าก่อนทำท่าจะมอดดับกลับได้เชื้อที่ดีกระพือโหมขึ้นมาอีก

"ทีนี้มาเจอกับคนตายอยู่นั่นตั้งหลายครั้งหลายหน ถ้าเป็นกลางวันหรือว่าขึ้นกุฏิแล้วมันก็ไม่กลัว พอค่ำมานี่กลัว เวลาเดินจงกรมกลัวเอามากๆ เลย มันเป็นยังไง พอมันกลัวก็ทนเอาอยู่นั่นแหละ พอขึ้นไปกุฏิก็หายเหมือนกับไม่มีอะไรนะ ไม่ได้กลัว แต่ว่าทุกคืนเวลาลงเดินจงกรม กลัวอยู่นั่นแหละ

ทีนี้ก็มีคนตายมาเรื่อยๆ เราก็มีแต่กลัวอยู่อย่างนั้นแหละ พอพรรษาที่ ๒ คนตายนี่อายุเท่ากันกับเรา เกิดปี ๘๖ เป็นปลัดอำเภอ ถูกอุบัติเหตุตาย จัดงานแล้วก็เอาไปเผา เราก็ดูมันอยู่นั่นแหละ เป็นลูกชายโยมอุปัฏฐากหลวงพ่อสอ เพราะมันกินเหล้ามากก็เลยเกิดอุบัติเหตุตาย

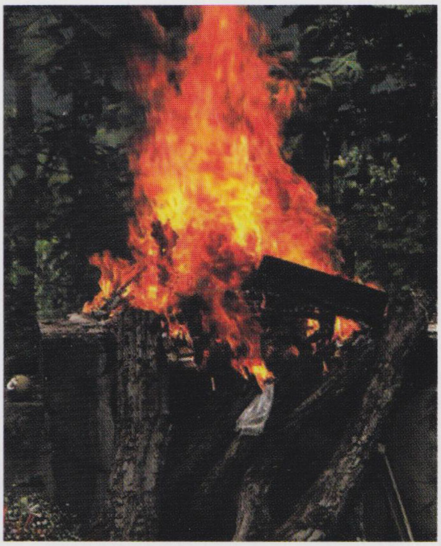
พอคนเลิกหมด เราก็มาเดินจงกรมดูศพมัน ทีนี้เราจะจับดูความกลัวว่ามันมาจากไหน มาพิจารณาดูเจ้าของ อาคมนี้มันอายุเท่ากัน กูก็อายุเท่ากันกับมึง เดี๋ยวกูก็จะตายเหมือนกันกับมึงนั่นแหละ พิจารณาความตาย มันก็ไม่แน่นะความตายนี้

เราก็มารีบเร่งเดินจงกรมภาวนาให้มันได้เห็นธรรมพ้นทุกข์ไปอย่างที่หลวงพ่อสอสอน จะมายุ่งอะไรกับความกลัวอยู่นี่ ทุกๆ คืนค่ำมานี้มันกลัว วันนี้กูจะจับความกลัว

ขณะที่เดินก็ฝึกสติด้วยการบริกรรมพุทโธๆ ถ้าอยู่กับพุทโธๆ นี้มันจะไม่กลัว ทีนี้เราจะดูว่าใจของเรานี้มันจะเกิดความกลัวขึ้นมาได้ยังไง เราจะได้ดู เมื่อระลึกพุทโธๆ อยู่นั่น พอค่ำมาๆ เท่านั้นแหละ

ไอ้เจ้าความกลัวนี้เผลอไม่ได้นะ โอ๋ ก็เลยมารู้ ตัวสัญญามันเป็นผีหลอก มันไปจำได้อันนั้นมันจะเป็นผีอันนี้ เขาว่าเป็นผียังงั้นเป็นผียังงี้ คือตานี้ก็ไปเอาสัญญา เห็นเงาอันนั้นอันนี้ก็ว่าผีเสียงลมก็ว่าผี นี่มันเคลื่อนออกไปจากที่เห็นนั้น เคลื่อนไปจากที่ได้ยิน สติก็เลยจับได้ โอ๋ มึงออกไปอย่างนี้เองมันถึงกลัวก็เลยจับเข้ามาอยู่กับพุทโธๆ นี่ เลยจับความกลัวได้ทีนี้ โอ้ยมึงหลอกกูอยู่ขนาดนี้หรือ

จิตมันรวมเข้าเป็นสมาธิเลยเห็นความคิดของตัวเอง มันจะคิดไปเรื่องอะไรๆ ก็รู้ จึงจับความกลัวได้ ที่จริงคนกลัวนี้ กลัวความคิดของตัวเอง ความคิดนี่แหละคิดขึ้นมาหลอกตัวเอง ที่จริงผีข้างนอกไม่มีหรอก

เราเดินอยู่ในป่านี้ไม่เห็นผีสักที
ที่จริงว่าไม่มีก็มีอยู่หรอก
จะเล่าให้ฟังต่อไป"

ผี วิญญาณ ว่าไม่มีก็มีอยู่

ความกลัวที่มาพร้อมกับความมืดดำของค่ำคืน ไม่ว่าจะเป็นผีหรืออะไรอื่นเป็นความกลัวที่เชื่อว่าไม่น่าจะมีตัวตน เป็นเพียงการวาดภาพหลอกตัวเองเท่านั้น แล้วความกลัวที่เกิดจากเสียงหรือภาพปรากฏในค่ำคืนนั้นจะเป็นความกลัวที่มาจากสิ่งใดไหนกัน

"เดินจงกรม มีกำลังใจเดินได้ตลอดคืน อยู่มามันก็ไม่กลัว เพราะมันต่อสู้ความกลัวผ่านมาแล้ว เลยสบาย

แต่ทีนี้มีวันหนึ่งเป็นวันพระด้วยนะ พอสวดมนต์ร่วมกันเสร็จและฟังหลวงพ่อสออบรมเรียบร้อยแล้ว เราก็เข้าที่ทางจงกรมเดินตั้งแต่หัวค่ำ โดยตั้งสัจจะว่าจะเดินจนกว่าจะได้อรุณนู้นแหละ แต่ก่อนยังไม่มีนาฬิกา ใช้ดูดาวดูเดือนเอา เราไม่ได้สนใจว่าคนอื่นจะเดินหรือไม่เดิน แต่เห็นแสงไฟของหลวงปู่พงษ์ (หลวงปู่พงษ์ ธัมมาภิรโต) ก็ยังเดินอยู่

พอดึกๆ มากเข้าทีนี้ ดึกสงัด เดินไปถึงหัวทางจงกรมก็ได้ยินเสียงเหมือนคนกระทืบดินนี่แหละ ตึกตักๆๆ ได้ไฟฉายเลยส่องไปตรงที่มันกระทืบดิน ก็ยังไม่เห็น ไม่เห็นอะไร เอ๊ มันเสียงอะไร มันเผลอทีนี้ พอเผลอมันก็เกิดความกลัวขึ้นมา ความกลัวกลับเข้ามาแล้ว โอ้ โท่ ได้ต่อสู้ความกลัวอีกทีหนึ่ง

คึดฮอดผีล่ะทีนี้ เอ้า เรานึกว่าเราไปหลอกตัวเอง แต่ก่อนมันออกไปหลอกตัวเอง ทีนี้ผีมันมาจริงๆ หรือนี่ เอาล่ะทีนี้ มันเกิดสงสัยขึ้นมา ได้ต่อสู้กับความกลัวอยู่นั่นอีก

จึงตั้งสัจจะย้ำเข้าไปอีกว่า

"ถ้ามันไม่หายกลัว
กูจะเดินมันอยู่อย่างนี้"

ช่วงที่พิจารณาความกลัวอยู่นั้นไม่รู้สึกว่าเดินนะ เอาอยู่นั่นแหละ เอาขนาดนั้นมันถึงอยู่ จนจิตมันเข้าสู่ความสงบ มันก็เดินได้จนตลอดคืน ไม่ละความพยายามหรอก ก็ผ่านไปได้อยู่ ไม่แพ้ความกลัว ก็เลยเอาความกล้าเข้ามาแทน ความกลัวก็เลยหายไป

ผู้ที่**กลัว**กับผู้ที่**กล้า**
คือ**ผู้เดียวกัน**
เกิดที่**จุดเดียวกัน** คือ**ที่ใจ**

แต่ว่าต่อสู้กันนานพอสมควรนะ พอมันกลัวขึ้นมา ความกลัวมันสั่งให้หยุดทันทีเลยนะ มันรุนแรงมาก เราก็ต้องใช้ความอดทน เราก็ต้องใช้สติ ใช้ปัญญา เหตุผลหว่านล้อมทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องได้ต่อสู้กับความกลัวตัวเองที่มันเกิดขึ้นในขณะนั้น

กว่ามันจะตัดขาด มันลงได้ด้วยเหตุด้วยผล ปัญญาคือเหตุผล

มันกลัวอะไร...มันกลัวตาย

เราเลยมาดูจิตของเราว่าจิตไปกลัวอะไร สอนกันอยู่ในนั่นแหละ จะมาห่วงอะไรกับเนื้อหนังมังสา ครูบาอาจารย์ว่ามันไม่ใช่ของเรา ก็สอนเจ้าของอยู่นั่น พอเราวางสิ่งเหล่านี้ได้มันก็เลยหายกลัว ไม่มีความกลัวเลย ไม่ธรรมดาเหมือนกันกว่าจะเอามันลงได้ แต่มันก็ลงได้ ก็เลยสบาย เดินได้จนตลอดรุ่ง

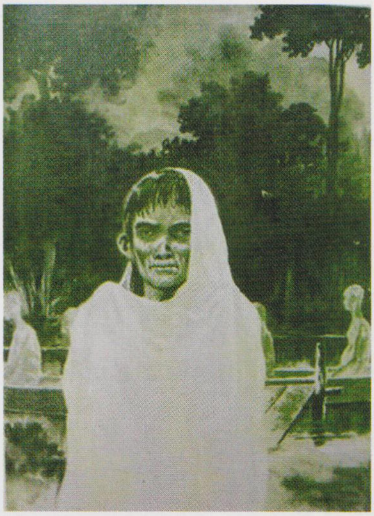
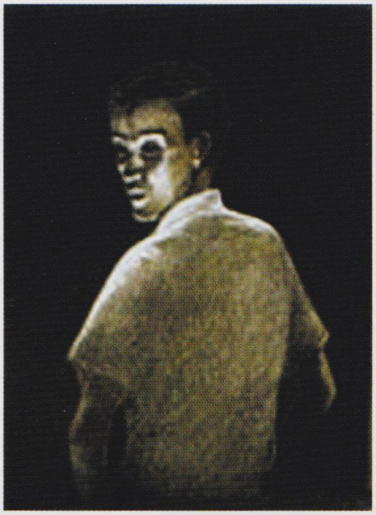

ทีนี้ตอนเช้าก็เลยไปถามหลวงพ่อสอ "ขอโอกาสหลวงพ่อ เมื่อคืนนี้ผมเดินจงกรมอยู่ ประมาณตี ๒ ตี ๓ นี่แหละ ไม่รู้ว่าอะไรมันมากระทืบดินใส่"

พอพูดจบเท่านั้นแหละ หลวงพ่อสอก็ว่า "มันจะมีคนตาย"

"เอ้า คนจะตาย คนหมู่บ้านนี้จะตาย แล้วจะมามีเสียงอะไรกับผม มากระทืบดินใส่ผมทำไม"

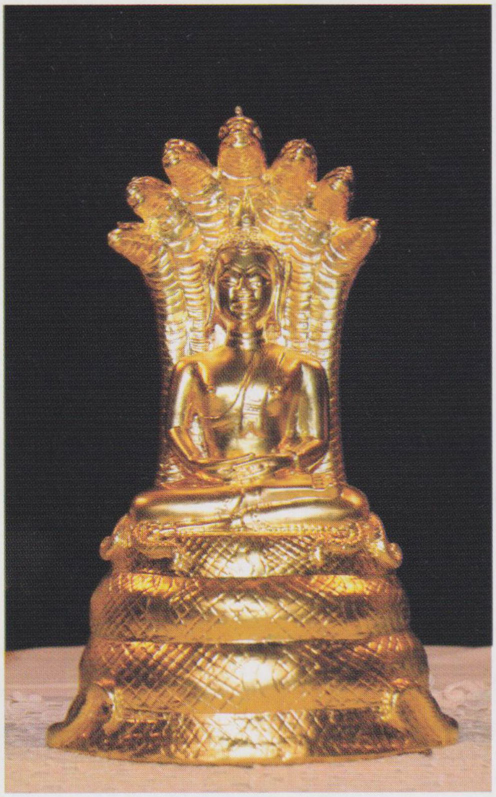
หลวงพ่อว่า "วิญญาณเขาจะมาขออยู่ด้วย เขาจะมาหาผมนี่แหละ แต่เขาเข้ามาหาผมไม่ได้ ผมอยู่ในกุฏิ เพราะเขากลัวหลวงพ่อเจ็ดกษัตริย์อยู่ที่นี่"

หลวงพ่อเจ็ดกษัตริย์อยู่ในกุฏิท่าน ผีก็เลยกลัว ไม่กล้าเข้าไป "ผมก็ได้ยินเสียงมันอยู่ ผมก็รู้ว่ามันจะมาขออยู่ด้วย ก็ทราบความหมายของเขาอยู่ แต่เขาคงจะไม่แล้วใจ เพราะยังไม่ได้เอ่ยปากขอ ก็คงจะไปขอท่านนั่นแหละ มันมาพูดกับท่านจะมาขออยู่ด้วย แต่ท่านไม่ได้ยิน มันเลยกระทืบดินใส่ท่าน"

พออยู่มาอีก ๒ วันก็มีคนตายจริงๆ คนนั้นชื่อกวงเซียง เป็นคนจีน ทางครอบครัวก็จัดการฝังตามพิธีของจีน ก่อนที่เขาจะเอาไปฝัง เขาก็มานิมนต์ให้ไปสวดมาติกาบังสุกุลให้เขาอยู่หรอก

พอกลางคืนก็เลยมากำหนดดูว่า เอ๊ วิญญาณของมันจะไปที่ไหนน้อ ตั้งแต่มันยังไม่ตายมันก็มาขออยู่กับเรานี่ ตายแล้ววิญญาณมันจะอยู่ยังไงหนอ เลยกำหนดดูทีนี้ เดินจงกรมไปเดินจงกรมมาก็เลยกำหนดดู มันก็ไม่กลัวหรอก เพราะปรับความกลัวได้แล้วตั้งแต่คืนนั้น ยืนกำหนดดู กำหนดไปกำหนดมาก็ได้ยินเสียงอยู่ไม่ไกลจากศาลาเท่าไร ช่วงนั้นมีไฟแล้ว เขาเอาเครื่องปั่นไฟจากอำเภอบ้านผือมาต่อให้ใช้อยู่ ได้ใช้ไฟฟ้าปีนั้นแหละ

หลวงพ่อเจ็ดกษัตริย์

เราได้ยินเสียงเหมือนกับมีคนเดินขึ้นไปศาลา พอดีไฟฟ้าอยู่ในศาลาก็สว่างขึ้น เรามองดูก็ไม่เห็นใคร เลยเดินไปที่ศาลาเพื่อจะดูให้ชัดว่ามีใคร เห็นท่านสวาทนอนอยู่ที่ศาลา เลยไปเรียก "หวาดๆ" เรียกอยู่ ๒-๓ ครั้ง

"ครับ" เอ้า ทำไมออกมาเปิดไฟเมื่อกี้นี้

"ไม่ได้ออกไปนะ"

"เอ้า แล้วใครมาเปิดไฟ"

"ไม่ได้ยินเสียงใครนะ"

เอ้า เราสงสัยอยู่นะว่ามีใครมาเปิดไฟที่ศาลานี้ พอดีเรากะว่าจะไปถามหลวงพ่อสอว่าได้เปิดไฟไหม พอดีหลวงพ่อสอมาเรียก

"คุณๆ มานี่" ก็เลยไปหาหลวงพ่อสอ ท่านบอกว่า

"นี่เอาของกวงเชียงไปไว้ที่ศาลาด้วยนะ เพราะมันมารบกวนผม เขาเอาของบังสุกุลมาบังสุกุลให้มันแล้ว แต่เอาของไปไว้ที่กุฏิผม มันเลยมารบกวนผม มันจะเข้ามาดูของมันก็กลัวหลวงพ่อเจ็ดกษัตริย์ มันก็มาเดินรอบอยู่ที่นี่ เดินไม่หยุดสักทีเลย ไปๆ เอาไปให้มัน"

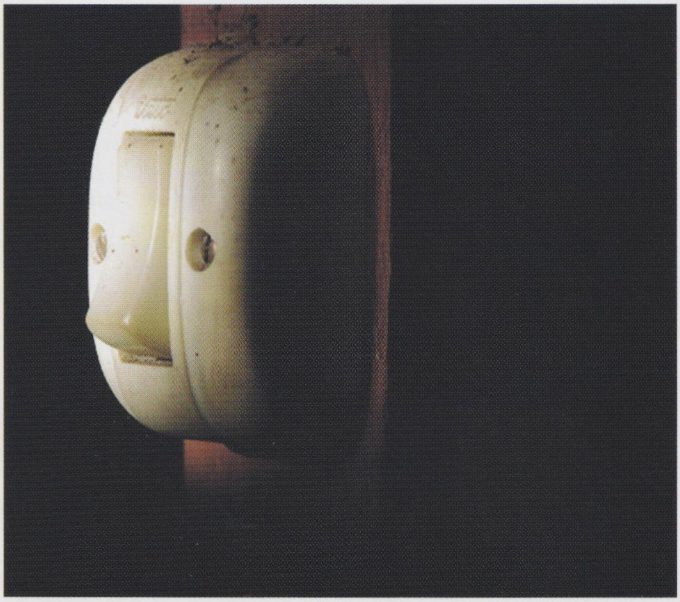
พวกเราก็เลยเอาของที่เขาบังสุกุลไปไว้ที่ศาลา พอเอาไปที่ศาลาเสร็จ พวกเราก็เลยบอกว่า "กวงเชียง ลูกเมียของลื้อเอามาบังสุกุลให้ อยู่นี่นะ มาดูเอาเด้อว่ามีอะไรบ้าง ยังไม่ได้เอาไปเก็บสักอันหรอก มีอะไรบ้างอยู่ในนั้นมาดูเอานะ"

พอเอาไว้เสร็จเลยเงียบไป เราก็กลับกุฏิ แต่ว่าพระอยู่ในวัดนั้น กลัวกันทั้งหมดเลยนะ พอมาเริ่มเล่าให้ฟังตอนที่มันกระทืบดิน ใส่นั่นแหละ ก็เกิดความกลัวขึ้นมาแล้ว"

หลังจากหลวงพ่อคูณบวชได้ไม่นาน น้องชายจึงได้บวชตามและมาอยู่ที่วัดอรัญญิกาวาส

ใครว่าพระไม่กลัวผี น้องชายหลวงพ่อคูณที่เพิ่งบวช ยังไม่คุ้นกับวัดป่ากรรมฐาน พอถึงตอนค่ำมักจะถือผ้าครองไปด้วย มืดที่กุฏิเพื่อนองค์ไหนก็จะขอจำวัดด้วย เพื่อหลีกหนีความกลัว

"ท่านดม (น้องชายหลวงพ่อคูณ) บวชแล้วก็อยู่ด้วยกันนั่นแหละ ท่านจะไปคุยกับใครอยู่ที่ไหน ถ้ายังไม่ค่ำก็จะเตรียมไตรจีวรไปด้วย ถ้ามันค่ำอยู่ตรงไหนก็จะนอนอยู่กับองค์นั้น เรียกว่าเตรียมพร้อมเสมอ"

มัคนายกที่ไม่ใช่คน

การสื่อสารระหว่างคนกับวิญญาณต่างภพภูมิ ไม่ใช่ว่าทุกคนจะทำได้ แต่หลวงปู่สอ พันธุโล แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ เป็นการบอกใช้มัคนายกต่างภพภูมิ

"ปกติหลวงพ่อสอจะสูบบุหรี่ พอบุหรี่ใกล้หมด หลวงพ่อก็จะบ่นว่า "กวงเซียงๆ บุหรี่เราจะหมดแล้ว" กวงเซียงก็จะบอกลูกบอกเมียโดยไปเข้าฝัน สู่ไม่ไปวัด ไม่ไปดูหลวงพ่อ หลวงพ่อไม่มียาสูบแล้ว เขาก็จะซื้อยาสูบมาถวายหลวงพ่อ

หลวงพ่อสอฉันเป๊ปซี่ ปกติเขาจะซื้อไปไว้เป็นลังๆ พอน้ำเป๊ปซี่หมด "กวงเซียงเอ้ย เป๊ปซี่เราหมดแล้วนะ" เขาก็จะไปบอกลูกบอกเมีย สู่ไม่เข้าไปวัดสักที ไม่ไปดูหลวงพ่อ น้ำเป๊ปซี่หลวงพ่อหมดแล้ว เขาก็จะซื้อเอาไปถวายหลวงพ่อ ใช้ได้อยู่เป็นมัคนายก

ถ้าจะว่าผีมันก็ไม่ใช่ มันก็เป็นวิญญาณนั่นแหละ ถ้าชาวบ้านก็จะเรียกว่าผี แต่ที่จริงทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าวิญญาณ จิตวิญญาณ สัมภเวสีก็ใช่ ทำกรรมหนักๆ เข้าไปเขาก็ว่าเป็นพวกผีพวกเปรต ไม่มีความสุขความสบาย พวกนั้นก่อกวนอยู่เรื่อย ก็เรียกว่าผี มันต่างกันตรงนี้"

เป็นคำสั่งจากปากของหลวงปู่หล้าเองว่า
ตายวันไหนให้เผาวันนั้น
เป็นถ้อยคำที่เด็ดเดี่ยวอาจหาญ
เป็นสัจวาจาของพระธุดงค์กรรมฐานผู้เคร่งครัด
ท่านยังได้กล่าววาจาทิ้งท้ายอีกว่า
"ถ้าไม่ทำตาม พวกมึงจะฉิบหาย"
แล้วใครเล่าจะกล้าฝืนถ้อยคำประกาศิตนี้

หลวงปู่หล้า ขันติโก

ถ้อยคำประกาศิต หลวงปู่หล้า ขันติโก

ช่วงบ่ายวันศุกร์ที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ร้านค้าที่ตลาดบ้านผือเกิดความพลุกพล่านขึ้นเมื่อชาวบ้านที่เป็นทายกทายิกาของวัดป่าบ้านนาเก็นต่างหาซื้อข้าวของ ข้าวปลาอาหารมากมายผิดปกติ ทั้งที่ปกติวันนี้ไม่น่าจะมีงานพิเศษอะไร

เถ้าแก่เต็งเจ้าของร้านจึงได้ไต่ถามชาวบ้าน จึงได้ทราบว่า หลวงปู่หล้า ขันติโก แห่งวัดป่านาเก็น ได้มรณภาพลงด้วยอาการสงบ และจะทำการฌาปนกิจในคืนนี้ ชาวบ้านจึงต้องตระเตรียมงานอย่างเร่งด่วน

เถ้าแก่ผู้เป็นทายกคุ้นเคยกับหลวงปู่สอ พันธุโล จึงรีบไปที่วัดอรัญญิกาวาส เพื่อกราบเรียนเรื่องราวให้ทราบ

ทันทีที่หลวงปู่สอทราบเรื่อง จึงบอกให้หลวงพ่อคูณและหลวงปู่พงษ์ติดตามไปด้วย โดยเดินทางด้วยรถจี๊ปของเถ้าแก่เต็ง

แต่ก่อนจะเข้าไปวัดป่านาเก็นได้แวะรับหลวงปู่จันทร์โสม กิตติกาโร วัดป่านาสีดา ไปด้วย เพื่อจะได้ช่วยเจรจาให้เลื่อนการฌาปนกิจออกไป เนื่องจากเห็นว่าหลวงปู่หล้า ขันติโก เป็นพระเถระผู้ใหญ่ในวงพระกรรมฐาน ได้ชื่อว่าเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ด้วยแล้ว การจัดงานอย่างกะทันหัน และยังไม่ได้แจ้งข่าวไปถึงลูกศิษย์อื่นๆ เกรงว่าจะไม่เหมาะสม

แต่เมื่อได้รับรู้เหตุผลที่ว่าเป็นคำสั่งจากปากของหลวงปู่หล้าเองว่า เวลาท่านตายแล้วให้เอาต้นไม้แดงที่ยืนต้นตายในวัดมาเผา และอย่าเอาไว้ให้ข้ามวันข้ามคืน ตายวันไหนให้เผาวันนั้น เป็นถ้อยคำที่เด็ดเดี่ยวอาจหาญ ทั้งยังได้กล่าววาจาทิ้งท้ายอีกว่า

หลวงปู่จันทร์โสม กิตติกาโร

"ถ้าไม่ทำตาม พวกมึงจะฉิบหาย"

แล้วใครเล่าจะกล้าฝืนถ้อยคำประกาศิตนี้

ชาวบ้านที่เป็นศิษย์ใกล้ชิดเมื่อได้ยินเช่นนั้น จึงทั้งเคารพและเกรงกลัวต่อคำสัตย์นี้ยิ่งนัก เพราะมีหลายเหตุการณ์ผ่านมาที่เคยได้รู้ได้เห็นและจำได้อย่างแม่นยำ จึงไม่อาจฝืนคำสั่งเสียของพระเถระรูปนี้ได้ จำเป็นต้องมีการฌาปนกิจในคืนวันนั้น

สำหรับกระดูก ท่านสั่งให้นำไปทิ้งลงหุบเหวภูย่าอู่ ตรงที่เป็นช่องเหวลึก ส่วนเถ้ากระดูกให้ทิ้งลงแม่น้ำราง ไม่ให้มีการเก็บไว้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

"อัฐิของท่าน ทีแรกเขาก็ไม่ได้บอก มีแต่ว่าให้เผา คืนนั้นก็เผาแล้วเรียบร้อย

ตื่นเช้าขึ้นมาพวกเราก็มาเก็บคนละอันๆ ทุกคนก็จะเอาอัฐิท่าน

ชาวบ้านก็ว่า "ไม่ได้นะครับ เพราะหลวงปู่ท่านไม่ให้ใครเอาไป ไม่ให้แจกกัน"

เอ้า แล้วยังไง เพิ่นบอกว่าให้เอาไปทิ้งลงเหวภูย่าอู่ แล้วฝุ่น (เถ้าอัฐิ) นี้ก็ให้โปรยลงแม่น้ำรางนี้เลย ให้มันไหลไปตามแม่น้ำ เพราะเผาอยู่ริมแม่น้ำราง อัฐิให้นำไปทิ้งเหว เหวเป็นซอกหินลงลึกๆ ชันลงไป คงจะเป็นต้นน้ำอยู่ภูเขานั่นแหละ เขาก็เอาไปทิ้งตรงนั้นจริงๆ ตามคำบอกของท่าน

ธาตุเจดีย์หลวงปู่หล้าที่ถ้ำพระ บ้านกลางใหญ่

ต่อมาเขาบอกว่ามีคนไปเก็บเอาอยู่นะ เพิ่งมารู้ทีหลังนี่แหละ เขาคงจะทิ้งลงตรงคนเข้าไปได้นั่นแหละ แต่ตามที่หลวงปู่บอกนั้นคงจะบอกให้ไปทิ้งตรงมันแคบๆ ที่คนเก็บไม่ได้ เป็นซอกหินลึกๆ

ตกลงทุกองค์ๆ ก็ขอให้เถ้าแก่เต็งเป็นคนเก็บไว้ โดยได้มาอยู่ประมาณ ๒ นิ้วหัวแม่มือ

ต่อมาหลวงปู่เทสก์ทราบข่าว ท่านก็ต่อว่าหลวงปู่จันทร์โสมอยู่ว่า "ทำไมเผาเร็วเกินไป ทำไมไม่มาบอกเรา"

หลวงปู่จันทร์โสมได้อธิบายว่าท่านก็ได้ไปกับเขาอยู่ แต่ชาวบ้านเขาไม่ฟัง และได้บอกถึงคำสั่งเสียของหลวงปู่หล้าให้หลวงปู่เทสก์ฟังจนเข้าใจ

มีพระอยู่ไม่กี่รูปที่ได้ไป มีหลวงตาสิงห์ (ตู้แตก)* อยู่นั่น ท่านอยู่ถ้ำพระ บ้านกลางใหญ่ พอท่านรู้ว่าหลวงปู่หล้าป่วยหนักท่านก็ไปดูจนวาระสุดท้าย ตอนแรกชาวบ้านก็จะให้หลวงตาสิงห์นั่นแหละพาดำเนิน

พอพวกเรารู้ก็เลยไป หลวงปู่จันทร์โสมจึงเป็นประธานสงฆ์แทน

พอครบรอบปี หลวงปู่เทสก์ก็พาญาติโยมทำบุญบำเพ็ญกุศลถึงหลวงปู่หล้า สร้างธาตุเจดีย์อันหนึ่งเพื่อระลึกถึงหลวงปู่อยู่ที่ถ้ำพระ ก่อเจดีย์เล็กๆ ขึ้นอันหนึ่ง จะหาอัฐิมาบรรจุก็ไม่ได้ ก็เลยไปขอเถ้าแก่เต็งนั่นแหละ เถ้าแก่เต็งเลยแบ่งให้ไป เป็นพระธาตุทั้งหมดเลยนะ"

* ตู้แตก หมายถึง ผู้ที่แตกฉานในพระไตรปิฎก

พระผู้เด็ดเดี่ยวอาจหาญ

หลวงปู่หล้า ขันติโก มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านห้วยหัด นครเวียงจันทน์

ท่านเคยแต่งงานมีครอบครัว มีบุตรด้วยกัน ๑ คน

ต่อมาภรรยาเสียชีวิต ท่านจึงออกบวชเมื่ออายุราว ๔๐ ปี

โดยมีเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระราชเวที เป็นพระอุปัชฌาย์

ท่านไม่รู้หนังสือ คืออ่านเขียนไม่ได้เลย แต่เมื่อมาภาวนาปฏิบัติกรรมฐาน ตัวหนังสือได้ปรากฏในสมาธิเป็นที่อัศจรรย์ ท่านพยายามผสมอ่านผิดอ่านถูก ในที่สุดท่านก็อ่านหนังสือทั่วๆ ไปได้หมด ในภายหลังท่านเป็นเจ้าตำรา ได้สั่งให้เขาซื้อหาหนังสือ เช่น วิสุทธิมรรค บุพพสิกขา-วรรณนา มหาขันธกวินัย มาไว้เป็นสมบัติของท่าน

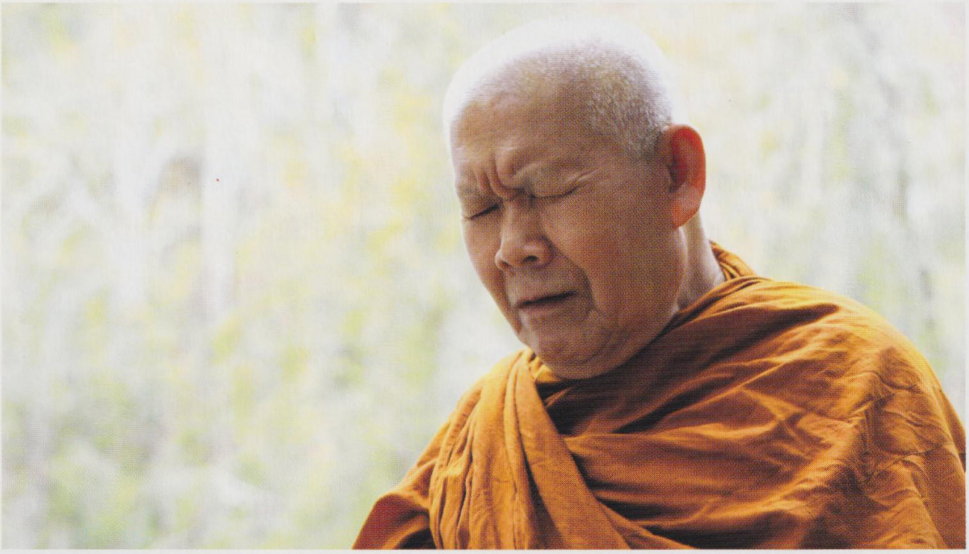
ในด้านการบำเพ็ญสมณธรรม ท่านชอบปลีกวิเวกไปองค์เดียวแถวภูพาน ไปอยู่ตามเถียงไร่เถียงนา หัวนาปลายไร่ของชาวบ้าน ยิ่งที่แห่งใดมีผีดุท่านก็จะไปสอนให้ผีตนนั้นมีจิตอ่อนน้อมยอมเป็นมิตรกับชาวบ้าน

เจดีย์หลวงปู่หล้า ขันติโก วัดป่าขันติยานุสรณ์ (บ้านนาเก็น)

ท่านมีนิสัยเด็ดเดี่ยวอาจหาญ มีความรู้พิเศษเกี่ยวกับพวกกายทิพย์ มีเทวดา เป็นต้น พวกนี้จะเคารพรักท่านมาก ท่านว่าท่านพักอยู่ที่ไหนมักจะมีเทวดา หรือพวกกายทิพย์เหล่านี้ไปอารักขาเสมอ

หลวงปู่หล้า ขันติโก มรณภาพเมื่อวันที่ ๒๒ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ สิริอายุได้ ๘๒ ปี พรรษา ๔๒

จิตอัศจรรย์ แปลกโลก

เมื่อทำเหตุดีแล้ว ผลย่อมเกิดเป็นเงาตามตัว หลังจากได้ยินได้ฟังคำสอนจากครูบาอาจารย์ท่านก็นำมาปฏิบัติ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ทำความเพียรอย่างเข้มข้น จนจิตได้บังเกิดผลอย่างน่าอัศจรรย์

"ส่วนมากก็เดินจงกรมอยู่ วันนั้นก็ใกล้จะสว่างแล้ว เพราะตั้งสัจจะไม่นอนทั้งคืน เข้าไปกุฏิว่าจะนั่งสมาธิต่อ นั่งยังไม่ถึงพื้นจิตมันสงบนะ

จิตมันรวมใหญ่ แหม้ รวมสว่างจ้าเลย มันรู้หมดเลยทีนี้ โลกทั้งโลกมันรู้หมดเลย แปลกประหลาดอย่างมาก โอ้ จิตเรานี่ รู้ไปหมดผู้ได๋อยู่ไสๆ ผู้ได๋ว่าอิหยัง เป็นยังไงๆ รู้หมดเลยทีนี้ เออ แปลก จิตแปลกประหลาด มันต่างกับเก่ามาก จิตของเราในช่วงนั้นต่างจากจิตของคนอื่นมาก เอ้าคือเป็นแปลกๆ น้อ มันสิเป็นบ้าบ๊อ อยู่คนละโลกเลยนะ

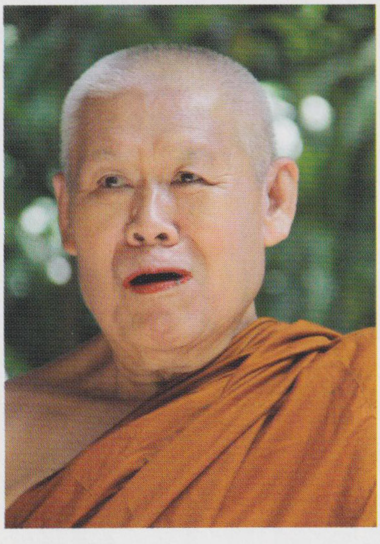
ทีนี้พอมันเข้าไปอย่างนั้นแล้ว เราก็ระวังมันอยู่ เราพยายามไม่แสดงออก เดี๋ยวคนอื่นเขาจะว่าเราเป็นบ้า มันเป็นของมันอย่างนั้นนะ พูดตามความที่มันเป็น ตอนที่มันเป็นเป็นอย่างนั้น"

นิมิต "ลาก่อนเด้อ ครูบา"

เมื่อพระใหม่เห็นผลจากการภาวนา ยิ่งทำให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติมากขึ้น ความเพียร ความอดทนจึงเกิดขึ้นมีขึ้นเป็นลำดับ นิมิตที่เกิดจากการภาวนาก็มีให้เห็นหลายรูปแบบ

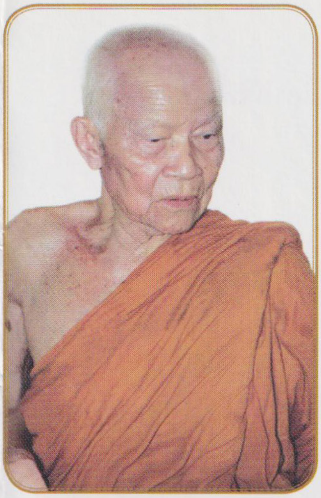
"วันหนึ่งเดินจงกรมแล้วขึ้นไปนั่งภาวนา จิตมันก็รวม นิมิตเห็นผู้หญิงคนนั้น คนที่เป็นญาติกันแต่รักใคร่ชอบใจกันมาก เป็นลูกป้า อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่เด็กจนเป็นหนุ่มเป็นสาว สนิทกันมากอยู่ด้วยกันสองต่อสอง เราก็เป็นหนุ่มแล้วก็อาบน้ำสองต่อสอง มันก็บอกให้ถูหลังให้มัน เรียกว่าสนิทกันมากกับคนนั้น เขาก็รูปร่างดี หน้าตาดี ผิวขาวพอๆ กับเรานี่แหละ แต่เขาขาวกว่าเพราะเขาเป็นผู้หญิง เราก็เปิดเผยออกมา เรามีสติ เกิดความกำหนัดยินดีมากนะ ก็คนหนุ่มเนาะ คือความอดทนของเรา เราก็มีสติอยู่ว่าก็เป็นพี่น้องกัน ๑ ความรักใคร่ชอบใจนี้ก็ ๑ ความมาถูกต้องสัมผัสซึ่งกันและกันนี้มันก็เกิดราคะ ความกำหนัดยินดีขึ้นมามากเหมือนกัน แต่ความอดทนของเราช่วงนั้นเราอดทนมาก ความอดทนสูงมากเลย ไม่ไปล่วงละเมิดทางเพศซึ่งกันและกันเลย แต่ว่าจับต้องธรรมดา เขาก็ยินดีให้เราถูหลังให้เนาะ อาบน้ำให้ ก็เป็นธรรมดาของหนุ่มสาว

เรามาระลึกได้ทำไมไปพูดถึงหญิงสาวคนนี้นะ ช่วงที่นั่งภาวนานี่เราก็มาเห็นเขาหาบข้าวหาบสิ่งของเหมือนกับมันออกไปจากใจของเรานี้ มันก็กล่าวคำ "ลาก่อนเด้อ ครูบา"

เราก็ว่ากิเลสลากูแล้วเด้อบัดนี้ มันยอมกูแล้ว กิเลสราคะลากูไปแล้ว แต่ว่าความจริงเขาย้ายบ้าน จริงๆ นะ ย้ายจากบ้านหนองแสงไปอยู่บ้านอื่น ต่อมาได้ทราบข่าวว่าแต่งงาน ก็ย้ายไปอยู่ทางอื่นจริงๆ แต่มารู้ในนิมิตเห็นเหมือนเห็นจริงๆ นะ ช่วงนั้นถึงว่าจิตของเราแปลกถึงว่ามันรู้ไปหมด

นั่นพรรษา ๒ พรรษา ๓ เท่านั้นล่ะ"

หลวงตามหาบัวมาเตือน

แม้ว่าจะไม่ได้เข้าไปจำพรรษากับหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ที่วัดป่าบ้านตาด แต่ความเคารพเลื่อมใสในปฏิปทาและความเกรงกลัวในองค์หลวงตาก็มีอยู่มาก บ่อยครั้งที่ติดเรื่องการภาวนาหรือเกียจคร้านทำข้อวัตร ทำความเพียร ก็จะเกิดนิมิตว่าหลวงตามาเตือนอยู่หลายครั้ง จนทำให้ท่านรู้สึกว่าถึงแม้จะไม่ได้อยู่ร่วมกับองค์หลวงตา แต่ก็เหมือนมีท่านเป็นครูคอยแนะนำแก้ไขอยู่เสมอ

"หลวงพ่อสอพาไปฟังเทศน์หลวงตาอยู่เรื่อย ได้เข้าไปกราบเพิ่นตอนอยู่กับหลวงพ่อสอ จำพรรษาอยู่หนองแสงนี่ก็ได้ไปกราบหลวงตาอยู่ หลวงปู่บุญมียังอยู่บ้านตาด ไปหาหลวงปู่บุญมี ท่านก็พาเข้าไปกราบหลวงตา

หลวงตาก็เลยถาม "แม่นไผนี่" ถามหลวงปู่บุญมี

หลวงปู่บุญมีก็บอก หลวงตาเห็นเฮาทีแรกถาม "ชื่ออะไร อยู่บ้านได๋"

บอกเพิ่นว่าอยู่บ้านนั่นๆ เป็นลูกไผบ้านหนองแสง ลูกผู้นั่นผู้นี่ เพิ่นฮู้จักบ้านหนองแสง เพิ่นไปบ่อยแต่ก่อน ตั้งแต่หลวงปู่บุญมีอยู่นำเพิ่น ไปหนองแสงบ่อย ลูกผู้นั่นผู้นี่ หลานผู้นั่นผู้นี่ เอ้อ ขั่นว่าหลานผู้นั่นผู้นี่เพิ่นฮู้จัก

"โอ๋ หลานเฒ่านั่นเนาะ ฮู้จักอยู่"

เพิ่นก็ว่า "หลานแม่ใหญ่ไค เอ้อ ลูกเฒ่าอันนี้มาอยู่กับเฮาเทือนึงอยู่ตั้ว บักพันจำได้"

เพิ่นก็เคยถามเฮา "หัวเป็นหยังล่ะ หัวไปถึกหยังล่ะ" เพิ่นว่า

"วัวเหยียบครับผม"

"โอ้ วัวได๋มาเหยียบสูงแท้"

"ผมยังน้อยๆ อยู่ครับ เพิ่งฝึกเดิน วัวแม่ลูกอ่อน มันหวงลูก" ได้เล่าให้เพิ่นฟังอยู่

"เอ้าคือจังว่ามันเหยียบ" เพิ่นว่า

"มันชนล้มลง ดูท่าคือสิเหยียบ"

"โอ้ เหยียบแฮงเนาะ บ่ตายคืนพู้นบ้อ"

"ตายคืนพู้นแล้ว" (สลบ)

เราเคยไปจับเส้นถวายท่านอยู่เรื่อย ท่านก็เล่าดี ฟังเทศน์ท่าน เอาไปเป็นธรรมะเตือนใจในการปฏิบัติ

ในช่วงปฏิบัติอยู่กับหลวงพ่อสอ วัดอรัญญิกาวาส ถ้าเราทำข้อวัตรบกพร่อง คล้ายๆ กับหลวงตานี่จะไปเตือนอยู่ตลอดนะ

วันหนึ่งเราลืมกวาดกุฏิ ไม่ได้กวาดกุฏิวันนั้น คล้ายๆ กับหลวงตามากวาดกุฏิให้ สะดุ้งขึ้นนึกว่าเป็นจริงๆ นะ นึกว่าหลวงตามากวาดให้ เราก็ได้จุดเทียนกวาดกุฏิในขณะนั้นเลย

ในขณะนั่งภาวนา บางทีเราก็อยากจะพักผ่อนบ้าง เพราะเราก็ว่าเราเดินจงกรมมานานแล้ว พอเอนลงนอนเท่านั้นแหละ มาแล้ว เปิดประตูพัวะเข้ามา

"มันจะมานอนอยู่อย่างนี้เหรอ
ไหนว่ามันจะมา**ปฏิบัติ**เพื่อความ**พ้นทุกข์**
มัน**อยากพ้นทุกข์** มัน**นอน**อยู่นี่มันจะ**พ้น**หรือ"

สะดุ้งขึ้นมา โท่ ท่านจะไม่ให้เราหลับหรือนี่ ต้องเอาจริงๆ ขนาดนี้หรือพ่อแม่ครูจารย์ถึงพ้นทุกข์ได้

โอ้ย ก็ไม่ได้นอนล่ะคืนนั้น ก็มานั่งภาวนา เอาอุบายที่ท่านมาเตือนนี่แหละ มันอยากนอนก็ไม่ให้นอน คล้ายท่านไปเตือนอยู่เรื่อย แต่ไม่ใช่หลวงพ่อสอนะ เป็นหลวงตาทั้งๆ ที่อยู่กับหลวงพ่อสอแต่เป็นธรรมะของหลวงตานี่ไปเตือนตลอดเลย เราถึงว่าเราไม่ไปอยู่แต่ก็เหมือนอยู่กับท่านอยู่แล้ว"

ที่สุดแห่งสมาธิ

ความตั้งใจของพระบวชใหม่คือต้องทำจิตเป็นสมาธิให้ได้ ท่านบอกว่าจะว่าง่ายก็ง่าย จะว่ายากก็ยากนัก

คราวที่อยากให้จิตสงบเป็นที่สุดแห่งสมาธินั้น เดินจงกรมก็แล้ว นั่งสมาธิก็แล้ว จนเหนื่อยอ่อน พยายามจนที่สุดแล้วจิตก็ยังไม่รวมสักที ในขณะนั้นเหมือนจิตได้ละความตั้งใจ ปล่อยสบายๆ กำลังจะล้มตัวลงนอน จิตกลับรวมเป็นสมาธิแน่นหนามาก จากนั้นจิตก็เริ่มสงบละเอียดเข้าไปๆ เกิดปีติ สุข เอิบอิ่ม

ความสุขที่เกิดในระหว่างนี้ ท่านว่าเป็นความสุขที่เหนือคำบรรยาย เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเฉพาะตนจริงๆ

จิตเป็นสมาธิแน่นมาก ขนาดเข้าสมาธิจิตได้ออกจากร่างไปได้เห็นอย่างนั้นอย่างนี้อยู่เรื่อย อยู่วัดอรัญญิกาวาสจิตมันเข้าสมาธิไม่ยากอะไรเลย สบาย ได้รับความสุขจากจิตที่ได้เข้าสู่สมาธิมาก ก็เลยคงจะติดสมาธิหรือไงนี่แหละ

เมื่อจิตเข้าสู่ความเป็นเอกัคคตารมณ์ จิตก็เป็นปีติสุข เป็นหนึ่งอยู่ในนั้น สว่างจ้า สบาย มันมีปีติสุขเกิดขึ้น ความสุขที่เคยได้สัมผัสมาตั้งแต่มีชีวิต ไม่สามารถเทียบกับความสุขแบบนั้นสักที

นั่นแหละพอถอนออกมามันก็มีความสุข มีปีติสุขอยู่ พอจิตถอนออกจากสมาธิ มันก็มาคิดโน่นคิดนี่ได้ คิดได้ครั้งแรก พอจิตมีความสุขอย่างนั้น

คิดเห็นคุณนะ เรานี่มีบุญมากนะ คิดถึงคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดเรา แล้วก็ซึ้งในคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นพระคุณมากๆ เลย กราบแล้วกราบอีก กราบในขณะที่ซึ้งนั้นนะ กราบพ่อแม่ กราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ กราบครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีท่านเหล่านี้ เราก็จะไม่ได้มาเห็นแสงสว่าง เห็นความสุขอย่างนี้

พูดออกมาเป็นภาษาเรียกว่าบรรยายไม่ถูกเลย เมื่อใครเข้าไปถึง
มันก็จะรู้เอง รู้เฉพาะตนคือตรงนี้แหละ คนที่เข้าไปถึงธรรม

จิตสงบใหญ่ ช่วงเร่งภาวนาแข่งกับหลวงปู่พงษ์นี่แหละ
เล่าเรื่องภาวนากันดีนะพระสมัยนั้น เรากับหลวงปู่พงษ์"

จากนั้นมาจึงทำให้ท่านเกิดกำลังใจและมั่นใจในการประพฤติปฏิบัติมากยิ่งขึ้นไปอีก

เหมือนกับจิตออกจากร่าง

การประพฤติปฏิบัติทางด้านจิตตภาวนาในระยะนี้ก็เป็นไปด้วยดี ทั้งอดนอนผ่อนอาหาร ความเพียรก็เป็นไปโดยสม่ำเสมอ ครูบาอาจารย์ เพื่อนสหธรรมิกต่างมุ่งมั่นปรารภความเพียรภาวนา ยิ่งทำให้การภาวนาก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ

ค่ำคืนวันหนึ่งขณะนั่งทำสมาธิภาวนาก็เกิดเหตุการณ์คล้ายกับฝัน เหมือนกับว่าจิตออกจากร่าง

"เรานั่งภาวนาอยู่ครั้งหนึ่ง จิตของเราเหมือนออกจากร่างไป มันออกไปก็เหาะไปทางอากาศนะ ไม่ได้ไปตามพื้นดิน

นั่นแหละเราเคยเล่าอยู่ ตอนที่ไปประเทศนอกมั้ง ช่วงที่นั่งเครื่องบิน เราก็ไปเห็นภูเขาลูกนั้น เราก็เลยระลึกถึงนิมิตของเราได้ว่าเราเคยเหาะไป ไปเห็นที่นิมิตนั่นแหละ มันอยู่ที่นี่เอง ที่ไหนได้เราก็จะได้ไปดูอยู่เหมือนกัน นั่นแหละมันก็ไป แต่มันก็ไปหลงอยู่เหมือนกันนะ ไปอีกสถานที่หนึ่ง ไปเรื่อย

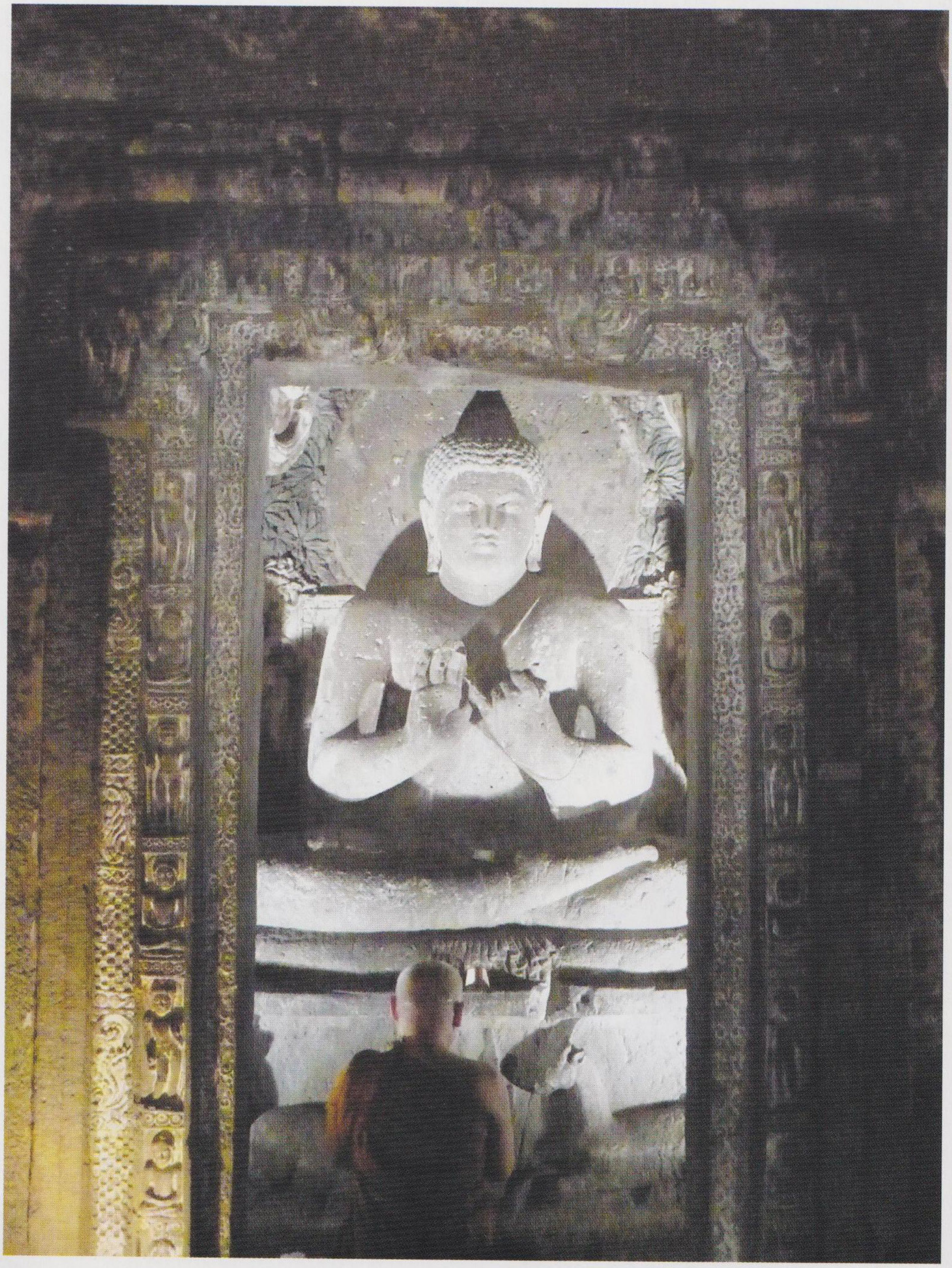
ที่ตรงนั้นสวยงามมาก น่าอยู่ ร่มรื่นเย็นสบาย มันก็เดินไปเรื่อยๆ ไปบนภูเขา มีวิหารหลังใหญ่อยู่ในนั้น หรือว่าโบสถ์นี่แหละ หลังใหญ่มาก ยาวมาก ได้ยินเสียงพระสวดมนต์อยู่ข้างใน เราคิดว่าจะเข้าไปในนั้นเหมือนกัน

พอดีมียามอยู่นั่นเลยพูดว่า "เปิดประตูให้หน่อยยาม"

"โอ้ ท่านจะเข้าไปอยู่หรือ"

"จะเข้าไปสวดมนต์กับคณะ"

"โอ้ ท่านเข้าไปได้อยู่ แต่ถ้าพระองค์ไหนเข้าในนี้แล้วไม่ได้กลับออกมานะ ท่านจะกลับหรือ"

"เออ ถ้าท่านจะกลับ ไม่ต้องเข้าไปนะ ฟังอยู่ข้างนอกก็ได้" เขาก็เลยไม่ให้เราเข้าไป อันนี้พูดเรื่องนิมิตเรื่องภาวนา

ทีนี้ได้เวลากลับ เพราะเรามานานแล้ว พอกลับมาก็มาทางอากาศนั่นแหละ

กลับมาก็ไปที่กุฏิวัดอรัญญิกาวาส พอจะเข้าไปกุฏิ มันไม่เป็นกุฏินะ มันเป็นหีบศพ มันกุฏิเราอยู่น้า อยู่ตรงนี้ ทำไมมันถึงเป็นหีบศพ ไปดูกุฏินั่นกุฏินี่ กุฏิหลวงพ่อสอ เราก็ไปดู ไปดูกุฏิหลังไหนก็เป็นหีบศพทั้งหมด แล้วกัน เราก็คิดว่านี่ล่ะกุฏิกู กุฏิเราอยู่ตรงนี้ มันจะเป็นหีบศพหรือว่าไม่หีบศพเราก็จะเข้าไป เราก็เลยตัดสินใจเข้าในหีบศพนั่นเลย ก็เลยรู้ตัวขึ้นมา

เมื่อ**รู้ตัวขึ้นมา**เรายัง**นั่ง**อยู่ เรามัน**ไปยังไง**นี่ เราถึงว่า**เราออกจากร่างไป**

คนเรานี้ถ้าไม่มีจิตอยู่มันก็เหมือนกับศพนั่นแหละ

อยู่กุฏิแต่ละกุฏินั้น คนนอนหลับก็เหมือนกับศพ มีแต่ลมหายใจอยู่เฉยๆ เราก็เลยมาระลึกได้ คนเรานี้ทุกคนๆ มันก็เป็นซากศพ เราออกไปจากศพ นั่นแหละ

จิตของเราออกจากร่างช่วงนั้น ถ้ามันไม่กลับมานี่คงจะตายล่ะ แต่ว่าจิตมันสบายนะ จิตมันไปสบายไม่เป็นทุกข์ พอรู้สึกตัวก็ปลอดโปร่งโล่ง สบายดี สดชื่น"

นิมิตถึงกรรมเก่า

กรรมคือการกระทำ เรามีกรรมเป็นของของตน เราจักทำกรรมอันใดไว้ เป็นบุญหรือเป็นบาป เราจักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น ฉันใดก็ฉันนั้น

"ที่วัวมันมาเหยียบหัว วัวมันมาชนเรา ก็ได้มารับใช้กรรมเหมือนกัน อันนี้รับกรรม อันนี้เรามาภาวนาได้นิมิตเป็นเรื่องเลยนะ

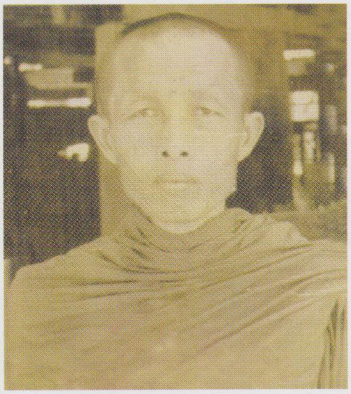
ครั้งนั้นนั่งภาวนาอยู่ ปรากฏว่าเราเคยเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน พอดีชาวบ้านเขาก็มาแจ้งว่ามีขโมยลักวัว ก็ไปจับขโมย เราก็วิ่งจับขโมย พอวิ่งไปถึง ขโมยมันก็ต่อสู้ เราเลยได้ทำร้ายขโมย เห็นว่าตีหัวขโมยนี่แหละ คงจะเป็นแผลอยู่

ฉะนั้นมาได้นิมิตถึงตอนนี้ เราก็เลยมาระลึกได้ว่า เรานี่คงจะมาเกิดเป็นเรา ขโมยคงจะไปเกิดเป็นวัว มันโมโห มันก็เลยกลับมาทำร้ายเรา

ทำดีอยู่ แต่ว่าไปทำร้ายเขา แต่ขโมยนั้นมันก็ทำชั่ว ไปลักวัว เอาวัวไปฆ่า ตายไปก็เลยมาเกิดเป็นวัว ไม่ได้เกิดเป็นคน เราทำดีก็เลยได้มาเกิดเป็นคน"

ออกเที่ยววิเวก

หลวงปู่พงษ์ ธัมมาภิรโต

ในปีหนึ่ง เป็นช่วงออกพรรษา พระใหม่ ๓ รูป คือ หลวงพ่อคูณ หลวงปู่พงษ์ พระอาจารย์สมกอง จึงกราบลาหลวงปู่สอไปเที่ยววิเวก

"ไปเที่ยววิเวกทางถ้ำหีบกับท่านสมกอง หลวงปู่พงษ์ ไปเที่ยวภาวนาอยู่ที่นั่นพอสมควรแล้วก็เดินธุดงค์ต่อไปทางสุวรรณคูหา จากสุวรรณคูหาก็ไปทางโน้นต่อเขตจังหวัดเลย อำเภอนาด้วง เข้าไปเขตนั่นแหละ

พอเข้าไปถึงโน้นแล้ว มีโยมมาบอกยารักษาโรค ท่านสมกองเป็นโรคอันนี้อยู่พอดี ท่านก็เลยแยกกับพวกเรา เลยได้ไปเที่ยววิเวกอยู่ ๒ องค์

นั่นแหละไปเที่ยววิเวกกับหลวงปู่พงษ์ ๒ องค์ เราทรมานมาก ทรมานยังไง กลางวันนี้เดิน กลางคืนนี้ไม่ได้พักเลย เพราะว่าเราท้องเดิน ถ่าย ปวดท้องมากๆ เป็นท้องบิดผิดอาหารหรือผิดน้ำนี่แหละ ไปฉันน้ำหินปูนก็เลยท้องบิด ทำยังไงก็ไม่หาย ชาวบ้านเขาก็หายามาให้ฉันแล้วก็ไม่หาย จึงได้กลับวัดอรัญญิกาวาส

แต่ก่อนเดินทางด้วยเท้าทั้งนั้นแหละ ไม่มีรถ พายบาตร พายย่าม พายกลด เดินบุกป่าฝ่าดง ไปง่ายแต่ก่อนไม่เหมือนทุกวันนี้ เดินลัดเลาะไปตามหมู่บ้านก็ได้ ตามทุ่งนา ตามไร่ก็ได้ ทุกวันนี้มีรั้วเดินไม่ได้"

พิธีเถราภิเษก

ช่วงฤดูร้อนของปีพ.ศ. ๒๕๑๑ ญาติพี่น้องของท่านที่บ้านหนองแสง จังหวัดยโสธร ต้องการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับยายซึ่งเสียชีวิตไปเมื่อปีก่อน จึงได้นิมนต์ทั้งหลวงปู่สอ หลวงพ่อคูณ หลวงปู่พงษ์ และพระอีกหลายรูปไปที่บ้านหนองแสง

หลังจากญาติพี่น้องได้ทำบุญอุทิศให้ยายเสร็จเรียบร้อยดีแล้ว ชาวบ้านได้จัดทำพิธีเถราภิเษกให้ท่าน ด้วยหวังจะให้ท่านอยู่เป็นหลักใจให้ชาวบ้าน ซึ่งเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณกาล

"พระที่ได้เถราภิเษกนี้จะสึกไม่ได้นะ ต้องอยู่ฉลองศรัทธาเขา เป็นเจ้าอาวาสให้เขาเลย ชาวบ้านเขาศรัทธายกให้เป็นพระผู้ใหญ่

ตอนนั้น ๓-๔ พรรษา เขายกขึ้นให้เป็นพระผู้ใหญ่แล้วแต่เราก็หนี ถ้าอยู่เราจะได้เฝ้าวัดเป็นเจ้าอาวาสอยู่นั่นล่ะ"

สาวถามจะให้รอไหม

ช่วงที่กลับไปทำบุญให้ยาย พอดีมีเด็กหนุ่มคนหนึ่งมาหา พร้อมกับโยนคำถามที่เป็นอันตรายต่อเพศบรรพชิตอย่างยิ่ง

"ไปทำบุญยาย มีหมอหนึ่งมาถาม

"ครูบาฯ ครูบาสิสึกบ่"

"เป็นหยังล่ะ"

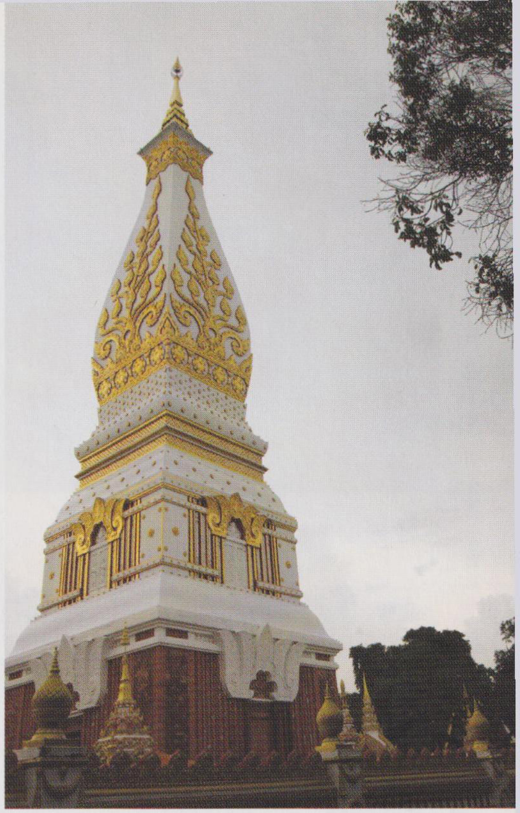
"ผู้สาวให้มาถาม ขั่นบ่สึกสิเอาผัวเด้"

"กูบ่ได้ไปจองไผไว้จั๊กคนเด๊ล่ะ
ให้มันเอาเลย กูไม่สึกหรอก"

จะสึกมั้ยมีคนแอบชอบอยู่ แต่เราไม่ได้ชอบเขาสักหน่อย จ้างให้กูกะบ่เอาเด๊ล่ะ"

พระธาตุพนม จ.นครพนม

กราบครูอาจารย์

หลังจากเสร็จงานทำบุญอุทิศให้ยายและพิธีเถราภิเษกแล้ว พระใหม่สองรูปคือหลวงพ่อคูณกับหลวงปู่พงษ์จึงกราบลาหลวงปู่สอไปเที่ยววิเวกต่อ โดยออกจากวัดป่าบ้านหนองแสง เดินไปพักไปจนถึงอำเภอเลิงนกทา ภูถ้ำพระ หลวงปู่พงษ์จึงบอกว่าอยากไปกราบพระธาตุพนมสักครั้ง ซึ่งหลวงพ่อคูณก็ไม่ขัดข้อง ดังนั้นท่านทั้งสองจึงเดินทางมุ่งหน้าไปที่พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม

เมื่อไปถึงพระธาตุพนมและได้สักการะพระธาตุพนมแล้ว สังเกตดูที่พักละแวกนั้นไม่น่าพัก ผู้คนก็พลุกพล่านไม่เหมาะกับการภาวนา หลวงพ่อคูณพอจำได้ว่าหลวงปู่สอเคยกล่าวถึงวัดเกาะแก้ว ซึ่งเป็นวัดที่หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล และหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เคยมาพักท่านทั้งสองจึงตัดสินใจไปพักที่วัดเกาะแก้วแทน

กุฏิที่หลวงปู่มั่นเคยพัก

ความที่เป็นเวลาค่ำมืดแล้วพระที่วัดเกาะแก้วจึงให้พระอาคันตุกะ ๒ รูปพักที่ศาลา ซึ่งก็เงียบสงบดี แต่ก็พักอยู่แค่คืนเดียว

เช้ามาก็ออกบิณฑบาต พอฉันจังหันเรียบร้อยแล้วจึงกราบลาเจ้าอาวาส

"พอเสร็จงานยายแล้ว เรากับหลวงปู่พงษ์ก็เที่ยววิเวกต่อมาเรื่อยๆ ไปนครพนม ไปธาตุพนมก่อนแล้วไปกราบหลวงปู่สุวัจน์"

ทราบข่าวว่าหลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ พักอยู่ที่วัดภูธรพิทักษ์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งไม่ไกลกันนัก ท่านทั้งสองจึงได้เดินทางไปกราบเยี่ยม

เมื่อได้เวลาจึงเข้าไปกราบท่าน หลวงปู่สุวัจน์ก็ทักขึ้น "อ้าว ครูพงษ์บวชแล้วหรือ" เนื่องจากท่านคุ้นเคยกันดีกับหลวงปู่พงษ์เมื่อตอนที่ไปพักภาวนาที่ถ้ำจันทรคราส ถ้ำหีบ ซึ่งตอนนั้นหลวงปู่พงษ์เป็นฆราวาสและได้ทำหน้าที่อุปัฏฐากท่านอยู่บ่อยครั้ง

พักอยู่ที่นั่นได้ระยะหนึ่งทั้งหลวงพ่อคูณและหลวงปู่พงษ์จึงเข้าไปกราบลาหลวงปู่สุวัจน์ ท่านได้พูดขึ้นว่า "อ้าว นึกว่าจะมาอยู่ด้วยกัน"

ความที่ต้องการให้หลวงปู่พงษ์ได้กราบครูบาอาจารย์ผู้ใหญ่ในถิ่นนั้น ท่านจึงพาหลวงปู่พงษ์ไปกราบหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ที่วัดป่าอุดมสมพร

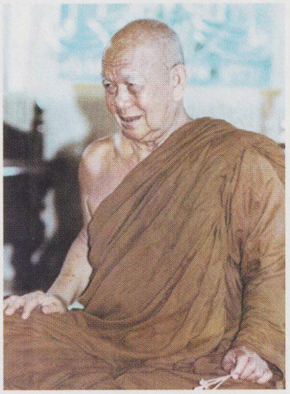
"จากนั้นก็ไปกราบหลวงปู่ฝั้น แล้วก็มากราบหลวงปู่บัว จึงได้กลับไปหาหลวงพ่อสอ

หลังกลับมาจากเที่ยววิเวก หลวงปู่พงษ์ก็บอกว่า "ผมจะไปอยู่กับหลวงปู่บัว ฟังเทศน์ท่าน ผมได้ถูกใจแล้ว ได้อุบายดีจากท่าน

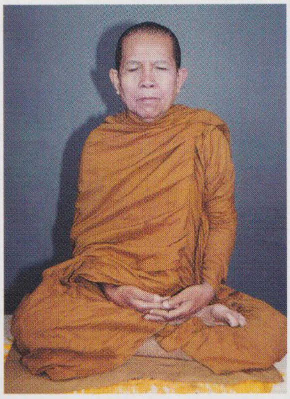
ถ้าอย่างนั้นก็ไปลาหลวงพ่อสอ หลวงพ่อสอก็อนุญาต แล้วท่านก็พูดขึ้นว่า

"ไม่ธรรมดานะ **หลวงปู่หนองแซง**
ท่านรู้หมดนะ **รู้วาระจิตคน**
ท่าน**รู้หมดนะ**คิดอะไรๆ อย่าไปคิดในสิ่งที่ไม่ดี
ดุนะ ไม่ได้อยู่วัดนะ
ผมไป**กราบท่านครั้งแรก**ท่านไม่มองเลยนะ
ผมก็ได้**หลวงปู่ขาว**
หลวงปู่บัวนี่แหละ
เป็นตัวอย่างในความเด็ดเดี่ยวจริงจัง
ตั้งใจภาวนานะ"

เราก็พาหลวงปู่พงษ์ไปจำพรรษาที่นั่น ส่วนเรากลับมาจำพรรษากับหลวงพ่อสอ"

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

หลวงปู่บัว สิริปุณโณ

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ

พอออกพรรษาพระป่ากรรมฐานมักจะออกไปแสวงหาสถานที่วิเวก เป็นการปลีกตัวออกไปอยู่กับตัวเอง เพื่อจะได้มีเวลาเต็มที่สำหรับการภาวนา

"พอดีอาจารย์ทองดี ลูกศิษย์หลวงปู่ฝั้น ท่านมาเที่ยววิเวกทางอำเภอบ้านผือ มาพักอยู่ที่วัดอรัญฯ ด้วย เรากำลังเรียนปาฏิโมกข์อยู่ ท่านก็สวดปาฏิโมกข์ดี เราก็ไปฝึกปาฏิโมกข์กับท่าน ท่านสอนปาฏิโมกข์ให้ ท่านก็พักอยู่ไม่นาน ก็ลาไปเที่ยววิเวกต่อ เห็นว่าท่านไปองค์เดียว เราก็เลยขอไปกับท่าน

ท่านก็บอกว่าไปได้ ไม่เป็นไร ก็เลยไปกราบขอหลวงพ่อสอ หลวงพ่อสอก็บอกว่า

"เอ้า ไปหาเที่ยววิเวก ไปหาภาวนา
พระเราก็มีทางเดียวเท่านั้นล่ะ
ทางหาภาวนา"

อาจารย์ทองดีก็พาขึ้นไปโน้นล่ะ ทางที่หลวงปู่มั่นเคยไป ทางนาหมี นายูง แต่ก่อนยังไม่ได้ตั้งอำเภอน้ำโสม อำเภอนายูงนะ เป็นหมู่บ้านอยู่

ไปเที่ยววิเวกอยู่แถวนั้น พวกลิงพวกค่าง พวกหมี พวกเก้ง พวกสัตว์ป่ายังเยอะอยู่สมัยนั้น ป่ายังเยอะ ไปเที่ยววิเวกทางโน้น แล้วก็เที่ยวมาเรื่อยๆ"

ความเป็นมา "วัดถ้ำขาม"

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร พระวิปัสสนาจารย์ผู้เป็นที่ยอมรับจากพระกรรมฐานรุ่นราวคราวเดียวกันว่ามีพลังจิตสูงยิ่ง ได้เล่าให้ศิษย์ฟังถึงความเป็นมาของวัดถ้ำขามว่า

ในกลางพรรษาของปีพ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านจำพรรษาที่วัดป่าภูธรพิทักษ์ คืนวันหนึ่งเมื่อเข้าสมาธิท่านได้นิมิตเห็นถ้ำแห่งหนึ่ง อยู่ทางทิศตะวันตกของเทือกเขาภูพาน ในถ้ำมีแสงสว่างเท่ากับตะเกียงเจ้าพายุ ๒ ดวง อากาศดี สงบวิเวก เหมาะกับการเจริญสมาธิเป็นอย่างยิ่ง ท่านปรารภอยู่เสมอว่าออกพรรษาแล้วจะต้องไปดูให้ได้

เมื่อออกพรรษาแล้วหลวงปู่พร้อมด้วยศิษย์จำนวนหนึ่งจึงเดินทางไปค้นหาถ้ำตามที่ปรากฏในนิมิต โดยได้ปักกลดอยู่ใกล้ๆ หมู่บ้านเชิงเขาภูพาน

หลังจากได้ตำแหน่งของถ้ำจากคนในท้องที่แล้วจึงได้ชักชวนชาวบ้านขึ้นไปบุกเบิก การเดินทางไปสู่ถ้ำเป็นไปด้วยความยากลำบาก เมื่อถึงแล้วจึงพบว่าบริเวณปากถ้ำมีต้นมะขามขนาดใหญ่แทงทะลุซอกหินขึ้นมา แลดูโดดเด่น และสถานที่ก็ดูวิเวกเหมาะกับการภาวนา หลวงปู่ฝั้นจึงได้บุกเบิกและพัฒนาให้เป็นลานบุญ เป็นที่ปลีกวิเวกของนักภาวนา จึงเป็นที่มาของชื่อถ้ำขามแห่งนี้

ต้นมะขามนี้เป็นที่มาของชื่อวัดถ้ำขาม

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ขณะขึ้นไปพักบนถ้ำขามวันแรกๆ

พรรษาที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๒)

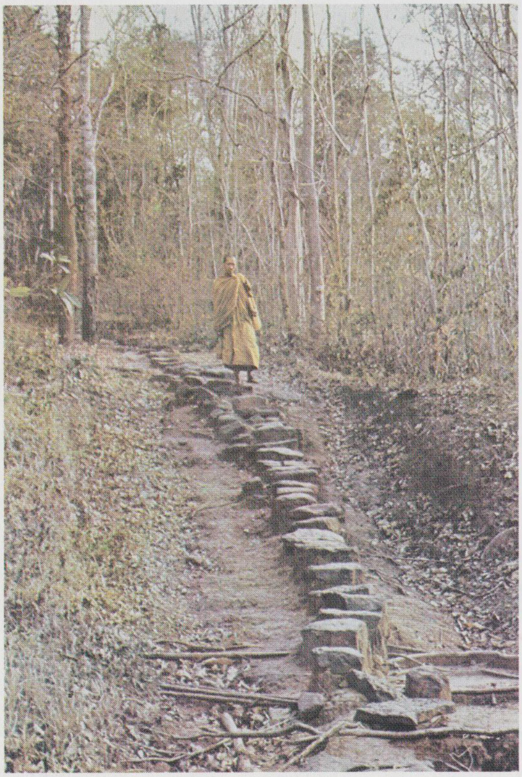
วัดถ้ำขาม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

หลังจากไปเที่ยววิเวกมาหลายที่หลายแห่ง พระอาจารย์ทองดีจึงพาหลวงพ่อคูณไปวัดป่าอุดมสมพร ซึ่งขณะนั้นหลวงปู่ฝั้นพักอยู่พอดี ได้ฟังเทศน์และปฏิบัติจิตตภาวนากับท่าน จนใกล้จะเข้าพรรษาโยมได้มาขอพระจากหลวงปู่ฝั้นเพื่อจะไปจำพรรษาที่วัดถ้ำขาม โดยหลวงปู่ฝั้นได้ถามความสมัครใจของพระ พระอาจารย์ทองดีจึงกราบเรียนเจตนาว่าจะไป หลวงพ่อคูณจึงกราบเรียนว่าขอติดตามไปด้วย เพราะได้ร่วมทางมาด้วยกันตั้งแต่แรกแล้ว

"พอได้เวลาอาจารย์ทองดีจึงกลับไปหาหลวงปู่ฝั้น เราเลยไปกับท่าน ก็ได้อาจารย์ทองดีพาเข้าไปวัดอุดมสมพร วัดหลวงปู่ฝั้น ก็เลยไปอยู่นั่น พอใกล้ถึงพรรษา โยมถ้ำขามก็มานิมนต์ว่าพระไม่ครบ ถ้ามีกฐินพระจะไม่พอรับกฐินเลยมาขอพระจากหลวงปู่ไปจำพรรษา

พอตอนเย็นทำวัตรเสร็จ หลวงปู่ก็เลยประกาศว่า "ใครจะขึ้นไปจำพรรษาถ้ำขามบ้าง" เราก็ยังไม่ได้คิดว่าจะไปหรอก อาจารย์ทองดีก็ว่า "กระผมจะขึ้นไปจำพรรษาถ้ำขาม" พออาจารย์ทองดีไป เราก็เลยว่า "ผมก็จะไปกับอาจารย์ทองดี"

"เออ ดี ไปภาวนาอยู่บนนั้นแหละ" หลวงปู่ฝั้นว่า แล้วก็มีพระติดตามอีกสององค์ไปด้วยกัน สององค์นั้นก็มาจากทางขอนแก่นนี่ล่ะ จำชื่อไม่ได้ ก็รู้สึกว่าถูกนิสัยกันดี นั่นแหละก็เลยไปจำพรรษาที่ถ้ำขาม"

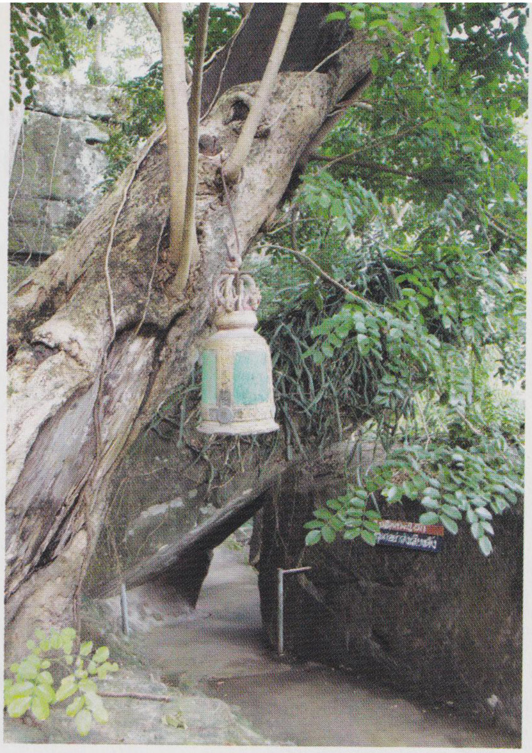

ทางขึ้น-ลงวัดถ้ำขาม

ในพรรษานี้มีพระภิกษุและสามเณรอยู่จำพรรษาด้วยกัน ๖ รูป โดยมีหลวงพ่อมั่นเป็นประธานสงฆ์ พระอาจารย์ทองดี หลวงพ่อคูณ พระใหม่ ๒ รูป และสามเณรจุณ

ความเป็นอยู่ในสมัยนั้นยังลำบากมาก การเดินลงมาบิณฑบาตโดยเฉพาะในฤดูฝนค่อนข้างยุ่งยากเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของวัดเป็นลานหินทำให้การเดินต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ยิ่งในที่ร่มครึ้มก็จะมีตะไคร่น้ำจับทำให้ลื่น

ช่วงที่เดินลงมาบิณฑบาตหลวงพ่อคูณจะลื่นล้มบ่อยมาก แม้ว่าจะล้มบ่อยแต่สติที่เฝ้าระวังรักษาบาตรนั้นเป็นเยี่ยม ถึงจะเจ็บอย่างไรก็ระวังบาตรให้ดีที่สุด ความที่ลื่นล้มอยู่บ่อยๆ พระอาจารย์ทองดีจึงได้แนะนำวิธีเดินในบริเวณที่มีตะไคร่น้ำมากๆ

อาณาบริเวณวัดถ้ำขาม

กุฏิที่หลวงพ่อคูณเคยอยู่จำพรรษา

กรรมที่ต้องชดใช้

ในพรรษานี้ท่านต้องการเร่งภาวนาทำความเพียรจึงอดข้าวเป็นเวลา ๗ วัน ในระหว่างที่อดข้าวก็ไม่มีการถ่ายอุจจาระเลยสักครั้ง เมื่อกลับมาฉันตามปกติผ่านไปแล้ว ๗ วันก็ยังไม่มีการถ่ายอุจจาระแต่อย่างใด ทำให้คำนึงถึงยาระบายที่พอมีอยู่ของพระก็คือสมอ จึงบอกสามเณรเอาสมอมาให้ฉันเพื่อจะได้ระบาย เมื่อฉันเข้าไปแล้วจึงเกิดปวดหนักขึ้นแต่พอเข้าห้องน้ำกลับถ่ายไม่ออก ท่านก็นั่งอยู่อย่างนั้น

ทำอย่างไรก็ไม่สามารถถ่ายอุจจาระออกมาได้ ปวดท้องก็ปวดอยู่อย่างนั้น ทนทุกข์ทรมานอย่างสุดสุด เกิดทุกขเวทนาอย่างที่ไม่เคยเจอมาก่อนเลย เป็นเช่นนั้นอยู่นาน จนกระทั่งคิดไปต่างๆ นานา ที่สุดก็คิดไปถึงการคลอดบุตรของผู้หญิงทั้งหลายรวมทั้งโยมแม่ด้วย ทำให้ท่านเบ่งอย่างแรง จนในที่สุดความทุกข์ที่บีบคั้นอยู่นั้นได้ถูกปลดปล่อยออกมา แต่ก็ออกมาทั้งเลือดทั้งก้อนทุกข์นั้น ต้องทนเจ็บระบมกับการเป็นริดสีดวงทวารอยู่นานหลายปี

นอกจากนั้นเหตุการณ์นี้ยังสะท้อนให้ท่านพิจารณาถึงกรรมที่ทำไว้กับไก่เมื่อคราวเป็นเด็ก

ในเรื่องนี้ท่านได้เล่าว่า เป็นเพราะความอยากรู้อยากเห็นหรืออย่างไรก็ตาม โดยปกติท่านจะไปเก็บไข่ไก่มาต้มกินเป็นประจำอยู่แล้ว แต่มีวันหนึ่งไก่มันไม่ออกไข่ จึงคิดว่าไข่ไก่ต้องมีอยู่ในท้องไก่นี้ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงจับไก่มาแล้วล้วงเข้าไปหวังจะได้ไข่ไก่ ทำให้ไก่ตัวนั้นร้องด้วยความเจ็บปวดและในที่สุดไก่ก็ตาย โดยที่ท่านก็ไม่ได้ไข่ไก่จากมันมาแต่อย่างใด

สังเกตพฤติกรรมลิง

เป็นที่ทราบกันว่าบริเวณวัดถ้ำขามมีลิงมาก ฉะนั้นพระจึงต้องคอยระวังไม่ให้ลิงเข้ามาในเขตของพระมากเกินไปเพราะมันจะสร้างเรื่องก่อกวนพระ มิหนำซ้ำข้าวของอาจเสียหายเพราะความซนของลิง ดังนั้นช่วงที่อยู่กับหลวงปู่ฝั้น จึงได้รับคำแนะนำในการจัดการกับฝูงลิงเหล่านี้

"หลวงปู่ฝั้นบอกว่า "ถ้ำขามมันมีลิงเยอะนะ แต่ว่าอย่าให้มันเข้าไปยุ่งกับเรา เราให้ชาวบ้านไปปลูกสวนกล้วยให้ลิงแล้ว ดังนั้นสวนกล้วยของพระนี่อย่าให้มันเข้ามา เพราะสวนกล้วยนี้ทำไว้ให้พระฉัน"

วันหนึ่งเราก็เดินจงกรมอยู่ที่ป่ากล้วย ใกล้ๆ ในป่านั้นล่ะ ป่าไม้มันดี ทางจงกรมก็ดี เลยเดินจงกรมไป เดินจงกรมมา

พวกลิงก็มาพอดี วันนั้นมาเสียงโครมครามๆ มันกระโดดมาปลายไม้ ทั้งตัวเล็กตัวใหญ่ ตัวเล็กก็กัดกันร้องเกี๊ยกก๊ากๆ เข้ามา เราก็หยุดเดิน แอบสังเกตดู ถ้าเดินเคลื่อนไหวมันจะรู้ พอดีมันคิดว่าปลอดคน มันก็มา พอมาใกล้จะถึงสวนกล้วย หัวหน้าฝูงมันก็ร้องบอกลูกน้อง โก๊กๆ พอมันร้องโก๊กๆ ลูกน้องมันก็หยุด

สักพักหนึ่งหัวหน้ามันก็สังเกตดูว่ามันจะหยุดจริงมั้ย ลิงเล็กๆ มันเหมือนกับบอกเด็กนั่นแหละ มันก็กัดกันหยอกกันเกี๊ยกก๊ากๆ มันก็ไปบอกอีกตัว แต่มันไม่ได้บอกพวกลิงตัวเล็กๆ ที่มันกัดกันนะ มันไปบอกตัวเมียอีกตัว โก๊กๆ คงจะว่ามึงบอกลูกมึงด้วย ว่าอย่างนั้นแหละ

มันก็รอฟังอีกทีนี้ ลิงนั้นมันก็บอกอยู่เหมือนกัน แต่ไอ้ลิงตัวเล็กๆ มันก็ยังไม่ฟัง กัดกันอีก เจ้าตัวจ่าฝูงก็ไปจับคอตัวเมียเขย่าๆ ก๊ากๆ มันก็คงจะว่า กูบอกให้บอกลูกมึงทำไมไม่บอก มันคงจะว่าอย่างนั้นแหละ

ไอ้ตัวแม่มันก็ไป แล้วไปควบคุมลิงตัวเล็กๆ ให้หยุด เลยได้หยุดเงียบทีนี้ ไอ้ตัวแม่มันไปคุมได้ ไอ้ตัวผู้ก็ลงมาหากินได้ตามสบาย เราก็ดูพฤติกรรมมันอยู่ว่ากินเสร็จจะทำยังไงต่อไป พอมันหากินเสร็จก็กลับ กินกล้วย กล้วยดิบมันก็กินนะ ไม่ใช่ว่าเลือกกินเฉพาะกล้วยสุกนะ พอมันอิ่มแล้วก็ไป ครั้งแรกมันก็เลือกๆ ดูก่อน หาเครือไหนมันสุกก่อนมันจะเอาก่อน ถ้ามันไม่มีสุกแต่ยังไม่อิ่มมันก็เอา ไอ้ตัวใหญ่นี่ไปเอากล้วยสุกก่อนจนอิ่ม พออิ่มแล้วก็ขึ้นไป ร้องอีกทีนี้ ร้องโก๊กๆ พวกฝูงใหญ่ก็ลงมา มันลงมาเยอะ กล้วยดิบก็กิน ยอดอ่อนๆ ก็กิน

โอ้โห่มันจะหมดจริงๆ นะนี่ เลยปรากฏตัวออกไป ไอ้ตัวใหญ่นั้นมันยืนเป็นยามให้ตัวอื่นอยู่นะ พอเราปรากฏตัวออกไป พวกนี้ขึ้นพรึบ ขึ้นต้นไม้เลยนะ เร็วมาก พอฝูงลิงขึ้นแล้ว ตัวหัวหน้าลงมาสู้กับเรา

"มึงจะมาสู้กับพ่อแก่มึงหรือนี่"
ได้ค้อนจะเอามันล่ะทีนี้ พอมันเห็นค้อนไปใหญ่เลย
รีบขึ้นต้นไม้ พอขึ้นต้นไม้มันยังไม่หนี
เราก็ไล่ล่ะทีนี้ ได้ค้อนขว้างขึ้นใส่บึ้มบั้มๆ
ลิงก็ไปหมดเลย

เราถึงว่าเราเดาพฤติกรรมมันออกอยู่ มันร้องโก๊กๆ แต่มันเป็นภาษาของมัน มันคงจะบอกกันนั่นแหละ พฤติกรรมของลิงเขาก็เคารพหัวหน้าอยู่เหมือนกัน

นั่นแหละเหตุการณ์ที่อยู่ถ้ำขาม ก็อย่างที่เล่าให้ฟังนี่แหละ"

หนองผือนาใน รอยธรรมบูรพาจารย์

วัดหนองผือนาใน เป็นรอยทางที่พระบูรพาจารย์ใหญ่ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต พาดำเนิน ปฏิปทาที่เป็นแบบฉบับอันงดงามทำให้มีผู้เดินตามมาจนถึงปัจจุบัน

"พอออกพรรษาแล้ว จากถ้ำขามก็ไปเที่ยวทางวัดหนองผือนาใน วัดเก่าหลวงปู่มั่นนั่นแหละ อยู่ที่นั่นสักประมาณเดือนหนึ่ง ช่วงที่พักอยู่เห็นพระแต่ละองค์ทำข้อวัตรปฏิบัติดีมาก ยังคงรักษาวัตรปฏิบัติเหมือนอย่างหลวงปู่มั่นพาปฏิบัติมา

วัดหนองผือนาใน

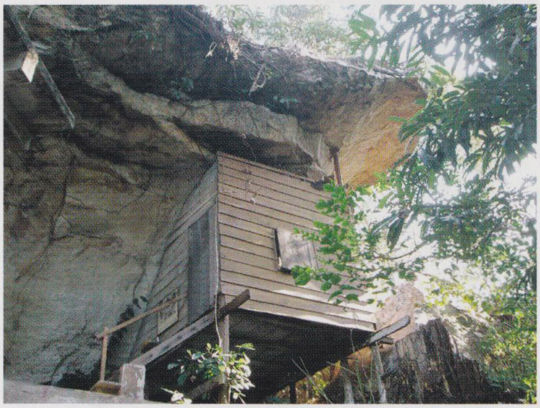
หลวงปู่หลวงตาอยู่ที่นั่นหลายองค์ ๗-๘ องค์ พอค่ำมานี่จะจุดโคมไฟ แต่ก่อนก็ใช้เทียน ธรรมดาครูบาอาจารย์ใช้ตะเกียงโป๊ะเล็กๆ ตั้งไว้หัวทางจงกรม แต่หลวงตาที่วัดหนองผือนาใน ไม่ได้เอาไปตั้งไว้หัวทางจงกรมเหมือนอย่างครูบาอาจารย์ทำ เพราะหลวงตาเรานี้แก่ ตาไม่ดี ก็จะทำตะเกียงโป๊ะที่มีหูหิ้ว ก็หิ้วเดินจงกรมกลับไปกลับมา จากกุฏิเรามองไปทางนี้ก็เห็นแสงไฟกลับไปกลับมาอยู่อย่างนี้ ก็รู้ว่าท่านเดินจงกรมอยู่ตลอดเลย มองไปทางกุฏิไหนก็เห็นอยู่ แต่เรานี้ตั้งไว้หัวทางจงกรม พระหนุ่มก็ทำอย่างนั้น พระแก่มองไม่เห็นทางก็หิ้วตะเกียงไปด้วย เราไปเห็นครั้งแรกก็เลยดูแปลกๆ"

ถ้ำเจ้าผู้ข้า

การออกไปเที่ยววิเวกยังสถานที่ต่างๆ ย่อมพบเห็นเรื่องราวหลากหลาย เพราะต่างคนต่างที่ จึงทำให้เห็นข้อแตกต่างของแต่ละที่ละแห่ง

"ออกจากวัดหนองผือนาใน อาจารย์ทองดีก็พาลงมาทางถ้ำเจ้าผู้ข้า วัดหลวงปู่กู่นั่นแหละ พอเราไปวัดนี้ก็ไม่มีพระอยู่หรอก ไปถามโยมว่า "เอ้า พระไปไหนหมด" เขาก็บอกว่า เคยมีพระจำพรรษาอยู่กับเณรกับพระหนุ่มอีกองค์หนึ่งรวมเป็น ๓ องค์ พอหลวงตามรณะแล้ว พระหนุ่มกับเณรก็อยู่ไม่ได้ คงจะกลัวมั้ง เลยกลับไปโน้น เราเข้าไปภาวนาอยู่ที่นั่น ไม่มีพระหรอก ตอนนั้นหน้าหนาว

แต่มีเรื่องแปลกอย่างหนึ่งคือพวกสัตว์ ธรรมดาไปที่ไหนสัตว์มันจะไม่กลัว เห็นพระนี่สัตว์จะไม่กลัว แต่ถ้ำเจ้า-ผู้ข้านี้ พอไปตรงบริเวณห้วยน้ำ เราเดินชมป่าชมห้วยน้ำ ไปเห็นนก พวกสัตว์มันกลัวมากเลย ไม่ใช่กลัวธรรมดา มันกลัวมากๆ แตกตื่นหนีรีบๆ เลย ธรรมดาเดินไปนกจะส่งเสียงทักอยู่บนต้นไม้ ถ้ามันอยู่พื้นดินมันก็จะบินขึ้นต้นไม้ อยู่แค่นั้น แต่นี่มันอยู่พื้นดิน มันไม่เกาะอยู่ตามต้นไม้ เราเดินไป ไปไกลเลย เรามาสังเกตดู เอ๊ะ ทำไมมันถึงเป็นอย่างนี้

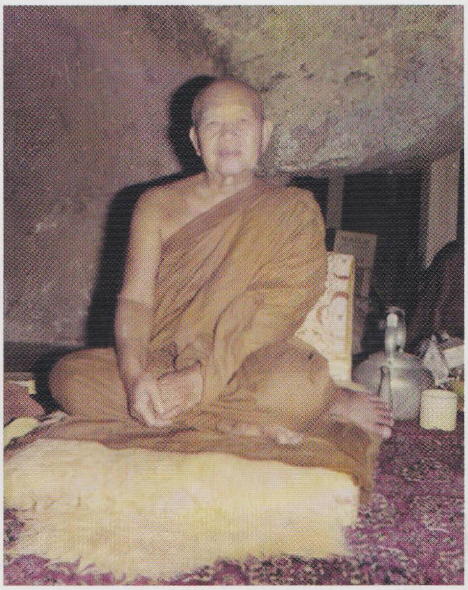

ก็เลยถามชาวบ้านว่าทำไมที่นี่มันเป็นอย่างนี้ ชาวบ้านก็เลยบอกว่า "มีพระวัดบ้านมาฉันเพลที่นี่ ชาวบ้านเขาก็จะไปล่าสัตว์มาทำอาหารเพลถวายพระ" มันก็นึกว่าเรานี้เหมือนกันกับพระนั่น มันคิดว่าเป็นยักษ์บ๊อฉะนั้นเข้าไปในป่านี้ ไปเบียดเบียนสัตว์มันก็เป็นอย่างงั้นแหละ

เราไปภาวนาอยู่ที่นั่น ทำเหมือนที่เราเคยทำนั่นแหละ เดินจงกรมไป จิตมันก็สงบเข้าไปๆ แต่อยู่ที่นั่นแปลก เหมือนกับมีคนพูดกันให้เราได้ยินอยู่ ไม่ได้ออกเสียงชัดนะ ออกเสียงเบาๆ แต่เสียงเบามาก เราก็สังเกตดูว่าจะให้เห็นตัวมัน พวกที่มาพูดอยู่นี่ ดูเหมือนหลายคนอยู่นะ ต่อมาเราอยู่ในกุฏิก็ได้ยินเสียง ลงทางจงกรมก็ยังได้ยินเสียงอยู่

เดินจงกรมก็ดี นั่งภาวนาก็ดี จิตมันก็รวมดี นั่นแหละ มันสงบดีไป ภาวนาอยู่ตรงถ้ำเจ้าผู้ข้า อยู่ที่นั่นสักระยะหนึ่ง อาจารย์ทองดีก็พากลับเข้าวัดอุดมสมพร"

ลาหลวงปู่ฝั้น

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

หลังจากเที่ยววิเวกกับพระอาจารย์ทองดีไปหลายที่แล้วจึงวกกลับไปวัดป่าอุดมสมพร หลวงปู่ฝั้นก็ยังอยู่ที่นั่น

พักอยู่กับหลวงปู่ฝั้นไม่นานนัก จึงได้ติดตามพระอาจารย์ทองดีไปเที่ยววิเวกอีก

"เข้ามาวัดอุดมสมพรนี้ยังหนาวอยู่ คงจะเป็นเดือนมกราหรือเดือนกุมภาฯ ช่วงนั้นเดือนกุมภาฯ มันยังหนาวอยู่ หลวงปู่ฝั้นก็อยู่ที่นั่น จำไม่ได้ว่าพักถึงเดือนไหน อาจารย์ทองดีก็ลาหลวงปู่ฝั้นออกไปเที่ยววิเวกอีก จะไปเที่ยววิเวกทางน้ำโสม นายูงอีก หลวงปู่ฝั้นก็บอกว่า "ไปมาแล้ว ไปทำไมอีกน้ำโสม นายูง" ท่านก็บอกว่ายังอยากจะไปอีก หลวงปู่ฝั้นก็เลยอนุญาต

เราเห็นอาจารย์ทองดีจะไปก็เลยไปลาหลวงปู่ฝั้นเหมือนกัน "ผมก็จะลาหลวงปู่ไปกับอาจารย์ทองดี"

หลวงปู่ฝั้นก็ว่า "มันจะกลับไปทำไม เคยอยู่แล้ว"

"ผมก็จะไปกับอาจารย์เพราะมากับท่าน" ท่านก็เลยไม่พูด เราก็เลยได้ไป ที่จริงท่านก็ไม่อยากให้ไปหรอกดูท่า ถ้าไปแล้วท่านคงคิดว่ามันคงไม่กลับมา ก็ไม่ได้กลับมาจริงๆ

ออกมาจากวัดอุดมสมพรก็ไปวิเวกที่ถ้ำม่วง บ้านตาลเลียน โนนสมบูรณ์ (วัดเก่าอาจารย์สวด) น้ำโสม นายูง และบ้านคำบง"

พรรษาที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

วัดอรัญญิกาวาส อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ในพรรษาที่ ๕ นี้ท่านกลับเข้ามาจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่สอ พันธุโล ได้ปฏิบัติอุปัฏฐากครูบาอาจารย์ พร้อมกับทำความเพียรภาวนาของตัวเองไปด้วยอย่างสม่ำเสมอ

"ไปเที่ยววิเวกกับอาจารย์ทองดี พอใกล้เข้าพรรษาก็กลับมาวัดอรัญญิกาวาสอีก กลับมาจำพรรษากับหลวงพ่อสอ พอดีช่วงนั้นพระเณรก็ไม่ค่อยมี ไม่มีใครช่วยหลวงพ่อสอ ก็เลยบอกอาจารย์ทองดีว่าผมจะไม่ได้กลับกับท่านอาจารย์นะ ช่วงนี้จะดูแลหลวงพ่อสอก่อน

"เอ้า ไม่เป็นไร" ท่านก็เลยกลับวัดอุดมสมพร เราก็เลยกลับมาจำพรรษาวัดอรัญญิกาวาสอีก"

บัตรสนเท่ห์

ความที่หลวงปู่สอเป็นประธานสงฆ์ในวัดอรัญญิกาวาส จึงต้องได้เกี่ยวข้องกับญาติโยมมากมาย โยมที่เข้ามาก็มีทั้งนักบุญและคนบาป ในช่วงนั้นได้มีโยมกล่าวโจมตีท่านด้วยบัตรสนเท่ห์ ฉะนั้นเมื่อออกพรรษาแล้วท่านจึงย้ายวัด

"มาอยู่กับหลวงพ่อสอที่วัดอรัญญิกาวาสนี้ มีเหตุการณ์ที่ได้กลับไปยโสธร พรรษา ๕ จำพรรษาวัดอรัญญิกาวาสอยู่นั้น หลวงพ่อสอท่านก็มีกิจนิมนต์เยอะ ถ้าไม่มีกิจนิมนต์ท่านก็จะมาวัดหนองแสงอยู่เรื่อย เมื่อท่านไม่ออกมาบิณฑบาต เวลาเขานิมนต์สวดมนต์ในบ้าน มีงานในบ้าน ท่านก็ให้ตั้งแต่พระพวกเราไปสวดแทน

ต่อมามีคนไม่ชอบหลวงพ่อสอ เขาก็เลยเขียนบัตรสนเท่ห์ถึงท่าน จึงเป็นเหตุที่ได้กลับไปยโสธรน่ะ

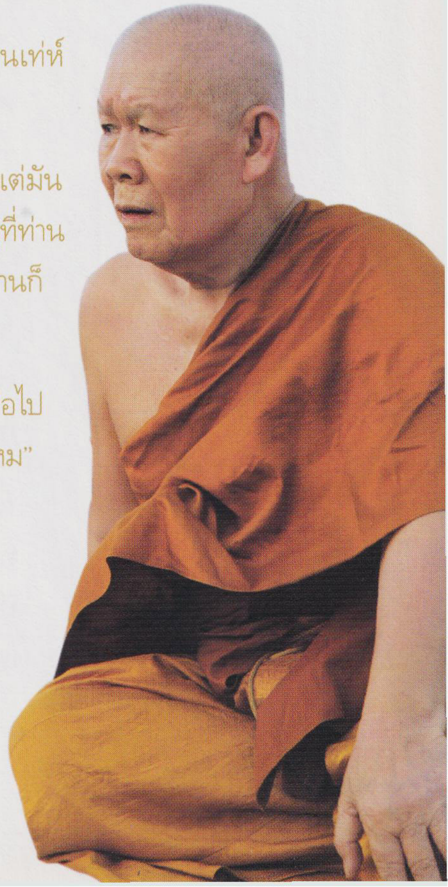
เรื่องของเรื่อง เขาเขียนบัตรสนเท่ห์ถึงหลวงพ่อสอ แต่มันไม่ใช่ความจริงหรอก เขาหาเรื่องใส่ แต่เราก็เสียใจอยู่ที่ท่านไม่เอาให้ดู ขนาดอยู่ด้วยกัน พอได้บัตรสนเท่ห์แล้ว ท่านก็เอาไปให้โยมที่อุปัฏฐากแล้วท่านก็หนีเลย

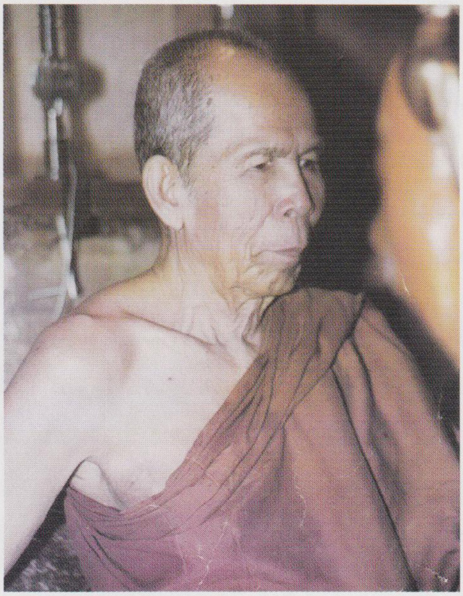
พอดีท่านไปตั้งนาน ก็เลยพูดกันกับโยมว่า "ทำไมหลวงพ่อไปนานแท้เที่ยวนี้ ไม่กลับมา โยม ทำไมท่านถึงไปนาน รู้ไหม"

"เอ้า ครูบาไม่รู้หรือ"

"บ่รู้แล้ว"

"หลวงพ่อสอถูกบัตรสนเท่ห์ เขาเขียนบัตรสนเท่ห์ให้"

หลวงปู่กูด รักขิตสีโล

"ไหนเอามาดูสิ เขาเขียนว่ายังไง" เขาก็เลยเอามาให้ดู ด่าว่าหลวงพ่อสอไปหลายอย่าง ทั้งๆ ที่หลวงพ่อไม่ได้ทำอย่างนั้น ว่าหลวงพ่อสอเอาเงินสงฆ์ไปกินอย่างนั้นอย่างนี้ ทั้งๆ ที่มันไม่ใช่ ปัจจัยก็ไม่ค่อยมีมาก

ช่วงนั้นได้ปัจจัยมา ทีแรกเขามาถามเราและพวกพระอยู่นั่นว่า "ครูบาได้ใช้เงินไหมไปสวดมนต์มา ครูบาได้เอาไปใช้นั่นใช้นี่ไหม" เราก็ตอบว่า "ไม่ได้ใช้" คือปัจจัยเอาไว้กองกลางทั้งหมด ก็แล้วแต่หลวงพ่อสอท่านจะใช้อะไร

นี่แหละเขาเลยเขียนบัตรสนเท่ห์ว่าหลวงพ่อสอเอาเงินพระไปกิน หลวงพ่อสอเข้ากันกับพ่อออกเมย พ่อออกเมยเป็นคนเก็บปัจจัยวัด เราก็เลยว่า "ไม่ได้ ต้องไปนิมนต์หลวงพ่อสอมาแก้เรื่องให้มันเสร็จก่อนแล้วค่อยไป"

หมดกรรมหมดเวรกันซะที

หลวงปู่กูด รักขิตสีโล ด้วยอายุพรรษาและเป็นครูบาอาจารย์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ หลวงพ่อคูณจึงไปขอคำปรึกษาและให้ท่านช่วยระงับอธิกรณ์

เราก็เลยไปหาหลวงปู่กูด บอกว่าหลวงพ่อท่านเป็นอย่างนั้นๆ ชาวบ้านเขามีบัตรสนเท่ห์ให้ ทีนี้หลวงปู่กูดก็เลยไปเอาหลวงพ่อสอกลับมาชำระความกัน ชาวบ้านฝ่ายที่เขียนบัตรสนเท่ห์ให้หลวงพ่อสอก็บอกว่า ท่านเอาเงินของพระของสงฆ์ไปใช้หมด โดยเข้ากันกับทายกไวยาวัจกรวัด เก็บเงินเอาไปกิน

หลวงพ่อสอก็เลยว่า พวกหมู่เจ้าเอามาทานให้วัดคนละเท่าไร จำได้ไหมว่ารวมแล้วมันเป็นเท่าไร มานี่เดี๋ยวจะเล่าให้ฟัง หลวงพ่อสอว่าพระเณรไปสวดมนต์ก็ได้องค์ละ ๒๐ บาท รวมครั้งนั้นเท่านี้ รวมกันได้เท่านั้น อย่างมากก็ได้องค์ละร้อยแค่นั้นแหละ สมัยนั้นองค์ละร้อยได้เยอะนะ รวยเลยแหละ มาเรื่องกฐิน ปีแรกที่เราไปจำพรรษาอยู่กับหลวงพ่อสอ เขาเอามาถวายก็ได้ ๖,๐๐๐ มาทอดกฐิน ๒ ปี ๓ ปี ๔ ปี ๕ ปี มาก็ได้ปีละแค่นั้นแหละ บางปีได้โยมอุดรไปก็ได้หมื่นกว่า คือปัจจัยกฐินนี้ไม่ถึงแสนสักปีหรอก

ทีนี้ปัจจัยทั้งหมดที่ได้ก็มาสร้างศาลาให้แม่ชีหลังหนึ่ง สร้างที่พักและทำโรงครัวให้แม่ชี นั่นแหละจนเสร็จ นี่แหละปัจจัยที่ได้มาพ่อออกเมยก็เขียนไว้ ไปซื้อนั่นเท่านั้นเท่านี้ ปัจจัยก็เก็บไว้ปีนั้นเท่านั้น ปีนี้เท่านี้ ก็เอาบัญชีมาแฉออกกันดู มันก็เลยลงเอย หลวงพ่อสอไม่ได้ผิด บ่ได้เสียหายเรื่องเงิน เรื่องอื่นๆ ก็บ่เสียหาย เมื่อเรื่องราวต่างๆ กระจ่างแล้วพวกญาติโยม

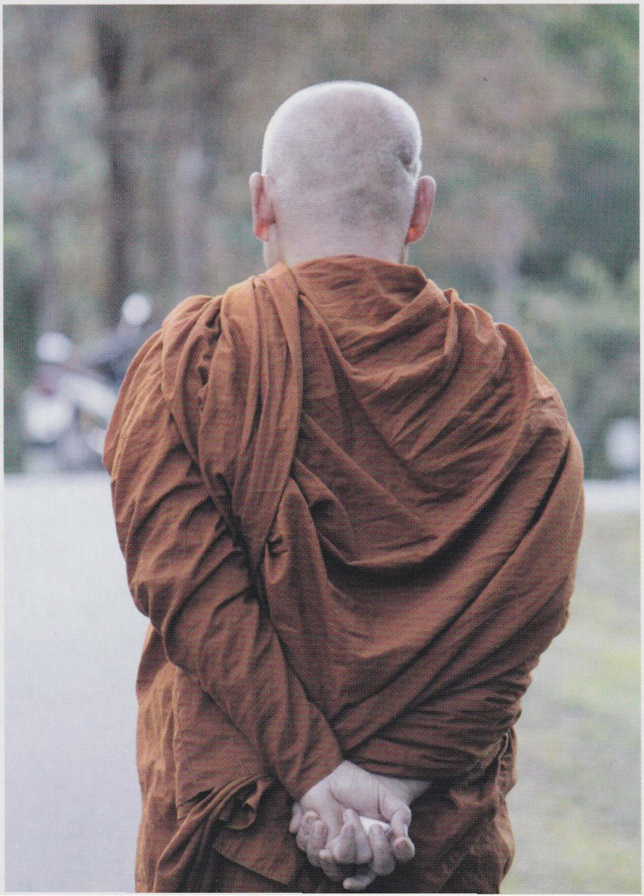
ชาวบ้านผือ พวกเถ้าแก่ พ่อค้าประชาชนต่างก็อ้อนวอนให้ท่านกลับมาวัดอรัญฯ เหมือนเดิม แต่ท่านก็ไม่กลับ

ท่านบอกว่าไม่อยู่แล้ว หมดกรรมหมดเวรกันแล้วพวกเรา นั่นแหละท่านก็เลยกลับไปอยู่หนองแสง พอท่านกลับไป ญาติโยมก็บอกว่าให้เราอยู่ที่บ้านผือ

แหม อาจารย์เราไม่อยู่ เราก็ไม่อยู่เหมือนกัน

นั่นแหละเราก็เลยตามท่านไปอยู่ที่ยโส เรื่องของเรื่อง"

หลังจากที่กรณีของหลวงปู่สอถูกระงับลงด้วยความบริสุทธิ์สะอาด หลวงพ่อคูณก็ได้ติดตามหลวงปู่สอไปที่วัดป่าบ้านหนองแสง ยโสธร

ฟังเทศน์หลวงปู่ชา สุภัทโท

หลวงปู่ชา สุภัทโท

ช่วงหน้าแล้งของปีพ.ศ. ๒๕๑๔ ท่านได้ขออนุญาตหลวงปู่สอ พันธุโล ออกไปเที่ยววิเวกองค์เดียว เพราะมีโยมเพื่อนที่สนิทกันมาตั้งแต่เด็กมีสถานที่สำหรับพักภาวนาที่จังหวัดอุบลฯ โดยบอกว่าเป็นป่าดงสงบวิเวกดี และอยู่ใกล้กับวัดสาขาใหม่ของหลวงปู่ชาด้วย

จึงตกลงใจไป

"ไปจากยโส นั่งรถไปที่อุบลฯ ต่อไปถึงวารินชำราบ แล้วได้ลงรถที่บ้านก่อ จากนั้นได้เดินต่อไปจนถึงวัดป่าบ้านก่อและพักที่นี่

วัดอยู่ติดกับหมู่บ้าน ทีแรกก็ว่าจะไปพักที่วัดหนองป่าพง แต่โยมบอกว่า พักที่นี่ล่ะ เพราะมันจะค่ำแล้ว และหลวงปู่ชาก็ไม่อยู่ด้วย ท่านไปอยู่วัดเขื่อน

รุ่งขึ้นออกจากบ้านก่อนั่งรถไปพิบูลมังสาหาร จากนั้นเดินต่อไปยังที่พักของโยมเพื่อน ซึ่งเป็นญาติทางโยมพ่อ"

จากนั้นโยมได้พานั่งเรือไปส่งที่วัดหลวงปู่ชา โดยเรือทำจากกล่องโฟมที่ใส่ลูกระเบิดใหญ่ๆ นั่งได้ ๓ คน โดยนัดกันว่าเมื่อสร้างแคร่เสร็จจะมารับกลับ

ช่วงนั้นหลวงปู่ชามาอยู่คุมงานสร้างวัดสาขาของหนองป่าพง ปัจจุบันคือวัดเขื่อน หรือ วัดป่าโพธิญาณ เป็นสาขาที่ ๘ อยู่ใกล้เขื่อนสิรินธร และช่วงป่าต่อเขตประเทศลาว ช่วงนั้นมีพระและเณรประมาณ ๑๕ รูป

ลักษณะของหลวงปู่ชาที่พบเห็นในครั้งนั้นเป็นภาพจำไม่เคยลืม

"ท่านน่าเคารพยำเกรงมาก"

"ช่วงไปอยู่กับหลวงปู่ชา ยังไม่มีกุฏิ ไม่มีศาลา กางกลดอยู่ใต้ร่มไม้ เพราะอยู่ในช่วงของการเริ่มก่อสร้าง"

เวลาไปบิณฑบาต มีพระอาจารย์องค์หนึ่งซึ่งเป็นองค์รองจากหลวงปู่ชา ได้ชวนหลวงพ่อคูณเดินบิณฑบาตที่หมู่บ้านชายแดนติดกับประเทศลาวแถวบ้านช่องเม็กด้วยกัน หมู่บ้านห่างจากวัดประมาณ ๗-๘ กิโล ซึ่งจะใช้เวลาในการบิณฑบาตมากกว่าหลวงปู่ชา เพราะองค์ท่านนั่งเรือ จึงทำให้ช่วงที่อยู่ที่นั่นตอนกลางคืนหลวงพ่อคูณแทบจะไม่ได้นอน เพราะกลัวตื่นไปบิณฑบาตกับท่านไม่ทัน เนื่องจากไม่มีนาฬิกา

โดยแต่ละวันจะมาดักรอท่านตรงทางเข้าหมู่บ้าน พอบิณฑบาตรับอาหารจากชาวบ้านแล้ว ก็ต้องรีบเดินกลับไปให้ทันหลวงปู่ชาจะเข้าเขตวัด เพราะหลวงปู่ชานั่งเรือจะเร็วกว่ามาก อาจารย์องค์นั้นเดินเร็วมากจนหลวงพ่อคูณเดินตามแทบไม่ทัน ต้องได้มัดจีวรกับเอวและเดินอย่างเร็วถึงจะตามทัน

ช่วงที่นั่งฉัน ตามธรรมเนียมของวัดสายหนองป่าพง พระอาคันตุกะถึงแม้จะมีอายุพรรษามาก แต่ถ้าหลวงปู่ชายังไม่ได้เรียกมาถามพรรษาและรับรองให้เข้าหมู่หรือเปลี่ยนบริขารให้ ก็ต้องนั่งลำดับสุดท้ายก่อนสามเณร แต่หากหลวงปู่ชาได้พูดคุยและรับรองให้เข้าหมู่ได้ จึงจะได้ยกขึ้นตามพรรษาที่แท้จริงขององค์นั้น ซึ่งตอนนั้นหลวงพ่อคูณก็ต้องนั่งหน้าเณรเพราะไม่มีโอกาสได้เข้าไปพูดคุยกับท่าน

ตอนเย็นแต่ละวัน หลวงปู่ชาจะให้ต้มน้ำอ้อยใส่ใบตาลแห้งถวายพระองค์ละ ๑ แก้ว น้ำปานะแบบนี้ไม่ได้มีให้ฉันบ่อย จะได้ฉันก็ต่อเมื่อพระทำงานเท่านั้น เวลาอบรมพระ หลวงปู่ชาจะนั่งที่ตอไม้ใหญ่ตรงกลาง โดยมีพระและสามเณรนั่งล้อมวงฟังเทศนา หลวงพ่อคูณยังจำได้ว่า

"ท่านพูดแต่ละคำทำให้เกิดปัญญา ท่านเทศน์สั่งสอนแต่ละครั้งจะมีแง่ให้กลับไปคิดพิจารณาอยู่เสมอ"

ผ่านมาได้ ๑๕ วัน โยมเพื่อนก็นั่งเรือมารับตามที่ได้นัดแนะกันไว้ หลวงพ่อก็ได้มากราบลาหลวงปู่ชา ซึ่งหลวงปู่ชาได้ถามท่านว่า

"จะไปแล้วหรือ ยังไม่ได้สนทนาธรรมกันเลย" แต่หลวงพ่อคิดว่าถึงแม้ไม่ได้สนทนาธรรมกับท่านสองต่อสอง แต่ก็ได้ฟังเทศน์ท่านทุกวันทำให้ท่านมีมุมมองและเสริมแนวทางในการปฏิบัติของท่านต่อไป

ต่อจากนั้นได้ไปพักอยู่ในป่าของโยมเพื่อนที่ทำไร่ โดยอยู่องค์เดียว ซึ่งบริเวณที่ไปอยู่มีต้นไม้ใหญ่หลายต้น ร่มครึ้มดี เขาทำฐานที่ตั้งกลดให้ใต้ต้นไม้ ไม่มีกุฏิถาวรอะไร

อยู่มาวันหนึ่งเกิดฝนตกหนักและลมแรงมาก โยมก็เลยมานิมนต์ให้ย้ายที่พัก "ไป ไปหลบฝนก่อน ไปหลบฝนที่เถียงไร่ก่อน"

หลวงพ่อก็พูดว่า "เอ้อ ก็ดีเหมือนกันจะได้ไม่ลำบาก เพราะมีทั้งลมทั้งฝน" ท่านจึงได้เก็บของและย้ายไปพักที่เถียงไร่ตามคำนิมนต์

พอวันรุ่งขึ้นได้กลับมาดูที่พักเก่า ปรากฏว่ามีต้นไม้หักทับลงมาตรงที่กางกลดพอดี หลวงพ่อพูดว่า "ถ้าเมื่อคืนไม่ย้าย คงเรียบร้อยแล้วเรา" จากนั้นก็พักอยู่จนใกล้จะเข้าพรรษา จึงได้กลับไปที่วัดป่าบ้านหนองแสงเหมือนเดิม

พรรษาที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๑๔)

วัดป่าบ้านหนองแสง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

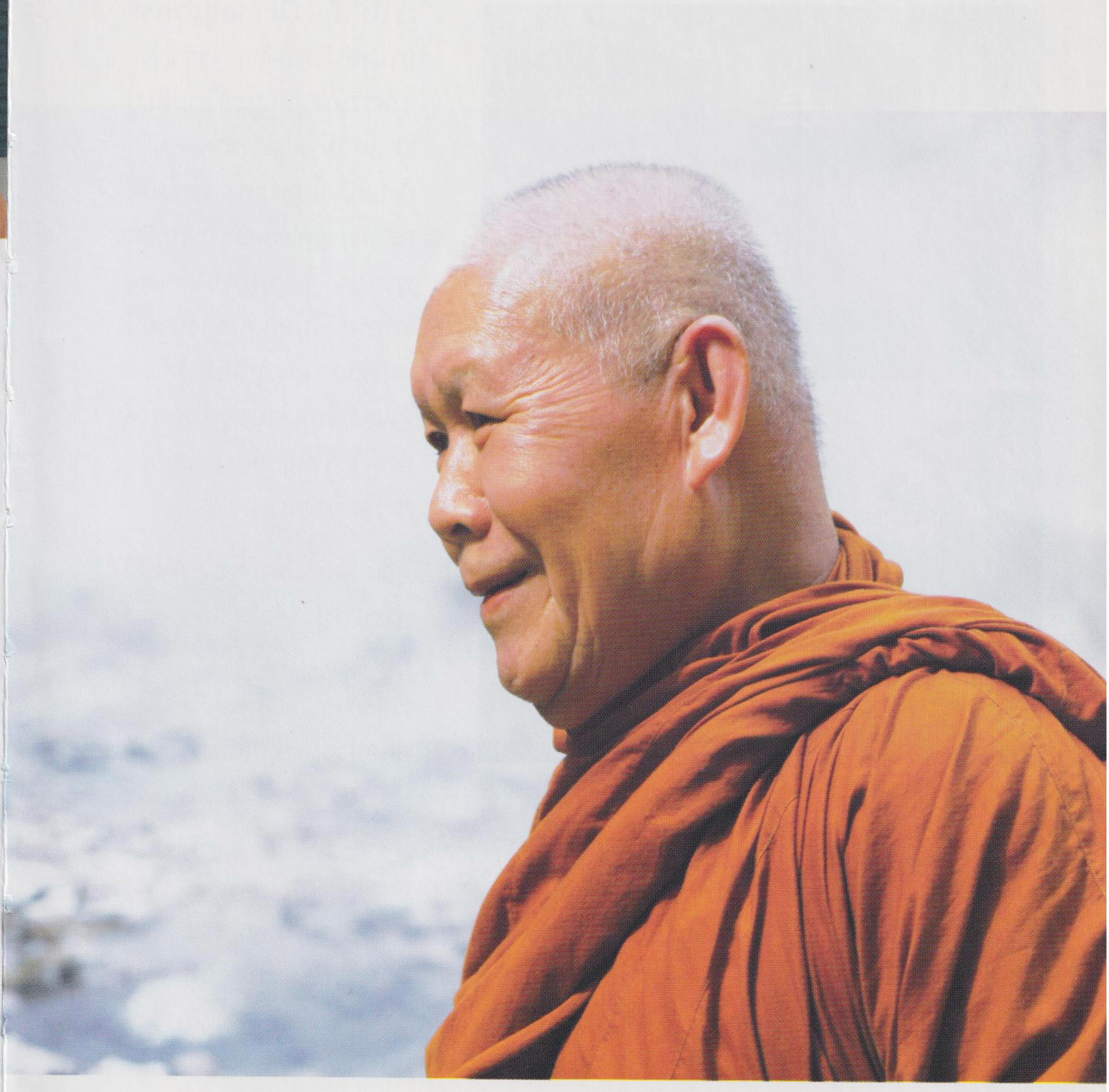
แทนคุณด้วยบุญบวช

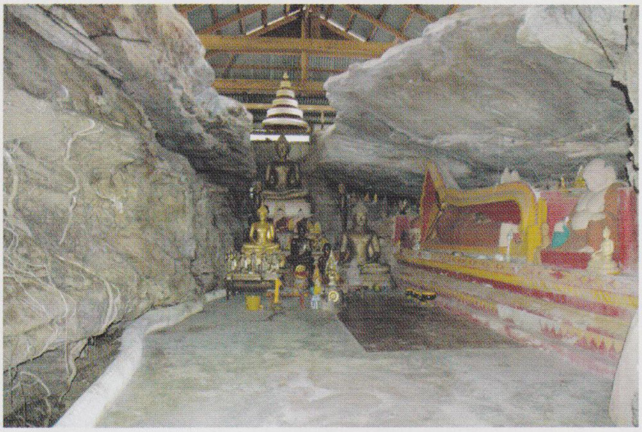
เมื่อกลับจากเที่ยววิเวกทางอุบลฯ ก็พักอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองแสงไม่นาน จากนั้นจึงไปเที่ยววิเวกทางภูถ้ำพระ อำเภอเลิงนกทา พออยู่แล้วรู้สึกวิเวกดีตั้งใจจะอยู่จำพรรษา แต่ระหว่างนั้นก็มีเหตุที่ทำให้ต้องกลับไปจำพรรษาที่วัดป่าบ้านหนองแสงแทน

"คุณตาคุณยายนี้ ให้ความอบอุ่นดี เหมือนกันกับพ่อแม่

ตาก็เลี้ยงเรามามากแล้ว เราก็คิดว่าเราบวชนี้มันจะทดแทนคุณตายิ่งกว่าทำงานช่วยตาอีก เราว่าเราจะเอาบุญที่เราบวชนี่แหละทดแทนตา

ภูถ้ำพระ อ.เลิงนกทา

เราไปเที่ยววิเวกอยู่ถ้ำพระ อำเภอเลิงนกทา เราว่าจะจำพรรษาอยู่นั่นนะที่วิเวกดีอยู่ แต่เขาก็มาตามว่าตาป่วยมาก ก็เลยกลับไปดูแลตา เลยไม่ได้กลับมาจำพรรษาที่ถ้ำพระอีก พรรษา ๖ อยู่หนองแสง เราเทศน์ให้คุณตาช่วงป่วยนี้ทุกวันนะ คุณตาก็ฟัง รู้สึกว่าคุณตาเชื่อหลานอยู่ บอกให้ทำยังไงก็ได้ทุกอย่าง บอกให้ภาวนาก็ภาวนา

คุณตาเคยไปฟังเทศน์ เคยไปภาวนาไปจำศีลอยู่แล้ว ช่วงคุณตาป่วยนี้เราก็ไปเทศน์เรื่องภาวนา เทศน์เรื่องการปล่อยวางธาตุปล่อยวางขันธ์ ปล่อยวางเวทนา นี่แหละ ปล่อยวางโรคาพยาธิที่มันมีอยู่และเบียดเบียนอยู่ในร่างกายของคุณตานั่นล่ะ เทศน์ให้รู้จักเรื่องของความเกิด เกิดมาแล้วมันมาได้รับทุกข์อย่างนี้แหละ ทุกข์เพราะแก่ คุณตาแก่ก็เห็นอยู่แล้ว แก่แล้วก็มาเจ็บ มันก็รวมประดังเข้ามาจนถึงวาระที่ธาตุขันธ์นี้จะแตกดับ แล้วก็จะอาศัยมันไม่ได้ ฉะนั้นช่วงนี้ให้คุณตาวางสิ่งที่คุณตาถือว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ ที่คุณตาถือว่าเป็นของคุณตานี้ วางไว้ตามสภาพความเป็นจริงของมัน คุณตาก็นอนฟังอยู่นั่นแหละ ช่วงนั้นคุณตามีกำลังใจมาก

ช่วงป่วยหนัก เวลาลุกก็ต้องมีคนเอาลุก วันนั้นเราไปเทศน์ให้ฟัง แต่ก่อนที่คุณตาจะลุกไม่ได้คุณตาก็รู้ก่อนนะ

คุณตาพูดออกมาเป็นภาษาอีสานว่า "โอ้...จากนี้ไป มันสิเหมิ๊ดไปเหมิ๊ดมาเด๊"

เราก็เลยบอกพวกญาติพวกน้าพวกป้าทั้งหลาย "ต่อไปนี้ตาสิเดินบ่ได้เด๊ พวกหมู่เจ้าต้องคอยดูแล" พอได้สองสามวัน ตาเดินไม่ได้จริงๆ ลุกไม่ได้ คำว่าเหมิ้ดไปเหมิ้ดมา คือไปก็ไม่ได้ มาก็ไม่ได้ มันก็เลยหมด คุณตานี่พูดเป็นปริศนาก็เลยรู้ ต่อมาก็ลุกไม่ได้

เราก็เลยเทศน์ให้ฟังต่อไปเรื่อย เร่งเข้าทั้งกลางวันกลางคืน เอาให้คุณตาปล่อยวางให้มันได้ ให้คุณตาสบาย ตายแบบสบายๆ ไม่ให้มาเป็นทุกข์กับความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่กำลังจะแตก มันกำลังจะดับนี้ เราเทศน์ให้คุณตาฟังอยู่นั่นแหละ

ถามคุณตาอยู่เรื่อย "ใจเป็นยังไง ความเจ็บความปวดที่เกิดขึ้นในขณะที่ป่วยอยู่นี้ ใจเป็นยังไง เป็นทุกข์กับมันอยู่หรือ วางได้หรือยังที่เทศน์ให้ฟังนี้"

คุณตาก็บอกว่า "ไม่เป็นทุกข์กับมันหรอก"

"กลัวไหม กลัวตายไหม"

"ไม่กลัวหรอก แล้วแต่มันจะตายวันไหนก็ได้"

คุณตามีกำลังใจมาก พูดกันได้ ต่อมาคุณตาก็เลยว่า "เหมิ๊ดเว่าแล้วบัดนี้"

เหมิ๊ดเว่าหมายถึงว่าคุณตาจะพูดไม่ออกเลย ถามยังไงก็ไม่พูด จากนั้นคุณตาไม่พูดเลย เพราะคุณตาบอกแล้วว่าเหมิ๊ดเว่า ก็เรียกว่าคุณตามีกำลังใจดีรู้ตัวก่อนมันจะเกิดอะไรขึ้นกับคุณตา

เราเทศน์ให้คุณตาฟังนี้ ก็เลยพอใจที่เราได้ตอบแทนบุญคุณคุณตานี่เต็มที่มันออกเต็มที่เลยธรรมะ"

หลังจากนั้นไม่นานนักคุณตาก็จากโลกนี้ไปด้วยอาการสงบ

หลวงตาพวง สุขินทริโย

สู่วัดพระพุทธบาทยโสธร

ความที่หลวงตาพวง สุขินทริโย ขณะนั้นทำหน้าที่รักษาการเจ้าคณะจังหวัดยโสธร เมื่อใกล้จะเข้าพรรษาต้องจัดหาพระที่พอมีอายุพรรษาไปประจำที่วัดพระพุทธบาทยโสธร

เมื่อทราบว่าหลวงพ่อคูณอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองแสง จึงมาหาหวังจะนิมนต์ให้ไปจำพรรษาที่วัดพระพุทธบาทยโสธร

"ไปอยู่ยโสก็คิดว่าจะอยู่ชั่วคราว จะหนีออกจากหลวงพ่อสออยู่หรอกความตั้งใจ ไม่คิดว่าจะอยู่ที่นั่นตลอดหรอก เพราะเราไม่ชอบอยู่บ้านหนองแสง ไม่ชอบอยู่หมู่บ้านตัวเอง เพราะไม่ถูกนิสัย ก็พอดีได้ไปจำพรรษาอยู่ที่พระพุทธบาทยโสธร

ท่านเจ้าคุณโฮม วัดปทุมฯ นี่แหละ บ้านเกิดของท่านอยู่ที่มหาชนะชัย มอบที่ดินพระพุทธบาทยโสนี้ให้ แต่ไม่มีพระอยู่ เจ้าคณะจังหวัดก็เลยขอร้องเรา เจ้าคณะจังหวัดก็คือหลวงตาพวงนี่แหละ (หลวงตาพวง สุขินทริโย) มาขอร้อง เห็นเราอยู่ที่นั่นกับหลวงพ่อสอก็เลยไปนิมนต์ ไปวัดหนองแสงนั่นแหละ ไปกราบท่าน ท่านก็เลยว่า "มานี่คูณ เรามาหาท่านนะ"

"มาหาผมเรื่องอะไร"

"ผมจะมาขอให้ท่านไปจำพรรษาที่วัดพระพุทธบาท เพราะยังไม่มีใครจำพรรษา วัดก็สร้างใหม่ ญาติโยมทางกรุงเทพฯ ก็มาสร้างกุฏิให้"

ก็บอกท่านอยู่ว่า "ผมเพิ่งบวชได้ ๖ พรรษานี่เอง ยังไม่สามารถที่จะไปเป็นหัวหน้าหมู่เพื่อนหรอก" ท่านก็เลยบอกว่า "มีอยู่ผู้ที่จะมาเป็นหัวหน้า มาจากทางกาฬสินธุ์"

นั่นแหละก็เลยได้ไปจำพรรษาอยู่ที่นั่น"

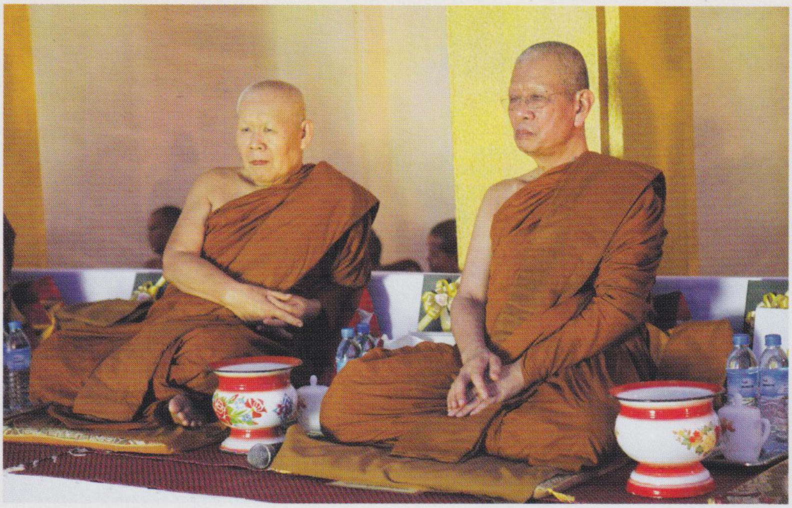
วัดพระพุทธบาทยโสธร

พรรษาที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๑๕)

วัดพระพุทธบาทยโสธร อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

ในที่สุดจึงได้มาจำพรรษาที่วัดพระพุทธบาทยโสธรตามคำนิมนต์ของหลวงตาพวง

ท่านตัดสินใจมาจำพรรษาที่นี่ เนื่องจากเห็นว่าไม่ต้องเป็นหัวหน้า ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในหมู่คณะคงไม่มาก จะได้มีเวลาทำความพากความเพียรมากขึ้น แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

หลวงพ่อคูณ สุเมโธ
และหลวงพ่อเมือง พลวัฑโฒ

"เราก็ค่อยสบายใจขึ้นมา ไม่ได้เป็นหัวหน้า เราจะได้มีเวลาภาวนา พอไปถึงแล้ว พระฝ่ายที่มาจากกาฬสินธุ์ก็มาเห็นกัน ก็มาถามพรรษากัน ก็บวชทีหลังเราอีก เราก็เลยได้เป็นหัวหน้า

ได้รับปากท่านแล้วก็เลยได้อยู่ องค์ที่ว่าจะมาเป็นหัวหน้านั้นก็คือหลวงพ่อเมือง กาฬสินธุ์นั่นแหละ ท่านก็ถูกขอร้องมาเหมือนกัน ท่านก็มีวัดของท่านอยู่แล้ว ก็เลยได้มาจำพรรษาอยู่ด้วยกัน"

วัดพระพุทธบาทยโสธรในปีนั้นมีพระจำพรรษาด้วยกัน ๕ รูป คือหลวงพ่อคูณ สุเมโธ หลวงพ่อเมือง พลวัฑโฒ พระอาจารย์ไสว พระหลวงตา พระประสิทธิ์

รอยพญานาค

ในระหว่างพรรษานั้นได้ปรากฏรอยพญานาคขนาดใหญ่บนพื้น ทำให้ใบไม้อ่อนแถวนั้นช้ำไปด้วยร่องรอยที่เลื้อยไป ท่านจึงนำเรื่องนี้ไปกราบเรียนท่านเจ้าคุณโฮมหรือพระราชมุนี (โฮม โสภโณ) เจ้าคุณแห่งวัดปทุมวนาราม ผู้เป็นศิษย์รูปหนึ่งของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ท่านจึงบอกว่า

"ดีนะ ท่านมีบารมีมากนะพญานาคขึ้นมาไหว้อยู่"

จิตเสื่อมจากสมาธิ

การเกี่ยวข้องกับญาติโยมมากหน้าหลายตา การงานที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นในฐานะประธานสงฆ์วัดพระพุทธบาทยโสธร ทำให้จิตจากที่เคยเข้าสู่สมาธิได้ง่าย แต่วันนี้กลับเป็นเรื่องยาก

"จิตมันส่งออกนอก เวลาจะภาวนา ภาวนาไม่ได้ทีนี้ จะเอาให้มันเข้าสู่สมาธิไม่ได้เลย รู้สึกว่าจิตเสื่อมแล้วทีนี้ แต่ก่อนจิตของเราเข้าสู่สมาธิได้ดีนะ ช่วงพรรษา ๒-๓-๔-๕ รู้สึกว่าเข้าท่าดีอยู่

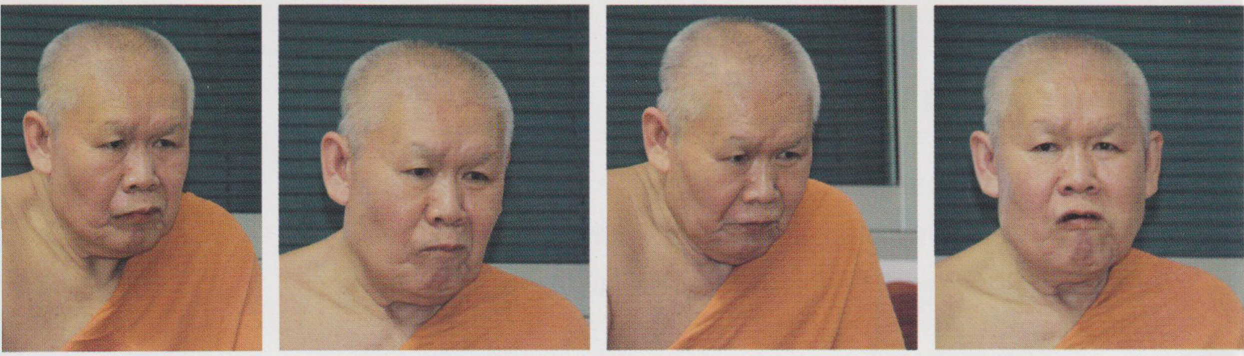
จากนั้นไปจำพรรษาที่วัดพระพุทธบาทยโสธร มันก็ออกแต่มันก็ไม่เข้าสักที มันก็เลยเสื่อมทีนี้ มันยังไม่หนักแน่น

เวลามันออกมานี่ มันเสื่อมยังไงไม่ทราบ เวลาเราจะเข้าสู่สมาธิ มันเข้าไม่ได้ มันไม่สงบ มันว้าวุ่น

แต่ก่อนพิจารณาคนอย่างนี้ ลืมตาอยู่พิจารณาอสุภะ พอกำหนดเป็นอสุภะ มันก็เป็นอสุภะขึ้นมาให้เห็นเป็นของไม่สวยไม่งามขึ้นมา มันเห็นอยู่อย่างนั้น เห็นคนอื่นก็เป็นอสุภะไปหมดเลย น่าสะอิดสะเอียน บ่ได้ไปรักไผชอบไผเลยทีนี่ จะเป็นยังไงๆ มาก็ไม่รู้สึก เรานึกว่าเราพ้นไปเลยล่ะทีนี้ มันว่าอะไรสกปรก มันก็รังเกียจมากๆ เลย

มาพิจารณาร่างกายทีนี้ ดูผมดูขน ดูเล็บดูฟัน ดูหนังของเขา ก็ดูอยู่ ของเขาก็เป็นอย่างนั้น ดูของเขามันก็เป็นอสุภะ ดูของเราก็เป็นอสุภะ เกิดนิพพิทาความเบื่อหน่ายในร่างกายของเรา ในร่างกายของเขา จิตมันเป็นขนาดนั้นนะ มาอยู่ใกล้ๆ คนนี้ก็ไม่ได้ หายใจออกมานี้ สูดลมหายใจกับคนอื่นนี้ก็ไม่ได้ มันสกปรกไปหมด

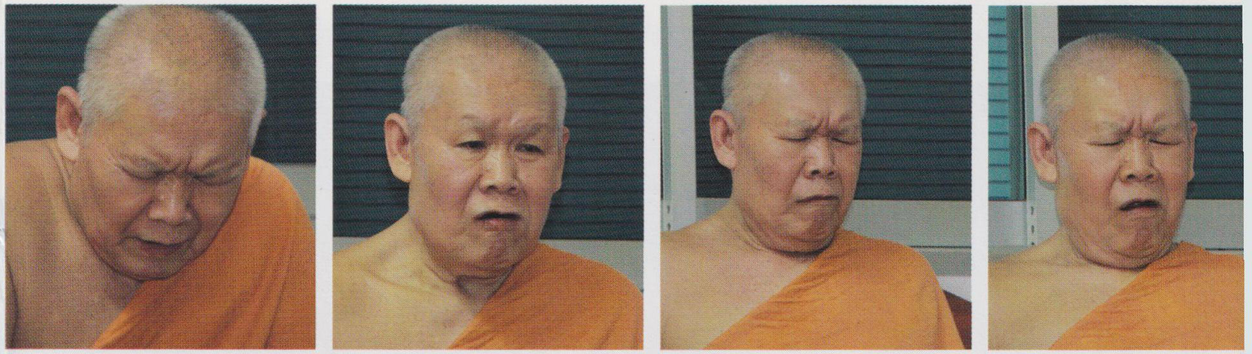

เวลามันเสื่อมมันก็ไปหลงล่ะทีนี้ มันหนักกว่า มันไปรักเขาชอบเขา ไปเกิดงามเกิดพอใจขึ้นมาล่ะ คือตรงนี้ตัวนี้มันมีตั้งแต่สมาธิเฉยๆ มันไม่ได้แก้ความหลง คือตัวอวิชชามันยังมีอยู่ ตัวนี้แหละที่ว่ามันเสื่อม

นี่แหละ เราเอาหลักคือสมาธินี่ก่อน แต่ว่ามันก็มีฝึกปัญญาอยู่บ้าง จะว่าไม่มีปัญญาก็ไม่ใช่ ที่จำพรรษาอยู่พระพุทธบาทนั้นรู้อยู่ว่าจิตเราเสื่อม จิตมันเข้าสู่สมาธิไม่ได้

ทำยังไงน๊า
เดินจงกรม
จะ**บริกรรม** มัน**ไม่ให้**บริกรรมเลย
มันเป็นยังไงของมันน๊อ
มันไป**คิด**ตั้งแต่**ข้างนอก**

จิตมันไปดูอันนั้นอันนี้ จิตมันคงใช้ปัญญาอย่างว่านั่นแหละ แต่เราอยากบังคับให้มันสงบ มันก็เลยฝืนกัน มันก็เลยเป็นทุกข์มากล่ะทีนี้ จิตมันอยากคิด แต่เราบังคับให้มันสงบ แต่มันไม่คิดหาเหตุผลล่ะทีนี้ มันไปคิดหาตั้งแต่ความทุกข์ หาเหตุที่มันเป็นทุกข์มาให้แต่ตัวเอง

เรื่องของเรื่อง

มันไปหาเหตุแห่งทุกข์มาให้ตัวเอง

จิตที่มันเข้าสู่สมาธิไม่ได้ มันไปยุ่งกับเรื่องภายนอกมาก ยุ่งกับญาติกับโยม ไปอยู่กับหมู่เพื่อน ไปอยู่ที่พระพุทธบาทยโสธร เป็นหัวหน้าเขา โยมมาก็ต้องได้พูดจากับเขา เขาก็เชื่อก็เลื่อมใสอยู่นะ ต่อมามันไปยุ่งกับเรื่องภายนอกมากจนกู่ไม่กลับเลย มันเปลี่ยนเลยทีนี้

มันเห็นเป็นปกติ จิตมันเกิดไปเห็นความสวยความงาม เกิดความหลงขึ้นมา เกิดไปรักใคร่ชอบใจขึ้นมาล่ะทีนี้ ทั้งๆ ที่เราตั้งแต่เป็นโยมก็ไม่เคยเป็นมากขนาดนี้ ไม่ได้ไปมักสาวมักผู้หญิงขนาดนั้น เห็นคนนั้นก็งาม เห็นคนนี้ก็งาม สวยไปหมด แต่มันไปเห็นอย่างนี้เฉยๆ นะ แต่ไม่ใช่ว่ามันคิดอยากสึก มันเคยเห็นโทษมาแล้ว เห็นโทษแห่งความแก่ ความเจ็บ ความตาย เห็นโทษในชีวิตที่เราจะประกอบอาชีพตรงนี้เพื่ออะไร เราพิจารณามาแล้ว เห็นมาแล้ว ความคิดที่อยากสึกมันไม่มี แต่ว่าจิตมันไปรักสาวอยู่นี้

เมื่อมันออกเป็นอย่างนั้น มันเป็นทุกข์มากเลย เอาจิตเข้าสู่สมาธิไม่ได้ ร้อนไปหมดเลย”

หาทางออกจากทุกข์

จิตที่เคยได้รับความสุขความสงบ บัดนี้กลับเป็นทุกข์ด้วยกามราคะ พยายามหาทางออกจากทุกข์ตรงนี้แต่ก็ไม่สามารถพบได้ จึงได้กลับไปหาหลวงปู่สอที่วัดป่าบ้านหนองแสง

"พอมันเสื่อมมากๆ ก็เลยหนี ออกพรรษาจากวัดพระพุทธบาทฯ แล้วก็กลับมาวัดหนองแสง มาให้หลวงพ่อสอแก้ให้

เล่าให้หลวงพ่อสอฟัง ท่านก็พูดว่า "จะไปหลงอะไรกระด้อกระเดี้ยแท้" ท่านก็แนะวิธีให้แต่ยังไม่ลง

ไปหาหลวงปู่กูด ท่านอยู่บ้านหนองหิน ใกล้ๆ บ้านหนองแสง หลวงปู่กูดก็แนะวิธีให้ แต่ก็แก้ไม่ได้อีก สรุปว่าสององค์แก้ให้เราไม่ได้ เราก็เป็นทุกข์ เหงาอยู่นั่นแหละ เผาใจตัวเอง ร้อนใจตัวเองอยู่นั่น

จนไปพูดเล่นกับพี่สาวของยาย ยายจริงๆ เสียแล้ว แต่ก็เรียกยายเหมือนกัน "ยายๆ ให้เงินสักหมื่นน้ำยาย ขอเงินสักหมื่น"

"เจ้าจะเอาไปทำอะไร"

"จะสึกนี่น้ำ" ยายก็บอก "ไปขอพ่อเจ้าพุ้น" ยายก็เลยไปเล่าให้โยมพ่อฟัง

โยมพ่อรีบเข้าไปวัดทันทีเลย "ว่าอย่างไรท่านคูณ" พูดดุเลยนะ "ได้ยินว่าจะสึกหรือ" ใครว่า "ยาย"

"อย่าสึกนะ อย่าไปสึกลูกเอ๋ย
ทุกข์อยู่กับโลกอันนี้ ให้มันทุกข์แต่พ่อ
ลูกอย่าออกมาเป็นทุกข์เหมือนพ่อเลยนะ"

โยมพ่อจึงถามว่ามันติดมันขัดตรงไหน ทำไมไม่ให้หลวงพ่อสอหรือครูบาอาจารย์แก้ให้ เราก็เลยเล่าให้โยมพ่อฟัง

"เออ ไป ถ้ามันไม่ลงครูบาอาจารย์สักองค์ ไปเข้าบ้านตาดนะ" โยมพ่อว่า ก็เลยว่าจะเข้าบ้านตาดไปหาหลวงตานั่นแหละ"

อยู่นี่ทำไม

การนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม จากที่เคยนำจิตเข้าสู่ความสงบได้ มาบัดนี้กลับไม่นิ่งพอ แม้แต่จะบริกรรมก็ยังทำไม่ได้ เป็นความทุกข์ของนักภาวนา

การหาทางออกจากทุกข์ตรงนี้ จึงต้องพึ่งพาสถานที่หรือครูบาอาจารย์มาช่วยแก้ไข

"พอดีอาจารย์ทองดีไปทางยโส ไปกับพระอาจารย์อุทัยเขาใหญ่นี่แหละ เราได้ยินข่าวว่าอาจารย์ทองดีไป ก็เลยไปกราบอาจารย์ทองดี กราบแล้วก็เล่าถวายท่านว่าจิตของเราเป็นอย่างนั้นๆ

อาจารย์ทองดีก็ไม่ได้แก้อะไรให้นะ มีแต่ถามว่า "เป็นจั่งได๋มาอยู่บ้านเดิมบ้านเก่า"

"บ่คือดอกอาจารย์ เห็นผู้หญิงก็ไปรักไปชอบ"

อาจารย์ทองดีก็ว่า "โอ้ พาไปเบิ่งแหน่ มันงามปานได๋"

เมื่อท่านเสร็จงานที่ช่วยท่านอาจารย์อุทัยแล้ว ก็บอกให้เราเตรียมบริขารทั้งหมด "ไป ออกเที่ยววิเวก อยู่นี่ทำไม"

นั่นแหละก็เลยไปกับท่าน ท่านก็พาไปเที่ยววิเวกที่โน่นที่นี่ อาจารย์ทองดีเข้าใจว่าเราไปชอบสาวแล้วคิดอยากสึก จึงพาไปเที่ยวเรื่อย ไปที่ถ้ำพระ ไปภาวนาอยู่นั่นสักพักหนึ่ง ท่านก็พานั่งรถไปถึงวัดอุดมสมพร เราก็ว่าจะไปฟังเทศน์หลวงปู่ฝั้น ให้ท่านแก้ปัญหาทางใจให้

พอดีหลวงปู่ฝั้นไม่อยู่ ไปบูรณะถ้ำขาม ไปทำศาลาต่อถ้ำขามออกมาใหม่ ตอนนั้นไม่ใหญ่ขนาดนี้หรอก เล็กๆ พอนั่งได้ ทำร้านอยู่ในถ้ำพอพระได้นั่ง จากนั้นก็เป็นพื้นดิน อาจารย์ทองดีก็ว่า "ขึ้นไปถ้ำขามไหม ไปช่วยท่านสร้างถ้ำขาม"

พอไปแล้วไปทำงาน เราเลยว่า

"บ่ไหวดอกครูจารย์ มันแก้ไม่ได้เลยนะ มันจะตายแล้ว"

"แล้วมันเป็นยังไง มันลืมหรือยังผู้สาวที่ไปชอบ"

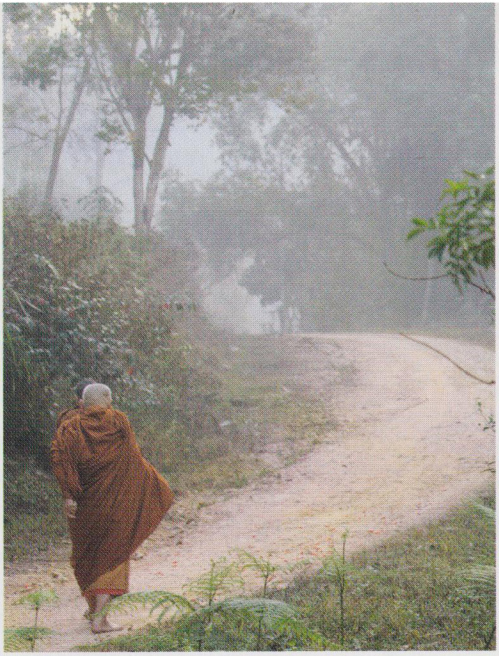
"ลืมแล้วแต่มันไปมักผู้ใหม่อีก"

จากนั้นท่านก็พาไปบ้านท่าน อยู่อำเภอวานรนิวาส บ้านขัวก่าย พอดีมีวัดหนึ่งกำลังสร้างศาลา ท่านก็พาไปเลื่อยไม้ เอาขอนไม้ขึ้นดึงเลื่อยกัน เลื่อยเป็นแผ่นๆ ทำจนไม่ไหว เหนื่อยก็เหนื่อย

"เอ้า เลื่อย ถ้ามันอยากสึกไปเป็นฆราวาส มันจะออกไปทำงานอย่างนี้แหละ" ท่านว่า

มันแก้ไม่ถูกจุดอีกล่ะ เพราะมันไม่อยากสึก มันรู้อยู่แล้ว มันก็ยิ่งเหนื่อยไปใหญ่ มันไม่มีเวลาที่จะกำหนดจิตเข้ามาแก้ตรงที่มันมาติด มันก็เหนื่อย หน้าไม่ชื่นบานเลย

นั่นแหละจึงได้ออกจากที่นั้น จะขอให้อาจารย์ทองดีพาไปหาหลวงตา กำลังหาทางอยู่ พอดีท่านว่าจะไปเอายาสมุนไพรกับหมอยาที่อำเภอสว่างแดนดิน แถววัดธาตุฝุ่นใกล้ๆ วัดป่าแก้วฯ นั่นแหละ"

มุ่งหน้าสู่วัดป่าแก้วชุมพล

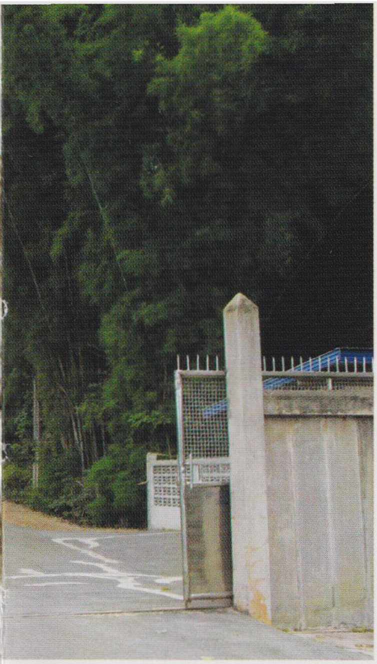
พอได้ยินว่าวัดธาตุฝุ่น อำเภอสว่างแดนดิน ก็เลยสะดุดใจ
"ใกล้กับวัดป่าแก้วฯ ไหมครูจารย์"
ท่านว่าใกล้กัน "ถ้างั้นผมไปด้วย"

พอได้ยินชื่อวัดธาตุฝุ่นและรู้ว่าอยู่ใกล้กับวัดป่าแก้วชุมพล ทำให้นึกถึงหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ชื่อเสียงแห่งการปฏิบัติของท่านไม่ธรรมดา

"ผมจะขอลาท่านอาจารย์ไปวัดป่าแก้วฯ จะไปภาวนากับหลวงพ่อสิงห์ทองดู"

อาจารย์ทองดีก็ว่า "เอ้า ไปก็ไป" ก็เลยมากับท่าน

ท่านเลยพามา มาก็ยังไม่ถึงวัดป่าแก้วฯ หรอก ไปอยู่วัดธาตุฝุ่นก่อน นั่งรถสองแถวหรืออะไรนี่แหละ

พอมาถึงก็อยู่นั่นหลายวัน ก็ได้ศึกษาธรรมะกับหลวงปู่เต็ม ท่านถามเรื่องภาวนาก็เลยเล่าถวายท่าน จิตเป็นอย่างนั้น พอมันออกมาแล้วมันเป็นอย่างนี้ ท่านก็บอกว่า "ให้ใช้ปัญญา"

"จิตมันไม่มีปัญญา
ต้องใช้ปัญญาฝึกจิตให้มีปัญญา"

เราก็เลยว่า ทำยังไงน๊อจะมาฝึกให้จิตมีปัญญา คือจั่งเบิ่ดปัญญาแท้น๊อ เราจนปัญญาจริงๆ ช่วงนั้น จนอะไรก็ไม่เท่าจนปัญญา อย่างว่าแหละ แก้ทุกข์ออกจากตัวเองไม่ได้เลย เอาอยู่นั่นแหละ มันก็เลยไม่เกิดปัญญาให้สักที เวลาทำก็จะเอาแบบเดิมของมันอยู่ จะมาเดิน นั่งภาวนาให้จิตมันเข้าสู่ความสงบแบบเดิมนั้น มันก็ไม่ยอม ยิ่งเป็นทุกข์เดือดร้อนมากๆ เลย ไม่ไหวหรอก

อาจารย์เต็มก็คงแก้ให้เราไม่ได้ เราก็เลยบอกว่าจะไปกราบหลวงพ่อสิงห์ทอง

"โอ้ย ไปเวลาไหนก็ได้ดอก อยู่ไม่ไกลกัน ไปตอนไหนก็ได้ เดี๋ยวก็เห็นกันหรอก" ท่านก็ไม่อยากให้ไป ท่านคงคิดว่าจะแก้ให้เราได้อยู่ ลาท่าน ๒-๓ ครั้ง ท่านก็ห้าม มาวันนี้ไม่ฟังแล้ว

"โอ้ย ไม่ไหวหรอกอาจารย์ ผมจะตายแล้ว ผมจะไปวันนี้" ก็เลยไป

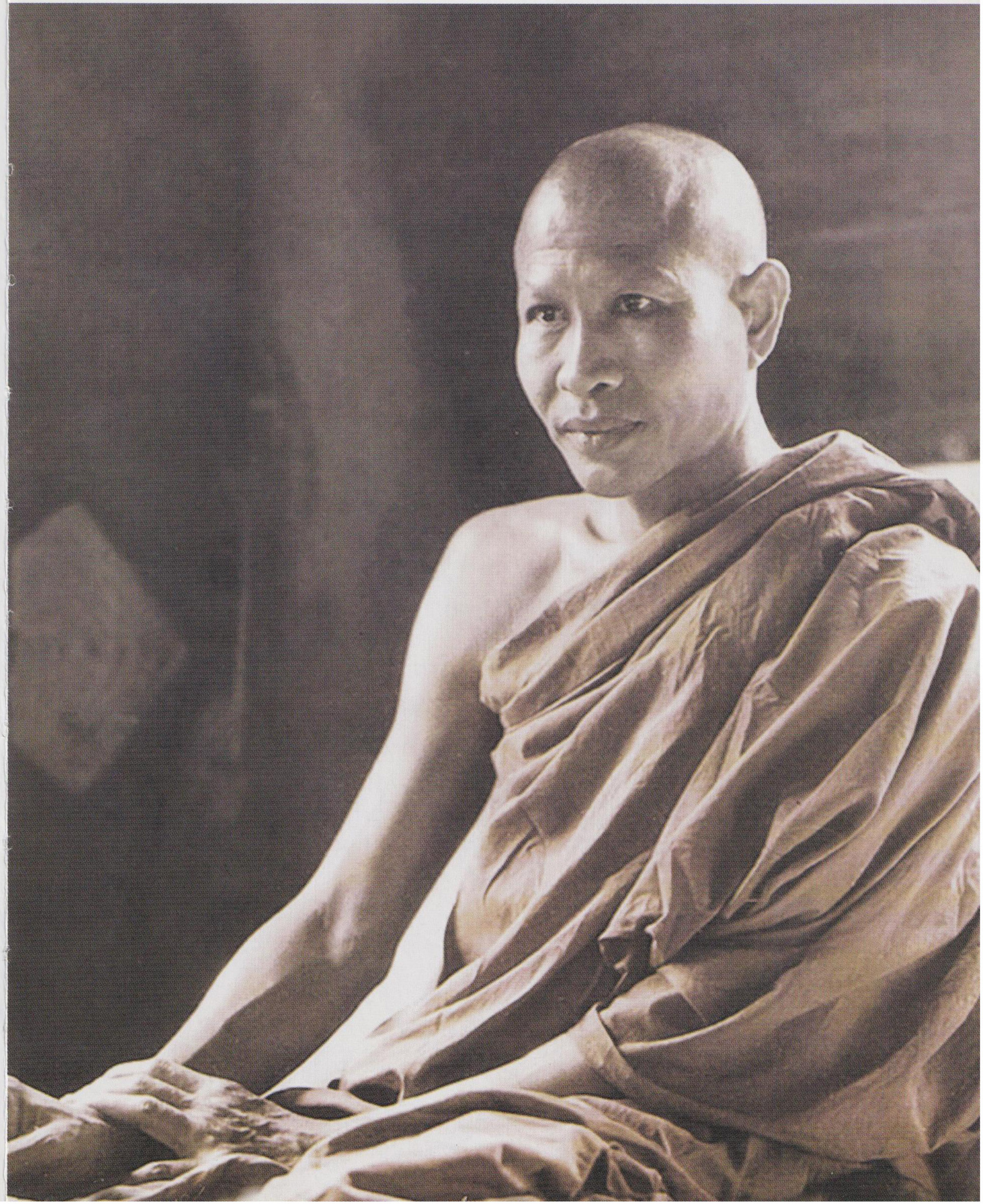
เณรก็ไปส่ง พายบาตรข้ามทุ่งนาไป ไม่มีหมู่บ้านอื่นหรอก ข้ามทุ่งไปเข้าวัดเลย นั่นแหละเลยได้มา"

มุ่งมาที่วัดป่าแก้วชุมพล
มุ่งมาเพื่อหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร
เพื่อหาทางออกจากทุกข์

สังเขปประวัติ

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

ของฝากจากเทวดา

ก่อนการถือกำเนิด
โยมแม่ของท่านฝันว่ามีคนเอาห่อของมาให้
แล้วบอกว่านี่เป็นของฝากจากเทวดา
ให้เก็บรักษาเอาไว้ เมื่อแกะออกดูเป็นซ้องกับหวี
ต่อมาโยมแม่ของท่านก็ตั้งครรภ์
และได้ให้กำเนิดท่านขึ้นมา

ท่านเกิดวันเสาร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ตรงกับขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๘ ปีชวด ณ บ้านศรีฐาน ตำบลกระจาย อำเภอลุมพุก จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันคือตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร

บิดาของท่านชื่อ นายบุญจันทร์ มารดาชื่อนางอบมา ไชยเสนา ท่านเป็นบุตรคนที่ ๓ ในบรรดาพี่น้องทั้งหมด ๕ คน

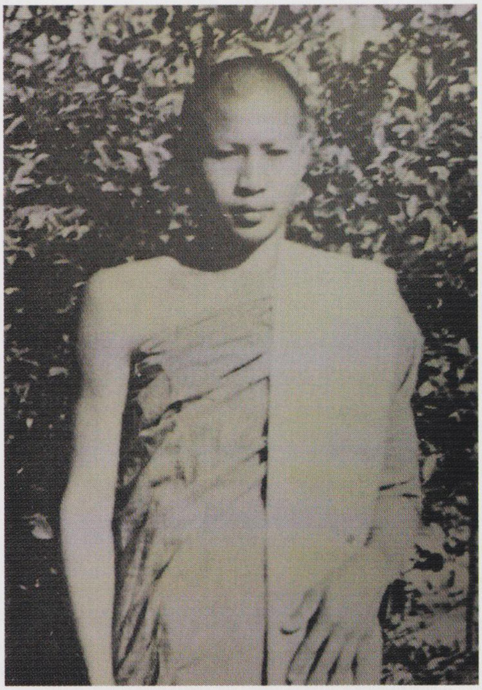
การศึกษา-บรรพชาอุปสมบท

ในวัยเด็กท่านเป็นคนขี้ดื้อ (ซน) ชอบเล่นสนุก แต่ไม่ใช่ว่าเป็นนักเลงหัวไม้หรือลักขโมย เป็นเพียงชอบเล่นสนุกซุกซนประสาคนร่าเริง

เมื่ออายุครบเกณฑ์เข้าโรงเรียน ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนประชาบาล จนจบชั้นป.๔ เมื่อเรียนจบแล้วได้ช่วยพ่อแม่ทำนาและแบ่งเบาภาระอื่นๆ ตามสมควรแก่วัย

เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีจึงเข้ารับการบรรพชาอุปสมบท

เนื่องจากมีอุปนิสัยชอบเล่นสนุก พอโกนผมเสร็จแต่ยังไม่ถึงเวลาบวช ก็ยังชวนนาคเล่นหัวล้านชนกันตามใต้ถุนศาลา จนแม่ของท่านได้พูดว่า ช่างไม่อายชาวบ้านเขา เพราะที่มาบวชนี้ก็มีอยู่หลายหมู่บ้าน

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

วันที่เข้ารับการอุปสมบทตรงกับเดือนกรกฎาคม พ.ศ ๒๔๘๗ ซึ่งเป็นเวลาก่อนเข้าพรรษาเพียง ๗ วัน ณ พัทธสีมา วัดป่าสำราญนิเวศน์ ตำบลบ้านบุ่ง อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

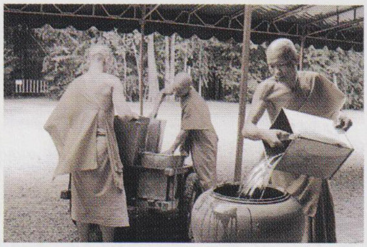
พระครูทัศนวิสุทธิ์ (มหาดุสิต เทวิโร) เป็นพระอุปัชฌาย์ และเป็นพระอุปัชฌาย์องค์เดียวกับหลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ วัดภูทอก แต่หลวงพ่อสิงห์ทองบวชหลัง ๑ พรรษา

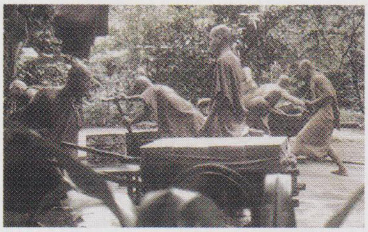
ครูกรรมฐานชั้นเยี่ยม

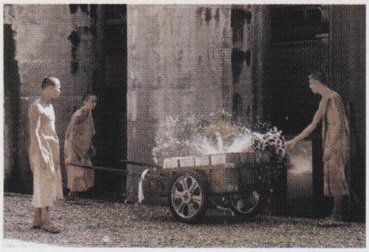
"ได้รับการอบรมสั่งสอนจากท่านว่า
การทำความเพียรไม่ให้ถือเอาเวลา
ให้ถือเอาความสงบเป็นสำคัญ
ถ้าจิตยังไม่สงบแล้วห้ามเลิก"

ครั้นบวชแล้วได้มาจำพรรษา ณ วัดศรีฐานใน ซึ่งเป็นวัดธรรมยุตของหมู่บ้านศรีฐาน โดยมีหลวงพ่อบุญสิงห์เป็นพระอาจารย์ผู้ให้การอบรมสั่งสอนด้านสมาธิภาวนา

หลวงพ่อบุญสิงห์องค์นี้บวชที่วัดป่าสาลวัน จังหวัดนครราชสีมา เป็นศิษย์ของหลวงปู่สิงห์ ขันตยาคโม นิสัยของท่านเป็นคนพูดน้อยและไม่เคยดุใครเลย ขยันทำความเพียรมาก ปกติเมื่อฉันจังหันเสร็จมักจะเข้าที่เดินจงกรม ท่านเดินได้ตลอดวัน ไปเลิกเอาเวลาประมาณบ่าย ๔ โมง ซึ่งเป็นเวลาทำกิจวัตรปัดกวาดลานวัด และตักน้ำใช้น้ำฉัน เป็นต้น

ในคราวที่หลวงพ่อบุญสิงห์ยังเป็นตาปะขาวอยู่ ได้ฝึกหัดด้านสมาธิภาวนากับหลวงปู่สิงห์ ขันตยาคโม ที่วัดป่าสาลวัน เคยอดอาหารติดต่อกันเป็นเวลา ๑๔ วัน เพื่อทำความเพียรให้จิตสงบ

ในช่วงที่อดอาหารนั้นก็ยังคงทำข้อวัตร ตักน้ำใส่ตุ่มให้ครูบาอาจารย์ในวัดทุกวัน โดยท่านตั้งใจไว้ว่าตราบใดที่ยังรู้สึกว่าการหาบน้ำยังหนักอยู่จะไม่ยอมหยุด จะทำอยู่อย่างนั้น เมื่อตักน้ำใส่ตุ่มเต็มหมดแล้วก็รดน้ำต้นไม้ต่อ ทำจนกระทั่งไม่มีความรู้สึกหนัก หาบน้ำข้างละ ๑ ปี๊บ ท่านว่าเหมือนเดินไปตัวเปล่า ท่านเป็นคนที่พูดน้อยแต่ทำจริง

ผู้ประสงค์จะบวชเป็นพระกรรมฐานสมัยก่อนนั้น ครูบาอาจารย์จะทดสอบด้านสมาธิภาวนาให้เป็นที่พอใจก่อน แล้วจึงอนุญาตให้บวชเป็นพระได้ บางรายใช้เวลาถึง ๓ ปีก็มี

เมื่อหลวงพ่อสิงห์ทองได้มาอยู่ในความดูแลของหลวงพ่อบุญสิงห์ ก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากท่านว่าการทำความเพียรไม่ให้ถือเอาเวลา ให้ถือเอาความสงบเป็นสำคัญ ให้ทำความเพียรไปจนกระทั่งจิตสงบลงรวมก่อนจึงหยุด ไม่ว่าจะเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิภาวนา จะเป็นเวลากี่ชั่วโมงก็ตาม ถ้าจิตยังไม่สงบแล้วห้ามเลิก ถ้าในกรณีจำเป็นเช่นจะต้องไปบิณฑบาต ฉันจังหัน เมื่อเสร็จกิจแล้วให้เข้าที่ภาวนาต่อจนกว่าจิตจะรวมลงได้จึงจะหยุดพักผ่อน

ครั้งหนึ่งหลวงพ่อบุญสิงห์พาท่านเดินทางไปธุระ
เดินไปตลอดวัน เวลาหยุดพักก็พักในโบสถ์ด้วยกัน
ท่านได้กล่าวเตือนว่า อย่าเพิ่งนอนเลย
ให้ทำจิตให้สงบก่อน ถ้านอนเลยมันจะนอนมาก
ถ้าได้พักจิตให้สงบก่อนแล้ว นอนหลับนิดเดียวก็อิ่ม

จากนั้นต่างองค์ต่างก็ลงเดินจงกรม พอเหนื่อยหลวงพ่อสิงห์ทองก็เข้ามาพัก แต่หลวงพ่อบุญสิงห์ยังไม่เข้ามา ท่านยังเดินจงกรมอยู่ หลวงพ่อสิงห์ทองนั่งภาวนาไปพอสมควรแล้วก็นอนลง พอตื่นขึ้นมามองเห็นหลวงพ่อบุญสิงห์ท่านนั่งสมาธิอยู่ เลยไม่ทราบว่าท่านนอนเมื่อไร ท่านทำให้เห็นเป็นตัวอย่างอย่างนั้นเสมอๆ

ทางเดินจงกรมของหลวงพ่อบุญสิงห์มีอยู่ ๓ เส้น แต่ละเส้นเดินจนเป็นร่องลึกต้องได้ถมกันอยู่บ่อยๆ

หลวงพ่อสิงห์ทองกล่าวว่า

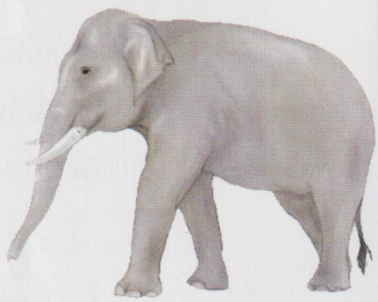
ท่านอยู่ได้เพราะมีอาจารย์เป็นผู้นำที่ดี
ท่านปฏิบัติดีให้เห็นเป็นตัวอย่าง

สุบินนิมิต

ตั้งใจว่าจะลาสิกขา เกรงว่าถ้าทำความเพียรมากแล้วจะเป็นพระอรหันต์ จะไม่ได้สึก

การภาวนาของหลวงพ่อสิงห์ทองในพรรษาแรกๆ นั้นจิตสงบรวมลงได้ง่าย แม้กระทั่งทำวัตรไหว้พระสวดมนต์อยู่กับหมู่คณะ พอกำหนดไปตาม จิตก็สามารถสงบรวมลงได้เป็นบางครั้ง

แต่ความตั้งใจของท่านนั้น ตั้งใจว่าจะลาสิกขา เกรงว่าถ้าทำความเพียรมากแล้วจะเป็นพระอรหันต์ จะไม่ได้สึก แต่เมื่อท่านตัดสินใจจะไม่สึกแน่นอนแล้ว การภาวนากลับยาก ไม่ง่ายเหมือนแต่ก่อน

ระหว่างที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดศรีฐานในนั้น ได้เกิดสุบินนิมิตว่ามีพาหนะ ๓ ชนิด คือช้างเผือก ม้าขาว และวัวอุสุภราช ท่านมีความรู้สึกในความฝันว่าได้ขี่พาหนะทั้ง ๓ ตัวนั้น

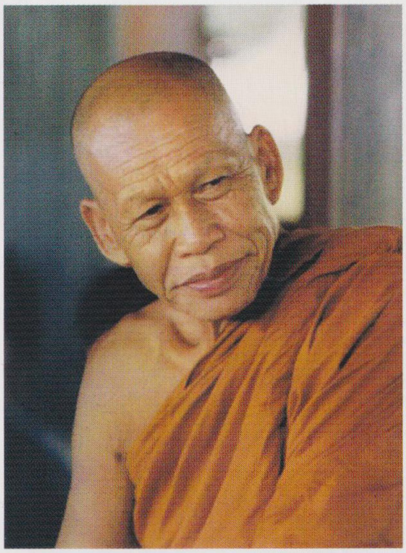

ท่านองค์เดียวแต่สามารถขี่พาหนะได้ทั้ง ๓ ตัวในขณะเดียวกัน และยังได้ยินเสียงดนตรีบรรเลงออกมาจากหมู่บ้านดังมาถึงศาลาวัด คล้ายกับว่าชาวบ้านจะมาทอดผ้าป่าหรือทำการกุศลชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่พอมาถึงปรากฏว่าไม่มีคน มีแต่ดอกไม้นานาชนิดลอยมาสูงระดับหน้าอกแล้วเวียนรอบศาลา ก็พอดีท่านรู้สึกตัวตื่นจากความฝัน นี่เป็นเหตุให้ท่านมีความมั่นใจว่าการบวชของท่านนั้นจะบรรลุผลอันพึงพอใจ

ช่วงที่อยู่วัดศรีฐานใน หลวงพ่อสิงห์ทองเรียนนักธรรมควบคู่ไปกับการปฏิบัติภาวนาจนสอบได้นักธรรมชั้นโท

ป่วยเป็นฝีดาษ

หลวงปู่เพียร วิริโย

ระหว่างที่ท่านอยู่วัดศรีฐานในนั้น ชาวบ้านศรีฐาน ไปติดเชื้อฝีดาษมาจากที่อื่นและมาป่วยตายที่บ้านศรีฐาน ชาวบ้านยังไม่รู้จักเชื้อโรคนี้ก็พากันไปงานศพตามประเพณี ของทางอีสาน

คนที่ไปงานศพนั้นติดเชื้อฝีดาษกันทุกคน โรคนี้ จึงระบาดไปทั่วทั้งหมู่บ้าน มีคนตายวันละ ๗-๘ คน ทุกวัน จนชาวบ้านส่วนใหญ่อพยพออกจากหมู่บ้านไป อยู่ตามทุ่งนา ภายในหมู่บ้านจึงเงียบเหงาวังเวงมาก เมื่อมีคนตาย ชาวบ้านก็มานิมนต์พระไปสวดมาติกา บังสุกุลทำบุญให้กับผู้ตาย

วันหนึ่งท่านฝันเห็นหลวงปู่เพียร วิริโย วัดป่าหนองกอง ซึ่งเป็นญาติกัน ตอนเป็นเด็กได้เอาพลุลูกเหล็ก (ไม้ซาง) มายิงท่าน ท่านห้ามว่าอย่ายิงๆ ก็ไม่ฟัง ยิงถูกท่านจริงๆ ท่านว่าเข้าไม่ลึกเท่าไร แต่หลวงปู่เพียรพูดว่า ยิงแค่นี้จะเปื่อยไปทั้งตัวนะ แล้วหลวงพ่อสิงห์ทอง ก็หักพลุไม้ซางแล้วตีหลวงปู่เพียรจนเลือดอาบไปทั้งตัว พอรู้สึกตัว ตื่นขึ้นมาจึงเล่าความฝันถวายหลวงพ่อบุญสิงห์ ซึ่งท่านก็ทำนายความ ฝันให้ว่า หลวงพ่อสิงห์ทองจะเป็นโรคฝีดาษแต่ไม่ตายดอก เพราะ ท่านชนะเขา

พอท่านทราบดังนั้น จึงได้หลบโรคร้ายนี้ไปพักอยู่ที่บ้านหนองไคร้ ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

วันหนึ่งขณะเดินจงกรมอยู่ ปรากฏว่ามีความรู้สึกเหมือนแผ่นดิน หมุนติ้วจนไม่สามารถยืนทรงตัวอยู่ได้ จึงทรุดตัวล้มลง จากนั้นค่อย พยุงตัวไปยังที่พัก ปรากฏว่ามีอาการปวดหัวอย่างรุนแรง ท่านจึงลุกขึ้น

นั่งภาวนาโดยตั้งใจว่าถ้าความปวดนี้ไม่หายจะไม่ยอมเลิก ตั้งใจเสียสละชีวิตต่อสู้ทุกขเวทนา ถึงอย่างไรจะต้องพิจารณาให้รู้จักทุกขเวทนานี้ให้ได้

ท่านได้ต่อสู้ทุกขเวทนาจนจิตของท่านสงบ พอทุกขเวทนาหายไปหมดแล้ว ท่านจึงออกจากสมาธิแล้วล้มตัวลงนอน ขณะนั้นได้กลิ่นตัวของตัวเองคล้ายๆ กับกลิ่นฝีดาษ ท่านจึงรู้ว่าได้ติดเชื้อฝีดาษแล้ว ต่อมาก็มีอาการไข้

วัดศรีฐานใน

เมื่อโยมพ่อของท่านทราบข่าวการป่วยจึงไปรับท่านกลับมาอยู่ที่วัดศรีฐานใน ท่านพยายามเดินมาจนถึงวัด เพราะสมัยก่อนยังไม่มีรถ ระยะทางก็ประมาณ ๓๐๐ เส้น (๑๒ กิโลเมตร)

ต่อมาตุ่มก็เริ่มออกทั่วทั้งตัว เมื่อตุ่มสุกแล้วก็เปื่อย โรคนี้มีกลิ่นเหม็นคาวมาก ท่านถึงกับต้องนอนบนใบตองกล้วย เพราะออกแสบออกร้อนสารพัด

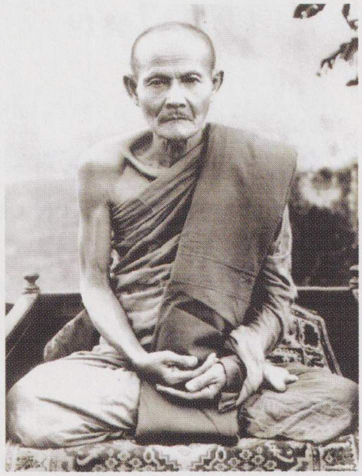
หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต

ขณะนั้น หลวงปู่บุญเพ็ง วัดถ้ำกลองเพล ซึ่งเป็นสามเณรอยู่เป็นผู้อุปัฏฐาก หลวงพ่อบุญสิงห์สั่งพระเณรที่อุปัฏฐากรักษาว่าอย่าเข้าไปทางใต้ลม ให้เข้าไปทางเหนือลม ให้สังเกตดูลมเสียก่อน ท่านกลัวว่าเชื้อโรคจะติดพระเณร ในที่สุดท่านก็หายและรอดตายมาได้โดยไม่มีรอยแผลเป็นเหมือนคนอื่น โดยมากถ้าใครได้เป็นโรคนี้แล้วมักจะเสียชีวิต จะมีรอดเพียง ๒๐% เท่านั้น

กราบหลวงปู่มั่นครั้งแรก

ช่วงพรรษาที่ ๑-๔ ท่านจำพรรษาที่วัดศรีฐานในและวัดป่าบ้านหนองแสง จังหวัดยโสธร

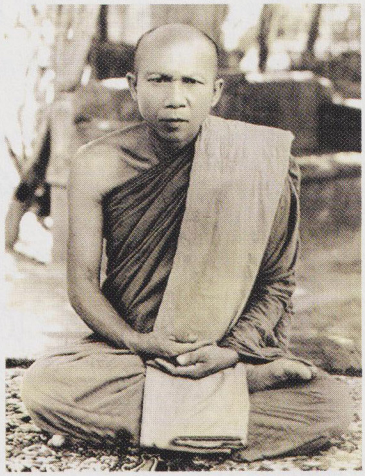
เมื่อออกพรรษาที่ ๔ แล้วจึงออกเที่ยวธุดงค์ โดยไปกราบพระธาตุพนมก่อน ต่อจากนั้นจึงธุดงค์ไปทางจังหวัดสกลนคร โดยมุ่งหน้าจะไปกราบนมัสการและฟังคำอบรมสั่งสอนจากหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ณ วัดป่าบ้านหนองผือ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

เนื่องจากวัดป่าบ้านหนองผือเป็นวัดเล็ก แต่พระเณรมีมาก กุฏิก็มีจำกัด ท่านจึงไม่อาจจำพรรษาที่นั่นได้ จำเป็นต้องหาอยู่ที่วัดใกล้ๆ เมื่อพระที่อยู่ก่อนออกวิเวกและมีกุฏิว่าง ท่านจึงมีโอกาสเข้ามาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่นได้ระยะหนึ่งจึงได้กราบลาหลวงปู่มั่นออกไปวิเวก

ในพรรษาที่ ๕ ท่านได้ไปจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ที่วัดป่าบ้านนาหัวช้าง ปัจจุบันคือวัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ

สู้เวทนาใหญ่

ในพรรษาที่ ๖ ท่านได้จำพรรษากับหลวงปู่หลุย จันทสาโร ที่วัดป่าบ้านโคกมะนาว อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ในช่วงนี้การภาวนาเริ่มจะยาก คือไม่สามารถผ่านทุกขเวทนาใหญ่ได้

ท่านได้ต่อสู้มาหลายครั้งหลายหน แต่ก็ยังไม่สามารถเอาชนะได้ จึงได้กราบเรียนถวายหลวงตามหาบัวทราบ

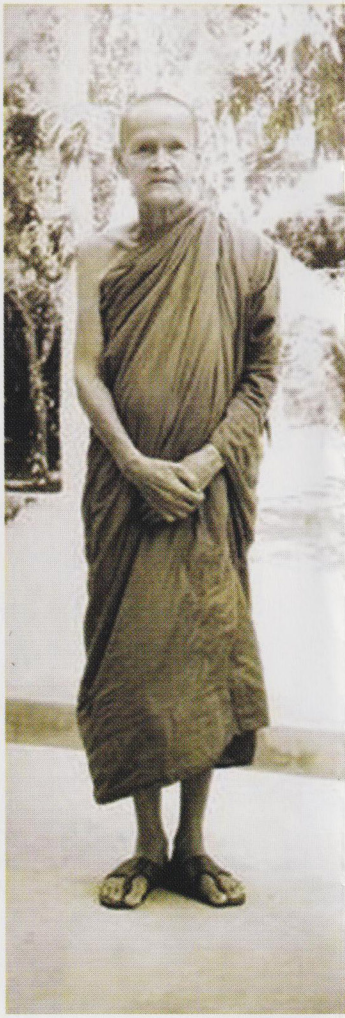
พอหลวงตามหาบัวทราบแล้ว ก็แนะนำวิธีการต่อสู้กับทุกขเวทนาให้ฟัง โดยให้ใช้สติปัญญาพิจารณาแยกธาตุขันธ์ ท่านจึงได้นำอุบายที่ได้รับฟังมาปฏิบัติ โดยตั้งสัจจะว่าจะสู้กับทุกขเวทนานี้แบบสละชีวิต เพื่อให้รู้เห็นความจริงของทุกข์ ถึงแม้จะปวดหนักปวดเบาขนาดไหนก็จะไม่ยอมลุกหนี จะปล่อยให้มันออกเลย

เมื่อได้อุบายจากหลวงตามหาบัวแล้ว ท่านก็เตรียมนั่งชนิดว่าแต่งตัวเต็มยศ คือห่มจีวร พาดผ้าสังฆาฏิ แล้วนั่ง โดยตั้งใจเอาไว้ว่า

ถ้าผ่านทุกขเวทนานี้ไม่ได้
จะไม่ยอมลุกจากที่เด็ดขาด...

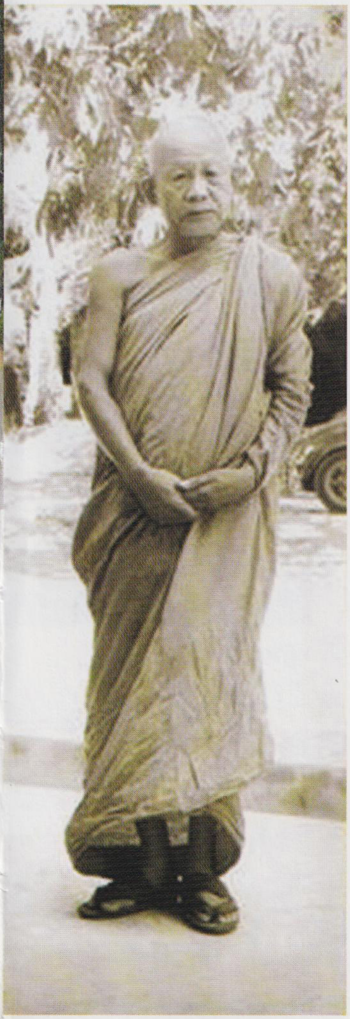
เวลาต่อสู้อยู่นั้น มันทุกข์มาก เจ็บปวดมาก ผิดกันกับทุกขเวทนาที่เคยผ่านมา ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ท่านจึงได้ตั้งชื่อนี้ว่า ทุกขเวทนาใหญ่ ซึ่งไม่มีในตำรา ท่านว่ามันทุกข์มากจนเหงื่อหรืออะไรที่ภาษาอีสานเขาเรียกกันว่า ยางตาย ออกเปียกหมดทั้งตัว

ท่านว่าเวลายกมือขึ้นดู เหงื่อยางตายจะหยดปั๊บๆ ตามนิ้วมือ ท่านว่ามันทุกข์ขนาดนั้นนะ แต่ว่าท่านก็ผ่านไปได้ จิตสงบลงรวมผิดปกติเป็นอัศจรรย์ ทำให้ท่านมีกำลังใจในการปฏิบัติมาก

หลวงปู่ขาว อนาลโย

จากนั้นก็ไม่ปรากฏว่ามีทุกขเวทนาใหญ่เกิดขึ้นอีกเลย ท่านว่าจิตมันเปลี่ยนไปคนละอย่างกับสมัยที่ยังสู้มันไม่ได้ เมื่อเรารู้จักมันแล้วมันก็ไม่เกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นก็ธรรมดา ไม่ใช่ทุกขเวทนาใหญ่แบบเดิม

หลวงปู่หลุย จันทสาโร

พักอยู่กับหลวงปู่ขาว อนาลโย

ในคราวที่หลวงปู่ขาว อนาลโย พักอยู่หวายสนอย (ภูเหล็ก) อำเภอส่องดาว หลวงพ่อสิงห์ทองได้พักอยู่ร่วมกับท่าน ช่วงนั้นภาวนาได้ดีมาก นอนนิดเดียวก็อิ่ม จิตสงบละเอียดดีมาก

หลวงปู่ขาวโดยมากจะไม่ค่อยเทศน์ พูดน้อย แต่ทำความเพียรเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาดีมากโดยท่านจะทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

เมื่อพรรษาที่ ๗ ผ่านไป ท่านได้กลับบ้านศรีฐานเพื่อเยี่ยมโยมพ่อโยมแม่ของท่าน และได้นำโยมพ่อไปบวชเป็นตาปะขาว โดยฝากโยมพ่อไว้กับหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ต่อมาโยมพ่อของท่านก็ได้บวชเป็นพระ

จากนั้นจึงไปเที่ยวธุดงค์ทางจังหวัดหนองคายและอุดรธานี ได้จำพรรษาที่วัดพระดอย อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย เมื่อออกพรรษาได้ทราบข่าวว่าหลวงพ่อของท่านมรณภาพที่บ้านกุดสิม อำเภอบัวขาว ปัจจุบันคืออำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงเดินทางกลับบ้านศรีฐาน เพื่อทำบุญพิธีศพของหลวงพ่อ ต่อจากนั้นจึงเดินทางออกวิเวกในเขตอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ยุคห้วยทราย

ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕-๒๔๙๗ เป็นพรรษาที่ ๙ ถึงพรรษาที่ ๑๑ ท่านได้จำพรรษาอยู่ที่บ้านห้วยทราย อำเภอคำชะอี ปัจจุบันขึ้นกับจังหวัดมุกดาหาร โดยมีหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นผู้นำ

ในยุคสมัยนั้น หลวงตามหาบัวท่านจะเข้มงวดกวดขันกับพระเณรที่ไปปฏิบัติกับท่านมาก พระเณรยุคบ้านห้วยทรายภายใต้การนำของหลวงตามหาบัว จึงมีความพากเพียรในด้านการทำสมาธิภาวนา เหมือนกับว่าพระเณรในวัดนั้นจะไม่ค้างโลกกัน (มุ่งไปสู่พระนิพพาน) สำหรับหลวงพ่อสิงห์ทอง ก็เร่งความเพียรเต็มที่จนทางจงกรมเป็นร่องลึก พระเณรได้ถมทางจงกรมให้บ่อยครั้ง

ตอนที่อยู่ห้วยทรายหลวงพ่อสิงห์ทองก็ยังมีเรื่องเรียกรอยยิ้มอยู่ว่า หน้าหนาวของวันหนึ่ง ท่านก็ห่มผ้า ๓-๔ ผืนเดินจงกรม พอเดินไปๆ ช่วงดึกก็ง่วงนอนมากเพราะอดนอนมา ๓ คืนแล้ว พอเดินไปถึงหัวทางจงกรมก็หันกลับมา ไม่ได้รู้สึกว่าผ้าห่มได้ตกลงพื้น มองไปเห็นเป็นเงาดำ นึกว่าเสือก็ตกใจ (สมัยก่อนยังมีเสืออยู่มาก) จึงกระทืบเท้าดู มันก็นิ่งเอ๊ะ มันอะไรก็เอาเท้าเขี่ยดู ที่ไหนได้เป็นผ้าห่มตัวเอง ท่านก็หัวเราะตัวเองอยู่พักใหญ่ เลยหายง่วง

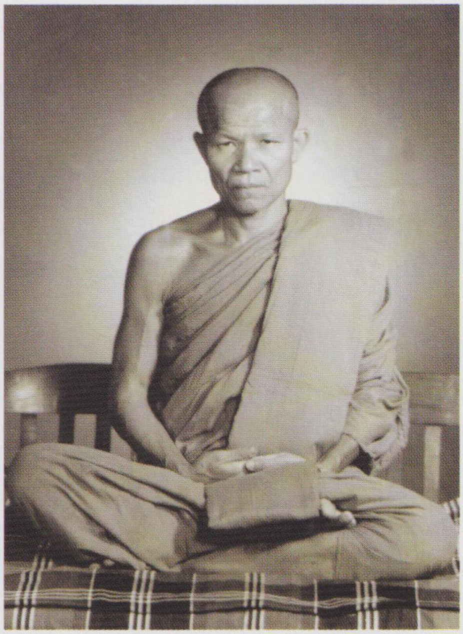
ความเป็นอยู่ของพระเณรสมัยนั้นอยู่กันอย่างประหยัด บิณฑบาตแบบธุดงควัตร ในคราวที่อดอยาก มะเขือลูกเดียวเขาจะผ่าใส่บาตรได้ ๔ องค์

พวกน้ำร้อน น้ำชา โกโก้ กาแฟ และน้ำตาล อย่างนี้ ไม่ต้องถามหา แม้แต่ภาพก็ยังไม่เคยเห็นเลย อาศัยเอาแก่นไม้ รากไม้ ใบไม้มาต้มฉัน นานๆ ถึงจะมีน้ำอ้อยก้อนทีหนึ่ง ก้อนเดียวแบ่งกันฉัน ๓-๔ องค์ก็ยังพอฉันและอร่อยด้วย ไม่เหมือนสมัยทุกวันนี้

กุฏิวัดป่าบ้านห้วยทราย

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

ในช่วงปีพ.ศ. ๒๔๙๕-๒๔๙๗ นี้ พอตกหน้าแล้งบางปี ท่านจะออกไปเที่ยววิเวกตามที่ต่างๆ แถวภูผากูด ภูเก้า ภูจ้อก้อ

ในปีพ.ศ. ๒๔๙๘ ท่านได้ติดตามหลวงตามหาบัวไปจังหวัดอุดรธานี เพื่อเยี่ยมโยมแม่ของท่าน ต่อมาหลวงตาได้พาโยมแม่ของท่านไปจำพรรษาใกล้สถานีทดลองเกษตรกรรมน้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นสถานีที่เขาได้ถวายให้ใหม่ ซึ่งท่านก็ได้ติดตามไปด้วย

ท่านเล่าว่า ญาติโยมแถวนั้นภาวนาเก่งกันหลายคน

ท่านอยู่ภาคตะวันออกได้ปีเดียว เนื่องจากโยมแม่ของหลวงตาไม่ค่อยสบาย อยากกลับบ้าน

หลวงตาจึงได้พาโยมแม่กลับอุดรฯ จากนั้นได้ก่อตั้งวัดป่าบ้านตาด โดยหลวงพ่อสิงห์ทองและหมู่เพื่อนได้ตามมาสมทบในภายหลัง

สติปัญญากล้า

หลวงพ่อสิงห์ทองเคยเล่าว่า

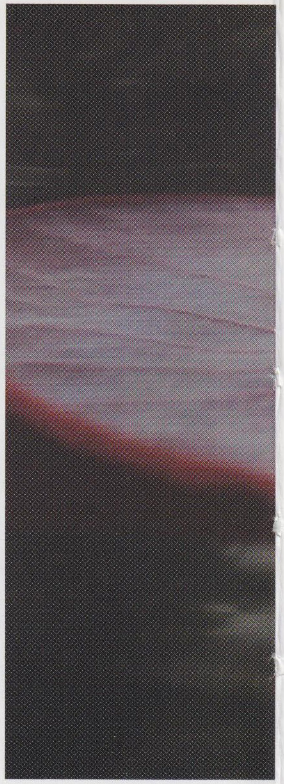
คราวที่สติปัญญามันกล้า มันกล้าจริงๆ พิจารณาอะไร เรื่องที่ใจติดข้องหรือสงสัย มันเหมือนกับว่าเราได้ทิ้งเศษกระดาษใส่ในไฟกองใหญ่ๆ มันแว้บเดียว แว้บเดียวเท่านั้น มันหายสงสัย มันขาดไปตกไป

ใจจึงเพลินในการพิจารณา และค้นหาเรื่องที่ใจยังคิด ยังสงสัย เมื่อเจอแล้ว พิจารณาเข้าไป มันขาดไปๆ ตกไปๆ จึงทำให้เพลินในการพิจารณา จิตของท่านก็ไหลเป็นน้ำซับน้ำซึม คือไม่มีเผลอเลย เว้นเสียแต่หลับ

ก่อนจะหลับพิจารณาอะไร
เมื่อตื่นขึ้นก็จับพิจารณาต่อได้เลย

ครั้นต่อมาจิตของท่านก็ตกว่าง จิตว่างนี้ ท่านว่ายังไม่ใช่นิพพาน บางคนอาจจะเข้าใจว่าจิตว่างนี้คือนิพพาน ท่านว่ายังไม่ใช่ เวลาผ่านไปแล้วค่อยรู้ ท่านว่าต้องย้อนจิตเข้ามารู้ ตัวผู้รู้ว่าว่างนั้นอีก

แต่จิตของท่านนี้ไม่มีขณะเหมือนครูบาอาจารย์องค์อื่น
เป็นชนิดที่เงียบหายไปเลย
จากนั้นมาท่านว่ามันไม่เหมือนแต่ก่อน
คือมันไม่ติดกับอะไร
เหมือนกับทิ้งเมล็ดงาใส่ปลายเข็มท่านว่า
มันไม่ติด

แต่ก่อนที่ยังมีกิเลสอยู่มันก็รู้ เมื่อมันหมดทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว ที่จะละ ที่จะบำเพ็ญ จะไม่ให้รู้ได้อย่างไร ท่านว่ามันรู้ แต่สมมุติทั่วไปของโลกนั้นที่ใช้กัน ก็ใช้ไปธรรมดา

บางคนอาจจะเข้าใจว่า ครูบาอาจารย์ที่ท่านหมดกิเลสแล้ว ทำไมจึงดุ และดุเก่งด้วย ท่านว่าอันนั้นมันเป็นพลังของธรรม มันไม่ใช่กิเลส เราเคยเป็นมาเรารู้ พวกเรานี้จิตยังไม่เป็นธรรม มันมีแต่พลังของกิเลส เมื่อเห็นท่านแสดงอาการอย่างนั้นก็เข้าใจว่าจะเหมือนกันกับเรา

ท่านว่า ถ้าอยากรู้ก็ให้ปฏิบัติเอา
เมื่อจิตถึงที่สุด หมดความสงสัยในตัวแล้วก็จะรู้เอง

ร่วมก่อตั้งวัดป่าบ้านตาด

หลวงตามหาบัวกับหลวงพ่อสิงห์ทองเป็นอาจารย์กับศิษย์ที่รู้จักคุ้นเคยกันมาตั้งแต่ยุควัดป่าบ้านหนองผือจนกระทั่งมาถึงยุควัดป่าบ้านตาด

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

เรื่องเล่าชวนหัว

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร เป็นพระกรรมฐานที่มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัด แต่อีกมุมหนึ่งอันเป็นจริตนิสัยส่วนตัวของท่านมักจะมีเรื่องเล่าชวนหัวมากมายเกิดขึ้น

หลายครั้งที่หลวงตากล่าวถึงนิสัยอันเป็นเอกลักษณ์พิเศษ

"ท่านสิงห์ทองเป็นนิสัยชอบพูดเล่น ชอบตลก"

"ท่านสิงห์ทองนิสัยชอบเล่น ถ้าเป็นนิสัยแล้วสอนยังไงก็ไม่ได้เรื่อง"

ด้วยไหวพริบปฏิภาณที่ดีทำให้ท่านผุดคิดเรื่องชวนหัว ในโลกนี้คงมีไม่กี่คนที่อยู่ในสถานการณ์คับขันแล้วยังสามารถเกิดผุดอารมณ์ขันขึ้นมาได้

มีเพียงหลวงพ่อสิงห์ทองเท่านั้นที่ทำได้

จับหนูกุฏิหลวงตา

ตั้งแต่หลวงตาเพิ่นกะยังคึด**อยากหยอก**อยู่
ย้านบาปก็เลยบอกไว้ ลงหลวงตาองค์เดียว

เป็นเรื่องเล่าที่ได้รับการถ่ายทอดสืบๆ กันมา

ด้วยความเคารพในหลวงตา แต่หลวงพ่อสิงห์ทองก็อยากหยอก

"มีครั้งหนึ่งไปจับหนู มีโยมผู้เดียวดูอยู่ โยมขำจนท้องแข็ง โยมคนนั้นกลับไปบ้าน มาคิดถึงเรื่องหลวงพ่อสิงห์ทองกับหลวงตา โยม (สามีภรรยา) นอนอยู่ด้วยกัน ฝ่ายสามีหัวเราะขึ้นคนเดียว

"เอ้า เฒ่า เจ้าเป็นหยังจั่งหัว ฝันบ๊อ"

"โอ้ย บ่ ข่อยบ่ฝันดอก ยังบ่ทันได้หลับ"

"หัวเฮ็ดหยัง เป็นบ้าบ๊อ"

"โอ้ย คึดพ้ออาจารย์สิงห์ทองกับพ่อแม่ครูจารย์"

"เอ้า เป็นหยัง" เพิ่นเลยเล่าให้แม่ออกเพิ่นฟัง หัวนำกันทั้งสอง บาดนี่

แต่ก่อนหลวงตาอยู่กุฏิหลังเล็กๆ ดอก หนูขึ้นกุฏิ ท่านเลยให้พระเณรและโยมไปช่วยกันจับ

พระทั้งหมดไปล้อมบริเวณกุฏิท่าน แล้วก็ให้เณรขึ้นไล่ ถ้ามันวิ่งจากกุฏิออกทางใครก็ต้องจับให้ได้ หลวงตาก็อยู่ด้านหนึ่ง หลวงพ่อสิงห์ทองอยู่ด้านหนึ่ง อยู่ตรงข้ามกับหลวงตา กุฏิใต้ถุนมันต่ำๆ นะ พอนั่งเลยหัวนี่แหละไม่สูง หาอยู่นานก็ไม่เห็น

หลวงพ่อสิงห์ทองเลยว่า "มันหนีแล้วล่ะ"

หลวงตาก็ว่า "มันอยู่นั่น ยังไม่หนี" เณรก็หา พระก็หาช่วยกันก็ไม่เห็น หาตรงไหนๆ ก็ไม่เห็น ขึ้นบนหลังคาไปดูแต่ละมุมก็ไม่เห็น

พอหานานไปไม่เห็น หลวงพ่อสิงห์ทองไปเห็นไม้ท่อนหนึ่งเท่ากับตัวหนูนี่แหละ คิดได้ยังไง จับไม้นั้นแล้วก็เหวี่ยงไปใต้ถุนกุฏิไปทางหลวงตานั่นแหละ ไม้ก็บังเอิญไปแล้วก็ตั๊กๆ ไป

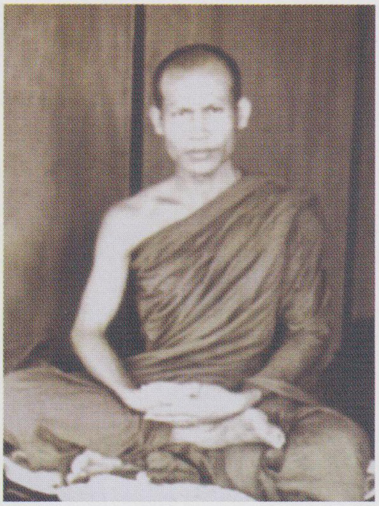
หลวงตาก็ "โอ้ มาแล้วๆ" ก็วิ่งไล่ พระทุกองค์ก็กรูเข้าไปช่วย หลวงตาก็มีไม้ตาด "นี่มันจะหนีพ่อแก่มันไปได้หรือ" พอเปิดดูเป็นท่อนไม้เล็กๆ

"โอ้ย บักได๋ว่ะ มันมาหยอกพ่อแก่มันนี่ ผีบ้าเอ้ย" เพิ่นว่า

ทางหลวงพ่อสิงห์ทองหัวไส้ขดอยู่กับโยม

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

หลวงตาน้อย ปัญญาวุโธ

หลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม

พาเณรไปเกณฑ์ทหาร

พรรษาที่ ๑๓-๑๔ ในปีพ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๐๐ ท่านจำพรรษาที่วัดป่าบ้านตาด ครั้นเมื่อออกพรรษาที่ ๑๔ แล้ว ญาติทางบ้านศรีฐานได้เขียนจดหมายมาบอกว่า สามเณรน้อยและสามเณรอุ่น (คือหลวงตาน้อยและหลวงปู่อุ่นหล้า) จะต้องคัดเลือกทหาร ในปีพ.ศ. ๒๕๐๑

เมื่อรับกฐินที่วัดป่าบ้านตาดและได้ทำธุระเกี่ยวกับการตัดเย็บจีวรเรียบร้อยแล้ว จึงได้พาสามเณรทั้งสองกลับบ้าน เณรสององค์นี้เป็นลูกน้องสาวของโยมแม่จึงต้องได้เป็นภาระพาไป เมื่อไปถึงบ้านแล้วปรากฏว่ายังไม่ใช่ปีนั้น เป็นปีพ.ศ. ๒๕๐๒ ท่านจึงได้พาสามเณรสององค์ไปเที่ยววิเวกทางมุกดาหาร ภูวัด บ้านดงมัน และภูเก้า

กลับไปจำพรรษาที่บ้านห้วยทราย

ต่อจากนั้นได้เดินทางไปบ้านห้วยทรายและอยู่จำพรรษาในปีพ.ศ. ๒๕๐๑ เมื่อออกพรรษาประมาณเดือนธันวาคม จึงพาสามเณรทั้งสองมาบ้านศรีฐานเพื่อรับหมายเรียกเกณฑ์ทหาร แต่เนื่องจากสามเณรทั้งสองสอบนักธรรมได้ ทางราชการจึงยกเว้นให้ไม่ต้องเป็นทหาร เมื่อเสร็จธุระจึงไปทางจังหวัดมุกดาหาร ไปพักอยู่ที่ภูวัด ท่านชอบสถานที่แห่งนี้เพราะอากาศดี ท่านมักจะไปพักอยู่บ่อยครั้งถ้าผ่านไปแถวนั้น ต่อจากนั้นจึงเดินทางไปภูเก้า บ้านโคกกลาง คำชะอี และจำพรรษาอยู่ที่บ้านห้วยทรายอีกครั้ง

สามเณรอุ่นกับสามเณรน้อยได้อุปสมบทเป็นพระที่บ้านห้วยทราย ในปีพ.ศ. ๒๕๐๒ นั่นเอง

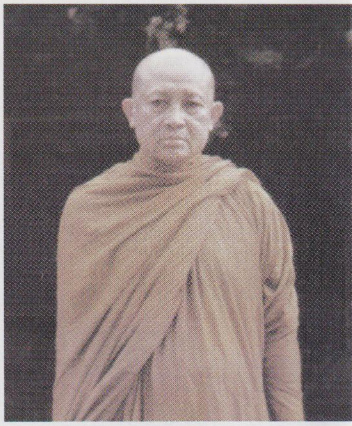
ธุดงค์เมืองเหนือ

เมื่อออกพรรษาแล้วก็ได้เดินทางกลับมาวัดป่าบ้านตาดและได้จำพรรษาในปีพ.ศ. ๒๕๐๓ ครั้นออกพรรษาแล้วจึงได้เดินทางไปวัดป่าหนองแซง ซึ่งมีหลวงปู่บัว สิริปุณโณ เป็นเจ้าอาวาส

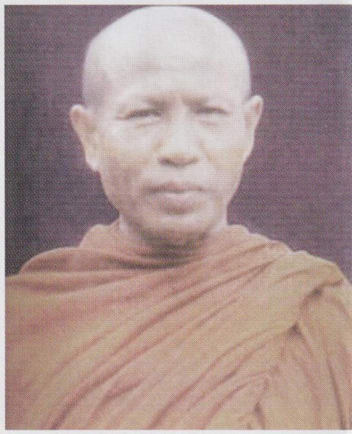
พักอยู่พอสมควรแล้วจึงเดินทางต่อไปยังวัดถ้ำกลองเพล ซึ่งหลวงปู่ขาว อนาลโย เป็นเจ้าอาวาส ช่วงนั้นหลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ ก็พักอยู่ที่นั่น ก็เลยชวนกันไปเที่ยวเชียงใหม่ ที่ไปด้วยกันมีหลวงพ่อจวน หลวงพ่อสิงห์ทอง หลวงปู่เพียร หลวงพ่อไท และสามเณรคำสี

ทีแรกก็นั่งรถไป พอเงินค่ารถหมดจึงได้เดิน ท่านพูดว่าการเดินทางคราวนี้ลำบากมาก เพราะขึ้นๆ ลงๆ ตามภูเขาระหว่างเมืองเลยต่อนครไท เหน็ดเหนื่อยมาก ไม่เหมือนเดินตามที่ราบ และเดินทางจนถึงจังหวัดเชียงใหม่โดยนั่งรถบ้าง เดินบ้าง

เมื่อไปถึงเชียงใหม่ ก็ได้ไปดูสถานที่หลายแห่งและพักอยู่นานพอสมควร ท่านว่าทางเชียงใหม่นี้ไม่เป็นที่สัปปายะสำหรับท่าน จึงได้เดินทางกลับอีสานโดยรถไฟ

หลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

หลวงปู่เพียร วิริโย

ขบขันบนรถไฟ

ตอนนั่งรถไฟกลับจากเชียงใหม่ มีพระองค์หนึ่งมาคุยด้วย คุยกันไปหลายเรื่องหลายราว พระองค์นั้นก็พูดว่าท่านได้ภาษาทุกภาษา หลวงพ่อสิงห์ทองคงจะรำคาญหรือคิดจะหยอกพระมากวิชาก็ไม่รู้ ท่านก็เลยพูดขึ้นมาด้วยสำเนียงคล้ายกับภาษาญวน ซึ่งแม้แต่ท่านก็ไม่รู้หรอกว่ามีความหมายอะไร

พอท่านพูดจบประโยค หลวงพ่อจวนก็พูดรับขึ้นด้วยสำเนียงคล้ายๆ กันทันทีโดยไม่ได้นัดหมายเอาไว้

เมื่อพูดแล้วก็ทำหน้าตาเฉย พระมากวิชาองค์นั้นจึงมองหน้างงๆ เพราะไม่เข้าใจในภาษาที่เกิดมาเพิ่งได้ยิน

หลวงพ่อสิงห์ทองว่า จ้างมันก็ไม่รู้หรอก ขนาดเราคนพูดเองยังไม่รู้เลย

พาโยมแม่บวชชี

ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๕ นี้ ท่านกลับไปจำพรรษาที่บ้านห้วยทรายอีก เมื่อออกพรรษาได้ระยะหนึ่งจึงเดินทางมาจังหวัดอุดรธานี เข้าไปที่วัดป่าหนองแซง พักอยู่กับหลวงปู่บัวได้นานพอสมควรก็ได้กราบลาหลวงปู่บัว พร้อมกับพาหลวงปู่อุ่นหล้าไปเที่ยววิเวกทางถ้ำจันทร์ บึงกาฬ แต่ก่อนถ้ำจันทร์เป็นดงหนาป่าทึบ

เมื่อหลวงพ่อจวนไปพักอยู่ที่นั้น ได้มีชาวบ้านพากันอพยพเข้าไปปลูกบ้าน บุกเบิกป่า ในระยะนั้นก็มีอยู่ประมาณ ๓๐-๔๐ ครอบครัว

เมื่อพักอยู่ที่ถ้ำจันทร์นานพอสมควรแล้ว จึงพากันมาทางอำเภอสว่างแดนดิน พร้อมทั้งหลวงพ่อจวนและพระติดตาม พอดีเป็นงานสรงน้ำทำบุญครบรอบหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ วัดป่าบ้านดงเย็น

เมื่อเสร็จงานท่านแล้วจึงได้เดินทางไปวัดดอยธรรมเจดีย์ เพื่อร่วมงานประชุมเพลิงศพของหลวงปู่กงมา จิรปุญโญ เสร็จงานแล้วหลวงพ่อจวนและพระติดตามได้เดินทางไปแถวอำเภอนาแก ที่ถ้ำตาฮด (ถ้ำโพธิ์ทอง) ส่วนหลวงพ่อสิงห์ทองกลับไปบ้านศรีฐาน เพื่อนำโยมแม่ของท่านและโยมแม่ของหลวงปู่อุ่นหล้ามาบวชชี

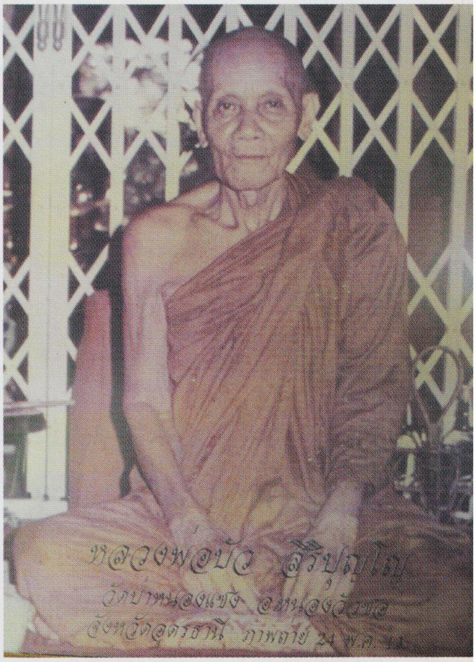

คุณแม่อบมา ไชยเสนา โยมแม่หลวงพ่อสิงห์ทอง

ช่วงนั้นโยมแม่ท่านอายุประมาณ ๖๖-๖๗ ปี ท่านได้พาโยมแม่เดินทางไปวัดป่าบ้านตาด อยู่กับหลวงตามหาบัวได้ประมาณ ๒ เดือนก็ต้องกราบลาท่าน เพราะหลวงพ่อสิงห์ทองไม่ถูกกับอากาศที่วัดป่าบ้านตาด แม้ท่านเคยอยู่มาแล้ว ๓ ปี ซึ่งปีแรกก็ไม่ค่อยเท่าไร แต่พอปีที่ ๒ ที่ ๓ นี้แพ้มาก คือมีอาการคันตามตัว ตามผิวหนังอ่อนๆ แล้วเป็นตุ่มขึ้น

ศาลาวัดป่าหนองแซง

พองคล้ายๆ กับไฟไหม้ ต่อมาก็จะเปื่อย ท่านทั้งฉันยาทายาก็ยังไม่หาย แต่แปลกเมื่อออกไปจากวัดป่าบ้านตาดแล้วก็จะหายเอง ไม่ต้องฉันยาอะไร

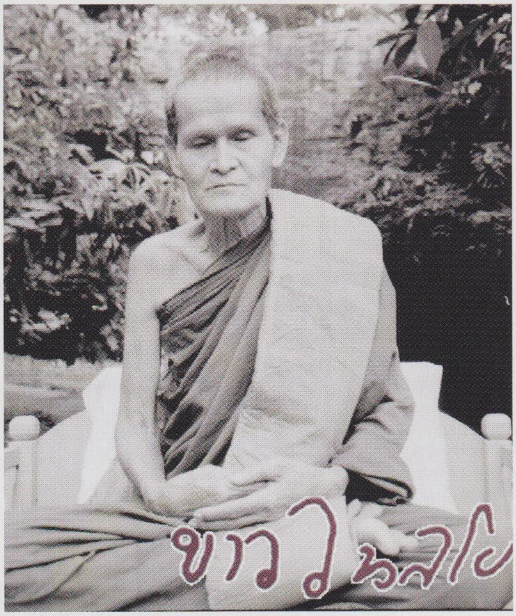

หลวงปู่บัว สิริปุณโณ

ท่านเคยเล่าว่า ถ้าหากอากาศไม่ผิดกับท่านอย่างนี้ ท่านจะอยู่กับหลวงตามหาบัวไปตลอด เพราะการอยู่กับครูบาอาจารย์ ภาระธุระมันน้อยไม่เหมือนอยู่เฉพาะเรา ภาระส่วนมากก็เป็นของครูบาอาจารย์ เราเพียงแต่คอยรับใช้ท่าน มันสะดวกสบายดี

เมื่อเริ่มมีอาการเกิดขึ้นอย่างนั้นอีกแล้ว ท่านจึงกราบเรียนหลวงตาว่าจะต้องได้พาโยมแม่ของท่านออกไปอยู่ที่อื่น หลังจากได้ปรึกษากันแล้ว หลวงพ่อสิงห์ทองจึงพาโยมแม่ไปอยู่กับหลวงปู่บัว สิริปุณโณ วัดป่าหนองแซง

ในพรรษาที่ ๒๐-๒๑ (ปีพ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๐๗) ท่านได้จำพรรษาที่วัดป่าหนองแซง โดยมีโยมแม่มาอยู่ด้วย

หลวงปู่ขาว อนาลโย

หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ

ความเป็นมาของวัดป่าแก้วชุมพล

เดิมทีที่ตั้งของวัดมีต้นแก้วเกิดขึ้นมากจนกลายเป็นผืนป่าแก้วไปกลายๆ ส่วนคำว่าชุมพลนี้ในสมัยก่อนเป็นที่ซ่องสุมการฝึกไพร่พลต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ ดังนั้นจึงได้ชื่อว่า "วัดป่าแก้วชุมพล"

แต่เดิมนั้นชาวบ้านในหมู่บ้านชุมพล บ้านขาม บ้านคำเจริญ ส่วนมากจะมาจากจังหวัดอุบลราชธานี และต่างก็เป็นลูกหลานของหลวงปู่ขาว อนาลโย

วัดป่าแก้วฯ นี้เดิมทีเป็นวัดที่หลวงปู่ขาว อนาลโย และหลวงปู่พรหม จิรปุญโญ มาริเริ่มสร้างขึ้น พร้อมกับได้อยู่จำพรรษาในปีพ.ศ. ๒๔๙๔ และปี ๒๕๐๐

กระทั่งในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ ชาวบ้านได้ไปขอพระจากหลวงปู่ขาว เนื่องจากไม่มีพระอยู่ประจำ หลวงปู่ขาวจึงแนะนำให้ไปนิมนต์หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ซึ่งระหว่างนั้นพักอยู่ที่วัดป่าหนองแซงกับหลวงปู่บัว สิริปุณโณ

ชาวบ้านได้ติดตามอาราธนานิมนต์อยู่หลายครั้งหลายหนแต่ท่านก็ยังไม่รับปาก เพราะท่านมีภาระที่ต้องดูแลโยมแม่ที่บวชเป็นแม่ชี ถ้าไปแล้วเกิดไม่สะดวกกับโยมแม่ก็จะไม่ดีกับหลายฝ่าย แต่เมื่อชาวบ้านตั้งใจจริงและรับปากจะไม่ให้ครูบาอาจารย์หรือคุณแม่ชีขัดข้อง ท่านจึงรับนิมนต์

ในช่วงเดือนเมษายน ปีพ.ศ. ๒๕๐๘ หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร หลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม พร้อมด้วยโยมแม่ชีจึงเดินทางไปวัดป่าแก้วชุมพล

นับแต่นั้นหลวงพ่อสิงห์ทองก็จำพรรษาที่วัดป่าแก้วชุมพลเรื่อยมา

ปฏิปทาด้านข้อวัตรปฏิบัติ

ปฏิปทาด้านข้อวัตรปฏิบัติของหลวงพ่อสิงห์ทองนั้น เป็นเช่นเดียวกับปฏิปทาของครูบาอาจารย์กรรมฐาน คือท่านจะปฏิบัติตนให้ลูกศิษย์ดูเป็นตัวอย่างเสมอ

อาทิเช่น ท่านจะเทศน์อบรมและควบคุมปฏิปทาด้านการรักษาศีลของศิษย์อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งดุด่าว่ากล่าวเมื่อลูกศิษย์ผิดพลาดด้านศีล เพราะการที่ลูกศิษย์จะก้าวหน้าทางด้านสมาธิภาวนานั้น ต้องมีพื้นฐานทางด้านศีลเป็นที่รองรับ ส่วนการทำความพากเพียร เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนานั้น ท่านจะปฏิบัติให้ลูกศิษย์ได้เห็นอย่างสม่ำเสมอทุกวัน

ตอนเช้า ท่านจะเดินจงกรมก่อนออกบิณฑบาต ฉันจังหันเสร็จ ท่านจะพักประมาณเที่ยง จากนั้นจะลงเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิภาวนา ครั้นถึงเวลาปัดกวาดลานวัด ท่านจะไม่ยอมขาดถ้าไม่มีธุระจำเป็นจริงๆ

ตอนพลบค่ำ ๕-๖ โมงเย็น ท่านจะเดินจงกรมเป็นประจำทุกวัน จะขึ้นจากทางจงกรมประมาณ ๒ ทุ่ม บางครั้งท่านไปธุระทางไกลมา พระเณรไปจับเส้นถวาย พอจับเส้นเสร็จแล้ว แทนที่ท่านจะพักผ่อน ท่านก็จะลงเดินจงกรมอีก

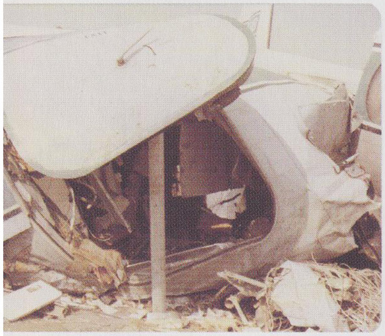
นอกจากนั้น ท่านจะเดินสำรวจดูการปฏิบัติ การทำความพากเพียรของพระเณร โดยบางครั้งท่านเดินไปมืดๆ ไม่ใช้ไฟฉาย และออกตรวจไม่เป็นเวลาแน่นอน ท่านพยายามขนาบพระเณรให้เร่งทำความเพียรพร้อมกับเทศน์อบรมสั่งสอนอยู่เสมอๆ ท่านห้ามพระเณรไปคุยกันตามกุฏิ

เวลาฉันน้ำร้อนก็ไม่ให้จับกลุ่มพูดคุยกันเสียงดัง ใช้สอยปัจจัย ๔ ด้วยความประหยัด เช่น สบู่ เมื่อใช้แล้วไม่ให้ทิ้งตากแดดตากฝน ควรเก็บไว้ในกล่องกันหนูคาบไปกิน ท่านจะคอยตรวจตราดูแลข้อบกพร่องต่างๆ และตักเตือนว่ากล่าวอยู่เสมอ ถ้าใครทำความเพียรดี ท่านมักจะชมเชยให้กำลังใจในด้านปฏิบัติแก่ผู้นั้น

อุบัติเหตุเครื่องบินตก
เป็นเหตุให้หลวงพ่อสิงห์ทอง
และพระกรรมฐานอีก ๔ รูปมรณภาพ

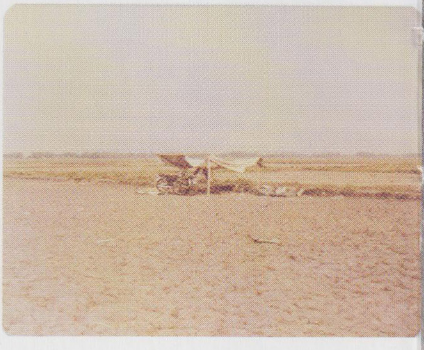

มรณกรรม
หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

ปีพ.ศ. ๒๕๒๓
ท่านได้รับนิมนต์ไปกรุงเทพฯ โดยเครื่องบิน
เมื่อถึงทุ่งนารังสิต เครื่องบินเกิดขัดข้องเสียหลัก
ประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตกถึงแก่มรณภาพ
สิริอายุ ๕๖ ปี ๓๖ พรรษา

เป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ยังความโศกเศร้าอาลัยให้แก่พุทธศาสนิกชนชาวไทย โดยเฉพาะในแวดวงพระกรรมฐานอย่างมาก

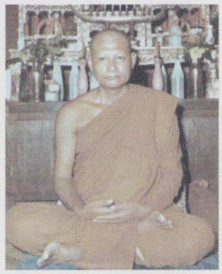
เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ เครื่องบินเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นเหตุให้พระกรรมฐานและประชาชนจำนวนมากเสียชีวิต นอกจากหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร แล้วยังมีหลวงปู่บุญมา ฐิตเปโม หลวงพ่อวัน อุตตโม หลวงพ่อจวน กุลเชฏฺโฐ พระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม

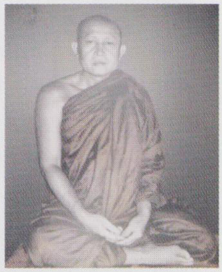
อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ครั้งนั้นมีผู้รอดชีวิต คือผู้ที่นั่งส่วนหางของเครื่องบิน

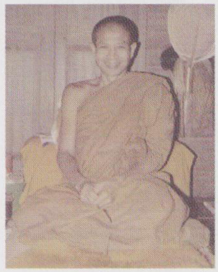
เมื่อพระคณาจารย์ถึงแก่มรณภาพแล้ว ได้นำศพไปตกแต่งบาดแผลที่โรงพยาบาลภูมิพลและนำศพไปตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดพระศรีมหาธาตุฯ โดยอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ทั้ง ๗ วัน

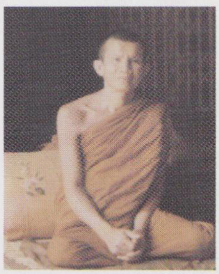
เมื่อครบกำหนดการบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายที่วัดพระศรีมหาธาตุฯ แล้วก็ได้อัญเชิญศพพระคณาจารย์กลับสู่ยังวัดเดิม โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หัวหน้าแผนกพระราชพิธีเป็นผู้ดูแลโดยตลอด

หลวงปู่บุญมา ฐิตเปโม

หลวงพ่อวัน อุตตโม

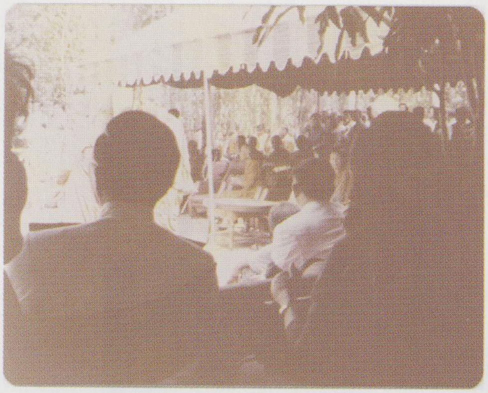

หลวงพ่อจวน กุลเชฏฺโฐ

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

พระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม

ศพของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดป่าแก้วชุมพล ตำบลค้อใต้ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ซึ่งหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ได้มอบหมายให้หลวงพ่อปรีดา (ทุย) ฉันทกโร แห่งวัดป่าดานวิเวก หลวงพ่ออินทร์ถวาย สันตุสสโก แห่งวัดป่านาคำน้อย และพระอาจารย์สุธรรม สุธัมโม แห่งวัดป่าหนองไผ่ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบจัดการเรื่องงานพระราชทานเพลิงศพหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ที่จัดขึ้นในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ให้เรียบร้อยลุล่วงไปด้วยดี

งานพระราชทานเพลิงศพของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร จึงเรียบร้อยสมเกียรติ เรียบง่ายในแบบฉบับพระธุดงค์กรรมฐาน สมที่หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน รับผิดชอบดูแล

ฉันอาจารย์กับศิษย์

หลวงตากับหลวงพ่อสิงห์ทอง
เป็นอาจารย์กับศิษย์ เป็นความไว้วางใจระหว่างกัน
โดยปกติหลวงตาจะไม่มอบความวางใจนี้ให้กับใครโดยง่าย
แต่เป็นเพราะได้รู้จริตนิสัย ได้เห็นปฏิปทา
ในเรื่องการภาวนาก็ยิ่งสนิทใจ
ในความรู้ความเห็นระหว่างกัน
ไม่สงสัยในความรู้อันเป็นที่สุดของกันและกัน
จึงเป็นยิ่งกว่าอาจารย์กับศิษย์ในความหมายแห่งถ้อยคำ

ท่านสิงห์ทอง ความรู้ท่านดีอยู่ ฉลาด เคารพเรามากนะ พอออกจากหลวงปู่มั่นก็ติดสอยห้อยตามเราตลอด เป็นลูกศิษย์เรามาตั้งแต่ต้นเลย

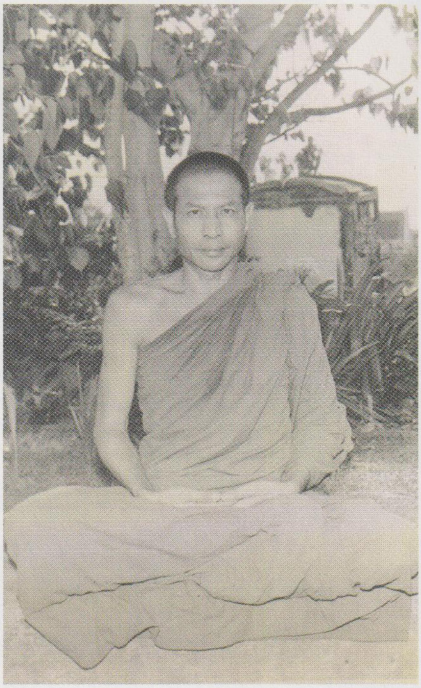
"ท่านสิงห์ทองตั้งแต่เด็กขี้ดื้อ โตมานิสัยอันนั้นก็ยังมีอยู่ พูดหยอกพูดเล่น นิสัยชอบเล่นชอบตลก มันเลยเถิด

เราไม่ได้ตำหนิว่าเราไม่ชอบเล่นชอบตลก ตัวตลกละนี่ แต่หากมีจังหวะจะโคนมีวรรคมีตอน อันนั้นไม่มีวรรค ไปนี้เรื่อย มานั่งนี่ต้องสอนนะ ต้องสอนต่อหน้าต่อตา บอกว่าสิงห์ทอง ว่างี้เลย ท่านตั้งใจฟังให้ดีนะ ก็เราตั้งใจสอนจริงๆ ท่านจำให้ดีนะคำสอนเหล่านี้ การประพฤติปฏิบัติของท่าน ภายนอกภายในผมไม่ได้ตำหนิติเตียนละ เหมาะสม แต่กิริยาอาการของท่านที่ปฏิบัตินี้ เป็นสิ่งที่

เพ่งเล็งของโลกได้เป็นอย่างดี ให้ท่านระมัดระวัง การตลกคะนองการพูดชอบหยอกเล่นนี้เป็นนิสัยมาก เขามาหาท่าน เขาไม่ได้มาหาเพราะท่านตลกคะนองหยอกเล่นเก่งนะ เขามาหาด้วยคุณธรรมของท่านต่างหาก เราบอกอย่างนี้ เพราะฉะนั้นให้ท่านเก็บไว้ในเวลาที่ควรเก็บ ออกเวลาที่ควรออก เราพูดอย่างนี้ละ ให้เอาธรรมละออก

เขาไม่ได้มาหาเพราะเราชอบพูดเล่น พูดตลกนะ
เขามาหาเพราะคุณธรรมของท่านต่างหาก

บอกเสร็จ เวลาเราจับโซ่ไว้ตีหัวมันก็หมอบ ลิงเข้าใจไหม พอวางโซ่ ก็ดีเหมือนกันนะ ดีเหมือนกันนะถูกเขกบ้าง พอวางโซ่แล้ววอกๆ ลิงนิสัยอย่างนั้น ท่านก็เป็นของท่านอย่างนั้น แต่มีดีอย่างหนึ่งกับลูกกับหลานไม่นะ กับลูกกับหลานใกล้ชิดนี้ไม่มีกิริยาเล่นๆ แต่กับคนอื่นเล่นได้สะดวก ท่านก็มีวรรคมีตอนของท่าน เช่น ท่านอุ่น ท่านอะไรเหล่านี้ ไม่นะ ตรงแน่วเลย กับประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นลูกเป็นหลานไม่เลย แต่กับเพื่อนฝูงเป็นอย่างนั้นละ ต้องได้จับโซ่ตีอยู่เรื่อย นิสัยชอบเล่น ถ้าเป็นเรื่องพูดเล่นท่านจำได้ดีมาก อย่างอื่นจำหรือไม่จำก็ไม่รู้ แต่ถ้าพูดเรื่องเล่น เรื่องตลกนี้ อ๊ย ท่านจำได้ดีมาก เพราะนิสัยอย่างนั้นชอบ”

....

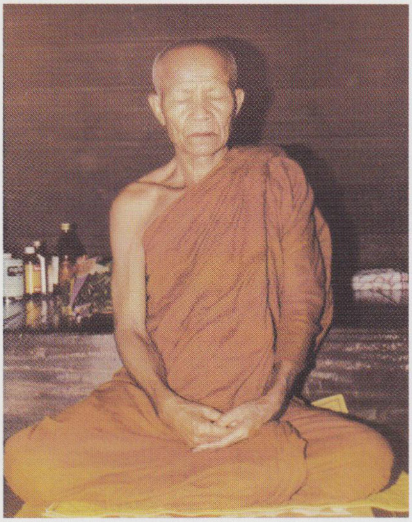
“ท่านสิงห์ทองไม่ทำงานอะไรตั้งแต่ออกจากพ่อแม่ครูจารย์มั่นไป

ท่านสิงห์ทองเรื่องความเพียรนี้เก่ง ไม่ชอบทำงานทำการอะไร หมุนแต่ความเพียร อันนี้เราชอบ เข้ากันได้สนิทเลย เวลาท่านทำความเพียร งานการอะไรมายุ่งไม่ได้นะ ท่านสิงห์ทอง อันนี้เข้ากันได้สนิทกับเรา เพราะเราตั้งแต่ออกจากเรียนเข้าป่าแล้วเท่านั้น งานการอะไรมายุ่งไม่ได้เหมือนกัน เอางานเดียวฆ่ากิเลส ท่านสิงห์ทองก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน

ทางด้านจิตใจของท่านดี ดีมาก ท่านก็เล่าให้เราฟังทุกแง่ทุกมุม เพราะท่านอยู่กับเรามาตั้งแต่ไหนแต่ไรนะ แล้วก็เล่าให้ครูบาอาจารย์ฟัง

"ผมซักเอาจนแหลกเพราะเป็นลูกศิษย์ผมนี่ เอ้า เล่าให้ฟังชัดๆ ซิ ท่านก็เล่าของท่านไปถูกต้อง ตั้งแต่ขั้นสำคัญมันก็มี ๒ ขั้น กามราคะกับอวิชชา ท่านพูดถูกต้องทั้งสองเลย ถ้าท่านไม่เป็นจะพูดไม่ถูก นี่เราจับเอาตรงนี้ เช่นอย่างกามราคะยังงี้ท่านพูดได้ถูกต้อง ไปถึงขั้นสุดท้ายท่านก็พูด แต่มันแปลกท่านบอกท่านก็ยอมรับว่าท่านไม่มีขณะ คือจิตนี้มันค่อยละเอียดไปละเอียดไป จนกระทั่งปัจจุบันนี้มันหายสงสัยหมด จะว่ามันยังอะไรเหลืออะไรก็ไม่มีแล้ว หายสงสัยว่ากิเลสมีอยู่หรือไม่ มันก็หายสงสัยหมด ท่านว่าอย่างนั้นน่ะ แต่ไม่บอกขณะ ท่านว่าอย่างนั้นนะ

เช่นอย่างพระสาวกทั้งหลาย ท่านบรรลุธรรม องค์นั้นบรรลุในสถานที่นั่นๆ อิริยาบถนั้น นั่นมันบอกขณะ เช่นขณะจะหลับจะนอนบรรลุปึ๋ง รู้ขณะนั้น กำลังเดินจงกรมเป็นขึ้นในขณะเดินเวลายืนอยู่รู้ในเวลายืน เวลานั่งภาวนารู้ในเวลานั่งภาวนาเป็นขณะๆ แต่สำหรับท่าน ท่านบอกไม่รู้เลยท่านว่า มันค่อยหมดไปๆ แล้วหมดไปเลย เงียบไป ท่านว่า แต่เวลาท่านพูด

ผลของธรรมที่ว่าหมดไปมันตรงกัน มาหาที่ค้านไม่ได้ เราก็ไม่มีอะไรจะพูด ผมก็ค้านท่านไม่ได้แหละ บอกตรงๆ เลย ที่ท่านพูดมานี้มันไม่ผิด เป็นแต่เพียงไม่บอกขณะเท่านั้นเอง ผมไม่มีที่ค้านท่าน

มันก็เข้าในพวกสุกขวิปัสสโก
คือรู้ไปอย่างละเอียดๆ เรียบ หมดไปเลย
ไม่ได้บอกขณะนั้นขณะนี้
นี่เรียกว่า รู้อย่างสงบเงียบไปเลย

อะไรตัดสินไม่ตัดสินก็ตาม ให้รู้ว่ากิเลสกับจิตขาดสะบั้นจากกันแล้วนั้นละ ขณะของมันอยู่นั่นละ เราก็เลยว่าอย่างนั้น ขาดตรงนั้นแหละ

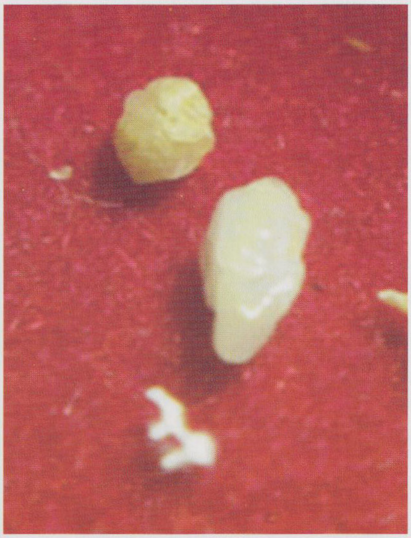
....

ธรรมะของท่านก็แน่นหนามั่นคงแล้วตั้งแต่ไปอยู่ครั้งสุดท้ายนี่ เราก็คิดว่าจะได้อาศัยท่านสิงห์ทององค์หนึ่งนะ เพราะเราดูท่านสิงห์ทองเรียบร้อยแล้ว แน่ใจว่าไม่ผิดนะ ถ้าลงได้ดูจริงๆ แล้วร้อยเปอร์เซ็นต์ไม่ผิดเลย ก็หวังท่านสิงห์ทององค์หนึ่งที่จะเป็นผู้นำของหมู่คณะ การแนะนำสั่งสอนจะถูกต้องแม่นยำในการประพฤติปฏิบัติ และข้อวัตรปฏิบัติของท่านก็เก่งด้วยนะ ดูอาการทุกอย่างท่านสิงห์ทองจะนำศาสนาไปได้

เราได้เคยพูดแล้วกับท่านสิงห์ทอง พูดออกปากพูดจริงๆ นะ แต่ไม่ได้บอกอะไร บอกอย่างนี้เฉยๆ หากเป็นความหมายในนั้นเสร็จ บอกว่า

สิงห์ทอง ครั้นเวลาผมตายนี้ให้ท่านมาเผาศพผม เวลาท่านตายผมเผาศพท่าน คือหวังว่าท่านจะสืบทอดศาสนาทำประโยชน์ให้โลกได้พอสมควร ไม่มากก็พอสมควรองค์หนึ่ง เราคิดไว้แล้ว ท่านก็มาตายก่อนเราเสีย ตกเครื่องบินตาย เราเสียดายท่านสิงห์ทอง

อัฐิธาตุหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

เวลาท่านตายผมก็จะเผาให้ มันก็จริงอย่างนั้น ท่านตายใครมายุ่งผมได้เมื่อไร ผมเอาได้เลยเห็นไหม อย่างท่านอุปคุต (พระอาจารย์สุพัฒน์) ก็เป็นลูกศิษย์ของวัดนี้ ท่านสิงห์ทอง ท่านอุปคุต เป็นพระวัดนี้ ออกจากนี้ก็ไปอยู่ที่นั่น เคยอยู่ด้วยกันมาเท่าไร ท่านสิงห์ทอง ท่านอุปคุต ติดสอยห้อยตาม พึ่งเป็นพึ่งตายกันมานานแสนนานแล้ว ผมไม่ได้ลืมนะ ท่านสิงห์ทองมีคุณต่อผมมากมายอยู่ ท่านอุปคุตรองกันลงไป หมู่เพื่อนก็เหมือนกัน อย่างท่านเพียรอย่างนี้เหมือนกัน เคยมีบุญมีคุณต่อกันมา ผมไม่ลืมอะไรที่มันฝังลึก หัวใจเราไม่เหมือนหัวใจใคร หากฝังอะไรฝังลึกจริงๆ ไม่ได้เหลาะแหละ

นี่เวลาท่านตาย ผมก็เป็นคนจัดการ ทุกสิ่งทุกอย่างสงบ เรียบร้อย

ท่านสิงห์ทอง เวลาท่านเสียแล้วอัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุนะ ท่านสิงห์ทอง อัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุออกมา เป็นเม็ดเท่าเม็ดข้าวโพด ท่านเรียกว่าอัฐิกลายเป็นพระธาตุ

๓

ทางออกจากทุกข์

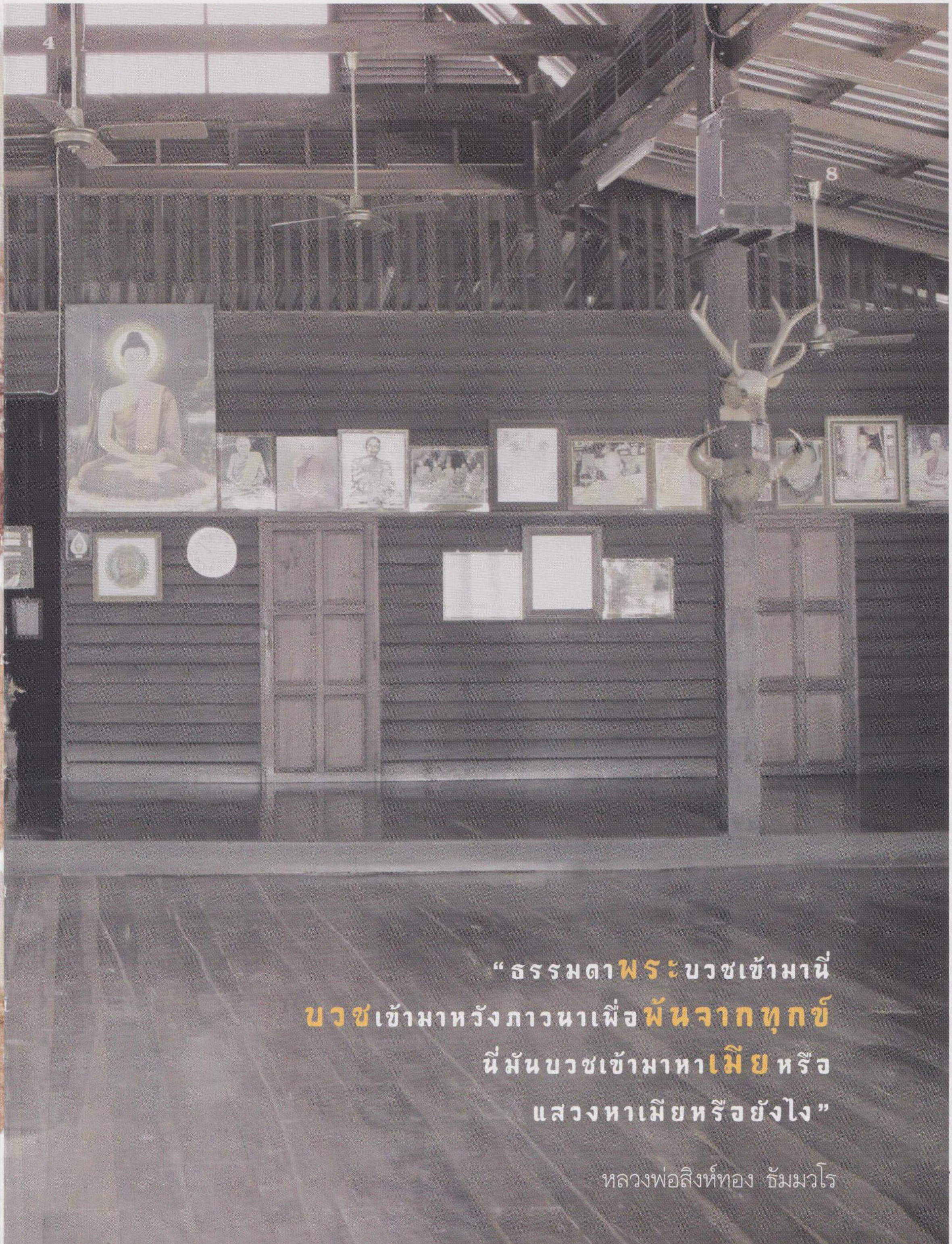
จากนี้ไปเราจะไม่สึก

เราจะบวชตลอดชีวิต

ชีวิตของเรานี้เป็นพระอยู่ตลอด

ห้ามสตรีขึ้นอาสน์สงฆ์

"ธรรมดาพระบวชเข้ามานี่
บวชเข้ามาหวังภาวนาเพื่อพ้นจากทุกข์
นี่มันบวชเข้ามาหาเมียหรือ
แสวงหาเมียหรือยังไง"

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

พรรษาที่ ๘-๑๒ (พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๐)

วัดป่าแก้วชุมพล อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ไปหาครูบาอาจารย์มาหลายรูปหลายองค์ก็ยังไม่มีใครกำราบจิตให้อ่อนลงได้

ชื่อเสียงของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร จากที่ได้ยินได้ฟังทำให้ท่านมุ่งมาเพื่อหวังจะให้ช่วยกำราบจิตดวงพยศนี้

"พอมาถึงวัดป่าแก้วฯ จะเข้าไปกราบท่าน ท่านถามว่าจะรีบกลับอยู่หรือ

"ไม่รีบกลับหรอก ผม"

"เออ เดี๋ยวค่อยไปค่อยมา ได้เวลากราบค่อยมากราบ" ท่านพูดแค่นั้น

เวลาไหนน๊อเวลากราบ ก็เลยไปถามพระว่าท่านให้กราบเวลาไหน "นู้น สองทุ่ม ดูตะเกียงนะ ถ้าตะเกียงจุดอยู่ สว่างริบหรี่ๆ อยู่ข้างบนก็ใช่ขึ้นกุฏิแล้ว"

นั่นล่ะ สรงน้ำเรียบร้อยแล้ว เราก็เดินจงกรมคอยอยู่ เราไม่ได้เดินจงกรมอยู่ที่พักนะ หาที่เดินอยู่ใกล้ๆ กุฏิท่านนั่นแหละ รอจังหวะที่จะขึ้นไปกราบ ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น เพราะว่ามันยังไม่มีนาฬิกาใช้หรอกแต่ก่อน เราจะไปดูเวลา ๒ ทุ่มที่ไหน

ฉะนั้นเราก็ต้องไปเดินอยู่ใกล้ๆ ก็ไปเห็นแสงไฟอย่างพระบอก พอเห็นแสงไฟอยู่ข้างบนแล้วก็ขึ้นไปกราบ ท่านก็ถามว่า "มาจากไหน" มาจากหั่นจากนี่ "บ้านเดิมอยู่บ้านไต๋ บวชได้จักพรรษา" บอกเพิ่นตามนั้นแล้วเห็นเราอยู่ที่ไหน เคยเห็นเรามั้ยช่วงที่อยู่บ้านหนองแสง เราก็เลยบอกว่าช่วงอยู่บ้านหนองแสง จำไม่ได้ มาจำได้ชัดๆ ตอนบวชแล้ว เห็นครั้งแรกคืออยู่ที่ถ้ำกลองเพล"

ด้านบนกุฏิหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

ช่วงที่หลวงปู่ขาว อนาลโย แห่งวัดถ้ำกลองเพลอาพาธหนัก ครูบาอาจารย์พระกรรมฐานเป็นร้อยสองร้อย มีทั้งหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ได้ไปเยี่ยมดูอาการของหลวงปู่ขาว และในวันนั้นเป็นวันพระปาฏิโมกข์พอดี

มีครูบาอาจารย์ที่สวดปาฏิโมกข์ได้เป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีองค์ไหนจะแสดงตัว ดังนั้นพระเถระผู้ใหญ่จึงยกให้หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร เป็นองค์แสดง

ในวันนั้นหลวงพ่อคูณ สุเมโธ ได้ติดตามหลวงปู่สอ พันธุโล เดินทางไปกราบหลวงปู่ขาวด้วย

หลวงพ่อคูณจึงได้เห็นและจำหลวงพ่อสิงห์ทองได้ในวันนั้น

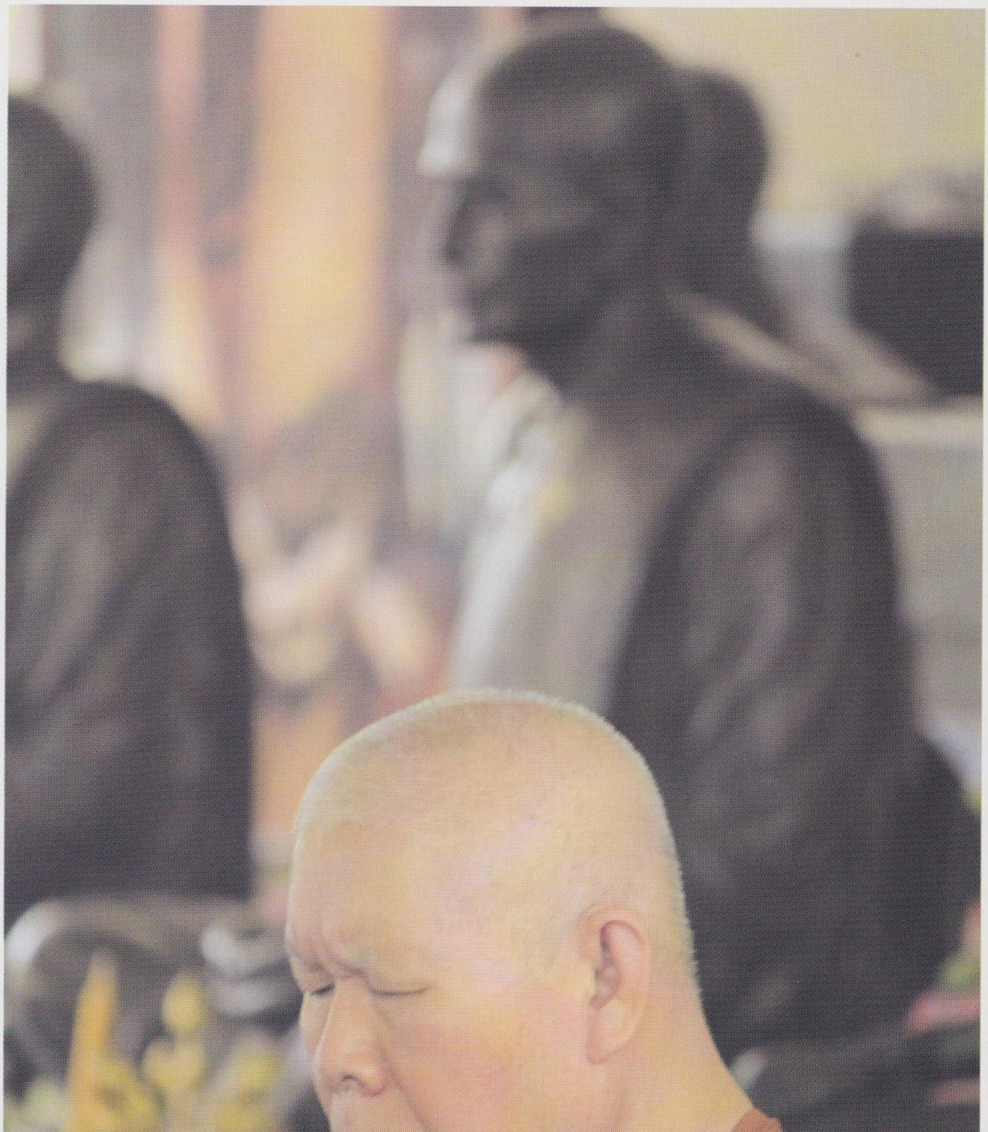
"พ่อแม่ครูจารย์สวดปาฏิโมกข์ เห็นปีนั้นเนาะ ตอนบวชแล้ว จากนั้นก็เลยนั่งฟัง นั่งด้วยความสำรวมอยู่นั่นแหละ

ท่านก็เลยเทศน์ให้ฟัง ไม่ได้ถามเรื่องภาวนาเป็นยังไงๆ หรอก เทศน์เรื่องนั้นเรื่องนี้ เรื่องการบวชเข้ามา ฟังไปๆ มันสะดุดที่ว่า

"ธรรมดาพระบวชเข้ามานี่ บวชเข้ามาหวังภาวนาเพื่อพ้นจากทุกข์ นี่มันบวชเข้ามาหาเมียหรือ แสวงหาเมียหรือยังไง" ท่านว่า

เอ้า เราตั้งใจอยู่อย่างนั้นว่า สมัยที่เราภาวนาเพื่อจะให้เราพ้นไปจากทุกข์ เราภาวนาอันนี้มันเสื่อมไปรักผู้หญิง โท่ นี่มันมากระทบจิตของเราปุ๊บเลย จิตเลยวกกลับเข้ามาเลยทีนี้

เราก็เลยได้อุบาย ท่านก็เทศน์เรื่องนี้ไปล่ะ เรื่องของการไม่สำรวม ความไปหลงในกาม ในความรัก จั่งซั่นจั่งซี้ท่านก็เทศน์ไป เห็นโทษเห็นภัยของมันอย่างนั้นอย่างนี้ ทีนี้เราก็เลยมาเห็น เราก็ดูจิตของเราอยู่ตลอดแต่เอามันไม่ได้ เอามันไม่อยู่ทีนี้ พออาจารย์สิงห์ทองมาเบรกให้เท่านั้นล่ะ มันกระตุกมาคิดได้ ก็เลยมาตั้งใจ"

ขอมอบกายถวายตัวเป็นลูกศิษย์ท่าน

เป็นถ้อยคำไม่กี่คำที่ตรงกับจริตนิสัย ทำให้จิตถูกกำราบหมอบราบ จิตยอมน้อมลงในท่าน

"ท่านก็เลยถามว่าจะไปยังไงต่อล่ะ

ก็เลยขอโอกาสเรียนท่านว่า
ขอมอบกายถวายตัวเป็นลูกศิษย์ท่าน
จำพรรษาอยู่กับพ่อแม่ครูจารย์นี่แหละ

ท่านก็เลยรับให้อยู่ เลยขอนิสัยท่าน พอได้อุบายจากท่านแล้วก็มาตั้งใจภาวนา ก็ตั้งใจภาวนาด้วยกันทุกองค์แหละ ตลอดจนท่านอาจารย์ก็พาภาวนาอย่างเคร่งครัด เราก็มาอดข้าวล่ะทีนี้

จิตที่มันไม่ยอมรวมยอมลง จิตที่มันยังก่อเรื่องหาเรื่องทุกข์หาเรื่องเดือดร้อนให้แก่ตัวเอง เลยอดข้าวตั้งใจภาวนาแน่วแน่ ไม่เอาอะไรเลย ไม่สนใจกับข้าวกับภาระอะไร เอาจิตอย่างเดียวทีนี้

ครูบาอาจารย์ที่เป็นผู้รู้จริง กล่าวสอนด้วยความอาจหาญ ย่อมทำให้ศิษย์รู้สึกมั่นใจในแนวทางการปฏิบัติ

ท่านเน้นเลยนะคำนี้

"มันบวชเข้ามา มันจะบวชหาลูกหาเมียหรือ"

ก็ไม่ใช่ว่าจะบวชอย่างนั้น แต่ทำไมใจมันไปอย่างนั้น บ้าจริงๆ เลย อาจารย์รู้วาระจิตของเราแล้วอย่างนี้ เราคิดอย่างไรอาจารย์รู้หมดเลย

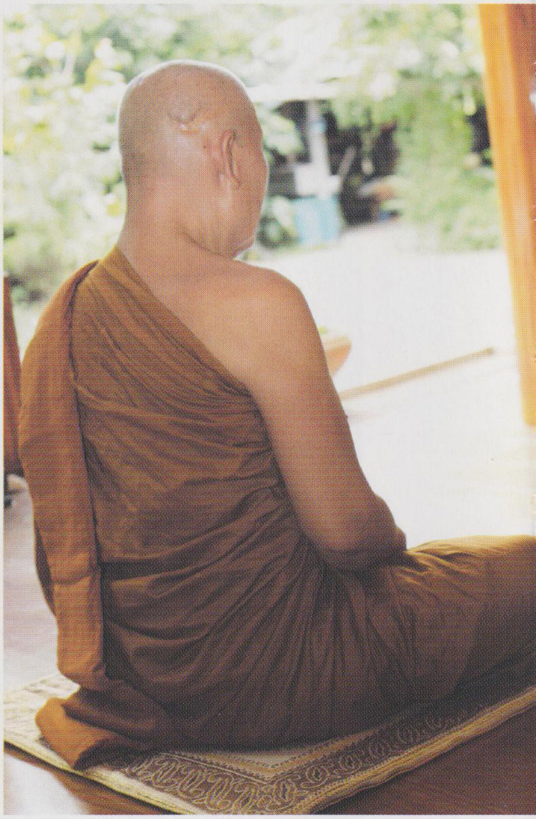
ต้องเอาดีๆ นะทีนี้ ต้องเอาจริงๆ ต้องรักษาใจ

เราได้มาอดข้าวอยู่ ๑๐ วัน วันสองวันแรกก็หิวมากอยู่ พอถึงวันที่ ๕ นี่ก็หิว ช่วงนี้แหละมาภาวนา ทีนี้มันก็เบา เอ้า มึงตาย ตายก็ตาย เราตั้งสัจจะให้มันได้ ๑๐ วัน ก็ต้องให้มันได้ ๑๐ วัน เลยเร่งเข้าล่ะทีนี้ ความสำเร็จก็เกิดขึ้น

จิตของเรากลับเข้าสู่สมาธิได้ มาเกิด**ปัญญา**ขึ้น
ก็เพราะทำความ**พยายาม**นี่แหละ ความ**อดทน** ความมี**สัจจะ** ความ**เสียสละ**

ความสละนี่ เสียสละจริงๆ มันจึงจะได้ ไม่ห่วงว่ามันจะตายหรือไม่ตาย ไม่ห่วงว่าจะเป็นยังไงๆ ไม่มีห่วงเลยธาตุขันธ์ร่างกายอันนี้ นี่แหละจิตมันจึงปล่อยวางเข้าไปๆ สบาย สว่างวาบ แล้วมันก็วาบลงไปๆ สู่ความสงบ สว่างจ้าแล้วมันก็ถอนออกมาพิจารณาทีนี้ พิจารณาอยู่นั่น เหนื่อยแล้วค่อยกลับเข้าไปใหม่

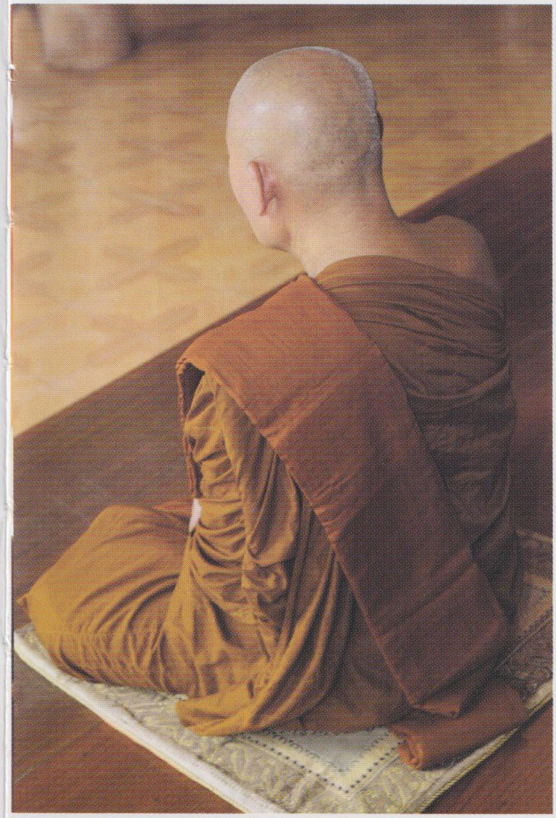
พอมันได้ถึงกำหนดสัจจะ ๑๐ วัน ออกมาฉันก็รู้สึกกระปรี้กระเปร่าดีอยู่ อด ๑๐ วันนี้ก็ไม่เหนื่อยนะ ทำข้อวัตรกับท่านได้ทุกวัน พอมาฉันก็เลยทดสอบดูว่ามันจะเหมือนเดิมไหม โอ้ เหมือนเดิมทีนี้ พิจารณาได้ ไม่ไปรัก ไม่ไปว่ามันสวยมันงาม ภาวนาได้ ออกภาวนาได้ทีนี้ แต่ว่าความสำรวมความระวังตัวนี่ต้องให้เข้มแข็ง สตินี้ต้องมีอยู่ตลอด ต้องควบคุมอยู่ตลอด

สติกับปัญญาต้องเป็นผู้ควบคุมจิตอยู่ตลอด มันจึงได้ ไม่ใช่ปล่อยนะ แต่ก่อนพอจิตมันเป็นอย่างนั้นแล้วมันปล่อยไปเลย คิดว่าเอามันได้แล้ว ที่จริงเราเอามันไม่อยู่ มันยังมีหลงมีไม่รู้อยู่ ยังมีอวิชชาครอบงำอยู่ ความเสียสละนี้มันเหนียวแน่นนะ กว่าจะเสียสละได้ เราจึงว่าเสียสละ

มันจึงจำเป็นธรรมะตัวนี้ ความอุปาทาน ยึดมั่นถือมั่นนี้ มันเหนียวแน่นจริงๆ ต้องใช้ความเสียสละ มันจึงจะละได้ วางได้ ถอนออกได้ ตัวนี้นั่นแหละมันจึงเอาชนะอวิชชา คือความไม่รู้นี้ได้ คือสติกับปัญญาต้องยึดหลักตัวนี้ ยึดหลักความเสียสละให้มันได้อย่าปล่อย มีแต่สติปัญญาเฉยๆ ความเสียสละไม่มี สัจจะไม่มี มันก็ไม่ได้

ภาวนาเข้าไปๆ นั่นแหละเข้าสู่ความสงบได้ ทีนี้ก็เลยได้เอาชนะมัน ภาวนาแก้ความหลงตัวเองด้วยปัญญา มันหลงอะไร มันไปรักอะไร มันไปว่ามันสวยมันงามอะไร ยกขึ้นมาพิจารณา

จิตมันไปหลงรักหลงชอบว่าเป็นผู้หญิง ว่ามันสวยมันงาม รักชอบใจ หญิงสาวที่สวยๆ งามๆ มันก็ไปชอบไปติดใจอยู่นั่น อันนี้มันเอาออกได้ทีนี้ มาพิจารณาเห็น ไม่คิดว่ามันสวยมันงามแล้วทีนี้ เห็นเป็นธรรมดาทีนี้ เห็นตามความเป็นจริง คือสภาพร่างกายธาตุขันธ์ของแต่ละคนๆ ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชายเหมือนกัน มีอสุภะเหมือนกัน ถ้ามันสวยมันงาม มันก็สวยงามเหมือนกัน ถ้าจะอสุภะมันก็อสุภะด้วยกัน ความสกปรกโสโครก ความไม่สะอาดอันเดียวกัน พิจารณาเห็นอย่างนั้น เลยว่าใช้ปัญญาอยู่กับหลวงพ่อสิงห์ทองเทศน์ให้ใช้ปัญญา

เราพิจารณาดูทุกอย่างของคนเหมือนกันกับเรา เรายังไง เขาอย่างนั้น เมื่อกินอาหารเหมือนกัน ไม่ว่าคนสวยคนงาม ไม่ว่าคนไม่สวยไม่งาม ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชาย เมื่ออุจจาระออกมามันก็เหม็นเหมือนกัน มันเห็นอย่างนั้นนะทีนี้

เมื่อมันมาเห็นลงอย่างนั้นแล้ว จิตมันจะพิจารณาได้ มันถอนออกมา มันก็สว่างอยู่นั้น สบาย ก็เลยมาฉันจังหันดู ทำอยู่อย่างนั้น เออ อยู่ได้"

"เลยอธิษฐานจิตว่า
จากนี้ไปเราจะไม่สึก
เราจะบวชตลอดชีวิต
ชีวิตของเรานี้เป็นพระอยู่ตลอด"

วัตรของพระผู้สันโดษ

การใช้สอยปัจจัยสี่นั้น หลวงพ่อสิงห์ทองท่านใช้อย่างประหยัดและมัธยัสถ์เสมอ เช่น ผ้าต่างๆ ของท่าน จะปะชุนแล้วปะชุนอีก ผ้าอาบน้ำบางผืนเก่าจนขาดรุ่งริ่งท่านก็ไม่ยอมทิ้ง ยังใช้นุ่งอยู่ทั้งที่ผ้าอาบน้ำมีไม่อดในวัด

"ผ้าอาบน้ำของท่านก็ขาดๆ ผืนเดิมใช้จนปกตั้งแต่ข้างหน้านี่แหละข้างหลังนี่ขาดหมดเลย

ท่านใช้ประหยัดจริงๆ เรื่องใช้ผ้า ผ้าเช็ดตัวก็ไม่ใช้ ใช้ผ้าอาบน้ำผืนนุ่งอาบน้ำนี่แหละ เป็นผ้าเช็ดตัวไปด้วย นุ่งอาบน้ำด้วย พอท่านสรงน้ำเสร็จเรียบร้อย ท่านก็จะเอาชายผ้าผืนนี้แหละมาบิดน้ำออกให้แห้ง ท่านก็ก้มเอาปัดๆ เช็ดๆ ด้านนั้นด้านนี้ เช็ดขึ้นมา มือหนึ่งท่านก็จับไว้อย่างนี้ มือหนึ่งก็เอาขึ้นมาอย่างนี้ ท่านทำของท่านอย่างนั้นนะ เขาเอาผ้าไปถวายอยู่แต่ไม่ใช้

ครั้งหนึ่งท่านเปลี่ยนผ้าใหม่เพราะผืนเก่าขาดมาก ไปขอท่านบอกว่าเอาไปทำผ้าเช็ดเท้า ท่านค่อยให้ ผ้าถูพื้นก็ผ้าเช็ดเท้าอยู่ที่กุฏิท่านนั่นแหละ"

เวลากลางคืนท่านจะจุดตะเกียงโป๊ะเล็กๆ หรี่ลงเสียจนจะไม่มีแสง ท่านไม่ยอมใช้ของฟุ่มเฟือยเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ศิษย์ อีกประการหนึ่งท่านไม่ชอบงานก่อสร้างทุกชนิด เช่น สร้างกุฏิ วิหาร หรืออะไรต่ออะไรในวัด

งานต่างๆ ท่านไม่ยอมให้มี ท่านชอบให้พระเณรสร้างด้านจิตใจ คือเดินจงกรม นั่งภาวนาเพื่อมรรคผลนิพพาน มากกว่าสร้างสิ่งของวัตถุภายนอก ท่านว่าการก่อสร้างนั้นเป็นเหตุให้เสียการภาวนา ท่านจึงไม่อยากให้มี

เต็มไปด้วยรายละเอียด

ชีวิตประจำวันของพระกรรมฐานมักจะมีรายละเอียดข้อปลีกย่อยที่เหมือนจะไม่สลักสำคัญอะไร แต่จริงๆ แล้วคือความละเอียดลออที่ต้องมีอยู่ทุกขณะ

"ครั้งหนึ่งเราไปสรงน้ำท่าน พอสรงเสร็จก็มาบิดผ้า บิดน้ำออกจากผ้าจะให้มันแห้ง เราว่าเราเอาแห้งเต็มที่แล้ว จะเอาขึ้นไปตาก "มันบิดยังไม่จืดดี" ท่านว่า "บิดอย่างนั้นมันใช้ไม่ได้ ไหนเอามานี้จะทำให้ดู" ท่านก็บิดอีก "น้ำยังหยดออกอยู่นี่ มันจะแห้งง่ายไหม มันมีน้ำอยู่อย่างนี้มันไม่ดี ต้องให้น้ำไม่หยด" ท่านว่า ท่านเอาไปบิดให้ดูเลยนะ

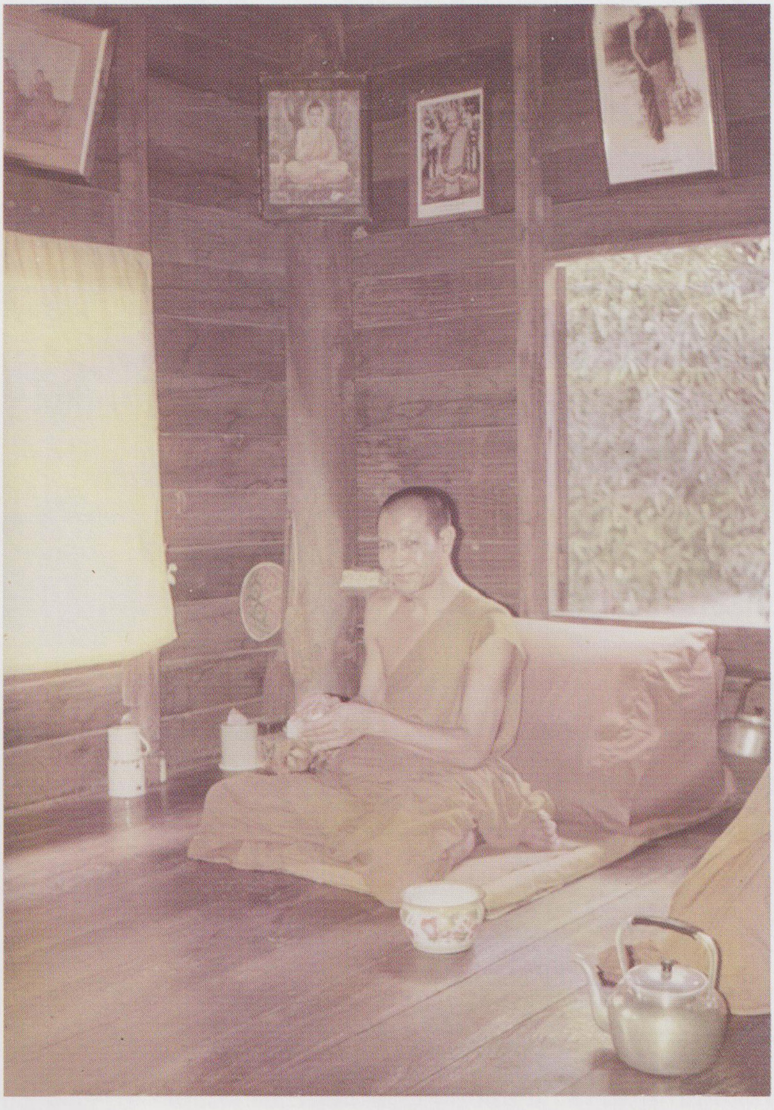
นั่นแหละอยู่กับท่าน ท่านละเอียดมากเลย ทำอะไรต้องทำให้ดี ขนาดเรื่องบิดผ้า

"ปั้นผ้าจั่งซี่มันสิแห้งบ๊อ ไปตากเบิ้ดคืนกะบ่แห้ง เอามานี่เดี๋ยวทำให้ดู ขี้ฮ้าย"

บิดผ้านี่เริ่มแต่บิดไปๆ รีดไปๆ เป็นเกลียวไป น้ำจะไม่ให้มันย้อนขึ้นมาเลยนะ รีดออกไปจนไม่มีหยด แล้วก็เอาล่ะทีนี้ ตากได้

หลวงพ่อสิงห์ทองไม่ค่อยมีพิธีมากในเรื่องอุปัฏฐากท่าน เพราะท่านแข็งแรงดี เรื่องสรงน้ำก็ไม่ค่อยได้สรงให้ท่าน ถ้าพวกเราหาบน้ำไปจังหวะที่ท่านกำลังสรงน้ำพอดีก็จะได้สรงน้ำให้ท่าน ถ้าไม่ทันก็ไม่ได้สรง ท่านก็สรงองค์เดียวของท่านธรรมดา ไม่ได้ต้มน้ำร้อนยากดอก แต่ถ้าหน้าหนาวเอาน้ำร้อนน้ำเย็นไปจะได้สรงอยู่ ท่านก็คอยน้ำร้อน บางทีท่านไม่อยากให้สรงท่านก็บอกว่าตั้งไว้นั่นแหละ ถ้าท่านบอกว่าตั้งไว้นั้น ก็ต้องได้เอาตั้งไว้

เตรียมกะละมังสำหรับสรงน้ำ โดยมากจะมีโอ่งดิน ไหดิน ท่านจะสรงที่ไหดินนั่นเลยแหละ ไม่มีพิธีอะไรหรอก"

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

ทรมานกิเลส

กิจประจำวันอย่างหนึ่งของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร คือเมื่อฉันข้าวเสร็จ ท่านก็จะนำอาหารคาวหวานไปให้โยมแม่ที่เรือนพักของฝ่ายอุบาสิกา และในตอนเย็นที่ไม่มีกิจของสงฆ์อย่างอื่นก็จะไปเยี่ยมโยมแม่และเทศน์ให้ฟัง ดังนั้นเมื่อไปในที่ฝ่ายผู้หญิงจึงต้องมีพระหรือโยมผู้ชายติดตามไปด้วยทุกครั้ง

หลวงพ่อสิงห์ทองมักจะเรียกท่านเป็นพระติดตามไปด้วยเสมอ ดังนั้นจึงทำให้มีโอกาสฟังธรรมะที่ท่านเทศน์โปรดโยมแม่อยู่เป็นประจำ

"เราก็ประทับใจในคำสอนของท่าน ในข้อปฏิบัติของท่าน ข้อวัตรนี่เป๊ะเลย ทั้งเรื่องกวาดตาด เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา พอตื่นเช้าขึ้นมาท่านจะเดินจงกรม เมื่อได้เวลาท่านจึงมาศาลาและออกบิณฑบาตเลย พอฉันจังหันเสร็จท่านก็ลงไปเยี่ยมโยมแม่ พร้อมกับนำอาหารลงไปให้ด้วย ตอนเย็นพอกวาดตาดเสร็จ ท่านก็จะลงไปโปรดโยมแม่อีก บางทีก็จะลงไปตอนกลางคืน ๒ ทุ่ม ท่านก็ไปเกือบทุกคืนนั่นแหละ

ที่วัดจะมีโยมกรุงเทพฯ มาพักประจำ โยมก็จะได้ฟังเทศน์ที่โยมแม่นั่นแหละ เทศน์ให้ฟังเกือบทุกคืน นอกจากวันสำคัญก็จะมารวมกันฟังเทศน์ วันพระ ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำที่ศาลา ถ้าลงไปเทศน์ที่โยมแม่ก็จะเรียกเราไปทุกครั้ง ขนาดเราไปใหม่ๆ ก็เรียกเราไปด้วย คงอยากให้เราฟังเทศน์ท่าน เอาเราไปทรมาน จะทรมานทุกคนหรือยังไงไม่ทราบ นี่แหละเทศน์วันไหนเวทนาขึ้นกล้าๆ วันนี้ท่านจะเทศน์นานมากเลย

ท่านเอาความจริงนี่แหละมาเทศน์แล้วก็สอน เทศน์ไปภาวนาไป ภาวนาอยู่กับที่ท่านเทศน์นั่นแหละ จะไปสัปหงก จะไปหลับก็ไม่ได้ มันปวดนะ จะไปพลิกก็พลิกไม่ได้ เพราะโยมก็หลาย อายโยม ทั้งกลัวพ่อแม่ครูจารย์นี่อีก มันต้องได้สู้อยู่นั่นแหละทีนี้ นี่แหละที่ประทับใจ เพราะท่านรู้ว่าเรานี้กำลังสู้กับเวทนา ท่านเลยช่วยเอามัน เราก็แข็งใจใส่อยู่อย่างนั้นแหละ ท่านก็เทศน์ รู้สึกว่าเทศน์นานเสียจริงๆ

ฉะนั้นแต่ละครั้งที่เราเทศน์ เราจึงเน้นเรื่องที่ว่าให้มีสัจจะ เอ้า ถ้าท่านไม่หยุดเทศน์ กูก็จะไม่พลิกล่ะ มึงจะตายก็ให้มันตาย นั่งกัดฟันใส่มันอยู่นั่นแหละ มันได้ภาวนาดี ฉะนั้นท่านจึงเอาเราไปทุกครั้ง เอาไปทรมาน แต่ครั้งแรกๆ ไม่ผ่านนะ ต่อมาท่านก็คงเห็นว่ามันไม่ได้แหละหมอนี่ ต้องเอาให้มันผ่าน ท่านจึงเรียกไปอยู่เรื่อยนั่นแหละ ต่อมาๆ ก็ตั้งสติได้ เรานี่ทำยังไง ท่านเทศน์ของท่านก็ไม่ได้พลิกไปไหน ท่านก็นั่งท่าเดียวอยู่ตลอดเลยนะ เทศน์ไปเรื่อยๆ เรานี่มันยังไงนะ ก็กลับเข้ามาดูตัวเอง ดูว่าท่านก็ไม่ได้พลิก ท่านก็มีขาอันเดียวกัน กระดูกก็มีอันเดียวกัน ใจกับกายก็มีอันเดียวกันนี่ มันจะตายตั้งแต่เราอย่างเดียวหรือ ตั้งแต่ท่านก็ยังไม่ตายนี่

มันก็ได้อุบายไปเรื่อยๆ ฟังเทศน์ของท่านไป ไม่ใช่ไปจดจำเอาเฉพาะคำเทศน์ของท่านนะ เราก็กลับมาเอาเรื่องของเราอยู่ เรามาต่อสู้กับเวทนาของเราอยู่ ไม่รู้ว่าท่านเทศน์ไปอะไรๆ นั่นแหละ ก็ได้ไปกับท่านทุกครั้งๆ

ส่วนมากพระนั่งฟังเทศน์หลวงพ่อสิงห์ทองก็นั่งพับเพียบทั้งนั้น เราก็ฝึกมาอย่างงั้น ไม่ได้ไปนั่งขัดสมาธิ ก็มีพระอาคันตุกะ พระไปพักชั่วคราว อันนั้นเขาก็นั่งอยู่ แต่พวกเราก็ไม่ได้ทำตาม

ไม่เหมือนหลวงปู่ฝั้น พอทำวัตรไหว้พระสวดมนต์เสร็จ เวลาท่านจะเริ่มเทศน์ก็บอกว่า "เอ้า เข้าที่ภาวนา"

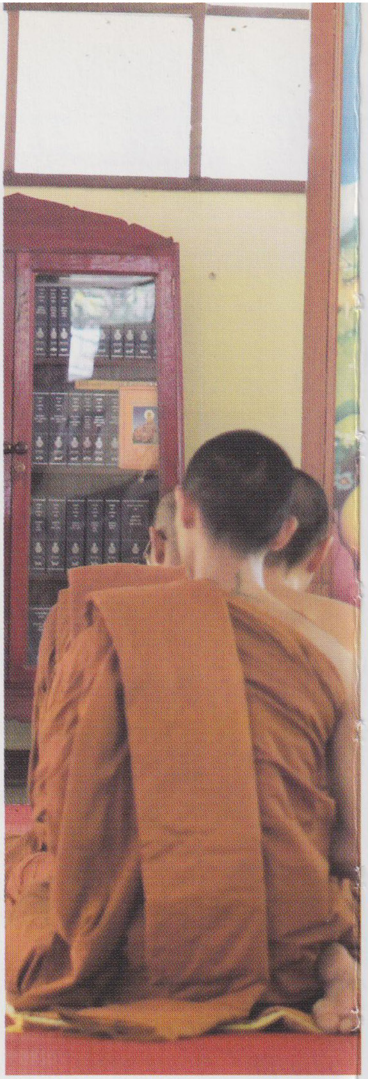
อันนี้ไม่ใช่อย่างนั้น พอทำวัตรสวดมนต์เสร็จก็กราบท่านแล้วก็นั่งพับเพียบต่อ ท่านก็เทศน์ต่อไปเลย ท่านไม่ได้บอกให้เตรียมตัวเตรียมอะไรเลยนะ ยุคแรกก็ยังไม่มีเทปอัดหรอก ต่อมาถึงมีคนเอามาถวายท่าน"

แก้ปัญหาอยู่ในตัว

หลายครั้งที่ถามท่านว่าเวลาติดข้องปัญหาเรื่องภาวนา แล้วได้กราบเรียนถามหลวงพ่อสิงห์ทองบ้างไหม ท่านจึงตอบให้หายสงสัยว่า

"ไม่มีติดปัญหาด้านการภาวนา เพราะเราภาวนาไปด้วย ฟังเทศน์ของท่านไปด้วย ทำไมถึงไม่ติด ทั้งที่ยังไม่ได้ถามปัญหาท่านเหมือนอย่างที่เล่าให้ฟังนั่นแหละ ปัญหาที่เราแก้เวทนาไม่ได้นี่แต่ละครั้งที่ท่านสอน ท่านก็จะแก้ให้ในกัณฑ์เทศน์นั่นแหละ ก็เลยเป็นการแก้ปัญหาของเราในตัว ไม่มีความสงสัยในการปฏิบัติ เราถึงไม่มีปัญหาที่จะไปถามท่าน ปัญหาเรื่องการภาวนาท่านเทศน์ควบหมดเลยคล้ายๆ กับว่าท่านรู้ ใครติดขัดอะไรๆ อยู่ตรงไหน ท่านก็จะเทศน์แก้ให้"

ฝึกปาฏิโมกข์ใหม่

ความจริงที่วัดป่าแก้วชุมพลมีพระสวดปาฏิโมกข์ประจำอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นหลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม และอีกหลายองค์ที่สวดได้ดี แต่ในครั้งนั้นหลวงพ่อสิงห์ทองได้ให้โอกาสท่านขึ้นสวดท่ามกลางสงฆ์ของวัดป่าแก้วชุมพล

ถ้าเป็นมวยก็ถือว่าเจนสังเวียนมาพอสมควร เพราะได้สวดปาฏิโมกข์มาหลายครั้งแล้ว แต่พอขึ้นชกในเวทีมาตรฐานกลับต้องไปทบทวน ฝึกซ้อมใหม่

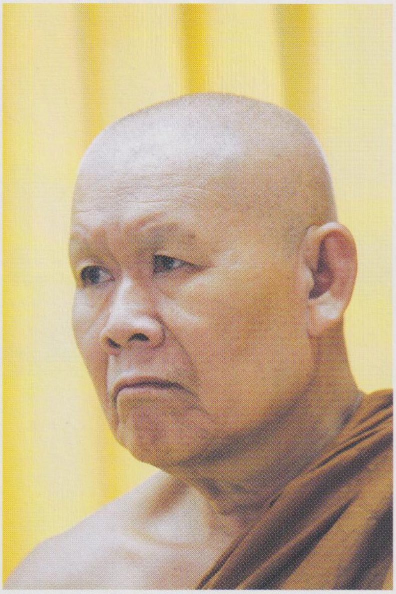
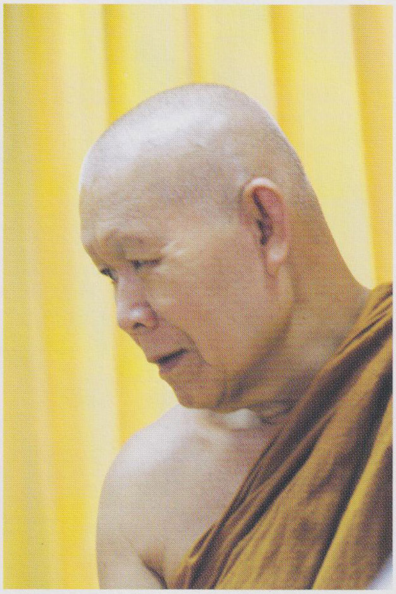
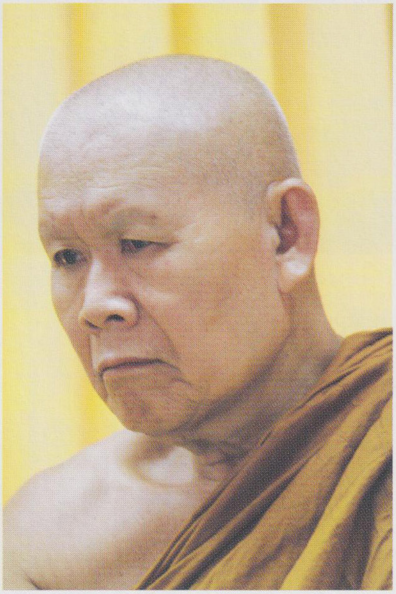
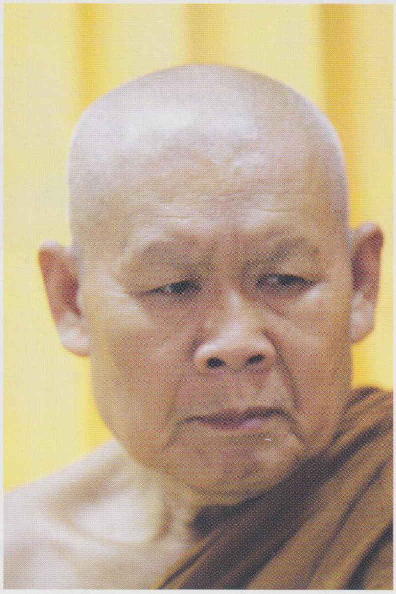
"ท่านถามสวดปาฏิโมกข์ได้หรือยัง เราก็ว่าเราสวดได้

ท่านเลยบอกว่า "ท่านคูณสวดปาฏิโมกข์ให้ฟังดูซิ"

ทีแรกก็ว่าจะไม่สวดหรอก เราก็กล้าๆ กลัวๆ มองดูอาจารย์อุ่น อาจารย์อุ่นก็ว่า "เอ้า สวดเลย" มองดูเพื่อน ท่านทับ ท่านลอง ก็ว่าสวดๆ เลยขอโอกาส พอขึ้นสวด ตั้งใจสวดอย่างดี สวดไป ท่านก็ไม่ทักหรอก กลัวจะเสียสมาธิ สวดไปจนจบ

พอสวดจบ "โอ้ย สวดปาฏิโมกข์บ่ได้ฝึก พอปานสู่ขวัญ" สวดปาฏิโมกข์เหมือนกับสู่ขวัญ "ไป ไปฝึกใหม่ ฝึกกับท่านอุ่น ท่านอุ่นฝึกให้ท่านคูณนะ มันไม่ได้เรื่องเลย"

ทีแรกเราเคยฝึกกับอาจารย์ทองดี ลูกศิษย์หลวงปู่ฝั้น อันนี้ท่านก็ไม่ได้เน้นแบบนี้ เรื่องของเรื่อง เราก็ฟังหลวงพ่อสอสวดก็สวดเอาตามครูแล้วน้อ เราก็สวดไปตามแบบนั้นแหละ ทำนองก็แบบอาจารย์ทองดี หลวงพ่อสอนั่นแหละ ท่านบอกว่าปาฏิโมกข์ไม่ได้ฝึกพวกนี้

โอ้ย ก็ไปฝึกกับอาจารย์อุ่นล่ะทีนี้ ฝึกเป็นปีพู้นนะ ขนาดได้แล้วก็ยังฝึกเป็นปี ทำนองของเรามันออกไปคล้ายๆ เหมือนทำนองสู่ขวัญ พอไปฝึกกับอาจารย์อุ่นต้องหัดใหม่ ๑. เปลี่ยนทำนองใหม่ ๒. ไปเปลี่ยนตัวอักขระ บางตัวไม่ถูก ตัวเดียวเอาอยู่ตั้งนานนะ เป็นวันนู้น เน้นให้ถูกอักขระ อย่างสวดเสขิยวัตรนี่ ลงท้ายแต่ละข้อๆ กรณียา ก็ต้องให้มันถูกอีกอันหนึ่ง มีติ สระ ิ ก็ต้องให้เป็นสระ ิ จริงๆ ของเราสวดท่านฟังว่าเราเป็นสระ ี

นั่นแหละ เพราะว่าเคยสวดมาอย่างงั้นก็เลยเป็นทำนองนั้น ....มีติ สิกขา กรณียา ให้ถูก มันเป็นสระ ี ไป ท่านก็เลยว่ามันเหมือนสู่ขวัญ

ให้ว่าเอาตัวนั้นอยู่อย่างนั้นแหละ แล้วก็จำเสียงของท่านเอาไว้ ท่านสวดอย่างนี้ มันไม่มีเครื่องอัดเหมือนอย่างทุกวันนี้ ใช้จำเอา จำทำนองของท่าน จากนั้นก็มาท่องเอาของเรา ท่องใส่เทียบกันดูว่าเสียงอันนี้ไปได้ค่อยไปเรื่อยๆ จนจบแล้วก็ผ่าน

มาสวดครั้งที่ ๒ ท่านก็เตือนอีกว่าไม่ผิด ผ่านอักขระ ทำนองถูก แต่ว่ามาตั้งเสียงไม่ถูก ท่านว่าเราไม่เอาเสียงของตัวเอง มันก็ไปไม่รอดสวดแบบนี้ เราเสียงยังไงก็ต้องเอาเสียงอย่างนั้น อย่าไปดัดเสียง ท่านว่าเอาให้เป็นเสียงของตัวเอง

พอฝึกได้แล้วก็สวดได้ดี ได้รับคำชมจากหลวงปู่บุญมี ตอนเราอยู่ภูลังกากับท่าน พอสวดจบ ท่านพูดว่าฟังดูสิปาฏิโมกข์ที่ได้ผ่านการฝึกมาแล้วจะสวดอย่างนี้ จึงได้รับคำชม”

พ่อแม่ครูบาอาจารย์มาเยี่ยม

ในระหว่างที่อยู่วัดป่าแก้วชุมพล วันหนึ่งหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน พ่อแม่ครูจารย์ใหญ่แห่งวัดป่าบ้านตาด พระผู้ได้ชื่อว่าดุและเคร่งครัดมาก และเป็นอาจารย์ของหลวงพ่อสิงห์ทอง ได้แวะมาเยี่ยม

วันนั้นหลวงพ่อสิงห์ทองและหลวงปู่อุ่นหล้ารับกิจนิมนต์ไปที่อื่น เวรพระศาลามีอยู่ ๒ องค์ คือหลวงพ่อคูณกับหลวงพ่อลอง (หลวงพ่อจิตจำลอง ธัมมปาโล วัดป่าบ้านบ่อร้าง) พระหนุ่มทั้งสองก็ตื่นเต้นดีใจที่จะได้มีโอกาสอุปัฏฐากรับใช้ครูบาอาจารย์ระดับหลวงตา แต่อีกด้านหนึ่งก็กลัวว่าจะปฏิบัติถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ จนความกลัวเกิดขึ้นมามากกว่าความดีใจ

เมื่อทราบว่าหลวงตาจะพักผ่อน จึงจัดที่ให้บนศาลา

เมื่อถึงเวลาจับเส้นถวาย หลวงตาคงรู้ว่าพระหนุ่มกลัวท่านมาก จึงพูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้ฟังไปเรื่อย จากนั้นท่านจึงตั้งปัญหาถาม ๓ ข้อ เพื่อผ่อนคลายสถานการณ์

ข้อที่ ๑ ท่านถามว่า หมากลัวอะไร จึงตอบว่า เสือ หลวงตาก็ไม่ได้พูดว่าอะไร

ข้อที่ ๒ ท่านถามว่า หนูกลัวอะไร จึงตอบว่า แมว ท่านก็เฉยอยู่

และข้อที่ ๓ แมวกลัวอะไร พระหนุ่มตอบว่า กลัวหมา หลวงตาจึงบอกว่า มันไม่ใช่ แมวถ้ามันจนตรอกมันก็สู้หมาเหมือนกัน กางเล็บออกตบเลยทีเดียว แล้วหลวงตาก็ไม่ได้เฉลยให้ฟัง สถานการณ์ก็เลยผ่อนคลายลงบ้าง แต่ความเคารพเกรงกลัวก็ยังมีอยู่เต็มเปี่ยม

คำตอบข้อที่ ๓ ยังติดอยู่ในใจของหลวงพ่อคูณ จนมาวันหนึ่งเห็นคนอาบน้ำให้แมว แล้วเห็นว่ามันกลัวน้ำมาก จึงคิดว่าน่าจะเป็นคำตอบนี้

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

หลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ ดั่งพี่ชาย

หลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ แห่งวัดป่าภูทอก บวชก่อนหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ๑ พรรษา เป็นการบวชในอุปัชฌาย์องค์เดียวกัน มีจริตนิสัยที่ต้องกัน ผ่านการเที่ยวธุดงค์ด้วยกัน จึงคุ้นเคยกันดั่งพี่น้อง

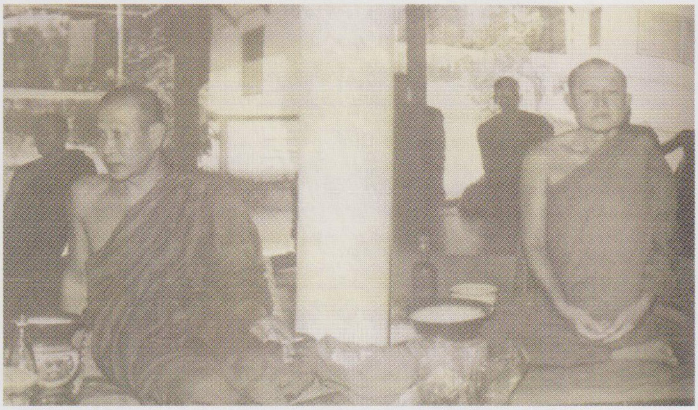
"นอกจากไปหาหลวงตาก็ไปหาหลวงพ่อจวน แกล้งกันทั้งสององค์ พ้อกันล่ะปานเด็กน้อย เราดูเหมือนกับพี่กับน้อง หลวงพ่อจวนคือจั่งอ้ายฮักน้อง ไปทำท่าคือน้องอีหลีเด้ เฮ็ดออเซาะแอะแซะ คือจั่งน้องชายไปหาพี่ชายนั่น ไปเยี่ยมที่วัดก็จั่งซั่นจั่งซี่ บางครั้งจะขึ้นไปนั่งตักหลวงพ่อจวน เพิ่นกะใจดีบ่ฮ้ายเด๊คือจั่งอ้าย แล้วแต่น้องสิเฮ็ดจั่งได๋ก็ช่าง"

หลวงพ่อสิงห์ทองมักจะแกล้งเพื่อนองค์อื่นอยู่บ่อยๆ ไม่ค่อยมีคนแกล้งท่านได้ เพราะมีไหวพริบการเอาตัวรอดดี แต่สำหรับหลวงพ่อจวนนั้นถือว่าทันกัน

ครั้งนี้หลวงพ่อสิงห์ทองเจอแกล้งกลับบ้าง

"หลวงพ่อสิงห์ทองท่านสูบบุหรี่ ส่วนหลวงพ่อจวนนี่ทั้งสูบบุหรี่ทั้งเคี้ยวหมาก พอเห็นหลวงพ่อจวนมา หลวงพ่อสิงห์ทองจะเคี้ยวหมากด้วย

วันนั้นหลวงพ่อจวนเอาหมากให้ เอาปูนใส่พลูเยอะๆ หลวงพ่อสิงห์ทองเอาเข้าไปร้องจ๊ากเลย หลวงพ่อจวนหัวอั๊กๆ เจอแล้วแกล้งตั้งแต่หมู่ หยอกกันดีสององค์นี้ เหมือนกับพี่กับน้อง"

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร และหลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ

ยิ้มขำอย่างมีสติ

สำหรับเรื่องยิ้มหัวที่หลวงพ่อสิงห์ทองหยอกล้อครูบาอาจารย์องค์อื่นมีให้ได้ยินได้ฟังอยู่บ่อยๆ แต่เมื่อพระได้ฟังแล้วจะหัวเราะเร่อร่าแบบไร้สติไม่ได้ท่านจะดุทันที

"ท่านก็เล่าให้ฟังอยู่เรื่อยแหละเรื่องตลก เรื่องที่ท่านหยอกล้อครูบาอาจารย์ ท่านว่าถ้าเห็นองค์ไหนมีข้อให้ท่านล้อ ท่านจะทำให้หัวทุกองค์เลย มี ๒ องค์เพิ่นหยอกบ่ได้ มีหลวงปู่มั่นกับหลวงปู่เทสก์ที่ไม่กล้าหยอก ท่านว่าไม่เห็นช่องที่จะหยอก เพราะท่านงามมาก กิริยาท่านเรียบร้อย ไม่มีช่องที่จะหยอกเลย ท่านว่า ขนาดหลวงตามีปัญญายังมีช่องให้ท่านหยอกอยู่ แต่เวลาหยอก ท่านก็กลัวบาปอยู่เหมือนกัน แต่มันอดไม่ได้ ไม่ใช่ว่าไม่เคารพนะที่หยอกให้ท่านหัวนี่ ท่านว่าเคารพอยู่ พอทำเสร็จก็ขอขมาท่านอยู่

ถึงแม้ท่านเป็นอย่างนั้น ก็ไม่มีใครกล้าหยอกท่าน กับพระนี่ท่านจะระวัง ท่านมีปัญญา ไม่ปล่อยช่องให้พระได้หยอกนะ พระในวัดป่าแก้วฯ เป็นลูกศิษย์ของท่านนี้ไม่มีช่องให้หยอกเลย

ท่านจะพูดเรื่องขำๆ ให้ฟังอยู่ ถ้าไปหัวแบบไม่มีสติต่อหน้านี่ ถูกหลวงพ่อสิงห์ทองดุนะ ต้องแอบหัวเราะ หัวเราะอั๊กๆ ออกไปไม่มีสติแบบฆราวาสเขาหัวไม่ได้ เรารู้อยู่ว่าท่านต้องดุถ้าหัวไม่มีสติ เราได้ฟังอยู่เรื่อยๆ เรื่องขำๆ ที่ท่านล้อเล่นกับครูบาอาจารย์ท่านจะเล่าให้ฟังอยู่เรื่อยหรอก"

เคี้ยวทั้งเม็ดลองกอง ดีนะ

กิจนิมนต์ในเมืองอุดรฯ ครูบาอาจารย์องค์สำคัญไปด้วยกันหลายองค์ แล้วมีเหตุการณ์พิเศษที่เรียกรอยยิ้มออกมา

"หลวงปู่สม (หลวงปู่สม โกกนุทโท) โดนหลวงพ่อสิงห์ทองแกล้งบ่อย ท่านว่า "บ่ทันเพิ่นจะทำให้ทันก็ไม่ทันสักที"

มีครั้งหนึ่งไปฉันจังหันอยู่ในจังหวัดอุดรฯ นั่นแหละ วันนั้นมีหลวงตาเป็นประธาน หลวงปู่สม หลวงพ่อสิงห์ทอง หลวงปู่บุญมี หลวงปู่เพียร ไปฉันเช้า หลวงพ่อสิงห์ทองชอบฉันผลไม้ ผลไม้อะไรท่านจะเอาก่อนเพื่อน ถ้าผลไม้มันหวาน ท่านก็จะฉันผลไม้กับข้าวไปเลย น้อยหน่าอย่างนี้ มะตูมอย่างนี้ ท่านไม่ฉันอย่างอื่นนะ ถ้ามีมะตูม อิ่มด้วยมะตูมไปเลย ไม่ต้องเอากับอย่างอื่นหรอก

วันนั้นท่านเห็นลูกลองกอง ท่านบอกว่ายังไม่เคยฉันลูกอันนี้สักทีเลย ไม่เคยเห็นเพราะอีสานไม่มีสวนผลไม้เนาะ ท่านเลยมาลองฉันดู พอเคี้ยวไปถูกเม็ดมันขม ท่านก็ไม่ฉัน ครูบาอาจารย์องค์อื่นเมื่อฉันอาหารเสร็จก็มาฉันผลไม้ต่อ พอหลวงปู่สมจะมาฉันผลไม้จับลูกลองกองขึ้นมา

"นี่ครูจารย์หมากอันนี้เม็ดมันดีเด้ เคี้ยวทั้งเม็ดเลย ดีเด้ครูจารย์" เพิ่นกะบอกง่ายๆ หลวงปู่สมเอาเข้าไปก็เคี้ยวก็อบๆ แล้วก็ร้อง "อ๊าก" หลวงตาก็ถามเพราะนั่งติดกัน

"เป็นหยังล่ะ บ้านี่"

"โอ้ย บ้าโตนั่นตั๋วให้กินเม็ดบักลองกอง"

ทางหลวงตาก็พูดว่า "โอ้ย โตโง่ เขาตั๋วให้กินขี้กะสิกินบ๊อ"

พ่อแม่ครูจารย์เข้าข้างคนผิด

ทางหลวงพ่อสิงห์ทองก็หัวอั๊กๆ ได้ผลดี แกล้งคนเก่งจริงๆ"

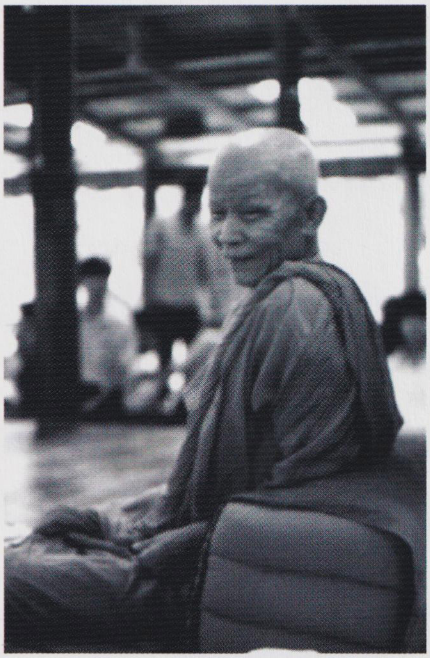
บักลายพาดกลอน

ในคราวที่อยู่วัดป่าแก้วชุมพล หลวงพ่อสิงห์ทองพาศิษย์ไปกราบคารวะหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ที่วัดป่าบ้านตาดอยู่บ่อยครั้ง และมีครั้งหนึ่งที่ได้ยินหลวงตาเล่าเรื่องตลกขำให้ญาติโยมฟังด้วยอุบายของหลวงพ่อสิงห์ทอง

หลวงพ่อคูณได้ถ่ายทอดเรื่องนี้ว่า

"หลวงพ่อสิงห์ทองพาไปฟังเทศน์หลวงตานี่เรื่อยๆ ก็ดีอยู่ไปกับท่าน ไม่กลัวเพราะมีที่กำบัง นั่นแหละเวลาคุยกันนี่หลวงพ่อสิงห์ทอง ท่านมีปัญญามากในการคุยกับพ่อแม่ครูจารย์ พอหลวงตาจะดุนี้ หลวงพ่อสิงห์ทองจะดักเลย ไม่ให้ดุ

มีครั้งหนึ่งโยมเอาอาสนะไปถวายหลวงพ่อสิงห์ทอง แล้วก็ให้ท่านพาเข้าไปถวายหลวงตาเพราะเขาก็ไม่กล้า พอดีเอาไปหลวงตาก็มีอาสนะของท่านนั่งอยู่แล้ว หลวงพ่อสิงห์ทองก็เอาไปถวายแทนโยม "นี่โยมเขาเอาอาสนะมาถวาย นั่งให้เขาหน่อย ให้เขาได้บุญ"

"จะไปนั่งอะไร มันมีนั่งอยู่แล้วนี่ เอาไว้นั่นแหละ"

"นั่งให้เขาดูหน่อย" แล้วก็เอาซ้อนๆ ให้หลวงตาท่านเลยจับเขวี้ยงหนี

"ยุ่งทำไม" แทนที่ท่านจะเฉย ท่านก็ไม่เฉยนะหลวงพ่อสิงห์ทอง "ยังไงหึ ที่ไอ้ลายพาดกลอน" ยกเรื่องนี้ขึ้นมาให้หลวงตาหัวล่ะทีนี้

สมัยก่อนวัดป่าบ้านตาดเป็นป่าทึบหนา ยังเต็มไปด้วยสัตว์พวกช้าง เสือ ฯลฯ ไฟฟ้าก็ยังไม่มี ส้วมภายในวัดก็เป็นส้วมหลุม จึงเป็นที่มาของเรื่อง "บักลายพาดกลอน"

"เอ้อ ลายพาดกลอน หลวงตาก็เล่าเรื่องลายพาดกลอน เลยได้หัวกันทั้งศาลาที่นี้

ไปจับเส้นให้หลวงตา หลวงปู่เพียร หลวงปู่บุญมี หลวงพ่อสิงห์ทอง หลายองค์จับเส้นอยู่นั้น พอดีได้ยินเสียง ฮึ่มๆๆ..... ใครก็ว่าเสียงหยังๆ ทางหลวงตานอนให้พระจับเส้นอยู่

"นั่นแหละเสียงบักลายพาดกลอน" หลวงตาว่าหมายถึง เสือโคร่งลายพาดกลอน

ท่านว่าสมัยก่อนมันมีอยู่นะลายพาดกลอน คืนนี้มันลงมามั้ง มันเคยมาอยู่

หลวงพ่อสิงห์ทองก็เลยว่า "หือ บักลายพาดกลอนนี่ จะไปดูซิว่ามันจะตัวใหญ่ขนาดไหน" ได้ไฟฉายก็ย่องไปจากกุฏิหลวงตา ไปล่ะทีนี้ตามเสียงไป เสียงก็ไปทางห้องน้ำ ห้องน้ำแต่ก่อนเป็นส้วมหลุม มีไม้มาพาด ปล่อยลงไปเลย มันก็ได้กลิ่นแล้ว แมงกุดจี่มันชอบไปเจาะขี้ ตัวใหญ่เนาะ เท่ากันกับแมงคามแต่มันไม่มีเขา ไปได้ยินเสียงอยู่ในห้องน้ำ

ตามไปดู โอ้ย เสียงบักลายพาดกลอนตัวนี้หนา หลวงพ่อสิงห์ทองกลับไปกุฏิหลวงตาก็เรียกขึ้นว่า "เห็นแล้วๆ บักลายพาดกลอนมาเบิ่งเด้อ"

เลยลงไปทั้งหมด หลวงตาก็ลงไปด้วย "มันอยู่ทางไหนล่ะ"

"ตามเสียงไปมันจะเห็นหรอก" ก็ตามเสียงไปๆ

หัวเราะอ๊ากเลย "โอ้ย บักลายพาดกลอน"

นั่นแหละ ไปกราบหลวงตานี้เวลาท่านจะดุ หลวงพ่อสิงห์ทองจะยกเรื่องขำๆ เหล่านี้แหละมาแทรกทุกครั้ง ปัญญาของท่านจะมาเปลี่ยนอารมณ์ของหลวงตา

หลวงตาเผิ่นว่า "บ้าโตนี่มันมีปัญญาดีตั๊ว"

พระอินทร์มาเยี่ยม

เช้าวันหนึ่งที่ศาลาฉันของวัดป่าแก้วชุมพล หลวงพ่อสิงห์ทองได้ประกาศท่ามกลางประชาชนที่มาทำบุญว่า "วันนี้พระอินทร์จะมาหา"

เมื่อชาวบ้านได้ยินอย่างนั้นก็แปลกใจ และดูจะตื่นเต้นกับถ้อยความของท่านอยู่ไม่น้อย เพราะนานๆ ท่านจะพูดเกี่ยวกับเรื่องพิสดารให้ได้รับรู้ พร้อมทั้งคอยจับตาดูผู้คนที่จะมาหาท่านในวันนี้อยู่ตลอด

ต่อมาไม่นานนัก หลวงพ่อสิงห์ทองก็พูดขึ้นว่า "พระอินทร์มาแล้ว" ชาวบ้านได้ยินท่านพูดอย่างนั้นจึงรีบหันไปมอง แต่พระอินทร์ที่ปรากฏกลับเป็นหลวงพ่ออินทร์ถวาย สันตุสสโก แห่งวัดป่านาคำน้อย ซึ่งหลวงพ่อสิงห์ทองมักจะเรียกหลวงพ่ออินทร์ถวายสั้นๆ ว่า "พระอินทร์"

ชาวบ้านจึงเข้าใจในถ้อยความที่ว่า "พระอินทร์มาหา" นั้นเอง

หลวงพ่ออินทร์ถวายในวันนั้นยังเป็นพระหนุ่มอยู่ ออกจะสงสัยอยู่ว่าทำไมชาวบ้านให้ความสนใจท่านเป็นพิเศษ หารู้ไม่ว่าหลวงพ่อสิงห์ทองได้เกรินเรื่องของท่านไว้แล้ว

ศาลาวัดป่าแก้วชุมพล

รอดชีวิตมหัศจรรย์

ระหว่างที่อยู่วัดป่าแก้วชุมพล ได้ประสบกับเหตุการณ์มหัศจรรย์ เนื่องจากหลวงพ่อจิตจำลอง ธัมมปาโล อาพาธหนัก หากเป็นกรณีทั่วไปคงมรณภาพไปแล้ว

แต่ในสถานการณ์คับขันที่เป็นตายเท่ากัน ท่านกลับหายจากโรคาพาธครั้งนั้นได้ราวปาฏิหาริย์

"หลวงพ่อลองเกิดชักกระตุกขึ้นมา จับกันตั้งหลายคน หมอด้วย พระที่ไปเฝ้าด้วย น็อคเลย อ่อนไปหมดเลย ความร้อนสูงมาก หายใจทางปากอย่างแรงเลย ไม่ลดไม่ละเลย หมอมาวัดอุณหภูมิความร้อนในร่างกายเกินร้อยองศาเซลเซียส

หมอบอกว่าไม่เลยเที่ยงคืนจะตาย ก็เลยขอหมอโรงพยาบาลอุดรฯ ถ้าอย่างนั้นเอาไปสิ้นที่วัดได้มั้ย ได้อยู่ถ้ามีรถ หลวงพ่อสิงห์ทองก็เลยไปหารถ ไปได้รถอัยการวัน เพราะหลวงพ่อสิงห์ทองรู้จักอัยการวัน จึงขึ้นรถกลับมา

พอมาถึงวัดประมาณ ๔ ทุ่มนี่แหละ
หลวงพ่อสิงห์ทองก็บอกว่า
"เออ พากันดูกันนะ
หมอเขาบอกว่า**เที่ยงคืน**นี่แหละก็จะ**สิ้นใจ**
เมื่อสิ้นใจแล้วก็เอาไว้นี่ก่อน
เดี๋ยว**ตื่นเช้า**ขึ้นมาค่อยมาดูกัน"

หลวงพ่อคูณ สุเมโธ
และหลวงพ่อจิตจำลอง ธัมมปาโล

เราก็ดูกันไปล่ะทีนี้ หน้าหนาวนะที่ไปดู ต่างคนต่างห่มผ้าทุกคนๆ ไปล้อมกันอยู่นั่น นั่งดูกันไปสักพักหนึ่งความร้อนออกมาจากกายท่านลอง ทุกคนได้เอาผ้าห่มออกทั้งหมดเลย ไม่หนาว ไม่ธรรมดานะความร้อนของคน ร้อนมากๆ เลย พอถึงเที่ยงคืนก็ยังหายใจอยู่ เลยเที่ยงคืนไปจนถึงตอนเช้าก็ยังหายใจอยู่ โดยที่เสียงหายใจยังเสียงดังอยู่เหมือนเดิม ระยะปกติเหมือนเดิม ไม่แผ่วไม่เบา จนกลางวันก็ผ่านไปอีกวัน กลางคืนก็ผ่านไปอีกคืน คืนที่ ๒ คืนที่ ๓ พอได้ ๓ วัน เราก็ดูอยู่นั่น ไม่ค่อยได้หลับได้นอน กลางคืนก็ดูกลางวันก็ดู ด้วยความสงสารเพื่อน

โอ้ ทำยังไงน๊อ จะแก้ไขยังไงน๊อ ก็เลยคิดได้ ทุกคนไม่ได้คิดหรอก เราคิดขึ้นมาได้ ก็เลยพูดกับอาจารย์อุ่น "ครูจารย์ๆ เอาน้ำมาหยอดปากจั๊กหน่อยเป็นหยัง วันที่ ๔ แล้วนะ"

"โอ้ย จะไม่สำลักน้ำตายหรือ ใจขาดนะสำลักน้ำ" อาจารย์อุ่นว่า

"ไม่เป็นไรหรอก ผมทำเอง"

"ถ้าเป็นอะไรมาท่านรับรองนะ"

"ครับ ผมรับรอง ก็เสี่ยงแล้วครูจารย์ ไหนๆ หมอก็ว่าจะตายแล้วทำยังไงได้"

เราเลยเอาน้ำมาหยอดให้เพราะคอแห้งมากแล้ว หายใจทางปากมา ๓ วัน ๔ วันแล้ว ได้น้ำมา เรานี่แหละเป็นคนทำ คนอื่นไม่กล้าทำหรอก

เราได้เอาสำลีมาจุ่มน้ำ ท่านอ้าปากอยู่ตลอดเวลา เราก็ค่อยหยดน้ำลงไป เหมือนกับหยดน้ำเกลือนั่นแหละ ป๊อกลงไป

หลายป๊อกลงไปๆ น้ำไหลลงคอ หายใจเข้าไปก็ผ่าน เราก็หยอดเข้าไปอีก หยอดถี่ขึ้นมากกว่าเดิม วันที่ ๒ คิดได้เพิ่มขึ้นมาอีกวิธีหนึ่ง คือเอาผ้าเช็ดหน้ามาจุ่มน้ำเช็ด ผ้าเช็ดหน้าเปียกๆ พอถูกเข้าไปนี่เหมือนกับเราเอากระเบื้องหรือเหล็กถูกไฟ มันแห้งวาบๆ แห้งเลย ร้อนมาก เลยเอาน้ำลูบช่วยกันตลอดล่ะทีนี้ หยอดถี่เข้าไปเรื่อยๆ เพราะว่าทุกคนก็มาช่วยหยอด

ผ่านมาได้ทีนี้ก็ดีใจเลย ทั้งหยอดทั้งเช็ดเข้าไป แห้งไปๆ เรื่อยๆ ทีนี้หมอยาสมุนไพรมาเห็น หมอสมุนไพรก็เป็นคนวัด มาดูอยู่ด้วยกันนี่แหละก็เลยพูดว่า "เอาอย่างนี้เป็นหยังครูจารย์"

"เอาอย่างไร"

"ผมมียาอยู่ เอายามาฝน เอาน้ำยานี่ชุบน้ำทาเลย ยามันจะซึมเข้าไปจะได้รักษาโรคด้วย"

"เอ้า เอามาแหม้"

จึงได้เอายามาทาจนถึง ๗ วัน ๘ วัน ความร้อนก็ค่อยลดลงมา ลมหายใจก็เบาลงมาเรื่อยๆ"

ในที่สุดพระอาจารย์ลองก็รอดพ้นจากมรณกรรมท่ามกลางความอัศจรรย์ใจของคนที่เฝ้ารักษา

แม่ใหญ่แห่งวัดป่าแก้วชุมพล

"แม่ใหญ่" เป็นชื่อเรียกที่พระและฆราวาสในวัดป่าแก้วชุมพล ใช้เรียกโยมแม่ของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

แม่ใหญ่แห่งวัดป่าแก้วฯ มีชื่อเดิมว่า นางอบมา ไชยเสนา

ถึงแม้แม่ใหญ่จะบวชชีเมื่ออายุมากแล้ว และเป็นแม่ของหลวงพ่อสิงห์ทอง แต่ก็ไม่ได้ถือตัวว่าจะได้รับความสะดวกสบาย ยังทำตัวเช่นเดียวกับญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรม การปฏิบัติตัวในฐานะแม่ชีที่อยู่ในสำนักปฏิบัติก็ทำความเพียร เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักภาวนาที่ดี เป็นที่รักของพระและฆราวาส

ความที่ได้รับข้าวของเครื่องใช้มามาก แม่ใหญ่ก็แจกจ่ายให้เพื่อนนักปฏิบัติด้วยกัน ไม่ได้หวงแหนครอบครองไว้เพื่อตนอย่างเดียว

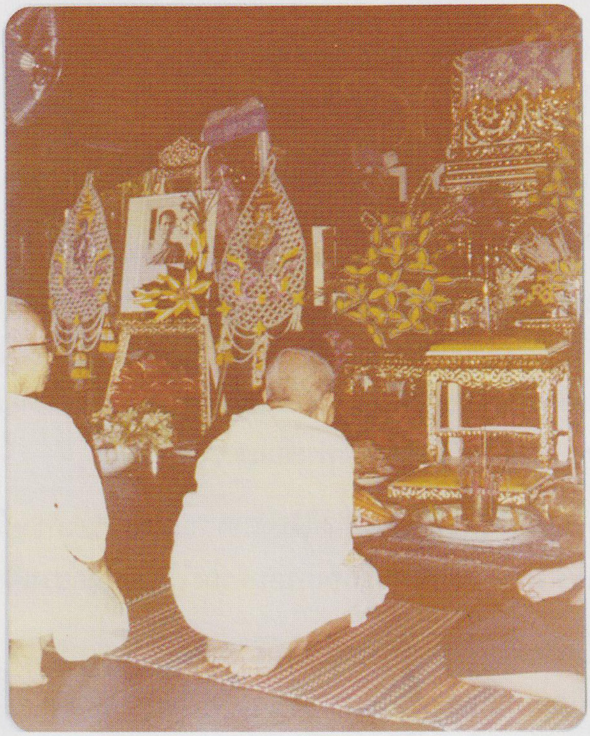
ในช่วงที่หลวงพ่อสิงห์ทองยังมีชีวิตอยู่ ด้วยความเป็นห่วงถึงความเป็นอยู่ของโยมแม่ที่อายุมากขึ้น ในความเป็นพระจะดูแลเลี้ยงดูใกล้ชิดก็ไม่งาม ท่านจึงได้มอบภาระนี้ให้คุณหมออมรา มะลิลา ด้วยความเมตตาว่า

"แป้นๆ ดูคุณแม่แทนเรานะ
เราเป็นพระ เป็นผู้ชายด้วย
จะจับจะดูแลก็ลำบาก"

ด้วยความเคารพเลื่อมใสในหลวงพ่อสิงห์ทอง และแม่ใหญ่แห่งวัดป่าแก้วฯ ก็เป็นคนจิตใจดีงาม คุณหมออมราจึงรับผิดชอบดูแลคุณแม่ดั่งมารดาแท้ๆ

ในเรื่องสติของคุณแม่นั้นก็ดีเยี่ยม ในคราวที่หลวงพ่อสิงห์ทอง ประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตกจนเสียชีวิต แม่ใหญ่ยังคงรักษาสติได้เป็นอย่างดี ไม่ได้ร้องไห้ฟูมฟายที่สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งไปอย่างกะทันหัน

ภายหลังมรณกาลของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร คุณหมออมรา มะลิลา เป็นผู้ดูแลแม่ใหญ่มาจนกระทั่ง "แม่ใหญ่แห่งวัดป่าแก้ว" เสียชีวิตด้วยอาการสงบ

เณรชักผ้าบังสุกุล

พระครูทัศนประกาศ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ของหลวงพ่อจวน กุลเชฏโฐ และหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ในกาลต่อมายังเป็นพระอุปัชฌาย์ของหลวงพ่อคูณ สุเมโธ อีกด้วย

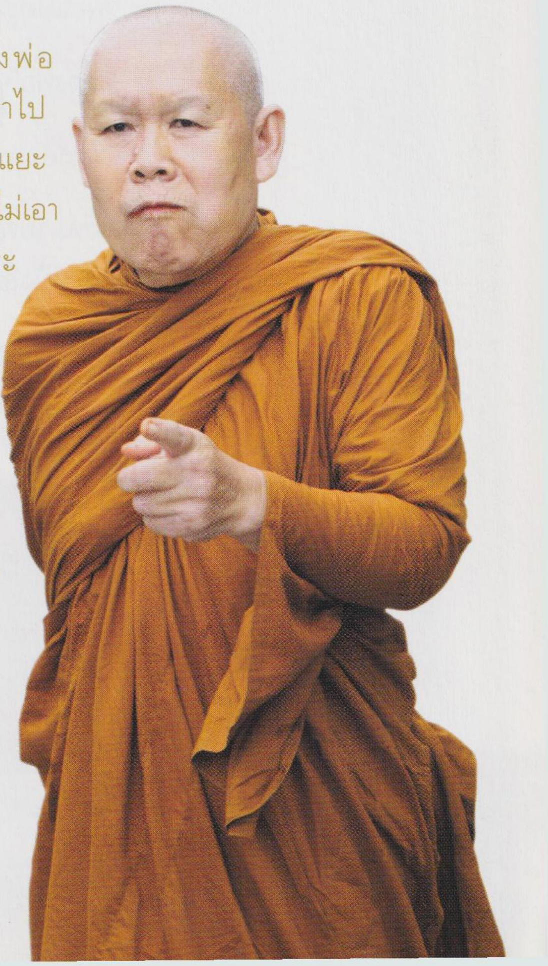
เมื่อท่านมรณภาพลง หลวงพ่อสิงห์ทอง หลวงพ่อจวน หลวงพ่อคูณ พร้อมทั้งศิษยานุศิษย์จึงไปร่วมงานพิธีศพ เป็นการแสดงความเคารพในครูบาอาจารย์

ในงานนั้นหลวงพ่อสิงห์ทองได้ให้สามเณรเป็นผู้ชักผ้าบังสุกุล เป็นเรื่องแปลกไม่เหมือนใคร

“หลวงพ่อสิงห์ทองพาไปงานศพหลวงพ่อพระอุปัชฌาย์เรา หลวงพ่อสิงห์ทองให้เราไปสำรวจถามดูว่า มีเณรกี่รูป มีเณรตั้งเยอะแยะ ท่านว่าเราจะให้เณรเป็นผู้ชักผ้าบังสุกุล เราไม่เอาพระหรอก คนนั้นคนนี้ก็นิมนต์ตั้งแต่พระ เณรไม่มีใครนิมนต์ เราจะนิมนต์เณร

ท่านให้เณรขึ้นไปพร้อมๆ กันเลยนะ ไม่ใช่ว่าเอาทีละองค์นะ

หลวงพ่อจวนก็ไป หลวงพ่อจวนเหมารถบัสไป ท่านมีบริวารเยอะ ทั้งพระทั้งโยม เต็มรถบัสเลย”

หนังสือหนังหา

จดหมายของหลวงพ่อสิงห์ทอง เมื่อท่านเขียนตอบปัญหาธรรมะหรือมีเอกสารถึงท่าน หลวงพ่อสิงห์ทองมักจะให้หลวงพ่อคูณอ่านทวนเนื้อหาในเอกสารนั้น

ในครั้งแรกหลวงพ่อคูณก็อ่านไปตามเนื้อความของจดหมาย ถึงแม้จะเจอคำผิดหรือไม่ได้ใจความก็อ่านโดยไม่แก้ไข ซึ่งก็ถูกหลวงพ่อสิงห์ทองดุทันที

หลวงพ่อคูณได้กราบเรียนไปว่า

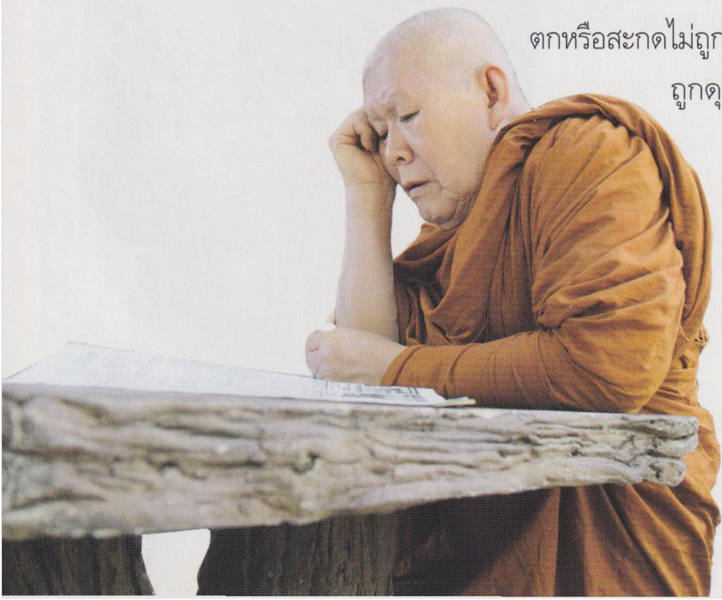
"พ่อแม่ครูอาจารย์เขียนมาอย่างนี้ก็อ่านแบบนี้"

หลวงพ่อสิงห์ทองจึงได้แนะนำให้เป็นคติว่า

"หนังสือหนังหา ก็ต้องหาใส่สิ"

ซึ่งหมายความว่า เนื้อความขาดก็ให้หาใส่ ถ้าเกินก็ตัดออก จึงเรียกว่า หนังสือหนังหา

พออ่านให้ท่านฟังในครั้งต่อไป ถ้าเจอคำไหนที่ท่านเขียนตกหรือสะกดไม่ถูกก็ต้องหาใส่ให้ได้ก่อน ไม่อย่างนั้นจะถูกดุอีก

Speak English ที่วัดป่าแก้วชุมพล

วัดป่าแก้วชุมพลมีพระฝรั่ง เป็นชาวออสเตรเลียมาจำพรรษาอยู่ ๓-๔ องค์ ซึ่งหลวงปู่บุญกู้ อนุวัฑฒโน วัดพระศรีมหาธาตุฯ พามาฝากกับหลวงพ่อสิงห์ทอง ทำให้วัดป่าแก้วฯ ดูแปลกตาขึ้นมา แปลกทั้งการทำความเข้าใจ การสื่อสาร หรือกระทั่งการแนะนำสั่งสอน

บางคราวที่หลวงพ่อสิงห์ทองเทศน์ให้ฟังแล้วพระฝรั่งไม่เข้าใจหรือยังไม่แจ่มชัด หลวงปู่บุญกู้ก็จะเป็นล่ามแปลให้

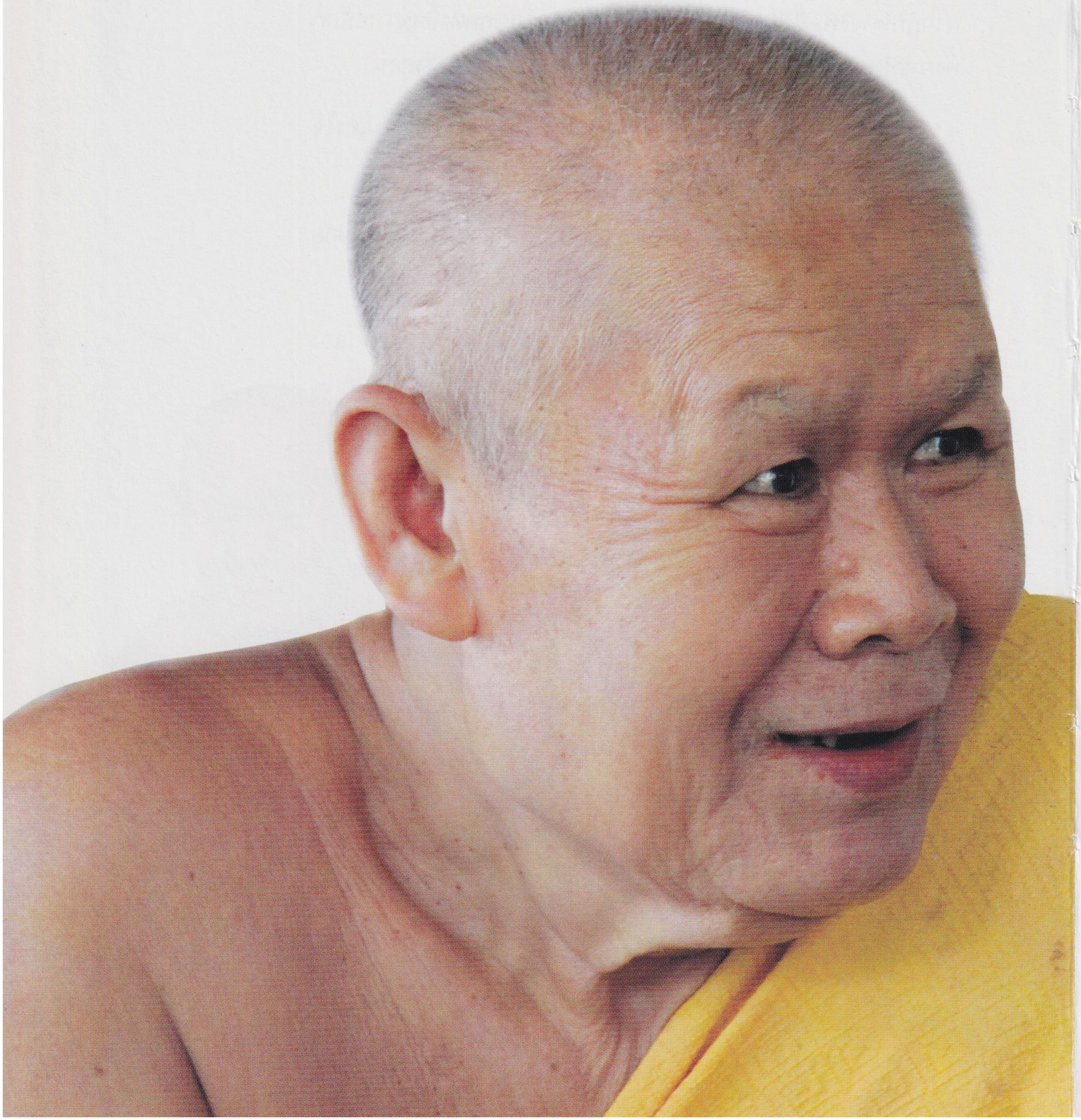
ตอนนั้นหลวงปู่บุญกู้อยู่จำพรรษาด้วย พอออกพรรษาแล้วก็ยังอยู่จนกระทั่งเห็นว่าพระฝรั่งพอสื่อสารได้จึงกลับวัดพระศรีมหาธาตุฯ

เมื่อหลวงปู่บุญกู้กลับไปวัดแล้ว พระฝรั่งก็ต้องศึกษาด้วยตนเองจากการอ่านหนังสือหรือพูดคุยกับพระไทย มีพระฝรั่งรูปหนึ่งอยากจะฝึกฝนให้เป็นเร็วๆ เลยคุยกับหลวงพ่อคูณว่า มาแลกเปลี่ยนภาษาประจำชาติกันไหม สอนกันวันละหนึ่งคำ หลวงพ่อคูณก็สนใจเพราะในวัยเด็กไม่มีโอกาสได้เรียน จึงตอบตกลง โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนเรื่องภาษาจึงเกิดขึ้นอย่างลับๆ เป็นข้อตกลงระหว่างกัน

เริ่มแรกก็หัดอ่านเขียนตัวพยัญชนะ พอได้บ้างแล้วก็เริ่มเรียนนับเลข โดยการหัดนับหนึ่ง one(วัน) two(ทู) three(ทรี) เรื่อยไปจนถึงแปด eight(เอท) เพียงเท่านั้น

การเรียนรู้ที่กำลังจะไปได้สวยเป็นอันต้องหยุดชะงัก

นับหนึ่งถึงแปดเท่านั้น หลวงพ่อสิงห์ทองก็เดินมาเจอเข้า เลยถูกดุเป็นการใหญ่ โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนที่เริ่มก่อรูปขึ้นมาก็เป็นอันล้มพับไปโดยปริยาย

แต่ความรู้ที่ได้มาแบบจำกัดก็พอจะประติดประต่อเป็นถ้อยความได้บ้างด้วยความเป็นผู้มีพรสวรรค์

เย็นวันหนึ่งท่านเดินไปเห็นพระฝรั่งเดินจงกรมอยู่ จึงคิดอยากจะหยอกพระฝรั่งดูบ้าง จึงพูดโพล่งออกไปด้วยสำเนียงไทยแท้ว่า

"คุณมาเดินย่ำต๊อกอะไรอยู่ที่นี่"

พระฝรั่งนิ่งงง

ท่านจึงพยายามพูดภาษาอังกฤษเท่าที่จะจำได้ ด้วยสำเนียงยโสธรว่า "Where are you going walking something here?" (แวร์ อาร์ ยู โกอิ้ง วอคกิ้ง ซัมติ้ง เฮียร์?)

พอพระฝรั่งได้ยินก็ร้องจ๊าก จึงตอบกลับด้วยภาษาอังกฤษ แต่เมื่อเห็นว่าพระไทยไม่เข้าใจ พระฝรั่งจึงขยายความด้วยภาษาไทยว่า "มาหาสวรรค์นิพพาน"

หลวงพ่อคูณจึงย้ำด้วยภาษาไทยกลับไปอีกว่า "เดินอย่างนี้มันจะเห็นไหม"

ไม่รู้ว่าพระฝรั่งชาวออสเตรเลียเข้าใจอย่างที่ท่านพูดหรือเปล่า จากนั้นก็เดินเลยผ่านไป

ปล่อยให้พระฝรั่งงงอยู่ในทางจงกรม

เกร็ดความรู้

ในวัดป่าแก้วฯ พระที่อาวุโสรองจากหลวงพ่อสิงห์ทอง คือ หลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม ถัดมาก็เป็นหลวงพ่อคูณ ดังนั้นทั้งสององค์ถือว่าเป็นพระผู้ใหญ่ที่ต้องรับภาระต่างๆ ร่วมกัน ทำให้เรื่องบางเรื่องต้องได้ศึกษาเรียนรู้จากกัน

ความรู้ที่ท่านได้ศึกษามาจากหลวงปู่อุ่นหล้า เช่น การฝึกสวดปาฏิโมกข์ การเหลาไม้เจีย (ไม้จิ้มฟัน)

"หลวงพ่ออุ่นก็สอนสวดปาฏิโมกข์กับสอนเหลาไม้จิ้มฟัน ท่านเหลาไม้จิ้มฟันเก่ง ไม่เห็นหลวงพ่อสิงห์ทองดุหลวงพ่ออุ่นสักทีหรอก

หลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม
และหลวงพ่อคูณ สุเมโธ

หลวงพ่ออุ่นนี่เคารพหลวงพ่อสิงห์ทองมาก อยู่กับหลวงพ่อสิงห์ทองนี่ อาจารย์อุ่นก็เป็นอาจารย์รองลงมา"

ชื่อ "ปู่คูณ" เป็นชื่อเรียกที่หลวงปู่อุ่นหล้าตั้งให้ และพาหมู่คณะเรียกตาม แม้อายุพรรษาในตอนนั้นจะไม่มาก แต่ด้วยผมที่ดูจะหงอกขาวก่อนวัย และการเคี้ยวหมาก ทำให้พระต่างเรียก "ปู่คูณ" ตามกันมานับแต่นั้นมา

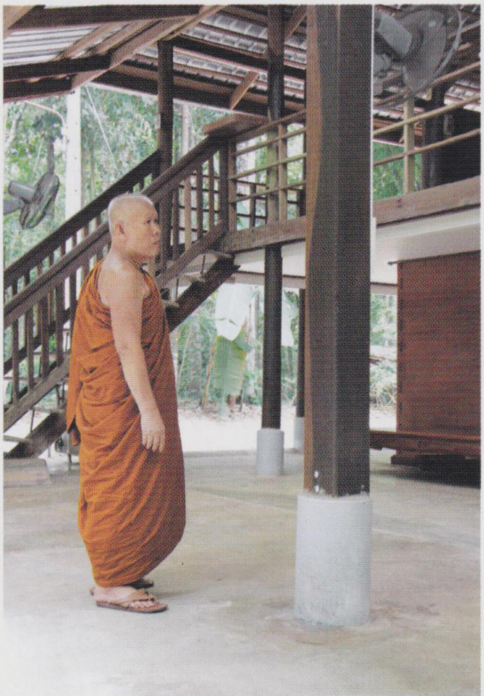
ในยุคของหลวงพ่อสิงห์ทอง พระภิกษุสามเณรในวัดต่างก็ตั้งใจเร่งทำความเพียร เดินจงกรม ทำสมาธิภาวนา ญาติโยมได้กล่าวชื่นชมชื่นใจที่ได้เห็นเนื้อนาบุญในพระศาสนาตั้งใจประพฤติปฏิบัติ

ลาหลวงพ่อสิงห์ทอง ออกเที่ยววิเวก

หน้าร้อนของปีพ.ศ. ๒๕๒๑ ท่านอายุพรรษาได้ ๑๒ พรรษา อยู่กับหลวงพ่อสิงห์ทองมา ๕ พรรษาแล้ว

จึงคิดที่จะออกไปเที่ยววิเวกภาวนาดูบ้าง

เพราะตลอดระยะเวลา ๕ พรรษาที่อยู่กับท่านมาไม่เคยขอลาออกไปเที่ยววิเวกที่อื่นเลย ประการหนึ่งต้องการใช้เวลาอยู่ศึกษาปฏิบัติกับครูบาอาจารย์ด้วยความเอาใจใส่ ด้วยความเคารพเลื่อมใสในท่าน อีกประการหนึ่งก็ผลัดเปลี่ยนกันกับหลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม ซึ่งช่วงนั้นท่านออกไปเที่ยววิเวก ฉะนั้นหลวงพ่อคูณก็ต้องอยู่เป็นผู้รับภาระต่อจากหลวงพ่อสิงห์ทอง

หลวงพ่อคูณยืนที่หน้ากุฏิหลวงพ่อสิงห์ทอง

"นั่นแหละวัดป่าแก้วชุมพลก็มีเท่านั้นล่ะ

จากนั้นก็ลาท่านออกไปเที่ยววิเวก ไปกับท่านทับ (หลวงพ่อหนูทับ ธัมมทีโป) ท่านสอน (หลวงพ่อสอน ชีวสุทโธ วัดป่าบ้านปลวก) กับหลวงพ่อจวน (ญาติของหลวงพ่อสิงห์ทอง)

หลวงพ่อจวนอายุมากแล้ว พวกเราก็พาท่านเดินธุดงค์ไปบ้านนั้นบ้านนี้ แบกกลด สะพายบาตร สะพายย่ามไปเรื่อยๆ ไม่ได้ช่วยแล้ว หลวงพ่อจวนก็บวชทีหลังเรา ก็ไม่ได้ช่วยผู้เฒ่าก็ไปไผไปมัน นี่แหละลงมาทางยโส"

แวะโปรดโยมพ่อ

ขณะพักอยู่ที่วัดศรีฐานใน ทางวัดกำลังขยายสร้างโรงเรียนมัธยม โดยมีหลวงปู่สมดี อชิโต เป็นเจ้าอาวาส ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่พระราชสุทธาจารย์ เจ้าคณะจังหวัดยโสธร หลวงพ่อคูณได้มีส่วนร่วมในการบุกเบิกสร้างโรงเรียนในครั้งนั้น

เมื่อหลวงปู่สมดีเจอกันกับหลวงพ่อคูณมักจะพูดว่า "นี่รุ่นบุกเบิกมาด้วยกัน"

"มาถึงที่ยโส ก็แวะพักที่บ้านศรีฐาน บ้านนิคม ไปเยี่ยมญาติที่บ้านหนองแสงก่อน แล้วจึงไปที่บ้านผือฮี บ้านผือฮีนี้อยู่นานหน่อย

ตอนไปบ้านศรีฐาน ได้ร่วมบุกเบิกสร้างโรงเรียนมัธยม แต่ก่อนเป็นโรงเรียนประถม จึงได้ทำเรื่องให้เป็นหลักฐานเพื่อจะขอสร้างเป็นโรงเรียนมัธยม

เราก็ไปพักอยู่ชั่วคราว ได้ช่วยเขายกไม้ แต่ก็ทำอยู่ไม่นานก็ไปบ้านนิคม และบ้านหนองแสงต่อ"

จากนั้นจึงวิเวกไปที่บ้านผือฮี ที่แห่งนี้โยมพ่อของท่านมาหาและได้ฟังเทศน์พระลูกชายอีกครั้ง หลังจากที่เคยฟังในคราวที่คุณตาป่วยหนัก

"ช่วงที่ตาป่วย เราไปเทศน์ให้ตาฟังทุกคืน โยมพ่อก็ไปดูตาด้วยเลยได้ฟังเทศน์เราทุกคืนๆ จนโยมพ่อคิดอยากจะออกบวช ช่วงที่เราอยู่วัดป่าแก้วฯ โยมพ่อก็ไปหาอยู่เรื่อยนะ

ต่อมาเราไปพักบ้านผือฮีนี่แหละ เขตยโส เป็นป่าดีนะวิเวกดี เราไปพักวิเวกอยู่นั่นกับท่านสอนกับหลวงพ่อจวน

พอไปพักอยู่ที่นั่น โยมพ่อก็ไปอยู่ด้วยก็เลยได้มาเทศน์ให้โยมพ่อฟัง คิดว่าถ้าได้โยมพ่อแล้วก็ออกเดินทางเลย หลวงพ่อจวนก็อายุพอๆ กันกับโยมพ่อ ก็เลยเป็นแรงดึงดูดให้โยมพ่อออกบวชได้ เพราะมีผู้เฒ่าคือกันอยู่ ผู้เฒ่าเหมือนกัน

ช่วงที่พักวิเวกอยู่ที่นั่น มีวันหนึ่งเรานั่งภาวนาและเกิดนิมิตเห็นตัวเองกำลังนั่งภาวนาอยู่ และเห็นโยมแม่ออก เมียโยมพ่อนี่แหละร้องไห้ เสียงร้องมาตั้งแต่ข้างนอกวัด เราก็นั่งหลับตาอยู่เห็นมาทั้งดุทั้งด่าพูดว่า

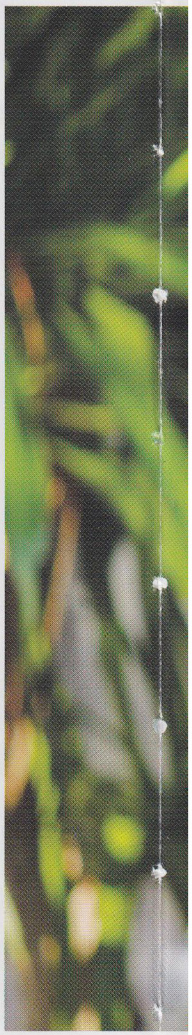
"อยู่ไหน เอากันไปไว้ไหน ครูบาคูณ ไม่ได้นะ"

ว่าเราเอาโยมพ่อมา ว่าเราเอาผัวเขาหนี โอ้ เป็นเรื่อง เราก็นั่งภาวนาอยู่ ก็มาเรียก "ไหนๆ กุฏิครูบาคูณอยู่กุฏิไหน"

เราก็กำหนดว่าบ่ให้มันเห็น เขาก็เดินผ่านหน้ากุฏิไป ก็ร้องบ่นด่าไป แต่เขาก็ไม่เห็นจริงๆ ได้แต่พูดซ้ำๆ ว่าไม่ให้ไปๆ ได้ยินเสียงอยู่ ถ้าไปจริงเกิดเรื่องใหญ่แล้ว

พอตื่นเช้าขึ้นมาก็เลยบอกโยมพ่อ "ไปไม่ได้หรอกโยมพ่อมันไม่ปล่อยเลยนะ" เป็นยังไงก็เลยเล่าให้โยมพ่อฟัง ก็ได้ไปพูดกับเขาอยู่นะ นึกว่าเขาจะยินยอมแต่เขาไม่ยอม

"พยายามนะโยมพ่อ ได้เวลาอาตมาจะไปเที่ยววิเวกแล้ว เพราะเพื่อนมาด้วยก็อยากให้พาเที่ยววิเวก" ก็เลยต้องไป ได้แวะมาส่งโยมพ่อและปล่อยโยมพ่อทิ้งไว้นั่น เราก็คิดว่าแล้วแต่โยมพ่อจะตัดสินใจนะ เราก็ไปของเรา เราก็พยายามช่วยแล้ว เราก็ไปเที่ยววิเวกต่อเลย ไปเที่ยววิเวกกับท่านสอนกับหลวงตาจวนส่วนท่านทับกลับก่อน กลับมาวัดป่าแก้วฯ เที่ยวไปบ้านนั้นบ้านนี้เรื่อยมาจนถึงภูจ้อก้อ"

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

วัดภูจ้อก้อ

เนื่องจากเกียรติคุณอันงามของหลวงปู่หล้า เขมปัตโต เลื่องลือขจรขจายไปไกล เมื่อเห็นว่ามีโอกาสจึงมุ่งหน้าไปวัดภูจ้อก้อ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เพื่อไปกราบคารวะท่าน

"ออกจากยโสก็มาทางภูจ้อก้อ ไปหาหลวงปู่หล้า

มีเรา หลวงพ่อจวน กับท่านสอน ๓ องค์ด้วยกัน ก็ไปกราบฟังเทศน์หลวงปู่หล้า โอ้ สนทนาธรรมะกัน ท่านถามภาวนา ก็เล่าให้ท่านฟัง

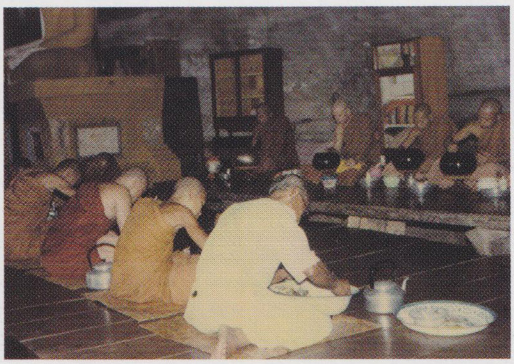
หลวงปู่หล้านี้เก่งนะ รู้วาระจิตอีกด้วยว่าเราคิดยังไงๆ เราก็ดูจิตของเราอยู่ตลอด ท่านก็มารู้วาระจิตของเราอีก เพราะเราบวชหลายพรรษากว่าหมู่นะ นั่งอยู่องค์ที่ ๒ ติดท่านเลย

เราเคี้ยวผักหรือเคี้ยวผลไม้นี่ล่ะ เสียงดัง พอเสียงดัง เราก็หยุดแล้วค่อยเคี้ยวเบาๆ ช่วงที่เราหยุด เราก็คิดว่า ไม่ได้ เดี๋ยวท่านว่าให้ขั่นแม่นหลวงปู่มั่นได้ยิน เพิ่นดุขนาดเด้ เคี้ยวเสียงดัง

"เอ้อ แม่นนั่นแล้วหลวงปู่มั่น ไปเคี้ยวได้ยินเสียงดังจั่งซี่บ่ได้แล้วฟ้าผ่าโลดแล้ว" เพิ่นว่า

หลวงปู่หล้านี่บ่ธรรมดา

ครั้งหนึ่งท่านเทศน์อยู่ เราก็ฟังไป บางคำที่ท่านเทศน์เราก็ไปคิดว่าเหมือนกันกับเราอ่านพบในมหาสติปัฏฐานสูตร เราคิดในใจเฉยๆ

ท่านก็พูดขึ้นมาว่า "ได้อ่านมหาสติ-ปัฏฐานสูตรคือกันอยู่บ๊อ"

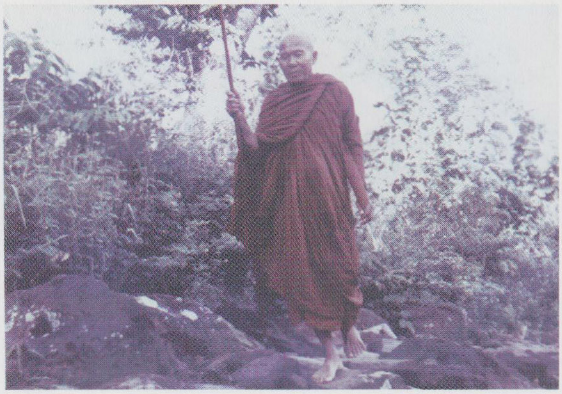
"ครับผม อ่านอยู่"

ช่วงที่อยู่กับหลวงปู่หล้านั้น ท่านได้รับโอกาสอ่านพินัยกรรมที่หลวงปู่หล้าเขียนขึ้น ซึ่งหลวงปู่หล้าเลือกให้ท่านเป็นองค์อ่านพินัยกรรมที่ท่านเขียนให้พระและฆราวาสฟังที่ศาลาโดยทั่วกัน

"แล้วพวกเราก็ลาหลวงปู่หล้าออกไปเที่ยววิเวกต่อ ท่านก็บอกว่า "เออ ไป"

หลวงพ่อจวนก็บอกว่า "ผมจะไม่ไปกับครูบาแล้วเด้อ ผมแก่แล้ว ผมจะอยู่กับหลวงปู่"

หลวงปู่หล้าก็เลยว่า "จะไม่ไปเหรอ จะมาอยู่กับเรายังไง อาจารย์สิงห์ทองจะไม่ว่าเราหรือ ว่าเรามาแย่งเอาลูกศิษย์ของท่าน ไม่ได้หรอก กลับไปหาอาจารย์" ท่านว่า

หลวงพ่อจวนก็เลยว่า "ผมไม่กลับหรอก ไม่เป็นไร"

เราก็เลยขอโอกาสหลวงปู่ "ไม่เป็นไรหรอก อยู่กับหลวงปู่นี่ก็เหมือนกับอยู่กับท่านอาจารย์สิงห์ทองนั่นแหละ เดี๋ยวผมจะกราบเรียนท่านเอง ท่านไม่ว่าอะไรหรอก" ท่านก็ว่า "ถ้าอย่างนั้นอยู่ก็อยู่ รับ" ท่านก็เลยรับหลวงพ่อจวนอยู่

พวกเราก็ได้ไปต่อ แต่ก็ไม่ได้กลับวัดป่าแก้วฯ เลยทีนี้ ออกยาวเลยถึงปี ๒๕๒๓"

มุ่งหน้าสู่ภาคเหนือ (หนีร้อนหวังพึ่งเย็น)

แรกทีเดียวการเที่ยววิเวกครั้งนี้ก็ไม่คิดจะขึ้นสู่ภาคเหนือ แต่เป็นเพราะอากาศร้อนมาก จึงคิดเพียงแต่ว่าจะไปหาสถานที่อากาศเย็นสบายเพื่อภาวนา หลวงพ่อสอนก็แนะนำว่าให้ไปทางภาคเหนือ เพราะอากาศเย็นสบายไม่เหมือนภาคอีสาน ตอนแรกหลวงพ่อคูณก็ยังไม่ตกลงใจ เพราะนึกถึงคำพูดของหลวงพ่อสิงห์ทองที่เคยกล่าวตักเตือนห้ามปรามพระเณรที่เป็นศิษย์ว่า

"การไปภาคเหนือ
ถ้าจิตยังไม่มีหลัก ยังไม่เข้มแข็งพอ
ก็อาจแพ้ภัยความงามของสาวเมืองเหนือได้"

จึงได้ปรึกษากับหลวงพ่อสอนว่า จะไม่เป็นการฝืนคำสั่งของครูบาอาจารย์หรือ แต่ก็ได้บทสรุประหว่างกันว่าไม่ได้ไปอยู่ในเมืองที่เป็นอันตรายต่อเพศบรรพชิต เป็นการไปอยู่ในที่สงบวิเวก สถานที่เก่าของครูบาอาจารย์ซึ่งออกจะเป็นถิ่นทุรกันดารด้วยซ้ำ

"นั่นล่ะ ลงจากหลวงปู่หล้าก็ไปเที่ยวอยู่ถ้ำผากูด อำเภอคำชะอี อยู่ไม่ไกลจากวัดคุณแม่แก้ว วัดหลวงปู่จามเท่าไร เที่ยววิเวกอยู่นั่นก็ดีอยู่นะ แต่ว่ามันร้อน อากาศที่นั้นร้อนมาก ท่านสอนก็เลยบอกว่า "ครูจารย์ภาคเหนือไม่ร้อนอย่างนี้นะ"

ถ้ำผากูด

"เออ ถ้ามันไม่ร้อนอย่างนี้ก็ไป พาเราไปดูว่ามันจริงไหม"

เราก็เลยได้ไป ออกจากถ้ำผากูดแล้ว โยมเขาเดินมาส่ง มารอขึ้นรถอยู่ที่สามแยกหนองสูง มาดักขึ้นรถอยู่ที่นั่น รถมาก็ขึ้นรถมาลงกาฬสินธุ์ พอลงรถกาฬสินธุ์ ก็ให้สามล้อพาไปคิวรถขอนแก่น

จากนั้นให้แกเอาค่าสามล้อ จะเอาเท่าไรก็เอา แล้วจ่ายค่ารถไปขอนแก่นให้เราด้วย ทางเราก็คิดว่ามันจะเหลืออยู่ ก็เหลือจริงๆ แต่ว่าสามล้อมันไม่เอากลับคืนไว้ที่เดิมให้ มันเอาไปเลยทีนี้ เราก็เลยมาถามรถกาฬสินธุ์ว่าไปขอนแก่นจะเอาค่ารถเท่าไร

ค่ารถพระสององค์ คนขับสามล้อเอาให้ครบหรือยัง แล้วค่าสามล้อจากคิวรถมุกดาหารมาถึงนี่ เขาเอากี่บาท ถ้าอย่างนั้นเงินเรายังเหลืออยู่นะก็เลยบอกเด็กรถ เด็กรถก็ว่า "เดี๋ยวผมจะไปทวงเอาให้ ไม่ได้นะหลวงพ่อจะต้องเดินทางต่อ" ก็เลยไปทวงแล้วก็ได้กลับคืนมา ยังดีอยู่ยังเหลือค่ารถไปลำปาง คิวรถภาคเหนือมีอยู่ที่ขอนแก่น

สมัยนั้นที่อุดรฯ ก็ยังไม่มี มีแต่ขอนแก่นที่เดียว มีคันเดียวอีกซะด้วยออกแต่เช้าหมด ทางนั้นก็ออกเช้า ทางโน้นก็ออกเช้า สวนทางกันมา ๒ คันคันหนึ่งออกจากขอนแก่น คันหนึ่งออกจากเชียงใหม่ เชียงใหม่-ขอนแก่นทีนี้เราก็ไม่ได้นั่งจากขอนแก่นไปถึงลำปางเลยนะ เพราะว่ามาพักอยู่ที่ขอนแก่นนี้ ตื่นเช้าขึ้นมาก็ไปบิณฑบาตก่อน กว่าจะมาฉันจังหันเสร็จก็เลยไม่ทันเขา

"รถเขาไปอย่างนั้น ออกแต่เช้า ทำยังไงล่ะสอน ทำยังไงถึงจะทันรถ"

"เอาอย่างนี้ครูจารย์ เรานั่งรถไปลงหล่มสัก ไปนอนที่หล่มสักก่อน กว่าเราจะบิณฑบาต ฉันเสร็จรถจากนี้ไปถึงนั่นพอดีทันมัน"

เราก็เลยไปดักอยู่ที่นั่นอีก ไปดักรถอยู่ที่หล่มสัก พอฉันจังหันเสร็จก็ออกมา สามล้อพามาส่งทัน ได้คอยอยู่สักพักหนึ่ง พอขึ้นไปคนเต็มหมดเลยทีนี้ จะไม่ขึ้นก็ไม่ได้อย่างว่านั่นแหละ แถวยืนนี้ก็เต็ม นั่งก็เต็ม

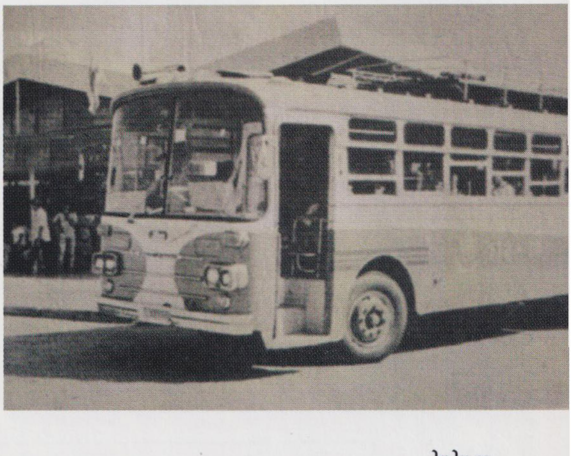
"จะไปอยู่บ๊อสอน"
"ไม่ไปไม่ได้ มีเที่ยวเดียวแค่นี้"
ก็เลยจำเป็นต้องได้ไป ยืนไป
ยืนจากหล่มสักไปถึงเพชรบูรณ์
กะว่าจะได้นั่ง ก็ไม่ได้นั่ง คนขึ้นมาแถมอีก

ไปจอดพิษณุโลก คนลงเยอะอีกเหมือนกัน คนขึ้นก็เยอะลงก็เยอะ คนที่ยืนอยู่ก็ไปนั่งต่อ เราก็ไปหลบอยู่กับโชเฟอร์เพื่อให้เขาลง ช่วงนั้นเราก็มานั่งอยู่กับเด็กรถ

พอคนขึ้นเรียบร้อยแล้ว ปิดประตูเสร็จ มาดูก็ไม่มีเบาะว่างอีก เด็กรถก็ไปขอเขาอยู่ เขาก็ไม่ให้ ขอให้พระนั่งหน่อยก็ไม่มีใครให้ ก็ยืนไป โท่ๆ เราถึงว่าไปพิษณุโลกก็ยังไม่ได้นั่ง ผ่านสุโขทัยก็ไม่ได้นั่งอีก คนลงเยอะก็ไม่ได้นั่ง

โน้นแหละไปเข้าเขตลำปางหรือเขตภาคเหนืออำเภออะไรที่เขาจอดทานข้าว เขาลงทานข้าวเที่ยง เราก็ได้ไปนั่งเบาะ

พอเขาขึ้นมา เราก็ไม่ลุกล่ะทีนี้
เขาก็ไม่กล้ามาไล่เราเหมือนกัน
โอ้ย เห็นใจพระบ้างเถอะ
เราคิดว่านะ

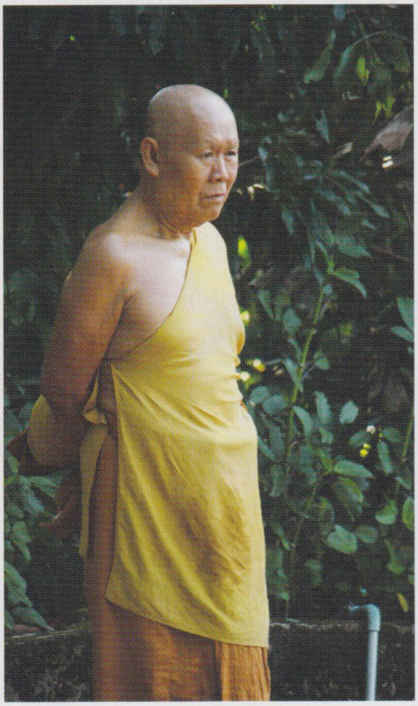
เพราะขานี้ตึง บวมขนาดเลย ยืนนาน แหม๊ ยืนอยู่นั่น เราไปภาคเหนือก็ไปทรมาน ครูบาอาจารย์ท่านเดิน แต่ก่อน

ท่านใช้เท้าเดินไปตามพื้นดิน แต่เรามาภาคเหนือนี่เป็นประวัติศาสตร์ เรายืนมานี่ ครูบาอาจารย์เดิน เรายืนบนรถมาจนถึงภาคเหนือเลยนะ ไม่ธรรมดา นั่นแหละก็เล่าให้ฟังดอกว๊า

ไปภาคเหนือนี่ ไปหาหลวงปู่หลวง กตปุญโญ ก่อน อุปัชฌาย์ท่านสอน

ช่วงนั้นยังร้อนอยู่ อำเภอเชียงแสน บ้านใหม่ท่าขันทอง บ้านของท่านสอน ไปพักอยู่นั่นก็อุณหภูมิลดลงบ้างนิดหน่อย แต่ก็ยังร้อนมาก

เห็นว่าท่านสอน นานหลายปีแล้วที่ไม่ได้ไปเยี่ยมโยมพ่อโยมแม่ ก็เลยพักอยู่นั่นหลายวัน พักอยู่เป็นเดือนมั้ง หรือไม่ถึงเดือนนี่แหละ ยังเป็นเดือนเมษาอยู่นะ ร้อนอยู่"

จากนั้นเห็นว่าควรขึ้นไปหาสถานที่ที่เหมาะแก่การภาวนา ซึ่งหลวงพ่อสอนแนะนำว่า ไปป่าเมี่ยงแม่สาย

เราก็เลยว่า
"สอน ไปหาภาวนา เดี๋ยวมันจะไม่ได้ไปภาวนา จะไม่ได้เห็นสถานที่มันเย็น เดี๋ยวกลับก่อน จะใกล้แล้ว จวนจะเข้าพรรษา"

ท่านสอนบอกว่า "ไป จะพาไปป่าเมี่ยงแม่สาย ไปภาวนา อากาศเย็นดี เดี๋ยวครูจารย์จะเห็นเลยแหละว่า ภาคเหนือมีอยู่ สถานที่มันเย็น"

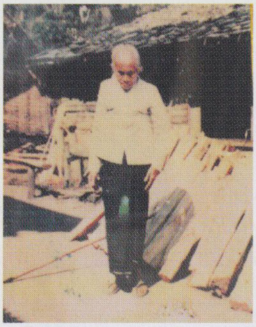

ที่พักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย

ป่าเมี่ยงแม่สาย เราประทับใจ
เพราะเรา**สอนจิต**ของเราว่า เรา**ต้อง**เอาให้มัน**ได้**
เพราะสถานที่นี้เป็นสถาน**ที่สำเร็จ**ของครูบาอาจารย์หลายองค์

มนต์ขลังของป่าเมี่ยง

ยายสม ขัติแก้ว
ผู้ถวายที่ดินสวนเมี่ยง

สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เคยเดินธุดงค์มาแสวงหาความวิเวกเมื่อพ.ศ. ๒๔๗๖ ยายสมได้มีจิตศรัทธาถวายที่ดินสวนเมี่ยงแด่หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต โดยมี หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ หลวงปู่แหวน สุจิณโณ เป็นคณะสงฆ์รับถวายที่ดิน

หลวงปู่มั่นได้กล่าวว่า "สำหรับอำเภอพร้าวนี้ มีภูมิทำเลเหมาะแก่การบำเพ็ญเพียรทางใจ"

ท่านได้แนะนำชาวบ้านแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และสอนให้เข้าใจในหลักเหตุผลแห่งความจริง โดยเน้น "คุณธรรมนั้นมีความสำคัญยิ่งนัก"

สำนักสงฆ์แห่งนี้ดูจะไม่เคยเว้นว่างนานนัก มักจะมีพระธุดงค์รุ่นแล้วรุ่นเล่าผ่านเข้ามา เพราะเป็นสถานที่หลีกเร้นในป่าเขา ห่างไกลจากคำว่าสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่พักหรืออาหารการกิน แต่เรื่องเหล่านี้กลับไม่เป็นปัญหาสำหรับนักภาวนา

พรรษาที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๒๑)

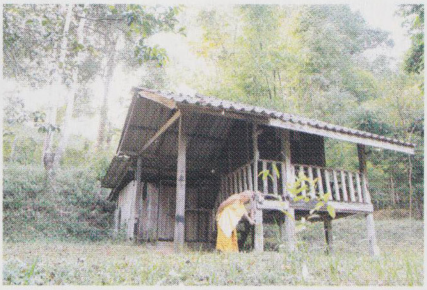
สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

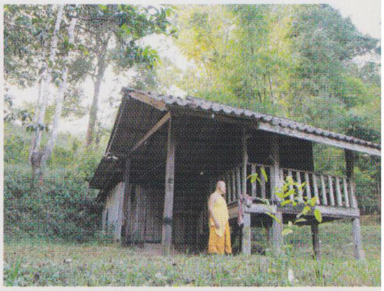
อากาศเย็นสบาย เหมือนคนละโลก

เมื่อเดินทางมาถึงสำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย ก็พบว่าอากาศเย็นสบายเป็นที่สัปปายะเหมาะกับการทำความเพียรภาวนา

ยายสมผู้เป็นทายิกาประจำวัดเกิดศรัทธาจึงอาราธนาให้อยู่จำพรรษา ท่านจึงตกลง ในพรรษานั้นมีหลวงพ่อประสิทธิ์ ฉันทาคโม หลวงพ่อคูณ สุเมโธ หลวงพ่อสอน ชีวสุทโธ และมีพระฝรั่งชื่อพระกิตติญาโณ

กุฏิที่หลวงพ่อคูณเคยพักจำพรรษา

"พอเราเข้าไปถึง
อากาศเปลี่ยนเหมือนกับไปคนละประเทศเลย
เย็นสบาย นั่นแหละก็ไปพักภาวนาอยู่นั่น
นั่งก็สบาย ทำยังไงก็สบาย ก็เลยได้เร่งภาวนา
เอาล่ะทีนี้ ก็บอก "เร่งภาวนาเอานะสอน"

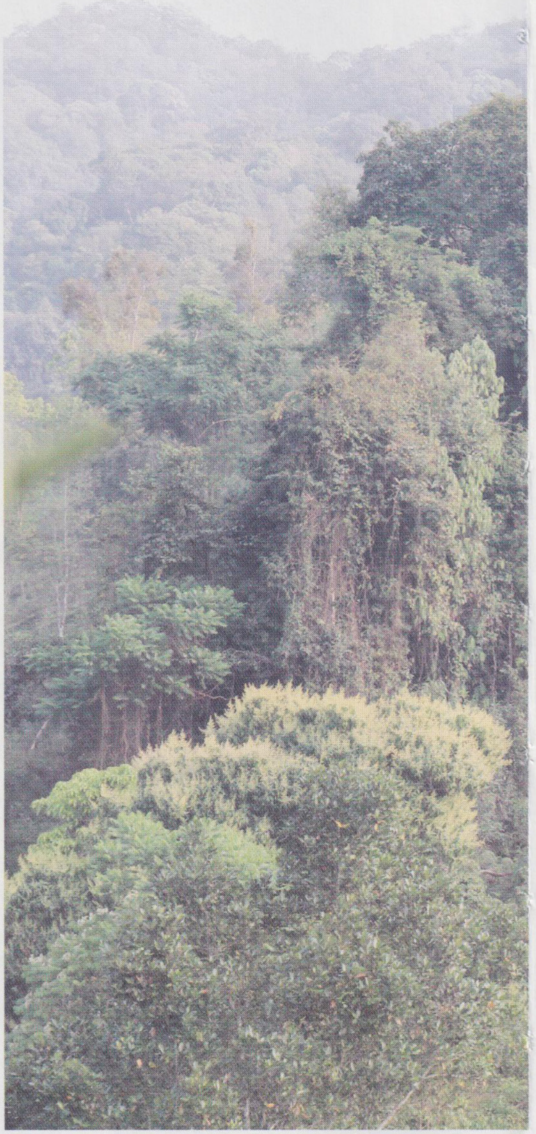
ยายสมก็เกิดศรัทธา มาขอร้องอ้อนวอนให้อยู่ สงสารยายสม ก็เลยได้อยู่จำพรรษาที่นั่น

ได้เขียนจดหมายกราบเรียนพ่อแม่ครูจารย์สิงห์ทองอยู่ ท่านก็ตอบจดหมายมา"

เนื้อความจดหมายท่านจำได้เพียงว่า

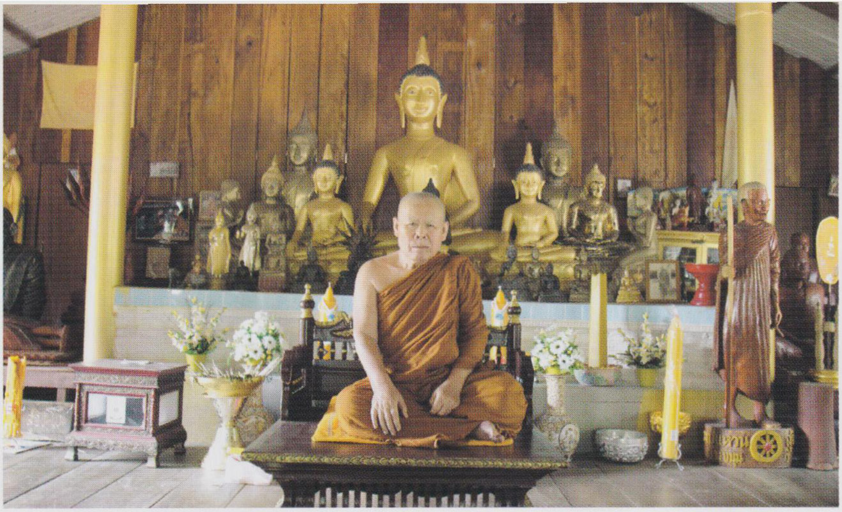
"...การมาเที่ยวธุดงค์
ไม่ใช่ว่ามาทัศนาจร มากินมานอน
ให้ตั้งใจภาวนา..."

ไปอยู่ที่ป่าเมี่ยงแม่สาย จำพรรษาที่นั่น ในพรรษามีอยู่ ๓-๔ องค์ กับพระบวชใหม่ แล้วก็มีพระฝรั่งมาจำพรรษาด้วยองค์หนึ่ง พระฝรั่งฉายากิตติญาโณ นั่นแหละ ถือเคร่งครัดอยู่นะ"

สภาพป่าเมี่ยงแม่สาย

หน้าพระประธาน
ในศาลาสำนักสงฆ์ป่าเมี่ยง

เดินจงกรม แผ่นดินสะเทือนไหว

ในวันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังเดินจงกรมทำความเพียรอยู่ ได้เกิดแผ่นดินไหว ท่านได้เล่าเรื่องนี้ด้วยน้ำเสียงขบขันว่า

"ทำความเพียรได้ดีอยู่นั่น เพราะอากาศมันเบาสบาย เราไปเร่งความเพียรอยู่นั่นว่า "มึงเอาเต็มที่ เพราะสถานที่นี้เป็นสถานที่สำเร็จของครูบาอาจารย์มาหลายองค์แล้ว มึงให้มันสำเร็จอยู่นี่" ก็เลยตั้งใจอย่างเต็มที่เลย เดินจงกรมแล้วมานั่งสมาธิ อากาศหนาวๆ เดินกะบ่หนาว ห่มผ้าแล้วเดินไวๆ เอา

เดินจงกรมอยู่ครั้งหนึ่งเกิดแผ่นดินไหว ในขณะแผ่นดินไหวจิตเจ้าของก็รวมลงพอดี เราคิดว่าจิตรวมครั้งนั้นนี่มันรวมลึก กูนี่มันสำเร็จแล้วตั้วนี่ เกิดแผ่นดินไหวเลย กูได้สำเร็จ อวิชชาขาดจากกูแล้ววาซั่น แผ่นดินสะเทือนแล้ว

พอดีได้ยินเสียงหมู่เพื่อนคุยกันเจี๊ยวจ๊าว แผ่นดินสะเทือนมันก็ไหวทั่วไป มันไม่ได้ไหวเฉพาะตัวเรา เราก็เดินไปดู "อ้าว เป็นอะไร"

พระอยู่ในศาลาวิ่งออกมาเรียกเรานี่แหละ เราก็เลยได้ยินว่า "อาจารย์ๆ พระพุทธรูปแสดงอภินิหาร"

มันไม่ใช่หรอก เราเดินจงกรมอยู่นั่นก็รู้สึกว่าแผ่นดินไหว องค์ที่พูดชื่ออะไรน๊อ พระบวชใหม่หรอก ท่านมาจำอยู่ด้วย"

พระครูชัยเขตคณาภิรักษ์
(หลวงปู่บุญเย็น อักโกธโน)
เมื่อคราวยังเป็นพระหนุ่มนั้นท่านธุดงค์
จาริกไปด้วยวัตรปฏิบัติอย่างเข้มงวด
เต็มไปด้วยความอดทน อยู่ในป่าเขา
ถิ่นทุรกันดารกับชาวเขากะเหรี่ยง-มูเซอ
ปัจจุบันอยู่ที่วัดหอก่อง ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

หลวงปู่บุญเย็น อักโกธโน

ตอนที่อยู่ป่าเมี่ยงได้สนทนากับพระฝรั่ง ความตอนหนึ่งกล่าวถึงหลวงปู่บุญเย็น ทำให้นึกถึงว่าจะใช่หลวงปู่เย็นที่รู้จักกันไหม

"เราได้ทราบข่าวจากพระฝรั่งลูกศิษย์หลวงปู่ชาว่าท่านเคยอยู่กับอาจารย์เย็น พระฝรั่งบอกว่าผมลงมาจากชาวเขามูเซอ ผมยอมพระอาจารย์องค์หนึ่งที่ท่านอยู่นั่น ชื่ออาจารย์เย็น

เราก็สะดุดใจ จะใช่อาจารย์เย็นที่อยู่ด้วยกันที่มหาชนะชัยหรือเปล่าน๊อ ไม่มีวี่แววว่าท่านจะมานะ ไม่ได้ยินท่านพูด เราไม่ได้ข่าวเลย เราก็ไม่ได้หวนกลับไปทางโน้นอีกสักที นั่นแหละท่านมากับอาจารย์เมือง อาจารย์เมืองพาอาจารย์เย็นไปกราบหลวงปู่แหวน พอกราบหลวงปู่แหวนแล้ว อาจารย์เมืองก็พักอยู่กับหลวงปู่แหวนสักพักแล้วกลับ ส่วนอาจารย์เย็นนี่ไม่รู้ข่าวเลย

พอออกพรรษาเราก็เลยไปตรงกับช่วงหน้าหนาวพอดี แต่ก่อนจะไปท่านสอนก็บอกว่า "รอหมดหน้าหนาวก่อนครูจารย์ค่อยไป ถ้ามูเซอมันหนาวนี่ หนาวไม่มีผ้าห่มนะ เพราะชาวบ้านเขา

อยู่ไกลห่างจากวัด มันไม่เหมือนที่วัดนี้ อันนั้นเป็นที่พักสงฆ์ชั่วคราว ไม่มีเครื่องใช้แบบนี้ มันกันดารมาก จะหาผ้าห่มอะไรก็ไม่ได้ นอนหนาวนะ มีแต่ผ้าจีวรกับสังฆาฏินี้สู้ไม่ไหว มันหนาวจริงๆ" แต่เราก็ยังยืนยันว่าจะไป

"ไป อาจารย์เย็นยังอยู่ได้ ตั้งแต่มูเซอยังไม่ตาย ไป"

จากที่พักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ จึงมุ่งไปที่บ้านแม่ผักแหละ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

"พอขึ้นไปถึงดอยมูเซอ ไปเห็นท่านเอ้า คืออาจารย์เย็นที่เคยอยู่ด้วยกันจริงๆ ท่านถึงว่า "มาได้จั่งได๋"

"มาเที่ยววิเวกล่ะ ผมมาภาคเหนือมาจำพรรษาอยู่ป่าเมี่ยงแม่สาย ได้ยินข่าวกับพระฝรั่งว่าอาจารย์เย็นอยู่ที่นี่ จะเป็นอาจารย์เย็นที่อยู่มหาชนะชัยด้วยกันหรือไม่น้อ พอมาเห็นก็เป็นจริงๆ ครูจารย์มาได้จั่งได๋ คือมาไกลแท้"

พระฝรั่งกล่าวชื่นชมในปฏิปทาของหลวงปู่บุญเย็น ที่เป็นอยู่ด้วยความวิเวกห่างไกล อดทนต่อความหนาวเย็น อดทนต่อความยากลำบากเรื่องอาหารการกิน แต่ท่านก็ "เป็น-อยู่" อย่างนั้น

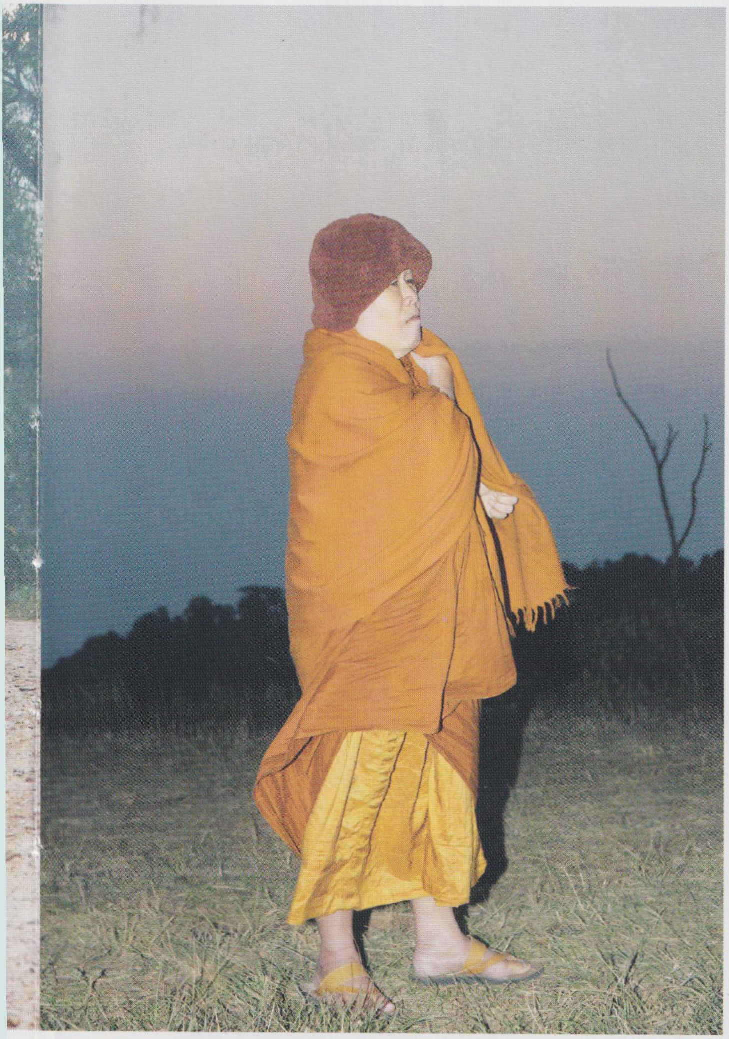

หลวงพ่อคูณ สุเมโธ กับหลวงพ่อสอน ชีวสุทโธ

สู้กับความหนาวเย็น

บ้านแม่ผักแหละ เป็นหมู่บ้านชาวมูเซอ ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

"อาจารย์เย็นอยู่ที่เดิมของหลวงปู่มั่น สถานที่ดีมากเลย

ไปถึงคืนแรก โอ้ย หนาวจริงๆ หนาวเย็นเข้ากระดูก แหม เอาผ้าออกมาห่มทั้งหมดเลย ทั้งอังสะกันหนาวที่เป็นไหมพรม เอามาใส่มันก็ยังไม่อุ่น หมวกก็ใส่ไป แต่มันก็ไม่ได้เตรียมพร้อมมากหรอก อังสะไหมพรมผืนเดียวมันก็ไม่อุ่น

เย็นมากๆ เลย นอนไม่ได้ ได้ท่านั่งท่าเดียวมันค่อยอุ่นหน่อย เวลานอนนี้เหมือนนอนในน้ำแข็ง โท่ๆ มันเย็นไปมาก เย็นไปกว้าง ถ้านั่งมันไม่เย็นกว้างปานได๋ มันมีอุ่นอยู่ตรงที่นั่งทับนี้พอมีที่หลบอยู่ นั่งอยู่จนตลอดคืนเลย เดินเหนื่อยแล้วก็มานั่ง

ฉะนั้นก็ไปภาวนาเห็นทุกข์กับธาตุกับขันธ์ ไปนั่งภาวนาสู้กับความเย็นเบิ้ดคืนอยู่หั่น โอ้ยกรรมของเราอะไรน๊อ จึงได้มาสู้กับความเย็นอย่างนี้ เห็นกรรมเห็นเวรที่เราเคยทำมา"

กรรมอย่างหนึ่ง

ความหนาวเย็นที่หนาวถึงกระดูก เป็นคำเปรียบเทียบที่ยากอธิบาย เพราะความหนาวบนดอยมูเซอแม้แต่บ้านที่มีฝารอบขอบชิดก็ยังพอบรรเทา แต่กุฏิพระซึ่งมีเพียงฟากกั้นพอให้เห็นเป็นสัดส่วน ร่องรอยรูโหว่ที่พักเต็มไปหมด ผ้าห่มก็ขาดแคลน

"ครั้งแรกที่ไปหาอาจารย์เย็น ได้นั่งภาวนาพิจารณาดูว่า กูมีกรรมอะไรถึงได้มารับกรรมต่อสู้กับหนาวอย่างนี้น๊อ มาระลึกถึงกรรมตัวเอง นั่งภาวนาไปก็มาเห็นควายนอนหนาวสั่นทั่ดๆ อยู่ก็เลยมาระลึกได้ว่า

เราก็นอนอยู่ทุ่งนากับควาย เฝ้ากองข้าว ปกติก็จะก่อไฟให้ควายมันนอน วันนั้นเราหลับเพลินไม่ได้มาก่อไฟให้ควาย พอรู้สึกตัวขึ้นมามันสว่างแล้ว ควายหนาวยืนขาสั่นทั่ดๆ ปีนั้นหนาวมาก เราก็ไม่หนาวเท่าใดหรอก อยู่ในกองฟาง ตัวเข้าไปในผ้าห่มในกองฟาง

เราต่อสู้อยู่ตั้งนานเรื่องหนาว พอชาวเมืองขึ้นไปบนเขา เห็นเราไปบิณฑบาต

เขาถาม "ตุ๊มีผ้าห่มไหม"

"ไม่มี"

"อยู่ได้ยังไง ขนาดเรามีผ้าห่มอยู่ยังหนาว" ทีนี้เขาก็เลยซื้อผ้าห่มขึ้นไปถวายคนละผืน กับท่านสอนก็เลยอุ่น ได้ห่มผ้าห่มก็เลยหมดกรรม"

บ้านเหล่าปลา

การมาพักภาวนากับชาวเขาทำให้เห็นความเป็นอยู่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง การปฏิบัติต่อพระเจ้าพระสงฆ์ของชาวเขาก็ต้องทำความคุ้นเคยและเรียนรู้กันไปในประเพณีของพระธุดงค์กรรมฐาน

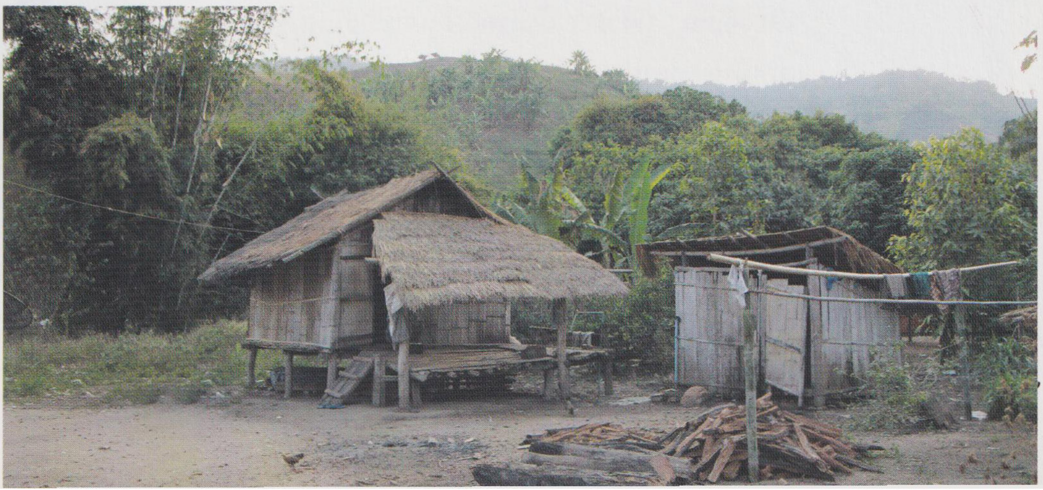
"ต่อมาอาจารย์เย็นก็จัดให้ไปพักอีกหมู่บ้านหนึ่ง

หมู่บ้านนั้นเขาทำที่พักสงฆ์ให้ ๒ หลัง หมู่บ้านเหล่าปลา อำเภอแม่สรวย ใกล้ๆ บ้านแม่ผักแหละ เราก็ไปอยู่ที่หมู่บ้านเหล่าปลา

"เดี๋ยวพาไปบ้านเหล่าปลา พาไปวิเวกบ้านเหล่าปลา"

ไปพักที่นั่นก็ดีอยู่ มันก็หนาวเนาะ พักอยู่วัดอาจารย์เย็นนี้ก็หนาวอยู่แล้ว ไปพักอยู่ที่นั่นเขาก็ดีอยู่ ไปเห็นประเพณีของชาวมูเซออยู่ที่นั่นแหละ

อยู่กับพวกมูเซอนานอยู่ นานตั้งแต่ออกพรรษาจนถึงมกรา กุมภา มีนา จนเมษานู้นแหละจึงได้ออกไป"

เสียงต้อนรับ

คืนแรกของการมาต่างถิ่น นอกจากอากาศจะหนาวเย็นมากแล้ว กลางคืนยังต้องเจอกับบททดสอบด้วยเสียงแปลกๆ

"เราก็พักอยู่ที่บ้านเหล่าปลากับท่านสอน อยู่ ๒ องค์ ผ่านคืนแรกไป ตอนเช้าขึ้นมาท่านสอนมาถาม "ครูจารย์ๆ ได้ยินเสียงอะไรไหมเมื่อคืนนี้"

"เสียงยังไง เสียงจั่งได๋ สอน"

"เสียงคือจั่งคนไห้" วาซั่นเด้ เสียงเหมือนกับคนร้องไห้ ท่านสอนกลัวขนาด

"ครูจารย์บ่ย่านบ๊อ"

"สิย่านอิหยัง"

"เป็นหยังคือบ่ย่าน"

"เสียงอีเหน" (ชะมด) ถ้าภาคอีสานจะเรียกเหนชนิดนี้ว่า อีเหนแม่หม้าย คล้ายๆ กับว่าแม่หม้ายผัวตายไปแล้วเลยร้องหาผัว"

หลวงปู่บุญเย็นพาเที่ยววิเวก

เนื่องจากบ้านเหล่าปลา บ้านแม่ผักแหละ อยู่ในพื้นที่ป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์และสลับซับซ้อน

หลวงปู่บุญเย็นเห็นพระอาคันตุกะที่คุ้นเคยกันมาเยี่ยมเยือน จึงพาสำรวจพื้นที่เพื่อจะได้คุ้นเคยกับป่าเขา และเป็นการสำรวจที่พักภาวนาไปด้วย

“ท่านคุณมาผมยังบ่ทันได้พาเที่ยววิเวก ให้ท่านสอนพักอยู่ทางนี้ บ่ให้ท่านสอนไป ให้ท่านสอนพักอยู่องค์เดียว

จากนั้นอาจารย์เย็นก็พาเราเที่ยววิเวกไปตามบ้านมูเซอบ้านนั้นบ้านนี้ นั่นล่ะจึงได้ขึ้นไปพักที่ดอยพุทโธหาย (บ้านน้ำขุ่น) หมู่บ้านที่หลวงปู่มั่นไปภาวนา ชาวบ้านว่าหลวงปู่มั่นเป็นเสือเย็น และได้สอนให้ชาวเขาตามหาพุทโธ ภาวนาก็ดีอยู่นะ

พวกภูมิเจ้าที่เจ้าทางอยู่นั่นเขาอยากให้ภาวนาทั้งคืน แปลกอยู่เหมือนกันนอนไม่ได้เลย แต่นั่งไม่เป็นไรนะ

เอ้อ ดีอยู่เหมือนกันไปอยู่นั่นมันวิเวกจริงๆ นะ วิเวกท้องด้วย เพราะอาหารมีข้าวกับต้มผักกับ

น้ำพริก เท่านั้นแหละ น้ำพริกก็ไม่มีน้ำปลา มีแต่เกลือ วันไหนเขามีพริกหนุ่ม พริกสดก็ดีอยู่

พริกป่นใส่เกลือ อาจารย์เย็นฉันกับต้มผัก ดูท่านฉันน่าเอร็ดอร่อยจริงๆ ของเรานี่ไม่อร่อยเลย ก็ฉันไปอย่างนั้นแหละ ฉันพอประทังชีวิตไป แต่มันดีตรงวิเวกทางท้อง มันเบาสบาย อาหารไม่ทับ ภาวนาดีขนาดเลย

อยู่กับเขาพอสมควร อาจารย์เย็นก็พาไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง ถามชาวบ้านเขาบอกว่าเดินไปตามสันเขานี่ล่ะ เพราะหมู่บ้านอยู่ตามสันเขา ออกจากบ้านนั้นจำชื่อไม่ได้ ก็เดินไปล่ะทีนี้ ตามสันเขาไป ก็ไม่ได้พายบาตรช่วยอาจารย์นะ พายไผพายมันล่ะ เพิ่นก็แข็งแรงอยู่ ไปๆ ไม่รู้ว่าลงจากสันเขาตั้งแต่ตอนไหน เลยถามท่านว่า “จะไปถูกหมู่บ้านที่เขาว่าไหมอาจารย์”

ท่านว่า “ไปนี่แหละ”

พอดีแหวกป่าก็ลงห้วย อาจารย์เย็นพาเดินเลียบๆ ห้วยไปนั่นแหละ จากนั้นก็พาขึ้นเขาลูกนี้มันก็ไปลงเขาลูกนั้น พอไปถึงน้ำตก อาจารย์เย็นก็ปีนรอบๆ ไป ลงไปถึงห้วยก็เดินไปต่อ เราก็ทำตามอาจารย์ ผ่าน ๓ น้ำตก น้ำตกที่ ๔ เป็นน้ำตกที่สูงมาก พอดีอาจารย์เย็นลงไปก่อน ทั้งพายบาตร พายกลด พายย่าม เกาะต้นไม้ลงไป เราลงตามไป บาตรเกือบหลุดบ่า เลยตัดสินใจกลับขึ้นมา

โอ้ย บ่ไปนำเพิ่นดอก เราก็ขึ้นมาทางหลังน้ำตกนี่ แล้วเรียกอาจารย์เย็น พูดเสียงดังมากเลยนะ

"อาจารย์ๆ ผมไปนำอาจารย์บ่ได้ดอกเด้อ"

ปล่อยให้อาจารย์เย็นเดินตามห้วยไปเลย แต่เราขึ้นฝั่งห้วย ขึ้นไปทางนี้ เรารู้แล้ว ว่าต้องปีนทะแยงขึ้นฝั่งห้วย จะเดินตรงขึ้นไปนี่ล่ะ โอ้ย ไปวิเวกองค์เดียวล่ะทีนี้

พอขึ้นจากฝั่งห้วยไป มันก็ไปสุดหลังเขาพอดี เราตั้งเข็มทิศว่าจะเดินไปทาง นี้แหละ พอเราลงจากสันเขา มันก็ไปถึงป่า ผ่าลงไปถึงห้วย ข้ามห้วยขึ้นเขาอีก ขึ้นเขาลงเขา ข้ามไปถึงป่า ป่าดงนั้นเป็นดงกล้วย เดินอยู่ตั้งนานมีตั้งแต่ กล้วยป่า พวกสัตว์ป่านี้เยอะ พอออกจากป่าก็ขึ้นไปหลังเขา

ป่านั้นเดินไกลอยู่นะ เป็นป่าไม้ใหญ่ ป่าโปร่ง สบายดีนะ แต่มันห่างไกลจาก หมู่บ้านคนมากเลยดูแล้วเพราะเราเคยไปคนเดียว ทำไมเรารู้ว่ามันไกลจาก หมู่บ้านคน เพราะสัตว์ป่ามันเยอะ พวกไก่ป่า พวกหมูป่า พวกเก้ง ขนาดเดิน ไปกลางวัน พอดีเราเกิดหิวน้ำขึ้นมา ก็คิดว่าจะไปกินน้ำที่ไหนน๊อ เดินไปๆ เห็นรอยสัตว์อยู่ตรงนั้น ห่างจากที่น้ำมากอยู่หรอก เราก็เลยเดินตามไป เห็นรอยเป็นฝูงเป็นหมู่ ทั้งไก่ทั้งสัตว์ตัวใหญ่ตัวเล็ก ก็เลยสังเกตว่ายังไงมันก็ ต้องไปหากินน้ำ เดินตามรอยมันไป ก็ไปถึงแหล่งน้ำจริงๆ

เดินไปๆ ถึงหน้าผาสูง ได้พับผ้าจีวรทบครึ่งหนึ่งกับสายบาตรลงไปก่อน เรากลัวว่าจะหนีจากเข็มทิศที่ตั้งเอาไว้ เราต้องลงตรงนี้ ก็ได้หย่อนกลดลงไป หย่อนบาตรลงไป หย่อนย่ามลงไปก่อน จากนั้นเอาผ้าจีวรมัดเอวดีๆ แล้วก็ กระโดดลงตามไป พอได้บาตร ได้ย่าม ได้กลดแล้วก็เดินต่อ เดินไปๆ เกือบ จะค่ำแล้วล่ะ

เลยคิดอยู่ในใจว่า ถ้ามันค่ำแล้วยังไม่เห็นหมู่บ้านก็จะนอนกลางป่านี่แหละ ถ้าต้องได้อดก็จะอด

พอเดินไปๆ ก็เห็นป่าหลังเขาตรงนั้น เห็นรอยไฟเผา พอเห็นรอยไฟเผานี่ หัวใจนี่เปลี่ยนไปเลย กูไม่ตายแล้ว เพราะมันใกล้หมู่บ้านคนแล้ว

แล้วก็ไปเห็นรอยคนมันย่ำ นี่กูจะตามรอยคนนี้ไป ตามไปๆ ลงห้วย มันจะขึ้นทางไหนน๊อ ก็พอดีเดินไปตามลำห้วย ก็ไปถูกทางที่มันเดินพอดี เห็นทางขึ้นห้วยเลยได้เจอทางเดิน เดินไปตามทางก็ไปถึงทางใหญ่เป็นทางคนกว้างหน่อย เพราะเขาเดินทุกวันทางนั้น ทางนั้นเป็นทางที่เขาหากิน

พอถึงทางใหญ่จะไปทางซ้ายหรือจะไปทางขวาดีน๊อ ถ้าเราไปทางนี้ เราก็จะไปเจออาจารย์เย็นพอดี เพราะอาจารย์เย็นลงจากห้วยทางนี้ ถ้าเราไปทางนี้ก็จะไปอีกหมู่บ้าน เราคิดว่าจะไปหาหมู่บ้านนั้นก่อนหรือจะไปหาอาจารย์เย็นก่อน ก็เลยตกลงว่าไปหาอาจารย์เย็นก่อน

พอดีเดินลงไปถึงแม่น้ำ แม่น้ำนั้นเรียกว่า แม่น้ำแม่ต๋ำ น้ำใสสะอาดดี แต่ว่าแม่น้ำที่เจอกับอาจารย์เย็นนั้นมันขุ่น ชาวบ้านก็เรียกแม่น้ำขุ่นจริงๆ นั่นแหละ

หมู่บ้านที่อาจารย์มั่นไปอยู่ เรียกว่าหมู่บ้านแม่น้ำขุ่น ต้นแม่น้ำขุ่น คือมันเป็นดินที่ไหลออกมาเป็นดินโคลนมากกว่า ก็เลยเรียกว่าแม่น้ำขุ่น ห้วยที่มันไหลลงมาสู่แม่น้ำขุ่นนี้ก็เป็นห้วยป่ารกๆ ต่อมาเราได้เล่าให้มูเซอฟัง มูเซอบอกว่าชื่อ ห้วยหมูหม่น

พอมาถึงแม่น้ำแม่ต๋ำก็เลยสรงน้ำที่นี่ เพราะมันได้เวลาสรงน้ำพอดี เอาผ้าอาบน้ำมาอาบสรงน้ำอยู่คนเดียว พอสรงน้ำเสร็จก็ขึ้นมานั่ง ได้เวลาพักผ่อนล่ะทีนี้ พอพักผ่อนได้สักระยะหนึ่ง ก็เดินต่อ เดินเลียบห้วยแม่น้ำนั้นไปก็ถึงอีกหมู่บ้านหนึ่งล่ะทีนี้ ชื่อว่าหมู่บ้านจาปู หัวหน้าหมู่บ้านชื่อจาปู เขาก็เลยเรียกหมู่บ้านตามชื่อนั้น

พอไปถึงก็เห็นโยมรู้จักกันคนหนึ่ง เขาเป็นคนบ้านแม่ผักแหละแต่มาได้เมียอยู่บ้านนี้

“เอ้า ตุ๊มายังไง”

“อ๋อ เราไปเที่ยววิเวกกับอาจารย์เย็น เลยหลงมาถึงหมู่บ้านนี้พอดี

“เอ้า มันจะค่ำแล้ว หมู่บ้านนี้มีวัด มีที่พักสงฆ์ไหม?”

"เออ มีอยู่ทางนี้"

"มีพระอยู่ไหม" โยมจึงตอบว่า "มีอยู่องค์หนึ่งชื่อตุ๊ประสงค์"

"แล้วสูเห็นอาจารย์เย็นไหม"

"ไม่เห็น ท่านคงยังมาไม่ถึงมั้ง เดี๋ยวท่านก็มา เพราะท่านคล่องอยู่ทางนี้"

"เออ ถ้าอย่างนั้นวัดอยู่ที่ไหน มึงพากูไปหน่อย"

"ผมเจ็บขา ตุ๊ไปเองเถอะ" เขาก็บอกทางอยู่ เราก็เลยไปเอง

เดินไปตั้งนานก็ไม่เจอวัด พอดีเจอชาวเขาไปซื้อของที่ตลาด เลยถาม "สูอยู่บ้านไหน"

"อยู่บ้านจะตี๋แอ" เลยถามต่อว่า "มีที่พักสงฆ์ไหม"

โยมตอบว่า "มี" จึงถามต่อไปว่า "แล้วมีพระอยู่ไหม"

โยมจึงตอบว่า "ไม่มี"

"ไกลไหมจากนี้" โยมตอบว่า "ก็ไม่ไกลประมาณชั่วโมงนี่แหละ"

เราเลยตัดสินใจไปพักที่บ้านจะตี๋แอแทนบ้านจาปู

"เออ ถ้าอย่างนั้น สูช่วยบอกจะตี๋แอด้วยนะ กูจะไปพักที่นั่น" เขาก็เดินไปก่อนเลย เราก็เดินไม่ทันเขาหรอก เขาเดินเก่ง พอเขามาถึงก่อน ได้มาจัดเอาผ้าเอาหมอนให้ เราไปถึงก็มืดแล้ว ทางจงกรมรกขนาด เลยได้จุดเทียนกวาดตาด พอกวาดตาดเสร็จ ก็ทำวัตรนั่งภาวนาจั๊กหน่อยแล้วก็นอน

ยังไม่ทันหายเหนื่อย ตื่นเช้าขึ้นมาก็ไปบิณฑบาต ได้อาหารหลายขนาดเลย อาหารเขาก็ไม่มีอะไรหรอก เขาเคยกินยังไงก็เอาอันนั้นแหละ

ปลาทูเค็มกับน้ำพริกกับต้มผัก

อันนี้เรียกว่าได้อาหารดีเลิศจากพวกชาวเขา

ปลาทูเค็มก็เหมือนกับปลาร้าเรา ปลาทูเค็มก็เค็มจริงๆ เลยต้องได้เอาข้าวเยอะหน่อย

ฉันข้าวแล้วก็คิดถึงอาจารย์เย็นอยู่นะ อาจารย์จะอยู่ยังไงน๊อ จะตกหน้าผาบ่น๊อ ตั้งแต่กูก็เกือบตกตาย ยังไงกูก็ขอพักก่อน เดี๋ยวค่อยไปหา พอดีพักได้ประมาณเที่ยงหรือบ่ายๆ นี่ล่ะ อาจารย์เย็นมาหาบัดนี้

"อาจารย์ไปไส โอ้ นึกว่าจะไม่พบอาจารย์อีก"

"เหมือนกันเลย นึกว่าท่านจะมาไม่ถูกบ้านนี้ พอท่านออกจากห้วยนั้น แยกกันกับผม เห็นเดินตรงมาทางนี้ ผมก็คิดว่าท่านคงจะมาหมู่บ้านนี้แหละ" ช่วงที่คุยกันก็สังเกตว่าท่านไม่ได้เอาบาตรมาด้วย ท่านเอาบาตรไปทิ้งที่ไหนน๊อ

คุยได้พักหนึ่งท่านก็ว่า "ไป เตรียมของแต่งบาตร แต่งกลดกลับไปบ้านจาปู เดี๋ยวค่อยมาใหม่"

หาเสบียง วัดดอยแม่ปั๋ง

นอกจากบริขาร ๘ แล้ว สิ่งจำเป็นของพระป่าคือเทียนไข ไม้ขีดไฟ หากใช้ไฟฉายก็เป็นถ่านไฟฉาย ส่วนของใช้จำเป็นอย่างอื่นถือว่ามีก็ได้ไม่มีก็ไม่เป็นไร

ดังนั้นเมื่อเสบียงเหล่านี้หมดก็จำเป็นต้องได้หา ที่พอหาได้ในละแวกนี้คือวัดดอยแม่ปั๋ง เพราะเป็นวัดที่อุดมเสบียงจำเป็นของพระกรรมฐาน ด้วยบุญบารมีของหลวงปู่แหวน สุจิณโณ

"พอไปถึงบ้านจาปู ได้พบกับท่านประสงค์พอดี ท่านประสงค์เป็นลูกศิษย์อาจารย์ประสิทธิ์ ปุญญมากโร นั่นแหละ

ท่านประสงค์ก็เลยว่า "ครูจารย์ ผมจะลงไปหาเสบียงแล้วนะ ครูจารย์มีไหม"

"เสบียงผมก็จะหมดเหมือนกัน ถ้าอย่างนั้นลงไปเชียงใหม่ก่อนค่อยขึ้นมา"

เสบียงพระกรรมฐานไม่มีอะไรหรอก มีเทียน ไม้ขีด ถ้าสิ่งเหล่านี้หมดก็ไปไม่ได้ เรียกว่าเสบียงหมด

เสบียงอีกอันหนึ่งคือไฟฉาย ถ่านไฟฉายของเราก็ใกล้จะหมดเหมือนกัน จึงตอบตกลงไปกับอาจารย์ประสงค์

อาจารย์เย็นก็ว่า "ไปก็ไป ไปหาเสบียง" ก็เลยลงมาบ้านแม่ผักแหละ พาท่านสอนไปด้วย อาจารย์เย็นก็พาไปวัดดอยแม่ปั๋ง ไปเอาเสบียงและได้ไปกราบหลวงปู่แหวนด้วย

วันแรกที่ออกเดินทาง ท่านบอกว่าให้ออกแต่เช้าเพื่อไปฉันจังหันอีกหมู่บ้านหนึ่ง แหม๊ อาจารย์เย็นเดินเร็วขนาดเลยกับอาจารย์ประสงค์ เรากับท่านสอนเดินไม่ทัน อาจารย์เย็นเดินเร็วกว่าหมู่ มีมูเซอคนหนึ่งเขาไปด้วย มูเซอก็พายบาตรให้อาจารย์เย็นเดินวับๆ หายไปเลย เรานี่เดินไม่ทันเพิ่น เมื่อยขนาดเลย

กว่าจะได้ฉันข้าวมื้อนั้นก็ราวสิบโมงเช้า
ได้ทานยาเลยฉันข้าวแซบ ยาบักเชียงเมี่ยง
วันนั้นฉันข้าวอร่อยมากเลย

ท่านสั่งหมู่บ้านนั้นเตรียมอาหารไว้รอ แต่มูเซอเขาก็เตรียมอาหารไปนำอยู่ดอก ตำแจ่วของเขานั่นแหละ แจ่วมูเซอเคยฉันอยู่ซู่มื้อนี่แหละ

จากนั้นก็ออกจากบ้านแม่ผักแหละ อำเภอแม่สรวย ไปวัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่

ก็ไม่ได้เดินถึงวัดหลวงปู่แหวนดอก ขึ้นรถไป ช่วงที่พักอยู่วัดหลวงปู่แหวน หลวงปู่หนูเตรียมเสบียงให้ โอ้ เตรียมให้บักหลาย ทั้งกระติกน้ำร้อน ทั้งถัง เครื่องใช้ทุกอย่างเตรียมให้หลาย เอาไปไหวบ่น้อ"

เบนเข็มไปโป่งเดือด

เมื่อได้เสบียงตามต้องการแล้ว เดิมทีก็ไม่คิดว่าจะเบนเข็มไปทางอื่น แต่เมื่อหลวงพ่อประสงค์แจ้งว่าจะไปสมทบกับหลวงปู่ประสิทธิ์ที่โป่งเดือด หลวงพ่อคูณเห็นว่าพักภาวนากับชาวมูเซอมาหลายเดือนแล้ว จึงตัดสินใจไปเที่ยวธุดงค์ทางอื่นดูบ้าง

"พอถึงวันที่จะกลับขึ้นเขา ท่านประสงค์ว่า "ผมบ่กลับไปอีกเด๊ะ ผมมีนัดกับอาจารย์ประสิทธิ์ที่โป่งเดือด"

เออ เราก็เปลี่ยนใจเลย จะไปเที่ยวทางโป่งเดือดกับท่านประสงค์ดูบ้าง เพราะว่าอยู่กับพวกชาวเขานั้นหลายเดือนแล้ว ตกลงก็เลยไปลาอาจารย์เย็น

"อาจารย์ๆ พวกผมไม่ได้ขึ้นไปกับท่านอาจารย์อีกนะ"

"เอ้า ตามใจ" ได้แยกกันอยู่ตรงนั้น

อาจารย์เย็นก็กลับกับพวกมูเซอ เราไปกับท่านสอน ท่านประสงค์รวม ๓ องค์

หลวงปู่หนูไปส่งอาจารย์เย็นขึ้นเขาก่อน แล้วค่อยมาส่งพวกเราต่อ นั่งรถไปถึงพู้นอำเภอแม่แตง จากนั้นก็เดินเข้าไปโป่งเดือด

พอไปถึงอาจารย์ประสิทธิ์ไปเที่ยววิเวกยังบ่ทันมา อาจารย์ประสงค์เคยอยู่นั่นกับอาจารย์ประสิทธิ์อยู่แล้ว ได้เตรียมไม้ไว้ทำศาลา เพราะนัดกับอาจารย์ประสิทธิ์แล้ว

เตรียมเลื่อยไม้ไว้แล้ว ไฟป่ามาเดือนเมษาพอดี ไฟป่ามาทีนี้ มันมาทางกองไม้ที่เลื่อยไว้ ท่านประสงค์เลยว่า "โอ้ย ไฟสิไหม้ไม้ที่เลื่อยไว้แล้ว"

เลยได้ช่วยขนไม้หนีจากไฟทั้ง ๓ องค์ เอาอย่างเร็วขนาด เอาไม้หนีไฟให้ปลอดภัย ขนไม้หลายๆ จนเสร็จ เหงื่อไหลออกพอปานอาบน้ำ

อาจารย์ประสิทธิ์มาก็เลยมาทำศาลา ได้สร้างศาลาช่วยเพิ่น ศาลาก็หลังไม่ใหญ่เสาประมาณ ๙ ต้นนี่แหละว้า ยกศาลาเสร็จ มุงเสร็จ ยังไม่ได้ปูพื้น พื้นแทนที่

หลวงพ่อสอน ชีวสุทโธ หลวงพ่อคูณ สุเมโธ และหลวงปู่ประสิทธิ์ ปุญญมากโร

จะเอาไม้กระดานก็เอาไม้ไผ่นั่นแหละมาทำพื้น โอ้ยๆ ไม้ไผ่มีแต่ลำบักใหญ่ๆ เอามาสับๆ แล้วแหวกออกเป็นแผ่นใหญ่ ใช้แทนไม้ ถามท่านว่า "คือบ่เอาแป้นครูจารย์"

เพิ่นว่า "โอ้ย มันบ่แล้วง่าย" เราก็ช่วยท่านทำแต่ยังไม่เสร็จดีดอก

อาจารย์ผจญพาคณะไป มีอาจารย์ผจญ ท่านมานพ ท่านชูศักดิ์ ๓ องค์นั่นล่ะ อาจารย์ผจญชวนไปเที่ยววิเวก เราก็เลยไปล่ะทีนี้ เพราะเรามาหาเที่ยววิเวก ไม่ได้คิดว่าจะมาก่อสร้างเนาะ ก่อสร้างบ่มักอยู่แล้ว เลยได้ลาท่านอาจารย์ประสิทธิ์ไปเที่ยววิเวกกับท่านอาจารย์ผจญ"

มุ่งสู่หมู่บ้านกะเหรี่ยง

การเดินทางของพระธุดงค์สมัยก่อนไม่ได้สะดวกสบาย โดยมากหากเป็นที่ห่างไกลก็จะเดินเป็นระยะทางหลายสิบกิโล ถ้าโชคดีมีรถผ่านมาเห็นพระธุดงค์ก็มักจะนิมนต์ขึ้นรถ

ครั้งนี้ก็เช่นกันเป็นการนิมนต์พระธุดงค์ขึ้นรถ เป็นรถบรรทุกสิบล้อ

"นั่นล่ะ เดินออกจากโป่งเดือดไปหมู่บ้านป่าแปลก คือต้นแปลกหมายถึงต้นสนนั่นแหละ ก่อนจะขึ้นไปก็พักอยู่นั่น อาจารย์ผจญเลยว่า ไปกะเหรี่ยงแม่เมืองหลวง

แม่เมืองหลวงเป็นบ้านกะเหรี่ยงอยู่บนดอย เดินไปๆ จนเมื่อย ยังไม่เห็นบ้าน พอดีก็มีรถสิบล้อมาคันหนึ่ง ทางก็กำลังสร้างใหม่พอดีทางเส้นนั้น

รถสิบล้อคันนั้นก็จอด "อาจารย์ๆ จะไปไหน"

จะไปบ้านกะเหรี่ยงแม่เมืองหลวง

"อยู่ทางที่ผมจะไปไหม"

"ทางนั่นแหละ"

"ถ้างั้นนิมนต์ขึ้นรถ" เป็นรถสิบล้อบรรทุกหิน เลยได้ขึ้นไปทั้ง ๕ องค์แล้วบัดนี้ มันพาห้อไปจนไปเห็นพวกชาวเขาพวกกะเหรี่ยง โชเฟอร์ไม่รู้จักบ้านแม่เมืองหลวง ก็เลยจอดถามว่า "บ้านแม่เมืองหลวงอยู่ทางไหน"

เขาว่าผ่านมาไกลแล้ว เอ้า เลยได้บอกอาจารย์ผจญ ท่านก็เลยถามโชเฟอร์ว่า "รถนี้จะไปไหนนี่"

"จะไปแม่ฮ่องสอนครับ"

อาจารย์ผจญก็เลยว่า "ถ้าอย่างนั้นไปแม่ฮ่องสอน" พอรถไปถึงปาย โชเฟอร์ก็บอกว่า "แค่นี้ล่ะครับ"

"เอ้า ไหนว่าไปถึงแม่ฮ่องสอน"

"ผมจะแวะเข้าไปเอาหินที่เหมืองลิกไนต์นี่"

"โอ๋ ขอบใจหลายๆ เด้อ" ไปถึงปายก็เกือบค่ำแล้วล่ะ เลยแวะเข้าเมืองไปพักอยู่ที่ ขนำเถียงนาเขา เช้าไปบิณฑบาตบ้านอะไรน๊อ หมู่บ้านใหญ่อยู่นะ อาจารย์ผจญ ก็พาบิณฑบาต เขาก็ใส่ข้าวให้ดีแต่ไม่มีกับก็เลยไม่พากลับ ได้แต่ข้าว พาเดินไป ไกลจนมีคนหนึ่งเขามาใส่ข้าวแล้วก็ใส่น้ำอ้อย ท่านก็เลยพากลับ กลับมาก็มาฉันข้าว กับน้ำอ้อย บ่ได้กับเลย

ฉันข้าวกับน้ำอ้อยเสร็จก็เดินต่อไปถึงป่าช้าเวียงเหนือ ไปพักอยู่ที่ป่าช้าเวียงเหนือ"

ป่าช้าเวียงเหนือ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน

พรรษาที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

บ้านศาลาเมืองน้อย (กะเหรี่ยง) อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แยกย้ายกันอยู่

บ้านศาลาเมืองน้อยเป็นหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง ในสมัยนั้นมีไม่กี่หลังคาเรือน อยู่ในที่กันดารห่างไกล ลึกเข้าไปก็มีหลายหมู่บ้านที่ห่างกันออกไป ๔-๕ กิโล ทางที่ใช้สัญจรก็เป็นเพียงทางเท้าลัดเลาะตามแนวป่าไปมาหาสู่กัน หรือใช้ขนถ่ายพืชผักไปขายในเมือง

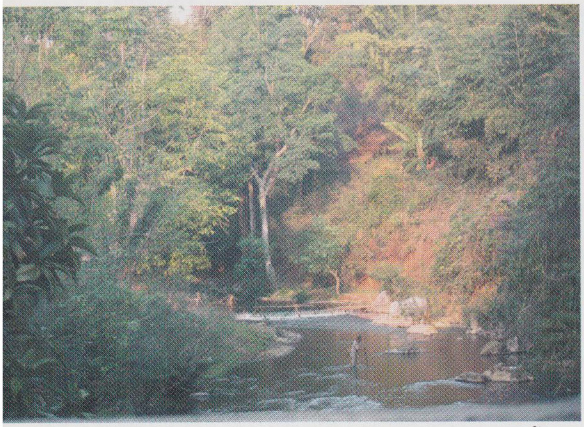
"อยู่ที่ป่าช้าเวียงเหนือ ปีนั้นเขาจะเลือกตั้งผู้แทนพอดี ปลัดอำเภอก็เลยเข้าไปหา เขาได้ข่าวว่ามีพระมาพักอยู่ที่นี่หลายองค์ เลยไปเล่าให้ฟังว่า "บ้านศาลาเมืองน้อยนี่มันมีกะเหรี่ยงอยู่เยอะ ชาวเขาเยอะ มีหลายหมู่บ้านในเขตนั้น พวกผมอยากให้มีพระไปอยู่กับเขาบ้าง เพราะเดี๋ยวนี้คริสต์เขาเข้าไปแล้ว ฉะนั้นถ้าพวกเราเข้าไปช้า พวกคริสต์ก็จะเข้าไปเอาชาวเขากะเหรี่ยงให้นับถือศาสนาคริสต์หมด ฉะนั้นพวกผมเลยอยากให้ตุ๊เจ้าไปช่วยเผยแผ่ศาสนานำพวกกะเหรี่ยง เพราะเขาก็เลื่อมใสทางศาสนาเราอยู่แล้ว แต่เขาก็ยังไม่หนักแน่นเท่าไร ถ้ามีศาสนาอื่นมาเกลี้ยกล่อมก็คงจะเอียงไปทางศาสนาอื่นหมดได้"

ท่านปลัดเลยขอนิมนต์ครูบาอาจารย์ "พวกผมเข้าไปนี้จะให้มันได้ประโยชน์ ๒ อย่าง จะเข้าไปอธิบายการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแบบได้ๆ ก็จะไปอธิบาย ส่วนครูบาอาจารย์ พวกผมก็จะไปฝากให้เผยแผ่ศาสนาอยู่ที่นั่น"

ฉะนั้นเลยตกลง "เอ้า ไปกะเหรี่ยง"

เลยนัดวัน นึกว่าจะมีรถพาไป ได้เดินไป ปลัดอำเภอไปกับเจ้าหน้าที่ ๓ คน ครูบาอาจารย์หลายคนเขาจึงหาลูกหาบไปด้วย พอฉันจังหันเสร็จ ก็พาเดินไป ข้ามแม่น้ำปายนั้น ไม่รู้ว่ากี่ข้าม ขึ้นเขาลงห้วย ข้ามแม่น้ำปาย แม่น้ำสายเดียวกันนี่แหละ ไหลอ้อมเขาลูกนั้นลูกนี้ เลยไม่รู้ว่ากี่ครั้ง ไปพักอยู่ที่หมู่บ้านนั้นมีถ้ำใหญ่อยู่ ก็ไปพักตามถ้ำนั่นแหละ

พวกปลัดอำเภอเขาก็เข้าไปพักที่โรงเรียน โรงเรียนตชด. อยู่หมู่บ้านศาลาเมืองน้อยพอดีก็ไปนอนอยู่ที่นั่นแหละ พวกปลัดเขาไปอบรมชาวบ้านอยู่วันหนึ่ง มานอนอีกคืนหนึ่ง วันต่อมาเขาก็ลากลับ

แม่น้ำปาย

โรงเรียนบ้านศาลาเมืองน้อย

ก่อนจะกลับเขาก็ไปฝากพระกับชาวบ้านพวกกะเหรี่ยง "ตุ๊เจ้าจะมาอยู่ด้วยฝากดูแลด้วยนะ" เขาก็ดูแลอย่างดีเลย จากนั้นก็แยกย้ายไปอยู่หมู่บ้านละองค์ อาจารย์ผจญไปอยู่หมู่บ้านหนึ่ง เราก็อยู่หมู่บ้านหนึ่ง

อาจารย์ผจญบ้านกิ่วหน่อ ท่านมานพอยู่บ้านห้วยเฮี๊ยะ ท่านชูศักดิ์กับท่านสอนอยู่บ้านห้วยหก อยู่ไกลกว่าหมู่และกันดารกว่า แต่บ้านนั้นเขาศรัทธาดีเลี้ยงพระ ๒ องค์ได้ มีช้างมีเสือด้วย อาจารย์ผจญบอกให้ ๒ องค์ไปอยู่ด้วยกัน

อาจารย์ผจญบอกว่าบ้านศาลาเมืองน้อยมีโรงเรียนตชด.อยู่ ผมขี้คร้านเว่านำคนเพิ่นว่าให้อาจารย์คูณอยู่

ที่พักสงฆ์ถ้ำพระห้วยหก

เราว่าอยู่ได้ไม่เป็นไรหรอก เราก็หาที่อยู่ เหมาะตรงได้คือมันยังไม่มีพระเข้าไปอยู่จั๊กเทือ พวกเราไปเปิด มันยังไม่มีสถานที่อยู่นั่น ถามว่าเคยมีพระมาอยู่ไหม ยังไม่เคยมาเลย

เวลาลงปาฏิโมกข์ก็ไปรวมกันที่ศาลาเมืองน้อย เพราะมันอยู่ตรงกลาง ทีนี้ต่อมามันลำบาก ให้ต่างคนต่างอธิษฐานเลย แต่ก็ต้องได้ไปร่วมกันอยู่ดีล่ะว๊าเพราะว่าไม่ได้อธิษฐาน สรุปแล้ว ทุก ๑๕ วันก็ได้ไปหากันทีหนึ่ง ไปลงปาฏิโมกข์รวมกัน บางทีอาจารย์ผจญก็นัดมาลงปาฏิโมกข์ที่ศาลาเมืองน้อย บางทีก็ไปโน้นหาพวกท่านสอนที่ห้วยหก

ยกเว้นท่านมานพนี้ท่านแข็งแรงกว่าหมู่ ให้ท่านไปหาเพื่อน"

บ้านศาลาเมืองน้อย

การเป็นอยู่กับชาวเขา ธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างที่แตกต่าง ทำให้พระต้องคอยแนะนำ พร้อมกับเรียนรู้ธรรมเนียมบางอย่างของชาวเขาชาวกะเหรี่ยงไปด้วย

"พวกเราเส้นข้าราชการ ฉะนั้น ชาวบ้านเขาก็ต้อนรับดี ส่วนมากใจของเขาก็มาเชื่อพุทธมากกว่า เขาไม่ได้เชื่อผีเต็มร้อย แต่ว่าบรรพบุรุษเชื่อมานับถือมา ถ้าจะออกก็ไม่ได้ เขากลัวผี ถ้ามีอาจารย์ดีๆ พาเขาออก ป้องกันให้เขาได้ เขาก็จะออก เขาว่าพวกเราเป็นกลุ่มแรก เขาก็อยากให้พวกเราพาออกจากการนับถือผี เราก็ทำตามพิธีทางศาสนานี่แล้ว พาเขาให้เข้าถึงพระไตรสรณคมน์ นี่แหละ เข้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ

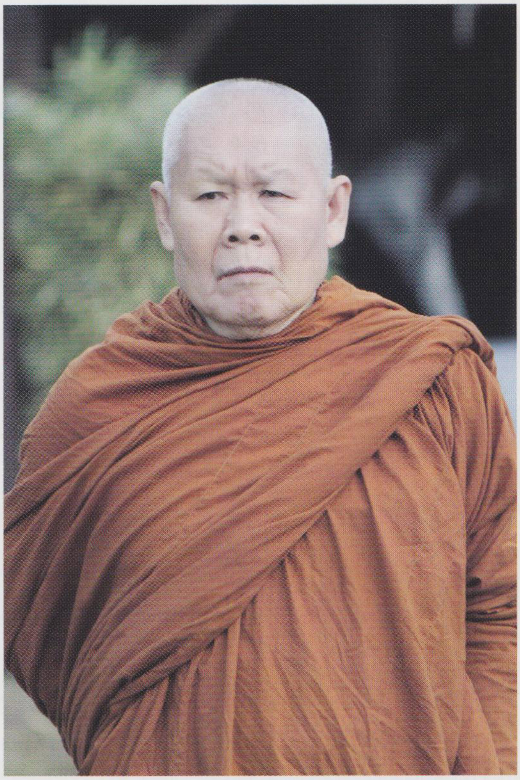
เขาก็เอาอีกนะ "อาจารย์มีคาถาป้องกันไหม" เขาเชื่อพวกคาถาอาคมอยู่ ฉะนั้นเราก็เลยให้เขาท่องพุทโธๆ คาถาพุทโธกันผีได้เลย แต่สอนได้หลังคาเดียวนะ นอกนั้นมันไม่เอาจริงเอาจัง มันก็ได้แค่นั้น

ศาลปู่ตาที่ชาวบ้านเลี้ยงผี

เขาเชื่อเอาจริงๆ นะเชื่อพวกผี เวลาเขาป่วย เขาก็จะให้ผีมารักษาให้ บวงสรวงเอาสัตว์มาฆ่า ไก่กับหมู แล้วแต่ โอ้ย ไปเลี้ยงแล้วกะไป บวงสรวงอ้อนวอน บ่แม่นว่าหายแล้ว จั่งค่อยสิเลี้ยง แต่งฆ่าไก่ ส่วนมาก กะฆ่าไก่นั่นล่ะเลี้ยงผี "เวลาสูเอาไปเลี้ยงสูทำยังไง" ไปเลี้ยงเสร็จเขาก็อ้อนวอนปู่ตาให้เจ้าเขาไปช่วยรักษาให้ กะว่าเจ้ากินเสร็จก็เอากลับไป เอาไก่ตัวนั้นไปให้คนป่วยกิน

"มันหายไหมสู"

"หาย"

"สูเอาส่วนไหนของไก่ไปเลี้ยงเจ้าและเอาส่วนไหนให้คนป่วยกิน" เขาเอาตับมาให้คนป่วยกิน อันนี้ไหว้เหมือนกับคนจีนเขาไหว้เจ้านี่แหละ ไหว้เจ้าเขาทำอาหารอย่างดี เขาก็ว่าหาย

กะเหรี่ยงแถวเมืองน้อย บ้านกิ่วหน่อ ห้วยหก บ้านห้วยเฮี้ยะ อาหารสมบูรณ์ดีอยู่ ไม่เหมือนที่ผ่านมา บ้านแม่ผักแหละ แม่สรวยนั่นอัตคัดจริงๆ อันนี้ไม่อัตคัด เพราะมันอยู่ใกล้แม่น้ำปาย ชาวบ้านเขาก็เลยไปหาปลา ปลาทางแม่น้ำปายก็หลายอยู่

ที่พักไม่ได้ห่างจากหมู่บ้านเยอะ อยู่ใกล้ศาลเจ้าเลี้ยงผีนั่นล่ะ ศาลเจ้าหลังใหญ่อยู่นะ

หลวงพ่อกับพระน้องชายมาเยี่ยม

ย้อนความไปถึงช่วงที่หลวงพ่อคูณลาหลวงพ่อสิงห์ทองออกเที่ยววิเวก ตอนนั้นได้ชักชวนให้โยมพ่อออกบวช แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ

เมื่อมาจำพรรษาที่ภาคเหนือแล้ว ท่านอุดม พระน้องชายสามารถชักชวนโยมพ่อจนออกบวชได้ และอยากให้หลวงพ่อได้เห็นพระพี่ชายที่ออกเที่ยวธุดงค์ เพื่อจะเป็นเครื่องดึงดูดให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส และครองเพศบรรพชิตได้ตลอดไป จึงได้พาหลวงพ่อมาเยี่ยมที่บ้านศาลาเมืองน้อยแห่งนี้

"ก่อนที่จะขึ้นไปภาคเหนือนี่แหละ ออกจากวัดป่าแก้วไปเที่ยววิเวก ช่วงนั้นคิดว่าจะดึงโยมพ่อไปบวชได้ น้องที่เกิดกับแม่ใหม่ก็โตแล้ว ฉะนั้นเราก็เลยไปพูดกับโยมพ่อว่า "โยมพ่อก็แก่แล้วนะ อาตมานี่สงสารโยมพ่อมาก แต่จะให้อาตมาสึกออกไปช่วยงานนี่ไม่สึกนะ เดี๋ยวจะว่าไม่ตอบแทนบุญคุณนะ

แทนคุณของบิดา อาตมาว่าบวชนี่จะแทนพระคุณได้มากกว่านะ ถ้าโยมพ่ออยากให้ลูกปฏิบัติ เป็นพระก็ปฏิบัติได้ มาบวชด้วยกัน"

ต่อมาได้ความพยายามของน้องชาย กลับบ้านไปเอาโยมพ่อบวชละทีนี้ โยมพ่อบวชที่วัดศรีธรรมาราม บวชแล้วก็พากันไปหาเรา พาไปเที่ยววิเวกถึงที่ภาคเหนือ ศาลาเมืองน้อยตอนหน้าแล้ง

เรานับเดือนว่ามันปีเต็มพอดี อยู่ที่นั่นนานอยู่ ออกพรรษาแล้วพวกนี้ไปหา พอใกล้ๆ จะหมดหนาวนี่แหละ ไปพักอยู่ระยะหนึ่ง กี่วันนี่แหละ ไปเยี่ยมเฉยๆ

ถึงเวลาต้องกลับวัด พอฉันจังหันเสร็จเราก็พาโยมพ่อและน้องชายออกจากเมืองน้อยไปเวียงแหน เดินด้วยเท้าเพราะไม่มีทางรถ ก็ไกลพอสมควรนะ เพราะว่าไปถึงโน้นเวียงแหนก็เกือบค่ำแล้ว แต่เราก็ไม่ได้เอาผ้าครองเอาอะไรไป ก็เลยไปฝากท่านดมกับโยมพ่อไว้ที่วัดบ้านก่อน แล้วพรุ่งนี้ค่อยนั่งรถจากเวียงแหนเข้าไปทางเชียงใหม่ ตอนนั้นรถเข้าไปถึงเวียงแหนแล้ว เป็นรถสองแถว จากนั้นเราก็ได้เดินกลับไปเมืองน้อย"

ดนตรีแห่งพงไพร

ค่ำคืนที่มืดสนิทกลางพงไพร คนทั่วไปมักจะหวาดกลัวความมืดที่จะบันดาลปีศาจขึ้นในจิตใจได้ แต่ไม่ใช่สำหรับพระกรรมฐาน

ระหว่างทางที่เดินกลับ ท่านยังมีกะจิตกะใจที่จะสัมผัสกับเสียงหรีดหริ่งเรไรบันดาลขึ้น เป็นดนตรีที่ธรรมชาติร่วมกันรังสรรค์

"เดินกลับกลางคืนนี่แหละ มันวิเวกดี ช่วงระยะกึ่งกลางทางนั่นแหละดูท่า ข้ามห้วยข้ามเขากลับมา ใช้เวลาเดิน ๔-๕ ชั่วโมงประมาณนั้นล่ะ ไม่รู้ว่ากี่ทุ่มจำไม่ได้ เดินออกจากนั้นไป พอไปถึงตรงระหว่างหมู่บ้านนั้นกับหมู่บ้านที่เราออกไป มันอยู่ตรงกลางๆ

ไปถึงตรงนั้นวิเวกวังเวงดีขนาดเลย
เพราะว่าเสียงอย่างนี้ก็มี เสียงอีกอันหนึ่งก็มี
มีหลายๆ เสียงมากระทบกัน เสียงธรรมชาติ
เหมือนกับเสียงดนตรีทำนองนั้นแหละ
ถ้าดนตรีก็เป็นดนตรีที่ไม่เคยได้ยินเสียงแบบนั้น

มันวังเวงดี เสียงนก เสียงเล็ก เสียงใหญ่ เสียงทุ้ม เสียงกลางๆ เสียงอะไร มันร้องขานกัน เราเดินมานานก็เหนื่อยเลยหยุดพักก็ได้จังหวะกับเสียงนั้นมากระทบพอดี

ถ้าเราไม่คิดถึงผ้าสังฆาฏิ ผ้าไตรจีวร เราจะนั่งอยู่นั่นทั้งคืนล่ะ

พอหายเหนื่อยก็เดินกลับ เราชอบไปคนเดียว ไปกลางวันก็ไปคนเดียว ไปจนมืดค่ำอยู่ทางอื่นแล้วค่อยเดินกลับมา จนกะเหรี่ยงเขาเตือน เขาบอกว่าท่านอย่าไปเดินเปลี่ยวๆ คนเดียว

และอย่าไปไกลนะ ทำไม กลัวนายพรานเขาไปดักสัตว์ และเห็นว่าเป็นสัตว์กลัวเขาจะยิงเอา เป็นงั้นเหรอ ถ้าท่านเดินอย่าเดินไปถึงค่ำมืด เดินกลางวันก็อย่าเข้าไปในป่ามันรกๆ แต่เราก็ชอบไปอย่างนั้น ชอบสนุกกับป่ารกๆ แหวกไป

มันจะเป็นกรรมอะไรก็ไม่ทราบ เดินไปตามป่า แหวกป่าไป
มันก็สนุกดี เห็นภูเขาไม่ได้ อยากขึ้น ชอบขึ้น
ที่ไหนสูงๆ ก็ขึ้นไปถึงยอดเลย
ตอนจำพรรษาอยู่ที่นั่นเป็นอย่างนี้แหละ"

หลังจากโยมพ่อบวชได้ ๑ พรรษา มีเหตุต้องได้สึกออกไป เพราะว่าภรรยามารบกวนให้เป็นกังวลอยู่เรื่อยๆ

"ท่านดมเอาโยมพ่อมาบวช ต่อมาก็อยู่ไม่ได้ เพราะเมียโยมพ่อไม่ยอม อยากให้สึก เมียโยมพ่อเป็นบ้าประสาทกิน หรือทำท่าประสาทกินนี่แหละ ไม่อยู่กับลูก ไม่อยู่กับบ้านกับช่อง เอาแต่ร้องไห้ คนบ้านสิงห์ที่รู้จักโยมพ่อ เป็นญาติเป็นอะไรก็ร้องไห้ไปหาเขา มาขอร้องให้เขาช่วยบอกให้โยมพ่อสึก เขาเห็นไม่ไหว เดี๋ยวจะเป็นบ้ามากกว่านี้กลัวรักษาไม่หาย ก็มาขอให้โยมพ่อสึกออกไป โยมพ่อก็เลยต้องสึก บวชมาได้พรรษาเดียว"

ฝึกหมารับใช้

ระหว่างที่จำพรรษาอยู่บ้านศาลาเมืองน้อย ช่วงที่ลงมาบิณฑบาตกับชาวกะเหรี่ยงนั้นมีหมาวิ่งตามมาด้วย ๑ ตัว ความที่ไร้ที่พึ่งจึงวิ่งตามหวังพึ่งพาอาศัย ดังนั้นเมื่อท่านไม่ได้ไล่มันไป มันจึงถือว่าท่านอนุญาตให้มันอยู่ได้ เมื่อไปบิณฑบาตมันจะติดตามไปด้วยประจำทุกวัน

เวลาไปบิณฑบาต หากเป็นกับข้าวชาวบ้านก็จะห่อใส่ใบตอง จานชามอะไรก็ไม่มี ดังนั้นเมื่อท่านฉันเสร็จก็เอาเศษอาหารที่เหลือให้หมากิน

ท่านฝึกหมาได้ ๒ เรื่อง

"เราไปอยู่ที่แม่ฮ่องสอน อำเภอปาย ไปอยู่กับกะเหรี่ยงองค์เดียวทางเมืองน้อย อันนี้เราฝึกได้ ๒ อย่างหมาตัวนี้ เวลาชาวบ้านเขาใส่บาตร เขาจะเอาข้าวและกับข้าวห่อใบตอง เวลาเราจะฉันก็เอาข้าวเอาอาหารใส่บาตรเรียบร้อย ใบตองที่เหลือเราก็ให้หมาเก็บให้มันเอาเข้าไปในป่าเลย เราไม่ได้เก็บใบตองเองนะ สบาย

ทำไมมันถึงเก็บให้ได้ มีวิธีคือเราฉันเสร็จเราก็จะโยนก้อนหินให้มัน โยนครั้งเดียวเท่านั้นล่ะ จากนั้นมันจะวิ่งไปคาบใบตองไปแทะในป่า อาหารเหลือจากบาตรก็ทำอย่างนั้นทุกวัน ได้ผลเลย ไม่ต้องเก็บเศษใบตอง ไม่ได้เก็บขยะ อันนี้ฝึกได้อันหนึ่ง

อันที่ ๒ เราทำห้องน้ำ มันเป็นส้วมปล่อยถ่ายลงในหลุม ให้ชาวกะเหรี่ยงเขามากั้นให้ มีประตู เราก็ไปถ่ายในนั้น ครั้งแรกเราก็ถ่ายลงในหลุม ขณะที่ถ่ายลงไป พอดีเห็นหมา มันมาเฝ้าอยู่ เลยคิดว่ามันจะรู้จักเก็บให้กูหรือ เราก็เลยเอา ใบตองเข้าไปด้วย ไปถ่ายรองใบตองนั้นแหละไว้ จนถ่ายเสร็จ เราก็เปิดประตูให้หมาเข้าไปชำระให้ หมาชำระอุจจาระเราทุกวันๆ เลยนะ เหมือนกับเราไม่ได้อุจจาระลงส้วมเลยทีนี้

ส้วมของเราแห้งดีมาก ไปส้วมของท่านอาจารย์ผจญ ไปส้วมของท่านสอนอยู่คนละหมู่บ้าน โอ้ยเหม็นขนาดเน่าเหม็น

พอพวกนั้นมาเยี่ยมเรา ไปเข้าห้องน้ำ อาจารย์ผจญบอกว่า "เอ้า อาจารย์คูณบ่ขี้จักเทือบ๊อมาอยู่นี่"

"ก็ถ่ายอยู่"

"คือจั่งบ่เห็นขี้ ของพวกผมคือเหม็นฮ้ายแท้เข้าห้องส้วม"

"โอ้ย คนเฮ็ดบ่เป็น ขี้บ่เป็น"

"ขี้เป็นขี้จั่งได๋"

"ขี้เป็นกะขี้ให้หมากินแล้ว ฝึกให้หมาเมี้ยนให้สบายมาก ห้องน้ำก็สะอาดแห้งมาก"

นี่แหละเราอยู่คนเดียว เราก็ฝึกหมานี่แหละหมารับใช้เรา"

ท่านได้ฝึกหมาอีกอย่างหนึ่ง แต่ฝึกไม่สำเร็จเป็นล้มเลิกไป คือจะฝึกหมาเอากระบอกไม้ไผ่ไปส่งคืนชาวบ้าน

"วันไหนชาวบ้านมีอาหารเป็นแกงเป็นต้ม เขาจะเอากระบอกไม้ไผ่นี้ใส่ให้ ทำสายใส่กระบอกไม้ไผ่ ใบไม้บิดเอาตอกมัดปากมันแล้วเอามาถวาย ถวายแล้วก็ให้หิ้วกลับ พอฉันเสร็จก็ล้างดีๆ ตอนเช้าเราก็หิ้วกลับไปให้เขา วันหนึ่งเราขี้เกียจหิ้วกลับไปให้ เราจะฝึกหมาเอาไปคืนให้เจ้าของ เลยลองเอาแขวนใส่คอให้มันเอากลับไป โดยคิดว่าคงจะไปถึงเจ้าของ แล้วเจ้าของจะได้เอาคืนจากหมา แต่ไม่สำเร็จเลย เพราะวันรุ่งขึ้นเห็นเขาใส่กระบอกไม้ไผ่อันใหม่มาแทน หมาคงไม่เอาไปคืน น่าจะไปทิ้งในป่า เราก็เอาให้ครั้งเดียว กลัวกระบอกเขาจะหายอีก"

ข่าวหลวงพ่อสิงห์ทองเครื่องบินตก

สิ้นหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร และพระกรรมฐานผู้ใหญ่อีก ๔ รูป มีหลวงปู่บุญมา ฐิตเปโม หลวงปู่วัน อุตตโม หลวงปู่จวน กุลเชฏโฐ และพระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม

เป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ยังความโศกเศร้าอาลัยแก่พุทธศาสนิกชนชาวไทย โดยเฉพาะในแวดวงพระกรรมฐานอย่างมาก

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นข่าวใหญ่ไปทั่วประเทศ แม้ว่าข้อมูลข่าวสารจะไม่รวดเร็วเหมือนปัจจุบันแต่ก็เป็นข่าวใหญ่ที่กระจายไปทั่ว รวมถึงบ้านห้วยหก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หลวงพ่อสอนได้เห็นภาพข่าวนี้จากหนังสือพิมพ์ที่ชาวบ้านเอาขึ้นไปให้ดู

แต่สำหรับหลวงพ่อคูณได้รู้ข่าวสารจากจดหมายที่พระอาจารย์จีรวัฒน์ อัตตรักโข แห่งวัดป่าไชยชุมพล เขียนส่งข่าวถึงผู้ใหญ่บ้านเพื่อจะฝากข่าวนี้ไปแจ้งกับท่าน

หลวงพ่อคูณผู้ได้ชื่อว่าเป็นศิษย์ใกล้ชิด จึงยิ่งรู้สึกถึงความสูญเสียครั้งนี้อย่างที่สุด

เจดีย์บรรจุอัฐิธาตุหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร
วัดป่าแก้วชุมพล จังหวัดสกลนคร

“ที่ออกจากเมืองน้อยนี้ เพราะทราบข่าวว่าหลวงพ่อสิงห์ทองเครื่องบินตก

ท่านจีรวัฒน์เคยเข้าไปหาพวกเรา ไปอยู่กับอาจารย์ผจญ ๑ คืน และมาหาเรา ๒-๓ คืนนี่แหละ ได้คุยกันอยู่ เราก็เล่าว่าคิดถึงหลวงพ่อสิงห์ทอง ออกจากนี้จะได้กลับวัดป่าแก้วฯ หาหลวงพ่อสิงห์ทอง จากนั้นอาจารย์จีรวัฒน์ก็แยกออกจากพวกเราก่อน และได้ทราบข่าวเรื่องหลวงพ่อสิงห์ทองเครื่องบินตก จึงเขียนจดหมายไปหาผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านได้อ่านจดหมายจึงไปบอกเราว่า

“อาจารย์เป็นลูกศิษย์อาจารย์สิงห์ทอง อาจารย์ทราบข่าวไหมในจดหมายว่าเครื่องบินตก มีหลวงพ่อสิงห์ทอง อาจารย์จวน อาจารย์สุพัฒน์ อาจารย์บุญมา อาจารย์วัน”

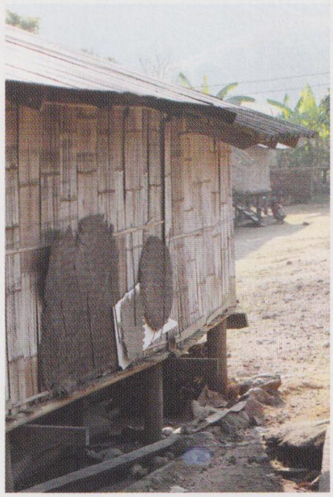
พอทราบข่าวแล้ว เราก็บอกท่านอาจารย์ผจญ บอกท่านสอน ท่านมานพมาประชุมกัน อาจารย์ผจญบอกว่า อาจารย์สิงห์ทองเป็นอาจารย์ของอาจารย์คูณกับท่านสอน ก็เลยต้องกลับ”

สรีระศพของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดป่าแก้วชุมพล ตำบลค้อใต้ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร และได้พระราชทานเพลิงศพในวันเสาร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยมีหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นประธานและรับผิดชอบงานนี้

หลังงานศพหลวงพ่อสิงห์ทอง มุ่งสู่บ้านแม่ผักแหละ (มูเซอ)

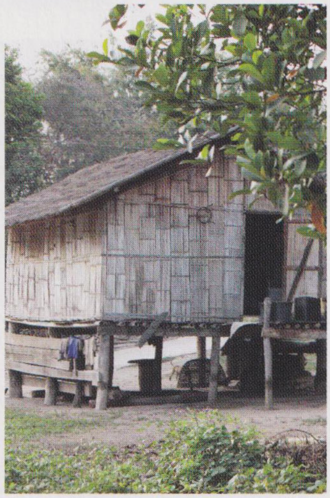
หลังจากเสร็จงานถวายเพลิงศพหลวงพ่อสิงห์ทอง ท่านจึงมุ่งสู่บ้านแม่ผักแหละตามที่เคยพูดไว้กับหลวงปู่เย็น หมู่บ้านชาวเขายังคงเป็นความมุ่งหมายของพระธุดงค์ที่จะหลีกเร้นหาความสงบวิเวกทางกายและจิต

"พอเสร็จงานก็ลาหลวงปู่อุ่นออกเที่ยววิเวก ท่านสอนก็ไม่ได้ไปกับเรา ท่านอยู่วัดป่าแก้วฯ ต่อ

เราจะไป**เที่ยววิเวก**อีก
เพราะว่าได้พูดกับ**อาจารย์เย็น**แล้วว่าจะกลับไปหา
และจะจำพรรษาร่วมกับท่าน
ก็เลยไปกับอาจารย์ผจญ และท่านมานพต่อ

ไปพักบ้านอาจารย์ผจญก่อน อยู่อำเภอชุมแพ บ้านหนองแก จากนั้นก็เดินทางไปพักที่ถ้ำผาบิ้ง พักได้ไม่นานก็กลับมาพักใกล้ๆ บ้านศาลาน้อย เป็นวัดเก่าของหลวงปู่อ่อน ท่านไปสร้างไว้ที่นั่น ไปอยู่กับอาจารย์ผจญอยู่ได้สักพักหนึ่ง นานอยู่นะคงเป็นเดือนนู้นแหละ ก็เลยชวนอาจารย์ผจญไปหาอาจารย์เย็น ไปหามูเซออีก

พอขึ้นไปแม่สรวย อาจารย์เย็นก็ยังอยู่"

พรรษาที่ ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๒๓)

บ้านแม่ผักแหละ (มูเซอ) อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

บ้านแม่ผักแหละ บ้านชาวเขามูเซอ ๒ หลังคา ชาวกะเหรี่ยง ๒ หลังคา ศรัทธาของชาวเขาที่หาอยู่หากินเลี้ยงชีวิตด้วยการทำไร่ปลูกผัก หาของป่า แต่สามารถดูแลพระกรรมฐานด้วยการใส่บาตรได้อย่างดีทุกวัน

"ที่นี้อาจารย์ผจญ เรากับท่านมานพไปอยู่กับอาจารย์เย็น แต่อยู่คนละหมู่บ้านหรอก อาจารย์เย็นพาไป บ้านที่เราไปอยู่มีกะเหรี่ยง ๒ หลังคา มูเซอ ๒ หลังคา อยู่กันคนละฟากน้ำ มีห้วยน้ำคั่นอยู่ กะเหรี่ยงอยู่อีกฝั่งหนึ่ง มูเซออยู่ฝั่งหนึ่ง เราจะบิณฑบาตทั้ง ๒ หมู่บ้าน บ้านละ ๒ หลังคา ไปบิณฑบาตกับมูเซอเสร็จก็ข้ามฟากน้ำมาบิณฑบาตกับกะเหรี่ยง สำนักที่เราพักอยู่ฝั่งกะเหรี่ยง

เขาก็เอาใจใส่ดีอยู่ทั้งกะเหรี่ยงทั้งมูเซอ เลี้ยงดูเราไม่อดไม่อยากเลยสบายมาก"

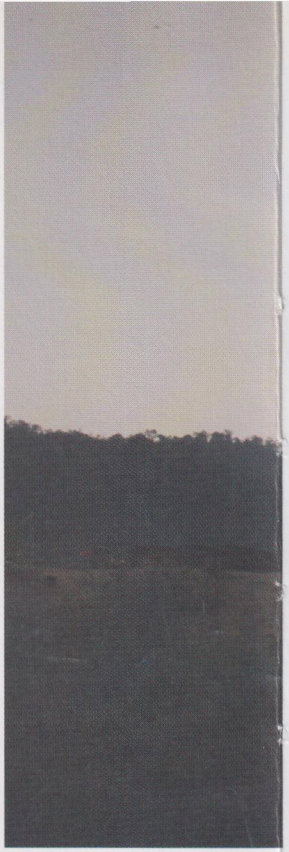

เทวดาถวายโอสถ

ช่วงหนึ่งที่หลวงปู่เย็นอาพาธหนักต้องรีบนำส่งเข้ารักษาที่โรงพยาบาลเชียงราย ในครั้งนั้นมีโยมมูเซอติดตามไปอุปัฏฐากด้วยคนหนึ่ง

ทั้งหลวงพ่อคูณและพระอาจารย์มานพได้ติดตามไปดูอาการด้วย แต่หลวงปู่เย็นเห็นว่าไม่ควรมาเป็นกังวลกับท่าน จึงบอกให้ท่านทั้งสองกลับไป พร้อมกับได้ฝากงานพิเศษมาด้วย

"เรากับท่านมานพพาอาจารย์เย็นเข้าโรงพยาบาลในเมืองจังหวัดเชียงราย แล้วอาจารย์เย็นบอกว่าพากันกลับไปซะ ไม่ต้องมาเฝ้าผมหรอก เพราะพยาบาลเขาก็ดูแลดีอยู่ และมีมูเซอตามมาอยู่อีกคนหนึ่งด้วย

ก่อนพวกเราจะกลับมา อาจารย์เย็นบอกว่า พวกท่านกลับไปแล้วให้ไปสวดมนต์ที่กุฏิผมนะ พวกเทวดาเขาชอบมาฟังทุกคืนๆ ท่านไม่อยู่ไม่มีใครสวดให้เขาฟัง ขณะท่านอยู่ที่โรงพยาบาลนี้เขาก็ไปเยี่ยมท่านเหมือนกัน

พอกลับมา เราก็ผ่านไปกุฏิอาจารย์เย็นนั่นแหละ เราเลยพูดเสียงดังๆ ว่า "ทำไมเห็นแก่ตัวมาก ครูบาอาจารย์ท่านป่วย อยากฟังสวดมนต์ท่านแล้วทำไมไม่ไปฟัง ท่านอยู่ที่ไหนก็ไปฟังได้นี่ เราไปง่ายจะตาย เห็นแก่ตัวเกินไป อาจารย์บอกให้มาสวดมนต์ให้ฟัง เราไม่สวดนะ เราก็ไม่สบายเหมือนกัน"

พูดแล้วเราก็ไปของเรา

คืนนั้นมีเทวดาไปหา เหมือนกับฝันเลยแหละ ไปหลายอยู่นะ แต่งชุดขาวมีแต่ผู้หญิง เลยถามว่า "พากันมายังไง" พวกนั้นยิ้ม และพูดว่า "ได้ยินว่าอาจารย์ไม่สบายหรือ"

เขาเลยเอายามาให้ฉัน ไม่ทราบยาอะไร เราก็กลัวเขาอยู่ บอกว่า "พวกเธอเป็นผู้หญิงถูกตัวเราไม่ได้ เอาไว้นั่นแหละ"

"ไม่ได้ๆ อาจารย์ต้องฉัน"

"เดี๋ยวเราฉันเอง" ในนิมิตเราได้วางผ้าให้เขาประเคนอยู่นะ แต่เขาไม่ฟัง เขารีบเอาเข้าปากเลยได้กินให้เขา เทวดาบังคับให้กินยา พอพักผ่อนตื่นขึ้นมาก็สบายนะ ยาเขาดีอยู่ หลังจากนั้นก็เลยสวดมนต์ให้เขา"

ฉลองศาลา

เนื่องจากศาลาหลังปัจจุบันทรุดโทรม ชาวบ้านจึงรับปากกับท่านว่า เมื่อเสร็จจากงานทำไร่ทำนาแล้วจะทำศาลาให้ใหม่ ซึ่งจะตรงกับออกพรรษาพอดี

เมื่อออกพรรษา ชาวบ้านก็มาสร้างศาลาใหม่ให้ตามสัญญา จากนั้นก็มีงานเฉลิมฉลองศาลาแบบชาวเขา

"พอออกพรรษา ชาวบ้านในหมู่บ้านก็สร้างศาลาให้ สร้างทั้งหลังเลย ไปหาไม้หาอะไรมามุงให้ครบ ทำศาลาหลังใหญ่กว่าเดิมนะทีนี้ พอทำเสร็จเขาก็ฉลองศาลา วันที่ทำพิธีฉลองอย่างใหญ่เลยนะ

อาจารย์เย็นพาเขาฉลองศาลา โดยนิมนต์ให้ไปรวมกันที่นั่น พระไปทั้งหมดนั่นแหละ มาฉลองศาลาให้อาจารย์คูณ

วันนั้นเขาทำอาหารไปเยอะ เรียกว่าทำบุญใหญ่เลยว่างั้นเถอะ ทั้งห่อข้าวต้ม ห่อหมก ทำกระปุกมูเซอ วิธีทำกระปุก เขาจะเอาข้าวสุกมาตำเข้ากันจนเป็นแป้งเหนียวเลยนะ อาหารเขาก็จะมีหมู หมูเขาก็จะหลามเหมือนกับข้าวหลามนี่แหละ เอาเครื่องปรุงใส่เสร็จเรียบร้อยก็เอาใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วก็เผาไฟ หอมบ้องข้าวหลาม อร่อย เป็นอาหารพิเศษทำในงาน ถ้าปีใหม่เขาก็จะทำอาหารประเภทนี้แหละ วันนั้นพระอิ่มทุกองค์เลย

เวลาฉลองศาลา เขาก็รำดาบแห่จากหมู่บ้านเขาถึงรอบศาลา มีคนหนึ่งถือดาบและก็มีคนตีกลองตีอะไรของเขา แห่มาแค่ตอนเช้า ตอนเย็นก็มาสวดมนต์ที่ศาลา อยู่สบายอยู่กับพวกชาวเขา แต่ที่ศาลาเมืองน้อยไม่ได้สวดมนต์รวมสักทีหรอก มีแต่สวดของใครของมัน เวลาเขามีบุญมีงาน เขาไม่ได้นิมนต์ไปสวดมนต์ คนตายเขาก็ไม่ได้นิมนต์เรา

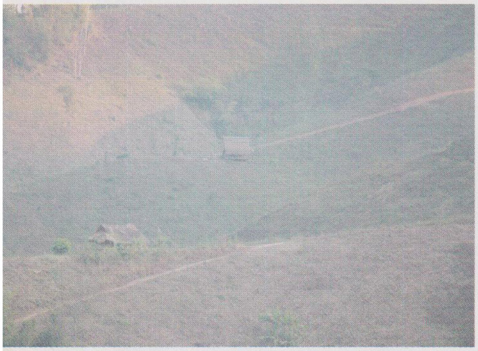
ศาลาที่บ้านแม่ผักแหละ

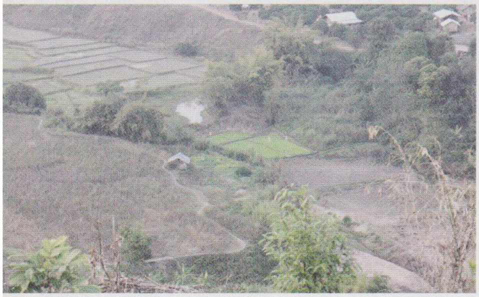
ไปสวดกุสลา เขาสวดของเขาเอง เขาผลัดกันสวดทั้งคืนนะ กลางวันก็สวด พูดเป็นภาษากะเหรี่ยง พูดทำนองนะ ทำนองสวดเหมือนกับร้องเพลง ร้องเพลงส่งคนตายนั่นแหละ ได้ถามเขาอยู่ว่ามันมีความหมายยังไง เขาตอบว่าคนตายจะได้ไปสบาย จะได้เพลิน เพราะเขาตายแล้วไปคนเดียว ฉะนั้นต้องเอาเสียงเพลงนี้ส่งทาง เขาว่าอย่างงั้นนะ ความหมายของเขา”

หนาวๆ อาบน้ำ

เนื่องจากกุฏิอยู่บนยอดเขาสูง ตอนเช้าของหน้าหนาวแม้จะหนาวเหน็บอย่างไร แต่เมื่อเดินลงเขาด้วยระยะทางที่ไกลจึงทำให้เหงื่อออกโทรมกายท่ามกลางอากาศหนาวเย็นนั้น

เมื่อลงมาถึงตีนเขาจึงต้องได้สรงน้ำทุกเช้า

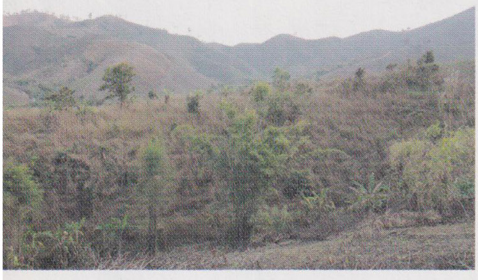

"พอออกพรรษายังเป็นหน้าหนาว หน้าหนาวนี้เราจะอยู่หลังเขาสูงสุดระดับกุฏิอาจารย์เย็นนั่นแหละ พอได้เวลาเราทำอะไรเสร็จเรียบร้อยก็จะลงมาจากเขา

ลงจากเขานี้เราจะลงมาทั่ดๆ รวดเดียวไม่ลื่นเลย หินตรงไหนลื่นก็ไม่เหยียบ คล่องดี ลงมาถึงก็จะเริ่มมีไอร้อน เพราะเดินลงมาเร็ว พวกที่รออยู่ข้างล่างห่มผ้าอยู่นะ ลงมาแล้วเราก็มาสรงน้ำ สรงน้ำทุกวันๆ เลย โอ้ย ร่างกายแข็งแรงดี เวลาสรงน้ำเย็นตอนหน้าหนาวมันก็จะมีไอออก ควันออก ความเย็นกระทบความร้อนอย่างนั้นแหละ พวกอยู่นั่น ภาษาไทยเรียกว่าอัศจรรย์ ภาษาอีสานเรียกว่างึด "งึดอาจารย์คูณวาซั่น หนาวๆ ยังอาบน้ำได้อยู่"

พอเราเอาน้ำถูกตัว ๒-๓ ทีแล้ว มันไม่เห็นตัวเรานะ เห็นเป็นควันหมด

มีพระไปเที่ยวและพักชั่วคราว ตอนนั้นเขาอัศจรรย์ว่าอาบน้ำได้ยังไง"

เทวดามาฟังสวดมนต์

"คืนวันหนึ่งเรากำลังนั่งภาวนาอยู่ ปรากฏว่าเห็นงูใหญ่สีเขียวๆ เลื้อยผ่านหน้าเราไปทางกุฏิอาจารย์เย็นนู้นแหละ ตื่นเช้าขึ้นมา เราก็เลยถามอาจารย์เย็น

"อาจารย์ๆ เมื่อคืนนี้ปรากฏอะไรไหม ผมคิดว่าพญานาคไปหาอาจารย์นะ เพราะตัวใหญ่ๆ สีเขียวๆ"

อาจารย์ก็เลยบอกว่า "เออ เมื่อคืนนี้ผมสวดมนต์ พญานาคเขาไปฟังผมสวดมนต์ไปหลายอยู่นะ"

อยู่ที่นั่นท่านจะสวดมนต์ยาวมาก เหตุผลที่ต้องสวดมนต์ยาวและนานนั้น เพราะเทพเทวดาที่นั่นชอบฟังสวดมหาสติปัฏฐานสูตร มหาสมัยสูตร ฯลฯ

หลวงปู่บุญเย็นเมตตาเล่าให้ฟังว่า จิตใจตอนอยู่ที่นั่นปลอดโปร่งเบาสบาย ไม่มีกังวลเกี่ยวข้องกับเรื่องภายนอก ไม่มีกิจนิมนต์อื่นใด จะท่องบทสวดมนต์สูตรใดจะยาวขนาดไหนก็ท่องได้ไม่ยาก บางวันตื่นขึ้นมายังไม่ได้ทำวัตรสวดมนต์ก็ได้ยินเสียงสวดมนต์จากเทพเทวดาแล้ว

พรรษาที่ ๑๖-๑๘ (พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๖)

วัดป่าแก้วชุมพล อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

เที่ยววิเวกภูลังกา

เมื่อลงมาจากภาคเหนือแล้ว ได้ข่าวว่าหลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ ย้ายไปอยู่ที่วัดถ้ำยานาโพธิ์หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า ภูลังกา อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

ในปีนั้นเองหลวงพ่อคูณจึงตามมาภาวนาที่ภูลังกาบ้าง แต่ก็อยู่ไม่นานประมาณ ๒-๓ เดือน จากนั้นจึงกลับไปจำพรรษาที่วัดป่าแก้วชุมพล จังหวัดสกลนคร

"พอลงมาจากภาคเหนือ เราก็ไปเที่ยววิเวกที่ภูลังกา พอดีไปเจอท่านดม (พระน้องชาย) อยู่นั่นกับหลวงปู่บุญมี

หลวงปู่พงษ์นี้ไปจากถ้ำหีบ ไปขอพระที่สวดปาฏิโมกข์ได้จากหลวงปู่บุญมีให้มาจำพรรษาที่ถ้ำหีบ ฉะนั้นหลวงปู่พงษ์ก็เลยขอท่านดมจากหลวงปู่ใหญ่ เพราะท่านสวดปาฏิโมกข์ได้และคุ้นเคยกันดี

ท่านดมก็เลยลงมาอยู่กับหลวงปู่พงษ์"

วัดถ้ำยานาโพธิ์ ภูลังกา

หลงภูลังกา

ภูลังกา นอกจากจะเป็นที่สงบวิเวกเหมาะแก่การภาวนาแล้ว ยังมีทิวทัศน์ความงามที่มองเห็นได้รอบด้าน มีอนุสรณ์แห่งการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระกรรมฐานคือถ้ำที่หลวงปู่วัง ฐิตสาโร เคยพักภาวนา

หลวงพ่อคูณและคณะเมื่อมาถึงภูลังกาครั้งแรกจึงต้องการขึ้นไปสักการะถ้ำหลวงปู่วัง ฐิตสาโร ด้วย คณะที่ไปด้วยกันครั้งนั้นเป็นพระ ๕ รูป เณร ๒ รูป พอดูเสร็จก็เป็นเวลาจวนจะมืดแล้ว

"ช่วงที่หลงครั้งแรกไปกับท่านทับนี่แหละ ปีนั้นไปแต่ไม่ได้จำพรรษาหรอก ก็ไป ๗ รูป พระ ๕ เณรน้อย ๒ รูป ขึ้นไปเที่ยวถ้ำอาจารย์วัง เสร็จเรียบร้อยก็ได้เวลากลับ แต่ลงมายังไม่ถึงทางลงก็มาหลงทางก่อน

หลงเข้าป่าเข้าดงล่ะทีนี้ ทางก็ไม่มี โอ้ย แหวกป่าไผ่ไป ป่ามันรกมากเลย แหวกไปๆ ท่านทับมีไฟฉายอันหนึ่งติดตัวไปด้วย ฉายไฟออกก่อนเพื่อนไปมันตรงนี้แหละทางลง มันก็มืดมองไม่เห็นฟ้าเห็นดาวอะไรเลย สัตว์มันก็คงไม่อยู่หรอก ทั้งเสียงพูดกันด้วย ทั้งเสียงเดิน ทั้งเสียงแหวกป่าไปนี้มันไม่ใช่เสียงเบาๆ มันก็เหมือนกับเราไล่สัตว์นี่แหละ เหยียบป่าไม้ไผ่แห้งๆ มันก็ดังขวากๆ

เดินไปๆ ท่านทับบอกว่าพบถ้ำแล้ว ก็เลยพักผ่อนสักหน่อย เพราะเดินมาไกลแล้ว ให้เณรก่อไฟขึ้น มีไม้ไผ่แห้งเยอะ ก่อไฟแล้วก็ให้เณรนอนพักผ่อน พอได้เต็มที่ก็ปลุกเณร ไปๆ เณรไปต่อเดี๋ยวมันจะสว่าง เพราะผ้าไตรจีวรเราก็อยู่ข้างล่างโน้น ไม่ได้เอาขึ้นมา มีแต่ผ้าอาบน้ำ

ท่านทับก็ว่าให้เดินตรงแหวกป่าไปๆ เดินไปเดินมาก็กลับมาเจอถ้ำอีก เราก็เลยบอกว่ามันไม่ใช่ถ้ำเก่าหรือ พอมาสำรวจดูก็เป็นถ้ำเก่าจริงๆ เพราะไฟที่ก่อไว้ยังไม่ดับ มันมาได้ยังไง "เอ๊ะพามาเดินยังไงนี่ ท่านทับ บอกว่าเดินไปตรงๆ ทำไมเดินโค้งมาถ้ำเก่าถ้ำเดิมนี่"

เราก็เลยบอกว่า "เอาไฟฉายมา ผมจะนำทางเอง ผมจะพาให้ตรงเลยทีนี้"

เราพูดอย่างนี้นะ เดินไปๆ เราก็ว่าเราเอาให้ตรงลิ่วเลย ไม่ให้เดินโค้งเลยล่ะ แต่ปรากฏว่ามาเจอถ้ำเดิมเป็นรอบที่ ๓ เพราะเห็นไฟดับแล้ว แล้วยังไงทีนี้ เราก็คิดว่าสุดความสามารถแล้วเลยมาปรึกษากัน เอ้า เรามาปีนหน้าผาขึ้นไป ถ้าอยู่บนก้อนหินเราจะได้รู้ทิศ เพราะว่าเราอยู่ในป่านี้เราไม่รู้ทิศ พอดีเดินตามหน้าผาไปก็เห็นต้นไม้ต้นหนึ่ง เอ้า ขึ้นต้นไม้ต้นนี้ล่ะ กลางคืนพากันขึ้นเลย ให้พระองค์นี้ขึ้นก่อน ไม่เอาเณรขึ้นก่อนเดี๋ยวมันจะกลัวเอาพระขึ้นไปดูว่าเหยียบต้นไม้ต้นนี้ได้ไหม ต้นไม้ก็ใหญ่อยู่นะโอ้ ได้อยู่ พอขึ้นไปบนนั้นมันเป็นพลาญหินกว้าง โอ้ย มันโล่งวาบออกเลยนะ มันเห็นดาวเห็นเดือน มันสว่างโล่งเลย ก็รู้ทางเลยทีนี้ว่าจะไปทางไหน เดินไปๆ ก็ไปถูกทางจริงๆ เดินตามทางไปทั้งคืนเลย กว่าจะถึงทางลงมันก็สว่างแล้วทีนี้ เพราะเดินหลงอยู่นั่นตั้ง ๓ รอบมันก็นานแล้ว"

เที่ยววิเวกเป็นประจำ

วัดป่าแก้วชุมพล หลังมรณกรรมของหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร พระเณรภายในวัดก็ไม่ได้กระจัดกระจายไปไหน มีหลวงปู่อุ่นหล้า ฐิตธัมโม เป็นประธานสงฆ์

ระหว่างจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าแก้วชุมพลตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๖ เมื่อออกพรรษาของแต่ละปี ท่านมักจะออกไปเที่ยววิเวกเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่จะออกไปเที่ยวธุดงค์กับหลวงพ่อทับ ธัมมทีโป

บางคราวก็ไปทางภูเก้า ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

บางครั้งก็ไปทางถ้ำจันทรคราส ถ้ำหีบ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

มีครั้งหนึ่งออกมาเที่ยววิเวกทางภูเก้า ช่วงเดือนมีนาคม เมษายน เป็นปีที่แห้งแล้งมาก น้ำฉันน้ำใช้ก็ไม่ค่อยมี วันหนึ่งท่านเห็นกิ้งก่าตามโขดหินคงหิวน้ำมาก ท่านจึงใช้น้ำล้างหน้าแล้วให้น้ำไหลไปตามร่องหินเพื่อให้กิ้งก่าได้กินน้ำด้วย

สอนสังฆราช (ผี)

ครั้งหนึ่งหลวงพ่อคูณ สุเมโธ ออกมาเที่ยววิเวกทางถ้ำจันทรคราส

ตอนนั้นหลวงปู่พงษ์ ธัมมาภิรโต อยู่ที่วัดป่าถ้ำหีบ ห้วงเวลานั้น ชาวบ้านโดนผีเข้าบ้าง เจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง หมอทรงจึงบอกว่าผีปู่ตาที่ถ้ำหีบมารบกวน เนื่องจากต้องการให้ชาวบ้านขับไล่พระไป จึงเดือดร้อนกันทั้งพระทั้งโยมอันเนื่องมาจากผีดอนปู่ตา

"ช่วงที่อยู่วัดป่าแก้วฯ เราออกไปเที่ยววิเวกกับอาจารย์เกียรติ วัดถ้ำตาลเลียน พอดีมาพักที่ถ้ำจันทรคราส อยู่กับเณร กับท่านเกียรติ ๓ องค์ ปีนั้นเกิดเรื่องวุ่นวายเกี่ยวกับผี

ตอนนั้นหลวงปู่พงษ์อยู่ที่ถ้ำหีบ ท่านก็ไปปลูกกุฏิหลังหนึ่งในดอนปู่ตา ชาวบ้านก็เลยไม่พอใจ หาว่าหลวงปู่ไปบุกรุกดอนปู่ตาเป็นวัด และว่าเป็นเพราะพระมาอยู่นี่แหละทำให้ผีไปอาละวาดจนชาวบ้านเดือดร้อน

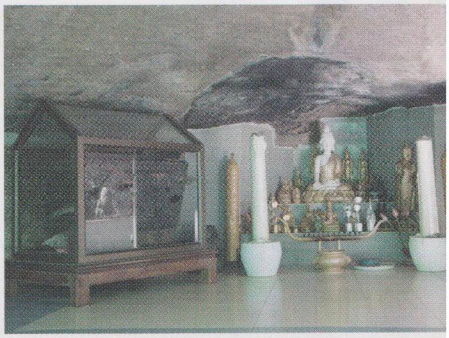
"มันอยู่ยากเด๊อาจารย์คูณ เฮาไปอยู่นั่นมันเดือดร้อนเขา เขาว่าผีบ่อยากให้เฮาอยู่วาซั่น"

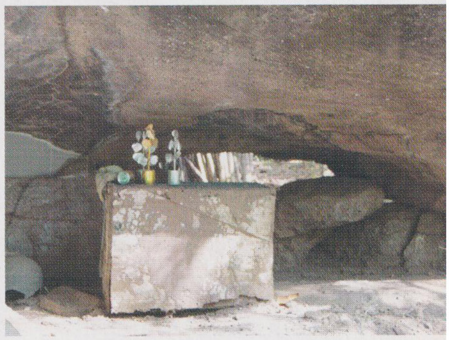
"ก็อยู่นำกันมาเท่าใดแล้ว มันจะเป็นอิหยัง"

สมัยหลวงพ่อไปอยู่ถ้ำหีบใหม่ๆ ก็เจออยู่ว่าผีไปเข้าคนนั้น ผีไปเข้าคนนี้ เราก็เลยโมโหตั้งแต่สมัยนั้น

เราก็เลยจะแก้ มันสำคัญนะผีนี่ จะแก้มันสักครั้ง มันเก่งขนาดไหนผีนี่

วันนั้นเป็นวันพระปาฏิโมกข์ จึงเดินจากถ้ำจันทรคราสมาลงปาฏิโมกข์ที่ถ้ำหีบ

วัดป่าถ้ำหีบ

พอฉันจังหันเสร็จก็มาเลยล่ะ เพราะไม่ได้นัดเวลากัน ก็มาคอยอยู่ ได้เวลาก็ลงมากวาดตาด กวาดตาดเสร็จค่อยไปลงปาฏิโมกข์ เราก็กวาดตาดลงไปทางดอนปู่ตา กวาดลงไปๆ

ช่วงนั้นหลวงปู่พงษ์มีปัญหากับชาวบ้านแล้ว ท่านก็เลยออกจากนั้น ท่านออกจากที่นั่นก็ไม่มีใครไปกวาดตาด ใบไม้ก็รกมาก ก็กวาดเข้าไปจนเสร็จนั่นแหละ

ที่เราธรรมะขึ้นก็เพราะว่า มีต้นไม้ที่มันตายตรงนั้น หลวงปู่พงษ์สั่งให้ผ่าฟืนเป็นท่อนๆ เป็นท่อนฟืนเอาไว้ แต่ชาวบ้านเขาเอาท่อนฟืนนั่นแหละกั้นรั้วดอนปู่ตา ฝังหลักวัดเขตถึงนี้ ดอนปู่ตาถึงนี้ แทนที่เขาจะไปเอาหลักมาฝังก็ไปเอาท่อนฟืนที่หลวงปู่พงษ์สั่งให้พระผ่า เอามาทำรั้วแทน

เราก็ว่า "มึงเห็นไหม พระอยู่นี่ก็ทำความสะอาดให้มึง ตัวมึงอยู่มึงทำความสะอาดเป็นไหม แล้วชาวบ้านเขามากวาดให้มึงบ้างไหม แล้วมึงไปหาเรื่องบอกชาวบ้านว่าพระไปทำอย่างนั้นอย่างนี้ทำไม"

ว่าให้มันเสร็จเรียบร้อย เราก็เอาด้ามไม้กวาดฟาดลงไปบนพื้นเรือนปู่ตา

"นี่ ถ้ามึงแน่ มึงไปหากูนะคืนนี้"

จากนั้นเราก็กลับมาลงปาฏิโมกข์ พอเสร็จเรียบร้อยก็เดินกลับไปถ้ำจันทรคราส

กลับไปเราก็ไปเดินจงกรม เดินจงกรมเสร็จเราก็เข้าที่นั่งภาวนา

พอจิตนิ่งสงบ สักพักเราก็เห็นมีพระหลายองค์มา พระบอกว่า "ท่านๆ สังฆราชจะมาที่นี่ จะมาหาท่าน ท่านลุกขึ้นจัดอาสนะต้อนรับสังฆราชนะ"

"สังฆราชจะมาก็ให้เข้ามาสิ เราก็นั่งอยู่ที่นี่ ถ้าจะมาหาเราก็มาเลย"

"ไม่ ท่านต้องลุกขึ้นมาจัดอาสนะให้สังฆราช"

"สูรู้ว่าเป็นสังฆราช สูก็จัดให้ท่านสิ เราไม่รู้ว่าเป็นสังฆราชนี่ เราจะนั่งอยู่นี่แหละ จะมาก็ให้มา" เรายืนยันแล้วว่าเราจะนั่งอยู่นี่แหละ

สักพักหนึ่งเขาก็ว่า "สังฆราชเสด็จแล้ว พวกเราเตรียมตัวต้อนรับท่าน" จากนั้นเขาก็ตั้งแถวรับสังฆราช เราก็นั่งของเราอยู่อย่างนั้น ใจก็ไม่ได้สะทกสะท้าน ไม่ได้กังวลกับอะไร ปล่อยสบายๆ

ท่านก็เดินเข้ามาตรงหน้าเราพอดี ท่านก็ย่อตัว นั่งคุกเข่าพนมมือ เราก็ตอบรับท่าน ท่านก็รายงานตัว "ผมเป็นสังฆราชปกครองอยู่ในเขตนี้ทั้งหมดเลย"

"โอ้ ดีแล้วปกครองอยู่ในเขตบริเวณนี้"

"ลูกน้องผมเยอะ ถ้ำหีบเป็นสาขา วัดใหญ่อยู่ที่หลังเขาบนพระพุทธบาทผาแดง"

เทือกเขาตรงนั้นมีอยู่ ๓ รอยพระบาท คือพระพุทธบาทบัวบก พระพุทธบาทบัวบาน กับพระพุทธบาทผาแดงนี่ล่ะ

ท่านพูดต่อว่า "ผมอยู่มาได้ ๒๐๐ ปีแล้ว ปกครองหมู่คณะอยู่แถวนี้"

"ดีอยู่นะปกครองหมู่คณะแถวนี้ แต่ว่าท่านควรจะสั่งสอนลูกน้องของท่านบ้างนะ เพราะลูกน้องของท่านนี่ดูเหมือนว่าจะไปเรียกร้องและรบกวนชาวบ้านมากเกินไปนะ ว่าชาวบ้านเขาไม่ไปกราบไปไหว้ไม่เอาอะไรมาให้ก็ไปทำความเดือดร้อนให้เขา อันนั้นมันไม่ใช่ลักษณะของสมณวิสัย เราเป็นสมณะไม่ควรจะไปเรียกร้องให้ชาวบ้านเขามากราบมาไหว้เราอย่างนั้น มันไม่ควรจะไปเรียกร้องให้ชาวบ้าน

เขาเอาอะไรมาให้แบบนั้น มันไม่ถูก ถ้าเราทำดีเขาก็เลื่อมใสเราเองหรอก นิมนต์สังฆราชช่วยบอกลูกน้องด้วยนะเรื่องนี้" เราก็เตือนสังฆราช

"ผมจะบอกอยู่หรอก แต่ลูกน้องผมมันเยอะนะ บางคนมันก็เชื่อฟัง บางคนมันก็ไม่เชื่อฟัง บางคนก็ทำดีอย่างที่ท่านว่านั่นแหละ ผมก็ดูแลไม่ทั่วถึง"

"เออ เอาอย่างนี้ให้ท่านเรียกประชุมทั้งหมดเลย เรียกคนที่ไว้ใจได้ไปอยู่ตามจุดต่างๆ ตามสำนักต่างๆ จะดีกว่าต่อไปนี้อย่าให้ชาวบ้านเขาเดือดร้อนนะ ถ้าชาวบ้านเขาเดือดร้อน ผมจะไม่ให้อยู่ที่นี่นะ"

"ครับ...ครับ"

จากนั้นมาถ้ำหีบก็สบาย ไม่มีเรื่องเดือดร้อนอะไร ไม่ได้ยินเรื่องเกี่ยวกับผีกับเจ้าเลยทีนี้ สรุปเราได้ปราบผีสังฆราช ปราบหัวหน้าเขา ลูกน้องไม่กล้ามาหาเราจึงไปบอกหัวหน้าเขา

นับแต่นั้นมา พระ ชาวบ้าน และผีที่ถ้ำหีบก็อยู่อย่างสงบเรียบร้อย ไม่มีเรื่องเดือดร้อนใดๆ

พระน้องชายมรณภาพ

พระอุดม อินทปัญโญ น้องของหลวงพ่อคูณ ท่านได้ออกบวชตามพระพี่ชายที่บวชได้ ๒-๓ พรรษา ในช่วงแรกได้ติดตามไปอยู่ที่วัดอรัญญิกาวาสด้วยกัน จากนั้นก็เที่ยวธุดงค์ไปยังที่ต่างๆ มีโอกาสอยู่ศึกษากับครูบาอาจารย์หลายองค์ เช่น หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่หล้า เขมปัตโต รวมถึงหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร ด้วย

พระอุดม เป็นพระที่ชอบเที่ยวธุดงค์ และในที่สุดชีวิตของนักเที่ยวธุดงค์ก็หยุดลง ณ วัดป่าถ้ำหีบเป็นนิรันดร์

"ท่านดมไปจำพรรษาวัดป่าแก้วก่อนเรา เป็นนักเที่ยว เที่ยวเก่ง หลวงพ่อสิงห์ทองเรียกชื่อ อ้า ปากบ่งับนะ ท่านเป็นคนหัวใหญ่ หน้าสี่เหลี่ยม ตอนเป็นเด็กจะตัวน้อย ขาน้อยๆ เรียวๆ หัวโตๆ เป็นโรคนี่แหละ ต้องขอกินนมชาวบ้าน เพราะแม่เสียแล้ว

ท่านอุดมชอบเที่ยววิเวก เคยไปอยู่กับหลวงปู่ชอบ หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น หลวงพ่อสิงห์ทอง หลวงปู่หล้า ไปเที่ยววิเวกเรื่อย จนได้ฉายาคู่กับท่านแหวงว่า ท่านแหวงรถด่วน ไปเร็วไปไว ส่วนท่านดม ฉายารถสิบล้อ ซึ่งจะช้ากว่า แต่ก็ไปด้วยกันได้ ๒ องค์นี้"

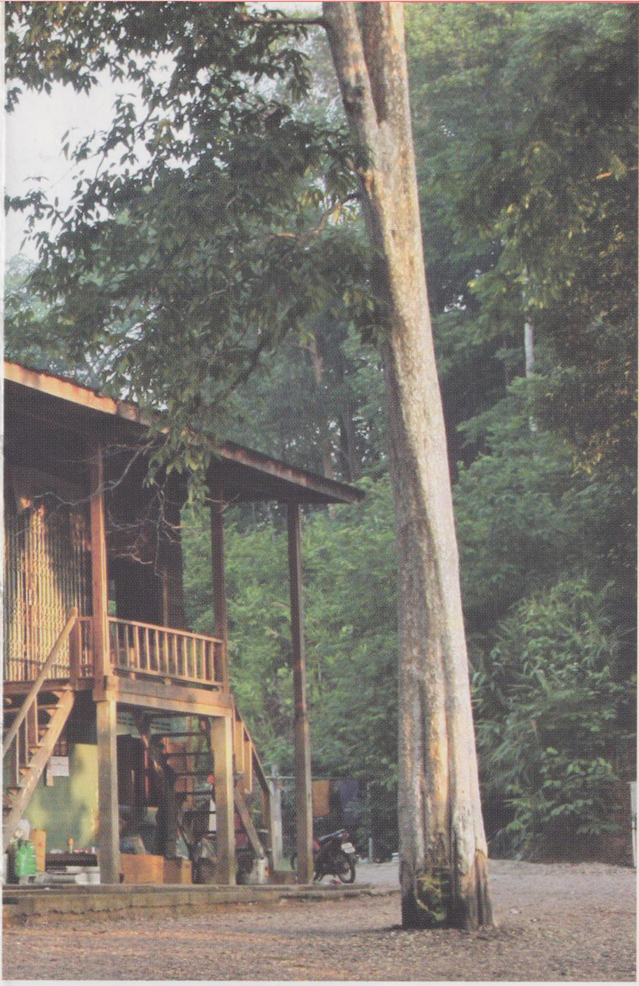
ช่วงที่พระน้องชาย พระอุดม อินทปัญโญ อาพาธหนัก ด้วยไข้มาลาเรียและติดเชื้อในกระแสเลือด ขณะนั้นหลวงพ่อคูณอยู่ที่วัดป่าแก้วชุมพล แต่ก็ได้สัตตาหะไปดูแลอยู่หลายครั้ง จนกระทั่งพระอุดมได้มรณภาพที่วัดป่าถ้ำหีบ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ในปีพ.ศ. ๒๕๒๔ บวชได้ ๑๔ พรรษา

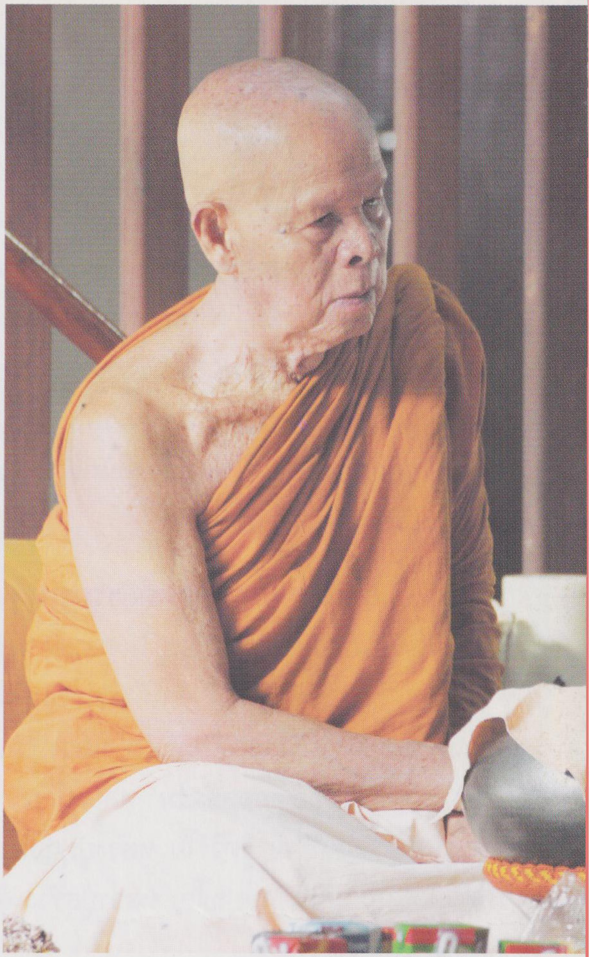

มุ่งสู่ภูลังกา

จากที่เคยเดินทางไปเที่ยววิเวกที่ภูลังกาหลายครั้ง ทำให้ท่านคิดอยากจะไปจำพรรษาที่นั้นบ้าง เนื่องจากสถานที่เหมาะกับการพักภาวนา และเรื่องภายในวัดป่าแก้วชุมพล หลวงปู่อุ่นหล้าก็สามารถดูแลแทนหลวงพ่อสิงห์ทองได้เป็นอย่างดีแล้ว

ครั้นได้ออกมาเที่ยววิเวกทางอำเภอบ้านผือ จึงตัดสินใจไปวัดถ้ำยานาโพธิ์ ภูลังกา เพื่อจำพรรษา โดยชาวบ้านอำเภอบ้านผือได้อาสาไปส่ง เพราะถือโอกาสไปกราบหลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ ด้วย

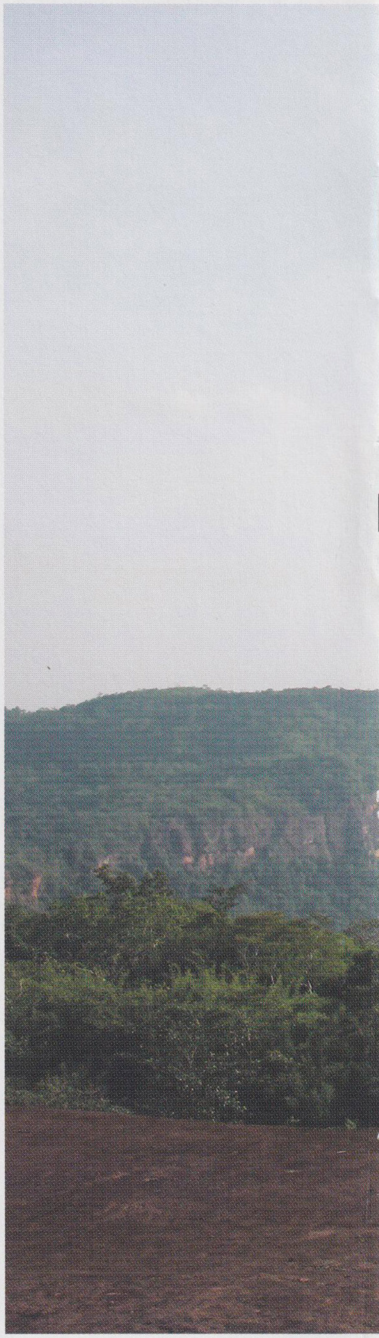
หลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ
ลูกหลานบ้านหนองแสงด้วยกัน
หลวงพ่อคูณได้รับรู้เรื่องราวของท่านมาโดยตลอด
เป็นเสมือนภาพพิมพ์ที่ติดตาตรึงใจมาแต่เด็ก
ยิ่งเมื่อบวชเป็นพระก็ยิ่งทำให้รู้สึกสนิทใจ
ในความเป็น "หลวงปู่ใหญ่" มากยิ่งขึ้น

ภูลังกา ดินแดนมหัศจรรย์

ภูลังกา ในมุมมองของประชาชนทั่วไปจะรับรู้ถึงความงามของธรรมชาติที่เป็นภูผาป่าไม้ หรือกระทั่งน้ำตกก็มีอยู่หลายแห่งที่มีชื่อเสียง ยิ่งเมื่อยืนอยู่บนยอดภูจะมองเห็นตะวันขึ้น-ลงอย่างสวยงาม สามารถมองเห็นทะเลหมอกกระจายอยู่รายรอบ เพราะฉะนั้นในชื่ออุทยานแห่งชาติภูลังกา จึงเป็นเป้าหมายของนักเดินทางที่ต้องการท่องเที่ยวชมความงามธรรมชาติเป็นสำคัญ

แต่ในสายตาของพระธุดงค์กรรมฐานผู้แสวงหาความสงบย่อมมองเห็นความวิเวกที่ซ่อนตัวอยู่ในความงามของธรรมชาติเหล่านั้น พระวิปัสสนาจารย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจึงมักจะธุดงค์มาบำเพ็ญสมณธรรมอยู่เป็นประจำ เป็นต้นว่า หลวงปู่ชอบ ฐานสโม หลวงปู่วัง ฐิติสาโร หลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม หลวงปู่สิม พุทธาจาโร หลวงปู่ชา สุภัทโท หลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย หลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ หลวงปู่เพียร วิริโย หลวงปู่บุญพิน กตปุญโญ หลวงปู่สรวง สิริปุญโญ หลวงปู่อ่อนสี ขันติธโร เป็นต้น

ภูลังกา นอกจากจะมีธรรมชาติที่ซับซ้อนสวยงามแล้ว ในความลึกลับอีกมิติหนึ่งนั้นเป็นที่เลื่องลือในทางลี้ลับอาถรรพณ์มาก เพราะจากประวัติพระวิปัสสนาจารย์หลายรูป ผู้ซึ่งมีความรู้พิเศษทางจิต บ้างก็ว่าภูลังกาเป็นตำนานของพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ บ้างก็ว่าเป็นเมืองหลวงของชาวบังบดลับแล บ้างก็ว่าเป็นเมืองของพญานาค บ้างก็ว่าเป็นที่อยู่ของยักษ์ บ้างก็ว่าเทวบุตรเทวดา อินทร์ พรหม จะลงมาสักการะสนทนาธรรมกับพระวิปัสสนาอยู่เป็นประจำ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ครูบาอาจารย์ผู้มีความรู้พิเศษถ่ายทอดสืบต่อกันมา

พรรษาที่ ๑๙-๒๓ (พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๓๑)

วัดถ้ำยานาโพธิ์ อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

หลงภูลังกาอีกครั้ง

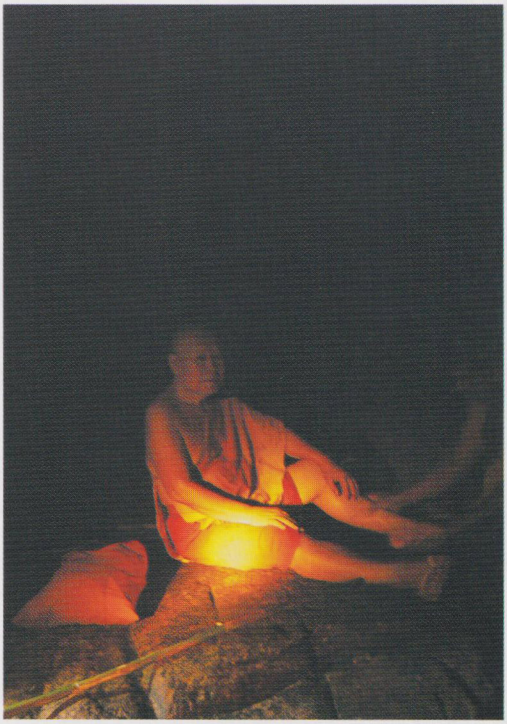
เนื่องจากสภาพภูมิประเทศบนภูลังกาเป็นพลาญหินกว้างใหญ่ มีต้นไผ่เล็กๆ กระจายอยู่รายล้อม และพื้นที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน หากไม่ชำนาญพื้นที่ก็จะหลงได้ง่าย โดยเฉพาะเวลาเย็นย่ำค่ำคืน

พระอาจารย์สมเกียรติ ชิตมาโร พระอาจารย์บุญหลั่น กันโตภาโส พระอาจารย์สมหวัง โชติธัมโม ต้องการขึ้นไปพักภาวนาด้านบนภูลังกา หลวงพ่อคูณจึงอาสาไปส่งพระ ๓ รูป

ท่านเดินหลงภูลังกาครั้งแรก ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๔ เมื่อคราวมาเที่ยววิเวก แต่คราวนี้เดินหลงอยู่กับเณร หลังจากที่ส่งพระมาพักภาวนาแล้ว

"ไปส่งท่านอาจารย์เกียรติ อาจารย์หลั่น ท่านหวังขึ้นไปพักภาวนาอยู่ที่ถ้ำหลวงปู่วัง ก็ไปส่งท่านถึงโน้น ที่นั่นไม่มีพระอยู่หรอก ที่วิเวกดีมาก กุฏิและเจดีย์ท่านก็ยังอยู่นั่นแหละ พอไปถึงก็คุยกันพอสมควร เห็นตะวันคล้อยลงมากแล้วก็เลยลาท่านกลับ กลับมาได้ไกลกว่าก่อน ไม่ได้วนอยู่ ๓ รอบนั้น ผ่านมาเกือบจะถึงทางลงแล้วมืดล่ะทีนี้ หาทางลงไม่เจอ ไม่ไกลนะจากตรงนั้นไปหาทางลง มันก็หมุนอยู่ตรงนั้น

เดินไปๆ ก็วกเข้ามาที่เดิมอีก ยังไงกันนี่ พอดีมีพลาญหินอยู่กลางป่า เลยได้หยุดพักอยู่ที่นั่นกับเณร แล้วให้เณรไปหาฟืนมาก่อไฟ จากนั้นเณรก็นอน เราก็ผิงไฟอยู่นั่น พอเณรหลับสนิทเราก็ออกเดินอีก ให้เณรนอนอยู่นั่นคนเดียว เราคิดว่าจะให้มันเห็นทางก่อนสว่าง เราเดินไปๆ มันก็กลับมาที่เดิมอีก เห็นเณรยังไม่ตื่นก็ไปเดินต่อ แต่ถ้าเณรตื่นเราก็จะคุยกับเณร กล่อมให้เณรหลับต่อ พอเณรหลับแล้วเราก็จะไปเดินใหม่ คืนนั้นเดินไม่รู้ว่ากี่รอบ แหม เดินคนเดียวอยู่ในป่า กลัวก็ไม่กลัว เมื่อยก็ไม่เมื่อย มันก็ไม่ทราบว่าเป็นยังไง จิตใจมันอยากจะลง มันไม่ห่วงกับความเหนื่อยและความกลัวเลย

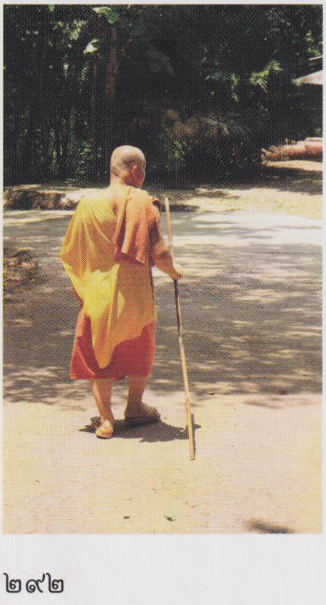
พอสว่างออกมาเท่านั้นแหละค่อยเห็นทาง ไฟฉายก็มีอยู่ แต่ที่ไหนได้แค่ข้ามห้วยไป ทางลงมันก็อยู่ฝั่งห้วยทางนั้น โอ้ย อยู่แค่นี้เอง

พอกลับไปหลวงปู่ก็ไม่ดุนะ ท่านรู้ว่าคนขึ้นไปส่วนมากก็หลงทั้งนั้น ถ้าคนพื้นที่ไม่พาขึ้นไป ถ้าไปลำพังคนเดียวนี่หลงทั้งนั้นล่ะ"

๖ นิมิตสำรวจภูลังกา

ท่านเดินหลงทางในภูลังกาถึงสองครั้งสองครา ทั้งสองครั้งกว่าจะหาทางลงได้ก็เล่นเอาจวนจะสว่างแล้ว คราวนี้ท่านตั้งใจจะสำรวจพื้นที่บนภูลังกาให้ละเอียด โดยได้เกิดในนิมิตก่อนจะไปจริง

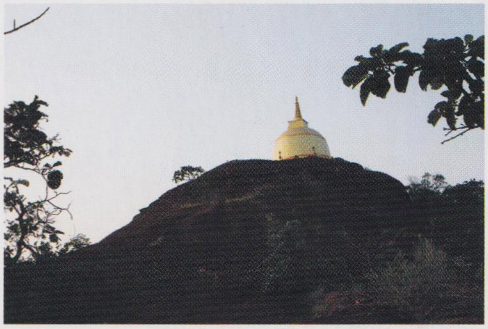

"ครั้งที่ ๓ นี้ไปคนเดียว ไปตอนกลางวัน เราเจตนาที่จะไปดูทั่วภูลังกา ไปดูที่เราหลงนี่แหละ แต่ก่อนจะไป คืนก่อนนั้นได้ฝันถึง

คืนนั้นเราฝันว่าไปคนเดียว เดินไปแล้วก็ไปลุยโคลน โคลนนั้นกว้างใหญ่นะ โคลนนี่รู้สึกลึกพอได้อยู่ แต่ว่าไม่ถึงหัวเข่าหรอก พอพ้นจากโคลนก็ไปขึ้นเขา

ขึ้นไปเรื่อยๆ มาอยู่ตรงหลังเขา เราเห็นมีพระเยอะ พระเห็นเราก็เลยนำเข้าไป พระบอกว่ามีสังฆราชอยู่นั่นองค์หนึ่ง ก็พาไปหาสังฆราช ท่านแก่มากนะ หนังเหี่ยว แต่รูปร่างกำยำ แข็งแรง ท่านบอกว่าท่านอยู่นี่หลายร้อยปีแล้ว ท่านได้สำเร็จอรหันต์

เรากราบพระอรหันต์ ก็สนทนากันเรื่องพระอรหันต์ เลยถามท่าน ความสำเร็จเป็นยังไง เป็นพระอรหันต์นี่เป็นยังไง ท่านอยู่ยังไง พระอรหันต์ ท่านบอกว่า พระอรหันต์อยู่แบบไม่มีอะไร อยู่ว่างๆ แค่ร่างกายสังขารดูแก่ๆ เท่านั้น แต่ดูท่านมีความสุขมาก นี่แหละคือความไม่มีอะไร

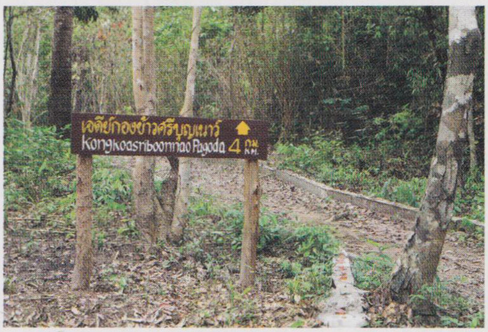

แล้วท่านก็ถามเราว่า ท่านปล่อยวางได้หรือยัง สิ่งที่ท่านอาศัยอยู่ ท่านยังถือว่าเป็นของท่านอยู่หรือ อย่าไปถือว่ามันเป็นของเรานะ มันไม่ใช่ของเรา เราอาศัยมันอยู่เฉยๆ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่มันประกอบกันมาเป็นร่างกายนี้ แล้วก็ขันธ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้มันก็เพียงแต่เรามาอาศัยมันเฉยๆ หรอก ท่านอย่าไปถือนะถ้าท่านอยากสำเร็จ พระอรหันต์เทศน์ให้ฟัง

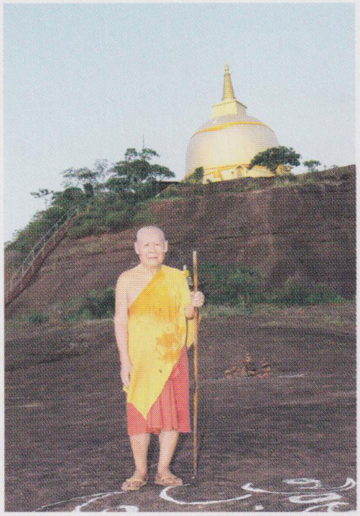

มารู้สึกตัวขึ้นตอนเช้า พอบิณฑบาต ฉันจังหันเสร็จ ได้ผ้าอาบน้ำเราก็เดินไปคนเดียว ไปเรื่อยๆ เดินลัดเลาะห้วยลำธาร ข้ามเขาข้ามห้วยไป แล้วก็ไปขึ้นบันไดไม้ เขาทำเป็นบันไดขึ้นหน้าผาไปช่วงยาวนะ พอเดินขึ้นไปๆ ถึงได้มาคิดเรื่องความฝันว่าได้ลุยโคลน ก้าวแต่ละครั้งขึ้นบันไดนี้มันก็เหมือนกับลุยโคลน ขึ้นยากลำบากในฝันนี่ก้าวขาออกจากโคลนแต่ละครั้งๆ ต้องก้าวยาวมากๆ

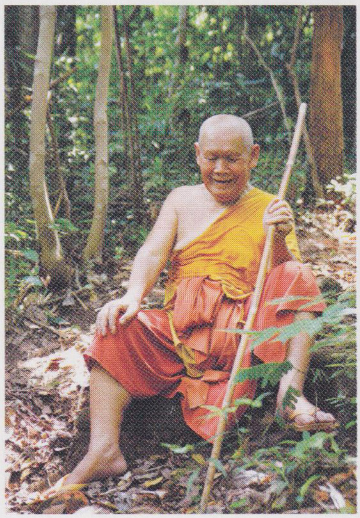

เลยคิดได้ว่าเราฝันไปก่อนแล้ว แต่ว่าขึ้นไปๆ ก็ไม่ได้พบพระอรหันต์ดอก เดินไปคนเดียวมันวิเวกดี เดินไปจนถึงโน้น แล้วก็ไปนั่งภาวนาอยู่ในถ้ำ เข้าท่าดี เดี๋ยวนี้ไม่หลง แล้วก็เดินสำรวจไป เราจะไม่กลับมาที่เดิม ลองดูว่าเราจะลงได้ไหม ก็ลงได้นะ

ทางขึ้นภูลังกามีหลายทาง ทางหนึ่งขึ้นทางถ้ำยาภูลังกา อีกทางหนึ่งจะขึ้นทางตะวันตก และอีกทางจะขึ้นทางบ้านนาโพธิ์ ทางขึ้นทางอื่นก็มีอีก เพราะภูลังกานี้มีหลายหมู่บ้านรอบอยู่นั่น แต่ที่บ้านนาโพธิ์ขึ้นได้ ๓ ทาง ถ้าขึ้นทางลัดก็ขึ้นทางถ้ำยาภูลังกานี้ จะปีนป่ายขึ้นไปๆ ตามลำห้วย จะสวยงามมากตามเส้นนี้ สวยงามธรรมชาติ ก้อนหินบางก้อนเหมือนกับเจดีย์นะ ก้อนใหญ่ ที่ว่าเหมือนกับเจดีย์เพราะมันเป็นก้อนกลมๆ ซ้อนกันเหมือนกับเขาก่อเจดีย์นี่แหละ ก่อสวยงามขึ้นไป เราถึงว่าแปลกเป็นธรรมชาติที่สวยงามมาก

นั่นแหละ มันถึงขึ้นไปไม่เหนื่อย มันเห็นอะไรแปลกๆ ไปเรื่อยๆ ภูลังกานี้มันเพลิน

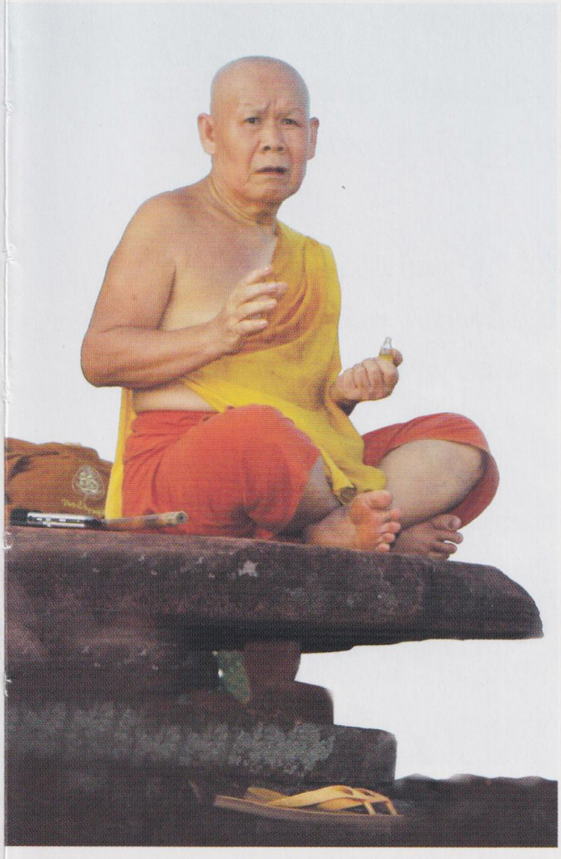

ช่วงที่เราจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่ เราจะไปนั่งภาวนาอยู่ข้างบนนั่นแหละ ขึ้นไปเลยน้ำตกจะมีถ้ำอยู่ น้ำก็จะไหลผ่านรอบ หน้าร้อนเราจะไปนั่งภาวนาอยู่ข้างบน เย็นมาก สบาย นั่งภาวนาอยู่ที่นั่น”

นิมิตเห็นยักษ์

ว่ากันว่าภูลังกาซ่อนเรื่องราวลี้ลับเอาไว้มากมาย แต่ถึงอย่างไร เรื่องเหล่านี้ก็ไม่อาจมองเห็นด้วยตาเปล่า เป็นความรู้พิเศษทางจิต โดยมากจะได้ยินเรื่องราวเหล่านี้จากพระปฏิบัติที่มักจะเห็นในเรื่องที่คนทั่วไปไม่อาจมองเห็น แต่ท่านไม่ได้ถือเป็นเรื่องพิเศษพิสดารอะไรนัก

"เรานิมิตเห็นอะไรแปลกๆ อยู่นั่นหลายอย่าง เราเดินจงกรมอยู่นั่นครั้งหนึ่ง ไม่ได้นั่งภาวนานะ จิตมันสงบปรากฏว่ามียักษ์ตัวหนึ่ง เป็นยักษ์ตัวเมียอาบน้ำอยู่ที่น้ำตก ขนาดเราเดินจงกรมอยู่นี่นะ เรายังมองเห็นมันอยู่โน้น มันตัวใหญ่มากเลยยืนอาบน้ำอยู่นั่น ไม่มีใครนะจะไปยืนรองน้ำตกนั้น

คนปกตินี้ไม่มีใครกล้าเข้าไปรองเลย น้ำตกมันแรง แล้วก็มีบ่อตรงที่น้ำตกลงมามันลึกมาก ยักษ์ตัวนี้มันก็ยืนรองน้ำตกอยู่ เราเดินจงกรมเห็นมัน แต่ไม่ได้หลับตาหรอก มันเห็นอยู่ในใจของเรา เห็นชัดเลยนะตอนกลางคืน น้ำตกภูลังกาไกลอยู่นะ ถ้าเดินเร็วๆ ก็ประมาณ ๓๐ นาทีจากที่ศาลา

นั่นล่ะเราเห็นยักษ์ผู้หญิง ยักษิณีอาบน้ำตก เหมือนกับเราอาบน้ำฝักบัว มันไม่นั่ง มันยืนสูง จากนั้นเราก็ไม่ได้ดูมันอีกว่ามันไปไหน มันก็ไม่ได้มาหาเรา เราก็ไม่ได้สนใจมัน เพียงแต่รู้ว่ามันอาบน้ำ"

แสวงหาความวิเวกบนภูลังกา

เมื่อคราวอยู่จำพรรษาวัดถ้ำยานาโพธิ์นี้ ในเวลาที่ต้องการปลีกตัวแสวงหาความวิเวก ท่านมักจะขึ้นไปบนยอดภูลังกาเป็นเวลาหลายวัน

เนื่องจากที่ตั้งของวัดถ้ำยานาโพธิ์อยู่ตีนเขา หากพระรูปใดต้องการขึ้นไปภาวนาบนเขาภูลังกาก็ต้องตั้งใจและเตรียมการให้พร้อม ท่านได้เล่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ฟังว่า

"เสบียงก็มีปลาร้าบอง เกลือ ข้าวสาร หม้อก็ไม่ได้เอาขึ้นไป เอาของไปให้น้อยที่สุด แม่ขาวก็เอาปลาแห้ง เอาปลากระป๋องให้ แต่เราว่าปลากระป๋องไม่เอาเพราะมันหนัก

ตอนขึ้นไปพาเณรไปด้วย มีมีดเล่มหนึ่ง เวลาทำกับข้าวก็ให้เณรตัดกระบอกไม้ไผ่มา ก่อไฟขึ้น ซาวข้าวดีๆ เอาน้ำใส่กระบอกแล้วเผาไฟเลย

หุงข้าวด้วยกระบอกไม้ไผ่ เสร็จแล้วเอาออกมาใส่ใบตอง ถ้ามันไม่มีใบตองก็หาใบไม้ใบใหญ่รอง พอข้าวสุกก็ผ่ากระบอกไม้ไผ่ เอาข้าวใส่บนใบไม้ ฉันสบายกับแจ่วบอง เณรก็เก็บผักตามป่านั่นล่ะ สบายมากอยู่ข้างบน บ่ได้ไปลำบากกับไผ ไม่ต้องลงไปเอาข้างล่าง พวกข้างล่างก็ไม่ต้องเอามาส่ง เราอยู่ของเราสบาย ไม่ต้องให้เป็นภาระคนอื่น อยู่แบบสบายๆ บ่ได้ปรับปรุง บ่ได้พัฒนาอิหยัง ปล่อยอยู่ธรรมชาติ อยู่ก็ไม่คิดปรุงว่าจะทำอันนั้นอันนี้ มีแต่ภาวนาอย่างเดียว ไม่คิดจะทำอย่างอื่น"

ปลงผมให้หลวงตา

ทุกๆ ๑ เดือน พระภิกษุสามเณรจะปลงผมครั้งหนึ่ง

มีเหตุการณ์ที่หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เดินทางมาเยี่ยมหลวงปู่บุญมีที่ภูลังกา ในวันนั้นเป็นวันโกนพอดี ศิษย์จึงต้องปลงผมสรงน้ำถวายหลวงตา หลวงปู่บุญมีจึงบอกให้หลวงพ่อคูณเป็นผู้ปลงผมถวาย

ท่านได้เล่าถึงการปลงผมถวายหลวงตาในครั้งนั้นว่า ต้องเบามือที่สุดเพราะผมหลวงตาเส้นเล็กละเอียด อ่อนนุ่ม และหนังศีรษะก็บางด้วย ตั้งแต่ปลงผมมาท่านว่าผมของหลวงตาอ่อนนุ่มที่สุด

"พ่อแม่ครูจารย์บ้านตาดเรากลัวที่สุดขนาดไม่ได้อยู่ด้วย ถึงกลัวอย่างไรแต่ก็กล้าทำให้ท่าน กล้าอุปัฏฐากพ่อแม่ครูจารย์นี้

มีครั้งหนึ่งได้ปลงผมถวายท่านอยู่นะ ตอนอยู่ที่ภูลังกา ตอนที่ท่านไปเยี่ยมหลวงปู่บุญมี พอดีเป็นวันโกน "เราจะมาโกนผมอยู่ที่นี่ แต่ก่อนท่านใหญ่เป็นคนโกนผมให้เรา บัดนี้ท่านใหญ่โกนไม่ได้แล้ว มือสั่น" เพิ่นว่า

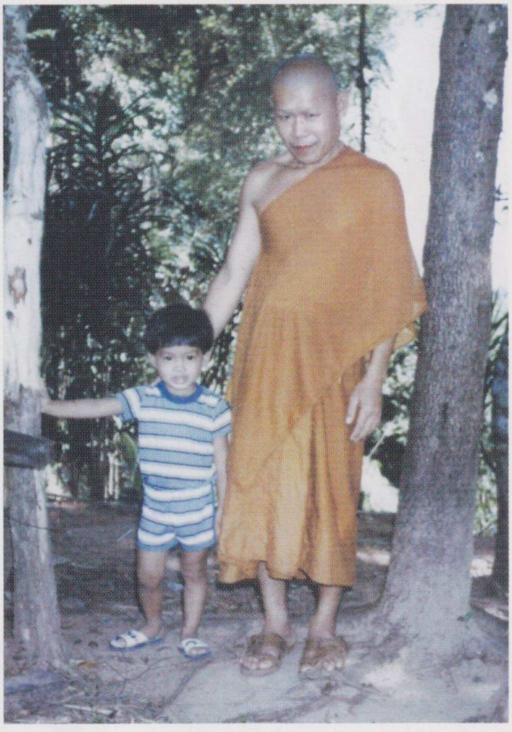
หลวงปู่บุญมีก็เลยว่า "เอ้า ท่านคูณโกนให้ท่าน" ก็ได้โกนถวายท่าน เราก็โกนเป็นอยู่แล้ว มีดคมๆ ธรรมดา หลวงปู่บุญมีเคยบอกว่า โกนผมหลวงตาต้องโกนให้เบาที่สุด แล้วก็โกนเก็บเรียบไปครั้งเดียว ไม่ต้องมาเก็บอีก ครั้งเดียวจบ เราก็ทำอย่างนั้นแหละ ทำครั้งเดียวจบ แต่พระที่ติดตามหลวงตาบอกว่ายังเหลืออยู่ให้ไปจ้ำใส่อีก เราก็ทำตาม หลวงตาก็ได้ดุแหละทีนี้

"หยุดพอแล้วๆ มันจะมาโกนอะไรนักหนา"

จากนั้นใครจะมาสรงน้ำก็ไม่ให้สรงเลย บอกว่าอย่ามายุ่งพอแล้ว ผู้จะถูหลังนี่ไม่ให้ถูเลย แต่เราก็ไม่ได้กลัวมากเหมือนครั้งที่เห็นท่านตอนอยู่กับท่านลองสององค์เมื่อครั้งท่านไปเยี่ยมที่วัดป่าแก้วฯ หรอก ตอนนั้นกลัวมากจริงๆ

ท่านเกิดดุขึ้นมานี่ไม่รู้มันจะเป็นยังไง แต่ครั้งนี้ไม่กลัว ความกล้าเกิดขึ้นมา เพราะหลวงปู่บุญมีบอกวิธีโกนให้แล้วก่อนหลวงตาจะมา

ท่านว่า ปลงผมให้พ่อแม่ครูจารย์ต้องปลงแบบมือเบาที่สุด กดให้เสมอลงไปเลย ไม่ให้ไปกดที่หนังศีรษะอย่างนี้นะ โกนให้เฉพาะเส้นผมนี่ เส้นผมท่านอ่อนมาก อ่อนจนต้องได้พยายามโกนให้เบาที่สุด แล้วก็เส้นใสขาว เกสาที่โกนผมให้ท่าน ได้มาแบ่งกันอยู่ คนนั้นก็ขอคนนี้ก็ขอ ก็แบ่งๆ กันไป ที่วัดก็เหลืออยู่ เราคิดว่าเราเก็บไว้ในผอบ รู้สึกว่าเป็นก้อนกลมเข้าๆ มนเข้ามางามมาก กลมเข้าเองนะ วางไว้ธรรมดานี่แหละ เราเอามาให้อาจารย์เมืองดู อาจารย์เมืองแบ่งเอา แต่เรายังไม่ได้ดูอีกทีว่าจะกลมอีกหรือไม่

ช่วงที่เราอยู่กับหลวงพ่อสอนี่ทุกองค์ต้องฝึกปลงผมเอง แต่ก่อนใช้มีดโกนแบบพับไม่ใช่แบบนี้นะ จับด้ามแล้วขูด โดนทีแรกหัวก็เลือดออกหลายแผลอยู่เหมือนกัน ต่อมาๆ ก็ไม่มีแผลเลยทีนี้ มันชำนาญ ไม่ได้ส่องกระจกนะ เอามือนี่แหละจับดู เหลืออยู่ตรงไหนก็ขูดๆ ไป เราไปอยู่ไหนก็ปลงผมเอง

เราไปอยู่กับหลวงพ่อสิงห์ทองก็ปลงเอง ไปอยู่กับหลวงปู่บุญมีก็เหมือนกัน ปลงเองตลอด จนมาอยู่เป็นเจ้าอาวาสที่วัดป่าภูทอง จึงให้คนอื่นปลงให้ ตอนแรกก็ปลงเองอยู่นะ ต่อมาท่านเต๋อนี่แหละมาปลงให้ ท่านว่าปลงเองกว่ามันจะเสร็จใช้เวลานาน ท่านเต๋อก็เลยมาขอปลงให้”

โยมพ่อเสีย

ช่วงที่อยู่ภูลังกาโยมพ่อป่วยหนัก จึงได้ออกไปดูแลเยียวยาด้านจิตใจให้อยู่จนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย

เมื่อโยมพ่อเสียแล้ว ท่านได้อยู่ช่วยทางบ้านจัดพิธีศพจนเสร็จเรียบร้อย จากนั้นจึงรีบกลับภูลังกาเพราะเหลือเวลาอีกเพียง ๒ วันจะเข้าพรรษา

"โยมพ่อเสียช่วงเราอยู่ภูลังกา ไม่ทราบพ.ศ. เท่าไรที่โยมพ่อเสีย

เราเคยเอาโยมพ่อเข้าโรงพยาบาลและได้ไปดูแลโยมพ่ออยู่ ๒ ครั้ง เวลาป่วยหนักๆ เราก็อยู่ด้วยตลอด พอครั้งสุดท้ายนี้ตายไม่รอดเลย พอจัดงานศพโยมพ่อเสร็จ เหลืออีก ๒ วัน เข้าพรรษา เราก็ต้องรีบกลับ"

พรรษาที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๓๒)

วัดป่าบ้านใหม่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ช่วงที่หลวงปู่บุญมีลงมาจากภูลังกาแล้วเข้าไปที่วัดป่าบ้านใหม่นั้น คณะหลวงพ่อคูณได้ติดตามลงมาเป็นชุดสุดท้าย โดยที่หลวงปู่บุญมีได้ส่งรถไปรับ

ในปีพ.ศ. ๒๕๓๒ จึงเป็นปีที่วัดป่าบ้านใหม่มีพระจำพรรษาร่วม ๒๐ องค์ แต่เนื่องจากวัดมีเนื้อที่กว้าง ผืนป่าอุดมสมบูรณ์ จึงไม่มีปัญหาเรื่องที่พักสำหรับรองรับพระจำพรรษา

"ในพรรษานั้นไม่ได้ทำงานอะไรหรอก ไม่มีหน้าที่อะไร ต่างองค์ต่างอยู่ ต่างก็รู้จักระเบียบข้อปฏิบัติที่เคยอยู่กับหลวงปู่ ก็ปฏิบัติกันเหมือนเดิม"

ศาลาวัดป่าบ้านใหม่

หาสถานที่จำพรรษาให้หลวงปู่ใหญ่

เมื่อออกพรรษาแล้วท่านได้ข่าวว่าหลวงปู่มหาบุญมีเข้าโรงพยาบาลศิริราช จึงได้เดินทางไปเยี่ยมพร้อมกับหลวงพ่อเมือง โดยอยู่กรุงเทพฯ รอดูอาการของหลวงปู่ประมาณ ๑ เดือน

"ปีนั้นเราจำพรรษาอยู่วัดป่าบ้านใหม่ พอออกพรรษาเราก็ได้เข้ากรุงเทพฯ ไปเยี่ยมหลวงปู่มหาบุญมี ไปกับหลวงพ่อเมืองนี่แหละ พระเยอะเฝ้าหลวงปู่อยู่นั่น คุณปริญญาเขาซื้อบ้านใหม่พอดี เลยนิมนต์เราไปพักอยู่บ้านเขา ได้เวลาก็มาดูอาการหลวงปู่อยู่เป็นเดือนนู้นแหละ

ไปอยู่นั่นว่าจะไปฉันจังหันกับหลวงปู่ก็ไม่ได้ฉันสักที มีแต่เขานิมนต์ทุกเช้าๆ หลวงปู่ว่า "มาฉันนำกันนี่ อาหารเขาเอามาหลาย"

จากนั้นได้กลับมาพักอยู่ที่วัดป่าถ้ำหีบร่วมกับหลวงปู่พงษ์ได้ระยะหนึ่งจึงเข้าไปวัดป่าบ้านใหม่ ไปหาหลวงปู่บุญมี ซึ่งท่านได้ปรารภว่าอยากจะหาที่อยู่ใหม่

หลวงพ่อคูณกับพระจึงไปหาที่แถวป่าไม้งาม วังสามหมอ ไปทางบ้านท่างาม เขตต่อกับอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และอีกหลายที่หลายแห่ง แล้วได้นิมนต์หลวงปู่ใหญ่ไปดู ท่านก็ยังไม่พอใจ จนกระทั่งพระอาจารย์นิพนธ์ อภิปสันโน ได้เข้าไปปรึกษาหลวงปู่เพียร วิริโย และให้หลวงปู่เพียรนิมนต์หลวงปู่บุญมีไปอยู่วัดป่านาคูณ

"หลังจากออกจากถ้ำหีบก็กลับไปบ้านใหม่ หลวงปู่บุญมีบอกให้ไปหาวัดให้ท่าน หลวงปู่บอกว่าเราอยากจะอยู่แถววังสามหมอ คิดว่าภูเขาแถวนี้น่าจะดี เวลามากราบพ่อแม่ครูจารย์ (หลวงตามหาบัว) ก็ไม่ไกล ถ้าจะไปเยี่ยมพี่น้องทางยโสก็ไม่ไกลเท่าไหร่

วัดป่าไม้งาม

พวกเราก็เลยไปหาสถานที่แถววังสามหมอ ก็หาที่โน้นที่นี่จนคิดว่าดีแล้ว ก็มานิมนต์หลวงปู่ไปดู พาไปดูหลายที่ท่านก็ไม่ชอบ วัดป่าไม้งามนี้ก็ไม่ชอบ พาไปดูถ้ำสายบาตรก็ไม่ชอบ ไปดูที่ใกล้ๆ วังใหญ่ที่มีตำนานจระเข้ มีป่าอยู่ที่นั่น เหมาะเหมือนกัน ใกล้น้ำ หลวงปู่ก็ไม่ชอบ ยังไม่ถูกใจสักที

จนท่านนิพนธ์ก็เลยว่า นิมนต์หลวงปู่ไปอยู่บ้านนาคูณนี่แหละ ไม่ต้องไปดูหลายที่หรอก ท่านนิพนธ์มาบอกหลวงพ่อเพียร ให้ไปนิมนต์หลวงปู่บุญมี เพราะวัดนี้ท่านนิพนธ์เป็นคนมาตั้ง ตอนแรก หลวงปู่แสงอยู่ก่อนต่อมาก็ได้หนีไป

หลวงปู่บุญมีได้มาดูก็เลยว่า "เออ อยู่ก็อยู่ อยู่ใกล้กันกับอาจารย์เพียร มีหมู่อยู่ ก็เลยอยู่"

จากนั้นหลวงปู่บุญมีจึงรับนิมนต์ และได้ย้ายมาจำพรรษาที่วัดป่านาคูณ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา

ส่วนหลวงพ่อคูณได้ไปจำพรรษาที่วัดป่าภูทองตามคำนิมนต์ของคุณทนันชัย (โรงสีศรีไทยใหม่) พร้อมกับพระอีก ๔ องค์ มีพระอาจารย์เดือน พระอาจารย์พร พระอาจารย์เต๋อ พระอาจารย์ว่วง

กุฏิหลวงปู่มหาบุญมี

พรรษาที่ ๒๕-๔๗ (พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๕๖)

วัดป่าภูทอง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

เดิมทีบริเวณพื้นที่วัดป่าภูทองเป็นวัดเก่า วัดร้าง มีพระบูรพาจารย์เคยมาพักภาวนา เป็นต้นว่าหลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม หลวงปู่แหวน สุจิณโณ เป็นต้น

มีเรื่องราวเกี่ยวกับผีเปรต ภูมิเจ้าที่ ปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากสถานที่แห่งนี้เคยมีขุมสมบัติที่ถูกซุกซ่อนไว้

ต่อมาหลวงปู่มหาบุญมี สิริธโร ได้เดินธุดงค์มาและนิมิตเห็นว่าแต่เดิมเคยเป็นวัดเก่าร้างจึงมาปักกลดภาวนา และได้พำนักอยู่จำพรรษาร่วม ๑๐ ปี จากนั้นได้เดินทางไปจำพรรษาที่อื่นด้วยเหตุผลที่ว่าวัดป่าภูทองไม่ใช่สถานที่ที่ท่านจะละสังขาร ท่านจึงไปหาสถานที่ใหม่

จากนั้นในปีพ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๑ หลวงปู่พงษ์ ธัมมาภิรโต ได้เข้ามาอยู่จำพรรษาต่อ

ปีพ.ศ. ๒๕๓๒ หลวงปู่ลี กุสลธโร ได้เข้ามาจำพรรษา

เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงปู่ลีเดินทางไปภาวนาแถวอำเภอหนองวัวซอ ทำให้ในปีต่อมา คือปีพ.ศ. ๒๕๓๓ วัดป่าภูทองไม่มีครูบาอาจารย์ผู้ใหญ่เหมือนเก่า

ระหว่างนั้นหลวงพ่อคูณพักอยู่วัดป่าถ้ำหีบกับหลวงปู่พงษ์ คุณทนันชัย ตรังคานุกูลกิจ (โรงสีศรีไทยใหม่) จึงไปนิมนต์หลวงพ่อคูณ สุเมโธ พร้อมกราบเรียนว่า "ครูบาอาจารย์หนีไปแล้ว ผมไม่มีครูบาอาจารย์จะกราบแล้ว มีแต่พระผู้น้อย"

หลวงปู่พงษ์จึงได้พูดสนับสนุนว่า "เออ อยู่นี่ล่ะ อยู่ใกล้ๆ กัน ท่านไปก็ไปอยู่กุฏิผมทางตะวันออก"

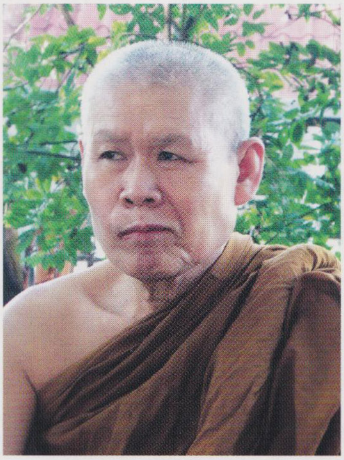
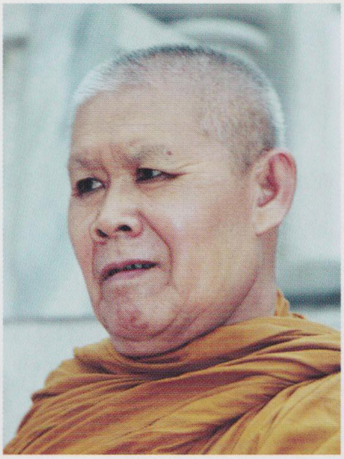
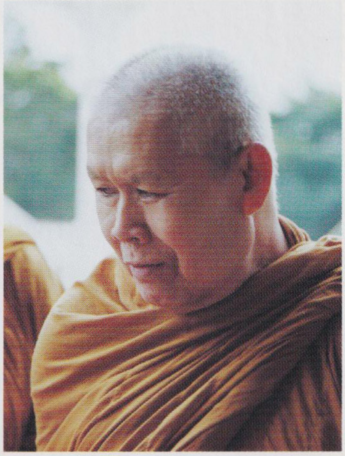
ช่วงที่พิจารณาอยู่ทำให้หวนคิดไปถึงถ้อยคำของหลวงปู่มหาบุญมี สิริธโร เมื่อคราวที่ท่านขึ้นไปเยี่ยมหลวงปู่บุญมีที่ภูลังกา ซึ่งขณะนั้นท่านได้ออกมาจากวัดป่าภูทองแล้ว เพื่อที่จะหาสถานที่ใหม่ ช่วงนั้นหลวงพ่อคูณได้ถามหลวงปู่มหาบุญมีว่า

"เอ้า หลวงปู่สิไปอยู่ไส แล้วใครจะอยู่วัดป่าภูทอง"

หลวงปู่มหาบุญมีจึงพูดว่า "นี่ๆๆๆ" พร้อมกับชี้นิ้วไล่ไปทั่วกับหมู่พระที่มาต้อนรับท่าน แต่สายตามุ่งมาที่หลวงพ่อคูณองค์เดียว ซึ่งตอนนั้นท่านไม่ได้คิดว่าจะเป็นจริง

อีกเหตุผลหนึ่งคือจะได้อยู่ใกล้กับหลวงปู่บุญมี เพราะตอนนี้หลวงปู่ได้ย้ายไปอยู่วัดป่านาคูณแล้ว หากท่านอยู่วัดป่าภูทองก็จะสะดวกเวลาหลวงปู่จะเรียกใช้ ดังนั้นท่านจึงไปอยู่วัดป่าภูทองตามคำนิมนต์ของคุณทนันชัย

นับแต่นั้นเป็นต้นมาท่านจึงได้จำพรรษาที่วัดป่าภูทองมาจนถึงปัจจุบัน

หลวงพ่อคูณแห่งบ้านภูดิน

เนื่องจากในเขตอำเภอบ้านผือมีครูบาอาจารย์ผู้ใหญ่อยู่หลายองค์ ทำให้ประชาชนมุ่งไปทำบุญกับท่านเหล่านั้นมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นหลวงปู่จันทร์โสม กิตติกาโร หลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ หลวงปู่เพียร วิริโย หรือออกไปทางศรีเชียงใหม่ก็จะเป็นหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ หลวงปู่บัวภา ปัญญาภาโส ทำให้ชื่อของหลวงพ่อคูณจึงไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

ด้วยอุปนิสัยที่เป็นกันเองไม่ถือตัวกับพระภิกษุสามเณร จึงทำให้ท่านเป็นอยู่ที่วัดป่าภูทองด้วยความเรียบง่าย เงียบสงบ เหมือนหลวงปู่หลวงตาธรรมดาๆ ที่อาศัยอาหารบิณฑบาตจากชาวบ้านภูดิน และมีชาวบ้านคนเฒ่าคนแก่ตามมาถวายอาหารเป็นประจำทุกวัน

สำหรับการเทศน์อบรมพระและฆราวาสที่เป็นนักปฏิบัติ หลวงพ่อจะแนะนำกล่าวสอนอย่างเข้มข้นถึงสมถะและวิปัสสนาธรรม ทำให้ผู้ได้ยินได้ฟังรู้สึกยินดีในธรรมะภาคปฏิบัตินั้น

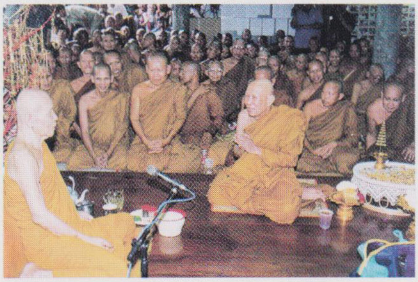
เรื่องข้อวัตรกิจวัตรในสมัยก่อนเกิดขึ้นและเกี่ยวข้องอยู่แต่ภายในวัด จะมีออกจากวัดต่อเมื่อได้รับกิจนิมนต์ในละแวกนั้น หรือติดตามหลวงปู่บุญมี หลวงปู่เพียรไปในงานที่ท่านสั่งให้ไปด้วยเท่านั้น

เริ่มเป็นที่รู้จัก

ความที่หลวงปู่จันทร์โสม กิตติกาโร วัดป่านาสีดา มักจะได้รับกิจนิมนต์ที่กรุงเทพฯ อยู่บ่อยครั้ง ท่านมักจะไปพร้อมกับหลวงปู่เหรียญ วรลาโภ แต่ถ้าเป็นงานใหญ่ประจำปีที่โยมเจ้าภาพต้องการพระมาก ในช่วงแรกหลวงปู่จันทร์โสมสามารถหาพระไปร่วมงานให้เขาได้อยู่ แต่ต่อมาบางรูปติดกิจนิมนต์บ้าง ไม่สะดวกในการเดินทางบ้าง ทำให้ท่านคิดถึงหลวงพ่อคูณ สุเมโธ เพราะรู้จักกันดีอยู่แล้วจึงบอกให้ตามลงไปด้วย

ปกติหลวงพ่อคูณจะไม่ค่อยรับกิจนิมนต์ไปกรุงเทพฯ อยู่แล้ว แต่เป็นคำนิมนต์ของพระผู้ใหญ่และรู้จักกันมานานจึงตกลงติดตามท่านไป

พอได้ไปครั้งแรกญาติโยมเห็นก็เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ดังนั้นจึงขอนิมนต์เรื่อยมา จนกลายเป็นว่าเมื่อหลวงปู่จันทร์โสมได้รับกิจนิมนต์มากรุงเทพฯ โยมก็จะขอนิมนต์หลวงพ่อคูณให้ตามมาด้วย

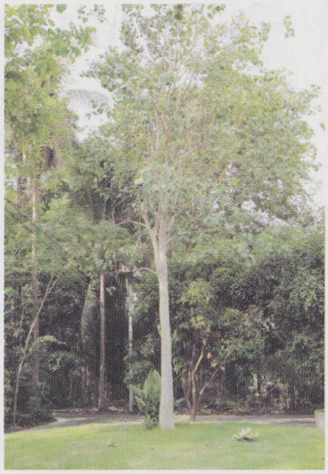

แต่ชื่อเสียงของท่านเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางนั้นมาจากงานโครงการช่วยชาติของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ที่ศิษยานุศิษย์ต่างระดมเงินและทองคำเข้าคลังหลวงในภาวะที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

ความที่เคารพนับถือในองค์หลวงตาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อเป็นดำริของครูบาอาจารย์ที่จะช่วยเหลือประเทศชาติ หลวงพ่อคูณจึงรับกิจนิมนต์ภายนอกมากขึ้น เพื่อสนับสนุนหลวงตาช่วยชาติอย่างเต็มกำลังทั้งแรงกายแรงใจ

ต้นโพธิ์จากพุทธคยา

ต้นโพธิ์จากพุทธคยา

เมื่อครั้งเดินทางไปที่ประเทศอินเดีย ไปกราบสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ ปรินิพพาน และปลงพระชนมายุสังขาร

ความตั้งใจนั้นท่านอยากจะได้ต้นโพธิ์กลับไปปลูกที่วัดป่าภูทอง ทำให้หาวิธีที่จะได้หน่อเชื้อของโพธิบัลลังก์อันเป็นที่ตรัสรู้มา

"ต้นโพธิ์นี้หลวงพ่อไปได้มาจากประเทศอินเดีย

เราก็คิดอยากได้ต้นศรีมหาโพธิ์เอาไปปลูกที่วัดหลายครั้งแล้ว ทำยังไงน๊อ พอดีตอนนั้นไปพักที่วัดป่าพุทธคยา วัดอยู่ติดกับรั้วต้นศรีมหาโพธิ์เลยนะ ได้ไปเล่าให้พระฟัง ไปเห็นต้นโพธิ์เกิดอยู่นั่นเลยว่า "ผมขอชะนะต้นโพธิ์นี้ ผมจะให้เณรเอาไปปลูกที่วัด"

ท่านก็เลยว่า "อาจารย์จะขุดเอาใหม่ๆ อย่างนี้มันเสี่ยง เดี๋ยวมันจะไม่ติด ให้เอาต้นที่ผมเลี้ยงไว้นี้ ผมจะถวาย" ท่านก็เลยถวายต้นนี้มา

ท่านบอกว่าต้นนี้จะไม่เสี่ยง ต้นนี้ก็พิเศษเหมือนกันคือเกิดอยู่บนหลังคาวิหารหลวงพ่อพระพุทธเมตตา หลังต้นศรีมหาโพธิ์นั้นแหละ

ทำไมถึงเกิดอยู่ที่นั่น พอต้นโพธิ์มีลูกก็เลยร่วงลงมามันก็เลยเกิด เขาขึ้นไปทำความสะอาด พวกแขกก็ไปดู พอมันลงมากับขยะกับใบไม้ เขาก็เลยเอามาเลี้ยงไว้ ฉะนั้นต้นโพธิ์ต้นนี้จึงพิเศษคือเกิดบนหลังคาที่ประดิษฐานบนหลังคาพระพุทธเมตตา เป็นต้นโพธิ์ที่สำคัญ

เวลาเอากลับ เราได้ขวดน้ำพลาสติกมาตัดไม่ให้ฝามันขาดหมด จากนั้นจึงยัดเข้าไปแล้วครอบไว้ไม่ให้ยอดหัก"

เมื่อนำต้นโพธิ์จากประเทศอินเดียมาปลูกที่วัด ต้นโพธิ์ต้นนี้ก็เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ดังปรากฏในภาพ มีอายุราว ๑๐ ปี

น๊อคครั้งแรก

พออายุพรรษามากขึ้นเรื่อยๆ กิจนิมนต์ต่างๆ ก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ แต่สังขารร่างกายก็ไม่ได้แข็งแรงเหมือนตอนเป็นพระหนุ่ม

เหตุการณ์วูบสลบที่เกิดขึ้น ๒-๓ ครั้ง แม้จะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่ภาวะที่จิตแสดงในขณะนั้นของแต่ละคนเกิดขึ้นไม่เหมือนกัน บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีแล้ว ถึงจะสามารถกำหนดให้จิตนิ่งและปลดวางภาระนั้นได้

"ตอนนั้นประมาณปี ๒๕๓๔ ที่น๊อคครั้งแรก

ครั้งนั้นโยมนิมนต์หลวงปู่บุญมี หลวงปู่เพียร เราและอาจารย์นิพนธ์ไปจังหวัดจันทบุรีด้วยกัน

เขามีสวนเงาะ สวนทุเรียน จัดที่พักให้อยู่ในสวนเลย ก็พักอยู่ในสวน นอนอยู่ ๒-๓ คืนนี่แหละ และวันสุดท้ายเขานิมนต์ฉันในบ้าน

ช่วงนั้นหน้าทุเรียนนี่แหละ ก็ไม่ฉันข้าว ฉันแต่อาหารกับทุเรียน

ขากลับเขาขนทุเรียน ผลไม้ต่างๆ ใส่รถกระบะกลับมาด้วย ตอนนั้นเรายังไม่มีรถ อาศัยรถเสี่ยตงขับไปให้

ขากลับหลวงปู่เพียรบอก ยังไม่กลับเข้าอุดรฯ จะแวะไปขึ้นเขาพนมรุ้งที่บุรีรัมย์ก่อน ไปด้วยกัน ๓ คัน มีหลวงปู่บุญมี หลวงปู่เพียร และเรา ส่วนท่านนิพนธ์ไม่ได้ไปด้วย เพราะจะเข้ากรุงเทพฯ

ตอนเดินทางมานี่ โชเฟอร์ก็ไม่ได้เอาน้ำไปด้วย เพราะกะว่าจะไปซื้อเอาข้างหน้า ตอนขึ้นเขาพนมรุ้ง เราก็ยังไม่เป็นอะไรนะ

พอลงจากเขาตอนนั้นเราหิวกระหายน้ำเป็นอย่างมาก เลยบอกเสี่ยตง "เสี่ยตงเราหิวน้ำ ไปหาน้ำมาฉันหน่อย" เขาไปหาที่รถก็ไม่มี ไปหาที่รถหลวงปู่เพียร หลวงปู่บุญมี ก็ไม่ได้ ไปได้น้ำโค๊กมาจากเฮียมณฑล ซึ่งตอนนั้นขับรถไปให้หลวงปู่เพียร "หลวงพ่อไม่มีน้ำเปล่า มีแต่น้ำโค๊ก"

"เราอยากน้ำเปล่า ไม่อยากน้ำโค๊ก"

"มันไม่มี ฉันน้ำโค๊กไปก่อนครับ"

"เอาก็เอา แก้กระหายน้ำ" ฉันน้ำโค๊กเข้าไปแล้วก็เดินทางต่อเพื่อจะกลับอุดรฯ

รถผ่านบุรีรัมย์ไปหน่อยเราก็ปวดท้อง เราเลยบอกให้เสี่ยตงจอดรถ เราได้เข้าป่าไปทำธุระ ตอนนั้นบุญโจม (คนขับรถศรีไทยใหม่) ขับรถให้หลวงปู่บุญมี จึงจอดรถรอเป็นเพื่อน แต่หลวงปู่เพียรนำไปก่อนแล้ว ไม่ได้รอ

เมื่อทำธุระเสร็จเรียบร้อย หลวงปู่บุญมีก็ให้รถเราออกก่อน ขับไปสักพักเราก็ปวดท้องเข้าข้างทางอีกเป็นครั้งที่ ๒ ไปแป๊บเดียว เดินทางไม่ถึงหลักกิโลนี่แหละก็เข้าป่าอีก ลงไปถ่ายแต่ละครั้งนึกว่าจะหมดนะ พอชำระเสร็จลุกขึ้นมามันก็ปวดอีก ครั้งที่ ๓ เสร็จแล้วลุกขึ้นมาเดินได้ ๒-๓ ก้าว มันก็จะออกอีกแล้ว โอ้ ทำยังไงดี กระดาษชำระก็หมด

พอมันถ่ายหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายเราเดินออกมามันหมุนติ้วๆ เลยนะ เห็นแผ่นดินเหลืองไปหมด เราก็นั่งลง เพราะมันหน้ามืดไปหมดแล้ว

ตอนนั้นเราไม่ห่วงเลยว่าใครจะคอย เพราะในขณะนั้นเราจะตายอยู่แล้ว เราก็เลยปล่อยวางความคิดที่มันเกิดขึ้น ไม่กังวลกับอะไร เราทำจิตของเราให้มันสงบ เรื่องนี้เรื่องใหญ่

พอดีเขาเห็นว่าเราไปนาน เลยเข้าไปดู เขาเห็นเราก็ตกใจ พูดว่า "หลวงพ่ออาการหนักแล้ว"

จากนั้นเราได้ยินเสียงหลวงปู่บุญมีพูดว่า "ทำใจให้สบายๆ นะ คูณเอ๊ย" ต่อมาเขาก็รีบส่งตัวเราเข้าโรงพยาบาลสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

เข้าไปโรงพยาบาลสตึกตอนกลางคืน เรียกหาหมอก็ไม่มี คนที่ไปด้วยกันก็ไม่รู้จักใครที่นั่น เราไม่รู้สึกตัวก็เลยบอกเขาไม่ได้ว่าเรารู้จักกำนันเซ็งที่อยู่อำเภอสตึก ทีนี้เขาก็เลยโทรไปหาเฮียทนันชัย ถามว่ารู้จักใครบ้างที่สตึก หลวงพ่ออาการหนักไม่รู้สึกตัว

เฮียทนันชัยเลยโทรมาหากำนันเซ็ง กำนันก็รีบมา เอาผอ.โรงพยาบาลสตึกมาด้วย ผอ.จัดการรักษา ฉีดยา ให้น้ำเกลือ จึงฟื้นขึ้นมา พอฟื้นขึ้นมาเรายังกระหายน้ำอยู่ หมอจึงเอาน้ำให้เราฉัน พอน้ำเข้าไปถึงท้องเท่านั้นแหละก็อาเจียนพุ่งออกมา ตัวหมอเปียกหมดเลย เรารู้สึกว่าข้างในตัวเรามันร้อนมากๆ เลย แต่อาเจียนเอาน้ำออกมาแล้วค่อยสบาย จากนั้นก็ฉันน้ำเข้าไปอีกมันก็ออกมาอีก ๒-๓ ครั้ง ทำให้รู้สึกสบายและอยากจะกลับวัดแล้ว

ตอนนั้นหลวงปู่บุญมีรออยู่ที่โรงพยาบาลด้วย

เมื่อเห็นอาการเราดีขึ้น โยมกำนันเซ็งขอนิมนต์หลวงปู่บุญมีและเราให้พักอยู่ที่วัดหนองเกาะก่อน ตอนเช้าจะได้ถวายจังหันและทำบุญด้วย แต่หลวงปู่บุญมีจะกลับ ท่านไม่อยู่ เราก็ว่าจะกลับเหมือนกันเพราะอาการเริ่มดีขึ้นแล้ว แต่กำนันเซ็งก็ยังขอนิมนต์ให้เราอยู่ก่อน เพราะเพิ่งฟื้นจากอาการป่วย หลวงปู่บุญมีก็เลยว่า "ท่านคูณอยู่กับเขานะ" เลยได้อยู่ให้เขา"

พอท่านกลับไปถึงวัดป่าภูทองจึงมีแต่คนมาถามถึงอาการป่วยของท่าน ช่วงนั้นท่านจึงงดรับกิจนิมนต์ชั่วคราวเพื่อพักผ่อนธาตุขันธ์

น๊อคครั้งที่ ๒

"เราไปฉันจังหันที่ไหนนี่แหละ แพ้น้ำองุ่น

พอกลับมาที่วัด ตอนเย็นเราอยู่คนเดียวที่กุฏิ ถ่ายท้อง เข้าห้องน้ำหลายครั้ง พอครั้งสุดท้ายเราก็หน้ามืดตรงที่นั่งถ่ายในห้องน้ำ เราจึงนั่งกำหนดให้มันสงบ ปล่อยวางทุกสิ่งทุกอย่างหมด ไม่รู้สึกอะไรเลยนะ เงียบไปเลย ไม่รู้ว่านานเท่าไร แต่ว่าคงจะนานอยู่

จนเกือบสว่าง เรามารู้สึกตัวเหมือนมีอะไรแข็งๆ อยู่ที่หลัง เพราะมันเจ็บ ที่ไหนได้เป็นฝาชักโครก เรานอนพิงมันอยู่ เอ้า ตัวเองอยู่ในห้องน้ำนี่ เรานึกว่าเรายังนอนอยู่ในห้อง

ตายคืน รีบลุกขึ้นมาสรงน้ำจนเรียบร้อย

นั่นล่ะสลบครั้งที่ ๒ พอฟื้นมาก็ยังปกติ แต่เราก็ให้เขามาเข้าน้ำเกลือให้อยู่"

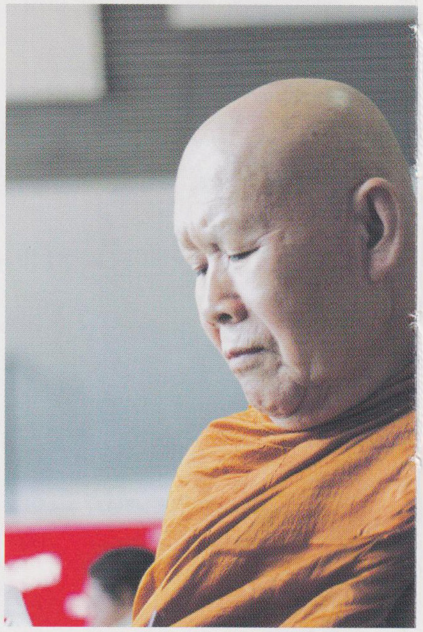
อาการสลบครั้งที่ ๒ ทำให้ท่านรู้ว่าแพ้องุ่น จึงได้หลีกเลี่ยงไม่ฉันตั้งแต่นั้นมา

น๊อคครั้งที่ ๓

"ครั้งนี้ร่างกายมันไม่ได้พักผ่อน ดูท่าคงจะขาดน้ำ น้ำไม่พอตามความต้องการของธาตุขันธ์ เหตุการณ์นี้ตรงกับช่วงที่กรุงเทพฯ น้ำท่วมนี่แหละ

ตามกำหนดเครื่องจะออกบ่ายสองโมง เราก็ไปถึงสนามบินบ่ายโมง พอได้เวลาก็ไปรอข้างใน จากนั้นเขาก็ประกาศว่าเครื่องบินดีเลย์จะออกหนึ่งทุ่ม จึงไปนั่งรอที่ห้องพักพระภิกษุ ช่วงที่นั่งรอเจอหลานหลวงปู่พงษ์ที่สนามบิน เลยบอกให้เขาช่วยไปซื้อน้ำเปล่าให้หน่อย เขาซื้อได้น้ำชาเขียวมา ไม่มีน้ำเปล่าเพราะตอนนั้นน้ำเปล่าขาดแคลนมาก เลยฉันน้ำชาเขียวแทน จนจะได้เวลาก็เข้าไปรอข้างในอีก แต่เขาก็ประกาศอีกว่าเครื่องดีเลย์เป็นสามทุ่ม

สรุปได้นั่งรอตั้งแต่บ่าย ๒ โมงจนถึงสามทุ่มนี่แหละ

พอสามทุ่มก็มีรถตู้มารับไปขึ้นเครื่อง ขึ้นเครื่องแล้วยังได้รอบนเครื่องต่ออีก ๑ ชั่วโมงเครื่องถึงจะออก

ช่วงที่เครื่องขึ้นดีแล้วจึงฉันหมาก เคี้ยวหมากไปสักพักเริ่มรู้สึกเวียนหัว

เลยบอกพระว่า "เวียนหัว มีมะขามป้อมไหม" พระก็หยิบมะขามป้อมให้ ฉันได้สักพักอยากจะเข้าห้องน้ำไปปัสสาวะ แต่เข้าไม่ได้เพราะเขาประกาศว่าอีก ๑๕ นาทีเครื่องจะลงแล้ว เลยปัสสาวะใส่ถุง จากนั้นก็ไม่รู้สึกตัวอีกเลย"

ช่วงนั้นพระอุปัฏฐากที่อยู่กับหลวงพ่อได้เล่าต่อว่า ท่านมองดูหน้าหลวงพ่อเห็นหน้าซีดๆ เลยถามว่า "หลวงพ่อเป็นหยัง"

หลวงพ่อว่า "เวียนหัว" พอท่านพูดได้เท่านั้นก็เงียบไปเลย

พระอุปัฏฐากจึงเอายาเหลืองทาตามแขน ตามตัว นวดเฟ้น แต่มือหลวงพ่อยังถือถุงปัสสาวะแน่นอยู่ จึงได้ไปแกะถุงออกจากมือ นวดไปสักพักยังเงียบอยู่ พระเลยบอกแอร์โฮสเตสว่าให้เรียกรถโรงพยาบาลเตรียมไว้เลยนะ หลวงพ่อเป็นลมแล้ว พระอุปัฏฐากเล่าต่อว่า ตอนที่เขาประกาศว่าเครื่องกำลังจะลงนี่รู้สึกว่ามันนานเหลือเกิน เห็นเหงื่อออกตามตัวหลวงพ่อเป็นเม็ดข้าวโพดจนผ้าเปียกไปหมด ที่ท่านเรียกว่ายางตาย

"ช่วงที่เป็นลมอยู่นั่น มันหมุนอย่างมากเลยนะ หมุนติ้วๆ อยู่ แต่ยังมีสติ เห็นแสงหิ่งห้อยมันวิบวับๆ ตอนแรกก็ออกตัวเล็กๆ กำหนดดูมันก็ออกตัวใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ

เราก็กำหนดจิตเข้าสู่ความสงบ พอมันเข้าสู่ความสงบก็ปล่อยวางไป เห็นแสงนวลอ่อนๆ ไม่จ้า เราก็กำหนดเข้ามาหาจิตของเราอยู่กับแสงนวลๆ นั่นล่ะ แต่สติก็ไม่ปล่อยถุงปัสสาวะนะ"

พอเครื่องลงแล้วหลวงพ่อก็ยังไม่รู้สึกตัวแล้ว รถจากโรงพยาบาลอุดรธานีได้จอดรออยู่แล้ว พระอุปัฏฐากก็นวดเฟ้นมาตลอดทาง ทั้งทายาเหลืองไปด้วย และจับดูชีพจรว่ายังเต้นอยู่หรือไม่ด้วยความเป็นห่วงเป็นกังวล

หลังจากนั้นก็ช่วยกันประคองท่านลงจากเครื่องบินไปขึ้นรถโรงพยาบาล

หลวงพ่อไม่รู้สึกตัวว่านอนอยู่บนเตียงรถโรงพยาบาล จนรถวิ่งไปใกล้จะถึงโรงพยาบาลอยู่แล้ว พอดีไปเจอคลื่นหลังเต่า ตึ๊กๆๆๆ หลวงพ่อก็รู้สึกตัวลืมตาขึ้นมา

พวกพยาบาลว่า "หลวงพ่อฟื้นแล้วๆ"

พอไปถึงโรงพยาบาล พวกหมอ พยาบาลแตกตื่นกันใหญ่ เพราะส่วนมากจะรู้จักท่านอยู่แล้ว

สรุปท่านเลยได้นอนโรงพยาบาล ๑ คืน ต่อมาท่านจึงได้มานั่งพิจารณาดูว่า การสลบของท่านนั้นเกิดขึ้นจากสิ่งใดกันแน่

"เรามาคิดดูว่า เราสลบนี้เราไปทำกรรมอันใดไว้ จึงมานั่งหาสาเหตุของกรรมนี้

สองครั้งแรกไม่รู้เลย แต่ครั้งที่ ๓ มานั่งภาวนาดูกรรมของตัวเอง

เลยคิดไปถึงช่วงที่เราเป็นโยม พอดีไก่มันจะมาเขี่ยกองฟางข้าว เราก็เลยเอาก้อนดินไล่ไก่ให้มันหนีไปเฉยๆ ไม่คิดว่าจะให้ถูกมันหรอก แต่ขว้างก้อนดินไปเผอิญถูกมันพอดี มันเลยชักตาย แต่มีตัวหนึ่งนะมันไม่ตาย แต่ว่าชักทั่ดๆ เราก็เลยไปจับดู มึงอย่าตายนะ ตบหลังมัน มันก็ไม่ตาย พอฟื้นขึ้นมาก็วิ่งหนีไป ดีใจหลายมันไม่ตาย

เราก็มาระลึกได้ตอนที่เราสลบนี้ คงจะเป็นเพราะขว้างดินไปถูกไก่นี่แหละ"

อิริยาบถอันสัปปายะ

เมื่อญาติโยมที่เคารพศรัทธามีมากขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ต้องเดินทางไปงานกิจนิมนต์ต่างๆ เพิ่มขึ้น แต่ถึงจะเหน็ดเหนื่อยจากการปฏิสันถารกับพระหรือญาติโยมนานอย่างไร แต่สิ่งหนึ่งที่ท่านทำอยู่ไม่ได้ขาด เป็นวิหารธรรมของพระเถระคือการเดินจงกรม

อิริยาบถเป็นที่สบายของท่านคือเดินจงกรม โดยเฉพาะเมื่ออายุพรรษามากขึ้นการเดินจงกรมจะรู้สึกเป็นที่สบายสำหรับท่าน จะสังเกตว่าเมื่อว่างเว้นจากผู้คนแล้ว หลวงพ่อมักจะเดินจงกรมอยู่เสมอๆ เป็นเวลาชั่วโมงสองชั่วโมงจึงจะหยุด

"ทุกวันนี้เราถึงว่าเราได้ใช้กรรมที่เราต้อนหมูไปขายนั่นแหละ เราให้หมูมันเดินทุกวัน ถึงตอนค่ำจึงได้หยุด ฉะนั้นเราได้รับใช้กรรมอยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะว่าเราไล่ต้อนหมูไปขาย

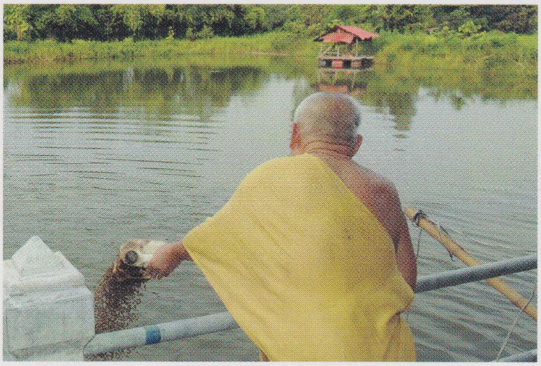
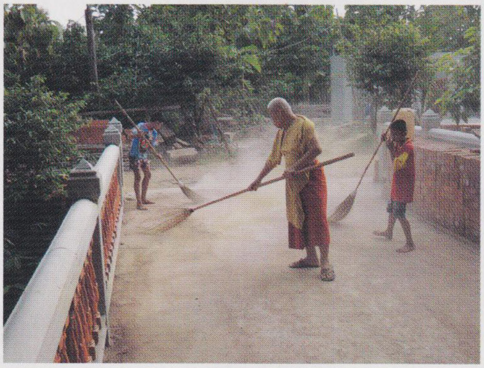
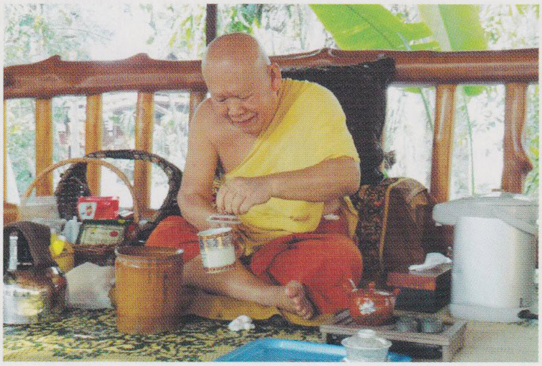
อิริยาบถที่เราอยู่สบายคือเดิน ถ้านั่งนานๆ นี่จะไม่สบายเลยแหละ เราถึงมานั่งกำหนดกรรมของเราดูว่าเรานี่ทำไม เราได้ทำกรรมอันใดไว้เวลาเดินมันถึงทำให้ธาตุขันธ์ของเราอยู่ได้ดี ก็เลยมาคิดถึงเรื่องไล่หมู โอ้ มันก็น่าสงสารเนาะ ไปไล่หมู ต้อนหมูไปทั้งวันๆ คงจะได้รับใช้กรรมอันนี้ละมั้ง"

หากหลวงพ่อไม่ติดกิจนิมนต์ที่อื่น เมื่อถึงเวลาทำข้อวัตรภายในวัด ท่านก็จะกวาดตาดร่วมกับพระเณรภายในวัด จากนั้นจะไปให้อาหารปลาที่วิหารกลางน้ำหลังวัด และถือโอกาสเดินออกกำลังกายรอบวัดไปด้วย

ช่วงหัวค่ำท่านก็จะเดินรอบศาลาประมาณ ๓๐ รอบถึงค่อยมาสรงน้ำและพักผ่อน

ปัจจุบัน

หลังจากที่ครูบาอาจารย์พระเถระผู้ใหญ่ละแวกบ้านผือมีอายุพรรษามากขึ้น สุขภาพร่างกายของท่านเหล่านั้นอ่อนแอลง กำลังที่จะต้อนรับญาติโยมมีน้อย บางองค์ก็ละสังขารไป ทำให้ญาติโยมเริ่มมองหาครูบาอาจารย์ที่เป็นเนื้อนาบุญเพื่อเป็นที่พึ่งที่ระลึก

ทำให้ชื่อของหลวงพ่อคูณ สุเมโธ เป็นที่รู้จักมากขึ้น เมื่อไปกราบหลวงปู่บุญมีแล้ว จึงต้องมากราบหลวงพ่อคูณวัดป่าภูทองด้วย

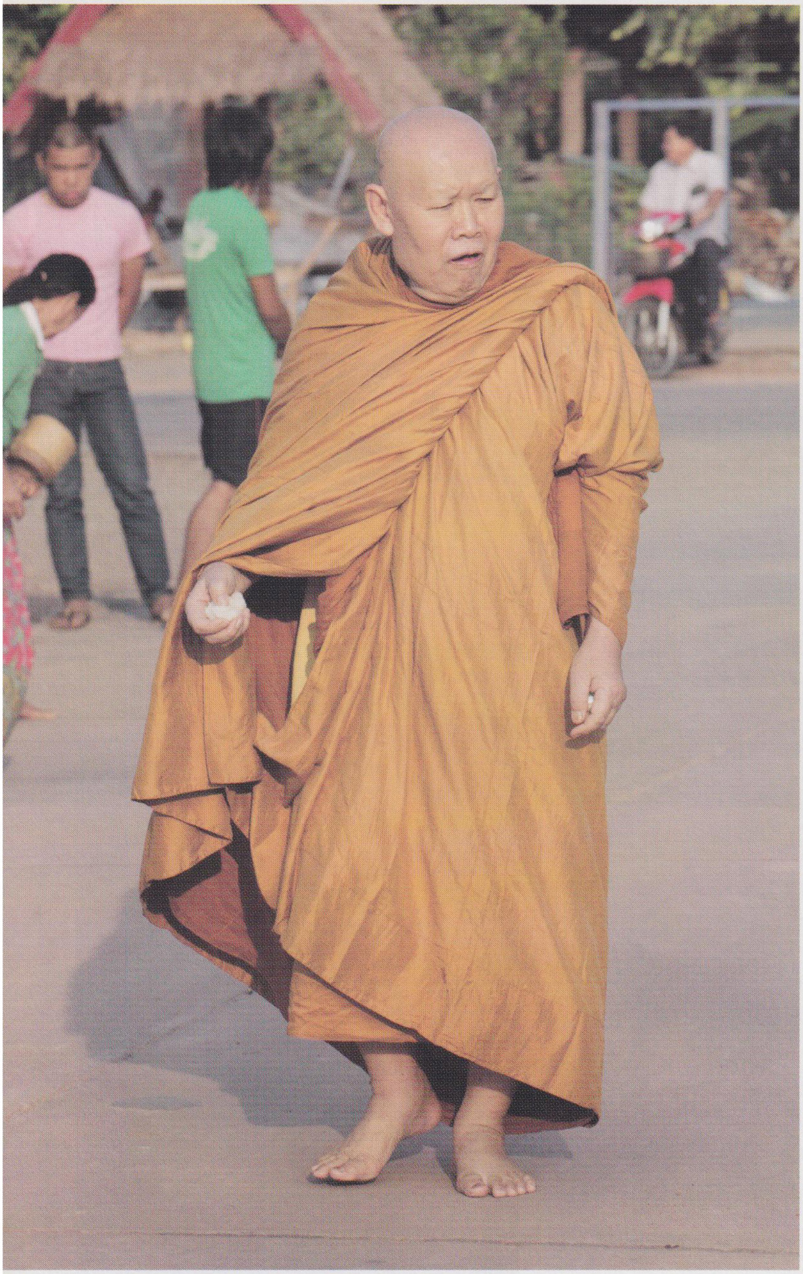
หลวงพ่อคูณที่ศิษยานุศิษย์รู้จักนั้นมักจะเห็นท่านในใบหน้ายิ้มด้วยเมตตา เมื่อท่านไปที่ใดมักจะเห็นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ห้อมล้อมอยู่เสมอ

ด้วยใบหน้าที่ยิ้มๆ อยู่ตลอดเวลา เวลาพูดปฏิสันถารกับญาติโยมก็จะมีเรื่องเบาๆ แทรกด้วยธรรมะแบบสบายๆ ขณะเดียวกันก็จัดหมากพลูเคี้ยวไปพลางๆ อันเป็นเอกลักษณ์ จะเป็นเพราะเหตุนี้กระมังที่ทำให้ท่านลดภาพความน่ากลัวของพระกรรมฐานลงไป

แต่ความเมตตานั้นก็ยังคงแฝงลักษณะของความอาจหาญและงามสง่าอยู่เสมอในแบบพระปฏิบัติ

อุปนิสัยเด่นชัดอย่างหนึ่งของท่านคือให้ความช่วยเหลือบ้าน วัด โรงเรียน หรือกระทั่งบุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคม ดังนั้นจะเห็นว่าปัจจัยไทยธรรมได้มาเท่าไรมักจะไม่เหลือ นิสัยที่ให้จนไม่เหลือนี่เป็นนิสัยที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็ก

๔

คติธรรมและพระธรรมเทศนา

โดย หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

วัดป่าแก้วชุมพล จังหวัดสกลนคร

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

เมตตาตอบจดหมายโยม

๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

การสู้กับกิเลสความอยากนั้น มันเป็นธรรมดาต้องต่อสู้ เพราะถ้าไม่สู้ก็ไม่รู้ว่าแพ้หรือชนะ ไม่สอบก็ไม่รู้ว่าได้หรือตก กฎธรรมดาของโลกมันมีอย่างนี้ เราอยากรู้ ต้องสู้ ต้องสอบ

เรื่องร่มโพธิ์ร่มไทรนั้น หลวงพ่อเป็นไม่ได้ เพราะไม่มีร่มพอจะให้สัตว์และมนุษย์ได้อาศัย หลวงพ่อเป็นไม้ที่ไร้กิ่งไร้ใบแท้ๆ

๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

หลวงพ่อขอเตือนว่าเรื่องใจนั้นมันกลับกลอกยิ่งกว่าลิงนะ เมื่อมันชอบหรือไม่ชอบ ไม่ค่อยจะพิจารณาเหตุผล จึงตำหนิติชมง่าย เพราะขาดการยับยั้งชั่งตวง ปราชญ์เท่านั้นจะเห็นเรื่องนี้ชัด คนธรรมดาอย่างเราๆ ท่านๆ ย่อมมีพลาดเผลอเสมอไป ส่วนถามว่าบาปไหมนั้นพูดถึงธรรมละเอียด ความผิดทุกอย่างหรือคนที่ยังมีกิเลส ท่านก็ว่าเป็นบาป เพราะยังมีทุกข์ใจอยู่ คนหมดกิเลสเท่านั้นที่หมดบาปได้ เราทำเพื่อละบาป ไม่ใช่ทำเพื่อสะสมบาป เพ่งดูใจที่ไม่มีอคติเป็นหลัก เมื่อใจไม่มีอคติแล้ว ถึงจะบาปก็ไม่มีกำลังแรง การเดินดินย่อมมีดินติดเปื้อนเป็นธรรมดาเว้นเสียไม่ได้ แต่อย่าให้เลอะเกินไปจะเสียคน คนอยู่ในโลก จิตข้องอยู่ในโลก ก็ย่อมเป็นเช่นนั้น ท่านจึงสอนให้สังวรระวังด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร คนที่มีธรรมเหล่านี้ประจำจิต ย่อมเหมือนพระจันทร์ข้างขึ้น ขอคุณลูกจงจำให้ถึงใจ

๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

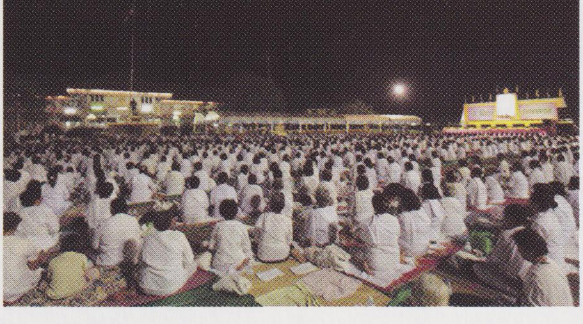
ขอคุณลูกของหลวงพ่อ อย่าลืมทำความดีทั้งปวง เพราะความดีที่เราทำลงไปด้วยกาย วาจา ใจ เป็นพรอันประเสริฐในตัวอยู่แล้ว หวังใจว่าคุณลูกคงปฏิบัติตามคำหลวงพ่อที่เคยแนะสอนมา ทำอะไรขอให้ระลึกว่า เราเป็นคนของวัด เคยจำศีลภาวนา อย่าทำตามอารมณ์ของใจ

๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙

การภาวนาขอให้ทำเป็นนิจ เพราะเป็นการชำระใจให้สะอาด คนที่ใจสะอาดย่อมอยู่เป็นสุข กายไม่สะอาด เสื้อผ้าไม่สะอาด ที่อยู่ไม่สะอาด เรายังชำระ ใจเราสกปรกง่ายเพราะรับอารมณ์ตลอดเวลา

การพูดมาก หากพูดเป็นธรรมก็เป็นประโยชน์ พูดมากหากไม่มีสาระ ก็หนวกหูผู้ฟัง พระพุทธเจ้าไม่ทรงตำหนิพูดมาก พูดน้อย แต่ทรงตำหนิคนพูดไม่มีสติ ไม่มีสาระเท่านั้น

สิ่งใดที่เราเห็นว่าเราเสีย ก็ควรระวังอย่าประมาท เพราะความเสียไม่ใช่ทางได้ทางดีทางเจริญ ลูกหลวงพ่อจงจำไว้

๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙

หลวงพ่อรู้สึกสงสารลูกในการทำความดี แต่มีผู้ไม่เข้าใจกัน เรื่องเช่นนี้ไม่ว่าแต่ลูก แทบทุกรายไป แม้พระพุทธเจ้าก็เถอะโดนมาแล้ว เหมือนกัน จนพระองค์ขโมยหนี ขโมยทำ เพราะความดีปุถุชนเห็น ได้ยาก แต่ก็ความดีเท่านั้นที่ทำคน ทำโลกให้สงบสุข หาใช่ความชั่วไม่ ฉะนั้นถึงจะมีสิ่งขัดข้อง กีดขวาง ก็ขอให้คุณลูกพยายามทำอย่าลดละ ชัยชนะจะเป็นของเราในวันหนึ่งข้างหน้า ถ้าไม่ถอยความเพียร (วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ)

๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙

การปฏิบัติธรรม ขอให้ตั้งใจทำจริง คนจริงเท่านั้นที่จะพ้นทุกข์ได้ โลกนี้ไม่มีอะไรแน่นอนสมหวัง ควรระวังอย่าให้จิตติดข้องยึดถือ ความติดโลกพ้นโลกอยู่ที่จิต อย่าหาที่อื่น ดูที่อื่น จะไม่มีวันเจอ

๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙

ความขาดแคลนและล้นเหลือ มันเป็นธรรมดาของโลก หลวงพ่อเกิดมานานเคยผ่านหูผ่านตามาแล้ว จึงไม่ถือเป็นสำคัญ ชีวิตของนักบวชเป็นอยู่ด้วยคนอื่น จึงควรทำตนให้เขาเลี้ยงง่าย เห็นใจเขา ไม่รบกวนคนอื่นให้เดือดร้อนจึงถูกธรรม แต่เมื่อเป็นมาเองด้วยแรงศรัทธา หลวงพ่อไม่ว่า ยินดีรับ

การภาวนาของลูกที่ถามหลวงพ่อว่า พอจิตจะดีจะสงบ มันก็คิดปรุงว่าจะดีอย่างนั้นจะดีอย่างนี้ เลยไม่สงบ มันถูกแล้ว แต่ปัญญาของลูกไปอยู่ไหน ทำไมไปตามมัน ควรจับหลักที่มันจะสงบไม่ดีกว่าหรือ จะไปบ่นให้ผีที่ไหนมาช่วยมาเตือนอีก เราเองเป็นผู้รู้ เราเองเป็นผู้ทำ ทำไมไม่รู้ตัว

การภาวนาทำได้ทุกอิริยาบถไม่ผิด เพราะกิเลสมันอยู่กับเราทุกอิริยาบถ จึงไม่ผิด

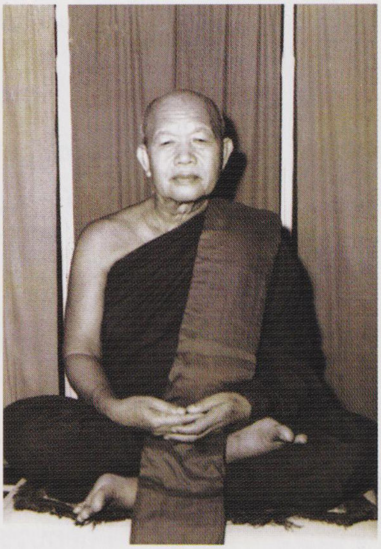
การนอนภาวนาระวังมันจะลงภวังค์หลวงยันรุ่งจึงตื่นใช้ไม่ได้ ถ้ามันสงบในการนอนจริงด้วยสมาธิภาวนา ถอนขึ้นมาจิตใจร่าเริงแจ่มใสหรรษาเบิกบาน คิดอ่านเป็นธรรม ตรงกันข้ามกับลงภวังค์หลวง ตื่นมาหงอยเหงาเจ่าจุกทุกข์ร้อนไม่สบายใจ ภวังค์หลวงมันทำเป็นอย่างนี้ หลวงพ่อจึงเตือนไว้

สรุป ภวังค์สมาธิมีสติ ภวังค์หลวงไม่มีสติ ผลจึงผิดกันคนละมุมโลก

๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐

ขอลูกจงตั้งใจประพฤติธรรมให้สมควรแก่ธรรม อย่าตามอารมณ์ตาหู ที่ได้เห็นได้ยิน เพียงประตูผ่านเท่านั้น ถ้าใจเราไม่เก็บขังไว้ มันดับของมันเอง ผู้รู้ท่านรู้อยู่ที่ใจ ดับอยู่ที่ใจ จึงไม่ข้องติดในโลก เอวํ

๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐

เรื่องงานศพของพระอาจารย์ใหญ่ฝั้น หลวงพ่อได้ถามชาวสกล เขามาวัดวันนี้ ๙ ม.ค. เขาเล่าว่าคอยโรงพยาบาลเสร็จเสียก่อนจึงจะกำหนดวัน ตกลงว่ายังบอกไม่ได้จนกว่าโรงพยาบาลจะเสร็จ เมื่อประชุมเพลิงเขาคงประกาศล่วงหน้าให้ประชาชนทราบอีกที

ขอให้ลูกตั้งใจเผากิเลสก่อนเผาศพท่านจะเป็นการดีกว่า เพราะกิเลสเท่านั้นเป็นผู้ก่อกวนโลก คือใจ ไม่ให้สงบสุข อย่ารอวันคืน รีบเผาเสียด้วยตบะคือสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ผู้เผากิเลสของตนเป็นมงคลอันสูงสุด

๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐

เรื่องการไปวัดนั้น หลวงพ่อไม่ห้าม แต่ขอให้ทบทวนดูให้ดี เพราะเรามีการงานและครอบครัว จะหาว่าหลวงพ่อไม่เตือน หากไปแล้วขุ่นมัววุ่นวายภายหลังไม่สบายใจ ไม่เกิดประโยชน์ ก็ไม่ควรไป บวกลบดูให้ดี เรื่องของฆราวาส หลวงพ่อก็ไม่ค่อยเข้าใจเพราะบวชแต่เล็กแต่น้อย จึงขอให้คุณลูกพิจารณาเอง

การประพฤติธรรมขั้นสูงของฆราวาสย่อมไม่สะดวกเหมือนนักบวช เป็นธรรมดาเนื่องจากการงาน สถานที่ บุคคล ไม่อำนวยให้ ฉะนั้นผู้ตั้งใจจะประพฤติธรรม ปฏิบัติธรรมจริงจัง จึงสละเพศออกบวช ไม่ว่าครั้งพุทธกาลหรือปัจจุบัน ใจเป็นของละเอียดเหมือนเครื่องนาฬิกา มีอะไรติดนิดหน่อย ก็พลอยหยุดไม่เดิน เขาจึงทำสะอาดแล้วปิดไว้แน่นเพื่อกันฝุ่นผง เรารักษาใจของเราก็ต้องอย่างนั้นจึงจะไปรอด

หลายปีมาแล้ว หลวงพ่อไปวิเวกหมู่บ้านหนึ่ง ได้ยินเด็กเขาพูดว่า

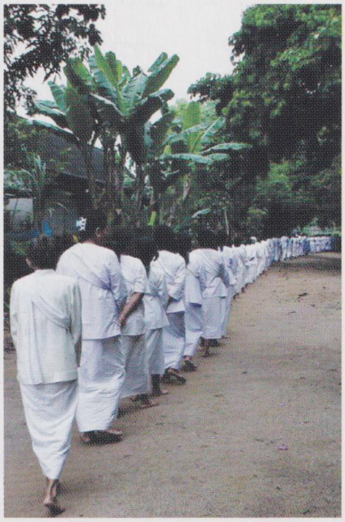

ไม่มีโทษ หาโทษใส่ตัว
ไม่มีเหา หาเหาใส่หัว

มันเป็นธรรมอันหนึ่ง แต่เด็กที่เขาเล่น เขาพูด เขาจะคิดหรือไม่ ไม่ทราบ เราเองคิดแล้วเลยอายเขา

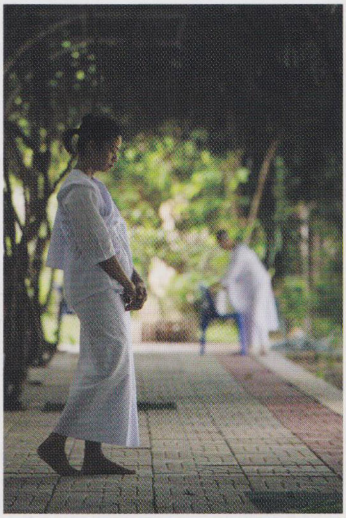
๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐

การปฏิบัติธรรมสำคัญอยู่ที่ใจ เพราะใจเป็นที่รวมแห่งกิเลสและมรรคผล สติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรเท่านั้นที่จะทำใจให้บริสุทธิ์ได้ โง่ไม่ทันกิเลสปราบกิเลสไม่ได้ ฉลาดกิเลสลากไปไม่ดี

๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐

การสู้กับกิเลสนั้น ถ้ามีปัญญาอย่าไปสู้ให้เสียเวลา ปล่อยมันทิ้งไปเลย เพราะไม่มีอะไรให้ประโยชน์ นอกจากจะให้โทษเสียด้วยซ้ำ เรื่องบ้าๆ บอๆ ลมๆ แล้งๆ ทำไมลูกจึงโดนบ่อย พิจารณาให้ถึงความจริง ปล่อยมัน ทิ้งสมมติอย่ายึดไว้ ใจจะเบาสบาย สงบ สว่าง ตลอดเวลา ลูกไปแบกไปหาม ไปสู้ทำไม ปล่อยใจให้ว่างไม่สบายหรือ ปราชญ์อยู่ในโลกไม่ติดโลกข้องโลก ท่านรู้อย่างนั้น ทำอย่างนั้น ลูกหลวงพ่อแท้ๆ ทำไมไปสู้มัน หลงมัน หลวงพ่อไม่เคยสอนให้บ้าอารมณ์ หยุด อย่าบ้าอีก ความดีเรามี เอาความดีมาใช้เพื่อประโยชน์แก่ใจและสังคม อ่านและฟังให้ถึงใจ

๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐

จงตั้งหน้าทำความเพียร อย่าให้วันคืนกลืนชีวิตไปเปล่าๆ

๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

ความจริงถ้าเราไม่มีกรรม ไปที่ไหน อยู่ที่ใด ก็ปลอดภัย ตรงกันข้าม ถ้าเรามีกรรมแล้ว ไม่ว่าอยู่หรือไป ไม่ปลอดภัยทั้งนั้น การภาวนาเป็นการละกรรม ควรทำอย่างยิ่ง แต่อย่าทำเพื่ออวดหรือท้าทายใคร ทำเพื่อละกิเลสคือโลภ โกรธ หลง ของใจจึงถูกต้อง ดีชั่วของคนอื่นภายนอกเป็นปรอทวัดจิตใจของนักปฏิบัติเสมอมา หากยังเอนเอียง อย่านอนใจ รีบแก้ไขด้วยปัญญาทันที กิเลสและธรรมะอยู่กับตัวเอง รีบศึกษาปฏิบัติ จึงชื่อว่า นักภาวนา ตัดที่ต่อ รู้ที่หลง จึงจะละกรรมขาด หันหน้าเข้าหาธรรม หันหลังให้กิเลสเป็นถูกต้อง หลวงพ่อขออนุโมทนาที่ลูกตั้งหน้าปฏิบัติ ขอให้สมหวัง พ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง

๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

การภาวนาของลูกนั้น ให้ตั้งใจทำเป็นกิจวัตร คือทำเป็นนิจ อย่าทำๆ หยุดๆ เพราะกิเลสอาจเกิดขึ้นได้ทุกเวลา เขาหาโอกาสจะเล่นงานเราอยู่เสมอ เราเผลอเมื่อใด เขาเล่นงานเมื่อนั้น ฝึกจิตเราดีอย่างเดียว เอาชนะโลกได้

๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

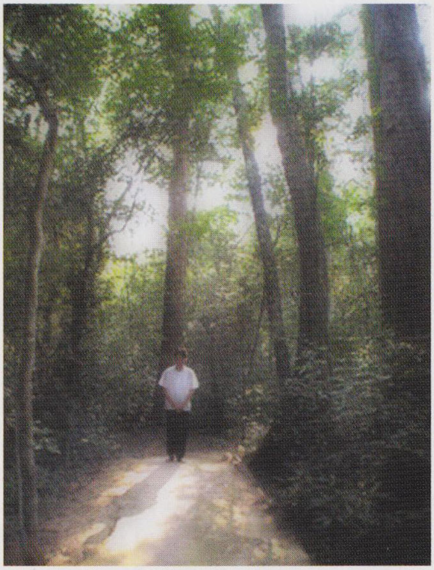
ขอบคุณมากที่ว่าจะตั้งใจปฏิบัติธรรม หลวงพ่อขอเป็นเพื่อนกับคนทำดี แต่จะไม่ขอเป็นเพื่อนกับคนทำชั่ว การภาวนาต้องรีบเร่ง เพราะความตายไล่มาทุกลมหายใจ คนหลงโลก คือคนหลงใจตัวเอง คนรู้โลก คือรู้ใจตัวเอง กิเลสและมรรคอยู่จุดนี้ อย่าไปหาที่อื่น ทำลงนี้ รู้ขั้นนี้ หมดสงสัย พระวักกลิรู้นี้ เห็นนี้ จึงข้ามโลกได้ ธรรมเท่านั้นเป็นบันไดให้ถึงความพ้นทุกข์ จงตั้งหน้าปฏิบัติ หลวงพ่อจะเป็นกำลังใจให้

๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

นักภาวนาต้องมีความอดทน กล้าหาญ เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว ไม่กลัวตาย ปล่อยวางได้ เห็นจริงในสภาพของขันธ์ ไม่อย่างนั้นเสียชื่อ ขอให้ลูกยึดไว้เป็นตัวอย่าง อย่าให้จิตเป็นถังขยะ อะไรมารับเหมาเอาหมด จงพยายามล้างจิตให้สะอาดด้วยการภาวนา จิตจะไม่ส่งกลิ่นให้ตัวเองรำคาญและคนอื่นเหม็นด้วย ให้ตั้งใจภาวนา อย่าหาเรื่องโกหกตัว

๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

การปฏิบัติธรรมนั้น ถ้าจิตได้ความสงบสุข เกิดปัญญาละกิเลส จะด้วยวิธีใด อุบายใด ได้ทั้งนั้น ไม่ผิด ตรงกันข้ามถ้าจิตฟุ้งปรุง มีทุกข์ อับปัญญา สะสมกิเลส ไม่ถูกแน่ จงสังเกตตัวเอง เพราะธรรมเป็นสันทิฏฐิโก รู้เอง เห็นเอง ตลอดมา ไม่ว่าสมัยใด คนเอาจริงทำจริง ต้องเห็นผล มีกุญแจแต่เราไม่นำไปเปิด ก็ไม่เกิดผล เปิดแล้ว ปิดไม่เป็น ก็ไม่เกิดประโยชน์ ใจดวงเดียวเป็นทั้งกิเลสและมรรคผล ผู้ฉลาดสามารถบังคับใจของตนให้ประเสริฐได้ จะเอาใจออกไปเป็นผู้ดูอยู่ข้างนอก หรือจะน้อมข้างนอกเข้ามาดูอยู่ที่ใจ ถูกทั้งนั้น ถ้าเรามีสติปัญญาเป็นตบะความเพียรเผากิเลส ขาดสองอย่างนี้เหมือนรถไม่มีคนขับ ย่อมถึงจุดหมายปลายทางไม่ได้

๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

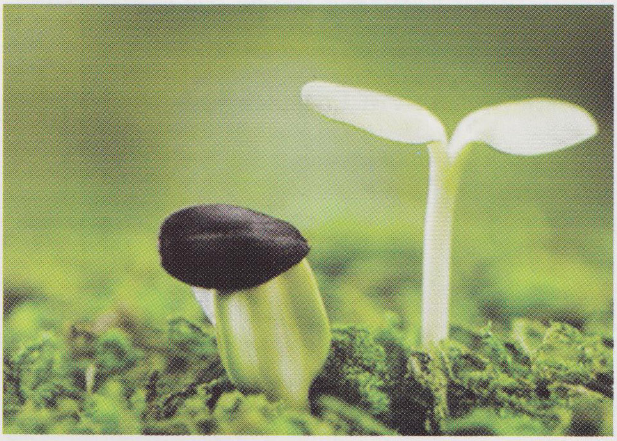
การภาวนาละกิเลสให้ตั้งใจทำ ยากในความเพียรดีกว่าสบายในกิเลส เราไม่ฝึกเรา ใครเขาจะฝึกให้ ความเพียรเป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์ การพิจารณาไตรลักษณ์ ทำให้จิตเห็นจริง รู้จริง ถอดถอนความยึดถือ ลูกตั้งใจพิจารณาเถอะ ไตรลักษณ์จะรวมลงสู่จุดเดียว จากนั้นไตรลักษณ์ก็จะไม่มีความหมาย เพราะอะไร ให้ลูกพิจารณาเอง ธรรมเป็นของเห็นเอง หลวงพ่อจึงไม่บอก

๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

การฝึกสติเป็นความเพียรไปในตัว ถ้าขาดสติทำอะไรก็เป็นความเพียรไปไม่ได้ สติเป็นของจำเป็นของผู้ทำงาน ไม่ว่าทางโลกหรือทางธรรม ขาดสติอย่างเดียวเสียหายหมด จึงควรฝึกเป็นอย่างยิ่ง คนเกิดมาต้องทำงาน คนไม่ทำงานคือคนมีชีวิตไม่มีความหมาย (แต่ขอให้เราทำงาน อย่าให้งานทำเรา) ความยุ่งเกิดขึ้นจากความไม่พอใจ ถ้าเราพอใจเสียอย่าง ความยุ่งมันก็หาย ไม่ว่างานทางโลกหรือทางธรรม เหมือนกันหมด ถ้าขาดอิทธิบาทแล้วยุ่งทั้งหมด ขอให้ลูกถืออิทธิบาทเป็นอาวุธ ชัยชนะจะเป็นของลูกไม่ต้องสงสัย อิทธิบาท คือ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงรับรองว่าทำอะไรต้องสำเร็จแน่

๑. ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
๒. วิริยะ เพียรทำในสิ่งนั้น หรือประกอบในสิ่งนั้น
๓. จิตตะ เอาใจใส่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ
๔. วิมังสา หมั่นพิจารณาให้รอบคอบในสิ่งนั้น

คุณธรรมทั้งสี่นี้ ถ้าใครมีในใจแล้ว ทำอะไรสำเร็จได้ตามต้องการ ไม่มีอะไรยุ่งเหลือวิสัย ผิดถูกอย่างไร ขอให้พิจารณาดูเพราะเป็นคำของพระพุทธเจ้า ถ้าเห็นว่าถูกให้ลงมือปฏิบัติ สิ่งที่เราต้องการก็จะสมประสงค์ ไม่ว่ามรรคผลอะไรทั้งนั้นพระพุทธเจ้ารับรอง หลวงพ่อก็เป็นแต่เพียงจำมา จึงขอให้ลูกพิจารณาเอง การปฏิบัติเป็นปัจจัตตัง ทานเองรู้รสเอง ทำเองเข้าใจเอง

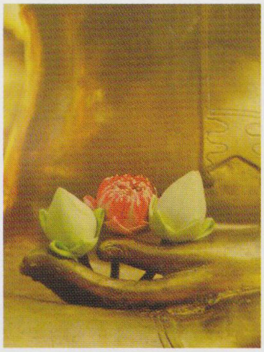
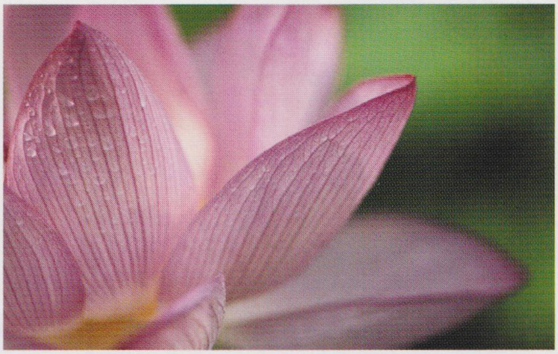
๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

จงพิจารณาไตรลักษณ์ให้มาก ไม่ว่าอะไรไม่เที่ยงทั้งนั้น ถ้าเราเข้าใจในไตรลักษณ์ สติทันจิตของตัวเอง โลภ โกรธ หลง จะบรรเทาลงหรือหายขาดได้ตามขั้นของจิต ผู้มีสติคือผู้ไม่ประมาท พยายามปฏิบัติให้ได้ก่อนภัยจะมาถึง

๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐

ระยะนี้หลวงพ่อยุ่งอยู่ในโลกมนุษย์ขี้เหม็น มันเช่นนี้เอง เราไม่ยุ่งกับเขา เขาก็ยุ่งกับเรา ไม่ว่าเรื่องธาตุขันธ์หรือคนภายนอก พระอริยเจ้าผู้หมดกิเลส ท่านจึงไม่อยากอยู่ รอวันตาย เหมือนนักโทษเขารอวันออกตะราง ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา การปฏิบัติธรรมของลูกสิ่งใดเป็นประโยชน์ทำเถอะ ขอให้จิตสงบ เกิดปัญญาถูกต้อง ไม่ผิด ดูจิตอย่าดูอื่น ทุกอย่างเกิดขึ้นที่นั้น ไม่ว่าฝ่ายกิเลสหรือฝ่ายมรรค อย่ารบเงาให้รบข้าศึกจึงจะชนะ

๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐

การปฏิบัติของลูก ขอให้ตั้งใจปฏิบัติติดต่อเสมอไปอย่าลดละ และอย่าบังคับให้เกิดผล เมื่อไม่ได้ตามปรารถนาจะเสียใจ เพราะผลไม่ได้เกิดจากการบังคับ เกิดจากการปฏิบัติต่างหาก ถึงคราวแล้วมันออกมาเองเหมือนผลไม้ ข้อสำคัญขอให้สำรวมใจของตนด้วยสติ ปัญญา เสมอ ดีชั่วที่เกิดขึ้นหรือผ่านมาอย่าวิ่งตาม มันเป็นกระแสของธรรมและกิเลส ไม่ใช่จิตจริง จิตจริงคือผู้รู้ ไม่เกิดไม่ดับ เราไม่หลงอาการ อาการก็หลอกเราไม่ได้ ทำจิตให้เหมือนเรายืนอยู่ถนนสี่แพร่ง รถหรือคนผ่านไปก็เห็น ก็รู้ แต่อย่าวิ่งตามมัน ดีชั่วเกิดขึ้นก็เช่นนั้น สติปัญญาเห็นรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยว จิตจะสบาย ให้ฟังเสียงทุกอย่างเหมือนพระสวดมนต์ เห็นคนทุกคนเป็นพระอรหันต์ เห็นสถานที่ทุกแห่งเป็นพระนิพพาน ถ้าลูกทำได้เช่นนี้ กิเลสข้ามทะเล จงตั้งใจ

๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐

เรื่องความผิดหวัง อนิจจัง มันมีอยู่ทั่วโลก และมีประจำโลกแต่ไหนแต่ไรมา ผู้ปฏิบัติทำจิตของตนไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมเพราะความรู้เท่าเข้าถึงของจริงเท่านั้น จะอยู่เป็นสุขในโลก

อย่าเอาโลภ โกรธ หลง เป็นศาสดา

๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

ความดี เป็นสิ่งที่ผูกจิตใจของคนได้เหนียวแน่นกว่าสิ่งใดในโลก ถ้าทุกคนมีธรรม มีความดี โลกจะสงบสุข

๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

พยายามรักษาอารมณ์ให้มาก จิตใจจะวุ่นวายเพราะอารมณ์นั้นเอง เราไม่รักษาเรา ไม่มีใครจะรักษาให้ รู้จักว่าวุ่นวายไม่ดี ก็รีบสงบ จึงชื่อว่าผู้รู้ รู้หลงๆ ไม่เอา รับมาเป็น ทิ้งไม่เป็นคนโง่ อาหารเป็นพิษ อย่ากิน อารมณ์เป็นพิษ อย่าคิด ระวังเท่านี้ ความสุขก็เกิดขึ้นได้ มีสติ อย่าประมาท ลูกเอ๋ย

๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

อย่าห่วงหลวงพ่อ การอยู่ การกิน การเป็น การตาย ขอให้ห่วงลูกเอง ตั้งใจภาวนาชำระจิตให้สะอาด จะทำทุกอย่างในโลกให้สะอาดไปได้ เพราะจิตเราสะอาด ปราศจากอคติ

๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

การพิจารณากายนั้น เราพิจารณาอสุภะหรือไตรลักษณ์ได้ทั้งนั้น ขอให้ตั้งใจพิจารณาให้มากๆ ไม่ผิด เพื่อให้จิตสงบ เกิดปัญญา ทางเดินของผู้ปฏิบัติอยู่ที่กายทั้งนั้น เมื่อจิตพิจารณาพอในกาย มันปล่อยเอง ถึงขั้นนั้นไม่ต้องบอกและไม่สงสัย ขอให้ตั้งใจพิจารณาเข้าเถอะ ธรรมะจะประจักษ์ในตัวเอง ความสุขที่แท้จริงของมนุษย์เราอยู่ที่จิตสงบ ไม่ใช่อยู่ที่วัตถุที่ชาวโลกหลงกัน ขอให้ลูกเร่งปฏิบัติเถอะ คำพูดของหลวงพ่อจะเท็จจริงอย่างไรจะทราบเอง

๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๐

ความอดทน ความเพียร เป็นธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอน ผู้มีความอดทน มีความเพียรในทางที่ถูก หลวงพ่อก็ยินดีด้วย ขันติ วิริยะ เป็นทางเดินของงานทุกประเภท ขาดสองอย่างนี้งานไม่สำเร็จ

คนเราใจเอาเสียอย่าง ถึงจะลำบากขนาดไหนก็พอทนไหว ถ้าใจไม่เอา เบาก็หนัก ง่ายก็ยาก ไม่ว่าจะเป็นทางโลกหรือทางธรรม ดังนั้นพระพุทธเจ้าท่านจึงสอนอิทธิบาทไว้เพื่อความสำเร็จในการงานของตน

๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

เรื่องการภาวนาโปรดตั้งใจทำ ไม่มีใครอื่นจะช่วยเราได้เท่าเราช่วยเราเอง และก็ไม่มีใครจะทำลายเราได้เท่าเราทำลายเราอีกเหมือนกัน ทำท่าจะหักคอกิเลส แต่กิเลสมันหักคอเราแย่ พยายามรักษาใจให้ดี อย่าเผลอสติ โลภ โกรธ หลง เกิดขึ้น รีบปัดทิ้งทันที อย่าเก็บไว้เป็นพิษ ทำใจให้สะอาด อะไรมาเกี่ยวข้องมองเห็นได้ จึงชื่อว่าผู้ภาวนา อย่าขับรถหลับในอันตราย ผู้ภาวนาขาดสติก็ฉันนั้น นี้แหละกิเลสหักคอเรา อย่าโม้มาก หลวงพ่อเคยโดนมาแล้ว ขอลูกอย่าโดนอีก

๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

โลกนี้มันมีธรรมเป็นคู่กัน เช่น เกิดตาย ยุ่งง่าย ได้เสีย เป็นต้น เราเคยได้เห็นได้ยินเป็นประจำ ขอให้พิจารณาให้ถึงใจจึงจะไม่หวั่นไหว เดือดร้อน เพราะจิตถึงธรรม ถ้ายังหวั่นไหวก็ให้พิจารณาเรื่อยไป จนจิตเข้าใจตามเป็นจริง ถึงความสงบนิ่ง นี้คือธรรมที่ควรอบรม อย่าปล่อยเวลาให้เป็นหมัน

๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐

หลวงพ่อดีใจที่ทราบว่าทุกคนในบ้านมีความสุข ความสุขนั้นเกิดเพราะอะไร ทุกคนควรคิด ถ้าไม่ทราบสาเหตุ ก็จะหาความสุขได้ยาก พระท่านสอนไว้ว่า ธมฺมกาโม ภวํ โหติ ผู้ใคร่ธรรม ผู้ประพฤติธรรม ผู้มีธรรม ทำตนและโลกให้สุขได้ ตรงกันข้ามนั้นคือสาเหตุให้เกิดทุกข์

๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

การภาวนานั้นเราเปลี่ยนได้เหมือนเสื้อผ้า แล้วแต่ความเหมาะสมอย่างไร ไม่เช่นนั้นจะไม่ทันกับกิเลส ขอแต่ให้อยู่ในวงของธรรม ไม่ผิด จะพุทโธ ลมหายใจ หรือไตรลักษณ์ได้ทั้งนั้น ขอให้สงบรบกิเลส เกิดปัญญา เป็นถูกต้อง

๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑

ธมฺมทานํ การให้ธรรมเป็นทาน มีอานิสงส์ยิ่ง

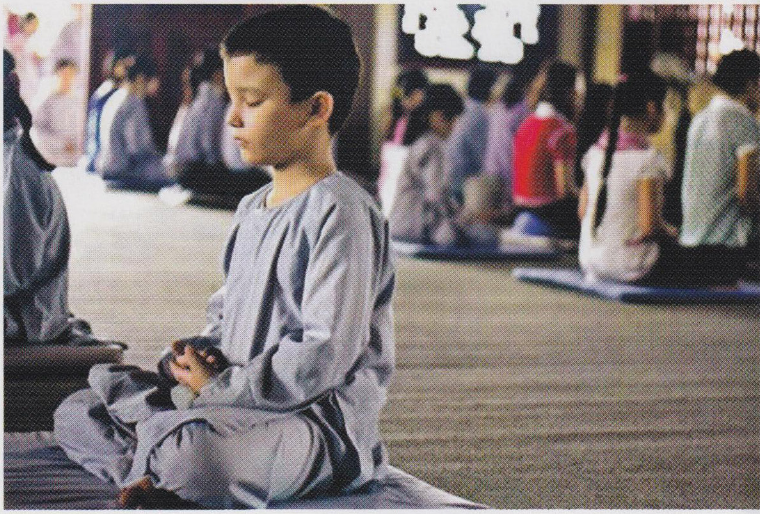
ขอให้ลูกตั้งหน้าภาวนารักษาใจให้สงบ เมื่อกระทบอารมณ์อย่าให้หวั่น ทางเดียวเท่านี้เป็นความสุขที่แท้จริงของมนุษย์ นอกนั้นมันเหมือนกันกับสัตว์หมด

๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑

ขอให้ลูกตั้งใจภาวนา ทำจิตให้สงบสุข ถ้าจิตสุขแล้ว สิ่งทั่วไปในโลกมันสงบสุขหมด อย่ายุ่ง อย่าปรุง สิ่งไม่เกิดประโยชน์มันให้ทุกข์แก่ตัวเอง เอวํ

๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

จิตเรานั้นมันกลับกลอกหลอกลวงยิ่งกว่าสิ่งใดในโลก คนส่วนใหญ่ในโลกเรานี้ทุกข์เพราะจิตเดือดร้อน เพราะจิตของตนเองเป็นส่วนมาก ในอาทิตตปริยายสูตร พระพุทธเจ้าจึงสอนไว้ว่า ให้เบื่อจิต เบื่ออารมณ์ของจิต เบื่อความรู้ของจิต เบื่อสัมผัสของจิต ผู้นั้นจึงจะพ้นโลกไปได้ เราตำหนิเราได้ ผู้รู้ก็ตำหนิเราได้ ฉะนั้นจึงควรพิจารณาให้รอบคอบ จะไม่เสียใจในภายหลัง พูดง่ายๆ ชอบแล้วเบื่อ เบื่อแล้วชอบ จะไม่มาล่อลวงให้จิตเราหลงอีก เอวํ

๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

การไม่ได้ไปวัดนอก ไปวัดในแทนนั้นดีแล้ว แต่อย่าหลงวัดใน หลวงพ่อเป็นห่วงเพราะวัดในมันหลายตรอกซอกซอยมาก มีทั้งวัดพระ วัดมาร เราจะเข้าวัดไหนพิจารณาให้ดีเสียก่อน ไม่เช่นนั้นจะเสียใจภายหลังเพราะโดนวัดมาร หลวงพ่อเคยเจอมาแล้วด้วยความโง่ของหลวงพ่อเอง จึงเตือนลูกไว้ วัดมารนั้นใครเข้าไปแล้วไม่อยากกลับเพราะมันสนุก ถูกใจทุกอย่าง ไม่เหมือนวัดพระซึ่งคอยตักเตือนอยู่เสมอ เราจะทำอะไรก็ไม่สะดวก วัดมารวัดหมอนให้ความสะดวกทุกอย่าง ไม่ขัดใจเรา ใครเข้าไปไม่อยากออก สติปัญญา ศรัทธา ความเพียร เป็นวัดในของพระ ความเกียจคร้านอ้างกาลเวลา หลับหลง เป็นวัดของมาร ผู้มีสติรู้ทันเท่านี้ก็เข้าไม่ผิด การภาวนาเร่งทำเข้า ชีวิตของเราหมดเป็น แต่คุณธรรมหมดไม่เป็น

๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

สิ่งที่ลูกฝันนั้น ทางปฏิบัติท่านถือว่าพระธรรมมาเตือน ไม่ใช่สัญญา เพราะเราไม่ได้คิดไว้ก่อน ทุกคนที่ปฏิบัติมักเป็นเช่นนั้น เราปฏิบัติมากเท่าไร พระธรรมก็ยิ่งเตือนให้เท่านั้น แต่ถ้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามแล้ว ไม่กี่ครั้งก็จะหายเงียบ เพราะเราไม่เชื่อธรรม ธรรมจึงไม่สอนเรา ลูกขี้เกียจ ท่านเขียนดินให้ดูนั้น คงหมายความว่า คนขี้เกียจต้องตายกองดินอยู่ร่ำไป ลูกฝันเป็นมงคล จงตั้งหน้าปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นพระธรรมคงไม่มาเตือน ความเหน็ดเหนื่อย เมื่อยหิว มันมีด้วยกันทุกรูปทุกนาม นักปฏิบัติไม่ต้องท้อถอย ใช้ขันติวิริยะ ต่อสู้ ไม่เช่นนั้นการปฏิบัติของเราก็จะไม่มีทางเดิน

การดูทุกข์ ดูโทษของกายของใจทั้งตนและคนอื่น ถ้าดูเป็นธรรม ทำให้เกิดปัญญาละกิเลส ตรงกันข้ามถ้าดูเป็นโลก เกิดโทษเกิดภัยแก่ใจตัวเอง หลวงพ่อขอเตือนให้ตั้งใจปฏิบัติอย่าประมาท คนประมาทคือคนฆ่าตัวเอง

๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

ลูกหลวงพ่อ อย่าเป็นคนขี้บ่น เพราะการบ่นทำความหนวกหูและรำคาญแก่ผู้อื่น ตัวเราเองก็ไม่ชอบคนขี้บ่นเหมือนกัน การบ่นไม่ใช่จะทำทุกข์หรือกิเลสให้หมดไป เหมือนกับคนไข้ พอเจ็บนิดหน่อยก็คราง ไม่อดทน พิจารณาเหตุผลความจริง ถ้าการบ่น การครางของคนทุกข์ คนเจ็บ ทำให้โรคภัยหรือทุกข์โทษกิเลสหมดไป ก็ไม่ควรหาหมอ หรือทำความเพียรอะไร บ่นๆ ครางๆ เอาก็หายโรค หายกิเลสและกองทุกข์ นี้หาเป็นเช่นนั้นไม่ ยาหรือความเพียรภาวนาต่างหากที่จะแก้โรคหรือกิเลสกองทุกข์ได้ ความอยาก ความปรารถนาอะไรไม่สมหวัง พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นทุกข์ แต่ทุกข์ส่วนนี้แก้ได้ ถ้าใจเราเป็นธรรม ลูกอย่าทำจิตให้เป็นถังขยะ รีบชำระให้สะอาด บริสุทธิ์ ด้วยความเพียรภาวนา สู้เสือเจ็บต้องใช้อาวุธ ไม่เช่นนั้นมันกัดหัวตาย

๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

จงตั้งหน้าภาวนารักษาจิต อย่าเป็นศิษย์เทวทัต

๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

เรื่องกิเลส เมื่อมันยังไม่ตาย ก็ย่อมกำเริบได้ เหมือนไฟยังไม่ดับ ได้เชื้อเมื่อใด ก็ย่อมลุกลามเมื่อนั้น ถ้ามันดับแล้วจะเอาน้ำมันไวไฟขนาดไหนไปใส่มันก็ไม่ลุกอีก จงตั้งใจสังวรจิตให้ดี อย่านำเชื้อเข้ามา มันจะอ่อนลงและดับไป บ่นแต่ว่าไม่ดี ไม่รักษา ไม่เกิดผล หลวงพ่อเป็นห่วงและเมตตาเสมอ อย่าประมาทขาดสติ ความเจริญจึงจะเกิดได้

๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๑

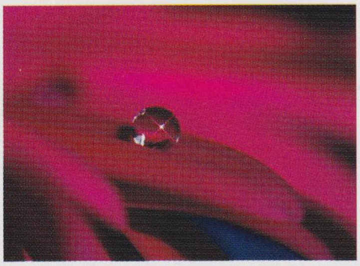
ธรรมนั้นเป็นสมบัติกลางเหมือนสมบัติทั่วๆ ไป คนขยันหมั่นเพียรหาเอาได้ คนทุกข์จนส่วนใหญ่เพราะเกียจคร้าน ไม่แสวงหา ธรรมนั้นก็เหมือนกัน มันมีอยู่ในกาย ในใจ ของเราแต่วันเกิด เช่น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ใครจะรู้หรือไม่รู้ มันก็มีอยู่อย่างนั้น แปลกแต่ผู้รู้ไม่มีทุกข์ทางใจ เพราะจิตของท่านรู้เท่าเข้าถึงความจริง ใครอยากรู้ให้หมั่นพิจารณาอบรมศึกษา อย่าประมาท ตามคำหลวงพ่อดังต่อไปนี้

ไตรลักษณ์ ต้องเป็นหลักสำหรับจิต ต้องหมั่นคิด หมั่นนึก หมั่นศึกษา เราต้องตายเที่ยงแท้แน่ละวา จะมัวมานอกครูอยู่ทำไม พระพุทธเจ้าและพระอริยสงฆ์ไม่มีอะไรผิดแปลกแตกต่างกับพวกเรา นอกจากจิตใจเท่านั้น ท่านปฏิบัติอย่างไรจิตใจของท่านจึงเป็นสุข เรามีจิตใจเป็นทุกข์เพราะปฏิบัติเหมือนท่านหรือปฏิบัตินอกครู ให้ถามตัวเองบ่อยๆ สิ่งที่ท่านสอนให้รู้ให้ละ เราได้รู้ได้ละแล้วหรือยัง จะหลงไปถึงไหน ทำไมไม่ตามครู หมั่นเตือนตัวบ่อยๆ ความเกียจคร้านหรือความเสื่อมของจิตก็ค่อยจะหมดไป ความลังเลว่า เราทำไม่ได้ คือมาร อย่าเชื่อมัน ไม่สู้ ไม่มีชัยชนะ เรื่องของกิเลสไม่ตัด ไม่ขาด จงตั้งใจสู้ ตั้งใจตัด ความชนะหรือขาดจะเห็นด้วยตัวเอง หลวงพ่อเป็นห่วงจึงส่งตะพดมาให้ อย่าเอาไปเป็นฟืนนะ ให้เขกกบาลตัวเอง

๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

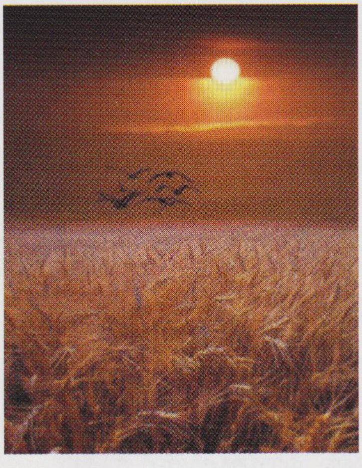

เรื่องของธรรมนั้น ถ้าใครปฏิบัติเป็นไปในจิตแล้ว มันเหมือนกันหมด ไม่ว่าอดีต อนาคต ชาติชั้นวรรณะใด เหมือนน้ำทะเล อยู่อ่าวใด ฝั่งใด ก็เค็มเหมือนกันทั้งนั้น ขอลูกจงตั้งใจปฏิบัติเอาชนะกิเลส คนมีธรรมในใจเท่านั้น จะรู้แจ้งเรื่องนี้

๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑

จงตั้งใจภาวนารักษาจิต ในโลกนี้ไม่มีอะไรจะให้ความสุขเท่ากับจิตของเราสงบ จงพยายามพิจารณาถอนอัตตาออกไปจากใจให้หมด จะเป็นเกราะป้องกันสัญญาอารมณ์ได้ จิตจะสงบสบายตลอดกาล ทำให้เหมือนตะกร้าไม่มีก้น ใครเอาอะไรมาใส่ มันก็ตกไปหมด ถ้าเราไม่รับเสียอย่าง รูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น ในโลกนี้ก็ไม่มีความหมาย ธรรมเหล่านี้ย่อมเกิดได้ในใจของผู้ปฏิบัติเท่านั้น เมื่อเห็นเองจะสิ้นสงสัย

๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

การพิจารณากายนั้น หมั่นพิจารณาให้มาก ไม่ว่าจิตจะสบายหรือไม่สบาย พิจารณาให้มันพอ คือหมดความยึดถือ รู้เท่าความเป็นจริงของกาย จิตจึงจะหายความสงสัย ไม่ติดข้อง หลวงพ่อขออนุโมทนาด้วย

๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

การปฏิบัติธรรมของลูก จงตั้งใจปฏิบัติให้สม่ำเสมอ อย่าคิดว่ายุ่งวุ่นวายแล้วไม่ปฏิบัติ จะไม่เกิดผล เพราะธรรมเป็นอาหารของใจ กายยุ่งวุ่นวายก็ยังทานอาหาร ไม่เช่นนั้นต้องเหนื่อยหิวตลอดตาย ธรรมกับใจก็เช่นกัน ยิ่งยุ่งวุ่นวายก็ยิ่งทำ พึงจำไว้ว่า ความสำเร็จมาจากการทำ ชัยชนะมาจากการต่อสู้ อยู่เฉยๆ จะให้งานสำเร็จ ไม่ต่อสู้ จะได้ชัยชนะเป็นไม่มี ในโลกนี้ความสุขอยู่ที่จิตสงบ ชนะกิเลส

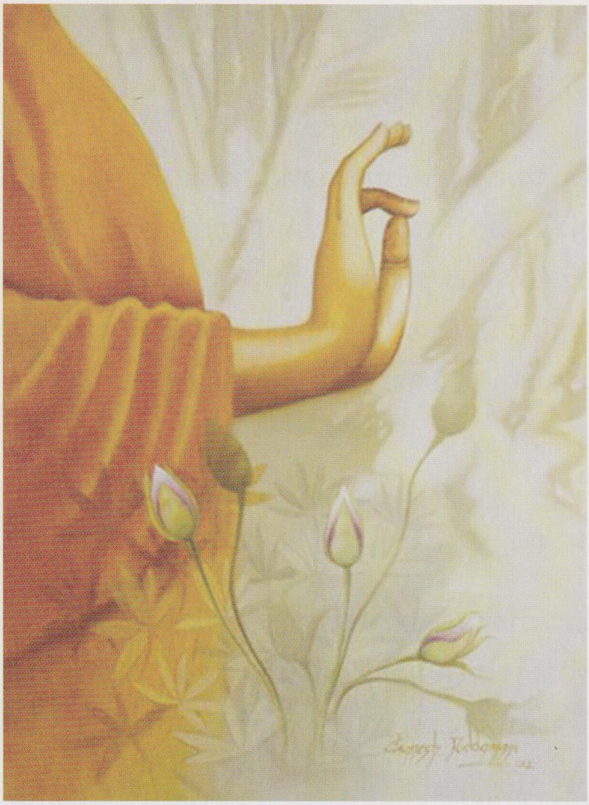
๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

การพิจารณาความตาย จิตหดหู่ไม่ถูก ถ้ารู้ว่าเราจะตาย ต้องรีบทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพราะตายแล้วทำอะไรไม่ได้ เรื่องของจิตมันวอกแวกยิ่งกว่าลิงเสียอีก เราจะเชื่อมันทุกอย่างไปไม่ได้ จะทำให้เสียคน งานในหน้าที่ของเราไม่ว่าด้านโลก ด้านธรรม เราต้องทำ

เห็นความไม่เที่ยงของโลกของธรรม ถูกข้างเดียว จงพยายามให้เห็นความเที่ยงของผู้ไปเห็นจึงจะเย็นสบาย การทำอะไรด้วยความรอบคอบ ไม่ผิด

๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑

ถ้าทุกคนมีธรรมเข้าใจกัน ก็ไม่มีปัญหา ข้อสำคัญเราไปวัด ก็ให้นำธรรมกลับบ้านเพื่อไปฝากคนที่ไม่ได้ไป ให้เขาพอใจอนุโมทนา อย่านำกิเลสกลับบ้าน ซึ่งไม่สมควรแก่ผู้ประพฤติธรรม คืออย่านำความชั่วไปอวดเขา ให้มีความอดทน เหตุผลเป็นที่ตั้ง ไป มา ทำ พูด ให้พิจารณา หากไม่เกิดประโยชน์ อย่าฝ่าฝืนเป็นอันขาด คุณค่าของคนอยู่ที่ความดี ให้ตั้งมั่นในความดี อย่าเอากิเลส ตัณหา เป็นศาสดาของใจ สติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ควรประกอบเป็นนิจ อย่าปล่อยชีวิตให้เป็นหมัน ให้ถือว่าเรามีวาสนาจึงมีพระเมตตา แนะสอน หลวงพ่อดีใจด้วยที่ลูกสนใจในธรรม

๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑

ขอลูกอย่าวิตกกังวลกับหลวงพ่อ หลวงพ่อไม่มีคุณค่าอะไรสำหรับตน จงห่วงตัวเอง เร่งทำความเพียรภาวนาละกิเลสให้ได้ ถ้าจิตของเราบริสุทธิ์ หมดความอยาก ความหมาย ความหวัง ถึงกายจะยังหรือตาย ก็ไม่วุ่นวายเดือดร้อน ไม่มีอะไรจะได้จะเสียแฝงอยู่ในความบริสุทธิ์ของจิต เป็นปัจจัตตังเฉพาะตัว นี้คือการภาวนาชำระจิต จงตั้งหน้าทำจะทราบเอง โลกนี้ไม่มีที่สุดของความอยาก คนมีตัณหาไม่มีเวลาจะสงบบริสุทธิ์ได้ ธรรม คือ สติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร เท่านั้นจะทำจิตของคนให้บริสุทธิ์ได้ ที่ลูกทำอยู่ หลวงพ่อขออนุโมทนา อย่าละความเพียร วันหนึ่งข้างหน้าจะเห็นผลด้วยตนเอง

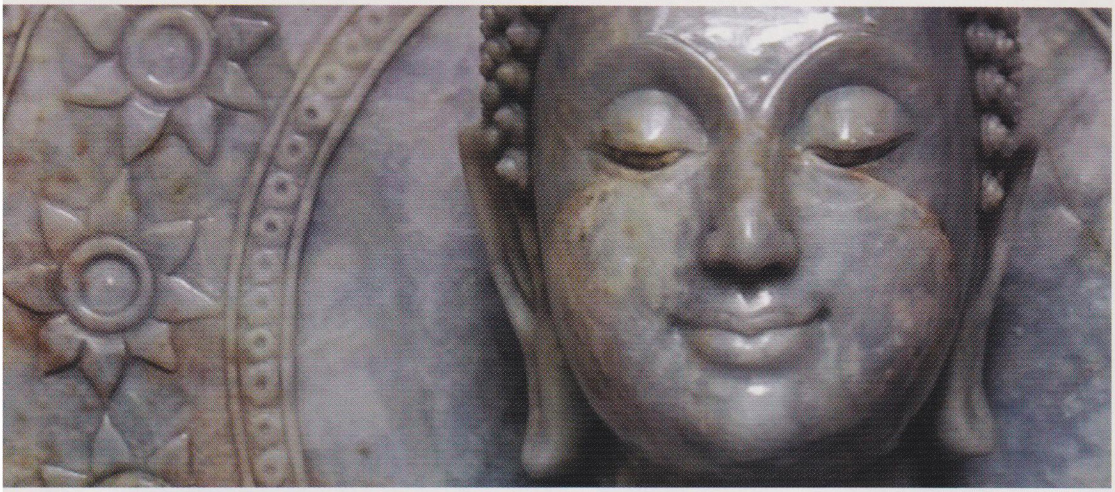
๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒

ความทุกข์ของครูบาอาจารย์อยู่ภายนอกมากกว่าที่ตัวท่าน คนชอบเล่นกับคน เขาไม่ไปหา คนเบื่อคน เขาวิ่งเข้าใส่ นี่ก็แปลก

ขอลูกจงตั้งหน้าปฏิบัติ หลบสัญญาอารมณ์ มีสติตั้งมั่น เพื่อวิเวกของจิต การพิจารณา หากสติไม่ทันกับสัญญาอารมณ์ อย่าปล่อยมัน จะเป็นบ้าสังขาร

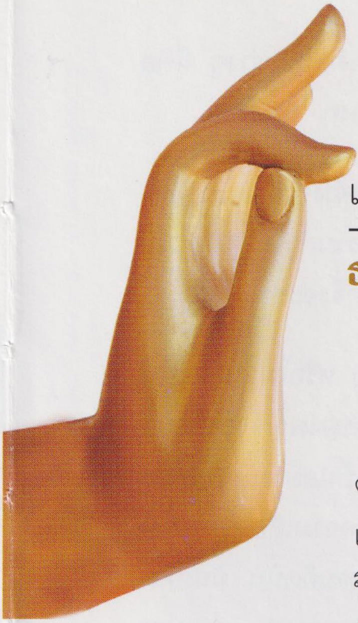
๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

รีบถือโอกาสทำความดีไว้เสีย จะได้เป็นกำไรในชีวิต แต่ระยะปีใหม่นี้คิดว่าคงมีคนไปวัดกันหลายคน ความสงบและสถานที่คงไม่สะดวกพอ แต่ไม่เป็นไร คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก ต่างคนต่างแสวงบุญ คงไม่มีปัญหา

ถ้าหากธรรมะไม่มีคุณค่าสาระ
แก้ไขกิเลสตัณหามานะทิฏฐิของตนไม่ได้
พระพุทธเจ้าหรือพระอริยสงฆ์ทั่วไป
ท่านก็ไม่มีความสุขความสบาย
มีความวุ่นวายขัดข้องเหมือนพวกเราทั่วไป
นี่ท่านสงบทั้งๆ ที่ตามีหูมี จมูกลิ้นกายใจมี
แต่ท่านก็ไม่ดิ้นรนลำบากยากยุ่งเพราะเรื่องเหล่านี้
เพราะว่าท่านมีธรรมะพิจารณา
หาสาเหตุที่จิตใจไปข้องติดแวะต่างๆ
นี่คือทางที่ควรพิจารณา
ทางที่ควรจะปรับปรุงจิตใจของตนให้รู้จักเหตุชั่วดีต่างๆ

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

เทศนาอบรมฆราวาส โดยหลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

ธรรมะจำเป็นสำหรับผู้ยังมีชีวิตอยู่

ธรรมะนั้นจำเป็นสำหรับคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่ว่าจะปุถุชนคนธรรมดา แม้พระอริยเจ้าท่านก็ยังประพฤติปฏิบัติ เรื่องธรรมะเป็นเรื่องจำเป็น เพราะกายใจยังมีอยู่ เหมือนกับอาหารจำเป็นเมื่อยังมีชีวิตอยู่จะต้องรับทานกัน ไม่รับทานร่างกายก็เหน็ดเหนื่อยเมื่อยหิว นี่ธรรมะ เมื่อยังมีกายมีใจอยู่ก็จำเป็นนำมาพินิจพิจารณา นำมาชำระกายใจของเรา ถึงจะเป็นของเก่าเคยได้ยินได้ฟัง เคยได้อ่านได้รู้มาแล้วก็ตาม ก็ต้องพินิจพิจารณาในธรรมะนั้นๆ

คนมีธรรมะเป็นคนที่มีหน้าตาแจ่มใส สดชื่นไม่หงอยเหงาเศร้าหมองเหมือนคนที่ไม่มีธรรมะในใจ ความโลภความโกรธความหลงมีมากท่วมทับจิตใจเท่าไร คนนั้นหน้าตาก็ไม่มีความยิ้มแย้มแจ่มใส มีแต่เศร้าหมองไม่น่าดู พูดออกมาทางวาจาก็เป็นพิษเป็นภัย แสลงหูแสลงใจของผู้สดับรับฟัง ทำไปทางกายก็มีทางเสียหายป่นปี้ยับเยิน ไม่ให้ความสุข ไม่ให้ความสงบแก่โลก นี้คือคนขาดธรรมะ

ธรรมะเป็นสิ่งที่แก้ไขจิตที่มืดบอดชั่วเสียต่างๆ ให้สว่างไสว ให้สงบสุขได้ ถ้าหากธรรมะไม่มีคุณค่าสาระ แก้ไขกิเลสตัณหามานะทิฏฐิของตนไม่ได้ พระพุทธเจ้าหรือพระอริยสงฆ์ทั่วไปท่านก็ไม่มีความสุขความสบาย มีความวุ่นวายขัดข้องเหมือนพวกเราทั่วไป นี่ท่านสงบทั้งๆ ที่ตามีหูมี จมูกลิ้นกายใจมี แต่ท่านก็ไม่ดิ้นรนลำบากยากยุ่ง

เพราะเรื่องเหล่านี้ เพราะว่าท่านมีธรรมะพิจารณาหาสาเหตุที่จิตใจไปข้องติดแวะต่างๆ นี่คือทางที่ควรพิจารณา ทางที่ควรจะปรับปรุงจิตใจของตนให้รู้จักเหตุชั่วดีต่างๆ

ถ้าหากเราไม่มีการพินิจพิจารณาอย่างนี้ ความลุ่มหลงยุ่งเหยิงกับสิ่งต่างๆ มันจะไม่มีวันปล่อยวางไปได้ มีแต่จะยึดจะถือสิ่งนั้นสิ่งนี้เลยไม่มีความสงบไม่มีความสุขให้ เมื่อไม่มีความสุข มันก็ไม่เป็นบุญ บุญคือความสุข เราจะทำอย่างไรจิตใจของเราจึงจะสุข

ความคิดปรุงยุ่งเกี่ยวตามอารมณ์สัญญานั้น มันทำให้สุขให้สบาย หรือไม่ว่ามันทำให้เกิดความเดือดร้อนของใจ ต้องพินิจพิจารณาหาเหตุของมัน ความคิดของพวกเราท่านมันเป็นสิ่งที่แก้ไขกิเลสตัณหาก็มี เป็นสิ่งสะสมกิเลสตัณหาก็มี เหตุที่มันเป็นอย่างนั้นก็เพราะพวกเราท่านไม่ได้พิจารณาดูว่าอันนั้นมันจะนำความดีมาให้หรือจะนำความเสียหายมาให้ อะไรผ่านมาทางตาทางหูก็คิดไป เมื่อคิดโดยไม่มีสติไม่มีปัญญานำพาความคิดนั้น มันก็คิดไปได้ทุกแง่ทุกมุม จิตใจจึงมีวันสุขวันสบาย วันเดือดร้อนวุ่นวายอยู่ตลอดมา เพราะเราไม่ทราบสาเหตุความสงบความสบาย ไม่ทราบสาเหตุความวุ่นวายขัดข้อง ถ้าหากเราทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุทำจิตทำใจให้เดือดร้อนวุ่นวาย เราก็สามารถที่จะขับไล่สิ่งที่จอมปลอมของใจ สิ่งที่เป็นกิเลสตัณหาออกไปจากใจได้ นี่เราไม่ได้คิดไม่ได้คำนึงเรื่องเหล่านี้ จิตใจจึงว้าวุ่นป่วนปั่นเดือดร้อนเป็นทุกข์ตลอดมา ไม่มีโอกาสเวลาที่จะเย็นจะสบายเท่าที่ควรได้

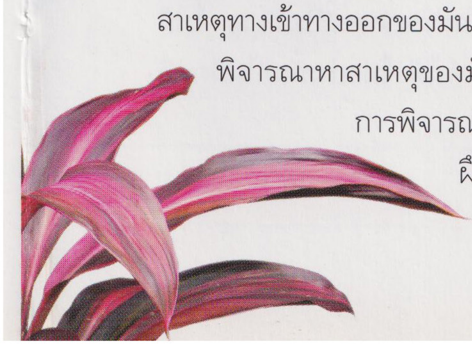
ฉะนั้นเรื่องธรรมะจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่เราจะนำมาสอนกายสอนใจของพวกเราท่านให้มันเข้าขั้นความสงบความสุข ให้รู้เหตุรู้ผลดีชั่วต่างๆ ความคิดที่มันเป็นธรรมะละกิเลส หรือความคิดที่มันเป็นกิเลสตัณหา มันก็เกิดขึ้นมาจากภายในคือเกิดขึ้นจากใจของพวกเราท่าน ธรรมะไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ที่กายที่ใจของเรา ตัณหาราคะ มานะ ทิฏฐิ ก็ไม่ได้มีอยู่ที่อื่น มีอยู่ที่กายที่ใจเหมือนกัน ฉะนั้นสิ่งที่ดีก็มีอยู่นี่ สิ่งที่ชั่วก็มีอยู่นี่

การภาวนาก็คือการกำหนดรู้สิ่งที่ดีชั่วผิดถูกต่างๆ เพื่อจะได้ละได้วางได้กระทำบำเพ็ญ สิ่งที่ชั่วที่เสียควรปล่อยควรวางออกไป กำจัดขับไล่ด้วยสติปัญญา เมื่อจิตคิดก็เตือนมันว่ามันผิด มันไม่ใช่ของดิบของดี ไม่ใช่ของที่มีคุณค่า นอกจากที่จะนำความเดือดร้อนความทุกข์มาให้ เมื่อมันจะพูดจะทำถ้ามีสติก็เตือนตัว

ของตัว ไม่ให้ทำไม่ให้พูดในทางที่ชั่วที่เสีย เพราะพูดไปแล้วทำไปแล้ว กรรมที่เราทำไปไม่ใช่ใครคนอื่นเขาจะรับ ตัวของตัวเองเป็นผู้จะรับกรรมที่เราทำออกไป พอมันทราบเข้าใจจริงจังอย่างนั้น มันจะปล่อยของมันวางของมัน เพราะความชั่วความเสียต่างๆ นั้น ทุกคนไม่ปรารถนา ตัวของเราก็ไม่ปรารถนาเหมือนกัน เมื่อเราไม่ปรารถนาเราไม่ต้องการ เราก็ไม่ควรทำควรพูดควรคิดในเรื่องนั้นๆ แก้ไขมัน สิ่งใดที่มันเกิดประโยชน์ไม่มีโทษมีทุกข์ พูดไปทำไปคิดไป ทำจิตใจให้สงบให้เย็นได้ ก็รีบกระทำบำเพ็ญในสิ่งนั้นๆ ให้มากเข้าให้เพียงพอในสิ่งนั้นๆ เมื่อเราทำถูกพูดถูกคิดถูก ตัวของเราเองก็ไม่ได้ตำหนินินทาว่าเรามีความชั่วความเสียจากกายวาจาจากใจของตน แล้วความเดือดร้อนความทุกข์มันจะเกิดมาจากไหน เพราะไม่มีอะไรที่เป็นโทษเป็นทุกข์ในจิตใจ จิตใจผ่องใสจิตใจเบิกบานจิตใจตื่นจากหลับจากหลง นี่คือ พุทธะ ทรงไว้ซึ่งความดีตลอดกาลตลอดเวลา เรียกว่า ธรรมะ ปฏิบัติกายวาจาใจของตัวละชั่วบำเพ็ญดีให้ทวีคูณขึ้น เรียกว่า สังฆะ มันก็มีอยู่ในกาย ในวาจา ในใจ ในตัวของพวกเราท่าน ใช่ว่ามันมีอยู่ที่อื่น พุทธะก็ดี ธรรมะก็ดี สังฆะก็ดี ให้เราเข้าใจว่ามันมีอยู่ในนี้ไม่อยู่ที่อื่น ความโลภความโกรธความหลงมีอยู่ที่ไหน เราก็พยายามดับสิ่งเหล่านี้ให้มันตกออกไป เมื่อมันหมดความร้อน ความเย็นก็ไม่จำเป็นไปเรียกร้องมาจากที่อื่น มันเกิดขึ้นเองเหมือนกับเราดับไฟ ถ้าไฟมันดับไปแล้วความเย็นมันก็เกิดขึ้น ความเย็นมันมีอยู่แต่เอาไฟมาก่อขึ้นดังขึ้นเผาขึ้น ความเย็นในนั้นมันก็หายไป

นี่จิตใจของพวกเราท่าน มันจึงเป็นบ่อเกิดของดีและชั่ว รีบกำหนดพินิจพิจารณา เราต้องการปรารถนาความสุขความสบาย เราต้องพินิจพิจารณาหาสาเหตุของมัน เหตุที่สุขที่สบายนั้นมันเกิดจากอะไร ถ้าหากเราไม่พิจารณาอย่างนี้ มันก็ไม่มีทางทราบได้ว่าความชั่วความดีมันเป็นอย่างไร มันเกิดมาจากที่ไหน เมื่อไม่ทราบสาเหตุทางเข้าทางออกของมัน มันก็ป้องกันไม่ได้ ทำความเจริญให้มากไม่ได้ ต้องพิจารณาหาสาเหตุของมันให้เข้าใจ เราไม่แก้ไขเรา ก็ไม่มีใครที่จะแก้ไขให้ การพิจารณาเรื่องเหล่านี้ มันเป็นหน้าที่ของเราทุกคนจะพิจารณา ฝึกฝนแนะสอนตัวเอง

เรายังยินดีในวัฏฏะคือการเกิดตายอีก แต่ไม่อยากประสบทุกข์โทษที่เราไม่ปรารถนา เราก็เว้นจากชั่วจากเสียต่างๆ นานา ซึ่งเป็นทางมาของความทุกข์ ความเดือดร้อน พยายามสะสมสิ่งที่ดีเอาไว้ เหมือนกันกับที่เราปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารที่ดีๆ เอาไว้ เราก็ต้องได้อาศัยเมื่อมันออกดอกออกผลมา เราก็จะได้มีโอกาสเวลาที่จะได้รับหมากผลที่ปลูกไว้ ถ้าหากไม่ปลูกอะไรมีแต่ปรารถนาอยากจะอยู่ อยากจะกิน อยากสะดวกสบายในสิ่งนั้นๆ มันก็ไม่มีทาง เพราะมันไม่มีต้น ดอกผลมันจะเกิดมาจากที่ไหน มันต้องมีต้นมันจึงมีดอกมีผล นี่ความสุขความสบายในภพชาติต่อไป ถ้าเราไม่เบื่อหน่ายในการเกิดตายก็พึงสะสมเอาไว้

ทาน เป็นทางนำมาซึ่งโภคะสมบัติต่างๆ เราได้ให้ได้ทำไปด้วยความสุจริตในจิตในใจของเรา กุศลผลบุญนั้นมันไม่ตกหล่นเสียหายไปที่ไหน กายตายแต่จิตใจของเรามันยังอยู่ มันจึงก่อภพก่อชาติอีก เมื่อมันก่อภพก่อชาติอีก เชื้อคือบุญกุศลที่มันฝังอยู่ในจิตในใจของคนซึ่งเคยได้กระทำบำเพ็ญเอาไว้ มันจะตกดอกออกผลให้ คือไปเกิดในสถานที่เหมาะที่สมมีสติปัญญา แสวงหาทรัพย์สะดวกสบาย นี่หมายถึงมาเกิดในมนุษย์โลก ถ้าไปเกิดในเทวโลกนั้นมันไม่ต้องแสวงหาอะไร เกิดก็ไม่ต้องหาพ่อหาแม่ยาก เพราะบุญกุศลส่งผลให้ ท่านจึงเรียกว่าเกิดเป็นเทวดา เกิดในนรกนั้น ไม่มีพ่อมีแม่ เกิดเพราะกรรมของตน โอปปาติกะ คือเกิดผุดขึ้นทีเดียว เป็นผู้หญิงก็ไม่ได้เป็นผู้หญิงเหมือนมนุษย์เรา คือเกิดขึ้นเติบโตอย่างรวดเร็วแล้วไม่แก่เฒ่า ทรงตัวอยู่ชั่วระยะจนวันหมดบุญหมดกุศล ก็แวบไปหายไป นี่หมายถึงพวกเทพเทวบุตรเทวดา เกิดง่ายไม่ต้องนอนในท้องในครรภ์เหมือนมนุษย์ธรรมดา เกิดมาแล้วที่อยู่ที่อาศัยคือบุญกุศลที่เราสั่งสมเอาไว้ ในสมัยเรายังไม่ตายก็อุทิศออกดอกออกผลให้มีปราสาทวิมาน สถานที่อยู่สะดวกสบาย ไม่ต้องไปก่อสร้างบ้านช่องห้องหับอะไร แต่มันเกิดขึ้นด้วยอำนาจของบุญ อยู่สะดวกสบาย อาหารการบริโภคเครื่องนุ่งเครื่องห่ม มันก็เกิดขึ้นด้วยบุญด้วยกุศลที่ตนเคยสั่งสมเอาไว้ไม่ต้องไปแสวงหา นี่หมายถึงพวกที่มีบุญที่ทำเอาไว้ ถ้าหมดกรรมส่วนนั้น หมดบุญส่วนนั้น มาเกิดเป็นมนุษย์อีก เศษของกรรมที่ทำเอาไว้มันก็เกิดในภพในชาติที่ดี ผิดแผกแตกต่างจากคนที่ไม่มีบุญ ไม่มีกุศล ท่านจึงให้สะสมให้กระทำเอาไว้ อย่าไปคิดว่าทำไม่ได้ มันทำได้ ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีคนดีคนชั่ว ไม่มีเทพบุตรเทพธิดา

พยายามสะสมสิ่งที่ดีเอาไว้
เหมือนกันกับที่เราปลูกพืชพันธุ์
ธัญญาหารที่ดีๆ เอาไว้
เราก็ต้องได้อาศัย
เมื่อมันออกดอกออกผลมา...

ถ้าหากไม่ปลูกอะไร
มีแต่ปรารถนาอยากจะอยู่ อยากจะกิน
อยากสะดวกสบายในสิ่งนั้นๆ
มันก็ไม่มีทาง เพราะมันไม่มีต้น
ดอกผลมันจะเกิดมาจากที่ไหน...

ศีลก็พยายามรักษา
ภาวนาก็พยายามกระทำบำเพ็ญ
คนเช่นนั้นได้ชื่อว่าคนไม่ประมาท

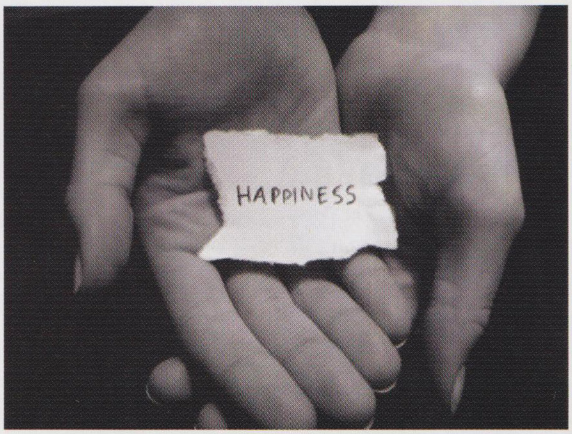

ไม่ได้ปฏิบัติทางทาน ทางศีล ทางภาวนา
มันก็หมดคุณค่า
ตายไปก็ไม่ทราบว่ามันจะไปเกิดเป็นอะไรอีก

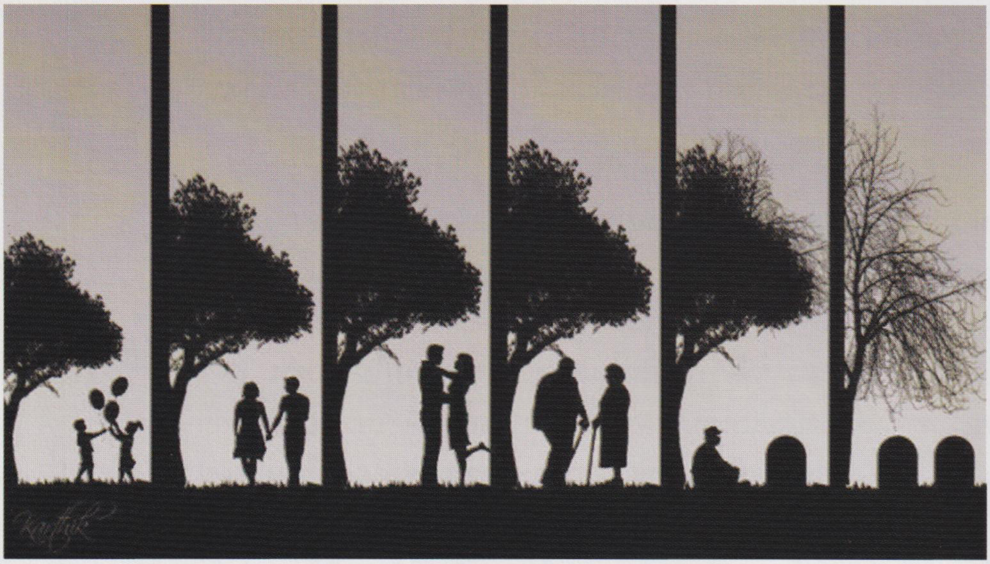
กามโลกมันละเอียดผิดแผกแตกต่างกันไม่เหมือนกัน รูปโลกก็เหมือนกัน ด้วยอำนาจเรื่องของจิตมันผิดกันละเอียดต่างกัน ละถอนความชั่วเสียได้มากได้น้อยต่างกัน มันจึงละเอียดเป็นชั้นๆ นี่หมายถึงผู้ที่ชอบวกวนเวียนว่ายตายเกิดแล้วอยากมีความสุขตามฐานะหน้าที่ของตน อายุก็ยืนผิดกัน ไม่มีโรงหมอโรงพยาบาลล่ะบนสวรรค์ เพราะไม่มีโรคภัยเบียดเบียนกาย อายุมากกว่ามนุษย์มากตามตำรับตำราที่ท่านกล่าวเอาไว้ มีอายุยืนยาวไปเกิดบนสวรรค์ อย่างที่ท่านกล่าวว่าไปเก็บดอกไม้แล้วหมดบุญกุศลแล้วมาเกิดบนโลกมนุษย์อีก ได้ลูกได้บวชเรียนเขียนอ่านอายุตั้งร้อยปี แล้วก็ตายไปอีกเพราะความห่วงความชอบใจความยินดีในสวรรค์ มันมีความสุข มันมีความเพลิดเพลิน ไม่มีโรคภัยอะไรเบียดเบียน ไม่ต้องแสวงหาข้าวปลาอาหาร มันก็เกิดขึ้นมาเอง ความห่วงความหวงความคิดถึงในสวรรค์นั้น พอมาเกิดเป็นมนุษย์ ว่าเราหมดบุญหมดกุศลจึงอยู่ในสวรรค์ไม่ได้ ก็รีบเร่งขวนขวายให้ทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนาตามกำลังความสามารถ พอตายจากชาติของมนุษย์ได้ไปเกิดอีกในที่เก่าเพราะใจติดใจยินดี ใจชอบพอในสถานที่นั้น ครั้นไปเกิดในสวรรค์อีก พวกนั้นยังไม่หนีจากต้นดอกไม้ ยังเก็บดอกไม้อยู่ คนนั้นมาเกิดในโลกมนุษย์ตั้งร้อยปี พวกนั้นยังไม่หนีจากที่ นี่แสดงว่าอายุของเขายืนยาวมาก อายุของเราสั้นนิดเดียว แต่เราก็หลงใหลเข้าใจว่าอายุมันจะยืนเท่านั้นปีเท่านี้ปี ทั้งๆ ที่ทุกข์ยากลำบากขนาดไหนก็ไม่มีจิตใจที่จะสร้างคุณงามความดี เมื่อไม่มีทุนคือบุญคือกุศล มันก็เลยด้อยลงไปเรื่อย ต่ำลงไปเรื่อย เกิดมาประมาทไม่ได้

พินิจพิจารณาในการสั่งสมคุณงามความดี เพียงแต่เกิดมากินมาขี้มาเพลิดมาเพลินอยู่เหมือนสัตว์ ไม่ได้ปฏิบัติทางทาน ทางศีล ทางภาวนา มันก็หมดคุณค่า ตายไปก็ไม่ทราบว่ามันจะไปเกิดเป็นอะไรอีก ท่านจึงให้รีบเร่งกระทำบำเพ็ญเอาไว้ เพราะเราทุกคนจะต้องตายไป ไม่ใช่ว่าจะอยู่ด้วยกันเรื่อยไปมันมีแต่จะตายจากกันไปเท่านั้น ไม่มีใครที่จะอยู่ค้ำฟ้า ต่างคนต่างตายกัน เมื่อมีความตายเป็นเบื้องหน้าอย่างนั้น เราควรแล้วหรือที่จะประมาทเมินเฉย ไม่กระทำบำเพ็ญ ไม่รีบเร่งขวนขวายทำความดีเอาไว้ เหมือนกับคนไปแสวงหาอาหารการกิน

มีแต่เพลิดแต่เพลิน แต่เล่นแต่นอน ไม่ได้แสวงหาอะไร ตะวันมันจวนจะค่ำแล้ว จนตะวันตกลงไป จะแสวงหาอะไรเห็นล่ะ เมื่อไม่มีอะไรติดมือมา ความอดอยากปากแห้งมันก็เกิดขึ้น เพราะไม่มีอะไรจะอยู่จะกิน คนที่ไม่ประมาทไม่ได้ปล่อยวันเวลาให้เป็นหมัน เวลาไปแสวงหาอะไรพอที่จะเป็นอาหารได้ เราก็แสวงหารีบเร่งขวนขวายเอา พอเขากลับมาถึงบ้านเขาก็มีอาหารอยู่กินของเขา

นี่เทียบกับเรื่องของการมาเกิดเป็นมนุษย์ ผู้ที่ท่านไม่ประมาทอุตส่าห์พยายามทำคุณงามความดี ท่านก็พยายามทำ ศีลก็พยายามรักษา ภาวนาก็พยายามกระทำบำเพ็ญ คนเช่นนั้นได้ชื่อว่าคนไม่ประมาท เพราะตายไปยังไม่ถึงมรรคผลนิพพานเพียงใด เขาเหล่านั้นก็จะมีความสุขกายสุขใจ เพราะเขามีกรรมดีสนับสนุน ให้เขาไปเกิดในสถานที่มีคติที่งามไม่ผิดหวัง ส่วนคนประมาทก็ไม่มีทางที่จะประสบพบความสุขความสบายได้ เพราะอาศัยความประมาท ไม่ได้กระทำบำเพ็ญอะไรแต่อยากจะมีความสุขกายสุขใจอย่างเขามันเป็นไปไม่ได้ เหตุดีผลมันก็ดี เหตุชั่วผลมันก็ชั่ว ท่านจึงให้พิจารณาเรื่องของกรรมให้มาก เรามีกรรมเป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล ให้ผลอย่างไรก็เห็นกันอยู่อย่างนี้ เราอยู่เดี๋ยวนี้ผลของกรรมตามมาให้ ไม่ใช่อะไร ร่างกายของเราที่ป่วยไข้ออดๆ แอดๆ ไม่สวยไม่งามตามปรารถนา ก็เพราะกรรมของเราสร้างเอาไว้ ไม่ใช่บิดามารดาปู่ย่าตายายทวดเอามาให้เรา เราเอาสะสมเอาไว้ เราจึงมีร่างกายเป็นอย่างนี้ มีสุขทุกข์เป็นอย่างนี้ ถ้าเราปรารถนาดีกว่านี้ หาความสุขให้ยิ่งกว่านี้ เราก็ไม่ควรที่จะประมาทเมินเฉย รีบเร่งกระทำบำเพ็ญเอาไว้เสีย เพราะไม่มีใครที่จะมาแบ่งแย่งเอาไป สิ่งที่ดีกอบโกยกระทำบำเพ็ญเอาไว้ คนนั้นก็จะมีแต่ความสุขกายสุขใจ

ความแก่

ความเจ็บ

ความตาย

ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ

นี่เป็นธรรมะที่ทุกคนควรคิดพินิจพิจารณาชำระใจ

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

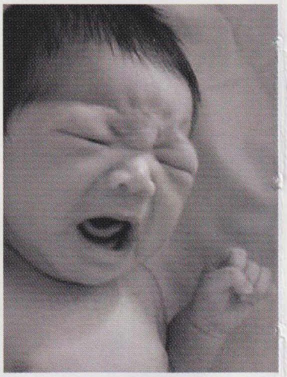
ความจริงของชีวิต

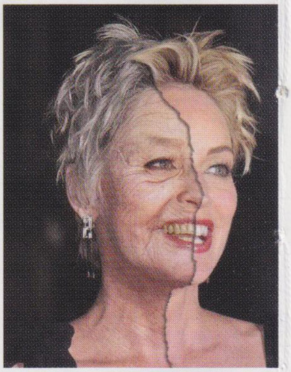

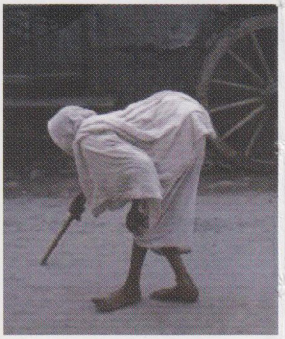
ธรรมะที่พระพุทธเจ้าให้เพ่งพินิจพิจารณาทุกวันทุกเวลา ในอภิณหฯสูตร ท่านพูดถึงความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ นี่เป็นธรรมะที่ทุกคนควรคิดพินิจพิจารณาชำระใจ

ถ้าเราไม่พิจารณาว่าเรามีความแก่เป็นธรรมดา เมื่อแก่มาก็เสียอกเสียใจ เดือดร้อนวุ่นวาย หาอุบายวิธีต่างๆ ที่จะปรับปรุงร่างกายของตนไม่ให้แก่ ถึงจะแก้ไขขนาดไหน หาอะไรมารักษา เรื่องความแก่เป็นธรรมะ เป็นสัจธรรม มันก็แก้ไขไม่ได้ ถึงได้ก็นิดๆ หน่อยๆ ความแก่มันมีอยู่อย่างนั้นตั้งแต่ไหนแต่ไร ตั้งแต่เรายังไม่เกิดมา พวกที่ท่านเกิดมาก่อน ท่านก็มีความแก่เหมือนกันกับเรา เราตายไป คนที่เกิดมาใหม่เมื่อเกิดมาแล้วก็จะต้องแก่ต่อไปเหมือนกันกับปัจจุบัน นี่คือเรื่องความแก่ที่เราควรพินิจพิจารณา ควรศึกษาหาความรู้เอาไว้จะไม่ได้เสียใจอย่างนั้นอย่างนี้ แก่ มันแก่ไปที่ไหนล่ะ แก่ไปหาความเจ็บความตาย แก่ไปหาเตาไฟ มันไม่ได้แก่ไปที่อื่น เมื่อเราพิจารณาความแก่ประจำจิตอยู่สม่ำเสมอไป ใจมันก็ไม่ค่อยกำเริบเสิบสานไปในทางผิด เพราะเห็นความแก่นี้ไม่มีหยูกยาที่ไหนจะรักษาให้หาย เกิดมาจะต้องมีความแก่เป็นธรรมดาทุกถ้วนหน้า เขาอย่างไรเราอย่างนั้น เราอย่างไรเขาอย่างนั้น ไม่ว่าปัจจุบันหรืออดีต ความเป็นอยู่อย่างนี้มันมีเป็นปกติของผู้เกิด

เมื่อเกิดแล้วจะต้องมีแก่ แก่เป็นที่ไม่ปรารถนาของคนทั่วไป แต่แก่เบื้องต้น แก่ปิดบังอำพรางตา เป็นที่ชอบเป็นที่ปรารถนาของสัตว์ เช่น เด็กแก่ขึ้นมาทุกวันทุกเวลาจนเป็นหนุ่มเป็นสาว รู้สึกว่าชอบอกชอบใจ นี่ก็ความแก่เหมือนกันแต่เรียกว่าแก่ปกปิด เพราะไม่ได้คิดว่าเขาแก่ว่าเขาเจริญเติบโต จึงชอบจึงพอใจ พอมันมาถึงที่มันจะแก่ไปข้างหน้าเรื่อยๆ ไป เมื่อมันถึงหนุ่มถึงสาวเต็มที่แล้ว มันก็แก่ไปในทางที่ไม่ชอบใจ เป็นแก่เปิดเผย เช่น ผมที่เคยดกดำเป็นเงางามก็หงอกก็ขาวเข้า ตาที่เคยสว่างผ่องใสก็มืดก็มัวเข้า หูก็หนวกก็ตึงเข้า เนื้อหนังก็เหี่ยวแห้งย่นเข้า นี่คือความแก่ที่เปิดเผย คนทั่วไปเขาเห็นเขาก็รู้จักว่าเป็นคนแก่ เรียกคนแก่ เรียกพ่อเรียกแม่ เรียกตาเรียกยายไป นี่คือความแก่ที่เปิดเผยที่มนุษย์ทั่วไปไม่ชอบไม่ยินดีในความแก่ประเภทนี้ แต่ก็หนีไม่พ้นถ้าเราไม่ตายไปก่อน

ตอนที่เราเป็นหนุ่มเป็นสาว เราจะต้องประสบพบเห็นความแก่ประเภทนี้ด้วยกันทุกถ้วนหน้า เมื่อเราพิจารณาถึงความแก่อย่างนั้นพิจารณามาถึงตัวของเรา หรือพิจารณาถึงรูปที่เราไปใคร่คิดติดข้องว่ามันสวยมันงาม พิจารณาเรื่องความแก่อยู่บ่อยๆ รูปที่เรายึดว่ามันสวยสดงดงาม ว่ามันน่าดูน่าชมอย่างนั้นอย่างนี้ เราเกิดราคะตัณหา ถ้าเราพิจารณาเรื่องความแก่ พ่อแม่ของเขา ปู่ย่าตาทวดของเขา แต่ก่อนก็เหมือนกันกับคนๆ นี้ เมื่ออายุยังไม่มาก ยังไม่แก่จัด มันก็ยังน่าดูน่าชมไม่อย่างนั้นเขาก็ไม่มีการแต่งงานกัน ไม่มีใครที่จะปรารถนา แต่คนนี้นานปีไปมันก็จะเป็นอย่างเดียวกันกับพ่อแม่หรือปู่ย่าตาทวดของมัน รูปอันนี้จึงไม่สมควรที่จะยึดจะถือว่าเป็นของจีรังยั่งยืน เพราะปกติมันบ่งบอกอยู่แล้ว พ่อแม่เป็นเครื่องผ่านมาก่อนว่าพ่อแม่มันแก่อย่างไร ลูกที่เกิดมาหลานเหลนที่เกิดมาตามหลังก็เป็นไปทำนองเดียวกัน นี่คือการพิจารณาแก้ไขจิตใจที่ปรุงคิดติดข้องในรูปว่ามันสวยมันงาม ไปยึดในรูปว่ามันมั่นคงถาวรจีรังยั่งยืนต่างๆ เพื่อจะแก้ไขใจของตนให้หายจากความติดข้องมัวเมาในรูปนั้นๆ

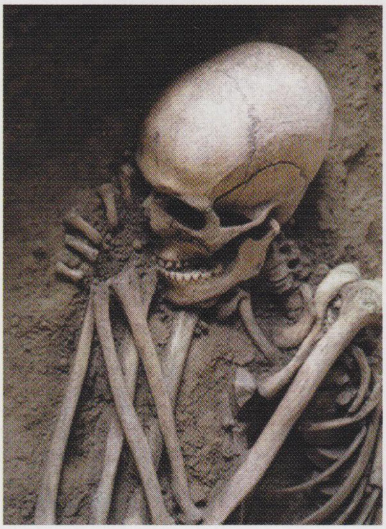
ความเจ็บ ทุกคนที่เกิดมาก็จะต้องประสบพบเห็นด้วยกันทุกถ้วนหน้า เว้นแต่จะหนักหรือเบาต่างกันเท่านั้น เคยประสบพบมาเรื่องความเจ็บ คนที่พูดอยู่ก็เคยโดนมานับไม่ได้เหมือนกัน เจ็บหนักๆ จนจวนจะตายก็เคยพบเคยเห็น แล้วคนอื่นๆ ที่นั่งประชุมกันอยู่นี้ก็คงจะเคยโดนกันมาเหมือนกัน จะหนักเบาแค่ไหนก็แล้วแต่ ที่เคยโดนมาต้องโดนมาไม่ว่าใครทั้งนั้น ความเจ็บนี้เราจะมีสมบัติพัสถานข้าวของเงินทอง พวกพ้องเพื่อนฝูงมากขนาดไหนก็เป็นเฉพาะตัวของเราไม่มีใครที่จะช่วยเอาความเจ็บในตัวของเราแบ่งเบาไปได้ เป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องอดต้องทน ต้องสู้เป็นของเฉพาะจริงๆ จังๆ ข้าวของเงินจะมากมายก่ายกองขนาดไหน จะจ้างให้เขาเอาความเจ็บออกไปจากตัวของตัวเอาไปไม่ได้ เพื่อนฝูงบริษัทบริวารมีขนาดไหนก็เหมือนกันเมื่อเจ็บมาแล้วความสุขความสบายไม่มี ถ้าผู้ไม่มีธรรมไม่มีความสุขความสบายเอาเสียเลย บ้านจะใหญ่โตรโหฐาน ที่นั่งที่นอนจะอ่อนนุ่มสะดวกสบายขนาดไหน มันก็ไม่สบายให้เพราะโรคภัยความเจ็บปวดมันเบียดเบียน

ความเจ็บมันเป็นของมีประจำธาตุขันธ์ทุกท่านทุกคน ไม่ว่านักบวชหรือฆราวาส มันมีความเจ็บเป็นธรรมดาจะล่วงพ้นความเจ็บไปที่ไหนไปไม่ได้ เกิดมามีชีวิตจะต้องมีความเจ็บไข้เบียดเบียนเป็นธรรมดา นี่เรื่องความเจ็บ กิเลสตัณหาความชอบคิดติดข้องในสิ่งต่างๆ เมื่อเจ็บหนักมา รูปที่เรารักเราชอบใจเราใคร่คิด มันไม่มีอะไรที่จะทำใจให้มัวเมาให้เพลิดเพลินไปได้ เจ็บหนักเท่าใดก็เป็นหน้าที่ของเราจะต้องต่อสู้ เราจะไปยินดีเพลิดเพลินว่าอย่าไปยึดถือเรื่องความเจ็บ รูปนั้น

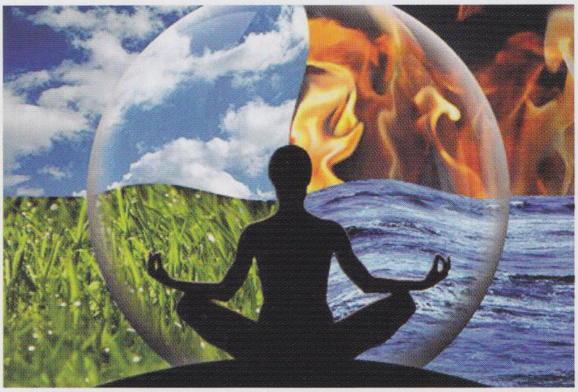
มันสวยมันงามมันน่าจูบน่ากอด ไปคิดไปปรุงแบบนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะทุกข์ทางใจความเจ็บปวดบีบบังคับ มันจึงไม่มีความสุขความสบายอะไรให้ เรื่องความเจ็บความไข้ทุกคนเคยประสบพบมา แล้วก็จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าสมัยใด ใครจะมีธรรมหรือไม่มีธรรมก็ตาม ใครจะมีสมบัติหรืออดอยากยากจนก็ตาม ความเจ็บนี้มีประจำสัตว์ทั่วโลก ให้เราหมั่นพินิจพิจารณาศึกษาเมื่อเวลาความเจ็บไข้เกิดขึ้นมามันจะไม่ได้ตื่นเต้น ไม่ตื่นเต้นอย่างไร เพราะความเจ็บนี้เราได้คิดเอาไว้ได้พิจารณาเอาไว้ ไม่มีทางไหนที่จะหลีกเลี่ยงไปได้ เราก็สัตว์โลกคนหนึ่ง เราก็จะต้องเจ็บไข้ได้ทุกข์เหมือนกันกับเขา ให้พิจารณามีธรรมะในจิตในใจเอาไว้ เมื่อเจ็บหนักเข้ารักษาด้วยหยูกด้วยยาไม่หาย มันก็ต้องตาย ถึงรักษาหายวันนี้ วันหน้าเดือนหน้าปีหน้ามันก็มีขึ้นมาอีกเรื่องความเจ็บ ผลที่สุดมันก็ไปสู่ความตาย

ความตายนี้ไม่ว่าสัตว์ประเภทไหน เกิดมาแล้วจักต้องตายไปด้วยกัน ไม่มีทางที่หลีกเลี่ยงความตายไปได้ เกิดมาต้องตาย ไม่มียาขนานไหน ไม่มียานพาหนะชนิดใด ที่จะบรรทุกคนหนีจากความตายไปได้ ยาก็รักษาไม่หาย ถ้ารักษาหายคนก็ไม่ตายกัน มีอายุเป็นพันเป็นหมื่นเป็นแสน คนที่มีเงินที่จะซื้อยาให้รักษาหายจากตาย มันมี แต่มันไม่มียาขายให้ ไม่มียารักษาให้หาย จะเป็นแพทย์เป็นหมอดีเด่นขนาดไหนมันก็ไปสู่จุดหมายปลายทางอันเดียวกันคือความตาย ความตายจึงเป็นภัยอันตรายอันใหญ่หลวงสำหรับสัตว์โลกไม่อยากตายทุกรายไป หายากที่สุดคนที่อยากตาย กินยาตาย ผูกคอตาย หายาก คนที่ไม่อยากตายมากที่สุด ถึงเขาตายไปแล้ว ไปฝังไปเผาในป่าช้าหรือเตาเผาต่างๆ ถ้าเราปลุกเสกเขาขึ้นมาได้ คุณอยากตายรึ หรือคุณไม่อยากตาย ไปถามเขา เขาอาจจะตอบเป็นคำเดียวกันไม่อยากตาย แต่มันเหลือวิสัยทนไม่ได้ ถึงกาลถึงเวลาก็ต้องตายไป นี้เป็นเรื่องของการตาย คนที่ไม่มีอรรถมีธรรมในจิตในใจ ไม่มีใครปรารถนาเรื่องการตาย เพราะถือว่าเป็นอันตรายสำคัญ เป็นภัยสำคัญ ไม่มีใครชอบใจเรื่องความตาย

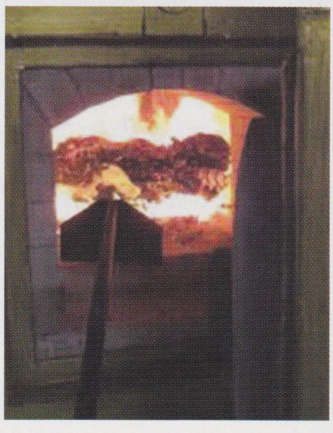
แต่ผู้มีอรรถมีธรรมศึกษาธรรมะ พิจารณาธรรมะ ปฏิบัติธรรม รู้เห็นเด่นชัดในจิตในใจ ไม่ว่าแก่ว่าเจ็บว่าตายท่านเห็นเป็นธรรมดา ไม่ถือว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นศัตรูเป็นอันตราย เป็นของที่มีประจำมาแต่ไหนแต่ไร เรายังไม่เกิดมันก็มีอยู่อย่างนี้ เราเกิดมาแล้วหรือตายไปแล้ว มันก็มีอยู่อย่างนี้ มันไม่หนีไปไหน ไม่มีใครที่มีอำนาจวาสนาจะห้ามกั้นไม่ให้มันเป็นอย่างนั้นได้ มันจะต้องเป็นไปตามธรรมชาติธรรมดาของมัน ท่านทราบชัดในสิ่งเหล่านั้นแล้วปฏิบัติจิตใจของตนละชั่วบำเพ็ญดี จนถึงที่เข้าใจตามเป็นจริง ว่าสิ่งเหล่านี้หน้าที่ของมันเป็นอย่างไร มันเป็นไปตามหน้าที่ของมัน ไม่ใช่ว่ามันมาให้ทุกข์ให้โทษอะไรแก่เรา เราหลงเรายึดต่างหาก จึงเกิดทุกข์เกิดโทษในจิตในใจ แล้วเมื่อเราแก่ เราเจ็บเราตายไปอย่างนี้ มีอะไรเสียหายสำหรับเรา เราต้องการอะไร เมื่ออยู่ไปหมื่นปีแสนปีเราต้องการอะไรอีก เราทราบภายในจิตในใจ ถ้าหากประพฤติธรรมประพฤติวินัย ปฏิบัติใจให้เป็นอรรถเป็นธรรม แล้วมีคุณค่าเสมอกัน มีชีวิตอยู่หรือตายไปไม่มีอะไรที่จะเสียหาย

กาย ที่ประกอบด้วยธาตุสี่ ทราบดีว่าธาตุทั้งสี่ไม่ได้ตายไปไหน มีแต่สมมติต่างหากที่ตายไป เขาว่าตายไป แต่ดิน มันก็ไปเป็นดินตามธาตุเดิมของมัน น้ำ มันก็เหมือนกันมันไม่ได้ตาย ไม่ได้ฉิบหายไป ในที่ไหน จิตผู้รู้สิ่งเหล่านี้มันฉิบหายอีกไหมท่านทราบภายในเรื่องของท่าน ท่านจึงไม่มีความกังวลวุ่นวาย ไม่มีกิเลสตัณหามารบกวน เพราะใจของท่านทราบดีทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่ไปอะไรที่จะได้ขึ้นอีก เพราะจิตได้ละสิ่งที่ควรละมาตลอดเวลาจนหมดจด จนไม่มีอะไรที่จะละอีก สิ่งที่บำเพ็ญก็ได้บำเพ็ญจนเต็มหน้าที่ ไม่มีอะไรที่จะบำเพ็ญให้ดีขึ้นไปอีก ปัจจุบันเป็น

อย่างไร บริสุทธิ์ผ่องใส ไม่มีอะไรที่จะมาเกี่ยวข้อง อยู่ไปแสนปีก็ไม่มีอะไรที่จะดีขึ้น ตายไปวันนี้ก็ไม่มีอะไรที่จะเสียหาย เมื่อเป็นอย่างนั้นจึงไม่มีการที่จะเสียดาย เพราะชีวิตอันนี้เกิดมาก็เพื่อจะสั่งสมคุณงามความดี เพื่อจะทำหน้าที่ของตนให้บริสุทธิ์ เมื่อบริสุทธิ์แล้วจึงไม่มีความหมายอะไรในการเกิดแก่เจ็บตายของท่าน ท่านจึงอยู่เป็นสุข ท่านจึงอยู่สบาย เพราะท่านเห็นประจักษ์ในใจสิ่งที่มันสลายไปนั้นเป็นหน้าที่ของมัน สิ่งที่เหลืออยู่เราก็ทราบแล้ว จะมีอะไรอีก ถ้าหากเรามีความต้องการว่า ถ้าหากชีวิตเรามีอยู่ต่อไปจะได้สั่งสมคุณงามความดีตามหน้าที่ของเรา สิ่งใดที่เราต้องการทำก็จะได้ทำต่อไป เพราะเรายังไม่ถึงจุดหมายปลายทาง เราก็อยากจะให้ชีวิตยืนยงคงอยู่เพราะจะได้สร้างคุณงามความดีให้ทวีคูณขึ้น เมื่อท่านปฏิบัติความดีถึงที่ ท่านจึงไม่ได้มีปัญหาเหมือนพวกเรา

นี่คือเรื่องความเกิดความแก่ความเจ็บความตาย ท่านให้พิจารณาประจำทุกวันทุกเวลา ตายแล้วเป็นอย่างไร นี่ก็เป็นปัญหาของใจที่พวกเราท่านควรใคร่คิดติดตามเพื่อแก้ความสงสัยหลงใหลมัวเมาของตน ตายไปแล้วพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั่วไป บุตรธิดา ภรรยาสามี ข้าวของเงินทองบ้านช่องทุกอย่าง เราจะต้องจากไป จากของรักของชอบใจส่วนนี้ไป เขาจะตามไปส่งได้ก็ถึงแค่ป่าช้าเตาเผา เขาไม่ไปกับเรา พรรคพวกเพื่อนฝูงที่รักกันขนาดไหนเมื่อเราตายไปเขาจะตายไปด้วย ในขณะที่เราตายนั้น เขาไม่ยอมตาย เราจะต้องพลัดพรากจากเขาไป ลูกหลานข้าวของสามีภรรยาก็เป็นของคนอื่นไป เขาจะไปมีภรรยาใหม่สามีใหม่ เราก็ไม่มีอำนาจวาสนาที่จะไปฟ้องร้องกับเขาว่าไม่ให้เขาเอาสามีใหม่ภรรยาใหม่ ข้าวของที่หามาได้ เขาอยากจะจับจ่ายไปแบบไหนก็เป็นเรื่องของเขาอีก เราไม่มีสิทธิ์ที่จะมาฟ้องร้องเอาข้าวของของเราไปได้ แต่เราก็หลงใหลเพราะไม่ได้คิดว่าจะจากสิ่งเหล่านี้ไป ใจเลยข้องเลยติดเลยยึดเลยถืออย่างนั้นอย่างนี้ วุ่นวี่วุ่นวาย โรคของกายกำเริบโรคของใจคือกิเลสตัณหาก็มั่วสุมเข้าไป จิตใจมืดบอด

ไม่มีทางที่จะสว่างไสว ไม่มีทางที่จะสุขจะสงบได้ นี่คือใจที่ไม่ใคร่คิดในอรรถในธรรม เข้าใจว่าอันนั้นของกู อันนี้ของกู ยึดเอาไว้ถือเอาไว้ ไม่ได้ใคร่คิดตามธรรมะที่พระพุทธเจ้าสอน เราหลงใหลใฝ่ฝันอยู่อย่างนั้นจึงเป็นทุกข์เกิดขึ้นในจิตในใจ ถ้าทราบดีเราก็มีสิทธิ์เมื่อมีชีวิตอยู่ เราจะใช้สอยอะไร เราก็ใช้สอยได้ เราก็มีสิทธิ์ที่จะแสวงหามาบำรุงรักษาตัวของเรา ไม่ใช่ว่าทราบแล้วไม่ทำอะไร งอมืองอเท้าอยู่ ไม่เป็นอย่างนั้น ทราบแล้วก็ขยันหมั่นเพียรหา แต่ไม่ให้ของเหล่านั้นมาทับถมจิตใจจนหลงใหลใฝ่ฝันติดข้อง นี้หมายถึงผู้ที่มีอรรถมีธรรมในจิตในใจที่เป็นฝ่ายฆราวาส

ถ้าเราพินิจพิจารณาธรรมะของพระพุทธเจ้าอย่างที่ว่าอยู่บ่อยๆ ความหลงใหลติดข้องของใจก็ค่อยจะบางไปเบาลงไปสบายไป เพราะทราบหน้าที่ของมันเป็นอย่างนั้น เมื่อถึงคราวถึงสมัยมันเป็นไปจริงจัง เราก็ไม่ลุ่มหลงเพราะของอันนี้มันเป็นของอนิจจังอยู่แต่ไหนแต่ไรมา เราไม่จากมัน มันก็จากเรา ไม่ใช่ว่าคนเกิดมาแสวงหาทุกสิ่งทุกอย่าง

ได้มาแล้วมีกรรมสิทธิ์เสมอไป มีกรรมสิทธิ์ตั้งแต่เวลาลมหายใจยังอยู่เท่านั้น เมื่อหมดลมหายใจแล้ว เขาจะเอาไปเผาไปทิ้ง ร่างกายก็ยิ่งเป็นสิ่งที่หวงแหนก็ยังยอมให้เขาเผา เพราะเราไม่มีสิทธิ์ที่จะไปขู่ไปว่าไปกล่าวกับเขา หมดสิทธิ์ทั้งร่างกายของเราให้เผาเขาฝังได้ สมบัติภายนอกมันก็ทำนองเดียวกัน เราก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปยึดไปถือไปห้ามไปหวงเอาไว้ ให้ทราบตามเป็นจริง จิตใจจะเย็นจะสุขจะสบาย เมื่อมันเกิดวิบัติภัยอันตรายขึ้นมา เรื่องเหล่านี้เราเคยได้ทราบล่วงหน้า หน้าที่ของมันเป็นไปอย่างไรเห็นประจักษ์ในใจอยู่แล้ว มันเลยไม่เป็นทุกข์เป็นโทษให้ มันเลยสุขใจ นี่หมายถึงการพิจารณาเรื่องธรรมะแก้ไขจิตใจของตน แล้วสิ่งที่เป็นของๆ ตนนั้น ในอภิณหฯสูตร ที่ท่านพูดเอาไว้ มีความแก่ความเจ็บความตายเป็นธรรมดา จะพลัดพรากจากของรักของเจริญใจทุกสิ่งทุกอย่างไป

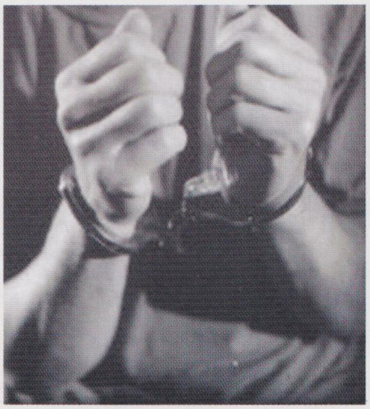
ต่อไปก็ว่ามีกรรมเป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นผู้ติดตาม เรื่องของกรรมที่เราทำด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี นี่ท่านถือว่าเป็นของๆ ตน นักปราชญ์ราชบัณฑิต ท่านพูดกรรมที่เราทำไปจะเป็นกรรมชั่วก็ตาม กรรมดีก็ตาม เป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล จะละเว้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะปล่อยปะละเลยไม่ได้ กรรมที่เราสร้างเอาไว้ทำเอาไว้ ไม่ต้องการปรารถนา กรรมนั้นก็จะให้ผลแก่ตนตลอดเวลา กรรมมันก็มีกรรมดีกรรมชั่วอยู่ในโลก เราทำด้วยความจงใจด้วยเจตนาก็ดี ทำด้วยความประมาทเลินเล่อเผลอสติก็ดี กรรมทั้งหมดทุกอย่างมันเป็นของๆ ตน กรรมชั่วที่เราไม่ปรารถนาแต่เราทำ หรือไม่ปรารถนากรรมชั่วเขาก็ตามให้ผล กรรมดีที่เราปรารถนาอยากได้แต่เราไม่ได้ลงมือทำ กรรมดีก็ไม่ให้ผลแก่ตัวของเรา ฉะนั้นกรรมที่มีคือกรรมดีกรรมชั่ว เราต้องพินิจพิจารณาศึกษาก่อนจะทำลงไป จะพูดออกไป จะคิดอะไร ให้ศึกษาว่าสิ่งที่เราทำเราพูดเราคิดนั้นมันมีผลดีหรือผลชั่วอย่างไร ถ้าเป็นทางชั่วทางต่ำทางเสีย ถึงเราจะอยากจะทำสิ่งนั้น ก็ห้ามกั้นเอาไว้ เพราะเราทำไปกรรมส่วนนี้จะตามให้ผลแก่ตนของตนให้ประจักษ์ในจิตในใจ ให้ทราบในจิตใน

ใจของตนอย่างนั้น เมื่อจิตใจเห็นประจักษ์ว่าจะหนีจากกรรมไปไม่ได้ ทำไปไม่ว่าฝ่ายดีฝ่ายชั่วจะต้องติดตามตัวไปเหมือนเงา จะขึ้นเขาลงน้ำ เงาจะต้องตามไปตลอด

เรื่องกรรมที่เราทำลงไปก็ทำนองเดียวกัน จะอยู่ในที่ลับที่แจ้งก็ตาม แต่เราทำลงไปแล้ว กรรมนั้นจะติดตามเราไปเหมือนหมาไล่เนื้อ ทันเมื่อใด มันก็จะกัดเมื่อนั้น เราจึงควรละเว้นกรรมชั่ว ไม่ควรทำ ไม่ควรพูด ไม่ควรคิด ในสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพราะทำไปแล้วมันจะให้ผล ไม่ปรารถนาก็ตาม แต่มันก็ให้ผลแก่ตน ไม่มีคนอื่นเขามาแย่งชิงเอาไปได้ ทำลงไปแบบไหน กรรมนั้นจะติดในใจของเราเรื่อยๆ ไป ถึงจะทำหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ทำท่าทางหลงลืมก็ตาม แต่กรรมนั้นมันไม่ลืม มันจะผลิดอกออกผลให้วันใดวันหนึ่ง บางคนไม่เคยทำสักทีเกิดมา กรรมชั่วช้าลามก ทำไมเราจึงได้รับทุกข์รับโทษอย่างนี้ มีเขามาฆ่ามาตีมาเบียดมาเบียน ไม่เคยลักฉกชกตีของเขา กรรมเก่าแต่ก่อนที่เราทำ เรามองไม่เห็น ถ้าเราไม่มีกรรมเก่ามาสนับสนุน มันจะไม่เป็นอย่างนั้น ถ้าหากเรามีกรรมดีรักษา เราจะไม่ได้โดนเขาฆ่าเขาตีเขาปล้นเขาจี้อย่างนั้น นี้เราเคยทำเขามา เราจึงมาโดนแบบนั้น ถึงเราไม่ปรารถนามันก็ได้รับ คนอื่นเขามีกรรมดีสร้างไว้ เขาไปด้วยกันก็ไม่โดนเหมือนกันกับเรา มันผิดกันเพราะกรรมดีรักษาเขา

เราจึงควรเชื่อกรรม เชื่อกรรมจนถึงใจ เมื่อเชื่อกรรมถึงใจก็จะมีหิริโอตตัปปะ คือกลัวบาปไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใด จะทำจะพูดจะคิดไปในทางชั่วทางเสีย เรียกภาษาพระภาษาวัดเรียกว่า บาป กลัวในจิตในใจ เกรงบาป กลัวบาป ละอายบาป ไม่อยากจะทำเพราะทำไปแล้วมันจะให้ผลแก่ตนของตน เลิกละความชั่ว ประกอบกรรมดีให้มีขึ้นในตัว เมื่อเราพิจารณาอย่างนี้ เชื่อเรื่องของกรรมถึงใจแล้ว

เราจะเลือกคัดจัดหาทำกรรมดีให้เกิดมีแก่กายวาจาใจของตน ถ้าเราไม่พินิจพิจารณาอย่างนี้ เราก็ไม่มีทางหลีกเลี่ยง อยากทำอะไรก็ทำไปตามอำเภอใจ ไม่ทราบว่าดีชั่วอย่างไร จะให้ผลเป็นสุขเป็นทุกข์ ไม่ได้คำนึงคำนวณขอแต่ให้มันชอบมันอยากทำๆ ไป มันเป็นไปทำนองนั้น

ท่านจึงสอนให้เชื่อเรื่องของกรรม ว่าเรามีกรรมเป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล สุขทุกข์จะเกิดขึ้นก็อาศัยผลของกรรม ไม่ใช่ว่าคนทุกคนจะไม่ปรารถนาดี ปรารถนาดีกันทุกคน แต่ทำไมถึงยากจนอดอยากลำบากรำคาญโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนเขา เขาอยากเป็นโรคภัยไข้เจ็บไหม เขาอยากจะอดอยากยากจนไหม มีใครไปถามเขาก็จะ

ต้องตอบว่า อยากจะมั่งมีศรีสุข อยากจะหายจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งนั้น แต่เหตุใดเล่าเขาจึงต้องเป็นแบบนั้น ก็เพราะกรรมเก่าที่เขาสั่งสมเอาไว้ให้ผล เขาจึงได้ทนทุกข์เรื่อยไปเพราะกรรมยังไม่หมดไม่สิ้นจากใจของเขา เราจึงได้รับผล ถึงเป็นพระอรหันต์สิ้นอาสวะกิเลสภายใน กรรมเก่าที่ท่านสร้างเอาไว้ก็ยังโดนทุกข์โดนโทษอย่างพระโมคคัลลานะ มีโจรปล้นฆ่าตีจนแหลกสลายจนตาย หรือพระพาหิยะก็เป็นพระอรหันต์ เที่ยวไปแสวงหาบริขารมาบวช ก็ถูกวัวขวิดตายนั้น ตายโหงตายห่ายังมีเป็นธรรมดา เพราะกรรมเก่าที่สร้างมาให้ผล

กรรมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ถ้ายังมีกายอยู่ นอกจากกรรมนั้นยังไล่มาไม่ทัน เราสร้างเอาไว้ เราตายไปก่อนเสีย ก็เลยเป็นอโหสิกรรม เพราะใจบริสุทธิ์แล้วกรรมจะติดตามไปให้ผลเป็นอีกไม่ได้ เพราะภพชาติที่เราจะไปก่อเกิดไม่มี นี่คือจิตที่บริสุทธิ์ เมื่อเรายังไม่บริสุทธิ์อย่างนั้น ยังมีกิเลสตัณหามานะทิฏฐิในใจ จะต้องท่องเที่ยวเวียนว่ายตายเกิด เราจะต้องพินิจพิจารณาละกรรมชั่วสร้างกรรมดีให้มีในจิตในใจของตน

นี่การพิจารณาเรื่องของกรรม คือกรรมเป็นของๆ ตน กรรมเป็นผู้ให้ผล ให้ผลแก่เรามาทุกคนนั่นแหละ คนที่มีความสุขความสบาย มีหน้าตาสวยสดงดงาม ก็เพราะกรรมที่เขาสร้างเอาไว้ มีหน้าตาเป็นยักษ์เป็นมาร ไม่สวยสดงดงามอะไร ใครเห็นก็ไม่ปรารถนาเพราะเขาสร้างกรรมชั่วเอาไว้ อดอยากยากจนก็เพราะเขาสร้างกรรมชั่วเอาไว้ เขาร่ำรวยก็เพราะเขาสร้างกรรมดีเอาไว้ ถึงมนุษย์เกิดมาไม่ได้เหมือนเทวบุตรเทวดา ไม่ได้กินของทิพย์ ปรารถนาอะไรก็ไหลมาไม่ต้องแสวงหา เพราะเป็นเทวดาอาศัยบุญกรรมที่ทำแต่เก่าก่อนส่งผลให้ก็ตาม เกิดมาเป็นมนุษย์คนทุกคนก็ปรารถนาอยากจะมีข้าวของเงินทอง อยากจะมีความสุขความเจริญด้วยกัน แต่อำนาจบุญกรรมของมนุษย์กับเทวดานั้นไม่เหมือนกัน ถึงมาเกิดเป็นมนุษย์แล้วกรรมดีของเขาก็ส่งผลให้ คือด้านกายของเขาก็ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน ด้านใจของเขาก็มีสติมีปัญญาสามารถที่จะทำการงานแสวงหาเงินทองได้ง่ายดายสะดวกสบาย

คนที่กรรมชั่วให้ผลและเกิดมาไร้ทรัพย์อับปัญญา ทรัพย์ก็ไม่มี ปัญญาที่จะคิดจะอ่านก็ไม่มี เกียจคร้านจะทำอะไรก็ทำไม่เป็นทั้งนั้น ก็อดอยากยากจนกระทั่งวันตาย นี่คือกรรมชั่วตามให้ผลแก่ตัวเขา เราจึงควรเว้นกรรมชั่วให้ห่างไกล อย่าไปคิดไปทำไปพูดในทางชั่วทางเสีย ถ้าเรารักษาตัวของเราได้อย่างนั้น เรายังเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ไปเกิดที่ใดก็มีความสุขในภพในชาตินั้นตามสมควรที่กรรมจะให้ผล เรามีกรรมเป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล มีกรรมเป็นแดนเกิด ไม่ใช่ว่าเราอยากจะไปเกิดที่ไหนจะไปได้อย่างสะดวกสบาย กรรมเท่านั้นจะแบ่งปันให้ไปเกิด เกิดในสถานที่ดีคติที่ชอบก็เพราะกรรมดีของเราส่งผลไปให้จึงไปเกิดได้ ไปเกิดในที่ชั่วในที่ไม่สบายก็ทำนองเดียวกัน

ฉะนั้นกรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เราควรนำมาพินิจพิจารณาแนะสอนใจของเรา ไม่อย่างนั้นก็จะไม่เห็นเรื่องการทำการพูดการคิดเป็นเรื่องสำคัญ ไม่เชื่อเรื่องของกรรม ทำไปแล้วไม่เห็นผลอะไรเกิดขึ้นให้ โดยส่วนใหญ่คนที่ไม่คิดเรื่องของกรรมนี้ ไม่เชื่อเรื่องกรรม ไม่เชื่อว่าตายแล้วจะได้เกิดอีก ตายแล้วสูญไป หรือเคยเกิดเป็นอะไรจะเกิดเป็นอย่างนั้นอีก มันมีมาตั้งแต่สมัยที่พระพุทธเจ้ามีพระชนม์อยู่ ปัญหานี้มันมีประจำสัตว์เป็นบางประเภทบางตัว หรือคนก็เป็นบางขณะที่มันเกิดขึ้นความสงสัยลังเลใจที่มันเกิดขึ้นแบบนั้น ถ้าเราคิดว่าตายไปแล้วสูญ ความดีก็ไม่มีผลอะไร ทำชั่วก็ไม่มีผลอะไร ถ้าคนเชื่อมั่นลงไปอย่างนั้นท่านเรียกว่า อุจเฉททิฏฐิ คือปฏิเสธเรื่องทั่วไป ถ้ามันเป็นในใจอย่างนั้นโลกอันนี้ไม่มีความสุขความเจริญ มันอยากทำอะไรก็ทำไปเพราะตายแล้วสูญไม่มีการเกิด ถ้ามันคิดอย่างนั้น มันก็ฆ่าก็ฟันก็ทำไปทุกสิ่งทุกอย่างได้ไม่ละอายใคร ไม่กลัวเรื่องของกรรมกลัวแต่กฎหมายเจ้าหน้าที่จะจับกุมเท่านั้น ลับตามันทำไปได้ หรือเจ้าหน้าที่จับกุมหรือเขาฆ่าตายมันก็คิดว่าโลกหน้าไม่มี ตายแล้วสูญไป มันคิดอย่างนั้นมันจึงกล้าทำทุกอย่างเรื่อยไป หรือเชื่อมั่นว่าตายจากอะไรก็จะไปเกิดเป็นอันนั้น มันก็กล้าทำอีกเหมือนกัน ชั่วเสียขนาดไหนมันไม่เกรงใจเพราะมันเชื่อมั่นในจิตในใจอย่างนั้น แต่มันไม่เป็นไปตามความเชื่อของตัว ถ้ามันเป็นไปตามความเชื่อของตน มันก็จะไม่มีใครที่จะได้รับทุกข์โทษลำบากยากเย็น ทำชั่วผลชั่วไม่ให้ผล ทำดีผลดีไม่ให้ผล อยากทำอะไรทำเรื่อยไป อยู่ในวัดในวาจะฆ่าจะแกงกันเมื่อไร จะทำอะไรก็ทำไป อยู่ในโลกก็ทำนองเดียวกัน ไม่เคารพเชื่อมั่นในอรรถในธรรม

ถ้าทิฏฐิแรงกล้าลงไปอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านเรียกว่า มิจฉาทิฏฐิ เป็นโทษหนัก สำหรับคนที่เห็นแบบนั้น ไม่มีวันคืนที่จะสว่างไสว ที่จะประสบความสุขของใจ มีแต่มืดบอดเรื่อยไป พระพุทธเจ้าจะมาแนะสอนหมื่นองค์แสนองค์ มันก็ไม่เข้าไปถึงจิตถึงใจของมัน ถ้าจิตใจมันมืดหนาขนาดนั้นแล้ว พระพุทธเจ้าท่านตัดสะพานไม่แนะสอน นี่จิตใจของพวกเราท่านเป็นอย่างไรก็พิจารณาเพื่อชำระใจของตน ความจริงหนีความจริงไปไม่ได้ เรื่องจิตใจของพวกเราเอง ปัญญาของพวกเราเอง มันสั้นมันไม่มีญาณที่จะพอทราบชัดว่าอันนั้นเป็นอย่างนี้ ว่าอันนี้เป็นอย่างนั้น จึงได้อาศัยธรรมะที่พระพุทธเจ้า ท่านผู้รู้แนะสอนให้พิจารณาชำระกายชำระใจของตน ถึงเราจะไม่เชื่อว่าไฟมันร้อน ใครเขาห้ามว่าไฟมันร้อนนะ เราไม่เชื่อไปจับเข้ามันก็ร้อน เป็นธรรมชาติของมันอยู่อย่างนั้น น้ำแข็งมันเย็นนะไม่เชื่อไปจับเข้ามันก็เย็น เพราะธรรมชาติมันเย็นอยู่ เราจะสมมติว่ามันเย็น มันก็เย็นอยู่อย่างนั้น คนที่รู้ ไม่รู้ ก็ทำนองเดียวกัน ชั่วดีก็ทำนองเดียวกัน คนทำไปจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม ดียังเป็นดีอยู่ตลอดเวลา ชั่วยังเป็นชั่วอยู่ตลอดเวลา ไม่เป็นไปตามความเชื่อหรือไม่เชื่อของคน ของจริงเป็นของจริงอยู่อย่างนั้น

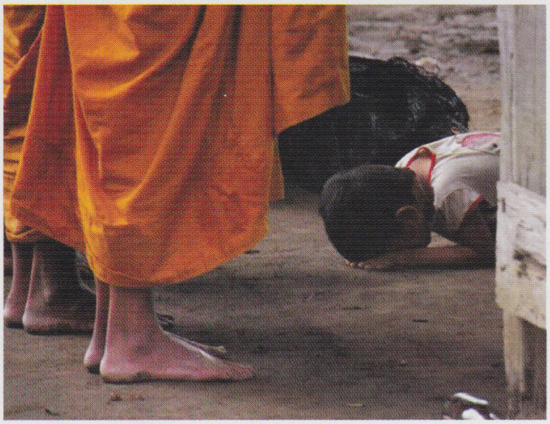
นี่คือการพิจารณาเพื่อแก้ไขจิตใจของตน เชื่อว่าพระพุทธเจ้าท่านเป็นผู้บริสุทธิ์ ท่านมีพระญาณเด่นชัด แนะสอนสัตว์เพื่อความดี สิ่งที่ชั่วที่เสีย ท่านตรัสห้ามไม่ให้ทำให้พูด ให้คิด ถ้าเราไม่ฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือไม่เชื่อพระพุทธเจ้า ถือว่าเราดีวิเศษ เราก็ไม่มีทางที่จะละชั่วบำเพ็ญดีได้ อยากทำอะไรก็เที่ยวทำไปตามอำเภอใจ เชื่อว่าคนตายไปแล้วเวลามาเกิดใหม่มันก็จะมาพูดให้เราฟัง ว่าชาติก่อนมันเกิดอยู่นั่นอยู่นี่ มันมีสมบัติข้าวของอยู่นั่นอยู่นี่ คนเฒ่าก็จะต้องเกิดมาเป็นคนเฒ่า เด็กก็จะต้องเกิดมาเป็นเด็ก นี่ใครตายที่ไหนก็ไม่เห็นใครมาเล่าให้ฟังว่าแต่ก่อนเป็นคนนั้นคนนี้ ตายไปแล้วได้รับทุกข์โทษในนรกอย่างนั้นอย่างนี้ ได้ไปเสวยความดีในสวรรค์อย่างนั้นอย่างนี้ เพราะไม่มีคนมาเล่าให้ฟัง เราจึงไม่เชื่อ มันอาจจะคิดจะปรุงไปแบบนั้นคนที่ไม่เชื่อมั่นในกรรม แต่คนเราสัญญาอนิจจามันจำไม่ได้ทุกสิ่งทุกอย่างไปหรอก ทั้งๆ ที่เราทำอยู่เห็นอยู่รู้อยู่แต่มันก็ลืม เรามานั่งอยู่นี่ หายใจอยู่ เราหายใจกี่ครั้ง ถามเท่านี้มันก็ติดทั้งๆ ที่เราก็หายใจอยู่ วันนี้ได้พูดอะไรบ้าง ได้ไปที่ไหน คิดอะไร วานนี้วันซืนนี้เราได้พูดกับใคร ได้ทานอะไรเดือนก่อนนี้วันที่เท่านั้นเท่านี้ มันก็หลงทั้งที่ยังไม่ตายนะ มันก็หลงอยู่อย่างนั้น ลืมอยู่อย่างนั้นเพราะสัญญา

อนิจจา นี่ ชาติทั้งชาติที่ตายไปมาเกิดใหม่จะให้เล่าอะไรให้ฟังได้ เพราะมันนานแสนนานผ่านมามันจึงจำไม่ได้

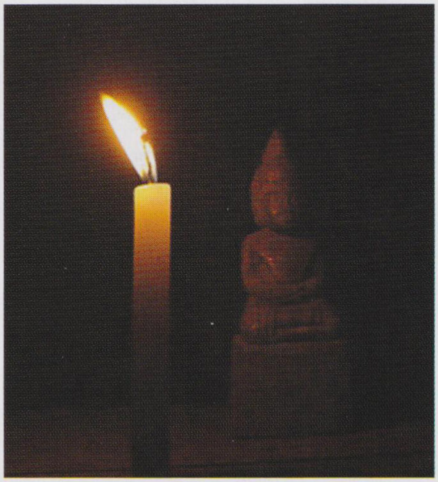
แต่ความเวียนว่ายตายเกิด ท่านผู้มีญาณภายในมีจิตใจผ่องใส ท่านทราบภพชาติที่เคยเกิดเคยตายของท่าน เคยเกิดที่ไหนเคยตายอย่างไร ด้วยโรคภัยอะไรท่านทราบ ท่านจึงมาสอนให้ว่าการที่เกิดดีเกิดชั่วนั้นเป็นไปเพราะกรรมของตัวที่สร้างเอาไว้ ไม่ใช่เรื่องของใจที่ปรารถนาแล้วไปเกิดในสถานที่ดีคติที่งามได้ถ้าหากไม่มีกรรมสนับสนุนแล้วมันเป็นไปไม่ได้ ท่านสอน ท่านแนะนำพวกเราให้ได้สดับรับฟัง ได้ไปใคร่คิดพินิจพิจารณาอย่างนั้น

ฉะนั้นพวกเราท่านที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา จึงว่าเป็นผู้ที่มีโชคลาภอันใหญ่หลวง สัตว์อื่นที่มันไม่มีอำนาจวาสนา เกิดมาไม่เคยได้ให้ทาน รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา เข้าวัดเข้าวา ไหว้พระสวดมนต์เลยก็มีไม่ว่าตั้งแต่สัตว์ มนุษย์บางจำพวกมันก็มี พวกที่เป็นมิจฉาทิฏฐิไม่เลื่อมใสในศาสนา แล้วพวกเหล่านั้นจะเป็นไปอย่างไร ก็กรรมที่เขาสร้างไว้แบบไหนเขาก็ต้องเป็นไปตามกรรมแบบนั้น

นี่พวกเรานับว่าโชคดีเกิดมาเป็นสัมมาทิฏฐิ บิดามารดาเคยแนะสอนในทางดี พระเจ้าพระสงฆ์มีก็แนะสอนให้ เราก็ยังเลื่อมใสกระทำบำเพ็ญตามทานเราก็ให้ ศีลเราก็รักษา ภาวนาเราก็เคยกระทำบำเพ็ญ เมื่อเราทำตามโอวาทคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สั่งสมคุณงามความดีอยู่อย่างนี้ ยังจะไม่ได้ไปเกิดในสถานที่ดีคติที่งามแล้ว เขาเหล่านั้นที่ไม่สร้างสมอบรมทานศีลภาวนาอะไรเขาจะไปอย่างไรมันก็ยิ่งจะไปกันใหญ่มืดบอดกันใหญ่ แต่ที่คิดแบบนี้สอนแบบนี้ก็เพราะเรื่องจะปรับปรุงใจของเรา เพราะ

จิตใจนั้นในคราวที่จะควรพยุงขึ้นมาเชิดชูขึ้นมา ก็ต้องพยุงขึ้นมาเชิดชูขึ้นมา เมื่อมันลืมเนื้อลืมตัวเรา จะข่มขี่มันก็ข่มขี่ รักษาจิตของตนด้วยสติด้วยปัญญา ข่มขู่ให้รู้ตัวไม่ให้ประมาท ให้กระทำบำเพ็ญคุณงามความดีเรื่อยไปจนให้ใจของตนบริสุทธิ์ ถ้าเราตำหนิตัวว่าเราชั่วเราเสียอย่างนั้นก็พยุงมันขึ้นมาเหมือนกันกับที่เขาทำถนน ที่ไหนมันต่ำเขาก็พูนขึ้นให้มันสูง ที่ไหนมันสูงเขาก็ขุดลงให้มันต่ำพอรถเรือไปได้ ไม่อย่างนั้นมันก็ไม่สม่ำเสมอไปยาก เรื่องจิตใจของเราก็เวลาข่มขี่ก็ต้องข่มขี่ เวลาพยุงมันก็ต้องพยุงมัน นี่คืออุบายที่พวกเราท่านจะนำมาสอนใจของตน เมื่อมันต่ำก็พยุงมันขึ้นมา เมื่อมันสูงก็ข่มขี่มันลงไป เพื่อจะให้ใจมันสม่ำเสมอ

เมื่อเราทุกคนพิจารณา เกิด แก่ เจ็บ ตาย และกรรมเป็นของๆ ตนสม่ำเสมอไป ใจที่เคยข้องติดคิดปรุงไปต่างๆ จะไม่เลยขอบเขต ใจคนนั้นจะสูงจะสบาย ใจคนนั้นจะไม่วุ่นวายกังวลเพราะพิจารณาตามอรรถตามธรรมที่พระพุทธเจ้าแนะนำสั่งสอน ธรรมะเป็นเครื่องฟอกใจชำระใจให้ใสสะอาดให้สุขให้สงบ คนไม่มีธรรมะไม่ได้พิจารณาเกิดแก่เจ็บตาย มีแต่เพลิดเพลินวุ่นวายไปตามกิเลสตัณหา คนนั้นไม่มีวันเวลาที่จะสงบสุขได้ มีแต่จะวุ่นวายอยู่เรื่อยไป

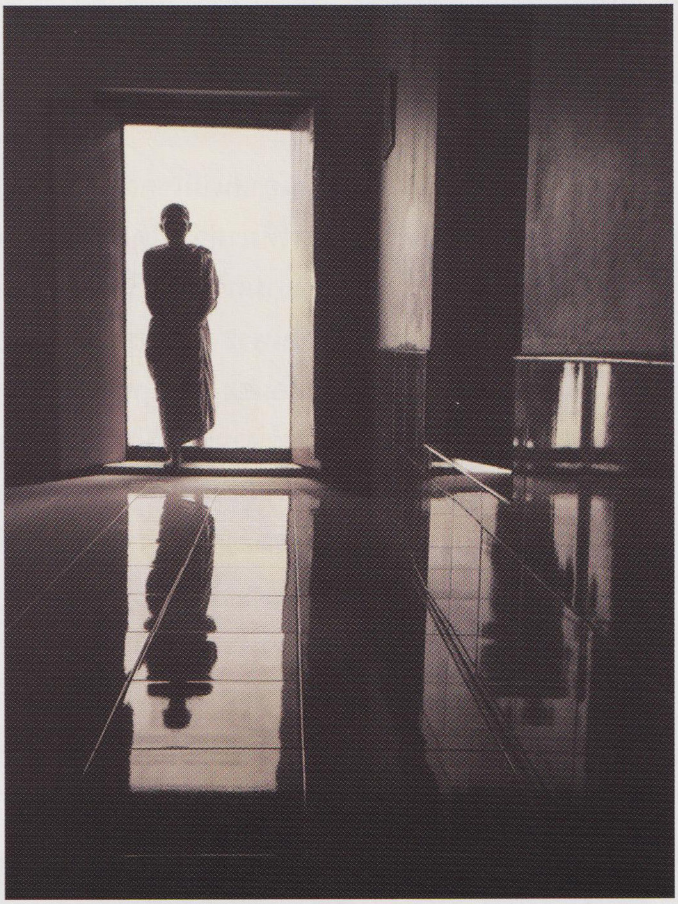
พวกเราท่านทุกคนที่มาฝึกฝนอบรมภาวนาชำระใจตัวเอง ในวันหนึ่งๆ คืนหนึ่งๆ ก็หมั่นพินิจพิจารณาชำระดูภายในอยู่สม่ำเสมอไปว่ามันคิดอยู่ปัจจุบันมันเป็นเรื่องที่นำความดีหรือนำความชั่วมาให้ มีสติรู้สึกการนึกคิดของตนมีปัญญาแนะสอนตน เมื่อคนใดหมั่นสอบสืบพินิจพิจารณารักษาใจของตนอย่างนั้นสิ่งที่ชั่วหมั่นชำระสะสางออกไปคนนั้นก็จะมีความสุขกายสุขใจ

การอธิบายธรรมะเห็นว่าพอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงแค่นี้ เอวัง

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร

เทศนาอบรมพระ

การบวช

เรื่องการบวชก็คือการฝึกอบรมตัวของตัวให้ละชั่ว บำเพ็ญดีในการบวช การบวชมาศึกษา ต้องศึกษาทุกด้าน ตาเห็น หูได้ยิน จิตนึกคิด ศึกษาไปในตัว พอเราบวชมาจะต้องดูแลทุกสิ่งทุกอย่าง นักบวชต้องพึ่งตัวเอง เป็นพระกรรมกร ไม่ใช่พระราชาคณะอะไร กรรมฐานเป็นพระกรรมกร ทำได้ทุกสิ่งทุกส่วนทุกสิ่งทุกอย่าง กินได้นอนได้อย่างสะดวกสบาย

ผู้ได้บวชมีโชคอันใหญ่หลวง

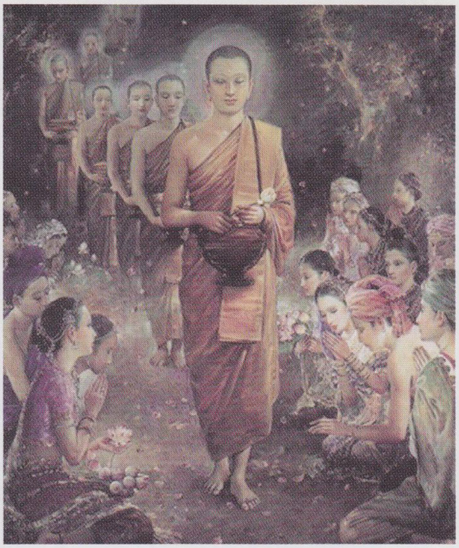
พระเณรผู้บวชในศาสนามีโชคลาภอันใหญ่หลวง เพราะชีวิตเป็นอยู่ด้วยคนอื่น เขาหามาให้มาถวายโดยไม่คิดมูลค่าราคาอะไร แต่เราจะไม่เต็มใจประพฤติคุณงามความดีหรือหมั่นแนะสอนตัวของตัวสม่ำเสมอ มีสมณสัญญารู้ว่าเราเป็นพระ เป็นสมณะ ผู้สงบ ไม่ควรคิดปรุงเรื่องอื่นนอกจากอรรถธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ควรพูดจาปราศรัยไปในทางเดรัจฉานกถา ไม่ควรทำงานซึ่งเป็นของนอกรีตนอกรอยจากอรรถธรรม หมั่นแนะสอนตัวของตัวอยู่อย่างนั้น วันคืนที่ผ่านไปทำประโยชน์แก่กายแก่ใจของตน เดินจงกรมภาวนา กำหนดรักษาจิตใจ มันเสื่อมมันเจริญอย่างไร คิดปรุงฟุ้งไปเรื่องอะไร เพราะเหตุอะไร กำหนดครุ่นคิดพิจารณาหาทางแก้ไข ปรับจิตปรับใจของตัวเข้าใส่ธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า คนนั้นแหละบวชมาหรือเกิดมาไม่เสียเวลา ไม่เป็นโมฆะ จะมีความสุขความสบายเยือกเย็น เป็นผลมาให้แก่ตนของตนผู้ประพฤติปฏิบัติ ฉะนั้นพวกเราผู้ซึ่งเป็นสมณะ เป็นพระ เป็นเณร จึงควรรักษาควรปฏิบัติหน้าที่ของสมณะ

ทางศึกษาของนักบวช

พระพุทธเจ้าบัญญัติสิกขาไว้เพื่อให้นักบวชได้ศึกษา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา สีลสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา นี่เป็นทางศึกษาของนักบวช ฉะนั้น พวกเราเป็นนักบวช ยิ่งได้ชื่อว่าเป็นนักปฏิบัติ เป็นกรรมฐาน เขายิ่งจ้องมองเป็นพิเศษ เพราะเขาถือว่าพระนักปฏิบัตินักกรรมฐาน เป็นผู้ปฏิบัติดีเรียบร้อย สวยงาม น่ากราบไหว้ น่าเคารพน่าเลื่อมใส เมื่อมาเห็นเข้ากิริยามารยาททางศีล มีด่างพร้อยหรือเสียหายไป เขาก็จะดูหมิ่นนินทาว่าพระกรรมฐานสำนักนั้น วัดนั้น ประพฤติในศีลไม่ดีอย่างนั้นอย่างนี้เลยเสียไปเพียงคนเดียว ทำให้หมู่คณะเสียหายไป เหมือนปลาตัวเดียวเน่าก็เลยทำให้ปลาตัวอื่นเน่าเหม็นไปตาม เราถ้าหากไม่สามารถที่จะรักษากาย วาจา น้ำใจของตัวได้ เรื่องอุบายของตัวเองก็ให้ระลึกนึกคิดถึงพระศาสนา ถึงพระศาสดาผู้เป็นครูสอนของเราว่า เราทำชั่วพูดชั่วคิดชั่วเสียไป ก็จะเสียส่วนใหญ่คือเสียพระศาสนา เสียพระศาสดาซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ นอกนั้นก็คิดนึกถึงครูอาจารย์ นักบวชด้วยกัน หากเราเสื่อมเสียในการทำชั่ว คิดชั่วต่างๆ พรรคพวกเพื่อนฝูงซึ่งมีชีวิตอยู่ในศาสนา เขาก็จะติฉินนินทาไป คิดหลายข้อหลายมุมมาเตือนใจของตัวให้งดให้ละอายจากชั่ว รักษาศีลของตัวให้ดี

บวชมาแล้วอย่าให้สูญเปล่า

เราผู้มาบวช ก็มาบวชเพื่อชำระ มาบวชเพื่อรักษา มาบวชเพื่อปฏิบัติ แล้ววันหนึ่งคืนหนึ่งงานของเรามันก้าวหน้าหรือมันถอยหลังอย่างไร การกระทำมามีความแน่ใจหรือไม่ว่าเราถูกต้องในอรรถในธรรมทุกสิ่งทุกอย่างไป เราต้องตรวจตราพิจารณาตัวเอง นี่คือนักบวช ที่จะดีไปได้ต้องอาศัยการนึกการคิด การแนะการสอน การสังวรรักษา ไม่อย่างนั้นก็ไม่เกิดสาระประโยชน์อะไรให้ บวชมาในศาสนาก็เลยไม่เกิดคุณค่าเพราะกายวาจาใจ กิเลสตัณหาอะไรไม่เคยตกหล่นออกไป เพราะไม่ได้ชำระ ไม่ได้พากเพียร ไม่ได้ภาวนา ไม่ได้กำจัดกิเลสตัณหา บวชสักแต่บวชเท่านั้น บวชแบบนี้กี่สิบปีร้อยปีมันก็ไม่เกิดคุณงามความดีอะไรให้ ฉะนั้นเราทุกท่านที่เขาสมมุติมั่นหมายว่าเป็นนักปฏิบัติก็พึงสอนตัวละลายตัว เมื่อจะทำจะพูดจะคิดเรื่องชั่ว อย่าไปพูดไปคิดไปทำ ถ้าหากเราประพฤติปฏิบัติถูกต้องดีงาม เราตำหนิตัวของเราไม่ได้ เขาก็ไม่มีทางตำหนิ เราเลื่อมใสในตัวของเรา เพราะการปฏิบัติข้อวัตรทุกอย่างสมบูรณ์ตลอดถึงจิตใจสงบสุข เขาเหล่านั้นก็เลื่อมใสศรัทธาเพราะเขาแสวงหาความสุขเหมือนกัน ฉะนั้นขอพวกเราทุกท่านจงหมั่นพินิจพิจารณา นำธรรมะสติปัญญามาแนะสอนตัวของเรา

พระกรรมฐาน

คุยกันมาเรื่องกรรมฐาน เรื่องครู เรื่องอาจารย์สมัยใหม่กับสมัยเก่า ท่านเป็นครูเป็นอาจารย์ของเรา กรรมฐานสมัยนี้เรียกว่าสมัยใหม่ก็ได้ เพราะสมัยเก่าเริ่มมีกรรมฐานตอนท่านพระอาจารย์มั่น อาจารย์เสาร์ ท่านยังมีชีวิตอยู่ กรรมฐานโดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีการงานด้านนอก มุ่งหน้ามุ่งตาปฏิบัติ ไม่เคยมีการก่อสร้างวัตถุ ไปพักไปอาศัยที่ไหน ก็อาศัยญาติโยมศรัทธาสร้างให้ กุฏิ กระต๊อบ เท่านั้น ที่พักที่อาศัย ศาลา โดยมากก็มุงหญ้ามุงใบไม้ ท่านอยู่แบบง่ายๆ แบบสบาย ไม่วุ่นวายก่อกวนกัน ต่างท่านต่างองค์ต่างตั้งหน้าปฏิบัติภาวนาละกิเลส

แต่ในสมัยปัจจุบันเดี๋ยวนี้ วัดวาศาสนาด้านวัตถุรู้สึกก้าวหน้ารุ่งเรืองเจริญ ไปสถานที่ใดตำหูตำตาในสิ่งก่อสร้างต่างๆ ไม่ว่าท่านว่าเรา กุฏิวิหาร ที่พักที่อาศัยรู้สึกว่าใหญ่โตหรูหรามาก แต่ทางด้านจิตใจนั้น สมัยปัจจุบันรู้สึกว่าลำบาก พระเณร ครูอาจารย์ไปพบปะกันในสถานที่ต่างๆ ไม่ค่อยจะพูดถึง

ธรรมะทางการปฏิบัติ มักอยากจะคุยถึงสร้างอันนั้นสร้างอันนี้ ได้จตุปัจจัยมาจากที่ไหน ทำอย่างไรมันจึงจะเสร็จ ไปกันแง่นั้นโดยส่วนใหญ่ อยากไปทั้ง ๙๙% แหละ ไปแบบนั้น แต่สมัยก่อนตอนท่านพระอาจารย์มั่นยังอยู่ พระเจ้าพระสงฆ์ก็ถือท่านเป็นสำคัญ เพราะตัวของท่านอยู่สถานที่ใด ท่านก็อยู่แบบสงบ ศาลากุฏิที่อยู่ของท่านก็ไม่มีอะไรที่แตกต่างหรูหราใหญ่โตอะไร ท่านไม่เคยส่งเสริมในการก่อสร้างด้านวัตถุ ส่งเสริมในการประพฤติปฏิบัติ พระเณรไปนมัสการกราบไหว้ท่าน ท่านก็จะต้องถามถึงจิตใจการภาวนาภายใน ทุกองค์จะต้องเตรียมไป เข้าไปหาท่านคือคนที่ยังไม่มีหลักจิตใจ ภาวนาไม่เป็นไปก็กลัวท่านถาม ก็เร่งทำความพากความเพียรจนรู้เห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นขึ้นในจิตในใจ เมื่อท่านถามจะได้ไปเล่าถวายท่าน ท่านถามทุกระยะไป นอกจากนั้น พรรคพวกเพื่อนฝูงที่วิเวกในสมัยก่อนพอเจอกันก็ถามเป็นยังไง ไปพักที่ไหนมา ได้กำลังทางจิตใจเป็นอย่างไร ก็เล่าสู่กันฟังเป็นอย่างนั้น ไม่มีการถามสร้างอะไร เสร็จหรือยัง ได้ทุนมาจากไหน ไม่มีการถามกัน นี่หมายถึงระยะเวลาก็ยังไม่นานเท่าไหร่ ตอนอาจารย์มั่นมานี้ก็ ๒๐ กว่าปี ยังไม่ถึง ๓๐ ปี ที่ท่านล่วงลับไป

ยิ่งในสมัยพุทธกาลเล่า ก็ยิ่งไปกันใหญ่ การอยู่การอาศัยการปฏิบัติโดยส่วนใหญ่ ผู้มาประพฤติปฏิบัตินั้นมุ่งมั่นในการละถอนกิเลสทางใจ ไม่ได้ติดในด้านวัตถุเพราะพวกเหล่านั้นท่านออกมาจากตระกูลใหญ่ๆ เป็นคนที่มีสมบัติเพียงพอมาแล้ว เบื่อหน่ายในสมบัติ เบื่อหน่ายในการครองฆราวาส อยากมาสู่บรรพชิตเพศ มุ่งหน้ามุ่งตาภาวนาละกิเลส ตามพุทธประวัติหรืออนุพุทธประวัตินั้นไม่มีสถานที่ใดที่พระเจ้าพระสงฆ์จะไปก่อสร้างขึ้น นอกจากญาติโยมซึ่งเป็นฆราวาสผู้มุ่งบุญหวังกุศลสร้างถวาย เช่น นางวิสาขา สร้างถวายก็หลังใหญ่หลังโต สิ้นเงินไปตั้งหลายโกฏิ รู้สึกว่าจะ ๒๗ โกฏิ ทั้งหมด ๒๗ โกฏิก็เป็น ๒๐๐ กว่าล้านถ้าเป็นสมัยปัจจุบัน นั่นก็ไม่มีใครอยู่ดูแล พระเจ้าพระสงฆ์ซึ่งเป็นพระอรหัตอรหันต์แล้วก็ตาม ท่านก็เผ่นหนีเพราะหนวกหู อยู่ไม่สบายการก่อสร้าง จึงได้ติดตามอาราธนาพระโมคคัลลานะได้องค์เดียวเท่านั้นมาพักมาอาศัยอยู่นั่นตอนก่อสร้าง นี่แสดงว่าการก่อสร้างในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้า

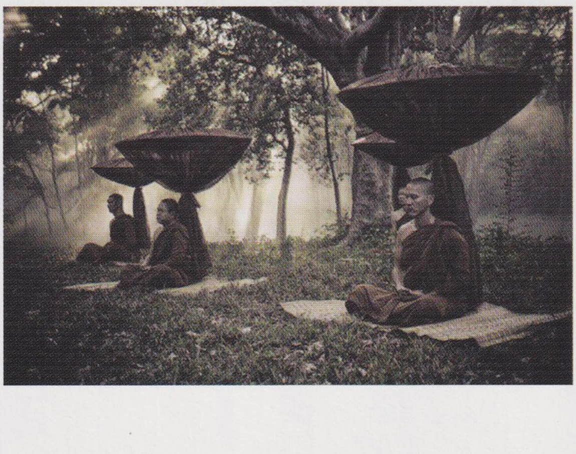

ก็ทรงบัญญัติเอาไว้ในพระวินัยหลายแห่ง ก่อสร้างที่อยู่ที่อาศัยเป็นเฉพาะส่วนตัว ก็จำกัดเอาไว้ ถ้าทำใหญ่กว่านั้น ท่านก็ปรับอาบัติหนักจนถึงสังฆาทิเสส เพราะห้ามกั้นไม่อยากให้ภิกษุเป็นนักก่อสร้างทางวัตถุ อยากให้ก่อสร้างทางใจ

ทางวัตถุนั้นจะมีมากมายสวยงามขนาดไหน ถ้าหากใจผู้อยู่ผู้อาศัยไม่เป็นสุข ไม่สบาย มีกิเลสตัณหาเป็นเครื่องรบกวนแล้ว มันก็ไม่มีความหมายอะไร วัตถุนั้นสร้างง่าย สร้างใจสร้างยากกว่า และเมื่อสร้างได้ก็ถาวร จริงจังไม่มีวันเวลาที่จะเสื่อมโทรมหรือเสียหายเหมือนวัตถุ วัตถุเราสร้างขึ้นเป็นที่อยู่ที่อาศัย เราไม่จากมัน มันก็จากเรา คือบางทีมันก็พังไปก่อน บางทีเราก็ตายไปก่อน แต่ธรรมะที่พวกเราประพฤติปฏิบัติภายใน เราจะเห็นจะเข้าใจในตัวของตัวเอง สิ่งใดที่เรากระทำบำเพ็ญเห็นรู้มีอยู่ในเรา สิ่งนั้นมันจะไม่เสื่อมสลายถ้าหากเป็นธรรมะที่แท้จริง เห็นจริงขึ้นในจิตในใจ ถึงสิ่งนั้นมันจะสลายไปในความจำก็ตาม แต่ความประทับใจมันจะมีอยู่

งานสำคัญของนักบวช

การงานของนักปฏิบัตินักบวชนั้นงานสำคัญที่สุด ก็คืองานตั้งใจละกิเลส ตั้งใจปฏิบัติรักษาสังวร กาย วาจา ใจของตัวอยู่ตลอดระยะเวลา มีสติประคองรักษาจิตใจไม่ว่าจะยืนจะเดินจะนั่งจะนอนให้ทราบว่าวาระจิตของเรานึกคิดออกไปนอกลู่นอกทางหรืออยู่ในวงของธรรมะกรรมฐาน ตรวจตราพิจารณาคิดอ่านรักษาเอาไว้ ไม่ให้ใจฟุ้งปรุงยุ่งเกี่ยวกับเรื่องข้างนอก เรื่องข้างในคือกรรมฐานที่เราพินิจพิจารณาอยู่นั้นมันหยาบมันละเอียดขนาดไหน กับทุกวันที่ผ่านมาจิตใจมันเย็นมันสบายทวีขึ้นหรือมันกลับไปชั่วไปเสีย ต้องตรวจตราพิจารณา ไม่อย่างนั้นการปฏิบัติที่จะเป็นไปเพื่อความก้าวหน้ายากบางวันก็สงบเยือกเย็นดีมีความสุขความสบาย จิตใจไม่ส่ายแส่วอกแวกไปตามสัญญาอารมณ์ข้างนอก สงบละเอียดคิดอ่านพิจารณาอะไรก็เข้าใจชัดเจน แต่บางวันมาจิตใจไม่เป็นอย่างนั้น มีแต่ความวุ่นวายเดือดร้อน ส่ายแส่ตามกระแสของกิเลสตัณหา มันเป็นเพราะอะไรมันต้องตั้งใจพิจารณาหาสาเหตุของมัน ไม่อย่างนั้นจะโดนอยู่เรื่อยดีเกิดขึ้นไม่ทราบว่ามันเกิดขึ้นจากสาเหตุอะไร ชั่วเกิดขึ้นก็ไม่ทราบว่ามันเกิดขึ้นมาจากเหตุอะไร เลยปฏิบัติกระทบฝั่งอยู่เรื่อยไป ใจไม่ผ่องใสใจไม่เป็นสุข ใจไม่สงบ นี่คือการปฏิบัติที่ตัวของตัวไม่ตรวจตราพิจารณาคิดหาทางแก้ไข การปฏิบัติจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับนักบวช

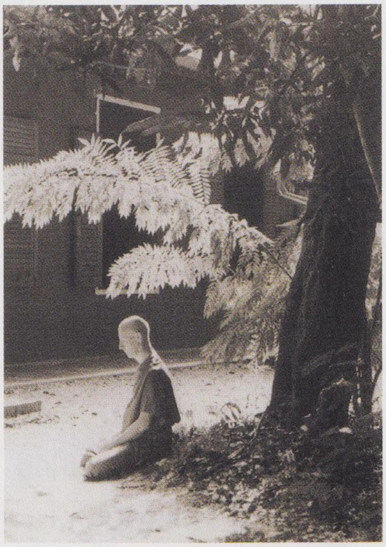
วัตรนอกวัตรใน

นักบวชปฏิบัติไม่ได้ ไม่ตั้งหน้าตั้งตาเอาใจใส่ในข้อวัตรปฏิบัติของตัว ฆราวาสก็ไม่มีทางเพราะการงานเขามาก นี่ฆราวาสเขาบางผู้บางคน เขามีจิตใจละเอียด พูดธรรมะธัมโมซึ่งเกิดขึ้นเป็นขึ้นจากการฝึกปฏิบัติของเขาน่าฟัง แต่เราอยู่ในวัดในวาเป็นพระเป็นเจ้า ไม่มีการยุ่งเกี่ยวกับการงานด้านนอก มีแต่ตั้งหน้าตั้งตาจะภาวนาละกิเลส แต่ไม่ทำกันจริงจังอย่างนั้นมันจึงไม่เกิดอะไรให้ ทั้งๆ ที่ไม่มีอะไรการงานที่ยุ่งเหยิงวุ่นวายภายในวัด มีแต่ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติ ข้อวัตรซึ่งเป็นข้อวัตรส่วนรวมประจำนั้น มันก็ไม่ได้มีกี่นาทีกี่ชั่วโมง เช่น ตักน้ำ ปัดกวาด ประเดี๋ยวเดียวมันก็ผ่านไปเสร็จไป แต่การงานอย่างนั้นถ้าหากถือว่าเป็นการละกิเลสในตัวมันก็ไม่ถือว่าเสียเวลา เพราะเราทำข้อวัตรส่วนนั้นมันก็เป็นการกำจัดกิเลส คือกำจัดความเกียจคร้านของตัวออกไป นอกจากนั้น ถ้าเราใช้ปัญญาพินิจพิจารณาการปัดกวาด มันก็พอจะเกิดปัญญาได้ เพราะวานนี้ก็ปัดกวาดไป แต่วันนี้มีมาใหม่อีก สิ่งที่จะควรปัดควรกวาดมันหล่นลงมาตกลงรกจิตใจของเราเอง ถ้าไม่หมั่นปัดกวาดดูแลรักษา ไม่มีสติปัญญาควบคุมมันก็ทำนองเดียวกันกับลานวัด ไม่ทราบว่าอารมณ์สัญญาอะไรมันผ่านมาทางตามันก็เข้าไปสู่ใจ ผ่านมาทางหูมันก็เข้าไปสู่ใจ มันมาจากทวารใดมันก็เข้าไปสู่ใจทั้งนั้น ใจจึงสกปรกต้องได้ปัดกวาด คือต้องตั้งสติพิจารณาด้วยปัญญา ชำระสิ่งต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นพิษเป็นภัย ไม่สงบสุข ไม่เยือกเย็นให้ ให้มันตกออกไปหลุดออกไปจากจิตจากใจของตัว

นี่คือการทำข้อวัตรพินิจพิจารณาเทียบนอกเทียบในสำหรับชำระใจของตัว มันไม่มีทางชั่วทางเสียอะไร คนที่มีสติมีปัญญากำกับรักษาประพฤติปฏิบัติอยู่ทุกกาลทุกเวลา คนนั้นแหละได้ชื่อว่าผู้มีความเพียร คือเป็นตปะเผากิเลส สิ่งใดที่เป็นกิเลสตัณหามานะทิฏฐิ สิ่งที่ไม่ดีทำโทษทำทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่ตัว นำมาคิดอ่านไตร่ตรองพินิจพิจารณาชำระมันออกไปเพื่อให้มันสะอาดให้มันผ่องใส ให้มันสงบให้มันเย็น เพราะความสะอาดนั้นเป็นของสำคัญ ไม่ว่าสะอาดข้างนอกไม่ว่าสะอาดข้างใน สกปรกเท่าไรไม่มีใครต้องการ เสื้อผ้าที่สกปรกก็ไม่มีใครชอบจะนุ่งจะห่มกัน กุฏิวิหารสกปรกก็ไม่น่าอยู่น่าอาศัย ไม่น่านั่งน่านอนน่าพักผ่อน ร่างกายสกปรกถึงไม่มีโรคภัยภายใน มันก็อยู่สะดวกสบายไม่ได้ เพราะมันสกปรก จะนั่งอยู่ก็ไม่เป็นสุข จะนอนอยู่ก็ไม่เป็นสุข เพราะมันสกปรก มันไม่สะอาด จิตใจสกปรกก็ทำนองเดียวกัน ฉะนั้นท่านจึงให้รักษาความสะอาด เมื่อมันสะอาดแล้วเป็นที่ชอบใจของทุกคนไป คนที่เกียจคร้านไม่ปรารถนาจะทำข้อวัตรปฏิบัติชำระที่พักที่อาศัย เขาเหล่านั้นก็ต้องการพักต้องการอยู่ที่สะอาด น้ำที่สกปรกเราก็ไม่นิยมจะอาบจะดื่ม น้ำใจที่สกปรกก็ทำนองเดียวกัน หมั่นพินิจพิจารณาชำระมัน เมื่อมันสะอาดมันก็มองเห็นสิ่งต่างๆ ชัดเจนตามเป็นจริง ถ้าน้ำสะอาดมันก็น่าอาบน่าดื่ม อะไรตกลงไปเราก็มองเห็นเพราะมันสะอาด ถ้ามันขุ่นมันก็ไม่มีทางที่จะมองเห็นได้เขาเอาของเป็นพิษเป็นภัยทิ้งลงไปหมักดองเอาไว้ เราก็ไม่มองเห็น ถ้ามันสะอาดมันมองเห็นเสื้อผ้าสะอาดก็น่านุ่งน่าห่ม มันจะสะอาดได้เพราะอาศัยเจ้าของเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดูแลรักษามันจึงจะสะอาด ไม่ใช่มันสะอาดมาแต่เดิมของมัน เพราะสิ่งที่มาเกี่ยวข้องกับเรื่องข้างนอกก็ดีเรื่องข้างในก็ดีมันมีอยู่ทุกระยะ ไม่ว่าเราจะยืนจะเดินจะนั่งจะนอน มันเกิดขึ้นมันมีขึ้น พูดถึงด้านจิตใจพูดถึงด้านที่อยู่ที่อาศัยก็เหมือนกัน ฝุ่นละอองมันปลิวมาตกมาลานวัดลานวา ก็ใบไม้มันหล่นมันหลุดลงมาทั้งๆ ที่เราปัดกวาดอยู่เรื่อย มันก็มีสกปรกอยู่เรื่อย เหตุนั้นจึงได้มีข้อวัตรเป็นประจำสำหรับทำความสะอาด

ข้อวัตรภายนอกเราก็พอที่จะรู้จักกันว่าควรทำอย่างไร เพื่อความสะอาดของที่อยู่ที่อาศัย ถ้าใจมันสกปรก ข้างนอกมันก็ชอบสกปรกไปตาม คือมันไม่มองเห็นสิ่งต่างๆ ว่ามันสกปรก แล้วไม่อยากชำระถือว่าเป็นธรรมดาไป ถ้าหากใจมันสะอาด เห็นสิ่งใดมันไม่เหมาะสม ก็รีบกำจัดสิ่งนั้นออกไปเพื่อความสะอาด ตาดูก็สบายตา ใจคิดก็สบายในจิตในใจเพราะที่อยู่ที่อาศัยมันสะอาด ฉะนั้นข้อวัตรของนักปฏิบัติ นักบวชมันจึงมีมาก เช่น เสนาสนะวัตร เวจกุฎีวัตร มันมีวัตร มีตั้งหลายข้อ มีตั้ง ๑๓-๑๔ ข้อ แต่เฉพาะวัตรนอกคือที่อยู่ที่อาศัย ส่วนวัตรในคือด้านจิตใจนั้น มันยังมีมากยิ่งสกปรกง่าย เราจะอยู่ในมุ้งในหมอน สัญญาอารมณ์มันก็ไม่ขัดข้อง จะมีกำแพงใหญ่โตขนาดไหน จะมีฝาหนาแน่นขนาดไหน เรื่องอารมณ์สัญญากิเลสตัณหามันไหลเข้าไปสู่จิตสู่ใจของเรา ฉะนั้นท่านจึงให้ชำระ มีสติมีปัญญาดูแลรักษาสังวรเอาไว้ต่อกัน ชำระใจให้สะอาด ใจที่สะอาดไม่สกปรกด้วยกิเลสตัณหา จะอยู่ในสถานที่ใดมันสุขมันสบายเพราะมันสะอาด มันจะสะอาดได้ก็ต้องชำระด้วยสติด้วยปัญญา ด้วยศรัทธาความเพียรของตัว ไม่ใช่อยู่ๆ กิเลสตัณหามันจะหายไป หรือทำสะอาดมันจะเกิดขึ้นให้ อย่างลานวัดของเรา เราไม่ปัดกวาด ปล่อยไว้วันสองวันเท่านั้น มันก็เหมือนกันกับว่าไม่มีพระมีเณรอยู่ในนั้น เป็นวัดเปรต วัดผีไป ใครเข้ามาก็ตำหนิว่ารก มันรกมาจากที่ไหน รกมาจากใจของพระของเณรในวัด ไม่ตั้งหน้าตั้งตาปัดกวาดรักษา ขาดข้อวัตรเพียงนอกๆ ก็ทำความสะอาดไม่ได้ ในเข้าไปมันจะสะอาดได้อย่างไร

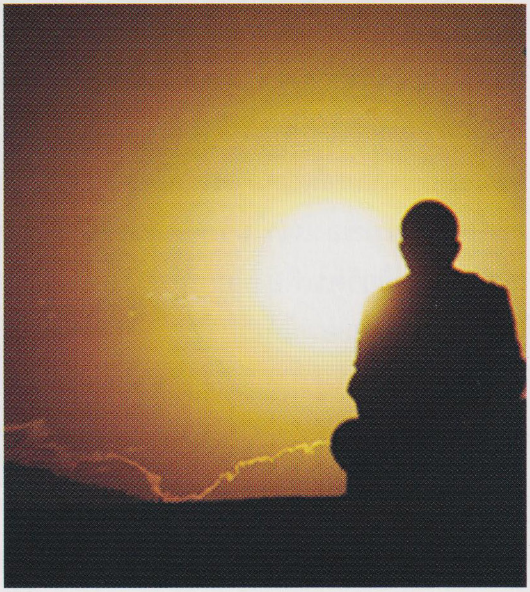

พระเถระสมัยพุทธกาลเคารพในข้อวัตร

สมัยพุทธกาล พระสารีบุตรท่านประกอบความเพียรเข้านิโรธสมาบัติ ก่อนจะเข้านิโรธสมาบัติ ไม่ได้ปัดกวาดลานวัด นิโรธสมาบัติเป็นกิจสำคัญ เป็นความเพียรเป็นธรรมซึ่งพวกเราท่านไม่เข้าใจกัน เพราะเป็นธรรมที่ละเอียด พระอรหันต์หรือพระอนาคาเท่านั้นจะเข้าได้เพราะเป็นกิจที่ละเอียด ไม่มีสัญญาอารมณ์เวทนาอะไรที่จะไปรบกวนใจที่เป็นนิโรธสมาบัติ เหตุนั้นท่านจึงนั่งอยู่ได้ตลอดเจ็ดวันเจ็ดคืน ไม่มีการหิวโหยเหน็ดเหนื่อยเจ็บปวด เข้านิโรธสมาบัตินั้นเป็นเรื่องที่ผู้ปฏิบัติอยากจะเข้ากันถ้าหากเข้าได้ ไม่ใช่ของง่ายของธรรมดา เป็นของละเอียด และการเป็นนิโรธสมาบัตินั้นไม่มีทางทำให้ตัวท่านและคนอื่นเสียหาย สัตว์อื่นเสียหาย ออกมาจากนิโรธสมาบัติ โปรดใครเข้าคนนั้นจะได้อานิสงส์ในปัจจุบันทันตา เช่นเขาให้ทานปรารถนาอะไร เขาคนนั้นจะได้อานิสงส์ในชาติปัจจุบันนั้นตามความปรารถนาของเขา อานิสงส์แรงกล้าถ้าหากพระเข้านิโรธสมาบัติได้ แต่นี่เห็นแต่ในตำรับตำรา

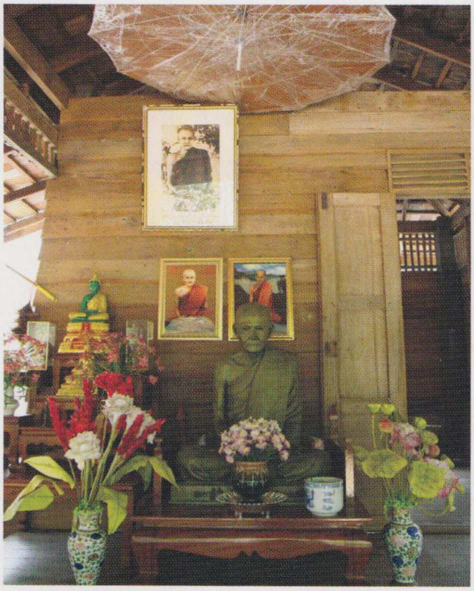
ถึงท่านเข้านิโรธสมาบัติคือปฏิบัติธรรมละเอียดอ่อนขนาดนั้น ไม่ได้ปัดกวาดลานวัดก่อนจะเข้า พระพุทธเจ้าจึงเสด็จมาเหยียบแผ่นดินด้วยพระบาทของท่านตรงหน้าที่พระสารีบุตรเข้านิโรธสมาบัติอยู่ พอออกจากนิโรธมาเจ็ดวันแล้วมาเห็นรอยพระบาทพระพุทธเจ้าเหยียบเอาไว้ ก็พิจารณาว่าเราขาดข้อวัตรปัดกวาดก่อนจะเข้านิโรธสมาบัติ พระพุทธเจ้าท่านจึงมาแสดงรอยพระบาทอย่างนี้ นี่พระอริยบุคคลในสมัยพุทธกาลข้อวัตรปฏิบัตินิดหน่อยเล็กน้อยท่านถือเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ที่มีอรรถมีธรรมในใจเป็นอย่างนั้น

ครูอาจารย์ผู้นำทาง

การปฏิบัติธรรมะถ้าไม่รู้เรื่องของการปฏิบัติ เราจะปฏิบัติไปสุ่มสี่สุ่มห้า มันก็ไม่เกิดประโยชน์ให้ บางทีก็อาจจะผิดพลาดไปจนเสียใจภายหลัง ฉะนั้นการปฏิบัติธรรมะจึงต้องมีการศึกษา มีครูมีอาจารย์แนะสอน เพียงแต่ตำรับตำราถ่ายเดียวไม่เพียงพอ เพราะตำรานั้นท่านไม่ได้เขียนเอาไว้ทุกแง่ทุกมุมไป วาระจิตของคนที่คิดปรุงไปนั้น ท่านไม่ได้เขียนไว้ทุกอย่าง การปฏิบัติถ้าหากไม่รู้จักทางปฏิบัติมันก็ทำให้ตัวชั่วเสียผิดพลาด

มีแต่พระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น ซึ่งปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ไม่เคยได้ยินได้ฟังมาจากใคร ตั้งใจปฏิบัติ นั้นเป็นเรื่องวิสัยของพุทธะวิสัยของสัพพัญญู คือตรัสรู้ด้วยพระองค์เองหรือปัจเจกพุทธะนั้นก็ปฏิบัติด้วยตัวของท่านเอง โดยไม่ได้สดับรับฟังมาจากคนอื่นก็สามารถที่จะตรัสรู้ คือทำลายกิเลสให้ตกไปหมดไปได้ ส่วนสาวกอรหันต์ทั่วไปสาวกะ ก็คือผู้สดับรับฟังจากคนอื่นมาจึงสามารถที่จะปฏิบัติรักษา กาย วาจา ใจ ของตน ทำลายกิเลสตัณหาความชั่วเสียต่างๆ นานา ภายในจิตให้หลุดหล่นออกไปได้ ถ้าหากไม่มีการศึกษาไม่มีการสดับรับฟัง ปฏิบัติไปด้วยอำนาจความชอบใจของตนบางทีอาจผิดพลาด ไม่ใช่บางทีแหละโดยมากผิดพลาด หรือไม่มีทางที่จะตรัสรู้ได้ เพราะวิสัยของสาวกต้องอาศัยการสดับรับฟัง ฉะนั้นการฟังจึงเป็นเรื่องจำเป็นอันหนึ่งมองข้ามไม่ได้ ทุกคนจะต้องเอาใจใส่ในการสดับรับฟัง เพราะการฟังธรรมนั้นอย่างน้อยก็ทำให้จิตใจของตัวผ่องใส ทำให้ตัวของตัวมีความเห็นถูกต้อง

วิธีการฟังธรรมะด้านปฏิบัติ

พวกเราท่านทุกคนก็เคยฟังกันมาธรรมะด้านปฏิบัตินั้น โดยส่วนใหญ่ท่านไม่ได้สอนไปที่อื่น สอนที่กายที่ใจของพวกเรา เพราะเหตุใดจึงสอนมาที่กายที่ใจ ก็เพราะกาย ใจ เป็นต้นตอของความดีความชั่ว ความดีความชั่วกิเลสตัณหาไม่ได้เกิดขึ้นจากป่าจากดง ไม่เกิดขึ้นจากดินฟ้าอากาศ เกิดขึ้นจากกายจากใจของพวกเรา ฉะนั้นการแสดงธรรมะจึงแสดงเรื่องของกายของใจ ไม่ได้แสดงไปที่อื่น ผู้ฟังก็เอากายเอาใจเป็นผู้ฟัง ขณะที่เราฟังธรรมะอย่าปล่อยใจให้คิดปรุงฟุ้งไปส่วนนอก ให้กำหนดบทธรรมหรือจะกำหนดจิตนิ่งคอยรับฟังแต่ธรรมะที่ท่านอธิบายไปเท่านั้น อย่าไปคิดปรุงว่าท่านจะแสดงอะไรให้เราฟัง นั่นเป็นหน้าที่ของผู้แสดง ส่วนเรากำหนดจิตของเราให้อยู่ในขอบเขต อย่าส่งออกไปข้างนอก ถ้าเราตั้งใจแบบนั้นการฟังธรรมที่ท่านแสดงไปก็ไม่มีการรั่วไหลออกไปสู่ที่อื่น มีแต่ทางที่จะรั่วไหลเข้าไปสู่ใจของเราฝ่ายเดียว ใจที่ไม่เคยสงบระงับ ก็จะสงบระงับ หรือยังไม่สงบระงับก็ไม่คิดปรุงไปส่วนอื่นที่จะเป็นโทษเป็นภัย นำทุกข์มาให้แก่ตัว พอเรารักษาระวังไว้ไม่ให้ใจคิดปรุง นี่เป็นการฟังธรรมะทางด้านปฏิบัติ ถ้าตั้งจิตตั้งใจไว้อย่างนั้น ใจก็จะมีวันเวลาได้รับความสงบ รับความสบาย มีความเอิบอิ่มปีติในอรรถในธรรม

ที่เกิดของธรรมะ

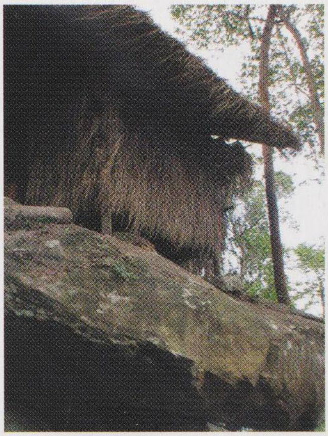
เรื่องของธรรมะที่จะพูดจะสอนมันก็ไม่ได้มีที่อื่นที่ไกล มีอยู่ที่กายที่ใจของทุกคน แต่พวกเราไม่สามารถพินิจพิจารณาให้เกิดธรรมะ ก็เหมือนกันกับว่าธรรมะไม่มีในเรา ความจริงพระพุทธเจ้าตรัสรู้และนำธรรมะมาสอนโลก ไม่ได้เอาออกมาจากที่ไหน เอาออกมาจากกายจากใจของพระพุทธองค์ กายใจนี้ถ้าหากพิจารณาในทางธรรมะเพื่อละถอนกิเลสมันก็เป็นธรรมะ ถ้าหากพิจารณาให้ตรงกันข้ามไปในทางกิเลสตัณหาก็เกิดเป็นกิเลสตัณหาขึ้น เนื่องด้วยใจของเราฉลาดหรือโง่ที่จะนำธรรมะเข้ามาอบรมศึกษา หรือโง่ไม่นำธรรมะมาปฏิบัติกายใจเท่านั้น ท่านอาจารย์ฝั้นท่านจึงพูดเรื่องธรรมะไม่มีอื่นคือรูปธรรมนามธรรม รูปธรรมก็หมายถึงรูปทั่วไปที่พวกเราเห็น จะเป็นรูปภายนอกก็ดีรูปภายในก็ดี ถ้าหากพิจารณาให้เกิดธรรมะมันก็เกิดธรรมะได้ นามก็คือสิ่งที่แสดงขึ้นเป็นตัวเป็นตน ไม่สามารถที่จะมองเห็นด้วยตาเนื้อแต่ทราบได้ เช่นความสุข ความทุกข์ หรือเฉยๆ หรือความจำได้ เช่นเสียงต่างๆ สัญญาอารมณ์ สังขารความปรุงในจิตในใจ นี่เรียกว่านาม คือไม่มีเนื้อมีตัวแต่มันก็มีอยู่ สิ่งเหล่านี้แหละเป็นธรรมะ ไม่ใช่เรื่องอื่นเป็นธรรมะ

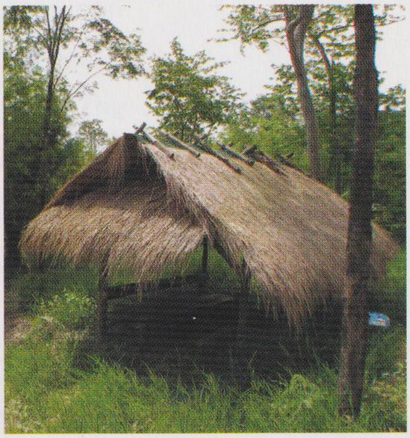
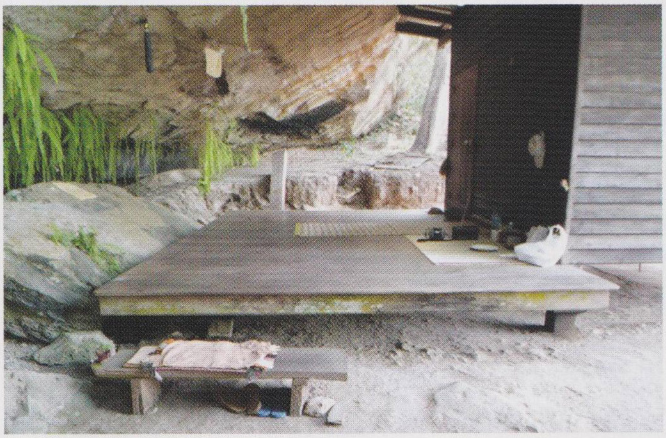
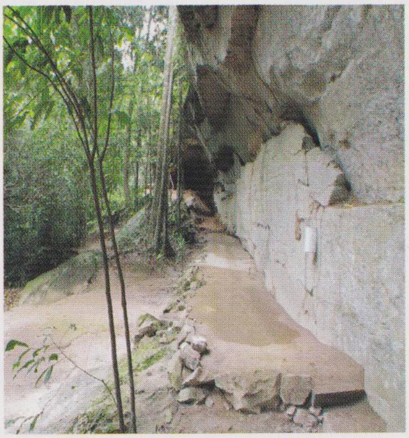
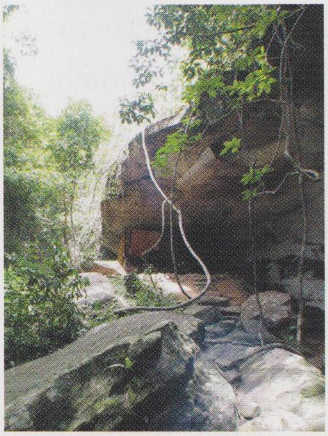
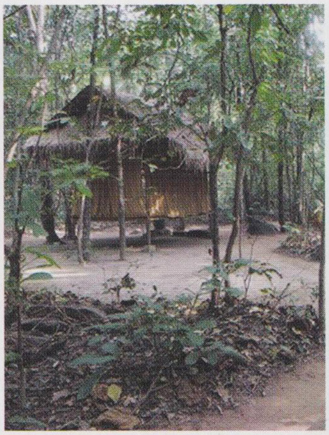
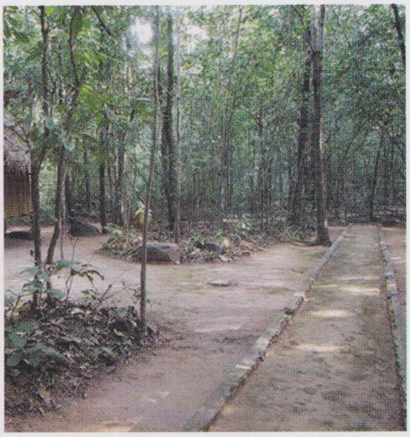

สัปปายะ ๔

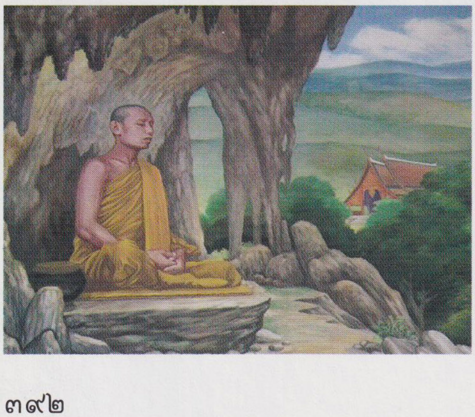
ความจริงครูอาจารย์สมัยก่อนก็ตาม สมัยพุทธกาลก็ตาม สมัยปัจจุบันก็ตามที่ได้ธรรมะมาสอนพวกเรา ซึ่งเป็นสัจธรรมจริงจังอันนั้น ท่านไม่ได้มาจากความหรูหรา ท่านไม่ได้มาจากสถานที่เอิกเกริกเฮฮา ท่านไม่ได้มาจากความเป็นอยู่แบบสุขสบาย ท่านอาศัยอยู่ตามป่าตามเขาตามร่มไม้ตามกระต๊อบ การเจริญภาวนาละกิเลสมันง่าย มันสบาย มันสะดวก เพราะไม่มีการรับผิดชอบเรื่องอื่น มีแต่ตั้งหน้าภาวนาเท่านั้น ยิ่งมีวัตถุมากเท่าไรก็เป็นภาระดูแลรักษา อยู่ในที่วุ่นวายผู้คนเพ่นพ่านเท่าไร มันก็ไม่สะดวกในการประพฤติปฏิบัติ ฉะนั้นท่านที่ได้ธรรมะมาสอนพวกเราโดยส่วนใหญ่หรือโดยทั้งหมด ท่านได้มาจากป่าจากเขา จากที่ทุกข์ยากกันดาร พระพุทธเจ้าตรัสรู้ก็ทราบว่าท่านตรัสรู้ในป่า สอนธรรมะเบื้องต้นเป็นปฐมเทศนาก็ในป่า ไม่ใช่สอนในศาลงศาลาอย่างสมัยปัจจุบัน ที่อยู่ที่อาศัยไม่มีออกมีแอร์ อะไรท่านก็อยู่ไปตามธรรมชาติ ครูอาจารย์ที่ท่านออกปฏิบัติก็ทำนองเดียวกัน โดยส่วนใหญ่ได้ในสถานที่ลำบากยากเย็นทั้งนั้น เพราะมันเห็นโทษเห็นภัยเรื่องข้างนอก ไม่มีอะไรมารบกวน มีแต่ตั้งหน้ากำหนดรักษาจิตใจของตัวอยู่ทุกระยะทุกเวลา เผลอเมื่อไรท่านก็ทราบเพราะสติอยู่กับตัวของท่าน จนได้บัญญัติถึงเรื่องสัปปายะ คือสถานที่สบายอย่างพระพุทธเจ้าท่านทราบ ท่านจึงบัญญัติเอาไว้ แต่พวกเราทั่วไปนั้นมันสบายเรื่องของกิเลส มันไม่สบายเรื่องของธรรมะ

สัปปายะของพระพุทธเจ้า เสนาสนะสัปปายะ อาหารสัปปายะ ปุคคลสัปปายะ อุตุสัปปายะ สัปปายะทั้ง ๔ ท่านให้แสวงหา ผู้ไม่ภาวนาผู้ไม่ทำจิตภายในจะไม่ทราบสัปปายะทั้ง ๔ ตามเป็นจริงได้ คือสถานที่ใด กุฏิวิหาร ศาลาใหญ่โตหรูหรา ผู้คนเข้ามาสักการบูชา ลาภสักการะมีมาก ถือว่าสถานที่นั้นเป็นสัปปายะ อยู่ก็สบาย อาหารการกิน อยากขบฉันอะไรก็ง่าย แต่จิตใจเล่าเป็นอย่างไร ไม่เคยตรวจตราพิจารณา เช่นนั้นธรรมะจึงไม่

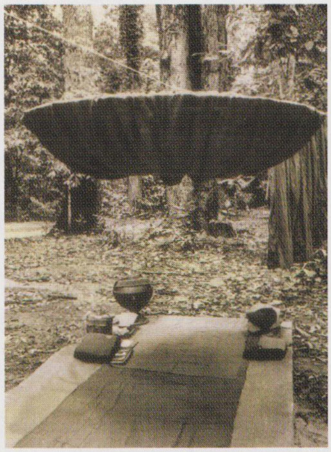

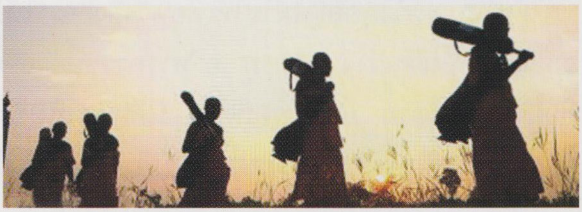
ค่อยเกิดขึ้น มีแต่ธรรมะจำมาจากตำรับตำรา ธรรมะเกิดจากภาวนาไม่ค่อยจะเกิดจะมีให้ สัปปายะที่พระพุทธเจ้ากล่าวไว้หมายถึงสัปปายะของใจ สัปปายะของธรรมะ สัปปายะที่ฆ่ากิเลส ไม่ใช่สัปปายะที่ชอบใจเอากิเลสเป็นศาสดา ที่สอนใจคือเอาธรรมะที่เกิดขึ้นจากภาวนาเป็นเครื่องวัด เราปฏิบัติอยู่ในสถานที่นั้น เคยปฏิบัติคงเส้นคงวาเดินจงกรมภาวนาตามเวลา ตั้งหน้าตั้งตาพากเพียรอยู่ จิตใจของเราเป็นอย่างไร เราก็ทราบมันเคยสงบขนาดไหน มันเคยละเอียดขนาดไหน ถ้าหากผู้ภาวนาจะต้องตรวจตราพิจารณาใจของตัว ไปบางแห่งบางที่ก็ทำเสมอต้นเสมอปลาย ไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง แต่จิตใจก็ไม่ละเอียดให้ ไม่ลงรวมให้ ไม่เยือกเย็น ไม่สงบให้ ไปบางแห่งบางที่ทั้งๆ ที่ทำอย่างเดิม พอเข้าไปเท่านั้นจิตใจเยือกเย็น จิตใจสบาย พอพิจารณากำหนดธรรมะเท่านั้น จิตรวมถึงความสงบจริงๆ จังๆ ถอดถอนขึ้นพิจารณาอะไรๆ ที่สงสัยก็ตกไปขาดไปหลุดไป นี่คือที่สัปปายะของผู้ภาวนา ดูภายในดูใจของตัว เมื่อไปแล้วตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติ ไม่ใช่ไปในสถานที่วิเวกแต่ตัวก็ก่อวิวุ่น ไม่ทำอะไรให้ มีแต่วุ่นวายในจิตในใจ สัญญาอารมณ์มีอยู่ที่ใด นำมาก่อกวนตัวเองอยู่นั้น และก็ไม่ตั้งหน้าตั้งตารักษาดูแลจิตใจของตัวว่ามันชั่ว มันดีอย่างไร สถานที่นั้นเป็นอย่างไร สถานที่นี้เป็นอย่างไร คือไม่คำนึงคำนวณถึงใจของตัว ก็เลยไม่ทราบว่าสถานที่ใดเป็นสัปปายะของใจ ถ้าหากผู้ไปภาวนาตั้งหน้ากำหนดรักษาจริงจังจะทราบสถานที่เป็นสัปปายะ เมื่อทราบก็รักษาเอาไว้ สถานที่นั้นเคยให้ความสุขความเจริญแก่ใจ เราไปภาวนาชำระกิเลส จิตใจผ่องใส จิตใจเยือกเย็น เราจะไปบำเพ็ญไปกระทำที่นั้นเพราะเป็นที่สงบสบายในจิตในใจของเรา แต่ต้องตั้งสัตย์มีความจริงในตัว อยู่สถานที่ใดให้ตั้งใจปฏิบัติ เมื่อมันเป็นมันเห็นอย่างนั้นชัดเจนแล้ว จะทราบสถานที่นั้นเป็น

สัปปายะ สถานที่นี้ไม่เป็นสัปปายะ พอเราไปเราตั้งหน้าทำอยู่คงเส้นคงวา ไม่เคยละในการกระทำบำเพ็ญ แต่มันเป็นให้ในสถานที่นั้น สถานที่นี้มันไม่เป็นให้ ก็เลยชื่อว่ามันไม่เป็นสัปปายะของใจเรา นี่หมายถึงสถานที่

ปุคคลสัปปายะ หมายถึง พรรคพวกเพื่อนฝูง หมู่สหธรรมิกด้วยกัน หรือพรรคพวกที่อยู่ในนั้น เป็นพวกที่ตั้งหน้าตั้งตามีทิฐิความเห็นเหมือนกัน คือมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่มารวมกันเข้า ใครอยากทำอะไรก็ทำไป คนหนึ่งกำลังเดินจงกรมภาวนา คนหนึ่งก็คุยกันขึ้น คนหนึ่งทำอันหนึ่งอยู่ อีกคนหนึ่งทำอันหนึ่งขึ้น คือก่อกวนจิตใจผู้ตั้งหน้าตั้งตาบำเพ็ญภาวนาไม่ให้สงบ เพราะเสียงเป็นข้าศึกของปฐมฌาน ท่านก็กล่าวเอาไว้เป็นหนามยอกใจ ถ้าหากเสียงมีมาก คนที่ภาวนายังอยู่ในขั้นต้น จิตใจจะเข้าถึงความสงบสุขไม่ได้ เพราะเสียงมารบกวนแหย่แทงอยู่เรื่อยๆ ท่านจึงให้หลบเรื่องของเสียง นั่นก็พอหลบได้ สถานที่วิเวกทางกายมันพอหาง่าย สถานที่นี้วุ่นวาย สถานที่นี้มีรูปมีเสียงก่อกวน เราหลบไปอยู่ที่อื่น ห่างไกลจากที่มีรูปมีเสียง ไปหาที่วิเวกที่อื่นมันพอหาได้ แต่วิเวกของใจเป็นเรื่องวิเวกยาก หายาก นอกจากผู้มีอรรถมีธรรม รักษาตั้งหน้าตั้งตาจริงจัง เคยเห็นเคยเป็นอยู่เรื่อยๆ ก็จะเห็นวิเวกของใจคือปราศจากสัญญาอารมณ์ต่างๆ ทางโลก ให้มีความสงบ มีความสุข ใคร่คิดติดตามเรื่องของธรรมเรื่อยไป พรรคพวกเพื่อนฝูงซึ่งเรียกว่าปุคคลสัปปายะนั้น ต่างท่านต่างองค์ต่างคนมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติ พูดคุยกันก็เรื่องธรรมะทางแก้ไขกิเลสตัณหา ไม่ได้พูดจาไปในเรื่องของโลก มีข้อข้องจิตข้องใจอะไรสงสัย เราเข้าไปศึกษาไต่ถามธรรมะจากพรรคพวกเพื่อนฝูงนั้นพออาศัยได้ ท่านจะแก้ไขอธิบายเรื่องข้อข้องใจให้เราหายสงสัย นี่คือปุคคลสัปปายะ

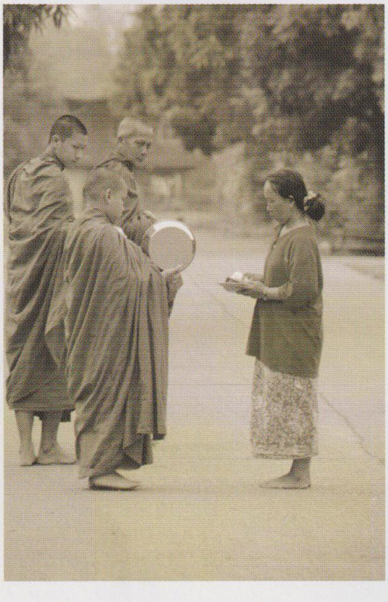

บุคคลเป็นที่สบาย ไว้เนื้อเชื่อใจกัน ไม่เป็นข้าศึกของกัน มุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน เรียกว่าปุคคลสัปปายะ บุคคลแบบนี้ก็เป็นของหายากอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าจะเป็นของหาง่าย ทั้งๆ ที่คนมีทั่วโลก แต่บุคคลที่สนใจที่มีอัธยาศัยตรงกันมันหายาก ท่านจึงว่าปุคคลสัปปายะ บุคคลเป็นที่สบาย ไม่เป็นภัยอันตราย ตาเห็นก็เย็นตา หูได้ฟังคำพูดของเราก็ไม่เป็นภัย ใจคิดอะไรในเขาก็ไม่ตำหนิ หมายถึงเลื่อมใสเต็มใจในเขา คนนั้นที่เป็นเพื่อนร่วมประพฤติปฏิบัติด้วยกันเรียกว่า ปุคคลสัปปายะ

อาหารสัปปายะ นั้นหมายถึงอาหารการขบฉันอยู่กิน ทุกคนที่มีชีวิตอยู่ได้ก็อาศัยอาหารเป็นเครื่องบำรุงรักษา ไม่อย่างนั้นก็ไปไม่ได้ การประพฤติปฏิบัติธรรมก็ต้องอาศัยอาหารเหมือนกัน ท่านจึงว่าเป็นกิจอันหนึ่งซึ่งสมณะจะต้องแสวงหา คืออาหาร

แสวงหาของสมณะไม่เหมือนของชาวบ้านเขาแสวงหา อาศัยการบิณฑบาตโดยไม่ต้องออกปากร้องขอ ใครเขาให้อะไรด้วยน้ำใสใจจริงก็รับเอา นี่คือเรื่องของอาหารเมื่อมารับทานมาขบฉันเราจะต้องพิจารณา ไม่ใช่ว่าฉันไปด้วยอำนาจของกิเลสตัณหาท่านจึงว่าให้มีปฏิสังขาโย คือพิจารณาให้แยบคายเสียก่อน ถ้าฉันด้วยตัณหา ท่านก็ปรับอาบัติ ทางพระภิกษุสามเณรเป็นอย่างนั้น ต้องพิจารณาเสียก่อน อาหารนั้นมันเป็นอย่างไร ถ้าหากพิจารณาสอนใจของตัว บางทีก็เกิดสลดสังเวช บางทีก็เกิดธรรมะความเบิกบานจิตใจขึ้น อาหารการขบฉันของพวกเราท่านที่มีชีวิตอยู่ได้ก็อาศัยคนอื่น เขาให้มาของเหล่านั้นมีคุณค่า ไม่ใช่ของเขาทิ้ง เขาให้มาบูชาประพฤติปฏิบัติตามอรรถตามธรรมของพระพุทธเจ้า เพื่อจะให้มีกำลังกายประพฤติปฏิบัติต่อไป เมื่อมีธรรมะในใจจะได้แนะสอนเขาเขาให้หวังบุญหวังกุศล ไม่ใช่ให้เพื่อหวังสิ่งอื่น ให้ของอะไรมา เป็นต้นว่าจีวรก็ตาม อาหารการขบฉันก็ตามที่อยู่ที่อาศัยก็ตาม ยาแก้โรคก็ตาม นี่คือเขาให้มาบำรุงพระพุทธศาสนา บำรุงผู้ประพฤติปฏิบัติ เขาไม่ได้ให้มา

บำรุงกิเลสตัณหา เขาให้มาเพื่อบุญเพื่อกุศล ได้ให้แก่ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบก็เป็นบุญเป็นกุศล ว่าของนั้นเราได้ถวายแก่คนๆ นั้น ท่านองค์นั้น ซึ่งท่านตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติดีชอบ เขาให้ไปแล้วเขาเย็นใจ สบายในใจ เพราะการให้ของเขา เราผู้รับของเขามาขบฉัน เราก็ต้องพิจารณาว่าเขาให้เรามาเพื่อบำรุงกายของเราจะได้เดินจงกรมภาวนาละกิเลส ไม่ให้มาเพื่อกินแล้วนอน พูดคุยกันเล่นเพลินไปในสิ่งอื่น

ถ้าเราคิดพินิจพิจารณาอย่างนั้น มันก็เป็นเรื่องสอนใจของพวกเราท่านไม่ให้นอนใจ เพราะชีวิตเป็นอยู่ด้วยคนอื่น ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติภาวนาเพื่อการแก้ไขกิเลสตัณหาของตัว เรามีหน้าที่ที่จะประพฤติปฏิบัติเต็มที่ เขาบำรุงรักษาสนับสนุนแต่เราจะไปนอนใจตายใจ ฉันแล้วไม่ตั้งหน้าทำความพากความเพียรอะไร เราก็ตำหนิตัวของเราไม่สมกับเขาที่ให้สิ่งของมาบำรุง เราจะต้องสอนเรา นอกจากนั้นเราจะพิจารณาอาหารเป็นปฏิกูลเสียก่อนจึงค่อยฉัน ก็ถูกของที่เขาให้มาเขาต้มเขาแกงมาแล้ว นึ่งหุงมาแล้ว ถ้าเป็นข้าว กับข้าว มันเป็นของจะเน่าจะเสียของนั้นอาหารนั้น ถ้าเก็บไว้ธรรมดาไม่ใส่ตู้เย็นหรือไม่อุ่นเอาไว้ ของนั้นข้ามวันข้ามคืนไปจะมีกลิ่นบูดเน่า รับประทานอีกไม่ได้ อาหารมันเป็นของปฏิกูลอยู่ตามธรรมชาติของมัน แต่อาศัยธาตุขันธ์ มันเป็นอยู่ด้วยอาหารจึงรับประทานหรือฉันได้ ถ้าหากมาฉาบตามเนื้อตามกาย อาหารที่เราชอบ เราก็อยู่ไม่ได้เพราะมันแสบมันเหม็น เราไม่ต้องการ นี่เรารับประทานลงไปสู่ท้องสู่ไส้ของเรา อาหารนั่นแหละมาบำรุงร่างกายของเราให้มีกำลังที่จะเดินจงกรมภาวนาที่จะทำความพากความเพียรต่อไป แต่อาหารนั้นมันเป็นของปฏิกูล ร่างกายทั่วไปของเราที่เราสมมติมั่นหมายว่าชาย ว่าหญิง ว่าสวยว่างามนั้น ก็เป็นของปฏิกูลเหมือนกัน นี่คือการพิจารณาเรื่องอาหาร

แต่จะให้มันเป็นสัปปายะนั้นที่ท่านเรียกว่า อาหารสัปปายะ หมายถึงเราฉันลงไป เราทานลงไป เราจะต้องสังเกตจิตใจของเราอีก วันนี้ทำความพากความเพียรมันเป็นอย่างไร จิตมันผ่องใสหรือเศร้าหมอง เราจะต้องตรวจตราพิจารณา อาหารก็สามารถที่จะเป็นพิษเป็นภัย ทำจิตทำใจให้ง่วงเหงาหาวนอน ทำจิตทำใจให้เศร้าหมองเพิ่มเติมราคะตัณหาได้ เป็นบางสิ่งบางประการเหมือนกัน ฉะนั้นพระพุทธเจ้าผู้รู้ ท่านจึงให้พินิจพิจารณาการขบฉันของเราในอาหารเหล่านั้น อาหารประเภทใดที่ฉันลงไปเบากายเบาใจ ประพฤติปฏิบัติเป็นไปเพื่อความผ่องใส เป็นไปเพื่อความสงบเย็น อาหารประเภทนั้นเป็นสัปปายะสำหรับเรา ควรที่จะเลือกอาหารประเภทนั้นไว้ขบฉัน อาหารประเภทใดฉันลงไปทำให้ร่างกายเกิดความไม่สบาย เป็นพิษเป็นภัยต่อโรคในกายก็ดี หรือฉันไปทานไปทำจิตทำใจให้เกิดราคะตัณหา ภาวนาไม่สงบ เราจะต้องสังเกตว่าอาหารนั้นไม่เป็นสัปปายะสำหรับตัวของเรา เราจะต้องพยายามปล่อยวางอาหารนั้น ถึงธาตุขันธ์มันชอบเราก็จะต้องปล่อย เพราะเรารักธรรมยิ่งกว่ารักอาหาร

ถ้าหากเราพินิจพิจารณาอย่างนั้นจะทราบอาหารอย่างไรที่เป็นไปเพื่อสัปปายะสำหรับตัวของตัว ไม่อย่างนั้นก็จะไม่ทราบ มีอะไรก็ขบฉันไป มีกิเลสตัณหาเป็นศาสดา เป็นผู้แนะสอน อยากอะไรก็ฉันไป ทานไปในสิ่งนั้น จิตใจจะเป็นไปอย่างไรไม่ค่อยดูแลรักษา นี่คือเอากิเลสตัณหาเป็นศาสดาผู้แนะสอนใจ ถ้าหากว่าเอาธรรมะเป็นเครื่องสอนใจนั้น จะต้องดูภายในว่าขบฉันอะไรลงไปแล้วมันเป็นอย่างไร ถ้าหากว่ามันเป็นภัยต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมไม่ก้าวหน้า เราจะต้องรีบละถอนอาหารอันนั้น อย่าไปขบฉันในเมื่อพอหาอาหารอื่นทดแทนได้ นี่จะต้องพิจารณาอย่างนั้น สำหรับอาหารสัปปายะโดยส่วนใหญ่นักภาวนาถ้าหากพิจารณาตัวเองจะพอทราบ อาหารประเภทที่ผัดๆ มันๆ พวกเนื้อพวกหมูต่างๆ นั้นมักจะเสริมการหลับการนอนเก่ง กิเลสตัณหาภายในก็มักจะพุ่งปรุง ถ้าหากเป็นผักเป็นน้ำพริกพวกเหล่านี้รู้สึกว่าดีจะรู้จะเข้าใจได้ พอเราไปอยู่ในสถานที่อดอยากยากจน อาหารไม่ค่อยมีนั้น รู้สึกภาวนาดีจิตใจเบา ร่างกายก็สบาย ในการภาวนาเราจะต้องพิจารณาตัวของเราเองจึงจะทราบว่าอาหารประเภทใดเป็นสัปปายะของกายของใจเรา นี่เป็นเรื่องทุกคนที่มาประพฤติปฏิบัติจะต้องพินิจพิจารณากำหนดรักษา ไม่อย่างนั้นวันนี้สงบดี สบายดี แต่วันใหม่เกิดวุ่นวายขัดข้องอย่างนั้นอย่างนี้ มันเป็นเพราะอะไร ก็เลยไม่ทราบสาเหตุของมัน เมื่อไม่ทราบสาเหตุ ไม่ทราบสมมติฐานของมัน จึงแก้ไขไม่ได้ หาความสงบสบายยาก เพราะเราไม่ทราบไม่เข้าใจ

อุตุสัปปายะ เป็นข้อที่ ๔ ต่อไป หมายถึง ดิน ฟ้า อากาศ เป็นสัปปายะ ดิน ฟ้า อากาศ โดยส่วนมากมันก็ไม่ค่อยรู้จักกัน ถ้าหากไม่ประสบพบเจอด้วยตัวเอง ไปสถานที่บางแห่งง่วงเหงาหาวนอนเก่ง ถึงนอนให้เท่าไรก็ไม่พอ ลืมตาไม่อยากขึ้น อยากหลับอยากนอนอยู่เรื่อยๆ เมื่อมันนอนมาก เมื่อมันง่วงอยู่อย่างนั้น การพิจารณาอะไรมันก็ไม่ค่อยแจ่มใส ให้ไปสถานที่บางแห่งอากาศมันเบามันสบาย นอนนิดๆ หน่อยๆ ก็เหมือนนอนตลอดวันตลอดคืน เดินจงกรมภาวนาก็สะดวกสบาย อากาศมันดี มันโปร่ง ให้เป็นอย่างนั้นมันก็เป็นเหมือนกัน

ท่านจึงบัญญัติเอาไว้ว่าสัปปายะของผู้บำเพ็ญภาวนามีอยู่ ๔ อย่าง คือ อาหารสัปปายะ ปุคคลสัปปายะ เสนาสนะสัปปายะ อุตุสัปปายะ เรื่องเหล่านี้แล้วแต่อัธยาศัยของใครที่เคยสังเกตตัวของตัวเองเท่านั้นที่ทราบ ถ้าหากไม่สังเกตก็จะไม่ทราบ ที่ไหนก็เหมือนกัน ถ้าหากเราไม่เอาใจใส่ในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ดูเหตุการณ์อะไร ไม่ตั้งใจทำจริงทำจัง ความเป็นไปของจิตของใจอย่าไปคิดว่ามันจะเกิดจะเป็นขึ้นเอง ยิ่งไปวุ่นวายในเรื่องภายนอกมากเท่าไหร่ คนนั้นยิ่งไกลไปจากเรื่องของธรรมะ

นิวรณ์ ๕

ใจที่ตั้งมั่นไม่ได้ ใจที่ลงรวมไม่ได้ ใจที่ไม่เป็นสมาธิ ก็เกิดขึ้นจากการนึกคิดของจิตของใจ ทางตำรับตำราท่านถือว่านิวรณ์ทั้ง ๕ เป็นเครื่องกีดกั้นไม่ให้ใจของเราท่านสงบระงับ นิวรณ์ทั้ง ๕ ก็คือ

กามฉันทะ ความใคร่ความยินดี ความติดใจในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่น่าชอบติดใจต่างๆ ถ้าคิดปรุงฟุ้งไปอย่างนี้ ใจก็จะไม่มีเวลาลงรวมได้รับความสว่างไสว ได้รับความเยือกเย็นของใจ

ข้อที่ ๒ ท่านว่าพยาบาท คือจิตที่คิดอาฆาตจองล้างจองผลาญสัตว์บุคคลต่างๆ สรุปแล้วก็คือ รัก ชัง นั่นเอง

ถีนมิทธะ ความง่วงเหงาหาวนอน จิตหดหู่ ไม่อยากจะพินิจพิจารณาอะไร มีแต่อยากจะหลับโงกง่วงอยู่อย่างนั้น ธรรมะไม่อยากคิด ธรรมะไม่อยากฟัง มีแต่อยากหลับอยู่ถ่ายเดียว นี่ก็เป็นกิเลสอันหนึ่ง เป็นสนิมอันหนึ่ง เป็นมลทินอันหนึ่ง หุ้มห่อจิตใจไม่ให้ลงรวมได้ ไม่ได้เห็นอรรถเห็นธรรม

อุทธัจจกุกกุจจะ หมายถึง เมื่อจิตไม่มีความสงบระงับ จิตไม่ลงรวม เช่นสมาธิ ความฟุ้งของจิต ฟุ้งซ่านออกไปตามอารมณ์สัญญาต่างๆ ร่างกายที่นั่งอยู่ก็รำคาญ เดี๋ยวเจ็บนั้นปวดนี่ ท่านเรียกว่า ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกุจจะ ความฟุ้งซ่านรำคาญของจิตของใจ นี่เป็นเครื่องห้ามทางสมาธิ

วิจิกิจฉา เมื่อจิตไม่เห็นอรรถธรรมอะไร ก็เกิดความสงสัยว่าทำอย่างไรจึงจะสงบหนอ ทำอย่างไรจิตใจจึงจะสบายหนอ ก็เห็นแต่หมอนแต่เสื่อเท่านั้น มีแต่อยากจะหลับจะนอน มีแต่อยากจะคิดจะปรุงไปส่วนอื่น เกิดความสงสัยว่าเราเองไม่มีบุญบารมี ตำหนิอรรถธรรมว่าไม่ถูกจริตนิสัยของตน นี่เป็นไปแบบนี้ปกติของจิตที่ไม่ลงรวม

ฉะนั้นเรื่องนิวรณ์ทั้ง ๕ ก็มีอยู่ที่กายที่ใจของเรา นิวรณ์ตัวใดเกิดขึ้นในขณะที่เรานั่งอยู่ กำหนดอยู่ ก็พึงกำจัดปัดเป่านิวรณ์นั้นให้ตกไป อย่าให้มาครอบงำจิตใจของตน เมื่อนิวรณ์ตกไป ใจก็จะเกิดปีติ คือความอิ่มใจในความเป็นความเห็นความรู้ของการกระทำ เมื่อมีปีติ ปัสสัทธิ ความระงับเรื่องกิเลสตัณหา ความระงับอากัปกิริยาที่ฟุ้งปรุงต่างๆ ระงับดับลง เรื่องของทุกข์ภายในกายก็จะระงับดับลงเหมือนกัน สุขจะเกิดเห็นเด่นชัดขึ้นจากจิตจากใจ ระงับดับนิวรณ์เห็นเด่นประจักษ์ว่าความสุขของการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบนี้ และยินดีเลื่อมใสเต็มใจอยากประพฤติปฏิบัติ เมื่อความสุขเกิดขึ้น เห็นสุขประจักษ์ในจิตในใจ จิตจะขยับเขยื้อนกันเข้าไปสู่เอกัตคตาความเป็นหนึ่ง ละซึ่งสุข มีแต่อุเบกขากับเอกัคคตาแนบแน่นอยู่ในจิตในใจ เมื่อเป็นแบบนั้น จะนั่งขนาดไหนกี่วันกี่คืน จิตไม่ฟุ้งปรุงมาสู่เรื่องนอกแล้ว วันเวลาไม่คำนึงคำนวณว่ามันหมดไปกี่ชั่วโมงกี่นาที ถ้าจิตยังไม่ถอดไม่ถอนเมื่อไร ความอยู่ในอิริยาบถนั้นจะอยู่เรื่อยไป ไม่มีรับสัมผัสจากภายนอก นี่ความที่จิตลงรวมถึงที่ เรียกว่า เอกัคคตารมณ์ หรือเรียกว่า อัปปนาสมาธิ เมื่อจิตเห็นเป็นขึ้นอย่างนั้น

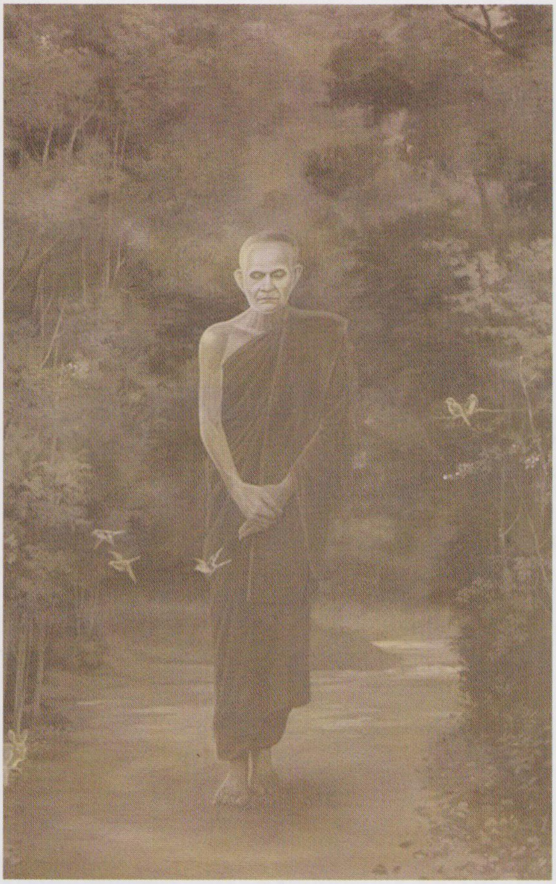
ความเชื่อมั่นในอรรถในธรรมจะต้องประทับในจิตในใจ ไม่มีการหลง ไม่มีการลืม ความเป็นของจิตชนิดนั้น เชื่อมั่นเกิดอจลสัทธา คือไม่มีการหวั่นไหวว่าศาสนาร่วงไปขนาดนี้ จะมีมรรคมีผลหรือไม่ ความสงสัยในใจที่เรียกว่า วิจิกิจฉา จะไม่มีในท่านผู้เป็นผู้เห็นอย่างนั้น มีแต่ตั้งหน้าตั้งตาพากเพียรพยายามกระทำบำเพ็ญเรื่อยไป ถึงใครจะกล่าวตู่ดูถูกว่าการทำไม่ได้มรรคไม่ได้ผลอะไร เพราะศาสนาร่วงไป มรรคผลหมดไป ไม่มีใครที่จะประพฤติปฏิบัติได้อรรถได้ธรรมที่ดีเด่นเห็นมรรคเห็นผล เขาจะว่าขนาดไหน ทัดทานคัดค้านขนาดไหน จิตใจของผู้เห็นผู้รู้ย่อมไม่มีวันที่จะสลายตัว ไม่มีการเอนเอียงไปตามลมปากของเขา เชื่อมั่นอยู่ในตัวของตัวเสมอไป ก็การทำที่เห็นเด่นชัดอย่างนั้น เราได้ปฏิบัติกันอย่างไร คำนึงคำนวณถึงปฏิปทาที่เคยปฏิบัติมาจนจิตรู้เห็นว่าเราเคยเป็นเคยรู้นั้น ได้พิจารณาปล่อยสัญญาอารมณ์อย่างนั้น จิตจึงเห็นเด่นดวงอย่างนั้น เข้าใจชัดเจนและก็ปฏิบัติได้ทุกกาลทุกสมัย เข้าใจในอรรถในธรรม นี่การประพฤติปฏิบัติอรรถธรรมเป็นอย่างนั้น ผู้ที่เห็นเป็นอย่างนั้น จึงเชื่อมั่นในทุกกาลทุกเวลา คือว่าศาสนาเป็นอกาลิโก ไม่มีกาล ไม่มีเวลา ผู้ลงมือประพฤติปฏิบัติกาลใดสมัยใดเวลาใด ตั้งใจอบรมตัวเองให้เข้าในกรอบในศีลของธรรมแล้ว จะต้องเห็นผลประจักษ์ชัดเจน

สมถธรรม

การสร้างจิตสร้างใจท่านแนะนำสั่งสอนให้ไปสร้างในที่สงบสงัด คือที่วิเวก หมายถึงสงัดกาย ไม่ได้เกี่ยวข้องวุ่นวายในการงานด้านอื่น ผู้คนไม่พลุกพล่าน ในสถานที่นั้นเสียงไม่รบกวน แล้วกำหนดจิตของตนในบทธรรมอันใดอันหนึ่ง ซึ่งนิสัยของตนชอบ จะกำหนดลมหายใจหรือบทพุทโธ ธัมโม สังโฆ ได้ทั้งนั้น เกสา โลมา ได้ทั้งนั้น ให้คิดผูกใจมัดว่าคำบริกรรมของตนข้อนี้จะทำความดีให้เกิดขึ้น ว่าจิตใจเคยฟุ้งปรุงไปตามอารมณ์สัญญาต่างๆ ปล่อยไป เป็นเวลาหลายเดือนหลายปีตลอดปัจจุบัน บางท่านบางคนไม่คิดประสบพบเห็นความสงบสงัดของจิต มีแต่คิดแต่ปรุงอยู่อย่างนั้น จิตตามสัญญาอารมณ์ต่างๆ ไม่หยุดไม่ถอย แต่อารมณ์สัญญาส่วนนั้นได้อะไรมาเป็นเครื่องตอบแทน นอกจากความทุกข์ความลำบาก ความเดือดร้อนจิตใจเท่านั้น เราเคยคิดเคยปรุงฟุ้งไปต่างๆ นั้น เราเคยคิดมาแล้ว ความสุขทุกข์อย่างไรเคยรู้จักในจิตในใจของเรามา แต่การสัมผัสทางศาสนา การสัมผัสในธรรมะของพระพุทธเจ้า ความสงบสงัดของจิตที่พระพุทธเจ้าหรือปราชญ์ทั่วไปถือว่าเป็นของดีวิเศษนั้น เรายังไม่เคยรู้เคยเห็นเคยเป็นขึ้นในจิตในใจของเรา

ฉะนั้นเวลาเราภาวนา เราตั้งหน้ากำหนดอะไร ให้ตั้งใจกำหนดอันนั้น เชื่อมั่นว่าจิตจะสงบได้และทำไปอย่าให้จิตเผลอสติ อย่าให้จิตปรุงคิดไปส่วนอื่น ผูกมั่นอยู่ในคำบริกรรมของตน ผูกมั่นอยู่ในสัญญาที่หมายเอาไว้ ไม่ให้คิดไปส่วนอื่น จิตใจเมื่อไม่มีทางส่ายแส่ไปที่อื่นก็มีวันที่จะรวมตัวสงบระงับได้ ความสงบระงับของใจซึ่งเราไม่เคยเห็นเป็นมาแต่ก่อนจะเกิดอัศจรรย์ พอใจสงบเท่านั้น กายทั้งตัวไม่รู้ว่าเจ็บปวดเหน็ดเหนื่อย หนักเบาอย่างไร ปล่อยไปหมด จิตไม่มาเกี่ยวข้องสัมผัสกับธาตุขันธ์ส่วนนี้ ลงสงบเป็นหนึ่งอยู่อย่างนั้น เบาสบายสุขยิ่งยวด

ติดจิตติดใจ เวลาจิตถอดถอนมา ก็อยากจะให้เห็นอยากให้เป็นอย่างนั้น ความเพียรก็มากเข้า ศรัทธาความเชื่อเมื่อเห็นในตัวของตัวก็มั่นเข้า อะไรไหลไปตามกันเพราะความเห็นความเป็นของจิตสงบสงัดเท่านั้น ความเชื่อ ความเลื่อมใสความเต็มใจ อยากประพฤติปฏิบัติเกิดขึ้น อิทธิบาททั้ง ๔ ฉันทะ รักใคร่ในการทำความพากความเพียร ในการกำหนดบริกรรมของตน วิริยะ พากเพียรพยายามอยู่สม่ำเสมอ อยากจะให้จิตรู้เห็นเป็นจริงอย่างนั้น จิตตะ เอาใจใส่ไม่ปล่อยธุระไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด ไปบิณฑบาตก็กำหนดจิตไป นั่งอยู่สถานที่ใดก็กำหนดจิตอยู่ นี่เรื่องของจิตสงบสงัดเป็นที่พึ่งที่อาศัย ได้รับความเยือกเย็นของใจพอสมควร พระพุทธเจ้าจึงสอนให้สร้างที่พึ่งที่อาศัยของใจ

วิปัสสนาธรรม

เมื่อใจมีความสุขความสบายอยู่ภายในแล้ว จะไปสถานที่ใด ความสุขความสบายนั้นก็จะต้องติดตนตามตัวไปเหมือนเงาไม่เคยละจากตัว อยู่สถานที่ใดมีความสุขความสบายเรื่อยไป จิตใจที่สงบตั้งมั่นเป็นสมาธิได้อย่างนั้น ลงรวมได้ในบางกาลบางสมัย ถ้าหากติดอกชอบใจในความสงบถ่ายเดียว ไม่มีการพินิจพิจารณาเกี่ยวข้องกับเรื่องปัญญา หาทางที่จะพิจารณาความติดข้องของใจ ความละถอนของใจ ก็ได้แต่เพียงความสงบอยู่อย่างนั้น ไม่มีอะไรที่จะละจะถอนขึ้น ละถอนก็เพียงความสงบระงับดับไว้ หินทับหญ้า ไม่ได้ถอนรากของหญ้านั้นขึ้นมา เมื่อยกหินออก หญ้าก็งอกขึ้น จิตเมื่อเข้าสมาธิความสงบระงับดับกิเลสต่างๆ สิ่งที่เคยคิดเคยปรุงก็ดับลงไป แต่ไม่ได้ถอดถอนเรื่องกิเลสตัณหาภายในใจของตัว มีแต่ระงับดับเอาไว้ในคราวที่ลงรวมเป็นสมาธิ พอถอดถอนขึ้นมาจิตใจก็อยากคิดนึกไปในแง่ต่างๆ

ฉะนั้นท่านจึงสอนผู้ที่มีสมาธิของใจให้ใช้ปัญญากำหนดพินิจพิจารณาตามกาลตามเวลาที่ควรจะกำหนดพินิจพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้จิตรู้เห็นตามเป็นจริง เมื่อจิตรู้เห็นตามเป็นจริงสิ่งที่เคยติดข้องมันก็จะถอดถอนออก เพราะเหตุใดเพราะเห็นตามเป็นจริงอย่างนั้น นี่เป็นทางปัญญาที่พวกพระเณรหรือผู้ปฏิบัติจะต้องศึกษา พอจิตสงบอย่าไปติดแต่ความสงบถ่ายเดียว พอถอดถอนขึ้นมาก็ให้พิจารณาทางด้านปัญญา จะไปพิจารณาอะไรด้านปัญญา ก็พิจารณากายพิจารณาใจ พิจารณาธาตุขันธ์ อายตนะ ซึ่งมีอยู่ในตัวของเรานี้แหละ ไม่ใช่ไปพิจารณาอื่นถึงพิจารณาอื่นก็น้อมเข้ามาให้เป็นภายใน ได้ชื่อว่าเป็น วิปัสสนา เป็นทางที่จะแก้ไขจิตใจที่เคยติดข้องเศร้าหมองต่างๆ ให้รู้เห็นตามเป็นจริงขึ้น จิตใจที่ไม่รู้เห็นตามเป็นจริงหลงอย่างนั้นอย่างนี้เพราะไม่รู้ไม่เห็นตามเป็นจริง ก็เลยติดข้องเศร้าหมองยึดถือ

ถ้าหากรู้เห็นตามเป็นจริง พินิจพิจารณาด้วยสติปัญญาของตัว สิ่งที่เคยติดข้องต่างๆ มันหลุดหล่นออกไปอย่างไรจะเข้าใจ เพราะตัวของตัวเองเป็นผู้กำหนดเป็นผู้เห็นผู้รู้ ไม่เหมือนที่จิตยังอยู่ในขั้นไม่มีสมาธิ ถึงปัญญาจะเฉียบแหลมขนาดไหน พิจารณาไปก็เป็นสัญญา ไม่เหมือนจิตที่มีสมาธิ ถ้าจิตมีสมาธิเป็นปัญญาละถอนได้ ความรู้เห็นอันเดียวกัน

แต่จิตอย่างหนึ่ง ละถอนไม่ได้เพราะไม่มีสมาธิ ไม่มีกำลังของใจ รู้ผิวเผินไป ส่วนความเห็นความเป็นที่มีสมาธิไม่เป็นอย่างนั้น รู้เห็นอะไร เห็นจริงประจักษ์ และถอดถอนความยึดมั่นสำคัญหมายต่างๆ

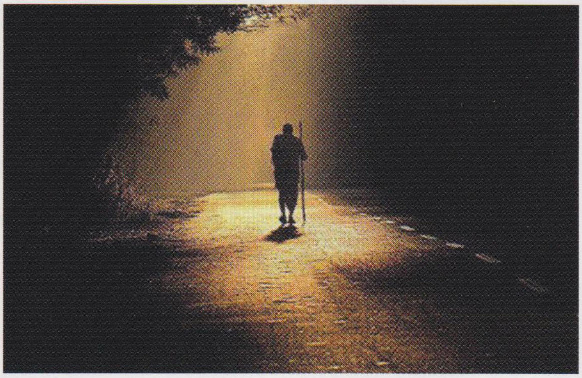
ฉะนั้นท่านจึงสอนให้อบรมสมาธิและบำเพ็ญปัญญาให้เกิดมีในจิตในใจของตน ส่วนวิมุตติเป็นอย่างไร เราก็จะทราบจากใจของตัวอีก ปัญญาในขั้นที่มีสมาธิ รู้เห็นอะไรต้องสืบสอบเข้าไปหาเหตุผลความเป็นจริงของมัน เห็นรูปแทนที่จะไป ตำหนิติชมต่างๆ ว่ารูปนั้นงามสวยอย่างนั้นอย่างนี้ หรือขี้ริ้วขี้เหร่ไม่เป็นอย่างนั้น จะพิจารณาเข้าไปถึงภายในรูปอันนั้นมันประกอบขึ้นจากอะไร แล้วมันจะคงทนถาวร อยู่เท่าไร และจะแตกสลายไปไหม พิจารณาเข้าไปตามทางธรรมะ ทางไตรลักษณ์ ไม่มีความรักความชอบ ความติดข้อง พิจารณาหาของจริง จะเป็นหญิงเป็นชาย ถ้าหากพิจารณาได้ก็เป็นอันเดียวกัน เพราะคำสมมติต่างหากที่ว่าหญิงว่าชาย คำว่ากายก็เป็นสมมติ ธาตุที่ประกอบเหมือนกัน คือธาตุ ๔ ดินน้ำลมไฟ ไม่มี อะไรผิดแปลกแตกต่างกัน ถ้าพูดถึงเรื่องของอสุภะ อสุภัง ในเรื่องของกาย ไม่ว่าหญิง ว่าชาย ก็สกปรกเหมือนกัน ไม่มีอะไรที่หอมหวนชวนดม คนที่รู้เห็นตามเป็นจริง ของธาตุ เข้าใจชัดเจนด้วยปัญญา มีสมาธิภายในใจ จะตัดขาดความลุ่มหลงต่างๆ ไม่ยึดมั่นสำคัญหมายว่าหญิงว่าชาย ว่าสวยว่างาม ความกำหนัด ยินดี เมื่อไม่มีจิตไปใคร่คิดติดตามสมมติว่าสวยงามอย่างนั้น อย่างนี้ ไม่ถือว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคล เพียงแต่เป็นธาตุ มันจะ กำหนัดยินดีกับอะไร ใจก็จะต้องถอดถอนความยึดมั่นส่วนนั้น ใจก็เบา ใจก็สบาย ไปสถานที่ใดไม่มีภัยอันตรายสำหรับที่จะ เป็นข้าศึกแก่ใจว่าไปรักคนนั้น ชอบคนนี้ นี่คือผู้เป็นพระ มีจิต ประเสริฐเหนือว่ามนุษย์ธรรมดา ไปสถานที่ใดไม่มีอะไรจะ เป็นข้าศึกแก่ใจของท่าน พวกเราจึงควรพยายามฝึกอบรมตัว ของตัวด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา

ทางดับทุกข์

เรื่องธรรมะที่พระพุทธเจ้าท่านรู้ ท่านสอน สอนเข้ามาภายใน สอนเข้ามากายมาใจของเรา เพราะกายใจนี้เป็นที่เกิดของธรรมะ เป็นที่เกิดของกิเลสตัณหา ที่เกิดเป็นธรรมะก็เนื่องจากการพินิจพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้เห็นตามเป็นจริง คือไม่ได้ติดไปในเรื่องสมมติถ่ายเดียว สมมติเขาพูดอย่างไรเขาว่าอย่างไรนั้น ท่านจะต้องมาแยกแยะมาวินิจฉัยให้ทราบความเป็นจริงของมันว่าสิ่งนั้นๆ มันเป็นอย่างไร นี่คือการพิจารณาธรรมะ ถ้าหากจะพิจารณาไปเรื่องกิเลสตัณหา สมมติเขาว่ามันสวยมันงามก็สวยงามไปตามเขา มันดีมันชั่วก็ดีชั่วไปตามเขา ติดในสมมติเพราะจิตไม่เห็นความจริงเนื่องจากขาดปัญญาภายใน ฉะนั้นผู้ศึกษาธรรมะ ผู้ปฏิบัติธรรมะ จึงวกเข้ามาพิจารณาหาความจริง ความจริงนั้นท่านเรียกว่า อริยสัจ

ทุกข์ มันมีอยู่ทุกผู้ทุกคน ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะตรัสรู้หรือไม่ตรัสรู้ พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานไปหรือทรงพระชนม์อยู่ ทุกข์ก็ยังเป็นทุกข์อยู่อย่างนั้น สัตว์เกิดมาจะต้องได้รับเรื่องของทุกข์เป็นธรรมดา เริ่มแต่ชาติปิ ทุกขา ความเกิดเป็นทุกข์ เป็นทุกข์อย่างไรนั้น มันครอบไปหมดเรื่องความเกิด แต่เราไม่ได้พินิจพิจารณา หรือสัญญาอนิจจา ทุกข์แล้วก็ลืมไปหลงไป ไม่ได้จดจำนำมาพินิจพิจารณา เกิดทุกข์ใหม่มาก็หลงอีก มันเป็นอยู่อย่างนั้น ความเกิดเป็นทุกข์ครอบโลกนั้น ก็หมายความว่า เราเกิดมาความทุกข์ต่างๆ นานา มันมีทุกวี่ทุกวัน เราอยู่ได้ในปัจจุบันก็มีทุกข์ ไม่ใช่ไม่มีทุกข์ ไม่เชื่อก็ลองเอาเข็มแยงเข้าไป หรือเอาไฟมาจี้เท่านั้นก็ทราบดีว่ามันทุกข์

ถ้าไม่มีเกิด ทุกข์มันก็ไม่มีขึ้นมา เพราะเหตุใด เพราะเกิดเป็นสาเหตุของเรื่องทุกข์ทางกาย เรานั่งนานๆ มันก็เจ็บปวดเหน็ดเหนื่อย เดินนานก็ปวดแข้งปวดขาเมื่อยล้าเหมือนกัน นอนนานๆ ก็ไม่มีอะไรที่จะสุขจะสบายให้ แต่ว่าเขาว่านอนมันสุขมันสบายนั้นคือไม่ได้พิจารณากันจริงจัง ทดลองดูจะให้เดือนละล้านไม่ให้ไปที่ไหน ให้นอนอยู่อย่างนั้น ไม่ว่ากินว่าถ่ายอยู่ในอิริยาบถนอนอย่างนั้น ใครล่ะจะรับกันทั้งๆ ที่ว่านอนนั้นมันสุขมันสบาย ไม่มีใครจะยอมรับนะ ให้นอนอยู่ถ่ายเดียว เวลาจะกินจะดื่มก็กินดื่มอยู่ในอิริยาบถนอน ใครสามารถที่จะรับได้ถ้าว่านอนมันจะสบาย ยืนมันก็ไม่สบาย ยืนนานๆ เข้ามันก็เกิดทุกข์ ก้อนของกายนี้จึงเป็นก้อนของทุกข์

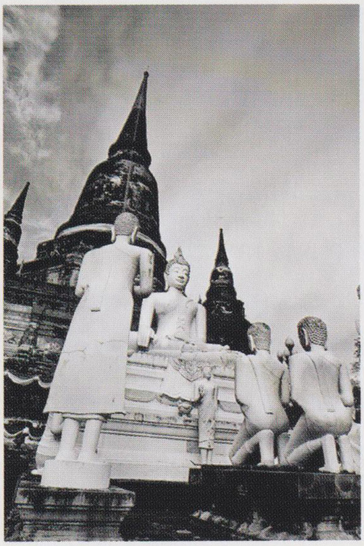
นอกจากนั้นทุกข์จรที่จะมาเยี่ยมเยียนมันก็มีอยู่ทุกระยะ เราเคยประสบพบมาด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าไม่เคยประสบพบทุกข์เคยมา เช่น ปวดแข้งปวดขา ปวดหูปวดตา เป็นหวัดเป็นไอ เป็นไข้เป็นหนาวต่างๆ มันเคยประสบพบมาทั้งนั้น แต่มันไม่เคยพิจารณาเรื่องของทุกข์ ว่ามันเกิดมาจากความเกิดของตน เมื่อเกิดมาแล้ว นิจทุกข์นั้นคือทุกข์เป็นนิจ นั้นต้องอาศัยการบำบัดรักษาเปลี่ยนอิริยาบถ หิวมาก็รับทาน กระหายมาก็ดื่ม เหน็ดเหนื่อยมาก็พัก เหน็ดเหนื่อยจากการเดินที่พักโดยการนั่งการนอน เหน็ดเหนื่อยจากการนั่งการนอนก็ลุกไปยืนไปเดินเสีย นี่เรื่องของทุกข์มันมีอยู่ตลอดระยะเวลา ทุกข์จรนั้นมันเกิดขึ้นเป็นบางกาลบางสมัย เคยป่วยเคยไข้กันมาทุกคน เราจะเอาชนะทุกข์ด้วยวิธีใด ข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญ เรื่องทุกข์นั้นทุกคนย่อมทราบคือความไม่สบายกายไม่สบายใจ เรียกว่าทุกข์

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้กำหนดรู้ตามความเป็นจริงของมัน มันเป็นจริงอย่างไรให้เข้าใจอย่างนั้น การเอาชนะทุกข์ทางจิตทางใจมีทางเอาชนะได้ แต่ทางกายถ้าใจบริสุทธิ์ ใจไม่มีกิเลสตัณหาไม่มีอวิชชาอุปาทาน คือไม่ได้หลงไม่ได้ยึดในทุกข์ว่าเป็นตน ไม่ได้หลงว่าตนนั้นเป็นทุกข์ ทุกข์คงเป็นทุกข์ตามธรรมชาติของมัน แต่ผู้ไม่รู้ทุกข์นั้นไม่ใช่ตัวทุกข์ มีทางที่จะปฏิบัติได้ด้วยการกำหนดพินิจพิจารณาด้วยสติด้วยปัญญา ให้ใจรู้ใจเห็นชัดเจนในทุกข์ว่าเป็นเพียงแต่ทุกข์ ไม่ใช่ว่ามันให้ร้ายให้ดีกับใคร หน้าที่ของมัน มันมีอยู่อย่างนั้น มันเกิดมาตามเรื่องของมัน ทุกข์นั้นก็เป็นอนิจจังเหมือนกัน คือเกิดขึ้นได้แล้วก็ตั้งอยู่ สลายไป เป็นอยู่อย่างนั้น ถ้าไม่เป็นอยู่อย่างนั้นพวกเราท่านก็ทนไม่ไหว อาศัยที่มันเกิดขึ้นแล้วแปรปรวนแตกสลายไปนั่นเอง จึงพอทนอยู่ได้แล้วก็หลงใหลว่าเราไม่มีทุกข์ พอเกิดทุกข์ขึ้นอีกก็ตำหนิเรื่องของทุกข์ไม่ต้องการทุกข์ ไม่ต้องการ

ทุกข์แต่ไปยึดทุกข์ว่าเป็นเรา เป็นของๆ เรา ความเข้าใจของคนทั่วไปที่ไม่ได้ฝึกอบรมใจเป็นอย่างนั้น

ผู้ที่ท่านฝึกอบรมใจของท่าน ท่านทราบดีว่าทุกข์นี้เป็นของจริง ถ้าไม่มีทุกข์ จิตใจก็จะหลงใหล จิตใจก็จะประมาท ไม่ได้พินิจพิจารณาหาทางที่จะแก้ไข ไม่มีปัญญาที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะความหลงใหลว่าเราไม่มีทุกข์ มีทุกข์มากเท่าใดก็เป็นหินลับปัญญาทำให้เราเกิดปัญญาสามารถพินิจพิจารณาในเรื่องของทุกข์ อยู่ธรรมดาไม่กระทบอะไรเราก็เฉยๆ ไม่มีทุกข์ในจิตในใจ พอกระทบเข้าไม่ว่ารูปว่าเสียงที่เราต้องการหรือไม่ต้องการ มันจะแสดงอากัปกิริยาขึ้น เรื่องของใจ เมื่อมันแสดงอากัปกิริยาขึ้น เราจะต้องนำมาพินิจพิจารณาที่มันแสดงไปนั้นมันเป็นอย่างไร มันนำทุกข์นำโทษมาให้ หรือมันเป็นทางแก้ไขจะให้จิตใจรู้เห็นในเรื่องทุกข์ชัดเจน มันต้องนำมาพิจารณา นี่การพิจารณาทุกข์ให้รู้ให้เข้าใจตามความเป็นจริงเรียกว่าทุกขสัจ

ผู้ปฏิบัติในทางศาสนาท่านต้องนำมาพิจารณา ไม่มีใครที่จะหนีจากทุกข์ไปได้ เกิดมาแล้วจะต้องประสบพบเห็นด้วยกันทุกถ้วนหน้า แต่คนไม่ได้ศึกษาไม่ได้ปฏิบัติธรรมะ พอทุกข์เกิดมาก็โวยวาย อยากจะให้ทุกข์หาย สมบัติข้าวของมีมากน้อยเท่าไรก็ยอมเสียสละเพราะอยากจะให้ทุกข์หายไปจากกายจากใจ แต่ก็ไม่มีทางทำได้ หรือทำได้ทุกข์วันนี้หาย วันใหม่มันก็เกิดมา ไม่อย่างนั้นมันก็ไม่มีใครที่จะตายไปที่จะเสียใจอย่างนั้นอย่างนี้

ผู้ที่แก้ทุกข์แบบธรรมะท่านไม่ได้แก้อย่างนั้น ท่านแก้ตรงใจของท่านที่ไปยุ่งเกี่ยวกับทุกข์ ถือว่าทุกข์เป็นเรา เราเป็นทุกข์ ส่วนคนธรรมดาเห็นว่าทุกข์นั้นมันเรื่องบีบคั้นบั่นทอนความสุขของตน ตนเป็นทุกข์ มันถือแบบนั้น แต่ท่าน

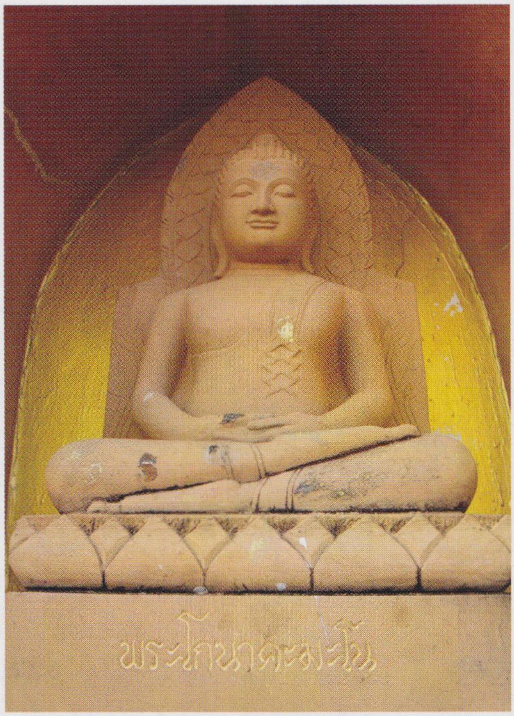
ที่ภาวนาแสวงหาความพ้นทุกข์เอาชนะทุกข์นั้น ท่านจะต้องกำหนดดู เช่นปวดแข้งปวดขานั่งนานๆ มันทุกข์มา ท่านก็จะต้องพิจารณามาแต่เบื้องต้น เรานั่งเบื้องต้นมีทุกข์ไหม เมื่อมันเกิดขึ้นมามันเกิดขึ้นมาจากอะไร ทุกข์หนักเข้าเท่าใดจิตใจที่มันจะไปเพลิดเพลินคิดปรุงเรื่องนอกไม่มี มันจะย่นเข้ามาดูทุกข์ เพราะทุกข์มันแสดง เราก็ถือว่าทุกข์นี้มันเกิดขึ้นแก่เราแล้ว พระพุทธเจ้ามาโปรดแล้วมาสอนแล้ว ให้กำหนดทุกข์ให้พิจารณาทุกข์ ให้รู้ทุกข์ตามความเป็นจริง ถ้าเราเบื่อทุกข์ไม่พิจารณาทุกข์ก็คือเบื่อคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่สามารถที่จะเอาชนะทุกข์ได้เพราะไม่สู้ทุกข์ไม่พิจารณาทุกข์ เมื่อไม่สู้ไม่รบกับทุกข์ความชนะทุกข์มันไม่เกิดขึ้น เหมือนกันกับคนไม่ขึ้นเวทีต่อยตีกันมันก็ไม่ได้ชัยชนะเขา ถ้าไม่มีสงครามไม่ได้รบสงคราม ชัยชนะสงครามมันก็ไม่มี นี่ทุกข์เกิดขึ้นมาเป็นหน้าที่ของผู้ประพฤติปฏิบัติจะต้องกำหนดพิจารณา มันเกิดขึ้นมาจากอะไรกันแน่ทุกข์นี้ แข้งขาก็ของเก่าเนื้อหนังก็ของเก่า เอ็นกระดูกของเก่า เขาเหล่านั้นเขาบ่นว่าเป็นทุกข์ไหมหรืออะไรมันเป็นทุกข์กัน มันจะต้องสืบเสาะพินิจพิจารณา เมื่อเราสืบเสาะพิจารณาไล่เรียงเรื่องของทุกข์อยู่อย่างนั้นไม่ได้ไปคิดอะไร มันจะทุกข์มากขนาดไหนก็จะพิจารณาให้รู้ให้เข้าใจในทุกข์ จนจิตใจไม่ได้ไปไหนคิดอยู่แต่เรื่องของทุกข์ ถามเรื่องของกายมันก็ไม่ทราบว่ามันเจ็บมันปวด มันเป็นทุกข์อะไร ที่มันเป็นทุกข์คืออะไร มันจะติดตามพิจารณาเข้ามาถึงเรื่องของใจที่ไปยึดไปถือ ไปหลงเรื่องอาการของเวทนาที่เราไม่ต้องการไม่ยินดี ก็ถือว่ามันเป็นทุกข์

เรื่องเหล่านี้มันมีอยู่ในธาตุในขันธ์ คนเกิดมา สัตว์เกิดมามันต้องมีอยู่อย่างนั้น ขันธ์ห้า คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งเหล่านี้มันเป็นจริงของมัน จะเอาชนะเรื่องของทุกข์นั้นต้องกำหนดลงไป เมื่อทราบว่ากายมันเป็นกาย มันไม่ได้บ่นว่ามันเป็นทุกข์เป็นร้อนอะไร มันไม่ได้ดีใจหรือเสียใจในการเป็นอยู่หรือว่าตายไปของมัน

เรื่องทุกข์นั้นมันเกิดขึ้นมันก็แปรปรวนแล้วแตกสลาย เหมือนกันเราเคยประสบพบมานับไม่ถ้วน แต่เวลาสู้เวทนานั่งภาวนาจะเอาชนะมัน ต้องมีความอดทนมีความพากเพียร อยากรู้อยากเห็นความเป็นจริงของทุกข์ กำหนดอยู่อย่างนั้นมันจะปวดขึ้นมาขนาดไหน มันจะเป็นอย่างไร นั่นเรื่องของทุกข์ ใจของเราไปยึดไปถือไปเกาะไปเกี่ยวหรือไม่ ถ้ามันไปเกี่ยวมากเท่าไรทุกข์มันก็ร้อนเป็นไฟขึ้นมากเท่านั้น กำหนดอยู่ไม่หยุดไม่ถอย ถ้าทุกข์มันแสดงอยู่เมื่อใด เราจะไม่ยอมลุกจากที่ จะเอากายอันนี้ถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา มันจะตายในระยะนี้ก็ยังดีกว่าที่เราไม่มีสติไม่ได้ต่อสู้ ตายในสงครามดีกว่าตายนอกสงคราม นี่ทหารนักรบเป็นอย่างนั้นเขาถือกัน ผู้ที่ตายในสงครามเขาถือว่าเป็นเกียรติ

เพื่อนนักปฏิบัติก็ทำนองเดียวกัน พระพุทธเจ้าถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูง นั่งภาวนาตายกำหนดจิตกำหนดใจในอรรถในธรรม เดินจงกรมตาย มันหายาก นี่มันเกิดมาแล้วถ้าเราหลบเวลานี้ คราวหน้ามันจะมีขึ้นมาอีกไหม มันก็มีอีก เรื่องของทุกข์ เราเกิดมา เกิดมาเพื่อความตาย ไม่มีใครที่จะหลีกเร้นไปที่ไหนได้ จะต้องตายด้วยกันทุกถ้วนหน้า ตายวันนี้ดีกว่าวันหน้า อยู่ไปมันก็จะทนทุกข์ทรมานเรื่อยไป ถ้าหากใจไม่รู้ทุกข์เป็นจริง มันหลงใหลอยู่เมื่อใด มันยึดถืออยู่เมื่อใด มันยังยึดว่าทุกข์เป็นตน ตนเป็นทุกข์ มันจะต้องได้ทนลำบากเรื่อยไป ถึงอย่างไร เราจะกำหนดให้รู้ มันจะแสดงขึ้นขนาดไหน มันจะระเบิดออกไปเหมือนลูกปะทัด ลูกระเบิดก็ให้มันระเบิดออกไป เรื่องของกาย เราตั้งมั่นลงไปอย่างนั้น เมื่อไรทุกข์ ไม่เป็นของจริงในจิตในใจ ใจไม่เห็นทุกข์ตามเป็นจริง ไม่เกิดความรู้ ยิ่งไม่เกิด อัศจรรย์ขึ้น เราจะต้องสู้อยู่อย่างนั้น มันไม่เหลือวิสัย ถ้ามันเหลือวิสัย พระพุทธเจ้า พระองค์จะปรินิพพานไปในขณะรู้ทุกข์ ในวันจะตรัสรู้ ครูอาจารย์ที่นำธรรมะมาสอน ก็ทำนองเดียวกัน มันไม่เหลือวิสัย แต่มันหลอกมันจะขู่ว่ามันจะตายมันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนี้ เราก็เลยก็กลัวตาย แล้วที่ไหนมันจะหนีตายไปได้ ถ้ากลัวตายมันก็ หนีตายไปไม่ได้ สู้ตายไม่ได้ อย่าไปกลัวมัน มันเกิดมาตาย กำหนดพินิจพิจารณา อยู่อย่างนั้น ใจมันขับไล่ไปที่ไหนไม่ไป กำหนดมัน ทุกข์อยู่ที่ไหนมันเป็นอย่างไร ให้เข้าใจตามความเป็นจริงของมัน เอาชัยชนะจากการต่อสู้ให้ได้

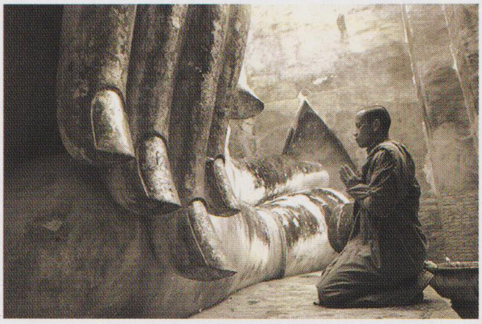
ความสงบของทุกข์ ความรู้ของทุกข์ ความพ้นทุกข์นั้น มันมีอยู่สองประเภทสำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติ เมื่อสู้กันจริงจังจิตไม่ได้ออกไปด้านอื่น กำหนดทุกข์ตามเป็นจริงอยู่อย่างนั้น มันจะแตกจะพังก็ให้มันแตกมันพังไป เมื่อไรทุกข์ยังแสดงอยู่ เราจะไม่ยอมลดละความเพียรของเรา ผลที่สุดมันแสดงขึ้นถึงขีดขั้นของมัน มันจะขึ้นไปขนาดไหนเครื่องบินกี่เครื่องก็ตามที่ขึ้นไปท้องฟ้า มันก็จะต้องลงมาสู่สนามสู่แผ่นดินของเก่าที่มันขึ้นไป ทุกข์มันจะแสดงขึ้นขนาดไหน มันก็ทำนองเดียวกัน มันไม่เลยตายเพราะตายไปแล้วมันไม่มีทุกข์ นี่มันจะแสดงไปขนาดไหน ถ้าหากเราหลงใหลในเรื่องของทุกข์ ในเวลานี้ไม่รู้ตามเป็นจริง ตายไปจะรู้ทุกข์ตามเป็นจริงได้อย่างไร ให้ตั้งใจกำหนดอย่างนั้น ผลที่สุดจิตมันจะลง เมื่อมันลงรวมลงไปมันไม่ได้ยึดรูป เวทนา สัญญาสังขารอะไร คือมันปล่อยลงไปหมด วางลงไปดับลงไป ความสว่างไสวความสงบอัศจรรย์เกิดขึ้น นี่คือทุกข์ดับด้วยจิตลงรวม ดับสนิทไม่เป็นพิษเป็นภัย ไม่มีอะไรมาก่อกวนจิตนิ่งเฉยสงบอยู่อย่างนั้น เรื่องของกายมันไม่ได้หมาย เวทนามันไม่ได้ปรุงได้คิดได้ยึดได้ถือได้เกี่ยวได้ข้องอะไร นี่ความรวมสนิทของจิต เมื่อมันเป็นอย่างนั้นมันถอนขึ้นมาก็เกิดอัศจรรย์ โถ...เราไปกลัวธรรมที่แสดงขึ้นเราไม่ได้พินิจพิจารณาตั้งหน้าตั้งตาศึกษาไม่ตั้งหน้าตั้งตาฟัง ถ้าเราไปปล่อยว่าทุกข์นี้มันเบียดเบียนเรา เราจะหนีจากทุกข์ พอนั่งเจ็บปวดขึ้นมาก็จะเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ เพื่อจะให้ทุกข์มันหายไป แต่พอเดินมากๆ เกิดทุกข์ขึ้นก็จะเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ ถ้าทำอย่างนั้น

เอาชัยชนะจากทุกข์ไม่ได้ เวลาป่วยไข้หนักเข้าเราไปที่ไหนไม่ได้ ก็ทำนองเดียวกัน มันหลบทุกข์ไม่ได้มันจะต้องต่อสู้ ถ้าเราต่อสู้ได้ชัยชนะครั้งหนึ่งหนหนึ่งแล้ว เราก็มีใจ มันเกิดขึ้นมาขนาดไหนเราก็จะต้องต่อสู้อีกเพื่อเอาชัยชนะ

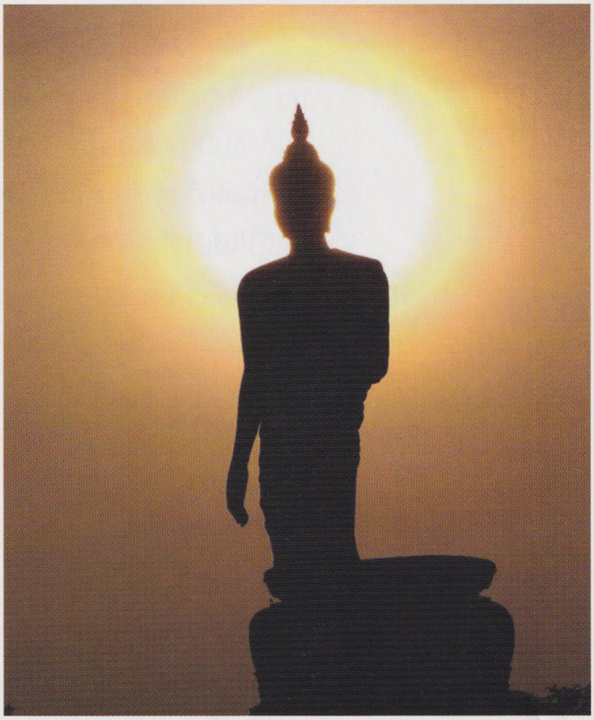
นี่เรื่องจิตรวมจิตสงบ ทุกข์ดับมันแสดงขึ้น นี่คือการหลบทุกข์ด้วยการเข้าสงบของใจ แต่ทำเต็มที่มันจึงจะเป็นไปให้ ผู้ที่มันยากผู้ที่มันง่าย ก็พอทุกข์แสดงขึ้น ท่านเคยฝึกเคยอบรมเคยทำสมาธิของท่าน ท่านก็กำหนดจิตของท่านลงไปก็รวมเสีย พอถอดถอนขึ้นมา มันก็ทุกข์มันถึงจะทราบอีก ตอนมันไปรวมอยู่ทุกข์มันไม่ปรากฏ นี่การหลบทุกข์ในการเข้าสมาธิเข้าสมาบัติ แต่พระพุทธเจ้าเอาชนะทุกข์ทั้งสองวิธี คือการเข้าสมาธิเข้าสมาบัติท่านก็เอา เวลาท่านเข้าสมาธิสมาบัติ แต่ความจริงนั้นชัยชนะทุกข์จริงๆ เราพินิจพิจารณาเรื่องของทุกข์ ทราบว่าทุกข์นี้เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ใช่จิตใช่กายของเรา มันเป็นเรื่องของขันธ์ มันแสดงของมันตามหน้าที่ แต่จิตนั้นไม่ได้ไปเกี่ยวข้องพัวพัน มันแสดงไปอย่างไร จิตใจเราก็รู้เห็นความแสดงของมันชัดเจน แต่จิตนั้นไม่ได้เป็นทุกข์ตามเรื่องของขันธ์ที่มันแสดงอยู่ เมื่อมันเป็นอย่างนี้ มันจะแสดงไปอย่างไรก็เป็นหน้าที่ของมัน แต่เราไม่หลงว่าเรานั้นเป็นทุกข์ เมื่อมันขาดจากกันเข้าใจชัดเจนอย่างนั้น มันจึงไม่มีทางสงสัยว่าทุกข์เป็นเรา เราเป็นทุกข์ เข้าใจว่าทุกข์ก็สักแต่ว่าทุกข์เท่านั้น ผู้ไปรู้ทุกข์ไม่ใช่ตัวทุกข์ ไม่เป็นทุกข์ นี่วิธีหนึ่งที่ผู้ประพฤติปฏิบัติก็จะรู้ จะเข้าใจในเรื่องของทุกข์ เมื่อรู้เมื่อเข้าใจอย่างนั้น มันเกิดขึ้นตอนใดเวลาใดอย่างไร ท่านก็ไม่ได้หลงใหลไปตามเรื่องของทุกข์ รู้ทุกข์ตามเป็นจริงดับสนิท คือจิตไม่ได้ไปเกาะไม่ได้ไปยึดในเรื่องของทุกข์ จะเรียกว่า นิโรธ มันก็ถูกเพราะมันดับในจิตในใจ แต่ทุกข์มันยังแสดงอยู่ก็เป็นเรื่องของทุกข์ เป็นเรื่องของขันธ์ที่ท่านว่า สมุทัย ก่อให้เกิดทุกข์นั้น มันไม่อย่างนั้น พอนั่งไปภาวนาไปเกิดทุกข์ขึ้นมันก็ว่าที่นั่นปวดที่นั่นเจ็บ ว่าเราเป็นทุกข์ ทุกข์เป็นเรา มันยึดมันอยากจะให้หายเรื่องของทุกข์ ไม่ต้องการไม่ปรารถนา นั่นแหละความอยากอันนั้นแหละ เรียกว่าสมุทัย อยากเท่าไรมันก็ไม่มีวันที่จะหายไปที่จะได้ชัยชนะจากมัน เพราะมันเกิดตัณหาในจิตในใจ มันถือว่าทุกข์เป็นมัน มันเป็นทุกข์ ทุกข์ก็เป็นทุกข์อยู่แล้ว แต่ใจยังไปยึดไปถือเลยเพิ่มทุกข์ขึ้นอีก เพราะไม่รู้ตามเป็นจริงของมัน

ฉะนั้นผู้ปฏิบัติฝึกอบรมรักษาพิจารณาภายใน จึงมีทางที่จะเอาชัยชนะจากทุกข์ได้ ทุกข์ทางกายไม่มีวันที่จะได้ชัยชนะมันถ้าหากไม่ตาย เมื่อใดทุกข์ทางกายมันยังต้องแสดงอยู่ ท่านจึงว่าทุกข์ของขันธ์ ส่วนทุกข์ทางใจนั้นจะไปโศกเศร้าเสียใจพิไรรำพันว่ามันเป็นอย่างนั้นมันเป็นอย่างนี้ มันไม่มีในจิตในใจของท่าน ทุกข์ก็ทราบว่าเป็นทุกข์ จิตใจที่จะไปยึดมั่นถือมั่นในธาตุในขันธ์ ถ้าหากเราพิจารณาถึงขั้นจริงจัง มันขาดไปตกไปมันหมดไป แต่จะรู้จะเข้าใจนั้นก็เพราะต้องอาศัยเราตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่ว่าฟังแล้วมันจะเป็นจะเห็นอย่างนั้น หรือเอาของท่านว่าอย่างนั้นๆ เราทำไม่เป็น มีแต่อยากเป็นอยากเห็นอย่างท่านพูด แต่มันเกิดขึ้นไม่พิจารณาดูอย่าไปยึดสิ่งที่มันเกิดขึ้นมันแปรปรวน มันแตกสลาย ว่าเป็นเราเป็นของเราอยู่เสมอไป เพราะใจไม่มีปัญญาไม่มีธรรมะในตัว ถ้ามันมีธรรมะในตัวอะไรเกิดขึ้นก็ทราบตามเป็นจริงของมัน แต่จิตใจอย่าไปหลงใหลใฝ่ฝัน ให้เข้าใจว่าสิ่งเหล่านั้นมันเกิดขึ้นได้ มันก็มีการดับได้ ถ้าใจเห็นใจเป็นอย่างนั้น ตกกระแสของโลกุตตรธรรมอย่างพระอัญญาโกณฑัญญะ ที่พระพุทธเจ้าแสดงธรรมจักร ท่านกำหนดพินิจพิจารณาไป รูปัง อนิจจัง รูปัง อนัตตา หรือท่านเทศน์ท่านสอนอะไร กำหนดไปว่ามันเท็จจริงแค่ไหน แล้วเข้าใจในจิตของท่านว่าสิ่งใดมีการเกิดขึ้น สิ่งนั้นต้องมีการแตกสลายไป ไม่ว่าของหยาบของละเอียด ไม่ว่ารูปว่านามมันเป็นอย่างนั้น ผู้ไปรู้ไปเห็นว่าสิ่งนั้นมันเกิดขึ้นตั้งอยู่สลายไป มันดับหรือไม่ จะต้องรู้ในใจของตน นี่คือได้ดวงตาเห็นธรรม เข้าใจในธรรมตามเป็นจริง เมื่อมันเป็นจริงในจิตในใจอย่างนั้นมันก็ไม่มีอะไรที่จะสงสัยในการประพฤติปฏิบัติทางจิตทางใจ เราหลงก็หลงรูปหลงนามเท่านั้น ไม่ได้หลงอันอื่นที่มันก่อกวนเรา ก็คือเรื่องรูปเรื่องนามเท่านั้น เมื่อมารู้เรื่องเหล่านี้ตามเป็นจริงของมัน มันก็หมดปัญหา หมดปัญหาที่ไหน หมดปัญหาในจิตในใจของเราทั้งๆ ที่สมมติเขาพูดอย่างไร เราก็พูดตามเขา แต่จิตใจของเราหลงใหลยึดถือหรือไม่ เราจะทราบภายในจิตในใจของเรา

ที่สุดแห่งธรรม

นี่คือการฝึกการปฏิบัติธรรมะ ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะรู้จะเข้าใจ แต่ที่มันจะเห็นจะเป็นละเอียดอย่างนั้นก็อาศัยการล้มลุกคลุกคลานปฏิบัติเรื่อยๆ ไป ตั้งแต่ขั้นอนุบาลรู้บ้างหลงบ้างเรื่อยไป จนมันเข้าไปถึงขั้นละเอียด ขั้นละขั้นถอน ขั้นปล่อยวางของมัน มันมีทางที่จะรู้จะเข้าใจของมันได้ เราเรียนหนังสือเบื้องต้นเราก็ยังไม่รู้ไม่เข้าใจอะไรกี่ตัว เรียนไปบ่อยๆ มันก็รู้ นี่การฝึกอบรมภาวนาก็ทำนองเดียวกัน รูปนี้มีปัญหามาเพราะมันหยาบ ทำให้เราเกิดความชอบ ความยินดี หรือตำหนิเบื่อหน่ายในเรื่องของรูปที่เราต้องการเราปรารถนา เรายินดีอยากได้ ที่เราไม่ยินดีไม่ปรารถนา เราก็รังเกียจไม่ชอบไม่ยินดี มันเป็นธรรมดาของจิตปุถุชนคนหนาหรือสัตว์มันก็เป็นอย่างนั้น มันติดสนิทแนบแน่นมาแต่ไหนแต่ไรกิเลสตัณหาตัวนี้ แต่เรามาพินิจพิจารณาเรื่องของรูปตามเป็นจริงของมัน ไม่ว่ารูปที่มีวิญญาณหรือหาจิตวิญญาณไม่ได้ มันเกิดขึ้นมันก็มีการแตกสลายเหมือนกันหมด เกิดขึ้นใหม่ๆ ทำขึ้นใหม่ๆ ก็น่าดูน่าชม ไม่ว่ารถว่าบ้านช่องหรือเจดีย์วิหาร แต่นานๆ เข้ามันก็เก่าแก่คร่ำคร่าผุพังไปตามหน้าที่ของมัน ธาตุขันธ์ของเราก็ทำนองเดียวกัน มันพิจารณาให้เข้าใจชัดเจนอย่างนั้น ว่ารูปที่ว่ารูปมันไม่มีความหมายอะไร เขาเองเขาก็ไม่ได้ว่าเขาเป็นรูปอะไร ที่ไปหลงใหลไปยึดถือว่าเป็นรูปนั้นรูปนี้ เมื่อมันพิจารณาเข้าๆ มันจะเข้าไปถึงจิตถึงใจของเรา รูปทั่วไปในโลกกำหนดในจิตในใจ มันก็ทราบได้ว่ามันเกิดขึ้นและแปรปรวนแตกสลาย มันเข้ามาสู่ภายในคือใจของเรา กำหนดมันรู้มันเห็นอย่างนั้นแล้วมันก็ดับของมันไปอย่างนั้น ผลที่สุดระยะนี้จิตจะว่างจากรูปคือมันไม่ยึดถือรูป เพราะกำหนดรูปมันไม่มีความหมายอะไร มันเป็นอย่างนั้นตลอดกาลตลอดสมัย เราไม่พิจารณามันก็เป็นอยู่อย่างนั้น เราพิจารณาให้ทราบเรื่องของมัน มันก็เป็นอยู่อย่างนั้น แล้วจะไปหลงใหลกับรูปทำไมจิตใจปรุงรูปอะไรขึ้นมา มันจึงสลายลงไปๆ ผลที่สุดก็ว่างในจิตในใจ

นี่ความว่างของใจขั้นหนึ่ง มันจะรู้จะเข้าใจในผู้ประพฤติปฏิบัติ ความว่างชนิดนี้ถ้าหากไม่มีปัญญาสามารถจริงจัง ก็จะเข้าใจว่าตัวสำเร็จเป็นอรหัตอรหันต์ เพราะจิตมันว่างมันไม่ได้ไปยึดไปถือกับรูปกับเรื่องอะไรข้างนอก แต่ผู้ว่างนั้นมันยังมีอยู่ เหมือนกับเรามาอยู่ในศาลา ว่าศาลานี้ว่าง แต่คนที่ไปว่าศาลานี้ว่างก็ยังอยู่บนศาลาอยู่ คนอื่นมาดูว่าไม่ว่างคนภายนอกเข้ามาดูเพราะมีคนอยู่บนนั้น แต่เราคนที่ว่าว่างมันก็ยังถือความว่างของตัวว่าเป็นของดีของวิเศษ นี่มันอยู่ในขั้นของมรรคของการปฏิบัติ มันจะว่างขนาดไหน จะสว่างขนาดไหน ก็กำหนดเรื่องความว่างของจิตเรื่องผู้รู้ของจิตอยู่นั้น ความว่างมันก็เกิดขึ้นเป็นกาลเป็นเวลา เพราะเราสมมติว่ามันว่าง ไม่ใช่ว่ามันบอกว่ามันว่าง แต่มันเป็นจริงเราเห็นจริงอยู่ในจิตในใจของเรานั้น ผลที่สุดเรื่องว่างในจิตในใจ มันก็มีเวลาที่จะแสดงขึ้นอย่างอื่นอีก เพราะจิตมันยังไม่บริสุทธิ์ มันยังไม่หมดกิเลส มันจะต้องเกิดต้องเห็นต้องพินิจพิจารณาดูเรื่องของจิตตนอยู่ตลอดเวลา มันจะเกิดมาท่าไหนอย่าไปหลงใหลยึดถือเอาง่ายๆ ถ้ามันดีมันวิเศษฝึกไปอบรมไป พิจารณาไปเรื่อยๆ ระยะที่จิตมันเป็นอย่างนั้นมันไม่ได้ดูภายนอก มันดูเรื่องของสังขารที่ผุดขึ้นภายใน ปรุงอะไรสติปัญญาทัน

ทุกกาลทุกสมัย ไม่ได้ยึดในความปรุงความเป็นนั้นๆ มันเกิดขึ้นมันก็ดับไปๆ เข้าใจรู้เห็นในจิตในใจ ไม่มีวันเผลอ ถ้าหากจิตมันเข้าไปในขั้นละเอียดมันเป็นอย่างนั้น ผลที่สุดเมื่อมันหมดเรื่องของมันมันเป็นอย่างไร มันก็ทราบว่ามันไม่ติดต่อในเรื่องของขันธ์ เรื่องขันธ์เรื่องจิตที่เราเคยคิดเคยปรุงเคยสว่างไสว เคยสงบเยือกเย็นในใจก็ดีเคยติดเคยข้องเคยหยาบเคยละเอียดอะไรก็ดี อันนี้มันเป็นขั้นของสมมติมันยังไม่ใช่ผู้บริสุทธิ์

ผู้บริสุทธิ์เป็นอย่างไร พอไปถึงขั้นนั้นมันจะทราบดีว่าจะต้องทำอะไรอีก สมมติในโลกมันมาถึงแค่ไหน กิเลสมันติดตามมาได้แค่ไหนความที่จะหลงไหลอีกจะมีไหม ในการทำการพูดของตัวอยู่ไปจะประพฤติปฏิบัติให้ความดีวิเศษของจิตนี้ทวีคูณขึ้นจะมีไหม มันทราบดี หรืออะไรที่จะละจะบำเพ็ญอีก ถ้ามันถึงขั้นบริสุทธิ์ มันเห็นความบริสุทธิ์แล้วมันหมดปัญหาทุกอย่าง ไม่ว่าทางรูปไม่ว่าทางนาม ไม่หลงมันไม่ติดมัน ไม่ใช่ผู้บริสุทธิ์ สิ่งเหล่านี้ผู้บริสุทธิ์คืออะไร ท่านเข้าใจเห็นประจักษ์จะประพฤติปฏิบัติละถอนอะไรอีก จะบำเพ็ญอะไรอีก การละถอนก็คือละถอนในสิ่งที่มันยังข้องยังติดอยู่ การบำเพ็ญคือยังไม่เต็มไม่พอมันถึงบำเพ็ญ อันนี้มันยังที่บำเพ็ญอีกไหมที่จะละถอนอีกไหมผู้ประพฤติปฏิบัติเมื่อเข้าถึงขั้นนั้นจะไม่มีทางสงสัย นี่คือการประพฤติปฏิบัติถึงขั้นบริสุทธิ์ ทุกคนย่อมรู้ย่อมเข้าใจในตัว คนอื่นเขาจะว่าอย่างนั้นว่าอย่างนี้ ไม่ได้หลงไหลไปตามลมปากของคน มันเป็นอย่างไรท่านเข้าใจในท่าน จะสรรเสริญท่านก็ไม่รับ จะนินทาท่านก็ไม่รับดีท่านไม่รับ ชั่วท่านไม่รับ บาปท่านไม่มี บุญท่านไม่มี ในความบริสุทธิ์นั้นสมมติทั่วไปไม่มี ท่านจึงเรียกว่าวิมุตติ บริสุทธิ์อยู่ตั้งแต่วันรู้จนกระทั่งวันตายหรือนิพพาน มันเป็นอย่างนั้นไม่มีการออกการเข้าเหมือนพวกเราฝึกธรรมะมา นี่จิตเมื่อมันบริสุทธิ์แล้วมันรู้ ท่านจึงว่าเมื่อถึงขั้นบริสุทธิ์มันเป็นปัจจัตตัง

ขีณา ชาติ ชาติสิ้นแล้วเราก็ทราบ เมื่อจิตถึงขั้นบริสุทธิ์ทุกคนย่อมทราบ ธรรมไม่มีอะไรปิดบัง ตั้งแต่สิ่งหยาบๆ เรายังทราบ จิตของเราโง่เราก็ยังทราบว่าจิตของเราโง่ เราอิ่มเราหิว เราร้อนเราหนาว เราก็ยังทราบ เมื่อถึงความบริสุทธิ์ของจิตของใจจริงจังจะไม่ทราบได้อย่างไร

ฉะนั้นจึงขอให้พากันตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่ธรรมะจะเกิดผุดขึ้นเอง ถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติมันไม่มีทางที่จะเป็นไป ไม่มีทางที่จะขับไล่ความหลงใหล ความดีใจเสียใจออกไปได้ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามธรรมะของพระพุทธเจ้า มันเกิดขึ้นอย่างไรเราจะทราบเป็น สันทิฏฐิโก ไม่มีกาลมีสมัย จะนั่งอยู่ก็ตาม ยืนอยู่ก็ตาม จิตของเราละเอียด จิตของเราหยาบ จิตของเราเกิดอกุศลเกิดกุศล สงบเย็นหรือละถอนความชั่วเสียต่างๆ มันทราบมันไม่มีอะไรปิดบัง ท่านจึงว่าเป็น อกาลิโก มีอยู่ทุกกาล ถ้าหากเราประพฤติปฏิบัติ

จงตั้งหน้าทำความเพียร อย่าให้วันคืนกลืนชีวิตไปเปล่าๆ

อย่าเอาโลภ โกรธ หลง เป็นศาสดา

จงตั้งหน้าภาวนารักษาจิต อย่าเป็นศิษย์เทวทัต

สิงห์ทอง

(พระสิงห์ทอง ธมฺมวโร)

๕

มรณกาลหลวงพ่อคูณ สุเมโธ

"นั่งเครื่องบินไปไสนี่ล่ะ...
หันกลับมาทางวัดเจ้าของ
เห็นโลงศพตั้งอยู่ศาลา..."

วัดเขารูปช้าง ต.ปาดังเบซาร์ อ.สะเดา จ.สงขลา สถานที่หลวงพ่อคูณมรณภาพ

หลวงพ่อคูณละแล้ว

ยังรู้สึกใจหายกับคำว่า "หลวงพ่อคูณละแล้ว"

เนื่องจากยังเห็นท่านแข็งแรง ยิ้มแย้มแจ่มใส ศิษย์ที่เคารพนับถือยังได้กราบและพูดคุยกับท่านโดยไม่เห็นความผิดปกติจากเรื่องสุขภาพแต่อย่างใด

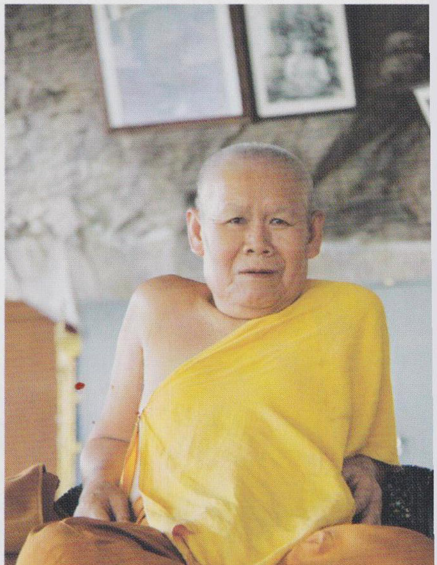
จะมีก็เพียงถ้อยคำปริศนาหลายครั้งที่ท่านพูดถึงเรื่องความตายที่ศิษย์ไม่ได้เอะใจเป็นกังวล คิดว่าเป็นเรื่องที่เทศน์สอนตามปกติ

มรณธรรม เป็นธรรมดา

หลวงพ่อได้ปรารภเป็นนัยะเกี่ยวกับเรื่องการมรณภาพของท่านไว้ล่วงหน้าในหลายวาระด้วยกัน แต่ใครเล่าจะไปคิดว่าเรื่องนี้จะเกิดขึ้นกับท่านในปัจจุบันทันด่วน ครั้งหนึ่งท่านได้พูดกับพระว่า "เวลาเราไปน่ะ เราจะไปในวัด ไปสบายๆ ไม่ให้ลำบากใครหรอก ไม่ให้ยุ่งใครหรอก"

เมื่อต้นเดือนมกราคม ปีพ.ศ. ๒๕๕๖ ในคราวที่หลวงพ่อไพโรจน์ วิโรจโน สำนักสงฆ์ดอยปุย มรณภาพลง ท่านได้พูดให้พระและโยมที่กรุงเทพฯ ฟังว่า "เราก็จะไปเหมือนหลวงพ่อไพโรจน์นี่แหละ ไปสบายดี ง่ายดี"

อีกครั้งที่ท่านได้บอกกับพระว่าให้พากันถมดินที่แปลงหน้าวัดที่ซื้อใหม่ ด้วยเหตุผลว่า "เดี๋ยวจะมีงานใหญ่"

ครั้งสุดท้ายตอนสัมภาษณ์บันทึกการเรียบเรียงทำประวัติของท่าน หลวงพ่อได้เล่าเรื่องที่ท่านน๊อคมาแล้ว ๓ ครั้ง แล้วยังพูดต่อไปอีกว่าน๊อคครั้งที่ ๔ ท่านก็จะไม่ฟื้นคืนมาแล้ว "เรานี่น๊อคมาแล้ว ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๔ นี้ เราจะไม่กลับมาแล้วนะ"

ท่านพูดถึงความตายเป็นปกติธรรมดาอย่างไม่เห็นเป็นเรื่องน่ากังวล พูดถึงเรื่องความตายเหมือนกับพูดเรื่องดินฟ้าอากาศ จนทำให้โยมต้องกราบเรียนว่า "หลวงพ่อต้องอยู่เป็นร้อยปี เพราะหลวงพ่อยังแข็งแรงอยู่"

ท่านจึงตอบว่า "มันจะร้อยปีได้ยังไง มันเป็นไปไม่ได้ ไม่ถึงหรอก" และก็หัวเราะตามสไตล์ของท่าน

ไปมาเลเซีย

ช่วงที่หลวงพ่อมาพักที่กรุงเทพฯ ได้ปรารภอยู่สองสามครั้งกับญาติโยมว่าอยากจะพาพระกลับไปเยี่ยมบ้านที่ประเทศมาเลเซีย ซึ่งท่านคิดไว้หลายเดือนแล้ว

โยมจึงได้ปรึกษากับพระว่าจะสะดวกไปวันไหน จึงเลือกวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ไปกราบเรียนนำเสนอท่าน ซึ่งท่านก็ตอบตกลงทันทีโดยไม่ลังเลใจ

ก่อนเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มีญาติโยมเดินทางมากราบหลวงพ่อที่วัด ท่านก็พูดคุยปฏิสันถารกับญาติโยมเป็นอย่างดี

จากนั้นญาติโยมจึงกราบลาท่านพร้อมกับกราบเรียนว่า "จะกลับมากราบหลวงพ่อใหม่ครั้งหน้า"

ท่านจึงพูดขึ้นเบาๆ พอที่พระอยู่ข้างๆ ได้ยินว่า "มันยังจะมีโอกาสนั้นอยู่หรือ"

ตอนเย็นวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ หลวงพ่อได้เดินทางมาที่กรุงเทพฯ เพื่อสมทบกับพระเพื่อเตรียมตัวเดินทาง

ตอนเช้าวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖ หลวงพ่อเดินทางไปที่สนามบินดอนเมืองเพื่อเดินทางไปหาดใหญ่

ระหว่างเดินเข้าเครื่องบินแอร์เอเชีย ท่านได้หันมาพูดยิ้มๆ กับพระว่า

"ได้นิมิตว่านั่งเครื่องบินไปไสนี่ล่ะ...หันกลับมาทางวัดเจ้าของ เห็นโลงศพตั้งอยู่ศาลา..."

พระจึงเรียนถามท่านต่อว่า "วัดใด๋ วัดภูทองหรือกระผม"

หลวงพ่อจึงตอบว่า "แม่นล่ะ วัดภูทอง"

จากนั้นได้ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ เวลา ๐๖.๔๐ น. ถึงสนามบินหาดใหญ่เวลา ๐๘.๐๐ น. แล้วมีโยมมารับที่สนามบินเพื่อเดินทางไปฉันจังหัน

พอไปถึงบ้านโยม ปรากฏว่ามีคนมาทำบุญด้วยเป็นจำนวนมากร้อยกว่าคน จนทำให้พระรู้สึกแปลกใจ เพราะไม่คิดว่าจะมีโยมมาทำบุญมากมายขนาดนี้ ทั้งที่ไม่มีงานอย่างอื่นเป็นพิเศษ เพียงแต่บอกต่อๆ กันเท่านั้น หลวงพ่อได้พูดขึ้นว่า "เมืองหาดใหญ่นี่ยิ่งใหญ่จริงๆ อาหารก็เยอะ ผู้คนก็เยอะ ไม่คิดว่าจะมากขนาดนี้"

หลวงพ่อได้พูดธรรมะเล็กน้อยให้ญาติโยมฟัง โดยใจความว่า

"ดีแล้วที่พวกเราได้มารวมกันทำบุญกับครูบาอาจารย์ นับว่าเป็นมงคลดี เพราะการเห็นสมณะ คือ สมณานัญจะ ทัสสนัง เอตัมมังคลมุตตมัง การเห็นสมณะผู้ประเสริฐเป็นมงคลอันสูงสุดข้อหนึ่ง นี่พวกเราก็ได้เห็นแล้ว"

ญาติโยมที่หาดใหญ่ต่างพากันยินดีปีติในบุญของตน

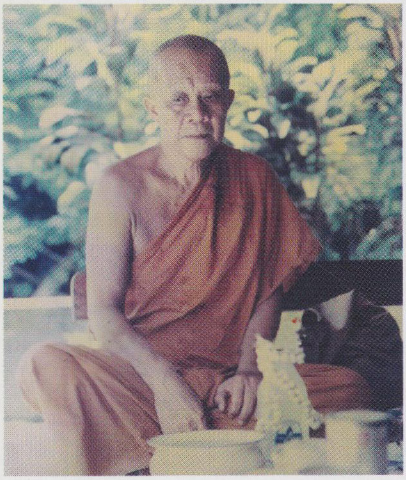
หลังจากปรารภพูดคุยกับญาติโยมที่หาดใหญ่เสร็จแล้ว หลวงพ่อและคณะได้เดินทางไปวัดควนจงเพื่อกราบเยี่ยมอาการอาพาธของหลวงปู่มหาจิตร จิตตวโร

ตอนลงจากรถหลวงพ่อพูดกับพระว่า "อากาศที่นี่มันเป็นยังไง รู้สึกหนักๆ" จากนั้นก็ได้เข้ากราบเยี่ยมหลวงปู่มหาจิตร

พอหลวงปู่มหาจิตรเห็นหลวงพ่อคูณเท่านั้น ก็ถามขึ้นว่า "ท่านมาจากไหน ชื่ออะไร พรรษาเท่าไร"

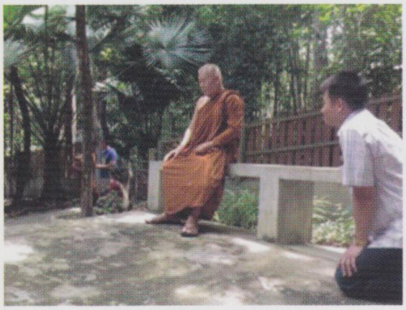
จากนั้นก็ถามธรรมะสำคัญหลวงพ่อคูณ ๒-๓ ประโยค พระและโยมที่อยู่ตรงนั้นได้ยินกันทุกคน ต่างก็อนุโมทนาสาธุในคำตอบของหลวงพ่อ สนทนากันพอสมควรท่านก็กราบลา

หลวงปู่มหาจิตร จากนั้นได้ออกมานั่งต้อนรับญาติโยมที่เข้ามากราบไหว้หน้ากุฏิของหลวงปู่มหาจิตร และนั่งพักรอโยมประมาณ ๒๐ นาที ต่อมาได้เข้าไปกราบพระประธานที่พระอุโบสถวัดควนจง นั่งอยู่สักพักจึงได้เดินทางต่อไปยังด่านปาดังเบซาร์

หลวงปู่มหาจิตร จิตตวโร

ช่วงที่นั่งอยู่บนรถ หลวงพ่อคุยกับโยมเรื่องหลวงปู่มหาจิตร ระหว่างที่คุยท่านก็หายาในกระเป๋าได้ลูกอมยาหอมซึ่งเหลือ ๑ เม็ดมาฉัน และได้ส่งซองเปล่าให้โยมไปหาซื้อไว้ บอกว่ายาโบราณนี้ดีอยู่ จากนั้นท่านก็นอนหลับจนกระทั่งถึงวัดเขารูปช้าง ขณะที่ถึงวัดเขารูปช้างเป็นเวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น.

เมื่อหลวงพ่อตื่นแล้ว ได้ถามว่าตอนนี้อยู่ที่ไหน พระบอกว่าพาแวะมาที่วัดเขารูปช้างก่อนที่จะไปด่านข้ามแดนมาเลเซีย เพราะอยากให้หลวงพ่อขึ้นไปดูถ้ำที่วัดนี้ ท่านจึงขอเข้าห้องน้ำก่อน พระจึงได้เดินนำท่านไปพร้อมกับยืนคอยอยู่หน้าห้องน้ำ

เมื่อหลวงพ่อทำธุระเสร็จแล้ว ท่านจึงพูดกับพระว่า "ไป ไปหาที่พัก เราจะพักก่อน" พร้อมกับจับที่แขนของพระไปด้วย ซึ่งปกติท่านก็มักจะทำอย่างนี้ตลอด

พระได้กราบเรียนว่า "ไปพักบนถ้ำไหมครับ มันเย็นดี"

หลวงพ่อจึงบอกว่า "มันจะไหวบ่"

พอดีเจอพระที่วัดเขารูปช้างจึงได้ถามว่า มีที่พักไหม

พระจึงไปเปิดศาลาข้างเจดีย์ใหญ่ให้ พร้อมกับนิมนต์หลวงพ่อเข้าไป ปกติผู้ที่คุ้นเคยกับหลวงพ่อจะทราบดีว่าเวลาท่านเดินจะดูองอาจงดงามมาก เมื่อดูแล้วจะเย็นอกเย็นใจแก่ผู้พบเห็น แม้ในขณะนี้ที่ธาตุขันธ์เริ่มไม่ไหวแล้ว แต่ท่านก็ยังเดินอย่างอาจหาญโดยไม่แสดงอาการพรั่นพรึงต่อมรณภัยที่ใกล้จะเข้ามาถึงแต่อย่างใด เปรียบได้กับช้างเยื้องกายเข้าสู่สงคราม ซึ่งตรงกับชื่อของสถานที่แห่งนี้ คือวัดเขารูปช้าง

จากนั้นพระได้ปูเสื่อบนอาสน์สงฆ์ถวายท่าน หลวงพ่อถอดจีวรออกและได้นอนลงพร้อมกับพูดว่า "จั๊กเป็นหยัง มันเจ็บอยู่บักหัวใจ เจ็บตั้งแต่อยู่วัดหลวงปู่มหาจิตร"

จากนั้นพระได้กราบเรียนถามท่านว่า "ปู่ฉันยาแล้วหรือยัง"

ท่านจึงบอกว่า "ฉันแล้ว ๒ เม็ด"

พระจึงบอกว่า "ฉันอีก ๒ เม็ด มันน่าจะดีขึ้น"

ท่านนิ่งและตอบว่า "มันจะหายหรือ" และท่านก็ไม่ได้ฉันยา

จากนั้นพระเอาผ้าชุบน้ำเย็นถวายให้ท่านเช็ดหน้า ท่านจึงบอกพระว่า "นวดฝ่าเท้าหน่อย นวดเส้นหัวใจ นวดแรงๆ หน่อย" พระจึงนวดถวายตามท่านบอก สักพักท่านจึงพูดขึ้นว่า "กดท้องหน่อย เส้นท้องมันตึง"

พระอีกรูปได้กดเส้นท้องถวาย ท่านก็นอนหงายพร้อมหลับตา และเอามือ ๒ ข้างมาวางที่หน้าผาก เพื่อเปิดทางให้พระกดเส้นท้องได้สะดวก จากนั้นท่านได้เคลื่อนมือทั้งสองข้างมาไว้บนหน้าอก ขณะเดียวกันได้ใช้มือข้างซ้ายคลึงบริเวณหัวใจของท่านเองด้วย

ต่อมาท้องของท่านเกิดลมดันอัดแน่นขึ้นมาอย่างกะทันหัน แล้วลมก็ระบายออกมาทางช่องปากและจมูกอย่างแรงๆ ๒ ครั้งติดกัน มีเสียงดังมาก จากนั้นท่าน

ก็นิ่งไป เป็นลักษณะของสังขารจะวิบัติ โดยธาตุลมจะวิบัติก่อน หลวงพ่อนิ่งและสิ้นลมละสังขารไป ซึ่งตรงกับเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น.

เมื่อเห็นเป็นอย่างนั้นพระและคนขับได้นำท่านขึ้นรถตู้ที่เตรียมพร้อมอยู่แล้วไปโรงพยาบาลปาดังเบซาร์ ซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดในขณะนั้น เมื่อถึงโรงพยาบาล แพทย์เวรและพยาบาลได้พยายามปั๊มหัวใจประมาณ ๔๕ นาที ใช้เครื่องกระตุ้นหัวใจ ๖ ครั้ง และฉีดยากระตุ้นหัวใจ ๑๒ เข็ม หลวงพ่อก็ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองแต่อย่างใด แพทย์จึงขอความเห็นจากพระและโยมที่อยู่ตรงนั้นว่าจะทำอย่างไรต่อไป พระจึงบอกกับแพทย์ว่า ให้หยุดการรักษาใดๆ ทั้งหมด

สาเหตุที่ทำให้หลวงพ่อมรณภาพ แพทย์ได้วินิจฉัยว่า เป็นเพราะหัวใจขาดเลือดอย่างฉับพลัน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกๆ คน และได้บอกว่าท่านน่าจะเป็นโรคหัวใจมาก่อนหน้านี้อยู่แล้ว

สิริอายุ ๗๐ ปี ๕ เดือน ๑๒ วัน

๔๗ พรรษา

น้ำตาแห่งอาลัย

จากนั้นข่าวการมรณภาพของหลวงพ่อได้กระจายจากปากต่อปากไปสู่ลูกศิษย์อย่างรวดเร็ว คณะศิษย์จากที่ต่างๆ ได้ติดต่อประสานงานในการอำนวยความสะดวกเรื่องการเคลื่อนย้ายสรีระหลวงพ่อกลับจังหวัดอุดรธานี

หลวงปู่มหาจิตร เมื่อทราบข่าวก็เมตตาส่งรถของท่านและให้คนขับนำรถมารับสรีระร่างหลวงพ่อจากโรงพยาบาลปาดังเบซาร์เพื่อไปส่งที่วัดป่าภูทอง และคณะลูกศิษย์ได้ประสานงานกับตำรวจทางหลวงเพื่อขอรถนำขบวน ซึ่งตำรวจทางหลวงทุกหน่วยได้อำนวยความสะดวกโดยนำขบวนเริ่มจากเขตปาดังเบซาร์จนถึงวัดป่าภูทอง จังหวัดอุดรธานี ใช้เวลาในการเดินทางครั้งนี้ประมาณ ๑๗ ชั่วโมง จึงขออนุโมทนาขอบคุณเป็นอย่างยิ่งในการอำนวยความสะดวกครั้งนี้

เมื่อขบวนรถหลวงพ่อมาถึงหน้าโรงเรียนบ้านผือวิทยาคม ได้เกิดฝนตกลงมาอย่างหนักประมาณ ๑๕ นาทีและหยุดไป ราวกับว่าเหล่าเทวดาพากันมารอรับหลวงพ่อ เกิดความอัศจรรย์ขึ้นในจิตในใจของผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์วันนั้น

ขณะที่รถวิ่งผ่านตัวอำเภอบ้านผือ ประชาชนทั้งสองฝั่งถนนต่างนั่งประนมมือกราบไหว้สรีระหลวงพ่อด้วยใบหน้าเศร้าสลด บ้างก็ร้องไห้ด้วยความอาลัย จนถึงบ้านภูดิน บ้านภูทอง

เมื่อขบวนรถมาถึงวัดป่าภูทอง ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๑๔.๓๐ น. คณะครูบาอาจารย์และศิษยานุศิษย์รวมแล้วประมาณพันกว่าคน ได้มารอรับอยู่บริเวณศาลาการเปรียญของวัด ครูบาอาจารย์ยืนถือพานดอกไม้อยู่ด้านหน้าศาลา ส่วนประชาชนนั่งคุกเข่าพนมมืออย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีเสียงอึกทึก มีเพียงเสียงของเจ้าหน้าที่ประกาศเป็นระยะๆ เท่านั้น

เมื่อรถจอดและประตูรถถูกเปิดออกมา ทุกสายตาต่างจับจ้องไปยังสรีระของท่าน หลายคนอดที่จะหลั่งน้ำตาไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องสะเทือนใจที่ครูบาอาจารย์อันเป็นที่เคารพรักได้ละสังขารไปอย่างกะทันหันโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน

จากนั้นคณะสงฆ์ได้อัญเชิญสรีระของหลวงพ่อสู่ศาลาชั้นล่าง พระสงฆ์และประชาชนต่างพากันขอขมาต่อสังขารของท่าน และมีการถวายรดน้ำที่มือของท่านเป็นลำดับไป

ครูบาอาจารย์พระเถระผู้ใหญ่ต่างเดินทางมาเยี่ยม มาเคารพศพ มีทั้งหลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ หลวงปู่ทุย ฉันทกโร พระราชวราลังการ (สิงห์ อินทปัญโญ) เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี หลวงพ่อวงศ์ สุภาจาโร หลวงพ่ออุ่นหล้า ฐิตธัมโม หลวงพ่อจันทร์เรียน คุณวโร หลวงปู่หนูหยาด วิริโย หลวงพ่ออินทร์ถวาย สันตุสสโก หลวงพ่อชาลี ถิรธัมโม หลวงพ่อเมือง พลวัฑโฒ พระอาจารย์นิพนธ์ อภิปสันโน และครูบาอาจารย์อีกเป็นจำนวนมาก

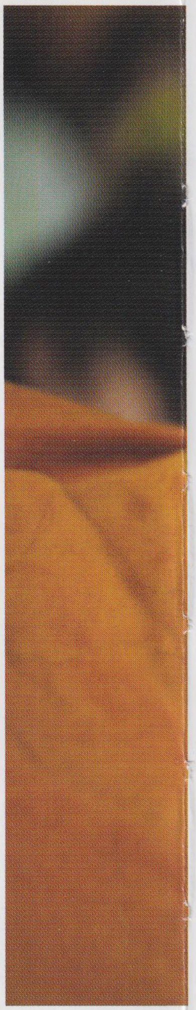
ในที่ประชุมสงฆ์ได้สรุปจัดงานถวายเพลิงสรีระหลวงพ่อคูณ สุเมโธ ณ เมรุชั่วคราว ในวันอาทิตย์ที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีหลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ วัดป่านาคูณ เป็นประธานอำนวยการ และมอบให้พระอาจารย์สมเกียรติ ชิตมาโร วัดถ้ำพระตาลเลียน เป็นรักษาการเจ้าอาวาสและประธานดำเนินงาน

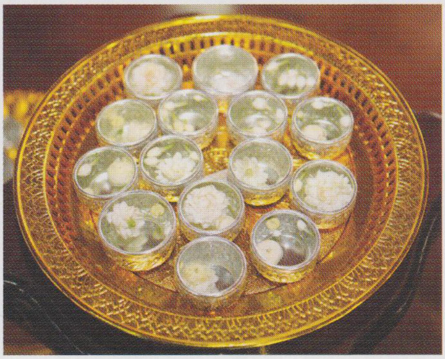

สิ่งที่หลวงพ่อคูณได้ปรารภไว้เวลาท่านละสังขารไปแล้ว

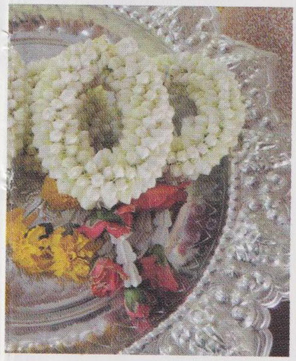
"**อย่า**เก็บไว้นาน อย่า**สวด**อะไรให้เราเลย เพราะเรา**พอ**แล้ว
ถ้าจะ**จัดงาน**ให้เราก็ให้ทำแบบ**เรียบง่าย**
ทำแบบงาน**หลวงพ่อสิงห์ทอง**ได้ยิ่งดี **ทำ**แบบ**กรรมฐาน**นั่นแหละ"

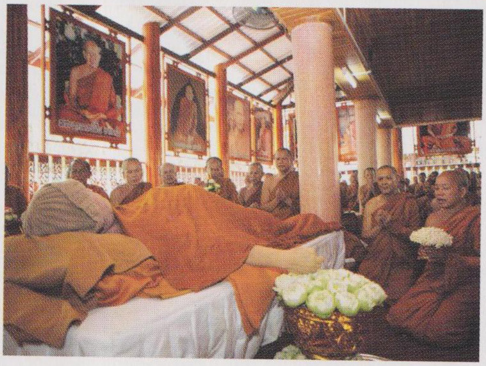

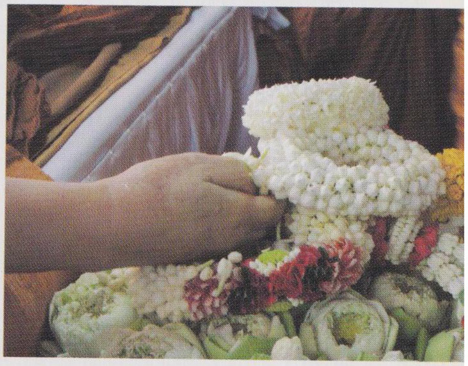

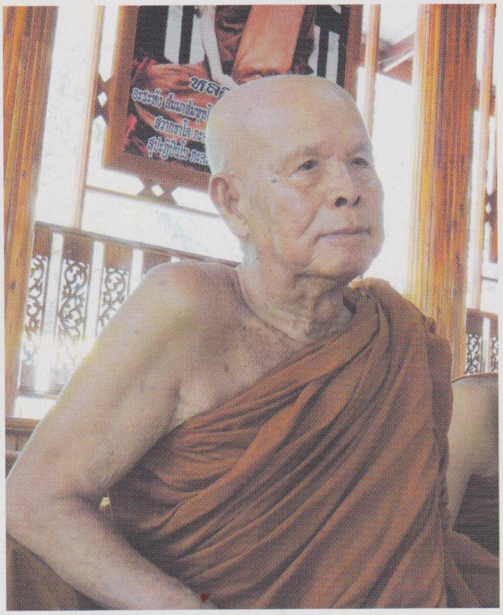

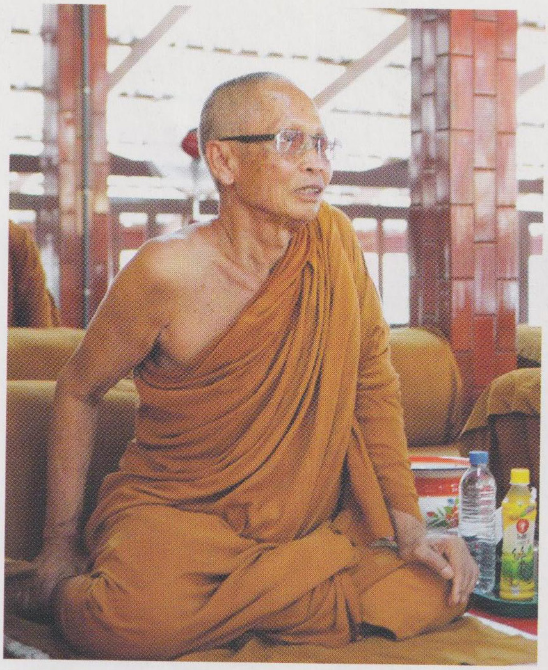

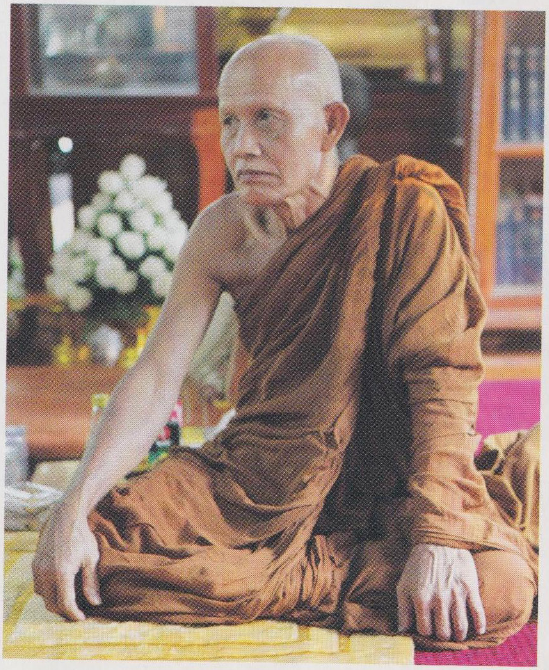
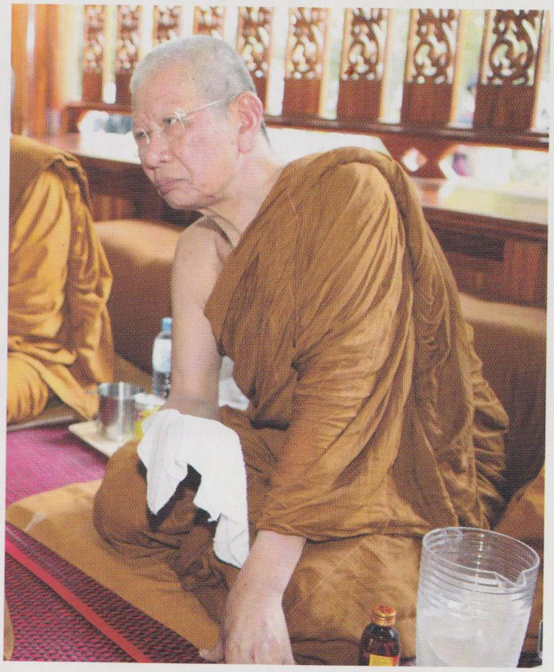

หลวงปู่มั่น

“ครูบาอาจารย์บ่อยู่ก็บ่เป็นหยัง
คำสอนของเพิ่นยังมีอยู่
ให้พากันปฏิบัติตามคำสอนของเพิ่น
ก็เหมือนกันกับเพิ่นอยู่นำเฮานั้นหล่ะ”

ความพยายาม ความอดทน
ความมีสัจจะ ความเสียสละ
๔ อย่างนี้เป็นสิ่งสำคัญของนักปฏิบัติ

หลวงพ่อคูณ สุเมโธ

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน
ถึงไม่ได้อยู่ร่วมกันกับท่าน แต่ท่านก็อยู่ในหัวใจเราตลอด

หลวงพ่อสิงห์ทอง ธัมมวโร
ถ้าไม่ได้ท่านมาให้กำลังใจ ช่วงที่กำลังจิตตก
ชีวิตของเราจะไม่ได้เป็นพระอย่างทุกวันนี้

หลวงปู่บุญมี ปริปุณโณ
ท่านเป็นแรงบันดาลใจให้เราออกบวช
เราเห็นท่านแล้วเกิดเลื่อมใส
ถ้าบวชแล้วก็จะออกธุดงค์แบบท่าน

หลวงปู่สอ พันธุโล
คนอื่นจะเรียกกันว่าหลวงปู่ แต่เราเรียกท่านว่าหลวงพ่อ
ท่านเป็นเหมือนกับพ่อของเราจริงๆ เรารู้สึกอย่างนั้น

ISBN
9 786163 219879

Design & Printed by
Silpa Siam Packaging Printing Co., Ltd.
Tel. 02-4443351-9 E-mail: silpasiamprinting@hotmail.com

ธรรมค้ำ คูณ
พระครูวิมลภาวนาคุณ (หลวงพ่อคูณ สุเมโธ)
วัดป่าภูทอง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี